This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1275 O

STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES

PAMĚTI
KRÁLOVSKÉHO MĚSTA SLANÉHO.

Díl I.
Za svobody i v porobě.

Napsal

JOS. LACINA,

gymn. prof. ve Slaném.

Tisk Fr. Jeřábka. — Nákladem kněhkupectví Rudolfa Vokouna.

VE SLANÉM 1885.

DB879
S5L3
v.1

Jeho Blahorodí

SLOVUTNÉMU PÁNU PANU

AUGUSTU HEMERKOVI,

purkmistru královského města Slaného, majiteli zlatého, záslužného kříže s korunou, rytíři řádu sv. Řehoře Velikého, předsedovi záložny ve Slaném, členu správní rady živnostenské banky, předsedovi místní školní rady, veliteli sboru městských ostrostřelců, náměstkovi okresního starosty, členu kuratoria okresní nemocnice ve Slaném, místopředsedovi spolku pro podporování chudých studujících, jednateli jednoty sv. Víta, protektoru společenstva zedníků a tesařů ve Slaném a okolí, členu několika vlasteneckých a dobročinných spolků a t. d.

v nejhlubší úctě

věnováno.

Předmluva.

Zabývaje se po delší dobu sbíráním pamětí o městě Slaném, byl jsem mnohokráte a důtklivě žádán, abych tyto tiskem vydal.

Sebrav tedy svá pojednání z oboru toho po časopisích roztroušená a doplniv sbírku tu statěmi posud jinde neuveřejněnými, podávám jich tuto část prvou, učiniv rozhraním rok 1651., kdy městu všech privilegií zbavenému část jich vrácena a tím obec aspoň částečně restaurována byla.

Výminek od pravidla tohoto jest málo a to jen tam, kde povaha látky toho nutně vyžadovala, jak se na př. stalo při stati o škole.

Jak z řečeného vysvítá, neměl jsem v úmyslu, psáti dějiny města, nebo seznal jsem, že spis podobný pro nedostatek zpráv o městě samém byl by musel naplněn býti látkou cizí, kterou by řídké a velice nesouvislé zprávy ty spojeny byly, čímž by těm, kdo paměti o městě Slaném žádostivi jsou, posloužено nebylo.

Jak povaha spisu to přináší, nebylo možno vystříci se tomu, aby tu a tam něco opakováno nebylo, což však uvedeno na míru nejmenší.

Co pramenů a pomůcek se týče, nemíním tuto se šířiti, poukazuje k poznámkám ve spise samém.

Odevzdávaje tedy paměti tyto čtenářstvu, připojuji tuto srdečný dík těm, kdož při práci mé mne podporovali a to jsou především pánové Alexandr Schmied, c. k. okresní sudí, August Hemerka, purkmistr města Slaného, Josef Kandler, arcib. vikář a Karel Khedl, městský kancelista. —

Ve Slaném, dne 26. února 1885.

J. L.

Kdy byl založen Slaný?

Skrovňoučký jest počet osad Českých, o kterých bychom s bezpečnou určitostí říci mohli, kdy a od koho založeny byly. Daleko největší část jich původem svým sáhá v temno dávnověkosti, jinde v bezednou propasť zapomenutí zapadla zpráva o zakladateli a jinde zase nepřízeň časů zničila památky, které by nám o počátcích těch kterých osad bezpečnou zvěsť dáti mohly. Při mnohých zmocnila se báje otázky po založení jejich a ta vede nás mnohdy až do temných bludišť slovanské mythologie *), jinde křesťanství pomohlo legendou neb zázrakem, ba tu i tam celá pověsť povstala pouhým více méně poetickým vysvětlením jména té které osady. Nejchatrnější odpovědí na tuto otázku po zakladateli jest ovšem ta, kterou bychom dostali na základě zpráv čerpaných z kroniky Hájkovy a jeho nášlapníkův, ač tím nemíním, že by vše, co Hájek v oboru tom podává, naprosto již a předem zavrhnouti se mělo.

Co Slaného se týče v ohledu vzpomenutém, nejsme ovšem na holičkách, nebo víme, že léta 750. „jeden ze služebníků Nezamysla knížete, jménem Holot po lesích a po horách procházeje se na jeden veliký vrch přišel a když všel podeň, nalezl pramen vody slané, okusiv jí, což oznámil Nezamyslovi, když se na Vyšehrad navrátil a on nemeškaje, poslal s ním jiné dva muže, aby vodu onu zkusili a s sebou ji přinesli, kteráž, když přinešena byla a od knížete zkušena, nalezeno jest, že by mohla z ní sůl vařena býti. Vypravil tehdy Nezamysl dělníky a Holota s nimi, aby tu sůl dělali. Po malém čase velmi se ti solnaři neb solivařové rozmnožili, tak že pro jejich množství rozkázal kníže tu na jednom přívrší město založiti, kterémuž dáno jméno od toho vrchu Slanej Vrch.“

*) K. J. Erben: O dvojici a trojici v bájesloví slovanském. Č. Č. M. 1857 str. 276. o Sitivratu, 282. o Krtu, 393 o Krakovi a 400. o Trutovi.

Bylo by tedy o Slaný postaráno, kdyby zpráva tato nebyla prací Hájkovou, a sice prací nejhrubšího kalibru, a proto musíme ji, přes to že Paprocký a mnozí jiní ji za bernou minci vzali a přes to že Slanský humanista Magister Petr Capo Netovicenus r. 1608. ji elegickým veršem v báseň rozvedl*), naprosto jako neužitečné haraburdí zamítnouti. Zamítnutím zprávy Hájkovy nejsme však zproštěni odpovědi na otázku v čelo stati této postavenou a jest nám pátrati dále na základech pevnějších.

Nejstarší sídlo člověka v okršku města Slaného sluší hledati na Slanské hoře. Trvám, že již prvý člověk, který na potulkách svých zastavil se na úpatí Slanské hory, musil oblíbiti si krajinu tu. Tak jako obr v bájném spánku pne se tu do výše ten černý velikán, s jehož plochého temene rozkošná otvírá se vyhlídka v zlaté ty kraje okolní. Jak jmenoval se prvý ten smrtelník, jenž s čedičového toho pomníku bujné síly zemské se rozhlížel, k jakému národu patřil, darmo ptáme se němé minulosti; tolik však možno říci, že již ten prvý usadil se na této přirozené baště, aby odtud ovládal ten líbezný úval okolní, jímž tenkráte zajisté šuměl ještě prales, jehož hustým loubím prodíraly se bystřiny přes omšené balvany svalené s příkrých strání.

V temné té době, každému bádání historickému vzdorující, postavena pevná, kamenná ohrada na temeni hory, kteréžto stavby slabounké stopy posud spatřiti možno. Měla podobu ellipsy o stopadesáti krocích délky a něco méně šířky. Na místě, kde hora mírným svahem s úpatím splývá, obtáčel ji v oblouku val a k tomu přiléhal o něco níže nasypaný val druhý, tak že konce obou byly spojeny, zavírajíce tak plochu podoby půlměsíce. Oba náspy končily nad srázem naprosto nedostupným, jenž také val na straně té úplně nahražoval. Náspy postaveny byly z drobného kamení prstí spojeného; pro nepatrnosť zbytků těžko pak jest, učiniti si pojem o jejich někdejší mohutnosti. O účelu podobných staveb praví Vocel: „Přirozená, těžce přístupná poloha a spůsob zdělání hradeb těchto svědčí patrně, že to byly pevnosti národa, jenž měl nepřátelské sousedy anebo od výbojných kmenů byl soužen. Protož nalezáme, kterak temena vrchů ohrazena jsou silnými a důmyslně složenými valy, kterýchžto poloha a stavba na účel válečný zjevně ukazují. Vypínají se obyčejně na nejvyšším, nad okolní krajinou panujícím vrchu a jsouce z větší části skalami a příkrými srázy obehnány, vynikají zvláště na té straně, kde volnější přístup k nim se otevírá, tak důmyslným složením, že se obratnosti a vtipu stavitelů jich obdivovati musíme.“ **) Máme tu tedy v ohradě na Slanské hoře před sebou pravěkou pevnosť, buď sídlo násilníka, neb útočiště potlačovaných; nebo že by tu celé hrazené město se stálým obyvatelstvem bylo bývalo, proti tomu mluví skrovná rozsáhlosť těchto hradeb.

*) M. P. Capo Netovicenus: Perigrafia, ut antiquitatis ita rerum gestarum fama celeberimae urbis Slanensis. Miscelaneum poetic. patri. Pragae. Typis Schumanianis. 1608.
**) Vocel: Pravěk země České str. 118.

Abychom určili aspoň přibližně stáří zbytků těchto, třeba nám obrátiti se ku svědkům němým sice, ale neklamným, totiž ku památkám činnosti lidské, ukrytým dříve v lůně zemském, odkudž je buď náhoda, buď úmyslné vyhledávání na světlo vynesly. Památek podobných nalezeno na prostoře vzpomenuté ohrady za našich dob hojnosť. Jsou to pilka a hroty z pazourku, kladiva a sekery z hadce a buližníku velikosti velmi rozličné, ode drobounké snad za hračku sloužívší sekerky ploch netknutých po pádné kladivo, jehož otlučené plochy svědčí, že hojně jeho užito buď k práci neb v boji. Dále dláta a jehly z kostí, lopata z lopatky zvířecí zhotovená, provrtané zuby šelem, snad okrasa smělého lovce, hrot z parohu, lžíce a nádobky z hlíny tuhou do černa zbarvené. Veškeré tyto památky nalezeny v silné vrstvě popele pod slabou vrstvou novější prsti po celém temeni hory se rozkládající. Konečně poukazujeme na památku, která doposud na svém místě se nalezá Nad nejpříkřejším svahem přímo proti městu stojí balvan z tak zvaného Žehrovského pískovce. Jest $1\frac{1}{2}$ metru dlouhý a přes $\frac{1}{2}$ metru široký, u prostřed na spůsob mísy vyhloubený, stopy ohně dají se na něm posud jasně pozorovati. Slyšel jsem kámen ten jmenovati Čertovým sedlem a bylo mi nápadným, že nějaký krok od kamene toho nalezá se nyní zasypaný otvor do vnitř hory, který okolní lid za sopouch sopky považuje a staří tvrdí, že občas z otvoru toho kouř vycházel. Nesdílím mínění toho, věda, že páry z rozpuklin čedičových vrchů vycházející velmi často za kouř považovány byly; ale že vzpomenutý Žehrovák sem náhodou na strmý sráz se nedostal a že v něm dávnověký oltář viděti musíme, jest zřejmo a jsem toho mínění, že vykonávány tu obřady bytostem podzemským a že vrch Slanský vedle účelu svrchu vytčeného byl také společným božištěm a žárovištěm okolních osad, po kterých zbyly stopy v rozsáhlém pohřebišti na úpatí vrchu se nalezajícím.

Mlýnské kameny a drtidla na obilí dokazují, že nebyl to národ potulný, nýbrž usedlý, rolnictvím se zabývající, vedle čehož ovšem i lovu v hustých pralesích a četných vodách pilně se oddával. Snad po věky živořil tu národ ten v chudobě a prostotě své proti cizincům chráněn jsa valem hor a hradbou pralesů, proti domácímu pak nepříteli ukrývaje skrovný majetek za vysoký val na těžko dostupném skalním útesu. Jakmile však národ strojem kovovým již opatřený a ve valných zástupech do země se tisknoucí až sem se prodral, snadno přemohl řídké tlupy chatrně ozbrojených domorodců, val stečen a dřevěné stavby za hradbou proměněny v popeliště. Val zpustl, ale ani dobyvatelé zajisté se neusadili daleko, nebo poloha místa byla velice výhodná. Není pochyby, že již za dávných dob bylo obchodní spojení mezi mořem Jaderským a Baltickým živé a že jedna z hlavních drah obchodních vedla stezkou později zvanou Prachatickou zemí Českou a dále na sever průlomem později Chlumeckým zvaným. Spojíme-li oba ty průchody hor přímou čarou, leží na čáře té nynější Slaný a myslím, že s dobrou rozvahou Friedr. Kruse do

krajiny té položil město Phurgisatis, které Ptolomaeus klade na 36° délky a 48° šířky *).

Co až potud řečeno, týká se města Slaného jen nepřímo, nebo založení jeho s ohradou na Slanské hoře spojeno nebylo a povstalo za poměrů úplně změněných.

Když předkové naši po odchodu Bojů a Markomanů ve vlasti České se usadili, oživl také brzo úval pod vzpomenutou horou. Kolem táhlého ostrohu od hory Červeným potokem odděleného již v nejstarších dobách slovanského se usazování v Čechách povstaly vesnice, a to na straně jihovýchodní Všehlušice, na severozápadní Dražkovice a na severní straně Nosatice. Tvar jména vesnic těch potvrzuje nemálo stáří jejich.

Přes vzpomenuté návrší, na kterém nyní město Slaný leží, šla ode dávna důležitá cesta od Prahy ku průsmyku Chlumskému, a tu právě odbočovala od ní jiná neméně důležitá cesta vedoucí k Chebu. Cesty ty stýkaly se tu tak, že v každém úhlu jimi utvořeném ležela jedna ze vzpomenutých vesnic, že by však byla uprostřed nich na rozcestí onom osada Slaný ležela, tvrditi nemožno. Tvar jména „Slaný“ ukazuje k substantivu hrad a tvar ten v době starší jediné jest v užívání **). A nyní uvažme, zdali jest možno, aby ve starých památkách až po XIII. století nikde ani slovem nečinila se zmínka o hradu na strategicky důležitém místě ležícím, přes které nejedno válečné tažení se dálo, jako na př. roku 935., kdy Boleslav I. tudy proti Sasíkům a Durynkům táhl, roku 1004., kdy císař Jindřich II. ku Praze od Žatce táhna, Oldřicha knížete napřed poslal a tento na hradě Dřevíči se usadiv, odtud zvědy vysýlal, roku 1040. a 1041., kdy ve válkách s Jindřichem III. nejednou oddíly vojska krajem tím se hrnuly, r. 1075. když Jindřich IV. sám v kraji tom sbíral sobě pomocná vojska a konečně roku 1126., kdy cestou vzpomenutou Soběslav I. vedl valné svoje houfy proti císaři Lotarovi, a přece ani v jediném tom případu o Slaném zmínka se nečiní; což tedy přirozenějšího, než za to míti, že hradu toho nebylo. A dále. Slaný byl později župním hradem soujmenné župy, jejíž území „mělo na východní hranici proti Řipsku za pomezní osady farní Budyni, Ředhošť, Zlonice, Dolín, Zvoleňoves, Želenice, Královice, Vrapice, Buštěves a Lidice. Na půlnoci sahalo až k Ohři, osadou Počedělici proti Radonicům a Slavětínu až přes ni. Hranici západní stanovil potok vpadající do Ohře u Orasic pod Vršovici až k ústí jiného potoka do něho nad Brlohem u Smolnického mlýna; potom táhla se meze po rozhraní dvou těchto potoků až k temenu lesa Čbánského, kdež začátek béře potok Loděnice. Na jižní straně dělilo župu Dřevíčskou (jak dříve slula) od Rokytenska rozhraní mezi Loděnicí s menšími pří-

*) Pravěk: str. 123. Dle strany 122. dlužno délku o 4° redukovati, šířku pak dle polohy Innstadtu proti Passovu o 2° zvýšiti, tak že by leželo Phurgisatis asi na 32° délky a 50° šířky, Slaný pak leží na 31° 45′ a 50° 14′ šířky. Kruse klade město tam, kde nyní leží Křivoklát, snad na podobnosť jmen Phurgisatis a Bürglitz, ač podobnosť nápadnější panuje mezi jménem Phurgisatis v prvé jeho části se jmenem Prahy (u Ibrahima ben Jakuba „Fraga“), která skoro právě na 32° d. a 50° š. leží.

**) Viz Emler: Regesta pag. 881. a 883.

toky jejími a přítoky Mže, tak že Trstice, Strašecí, Stochov a Družce byly pokrajními osadami.

Mezi Družcem a Žilinou dotýkala se hranice potoka Loděnického, odtud pak dále hraničilo Dřevičsko se župou Pražskou až mezi Lidicí a Středokluky.*) Střed krajiny této padá do okolí Třebíze a přece župním hradem byl v dobách starších snad Libušín silně u jižní hranice odlehlý a v dobách historických pak Dřevíč na samé západní hranici župy ležící, kteréžto místo i nyní ještě rozsáhlými lesy od krajiny Slanské jest odděleno, jakž tedy asi bylo před sedmi sty lety. Obyvatelstvu župy nemohlo býti lhostejno, kde leží střed její, nebo bylo mu často docházeti k župním shromážděním a soudům, a ptáme se nyní, proč tedy úřadové župní nebyli již ve starší době přeloženi na Slaný málem ve středu župy ležící, a odpověď na to jediné obstojná: Protože Slaného v době té ještě nebylo. Konečně sluší připomenouti, že na každém župním hradě nutným byl chrám, či vlastně hradský kněz a jeho kaplan, což ovšem chrám předpokládá, nebo že by kněžstvo tu bez chrámu bylo, mysliti se nedá. Kněží těch třeba bylo při ordaliích čili soudech božích.

V právích Kunradových §. 8. se praví, že žádný toho, kdo má podniknouti zkoušku vodní, nemá propouštěti do vody leč kněz hradský a kaplan jeho, kdo by pak svleknuv se zkoušku podstoupiti nechtěl, měl knězi zaplatiti sedm denarů**). Že by kněz ten snad z okolí povolán býti mohl k obřadu tomu, pro známou rigorositu starých soudních obřadů tvrditi nemožno.

Tak na Libušíně stojí posud osamělý prastarý kostelík svatého Jiří, který přečkal všechny pohromy, které časem hrad stihly a posud po tisíci snad letech slouží blízké osadě Libušínu za náboženské střediště; když pak neznámo pro jakou příčinu župní úřadové přeloženi na Dřevíč, postaven tu hned kostelík svatého Václava, který posud na pustém hradišti se zachoval.***) Ono přenesení nemohlo se státi tedy před rokem 935, rokem to úmrtí svatého Václava.

Ve Slaném byl chrám sv. Gottharda. Svatý Gotthard od roku 1023.—38. biskup Hildesheimský, byl r. 1131. od papeže Innocentia II. za svatého prohlášen, tím tedy rokem také určena nejvyšší lhůta, po kterou bychom stáří hradu Slaného pošinouti mohli, nebo že by za starších časů ve Slaném jiný ještě chrám býti mohl, to při známé pietě předků ku stavbám posvátným musíme rovněž odmítnouti a po druhém nějakém chrámu v Pamětech Slaného ani té nejmenší stopy jsem nenalezl. Jak v následující stati díla tohoto bude ukázáno, postaven byl chrám sv. Gottharda vlastně ve Všehluších čili Všehlušicích, což by se asi bylo nestalo, kdyby v nejbližším sousedství byl již stál hrad Slaný a proto postavení

*) Tomek: O starém rozdělení Čech na župy a pozdějším na kraje. Č. Č. M. 1858. str. 245 a 246.

**) Hermenegil Jireček: O soudech župních. Č. Č. M. 1856. IV. 103. Erben: Regesta. pag. 349.

***) Vocel, Pravěk str. 403. a 429.

jeho dlužno zase o něco do doby novější pošinouti. Pozorujeme-li však místo, kde hrad Slaný stál, totiž velikou část nynějšího náměstí, městiště hostince u „Pošty“ a koleje Piaristů, shledáme, že postaven byl na nevysokém ostrohu nad úvalem potoka Červeného, že tedy polohou svou jest hradem staroslovanským, kterýžto spůsob XII. stoletím z užívání vyšel. Uvážíme-li pak, že po roce 1173. pro domácí různice a sváry nebyla doba příhodná, mysliti na větší stavby, zůstává nám doba od roku asi 1135. až do roku 1173, do které založení hradu Slaného položiti bychom mohli. Kníže a potomní král Vladislav II. byl velikými válečnými výpravami do zemí i dalekých skoro po celé své panování hojně zaměstnán a tak zbývá nám kníže Soběslav I. (1125.—1140.), ten neunavný zakladatel, opravovatel a opevňovatel hradů, jenž Zhořelec, Tachov, Přimdu, Kladsko, Hostinné a zajisté ještě jiné hrady za vlády své buď založil buď zvelebil.*) Jak blízko tu myšlénka, že kníže ten roku 1126 proti císaři Lotharovi k Chlumci táhna, všiml si důležité polohy na rozcestí hlavních dvou cest do severních a středních Němec vedoucích a když jako vítěz se vrátil neopomenul strategicky důležitý ten bod náležitě opatřiti a založil hrad Slaný, nazvaný tak dle památného pramene na úpatí Slanské hory se prýštícího. Stavba protáhla se zajisté po několik roků a když mezitím ve Všehluších postaven chrám sv. Gotharda, potažen byl v ohradu hradní bez ohledu na to, že přístavkem tím až pod ostroh se protáhl a tak mnohem přístupnějším se stal. Možno, že právě k ochraně této slabé části hradu vykopán tenkrát rybníček, který posud v bezprostředném sousedství chrámu se nalezá. —

Slaný po některou dobu zůstal hrádkem, nebo župní úřadové zůstávali ještě na Dřevíči. Tak roku 1135. připomíná se Dřevíčská župa a ještě po čtyřicíti letech Dřevíčský župan.**) Snad teprvé za velikých změn a obratů za Přemysla I. a Václava I. stalo se přenesení úřadů do výhodně položeného hradu Slaného, nebo tu teprv asi k r. 1239 setkáváme se s prvou nezvratnou zmínkou o Slaném a to hned jakožto hradě župním.***) Papež totiž, Řehoř IX. potvrzuje klášteru Kladrubskému v župě Slanské desátky na vesnicích Uhercích, Týnci (Pannenském) a Lubošíně. Hrad Slaný výslovně připomíná se nejprv r. 1262, kde dne 30. ledna Přemysl Otakar II. potvrzuje privilegia kláštera svatojiřského v Praze, mezi jiným i devátý trh ve Slaném, což po devíti létech (1271 dne 16. října) se opakuje.†)

---

*) Scriptores rerum bohemicarum tom I. pag. 287. a Fr. Zoubka: O zakládání měst v Čechách str. 9.

**) Erben: Regesta pag. 99. Od Soběslava I. darováno kapitule Vyšehradské „de venditione provinciae Dreuic decimus denarius, decimus bos, decimus manipulus.“ Tamtéž pag. 155. připomíná se mezi svědky: „Petr praefectus de Dreuuic cum fratribus suis Milgost et Agna.“

***) Tamtéž pag. 455. Slaný vzpomíná se sice v listině z r. 993. (Erben: Regesta pag. 134.) listina ta však podvržena a teprv ve XIII. století napsána.

†) Emler: Regesta pag. 132. a 306.

To je vše, co možno říci o Slaném až do konce století XIII. Zatím nadešla doba hromadného zakládání měst v Čechách a tu i Slaný proměněn v městskou samosprávnou obec. Kdo a kdy tak učinil, také není naprosto bez pochybnosti, aspoň přímé odpovědi na otázky ty nikde nenalezneme, nebo základní listina města toho přišla v bouřích město stihnuvších na zmar, ostatní pak majestáty dal si roku 1638 vydati hrabě Jaroslav Bořita z Martinic a ty více se nevrátily; avšak předposlední císařský rychtář ve Slaném, Mistr Jiřík Properator Žďárský, spůsobil svého času přepis majestatů těch a z toho opsáno jich roku 1654. deset kusů do knihy pamětností č. II. Tu na místě prvém nalezá se majestat krále Jana, daný městu v den sv. Prišky, panny, (18. ledna) roku 1336, kterým potvrzuje městu Slanému veškerá práva a svobody, které jemu král Václav II. udělil, vysadiv město právem Magdeburským.*) Právem tím řídilo se město až do krvavého sněmu, od dob císaře Karla IV. berouc poučení a připouštějíc odvolání do města Litoměřic.**) Takto dopídili jsme se jména zakladatele městské obce Slanské, že pak založení to roku 1305 se stalo, můžeme tvrditi na základě dvou listin Slaného se týkajících.

Prvá z nich dána 8. června 1305. a tou král Václav II. za vesnici Želenice a část Knovíze, které klášteru svatého Jiří na hradě Pražském odňal a Slanému daroval, jinde témuž klášteru náhradu činí.***) V listině druhé o deset dní později vydané, činí týž král podobnou náhradu Janu Velišovu, kanovníku Pražskému a oltáři panny Marie v kostele Pražském za ves Dražkovice, kterou byl také Slanému daroval.†) V obou listinách jmenuje královské město Slaný „civitas nostra“, což také na Václava II. jako zakladatele městské obce Slanské ukazuje.

Byl-li Slaný osazen osadníky německými, říci nemůžeme, ovšem, porovnávajíce věc tu s městy jinými, spíše bychom přisvědčili, nežli odpírali, ale živel německý asi dlouho se tu neudržel, jak uzavíráme ze jmen konšelů Jindřich Kašica, Jindřich Klika, Jakoubek, Přech Ursus, Franěk Vích, Brada, Ješátko, Vaněk Hothmar, Sušec a Míchal, kteří roku 1390.

---

*) „Nos Joanes Dei gratia Bohemiae rex ac Lucemburgensis comes ad universorum tam praesentium (quam) futurorum notitiam volumus pervenire, quod volentes dilectis nobis civibus civitatis nostrae Slany specialis nostri favoris et benevolentiae graciam impartiri, civibus ipsis omnia iura, gratias et libertates, quae et quas felicis memoriae illustrissimus dominus Venceslaus senior, quondam Bohemiae et Poloniae rex, socer et praedecessor noster carissimus, dum ipsam civitatem iure Magdeburgensi locaret, concessit, eisdem etiam concessimus, gratiose promittentes cives ipsos in eisdem iuribus, graciis et libertatibus, sub quibus civitas ipsa per praedictum socerum nostrum praedicto iure Magdeburgensi locata est, quibusque i idem cives usque ad haec tempora libere usi sunt, de innata nostra clementia benigniter ut antea perpetuis temporibus conservare. Memorabilienbuch Nro. 2.

**) Že i po jmenovaném sněmu a po zřízení appelační komory tu a tam ještě v Litoměřicích rady vyhledáváno, vidíme z případu v roce 1597, kde dne 18. června v radě „čteno svědomí panův kmetův města Litoměřic ve při Anny Popelovy, manželky kněze Fabricia, proti Danielovi Filipu a Matiaši Bílkovi pro zabití syna.“ Acta curiae LIV.

***) Emler: Regesta pag. 881. „Nos Venceslaus Bohemiae et Poloniae rex . . . quod monasterio . . . S. Georgii in castro nostro Pragensi villam Zelunicie et partem vilae in Knoviz . . . quas civitati nostrae Slaný applicavimus, abstulimus . . .

†) Tamtéž p. 883 . . . quam abstulimus et civitati nostrae Slany applicavimus.

ve Slaném v radě zasedali. Osadníky přivedl snad předek onoho Humperta, který s manželkou Margaretou za krále Václava IV. roku 1396 prodal s povolením téhož krále rychtu se všemi užitky a příslušenstvími Jakubovi Benešaurovi z Brázdimi †).

Radnici daroval městu roku 1378. císař Karel IV. věnovav k tomu cíli dům, který na něho právem odůmrtím po měšťanu Lukášovi spadl, jak svědčí majestát vydaný na obdarování to vzpomenutého roku na den sv. Jana Křtitele (24. června). ††) Hradby městské byly asi hned po vysazení města vystavěny, musily však býti asi dosti chatrné, že po stu letech bylo třeba i s branami je znova postaviti. Tenkráte také asi naprosto vymizela památka někdejšího hradu, nebo ještě roku 1465. nazývá se pražská brána „hradskou", což po vystavění velikolepé brány za krále Jiřího (1471.) přestalo. †††)

Podací kostelní nevykonával král, nýbrž opat a konvent kláštera svatého Jana na Ostrově, což asi hned z dob založení chrámu sv. Gottharda se datuje, nebo klášter ten byl velikým ctitelem jmenovaného světce. *) V listině dané 13. prosince 1310. v Avignonu papežem Klimentem V., kterou některé svobody se jmenovanému klášteru potvrzují, Slaný výslovně se připomíná. **) Roku pak 1357. dne 31. března opat Bohuslav a konvent kláštera Ostrovského potvrzuje do Slaného za faráře bratra Theodorika po smrti faráře Dominika, byl pak zároveň proboštem při chrámu tom, nebo ještě v XVI. století nazývají se pozemky které kdysi k faře patřily „proboštskými." ***)

Erb městu Slanému udělil král Jan, nebo tvar jeho ukazuje na dobu Lucenburskou a zvláštností svou dle slov nejlepšího znalce starých znaků českých, prof. Mart. Koláře, pozornosť znalce na sebe poutá. Popis jeho podávám tuto ve verších složených Slanským rektorem a později císařským rychtářem Mistrem Jiříkem Properatorem Žďárským a roku 1607. spolu s minucí purkmistru pánům věnovaných:

Ala meat bicolor volucres erecta sub auras,
et iuvenis galeam pandit amicus ope.
At leo, Czechiadum, decus immortale, bicaudis
eminet in plano promptus ad arma clathris.
Slana hoc regali coronata est stemmate, regi
et regno ut quam sis fida, favensque probes †*)

---

†) Tomek: Dějepis města Prahy II., str. 458. Archiv český. II. 202.
††) Memorabilienbuch Nro. 2.
†††) R. 1465. dne 18. října „Valentin švec koupil chalupu Jana Palečka v předměstí před ‚branú hradskú' za 6 kop." Arch. Slan. Antiquissimus liber.
*) Scriptores rerum Bohemicarum I. 322.
**) Emler: Regesta, pag. 971.
***) Libri confirmationum I. 17 a V. 258. — Antiq. liber: 1503.
*†) Acta curiae LV. Křídlo trčí dvojbarvé pod letavé vzduchu vánky,
jun pak libezný helmu mocí pozvedá,
lev též dvojocasý, tato chlouba Čechů nehynoucí,
vzpíná v štítu se tom, k obraně z mříže hotov.
Tímto Slané vínkem královským poctěno, králi
též zemi víry abys důkaz i přízně dalo.

O zaniklých osadách v okolí.

Velmi často přicházíme ve starých písemných památkách na jména osad, které nyní darmo bychom hledali. Zanikly, odpovíme si stručně, a pozorujeme-li ty bouře hrozné, které přes zemi českou v prvé polovici XV. a v prvé polovici XVII. století se přehnaly, nebudeme se diviti, ano ochotně přiložíme tomu víru, praví-li se, že v Čechách před válkou třicítiletou bylo na 30.000 vesnic, kdežto nyní málo přes 12.000 jich se vyskytuje.

Po mnohých tak zaniklých osadách zanikla i všeliká stopa, po mnohých zbyl osamělý, skrovný kostelík, na nějž ruka vandalská sáhnouti se neopovážila, a který jen zvolňoučka, zubem času jsa podrýván, záhubě své sklání se v klín, po mnohých a to myslím nejčetnějších, zachovala se památka ve jménech niv, na kterých ta která osada kdysi stála.

Jména niv vzdorují zapomenutí nejvíce a myslím, kdyby pečlivě byla sebrána, že stará naše topografie by ve mnohém tím osvětlena byla a k tomu čas již svrchovaný, nebo doba naše zrovna vandalsky s podobnými pamětmi zachází a nechává je zapadati v bezednou propasť zapomenutí, odkudž není návratu.

I v okolí Slanském zaniklo několik osad a zbyla po nich památka jen praskrovňoučká a tuto zapomenutí vyrvati jest úkolem těchto řádků.

Krajina Slanská byla již v nejstarších dobách historie české hustě obydlena. Nechci poukazovati na kamennou ohradu, jejíž skrovné zbytky posud na Slanské hoře spatřiti možno, ale na jiné osady okolní, jichž jména na původ prastarý upomínají, na př. Tuřany na obřady pohanské předků našich poukazují, Blahotice, Nedětovice (nyní Netovice), Trpoměchy, Malikovice (nyní Málkovice), Dědomilice (nyní Jedomělice) jsou původu pradávného, rovněž Pchery (Pcher) a Řisuty (dříve Řisuť) jménem svým všelikému výkladu vzdorujíce, do dob dávno minulých založením svým zasahují.

V nejbližším sousedství města Slaného stály však tři osady, které ve starých písemných památkách poměrně dosti hojně se připomínají, po kterých však darmo bychom stop hledali, jsou to osady Dražkovice, Nosatice a Všehluchy čili Všehlušice.

Jak tvar jména dosvědčuje, jsou to osady prastaré a mám za to, že již dávno a dávno stály, než založen byl hrad a potom město Slaný.

V Dražkovicích bylo hned v prvních časích XIII. století venkovské sídlo kanovníka Pražského z kapituly Svatovítské, neb byly aspoň příslušenstvím jedné z kanovnických prebend.

Tomek ve svých dějinách města Prahy praví, že ves tato jest položení nejistého. *)

V nejstarší knize archivu Slanského nalezl jsem zápis, polohu vzpomenuté vsi určitě označující.

Tu ke dni 21. dubna 1535. praví se, že „pan Jakub ze Slatiňan koupil čtvrť dědiny v Dražkovicích mezi cestami „Tuřanskou a Biseňskou“ za 60 kop, ležela pak ves tato, od Slaného jdouc, za návrším, které tenkrát a ještě v předešlém sloleti nazývalo se Kodeřín neb Kodeřínek: nívám v těch místech říkalo se také „v Křičku“. **)

Když roku 1305. král Václav II. hrad Slaný na město královské povýšil, daroval mu ves Dražkovice, nahradiv kapitule či vlastně kanovnické prebendě, které se to týkalo, podíl její na vsi té podobným na vsi Vrbicích u Poděbrad. Poněvadž pak na vsi měl i oltář Panny Marie v kostele Svatovítském stálý plat, dostal týž oltář od krále Václava II. na smrtelné posteli plat dvě a čtvrt kopy v týchž Vrbicích u Poděbrad. ***)

Část vsi zůstala však i dále ve svobodném držení zemanů, z nichž roku 1316 jako svědek uvádí se Tomáš. †)

Ku konci XIV. století (roku 1392) jmenuje se Vilém de Drazkovic, který vzpomenutého roku prodal cosi kostelu Pořičskému. ††)

V nastalých brzo na to bouřích husitských, kterých zejména Slaný v hojné míře se účastnil, došlo asi brzo na osadu Dražkovice, a obyvatelstvo její z největší části přestěhovalo se do hrazeného blízkého města a z dřevěných statkův a chat zbylo v brzku pouze místo.

Roku 1459. dne 14. února koupil Janek koželuh od Vanky, přítelkyně Petra Kobyláše, půl čtvrté dědiny v Dražkovicích od kterého po roce ji koupil Jan Zmrzlik. †††)

Než tvar a snad zříceniny vsi musily býti ještě znatelny mezi vzdělanými již rolemi, nebo dne 19. ledna 1463. Hertvík řezník koupil „dvořísko“ v Dražkovicích, „ježto již pole“ u Matěje Soléře za 70 kop. A ještě když po patnácti létech (1478.) pole to Lidě, vdově z Ovčar, prodal,

---

*) Tomek, Dějepis města Prahy I. 375.

**) Antiquissimus liber. Liber contractionum VII. J. 1. a VII. Nro 15. Acta curiae LVIII. 217.

***) Emler, Regesta 883. Praví se tam: 1305 18. Jun. Nos Venceslaus „quod nos pro villa pragensis ecclesie Drascovitz, in qua Johannes Velisii, canonicus pragensis, majorem prebende sue partem et altare s. Marie in ipsa pragensi ecclesia etiam redituum suorum partem habuit, quam ipsi pragensi ecclesie abstulimus et civitati nostre Slany applicavimus, congruam volentes ipsi pragensi ecclesie facere recompensam, sibi in villa nostra Vyrbitz juxta Podyebrad permutationem conferimus et donamus.

†) Reliq. tabularum. I. 23. Thomas de Dlazkovitz, tady patrně místo Drazkovitz.

††) Reliq. tabularum. I. 546.

†††) Antiquissimus liber.

nazývá se ještě dvořištěm, ale prodává je již jenom za 3 kopy, což vysvětluji si jenom tím, že roku 1463. nejspíše stavení nějaké na dvořisku tom se ještě nacházelo, nebo v patnácti létech i válečných byla by cena pozemku tak neklesla. *)

Ve vsi býval rybník, nebo roku 1487. dne 4. července koupil Pavel Lacerda půl a čtvrt dědiny v Dražkovicích pod rybníkem u Jany Pekařky. **)

Paměť o vsi a stopy její byly i v druhé polovici XVI. století patrny; roku 1555. koupil Martin Beranů od Fortny u kantora, Víta Červenky, chmelnici v Dražkovicích a roku 1562. koupil Václav Harlinec ladu na obci v Dražkovicích. ***) Více však o vsi památka již nepotrvala, kupuje sice ještě roku 1698. Anna Orabinka dědinu v Dražkovicích a ještě roku 1731. tím jménem se znamenají nivy ve svrchu uvedeném položení, ale že by tu ves byla stávala, toho památka již potuchla. †)

Ves Nosatice čili jak dříve se nazývala, Nosačice, ležela na svahu výšiny, která nad městem Slaným na straně severní se táhne a Háje se nazývá, a sice na svahu ku vsi Želevčicům se klonícím.

V místech těch až doposud nivám říká se „v Nosaticích“ a doposud zachovala se tu pěkně tesaným kamenem vroubená studánka, která v prostřed vsi stávala.

Prvou zmínku o vsi té nalezl jsem k roku 1262. Roku toho dostala kapitula Vyšehradská od Přemysla (Otakara) II. staropamátný kostel v Budči s nadáním ve vsích Blovicích, Kameně Mostě, Pcheřích, Vskuřích, Zákolanech a Nosačicích. ††)

Ves sama byla sídlem svobodných zemanů, jakými byli Vojslav z Nosačic, jejž roku 1316. žaluje Dcheř ze Mšce a Domaslav z Nosačic, který roku 1318. pohání Ottu z Lidic. †††)

V době o něco pozdější a sice roku 1336. byli v Nosaticích tři usedlí a sice na statku Křížovým, který obsahoval dva lány čili 130 strychů, na statku Rezkovým, který obsahoval jeden lán čili 65 strychů a na statku Jana Papšového, který obsahoval pět čtvrtí lánu, pět strýchů a jeden věrtel čili 86 strychů a dva věrtele, dohromady tedy 281 strych a dva věrtele.

Mimo to byla tu pastouška obecní a vzpomenutá již studánka s potůčkem. †*)

Ve válkách husitských přišla ves tato na zmar a proto držitel její Petr z Valdeku grunty ty roku 1433. sousedům a sedlákům Želevčickým

*) Ibidem.
**) Ibidem.
***) Liber contractionum VI. C. 29. a VI. E. 17.
†) Liber contractionum VIII. R. 2. a kniha šosovní č. 38., pag. 88.
††) Tomek. Dějepis města Prahy I. 410: Při Nosačicích jest znamení (?) snad pro nejistotu polohy této vsi.
†††) Reliquiae tabularum I. 15. „Domaslaus de Nosatzicz conqueritur super Ottonem de Ludicz, quia fecit sibi dampnum cum suo posse furtive in Nosatzicz, hereditate sua, perdicio vestibus denariis promptis pro X. mar. arg. minus lotone. Actor Jacub de Nossatzicz, sive Pavel ibidem, sive solus. Mechthilta de Nossatzicz conqueritur super eundem pro debito X. mar.
†*) Kniha šosovní č. 37.

„hanfeštem“ vysadil, postaviv se však za válek proti králi Jiřímu do řad jeho odpůrců, byl od něho tohoto statku zbaven a Jiří daroval jej věrně oddanému sobě městu Slanému a to nejspíše v roce svého úmrtí, nebo pergamenový list na darování toto datován v roku 1472., tudíž již po smrti královĕ. *)

Vzpomenutý Petr z Valdeku nepatřil známé panské rodině příbuzné s pány z Haznburku, nýbrž byl soused a měšťan Slanský, držitel při tom manského statku Lidic a svobodného statku Nosatic, deskami zemskými se řídícího. Prvým známým mi předkem rodiny té byl Blahut, zvaný Klečka, jenž zemřel asi roku 1384. **)

Manželkou jeho byla Kačka ze Slaného, kteréhož města i on byl sousedem.***)

Vzpomenutý shora Petr byl asi vnukem jeho, za kterého rodina Valdeků byla již dosti rozvětvena, tak že i majetek její byl dosti roztříštěn.

Městské statky a Lidice byly již za katastrofy, která ho stihla, v rukou jednotlivých členův a on sám držel asi jen ves Nosatice.

Ve Slaném aspoň od roku 1444. až do roku 1464.. tedy po dvacet let s nepatrnými mezerami asi tří roků, seděl mezi konšely Jan Valdek, který i roku 1448. a opět roku 1454. byl i primatorem v městě a držel v městě dům a na předměstí dvůr, ještě dlouho potom Valdekovský zvaný.

Vedle něho vynikal mezi měšťanstvem bratr jeho Mikuláš. Otec bratří těchto jest mi neznámým, počínáť nejstarší zachovaná kniha archivu Slanského rokem 1443. a před rokem tím až na několik majestatův a privilegií nezachovalo se ani písmeny.

Roku 1464. zemřel Řehák (Řehoř) Valdek, který byl němý.

Udál se při tom vzácný právní případ a proto záležitosť tu v krátkosti tady uvedu.

Zůstaly tu po vzpomenutém Řehoři Valdekovi dva statky, jeden městský a druhý zemský a o těch němý pán ničeho nepořídil. Tu konšelé žádali Bartoše Ptáčka z Kamene Mosta, slovutného primatora města Slaného, aby si ten zemský statek v Knovízi, aby si ho nevyprosil jiný, s pomocí jich, na podkomořím o přímluvu se domluviv, vyprosil. Bartoš obdržev k tomu svolení od příbuzných Valdekovců, jel za králem, musil však čekati, až se z Brna vrátil; na to, ač už jiní o statek ten prosili, dán Ptáčkovi za „koláč“ 100 zlatých a 50 kop. Mikulášovi a synům jeho Václavovi, Petrovi a Řehořovi Valdekům dle uznání Tomy Kolesa, Vaňka Novinky a Jana Kršňáka dáno 16 kop a i Václavovi, synu nebožtíka Jana Valdeka †)

*) Ibidem.
**) Reliquiae tabularum I. 493.
***) Libri erectionum III. 320. „Johannes Pomuk . . . ad notitiam . . . quia constituta coram nobis . . . honesta matrona D. Kaczka, relicta Blahutonis, dicti Valdek quondam civis Slanensis, quandam litteram . . . ostendit et timens, ne eadem littera casu infortuito ammittatur . . . petivit per nos eandem ad acta . . . cancelaria curiae archiepiscopalis Prag. inponi mandari.“
†) Antiquissimus liber.

Vzpomenutý Václav, syn Jana Valdeka aneb syn Václav, syn Mikulášův, zvaný obyčejně Zeman, byl zase skoro dvacet roků (1465—1483.) konšelem ve Slaném.

Posledním z rodiny té připomíná se Jiří, syn Řeháčka (Řehoře) z Lidic, tedy vnuk jmenovaného Mikuláše, který dne 22. června roku 1509. jmění své vzdává manželce své Martě.

Ještě roku 1472. připomíná se mezi sousedy Slanskými Jan Nosatský, myslím, že to byl někdejší statkář vsi Nosatic.

Město nedrželo dlouho ves Nosatice a prodalo ji nejspíše příbuzné předešlých držitelů Anně z Lidic, po kteréž vše to zdědil syn vzpomenuté Anny Jan zvaný Zeman, který roku 1545. sestře své Lidmile vyplatil podílu na statku Lidickém 30 kop. *)

Byl i on sousedem Slanským a zabýval se tu při městě řeznictvím. Musily asi tehdá statky vzpomenuté býti málo výnosnými, že nutily majitele, hledati výživu i řemeslem.

Nepodržel ovšem Jan Zeman statek Nosatický dlouho a roku 1555. prodal ves tuto s celým příslušenstvím s dvory kmetcími pod plat vysazenými, ovšem pustými, s potůčkem, dědinami i lukami a celou zvůlí Mikuláši Jakubcovi, čili Mikundovi, měštěnínu města Slaného, jakž toho výpis z desk zemských vykazuje, za 65 kop grošů českých.

Jakubec také dlouho vsi této nepodržel a prodal ji v týchž právech a závazcích, jak ji byl koupil, roku 1581. Václavu Mouchovi, též měštěnínu města Slaného, za 175 kop grošů českých. Jak se to stalo, že ani ne ve třicíti letech cena statku toho skoro se ztrojnásobila, říci a vysvětliti neumím, snad meliorací pozemkův, ač v ohledu tom byla tehdejší doba hrozně konservativní.

Po Václavu Mouchovi zdědil ves tu syn jeho Martin Moucha a ten roku 1584. žádal císaře Rudolfa II., aby mohl tím statkem svým Nosatickým successive svým přátelům, manželce a dětem volně kšaftovati, což mu povoleno a mocný list na to pod pečetí císařskou vydán.

Po Martinu Mouchovi držel ves Daniel Moucha zvaný také Pondělíček, kteréžto jméno přetlumočil na Selenius.**) Tento Daniel, syn Jana Pondělíčka, roku 1593 za manželku pojal Annu, vdovu po Martinu Mouchovi, po němž mimo statky i jméno zdědil.***) Z manželství tohoto narodily se tři dcery, Mandalena, Kateřina, narozena roku 1603, která v mládí zemřela a Anna, narozená roku 1605.

Po smrti Daniele Pondělíčka pojala Anna, pozůstalá po něm vdova, mistra Jana mladšího Šoltyse z Felsdorfu r. 1618, s nímž po 12 roků žila, a jemuž tři dítky porodila. †) Když po smrti manželky své Anny Šoltys dělil se

*) Kniha smluv fol. A. 15.
**) Pondělí — dies lunae, luna = seléné, tedy Selenius.
***) Acta curiae LIII. Kniha smluv svatebních Fol 150. Matrika č. 1.
†) Tímto vlastně doplňujeme článek „Šultysové s Felsdorfu“ ač tomu nedůvěřujeme; zpráva tato vzata z knihy šosovní č. 37. a tu uvádí se Pondělíček jakožto bezdětný, ač, jak připomenuto, tré dcer měl; nejspíše že pisatel zprávy té dítky Pondělíčkovy Šoltysovi připsal.

o statek po ní pozůstalý s dvěma dcerama po Danieli Pondělíčkovi, totiž s Mandalenou a Annou, připadla na podíl Šoltysův vedle jiných nemovitostí i ves pustá Nosatice.

Když za vpádu Saského a návratu emigrace Šoltys, jsa tenkráte primasem, zcela libovolně se statkem hraběte z Martinic hospodařil, piva vařil, dobytek a obilí prodával, byl po utišení lomozu válečného odsouzen s jinými k náhradě. Na Šoltysovi žádáno 4700 kop, které když nemohl zaplatiti, přinutil hrabě obec, aby je za něho zaplatila, začež měla se hojiti na statku Šoltysově. Šoltys vida nezbytí, dal obci na veškerý svůj statek revers, čímž i ves Nosatice zase v majetku obce se octla. *)

Obec dostala v moc i veškeré zápisy a hamfešty vsi té se týkající, poněvadž pak, jak svrchu vzpomenuto, ves ta deskami zemskými se řídila, byla obec města Slaného v právě, když o nový zápis v deskách zemských se ucházela, hlavně i proto, že nacházela se pouze v zástavním poddanství hraběte z Martinic.

Ale Slanští mínili a pan Jaroslav Bořita měnil. Dopisem z Budějovic, kde tehdáž jakožto jeden z místodržících českých žil, prohlásil ves Nosatice za statek kmetcí, protože Slaný, ztrativ zástavou práva čtvrtého stavu, ztratil i právo, vkládati sobě statky zemské do desk.

Nežli mohli Slanští tomu na odpor se postaviti, stihla je pohroma úplná. Vypálené a vydrancované město roku 1638. dědičně hraběti z Martinic prodáno a když tento veškeré privilegie městu pobral, skleslo z města, druhdy královského, na hrazenou ves.

Statek Nosatický byl městu málo platen, ležel celý za děsných těch dob ladou, až roku 1656. učinilo město smlouvu s urozeným panem Janem Bílkem z Billenberku, obojích práv doktorem při J. M. C. appelací hradu Pražského a držitelem toho času sousední vsi Želevčic a pustilo mu něco gruntů Nosatických pod úrok k užívání. Platil pak vzpomenutý pán z 13 kop a 42 záhonů dědin, z tří luk a šesti kusů vrbin při svatém Jiří 3 kopy 10 grošův a rovněž tolik o svatém Havle, tedy na našich penězích asi patnáct zlatých ročně. Z toho už Slanští neztloustli. Jest to pěkný doklad k ceně a výnosů pozemků po válce třicítileté.**) V stavu tom zůstala ves Nosatice na dále, a tím snad se stalo, že jméno to posud se zachovalo k naznačení vzpomenutých dědin.

Třetí ze vzpomenutých vsí byla Všehluchy čili Všehlušice.

Ves tato nezanikla, nýbrž prospívala vždy víc a více, nebo bylo to Záfortenské předměstí a nyní část města Slaného, možno tedy v pravdě mluviti o zaniknutí jména. Starodávný tvar jména obce té svědčí, že obec ta stála již před založením Slaného a dala snad podnět k založení hradu na sousedním návrší.

Pokud hrad stál v sousedství vsi, byla asi obcí samostatnou a nejspíše majetkem zvláštních zemanů. Poměr ten potrval ještě po nějaký

*) Liber contractionum VIII. G. 3. Acta curiae LVII. 292.
**) Kniha šosovní č. 37.

čas, když již roku 1305. Václavem II. hrad Slaný na město královské byl povýšen, nebo ještě roku 1316. Jan a Jakub z Lidic a Velek žalují Havla a Pechance z Kvíce a Šebka ze Všehluch. *)

Později snad jen jednotlivé nemovitosti bývaly majetkem okolních zemanů, tak dne 17. prosince 1406. Racek ze Studněvsi prodal dědictví své na Všehlušich, půldruhé kopy grošů platu, s mlýnem, dědinami, lukami, potokem a vší zvolí, což k tomu přísluší, knězi Vaňkovi, faráři kostela v Lidicích Menších.**) Znenáhla splývala samostatná ves se vzmáhajícím se sousedním městem, proměňujíc se v předměstí. Tak roku 1444. koupil Mařík Polévka domek ve Všehlušicích, ale o tři léta později (1447.) koupil Vaněk švec lázeň již na předměstí Všehlušském. ***)

Od města dělily ves hradby a spojovala obě obce brána.

Brána tato nazývá se roku 1452. fortnou, ale po roce (1453.) „Gallus Čarodějnikonis filius“ domek „sub porta Všehlušensi.“ Rovněž roku 1461. kupuje Mikuláš kovář kovárnu pod branou Všehlušskou. Roku 1467. Kačka, vdova po Václavu Okruhlém, vzdává domek svůj v předměstí Všehlušském před dvorem rychtářským Matěji Žejdlíkovi.

Ze zápisu toho vidno, že v čase tom byl ještě ve Všehlušich samostatný, svobodný zeman na Všehlušich, nebo ještě roku 1463. dne 19. ledna připomíná se Jan ze Všehluch, který toho roku ujímá dům po sestře Mandaleně a roku 1496. dne 10 června Matěj ze Všehluch vzdává statek své manželce. †)

Jméno Všehluch počalo se však znenáhla vytráceti z úst lidu i ze zápisův a posledně připomíná se roku 1529. Roku toho dne 18. června „purkmistr a páni koupili od urozeného vladyky pana Fridricha Smýkala z Libovice mlýniště pusté s věží u Všehluch se zástavou, vrbinou, loučkami dvěma a s půlkem nad zástavou i s kašnú, která jest na rynku i rúrami v též moci, jak Fridrich po otci držel.“ ††)

Všehluchy čili Všehlušice staly se nyní předměstím Záfortenským, a staré jméno osady jen tu a tam jako ozvěna ze starých dob ještě zavzní. Tak vzpomenutý mlýn zachoval jméno to houževnatě, a ještě roku 1601. při ustanovování úředníkův obecních ustanoven Modest Veselský a Jakub Vlach nad mlýnem novým a Všehlušským, v témž pak seznamu i Ondřej Svícník a Jan Bílek nad záduší Všehlušskou. †††)

Posledním tímto faktem octli jsme se před novou domněnkou.

Bylo-li záduší Všehlušské, byl i kostel Všehlušský, ale po takovém ani té nejskrovnější paměti se nezachovalo. V seznamu vzpomenutém nalezáme dále Jiříka Vojnu a Šimona Okrašovského jakožto úředníky nad záduší Svatotrojickou, ale nikoho nad záduší Svatogotthardskou, a že by

*) Reliquiae tabularum I. 21.
**) Ibidem II. 31.
***) Antiquissimus liber. Že předměstí to mělo ráz vsi, dosvědčuje to, že při lázni té byla zahrada a chmelnice.
†) Antiquissimus liber.
††) Ibidem.
†††) Acta curiae LIV.

hlavní, děkanský a někdy proboštský chrám záduší neměl, toho mysliti nemůžeme, a proto nenalezajíce ve Všehlušich chrámu, záduší Všehlušské za jedno míti musíme se záduším Svatogotthardským, tím pak přicházíme k závěru, že chrám svatého Gottharda založen byl prvotně ve Všehlušich a teprv později v obvod hradu Slaného potažen.

Zpráv pozdějších o Všehlušich jsme nenalezli, patrně v nastalých brzo na to bouřích třicítiletých jméno to na dobro vymizelo, tak jako vymizelo jméno Lehňov, jak nazýval se vrch nad Všehluchy, kde bydlíval slanský kat a jméno Horka, jak nazýval se jihovýchodní svah vzpomenutých Hájů a stavení tu se nalezající; že by však tato poslední pojmenování i samostatné osady byla znamenala, toho nikde stop jsem nenalezl.

Ku konci však chci ještě jednu věc připomenouti. Tomek ve svém dějepisu města Prahy k roku 1395. praví: „Ves Ostrov blíž Slaného, nyní neznámá, náležela Jakubovi Benešovskému sezením na Brázdimi,“ o němž shora zmínka se stala.

Jakub tento byl, jsa dědičným rychtářem, v úzkém spojení s městem. Jmenovanou ves měl pak na počátku XV. století Albert Chotek. *) Prohlížeje pak písemné paměti o městu Slaném, bedlivě jsem pátral po vzpomenuté vsi a nalezl jsem, že jménem „Ostrov“ znamenala se část předměstí Pražského, ležící mezi dvěma rameny Slanského potoka, tedy na ostrově. Později jmenována tak již jen jediná chalupa asi v místech nynější vodárny barona Riese-Stallburka. Tak ještě roku 1656. v nejstarší knize šosovní stojí: „Chalupa, sluje Ostrov, po Střelečkovi, koželuhu, pustá, náleží dětem, jest sbořena a bydliti se v ní nemůže.**) Zdaž tento „Ostrov“ jest hledanou vsí, tvrditi nechci, ač dle analogie o Všehlušich, věc možnou by byla, aspoň o jiné osadě v bližším okolí města Slaného, která by se Ostrov nazývala, ani té nejmenší stopy jsem nenalezl, leda by hledána byla památka její v lese u Jedomělic, který posud „Ostrov“ sluje.

*) Tomek, Dějepis města Prahy I. 491,
**) Kniha šosovní č. 47. pag. 118.

Statky města.

Když roku 1305. král Václav II. hrad Slaný na město královské povyšil a právem Magdeburským vysadil, podaroval novou tuto obec městskou dosti hojně statky zemskými i šosovními. Ještě v roce vysazení daroval vzpomenutý král městu dne 8. června ves Želenice a část vsi Knovize, které byl klášteru sv. Jiří na hradě pražském odejmul ovšem že za slušnou náhradu. O několik dní později (18. června) daroval zase městu ves Dražkovice, která potud patřila částí k prebendě kanovníků pražských a tehdáž zejména kanovníku Janu Velišovu a částí oltáři Panny Marie v chrámu na hradě Pražském a i těmto slušnou náhradu za statky odejmuté činí na statcích v jiných krajinách se nalezajících. *)

Ze statků šosovních přiměřil hned po vysazení městu sto lánů polí méně čtyř lánův. Lány tyto byly asi vyměřeny v míře vrchovaté nejspíše vzhledem k tomu, že byla to asi půda ladem ležící a proto když roku 1336. na den svaté Prišky panny král Jan městu privilegia thánem svým městu udělená, potvrzuje, poroučí, aby jeden lán měl jen 84 jitra, ale taká, na které vyseje se jeden strych, z každého lánu pak aby o svatohavelském terminu platila se jedna hřivna grošů Pražských, 56 jich na hřivnu počítajíc.

Roku 1371. stihlo město hrozné neštěstí. Toho leta, jak vypravuje Beneš z Veitmile „dne 10. měsíce máje, který byl sobota po neděli kantate z dopuštění božího pro hříchy národa město Slaný, když v něm ke dni trhovému veliké množství se bylo shromáždilo, ohněm podomním zapáleno jsouc do kořen shořelo, ve kterém zahynulo nad dva tisíce lidí. Náhle totiž vypukl oheň za vání velikého větru a zapálením celé obce na mnohých místech, vozy, které s obilím na trh přišly, zatarasily náměstí, ulice a brány města tak, že málo kteří vyváznouti mohli a zahynuli smrtí bídnou jak lidé tak dobytek.“

Poněvadž město hrozným tímto požárem skoro celé na zmar přišlo, hleděl král Karel rozličnými milostmi a obdarováními městu v neštěstí jeho polehčiti a k předešlému rozkvětu mu dopomoci a v sobotu dne 19. září roku 1372. vydal mu majestát, kterým dovoluje nemovité statky

*) Emler: Regesta pag. 881 a 883.

v městě Slaném prodávati, poroučeti, darovati, odkázati dle párv města toho, totiž Magdeburských. Dále dovoluje, když by kdo bez posledního pořízení a bez přímých dědiců zemřel, aby příbuzní ke statku tomu táhnouti se mohli, ale ovšem jen tací, kteří s městem trpí aneb trpěti chtí.

Pro větší bezpečnosť dal Karel listinu tuto téhož dne a roku potvrditi i od syna svého, mladšího krále Václava.

V posledním roce svého panování ukázal se Karel zase městu milostivým a dne 25. června 1378. daroval městu dům po sousedu Lukášovi právem odúmrtním na něho spadlý s výslovným ovšem nařízením, aby si město dům ten upravilo na radnici, což se také stalo, 9. pak dne měsíce července téhož roku, výslovně dodávaje, aby město po hrozném požáru spíše se vzpamatovalo, dovoluje městu, aby obecní pastviny (obce) k dobrému a užitku města co nejlíp zužitkovalo a zároveň zapovídá šlechtě, vojsku a úředníkům, aby cestujíce městem neb tu přenocujíce, město nijakž neobtěžovali. *)

Za válek husitských město ač tuze jednak příznivým ale i nepříznivým osudem zmítáno bylo, dovedlo přece jmění své zachovati bez pohromy, ano jak se zdá, zejména jměním před tím duchovním, je i poněkud rozmnožiti.

Král Jiří daroval městu ves pustou Nosatice, kterou byl odjal odpořilému Petru z Valdeka. **)

Roku 1482. dne 9. září koupili purkmistr a konšelé ve jménu obce Slaného za $10^1/_2$ kopy grošů od Jana Kropáčka a Božtěcha, bratří z Herstejna, dědictví jejich na Lidicích, totiž dědiny, které v nájmu drželi sousedé měšští Jan, Jakub, Štěpán a Fartáček, soused předměstský Viktorin a Jan Kníže, sousedé Trpoměští Jan a Ješek a Mareš z Lidic. ***)

Roku 1529. dne 18. června koupili purkmistr páni od urozeného vladyky Fridricha Smýkala z Libovice mlyniště pusté s věží u Všehluch se zástavou, vrbinou, loučkami dvěma s půlkem nad zástavou i s kašnú, která jest na rynku i s rúrami v též moci, jak Fridrich po otci držel, za 86 kop.

Purkmistr páni postavili tu mlýn zvaný rúrní s vodárnou, která až posavad účelu svému slouží.

Roku 1543. dne 17. října koupila obec Slanská městečko Vraní.

Zápis na městečko to zní takto: „Leta páně 1543. v středu po sv. Havle stala se smlouva a trh celý a dokonalý námi Janem mladším z Lobkovic na Teyně Horšovském, Šebestianem Markvartem z Hrádku, purkrabím Karlštejnským, Petrem Chotkem z Vojnína a na Budenicích, prokuratorem krále J. M. v království Českém jakožto prostředky a to mezi urozeným panem pánem Janem Zajícem z Hazmburka a na Budyni, nejvyšším truksasem království Českého s jedné a opatrnými panem

*) Memorabilienbuch Nro. II.
**) Viz rozpravu: „O zaniklých osadách v okolí Slanském.“
***) Reliquiae tab. II. 394.

purkmistrem a radou i vší obcí města Slaného ze strany druhé a to taková, že jest nahoře psaný pán z Hazmburka městečko své Vraní prodal nadepsanému purkmistru a radě i vší obci města Slaného s platy, dědinami, lukami, háji, porostlinami, rybníky, ospy, vinicí s sadem, vrbinami, s sirotky, podsedky, kmetičnami v trhu přistiženými i zběhlými sobě tu víc nepozůstavujíc ani svým dědicům i s podacím kostelním, jakž toho pán sám v držení a užívání po předcích svých býti ráčil se vším plným panstvím a to zejména za půlpáta tisíce kop grošův českých.

Kteréžto městečko, kdyžbykoli oni Slanští na Jeho Milosti královské to sobě skrze pořádné relací zjednali, aby jim ve dsky vjíti mohlo, tehdy má jim nadepsaný pán z Hazmburka ve dsky zemské vložiti a spravovati obyčejnou správou jakž země za právo má. A též také jakékoli veysady aneb majestáty na dotýčné městečko Vraní, co se na dotýčné městečko vztahuje, má častopsaný pán z Hazmburka jim Slanským po přijetí peněz a summy své ihned bez prodlevání vydati v moc jejich.

Za kteréžto městečko s jeho příslušenstvím oni purkmistr a rada i všecka obec města Slaného mají a povinni jsou napřed psanou summu za též městečko takto dáti a vyplniti: Předkem panu Janovi z Valdštejna a na Peruci, aby dali ihned půltřetího tisíce a půltřetího sta kop grošův českých a též při tom času panu z Hazmburka tři sta kop grošův českých dáti a vyplniti mají. A ostatek totiž půlpatnácta sta kop grošův českých oni purkmistr i všecka obec ujistiti mají témuž pánu z Hazmburka a při času sv. Jiří nejprvé příštího u těch dlužníkův zastati, pokudž jim od téhož pána na ceduli poznamenáno dáno bude i s úroky v též ceduli poznamenanými.

Co se pak faráře a též osady dotýče, ti mají zachováni býti strany víry v pořádku starobylém.

Co se pak hájův dotýče, tu cožby od dne trhu učiněného vyměřeno bylo, v to prostředky s obou stran vydány býti mají a to ohledati, v jaké by summě takové meyto položeno býti mělo a to má jim Slanským vyraženo býti na té summě, kteráž panu z Hazmburka při sv. Jiří dodána býti má.

A to všecko co se nahoře píše, slíbili jsou sobě s obou stran věrně a právě zdržeti a tomu všemu dosti učiniti.

Na potvrzení a toho všeho na zdrženi nadepsaný pán z Hazmburka a purkmistr a rada města Slaného pečeti své přitisknouti jsou dali k smlouvě této. A my nadepsaní smlouvci neboližto prostředci toho všeho na svědomí dali jsme též pečeti naše podle nich však nám beze škody přitisknouti. Dána a psána leta a dne jakož se nahoře píše.*)

Poněvadž hotovosť v pokladně nestačila, musili sousedé půjčiti purkmistru pánům a to po summách dosti vysokých. Tak roku 1544. Jiřík

*) Memorabilienbuch Nro. 3. 489, 490.

Kropáček, řezník, vykazuje dluh 25 kop Janu Vepřkovi na summě, kterou podle jiných sousedů ku koupení městečka Vraního purkmistru pánům půjčil. *)

Snad pro tuto peněžní tíseň prodali purkmistr páni díl domu obecního „při rathouze a věži rathouzské“ roku 1544. Hanuši Konvařovi za 240 kop. Dům ten (nynější Ungelt čís. pop. 4.) nazýván odtud domem Konvařovským. **)

Hanuš doplatil dům teprv roku 1559., poraziv si ze summy dluh za cymbál k rathouzu a za roury k vodovodu.

Zatím nadešel rok 1547. s krvavým sněmem a hroznými jeho pro města královská následky. Ze Slaného povoláno dvacet předních měšťanů do Prahy a propuštění jejich podmíněno tvrdými výminkami. Město muselo vydati všechna svá privilegia a majestáty, muselo vydati veškeré své statky, uvoliti se k „tácu“ čili dani z lihových nápojův a podvoliti radu svou dohledu císařských rychtářův a odvolání od svých soudů hledati před soudem králem osazovaným z osob jen částečně ze stavu městského vybíraných.

Slanému statky jeho zemské vymazány z desk zemských a propadly královskému fisku.

Skutečně propadla z jmění obce Slanské jen část a sice: Ves Dřínov, kterou roku 1549. od královské komory koupil za 500 kop grošův českých Jan Kolský z Kolovsi.

Díly vsí Hořešovic Velkých a Malých, Tuchlovic, Vítova, Březí, Hříškova a Kvíčku (Kvíce Malé), které roku 1549. od komory koupil za 535 kop grošův českých Jan Bořita z Martinic a na Smečně.

Konečně nedávno koupené a málem že doplacené městečko Vraní s podacím kostelním, se clem a hájem, kteréž roku 1550. od komory koupil za 3251 kop grošův českých Petr Chotek z Vojnína. ***)

Ostatek statků zůstával za komorou českou. Za tím přísnosť a rozhořčenosť moudrého a energického krále počala ustupovati velikomyslnosti a laskavosti, král pak počal zbývající část statků vraceti za nevelkou náhradu. Slanému nadešel den milosti a to dne 31. ledna 1562. tedy po patnácti letech.

Listina na tento akt milosti zní takto:

Připis zápisu z desk zemských království Českého na některé vesnice a statky též i platy od Jeho M. Císařské Ferdinanda Prvního purkmistru, konšelům i vší obci města Slaného za tři sta kop grošův českých úplně zaplacených postoupené a navracené.

V kvaternu trhovém bílém leta LXII. v sobotu před Hromnicemi.

Nejjasnější kníže a pán pan Ferdinand z boží milosti volený Římský císař, Uherský a Český král etc. Jakožto král Český ráčil se přiznati

*) Kniha smluv A. 10.
**) Liber contractionum VI. A. 21.
***) Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách. Str. 1206.

před úředníky Pražskými: Jakož jest některé vesnice a statky předešle purkmistru a konšelům, starším obecním i vši obci města Slaného z štědrosti a milosti své královské po postoupení J. M. královské všech i všelijakých statkův od nadepsaných purkmistra a konšelův, starších obecních i vší obce zase k záduší a faře tu v městě Slaném též v předměstí k špitálu na vychování kněží, žákův a chudých lidí, tolikéž na vzdělání a opravu města, vesnic zejména těchto: Vsi Votrub celé a dvorův kmetcích s platem, s hájem, kteréhož v držení jest Mikuláš v též vsi, s stránémi, pastvinami při též vsi. Vsi Trpoměch celé a dvorův kmetcích s platem, vsi Lotouše a dvorův kmetcích s platem a při též vsi porostliny, vrchy, stráně a pastvy. Vsi Nedětovic celé a dvorův kmetcích s platem, skálou a se dvěma hájky. Vsi Lunikova celé a dvorův kmetcích s platem. Vsi Želenic celé a dvorův kmetcích s platem, s podacím kostelním v též vsi a s jeho příslušenstvím. Ve vsi Vovčařích dvorův kmetcích s platem, což tu má při též vsi s rybníčkem malým Vovčarským, při tom pramen, do něhož se voda vede, s kostelem pustým. Vsi Drnova celé a dvorův kmetcích s platem, s hájkem, stráně a vrchy.

Ve vsi Hobšovicích dvoru kmetcího s platem, ve vsi Voslochově, ve vsi Kutrovicích dvorův kmetcích s platem, což tu má, v Kvilicích dvoru kmetcího s platem, ve vsi Ouních (Humna) dvora kmetcího s platem.

A platu na cizích lidech v též vsi.

Platův z předměstí Slanského, platův z dědin, z poustek a luk jiných pánův lidí. Platův ze vsi Knovize, platův ze vsi Ješína s mlýništěm a strouhou, s topolem a vrbinami a s poustkami. Platu na Petrovi Dvořákovi z Královic, platu z města Velvar Svatojirského 1 kopu míš. Platu ze vsi Studňovsi, platu ze vsi Sak, platův ve vsi Vítově. Platův ve vsi Přelici. Tuny oleje, kteréž každého roku o Hromnicích dává ke kostelu sv. Gottharda tu v městě Slaném Jan Bořita z Martinic a na Smečně purkrabě Karlštejnský. V Lidicích podací kostelní s kollaturou a s platem k ní z dědin a luk, též i od Všehluch plat k též kollatuře z dědin a z luk, z městiště a ze mlýna, žlab s rybníčkem nad městem Slaným nedaleko od Všehluch s okrajemi, s strouhou, s chobotem, pokudž mezníkové ukazují s stráněmi, s lukami, pod ním s prameny, potokem a tokem s vrbinami etc. S rybníčkem, který slove Novodomský při Všehluších s potokem, s průhony dvěma, s stráni proti Všehluchům s vrbinami a topolemi.

Při vsi Hobšovicích dvě louky obecní. Nad Knovizí jednou loukou obecní. Pod vsí Saky jednou loukou obecní s orbinami. U vsi Vítova tři louky obecní s vrbinami. U vsi Kvilic jedna louka obecní s vrbinami. Nad Malým Kvíckem jednou loukou obecní, která slove Beranovská.

Platův z masných a chlebních krámův, platu od Kaše, platu od Jonáška, platu od Kropáčka. Obecní pastvy s dědinami, kteréž slovou Háje, platu z vyměřování soli, cel, meyt, v krámích v městě i předměstí. To všecko bez umenšení milostivě vrátiti a toliko nad těmi vesnicemi a platy

vrchnosť a panství J. M. C. jakožto král Český nadepsaným purkmistru a konšelům, starším obecním i vší obci města Slaného nynějším i budoucím za tři sta kop grošův Českých úplně a docela zaplacených doprodati jest ráčil.

A jim purkmistru a konšelům, starším obecním i vší obci města Slaného nadepsaného panství a vrchnosti i všech těch vesnic, gruntův, statkův a platův svrchu jmenovaných s dědinami, lukami a se vším jich příslušenstvím s všemi důchody a platy a požitky, tak jakž regesta spečetěna z komory České J. M. C. jim Slanským na to vydaná plněji svědčí a v sobě obsahují a zavírají, dědičně jest postoupiti ráčil, žádného práva ani které zvláštnosti sobě tu J. M. C. ani dědicům svým a budoucím králům Českým k nadepsanému panství a vrchnosti tudíž dále nepozůstavuje. A toto ve desky kladení na místě a jménem J. M. C. jakožto krále Českého učinili jsou Volf z Vřesovic a na Doubravské Hoře, Teplici a Krupce, nejvyšší písař království Českého a v témž království Českém komory České praesident. Hanuš z Renšperku a na Stuřinovsi, Beno z Salcu a na Regršdorfu, Jan Šlovský z Šlovic a na Olešně, J. M. C. rady z rozkázání a zvláštního J. M. C. poručení tak jakž relací od J. M. C. jakožto krále Českého ke dskám zemským o to učiněná a v kvaternu relací krále Českého a pánův J. M. a vladyk plného soudu zemského leta 1561 v pondělí po svatém Tomáši zapsané plněji svědčí a v sobě obsahuje a zavírá.

Stalo se Anno et die ut supra.

Tento vejpis dán jest z desk zemských z rozkazu urozeného a statečného rytíře pana rytíře Volfa z Vřesovic a na Doubravské Hoře, nejvyššího písaře království Českého a J. M. C. rady a v témž království českém praesidenta pod pečetmi Melichara Stolínského z Kopišť, místokomorníka království Českého a Jana Vojkovského z Milhostic a na Radici, místopísaře království Českého.

Stalo se ve středu po Hromnicích leta 1562.

Jan Vojkovský
z Milhostic a na Radici
místopísař království Českého.*)

Připojená registra komory České obsahují s nepatrnými dodavky hořejší vyčtení statků a proto tuto je pomíjíme a pouze jména sedláků na kmetcích dvorech v jednotlivých vesnicích pod plat usedlích tuto pro paměť poznamenáme.

Ve Votrubách byli čtyři sedláci: Mikuláš, Heřman, Havel a Kryštof.

V Trpoměších: Tejka, Jakub Hloušek, Jan Vychytil, Hlaváč, Jan, Kruta a Jíra Tuhanský. (Hlaváčův statek měl Vychytil.)

V Lotouši: Spálil, Vavra Šimonův, Havel Janda, Pechant, který držel také statek Fresuňkův.

---

*) Memorabilienbuch Nro. II.

V Netovicích: Filip Lavrín, Hluchey, Vondra.

V Lunkově: Uryje, Šimon Holub, Štěpán, který držel také statek Janův, Václav Holey a Matouš Nekoláčney.

V Želenicích: Důras, Komonička, Thůma, Synové Matoušovi, Krčmář, Spáleney. Černey, Charvat, který držel také statek Kohoutův, Voráč, Chochol, Jakub Hošek, Kyrásek, který držel také statek Buršův.

Ve Vovčářích: Janek Dráždil.

V Drnově: Zeman, Důras, Vaněk Žižka, Plesnivcová, která držela také statek Jiříků, Plýhal.

V Hobšovicích: Marek.

Ve Voslochově: Šimon.

V Kutrovicích: Lukáš Němec, Jakub Račický, Matouš a Krejsová.

V Kvílicích: Fertl držel statek Lahudovský.

V Humnech: Havel Zemanův a Lukeš. Platy na statcích Duchkově a Chmelíkově.

V Knovízi odváděli při božím narození po dvou slepicích: Říha, Mamzoch, Čipák, Hlavatý a Bařinec.

V Ješíně platy i naturalie: Říha, Matouš Řeháků a Silvestr.

V Královicích odváděl 2 slepice Petr Dvořák na statku Rubášově.

V Studňovsi: Douša, člověk Jana Bořity z Martinic.

V Sakách: Bratří Jan a Duchek, lidé purkrabí Pražského.

Ve Vítově: Baden, člověk Jana Bořity z Martinic.

V Přelici: Šimon, člověk Jana Bořity z Martinic.

Panství nad vesnicemi vykonávali Slanští tím, že vybírali z gruntův úrok obyčejně ve čtyrech terminech ročních nestejně rozdělených a sice o sv. Jiří, sv. Havle, sv. Martině a o Hromnicích Dále vyzdvihováním od nich daní a berní zemských a sbírek sněmem svolených.

Tak na př. roku 1587. dne 26. ledna poddaní ze všech vsí povoláni do rady a sněmovní nařízení o sbírky z vín, obilí, vlny a mlečného ve známost jim uvedeny.

Dále vyzdvihováním rekrutů dle sněmovního nařízení, o čemž již jinde zmíněno.

Konečně dosazováním do vsi rychtářů a konšelů. Tak roku 1587. dne 3. července v Lunkově dosazen za rychtáře Václav Nekoláčný a k němu za konšela Jakub Holub

Roku 1597. dne 14. ledna obnoveny úřady rychtářů a konšelů a dosazeni: V Želenicích za rychtáře Jiří Důras a za konšely Matouš Machot a Petr Komonička.

V Lunkově za rychtáře Šimon Starý, za konšela Jakub Holub.

V Drnově za rychtáře Jan Zeman, za konšela Šimon Plýhal.

V Nedětovicích (Netovicích) za rychtáře Jan Šmeykal, za konšela Jiří Laurín.

V Lotouši za rychtáře Martin Kroupa, za konšela Bartů.

V Kutrovicích za rychtáře Jakub Mydlář, za konšela Martin Krčmář.

V Trpoměších za rychtáře Jindřich Teyka a za konšela Jakub Hloušek.
V Otrubích za rychtáře Jan Hvězdář, za konšela Jakub Herman.
V Kvíci Velikém za rychtáře Jan Laurin, za konšela Martin Krčmář.
V Kvíci Malém za rychtáře Krištof Asman, za konšela Jan Sochor.
Roku 1600, dne 12. ledna dosazeni:
V Želenicích za rychtáře Jiří Krčmář, za konšela Jiří Chochol.
V Lunkově za rychtáře Šimon Starý a za konšela Václav Nekoláčný.
V Drnově za rychtáře Jan Zikmundů, za konšela Šimon Plýhal.
V Nedětovicích za rychtáře Jan Šmeykal za konšela Ondřej Hluchý.
V Lotouši za rychtáře Martin Kroupa, za konšela Václav Kaňka.
V Kutrovicích za rychtáře Martin Krčmář.
V Trpoměších za rychtáře Jindřich Teyka, za konšela Jakub Hloušek.
Ve Votrubech za rychtáře Martin Havlů, za konšela Jakub Heřman
Ve Velkém Kvíci za rychtáře Václav Vávra, za konšela Jan Láska.
V Malém Kvíci za rychtáře Kryštof Asman, za konšela Jan Sochor.
Roku 1605:
V Želenicích za rychtáře Matěj Novák, za konšely Jíra Chochol a Jíra Krčmář.
V Lunkově za rychtáře Václav Nekoláčný, za konšela Vít Hlaváč.
V Nedětovicích za rychtáře Jan Šmeykal, za konšela Ondřej Hluchý.
V Lotouši za rychtáře Martin Kroupa, za konšela Martin Petrlík.
V Kutrovicích za rychtáře Matěj Lukeš.
V Trpoměších za rychtáře Jindřich Teyka, za konšela Jakub Hloušek.
Ve Votrubech za rychtáře Martin Havlů, za konšela Jakub Herman.
V Kvíci Velikém za rychtáře Václav Vávra a za konšela Jan Krčmář.
V Kvíci Malém za rychtáře Krištof Hasman, za konšela Jan Sochor.
Posledně tuším voleni Slánskou radou rychtáři a konšelé do vsi roku 1619. dne 18. února a sice:
V Želenicích za rychtáře Havel Machota, za konšely Ondřej Nekoláčný, Jira Krčmář a Tomáš Důras.
V Lunkově za rychtáře Václav Nekoláčný, za konšela Matěj Holub
V Drnově za rychtáře Havel na Horově, za konšela Jan Zikmund.
V Nedětovicích za rychtáře Jan Dvořák, za konšela Pavel Šmeykal.
V Lotouši za rychtáře Martin Kroupa, za konšela Petr Barta.
V Kutrovicích za rychtáře Matěj Lukeš.
V Trpoměších za rychtáře Matěj Hloušek.
Ve Votrubech za rychtáře Jan Heřman, za konšela Jan Antoš.
Ve Velkém Kvíci za rychtáře Jiří Krčmář, za konšela Jakub Zeman.
Ve Malém Kvíci za rychtáře Jiří Grof, za konšela Matěj Nosek. *)

Kdo chtěl ve vsi takové se usaditi, musel slibiti poddanost touto formulí: „Slibuji panu purkmistru, pánům, pánům starším obecním i vší obci města Slaného nynějším i budoucím věrnost, poddanost, poslušnost, pravé a dědičně člověčenství sám za sebe, za své dědice i své budoucí.

*) Acta curiae LIII.—LVI.

K platnému usazení bylo mimo to třeba, aby nový osadník předložil list veyhostní od předešlé vrchnosti. Tak roku 1598. dne 23. ledna „Matěj z Jemník podal listu veyhostného a slíbil člověčenství a poddanosť purkmistru pánům a jest mu povoleno, aby zápis se mu stal na statek ve vsi Želenicích od Voráčka koupený.

Podobně slíbil roku 1602. dne 10. června Řehoř Salva z Želenic.

Z poměru poddanského přestoupiti do řady sousedů městských nebylo tak nesnadno, aspoň ne pro toho, kdo měl peníze.

Tak roku 1587. dne 13 dubna Jan Uryje z Lunkova žádal, aby z poddanosti a člověčenství s manželkou i dítkami propuštěn a za souseda v městě Slaném přijat byl a by mu živnosti městské se dopřálo.

Dáno mu za odpověď, když se s pány o koláč, totiž o sto kop míšenských smluví, že se dle jeho žádosti stane.*)

Spůsobem jednodušším stávalo se propuštění přiženěním se na dům neb živnosť v městě. Tak na př. roku 1600. dne 16. února Václav Kolář, syn Jana Hvězdáře z Votrub z poddanství propuštěn a za měšťana přijat.

Že nad obyvatelstvem vesnickým i dohled vykonáván, jak si živnosti hledí, o tom jinde zmíněno a roku 1569. dne 23. května na př. nařízeno sousedům Šťastnému, Zigmundovi, Bartoloměji a Bílkovi, aby po dvou v úterý svatodušní mezi poddané vyjeli a pilně k tomu přihledli, jak tito hospodaří. Že špatné hospodáře trestali až i odnětím statku, toho příklad jinde jsme uvedli.

Odměnou hospodářům dobrým bylo, že statky jejich po smrti páni přáli dětem jejich, nebo sedlákům, jakožto lidem nesvobodným kšaftovati dovoleno nebylo.

Chtěl-li sedlák statek za života svého synovi zabezpečiti a sám také do smrti jisté opatření míti, obešel zákon předstíraným prodejem.

Tak na př. roku 1591. dne 17. května Jiří Tuhaňský z Trpoměch prodal statek synovi za 1000 kop. Padesáte dal závdavku, padesáte měl dáti do roka, ostatních pak 900 kop měl skládati po patnácti kopách ročně, byl to tedy prodej na šedesát roků, ve skutečnosti postup s ročním výměnkem 15 kop, nebo starý Tuhaňský zajisté ani nedoufal, že by těch šedesát roků přečkal. Vidno z toho ze všeho, že panství měst bylo daleko snesitelnější, než panství šlechticů.

Tímto darem královým valně zacelena rána, spůsobená krvavým sněmem a znovu nabytý takto statek byl ovšem dostatečný, aby městu brzo zase k rozkvětu pomohl.

Slanští hned na to podnikli několik staveb obecnému dobru i užitku sloužících. Tak roku 1565. koupen v rynku dům k masným krámům a rok na to smluveno s mistrem Niklem vystavění lavic chlebných, což oboje roku 1567. počato a rok na to dokončeno.

Co obojích těchto krámův se týče, byly od počátku města v rukou soukromých Roku 1396. dne 19. března potvrzuje král Václav prodej masných krámův a lavic chlebných, které prodal Frána Hauner, měšťan

*) Acta curiae LIII. 23.

menšího města Pražského, dostav je s manželkou Annou, dcerou Bernarda Černého (Nigra) měšťana Pražského, Jakubovi Benešovskému.†)

Když po utišení válek Husitských a nastoupení krále Ladislava stavové právní záležitosti pořádati počali, přihlásil se roku 1454. Jan z Benešova bezpečně potomek svrchupsaného Jakoubka se vzpomenutým majestátem krále Václava na masné krámy a lavice chlebné ve Slaném ††)

Jaký výsledek mělo přihlášení toto, říci nemůžeme, ale jisto jest, že tím časem oboje vzpomenuté krámy byly již v rukách soukromých a poměry vůbec byly valně změněné i tím, že původní krámy stály uprostřed rynku, po vypálení pak jich roku 1425. postaveny nákladem asi soukromníků, snad mistrů řeznických při domech v severovýchodním pořadí asi tam, kde nyní vystupující část kolleje piaristské. Nejspíše že Jan z Benešova věc svou neprovedl, rada pak ponenáhlu vykupovala jeden krám po druhém z rukou soukromých, což asi po roce 1551., kdy staré masné krámy popelem lehly, dokonáno a nyní roku 1568 postaveny nákladem obce znovu na místě krámů pohořelých.

Lavice čili krámky chlebné postaveny v úzké uličce z náměstí vedle Ungeltu do dolejší ulice vedoucí. Po devíti letech založili si Slanští ještě jeden rybník, který dokonal Vít Slanský, rybníkář.

Roku 1584 koupena od Hyzrlů z Chodů Kvíc Veliká s dvorem a mlýnem i jiným příslušenstvím, z čehož zejména mlýn potom za ročních 30 kop jednotlivým měšťanům pronajímán. Tak roku 1590. měl ho mlynář Jeroným, roku 1593. Valentin Mastík a roku 1598. žádal jeden z předních měšťanů Šimon Okrašovský, aby mu mlýn ten pronajat byl a uvoloval se prachovnu a valchu při témž mlýně na svůj groš postaviti. *)

Roku 1596. dne 11. listopadu koupila rada na místě obce mlýn pod Pražskou branou (nyní č. 348) od Václava Kobyly za 1050 kop, a již po dvou letech, jak také vzpomenuto jinde, jednali purkmistr páni o koupi Studňovsi a když z toho sešlo, koupili dědiny ode dvora Prošovského za Velvarskou branou od pana Lehnara z Kouby. **)

V letech následujících nabylo město dvou jiných dvorů. Ku konci totiž století XVI. připadl městu odúmrtím statek Taykův v Trpoměších, roku 1600. dne 3. listopadu ujali pak purkmistr páni druhý statek Jana Nábožného předstírajíce, že ho zanedbává a k tomu dne 14. dubna 1603. přikoupili statek Jiříka Kruty a z těch tří složili obecní dvůr Trpoměšský. ***)

Roku 1602. zemřel v Slaném Jakub Plesnivec jinak Drnovský bez dítek. Jakubu tomuto patřil při městě dům později Mandelkovský zvaný (čís. p. 9.) a dvůr při Pražské braňce.

†) Memorab. Nro. II.
††) Archiv český II. 202.
*) Acta curiae LII.—LIV.
**) Tamtéž LIV.
***) Tamtéž.

Dvůr tento koupil roku 1560. otec Jakubův Jan Plesnivec alias Krejsa čili dle rodiště svého Drnovský od Jeronýma Ebnstekra za 1300 kop. Jakub učinil před smrtí svou poslední pořízení, proti tomu však zdvihl odpor císařský rychtář Ondřej Mráz a mimo něho Melichar Huldius a Diviš Daniel Nidrlandr.

Veden tedy spor s komorou královskou. která statek po Jakubu Drnovském pozůstalý za odúmrť prohlašovala. Teprv po devíti letech (1611.) spor rozhodnut ve prospěch Slanských hlavně tím, že Slanští dokázali, že Jakub až do smrti sve byl jich poddaným nikdy a nikým z poddanství nevyhostěným a tudíž že právo dědictví jim náleží, vzpomenutého roku primas Hanžburský a konšelé Jiřík Žďárský a Jan Veselský činí relací, že dvůr Drnovský městu přisouzen a že mají dáti 300 dukátů úmluvného a 100 tolarů písařům. Zároveň ovšem vysouzen i dům v městě, který hned na to Janu Mandelkovi prodán. *)

Tímto vším upadla obec do valných dluhů a dne 4. listopadu 1602. purkmistr páni se sešli k uvážení toho, jak by bylo možno ulehčiti obci, která pro rukojemství za J. M. C. a koupením Kvíce do dluhů na 1900 kop míšenských upadla, ustanoveno, aby z várek příjem na uplácení byl obrácen. Prodali pak také jednoho poddaného v Kvílicích panu Štampachovi za 500 kop míšenských.

Přes to vše nedala si rada ujíti, mohla-li kde statek obce rozmožiti a roku 1604. dne 25. srpna Modest Veselský, Šimon Okrašovský, Václav Hanžburský a Jan Veselský vysláni k urozeným panu Janu Adamovi z Roupova a paní Elišce z Martinic, aby koupili věčný plat na mlýně Pondělíčkovském 8 kop půlletně a dva vykrmené vepře, byli splnomocněni, aby na vykoupení toho platu a dávky do 800 kop vynaložili.

Vyslaní po dvou dnech smluvili se a trh dokonán za 750 kop a toho roku ještě jednoho vepře.

Od roku pak 1605—1609. jednáno o koupi Malé Kvíce, kde byl dvůr a statek, na němž seděl samostatný vladyka, obě tyto nemovitosti i s příslušenstvím koupeny, jak jinde šíře o tom zmínka.

Roku 1620. koupila obec všechen statek při městě šosovní po urozené paní Kateřině Vřídilové z Bilejova a to dům v městě Ladařovský (nyní č 1.) loch, dědiny, vinice a louku za 5700 kop.

Konečně roku 1621. koupila obec vzpomenutý již dvůr Prošovský od urozeného Adama Lehnara z Kouby za 1500 kop trh ten však zrušen z rozkazu knížete Karla z Lichtenšteinu a dvůr pro komoru královskou zkonfiskován.

Vedle těchto statků mělo město skoro stále větší menší summy za komorou královskou buď z přímých půjček nebo z rukojemství, neb na ně poukázány dluhy královské.

---

*) Acta curiae LIV. Contraktionum liber VI. E. 7.

Tak dne 2. června 1397. král Václav zapisuje odúmrť v kraji Žateckém a Slanském Albrechtu Herbortovi a Alši z Kolovrat do vybrání 1200 kop.

Dne pak 16. února 1416. zapisuje týž kuchaři svému Panoškovi a dětem jeho 15 kop úroků na summách královských z města Slaného. Roku pak 1423. v pátek před svatým Dionysem zapisuje král Sigmund na městě Slaném 1000 kop bratřím ze Sulevic.*)

Tak roku 1575. dne 21. února páni starší a volenci povoláni do rady a psaní J. M. C. o rukojemství též i jistota jim přečtena svědčící na půl šesta sta kop. Po čtyrech letech dne 14. prosince 1579. starší povoláni do rady a přečten jim list o rukojemství za J. M. C. v 10000 tolarův. Byla-li summa větší, bývalo rukojmí více. Tak roku 1594. dne 19. října Slaný s Litoměřicemi a Louny podepsaly úpis J. M. C. na 5620 kop paní Alžbětě Lobkovické z Lobkovic.

O jiných ještě půjčkách a jich splácení dovídáme se z pořádnosti vykonané mezi městem Slaným a komorou královskou dne 14. května 1597. Dle této:

Roku 1587. na sv. Havla půjčilo město 2467 kop 57½ grošů, na to z německé expedice do sv. Jiří 1594. zaplaceno 734 kopy 38 grošů 5½ denáru míšenských, zbývá dluhu 1733 kop 18 grošů 5 denárů. Úrok ze zbytku od sv. Jiří 1594. do sv. Jiří 1597. činí 311 kop 59 grošů.

V pátek po Hromnicích roku 1593. vypůjčeno 100 kop, úroky až do sv. Jiří 1597. činí 25 kop 16 grošů 1 denár. V úterý po sv. Michalu roku 1595. půjčeno 100 kop. Summa dluhův městu Slanému 2270 kop 33 grošů 6 denárů českých.

Na to zadrženo platu komorního roku 1590. při sv. Martině 36 kop 30 grošů, v letech 1591., 92., 93., 94., 95. a 96. o Hromnicích 114 kop 19 grošů 2 denáry a o Martině 36 kop 30 grošů, roku 1597. o Hromnicích 114 kop 19 grošů 2 denáry. Summou 1055 kop 45 grošů českých

Dědičného posudného zadrženo roku 1591. 57 kop 36 grošů, roku 1592. 88 kop 31 grošů a 86 kop 46 grošů, roku 1593. 88 kop 56 grošů a 81 kop 58 grošů. Roku 1594. 80 kop 25 grošů a 85 kop 12 grošů, roku 1595. 97 kop 8 grošu a 82 kop 10 grošů, konečně roku 1596. 84 kopy 33 grošů a 90 kop 9 grošů.

Summou 923 kopy 24 groše.

Úroky z platu komorního 201 kopa 33 groše 1 denár. Úroky z platu posudního 151 kop 49 groše 5½ denáru. Summa dluhů císaři 2331 kopa 49 grošů 8½ denáry. Má tedy dopláceti město 61 kopu 13 grošů 2½ denárů **)

Roku 1602. žádal pan hofrychtéř, aby od města 500 kop J. M. C. půjčeno bylo, obec se vymluvila a sousedům dáno do zítřka na rozmyšlenou.

---

*) Archiv Český I. 495, 499, 502.
**) Slanský archiv.

Po rozmyšlení svoleno jen ke 200 kop, s kterými Matiáš Samuelis a Šimon Okrašovský do Prahy se vydali. Než sotva rok mělo město pokoj a dne 5. května roku následujícího svolány zase všechny rady za příčinou svolení půjčky J. M. C. ve 2000 kop míš. Po třech letech bylo zase město rukojmím za 3000 kop od pánův z Lichtensteina J. M. C. půjčených.

Roku 1611 půjčeno komoře 2000 kop a již roku následujícího byl Slaný s Louny a Rakovníkem rukojmím za 6000 kop.

Když pak toho roku ustanovená kommise skládající se z rychtáře J. M. C. pana Ondřeje Mráze, z pana Jaroslava Bořity z Martinic, z pana z Kolovrat a pana Žďárského prozkoumala dluhy v kraji Slanském od císaře Rudolfa učiněné, shledáno dluhu Slanským za komorou 1857 kop 8 grošů a 4 denáry.

Když pak roku 1615. na generálním sněmu o splacení dluhů cís. komory se jednalo, dostali Slanští 1928 kop míšenských.

Další historie o jmění města Slaného jest krátkou. Slaný pro vynikající účastenství „v té ohavné rebelii“ odsouzen statků a dán roku 1623. do zástavy panu Jaroslavu Bořitovi z Martinic, který ujav se ve škerého jmění, městu na nutná vydání, platy obecní, opravu hradeb, chrámův, školy a špitálu vykázal — 472 kopy, jak jinde šíře zmínka učiněna. Slaný pod vládou Martiniců více nezbohatl.

O živnostech městských.

Obyčejnou živností městskou bylo jako nyní rolnictví, průmysl a obchod.

Slyšeli jsme, že král Václav založiv Slaný, vedle statků zemských, které měly obecní vydání uhražovati, přiměřil ještě devadesát šest lánů polí měšťanům nového města pod roční plat.

Myslím, že počet lánů řídil se dle počtu sousedů městských a že tedy na každého přišel lán jeden a ten měřil dle nařízení krále Jana z roku 1336. osmdesát čtyři strychy výsevku, rozměra to k řádnému uživení rodiny úplně postačující. Však bylo sousedům možno, základní tento majetek rozmnožiti přikupováním rolí k osadám sousedním přiležících a zaniknutí tří nejbližších osad dá se nejlépe vysvětliti tímto přivtělováním rolí původně vesnických k domům městským.

Války husitské přinesly konečně městu rozsáhlý nemovitý majetek Slanského proboštství, který v rukách měšťanů zůstal a dědiny proboštské, jmenované tak ještě po století, byly jakoby upomínkou na Benediktiny Ostrovské.

Jak velikým byl tento nemovitý majetek měšťanů, podrobně určiti nemohu, než tolik jisto, že kolem města dosahoval všude tam, kam asi za dob našich a to tvrditi možno na základě jmen niv. Již v patnáctém a počátkem šestnáctého století říkalo se v Nosaticích a Dražkovicích těm nivám, které druhdy osadám těm patřily. Dále říkalo se „Pod Horou“, „nad Ovčarskou studánkou“, „pod rybníkem Byseňským“, „na Hájích,“ „v Brůdku“, „v Lužích“, „v Ouvalce“, kterážto jména až posud v užívání jsou.

Dále říkalo se „na Těhuli“, čímž myslila se nejen nynější poloha pod jménem tím, ale i vršek nyní „u Božího hrobu“, zvaný. Za Kodeřínem neb Kodeřínkem říkalo se rolím na cestě k Trpoměchům ležícím, „pod Lehňovem“ říkalo se rolím kolem nynějšího nádraží, slulť vrch „u Katovny“ tenkráte Lehňov, „v Hliništích“ říkalo se polstvu od Leh-

ňova na jih ležícímu až k mlýnu Pilkovskému (nyní Marjankovský) „Nad ořechem“ říkalo se polstvu mezi horou a mlýnem Fučíkovským (nyní Michálkovským). „Na Hůrkách, na Golgotě, u Justice, u šibenice, na stinadlech, nad ptákem“, říkalo se svahu mezi Háji a městem, „na Okrouhlíku“, říkalo se rolím na okrouhlém vrchu za Božím hrobem.

Nejistého jsou mi položení role „v Podolí“, „na Homolce“, „u Zídek,“ „pod křičky“ a „v Jordánu“. Zahrady mívaly svá jména na př. Přemohov, Radobeyl atd.

Teprvé z konce doby, o které se tu jedná, možno podati rozměr vzdělané půdy a výnos její. Jest to z roku 1646, tedy po mnohých konfiskacích, odúmrtích, odběhnutích a jiných příčinách opuštění půdy. Tenkráte dne 20. června napočetlo se půdy oseté 327 kop a 22 záhony, na kteréž bylo možno vysíti 1964 strychy a 2 věrtele, ladem leželo 14 kop a 30 záhonů i s těmi mohlo býti vyseto 2051 strych a 2 věrtele.

Sklidilo pak se toho roku od sousedů 1274 mandel pšenice, 2819 mandel žita, 1421 mandel ječmene a 362 mandele ovsa.

Na rolích těchto pěstováno hlavně ovšem obilí, ale také len pro domácí hlavně potřebu, potom zelenina, hlavně zeli a okurky. *) Pod Lehňovem, na rolích kolem nynějšího nádraží a zajisté že i jinde, pěstován byl šafrán.

Roku 1542. Václav Brunclík, soused Slanský, odevzdal dům Pavlovi zeti a Dorotě dceři a přidal jim „šafranici“.

Že již tenkráte pěstována byla řepa, myslím, že hlavně červená, tak zvaná burgoňka, vysvítá ze zápisu z roku sice teprv 1711., ale dědina, o kterou se jedná, jmenována „řepniště“ prý již od starodávna.

Mrvení rolí dálo se pravidelně. Dobytka býval vždy dostatek a proto i dostatek mrvy, však roku 1605. bylo přece o mrvu zle a tu dne 17. ledna purkmistr páni na tom se usnesli, aby na hájích vystavěl se ovčín, s tím však „aby se vyvstávalo.“ **)

Bylo to tedy jakési mrvení košárové, které zejména na Slovači posud v užívání.

K zavodňování a více ještě odvodňování sloužily struhy, k jichž vyčistění roku 1615. potřebováno 28 dělníků, kterým za to zaplaceno 2 kopy, a 48 grošů, po 6 groších na jednoho počítajíc. Přidány jim tenkrát tři konve piva po 8 groších a po bochníku chleba po jednom groši. Za sůl a pepř do teplého piva čtyry denáry.

K rolím zavedena přísná hlídka jak proti škůdcům úmyslným, tak nahodilým.

Tak roku 1594. poručeno hlídačům, aby na nový rybník a do hájkův Kvických dohledli a žádnému tam myslivosti netrpěli. Roku 1598.

---

*) Tobiáš Žíchlický, varhaník (1585—1591) hrozí, že již déle Pánu Bohu dechem sloužiti nemíní a raději „okurky“ sázeti bude.

**) Acta curiae LV. A. 3.

Michal Zeyftr (hausknecht) zvolen k opatrování polí a osení sousedských a jest mu propůjčena dlouhá ručnice obecní. A téhož roku Brož, myslivec, přijat za hajného škod po polích, zahradách a vinicích, též povoleno mu, aby na gruntech městských, budeli kdy moci, co od zajícův neb jiné zvěřiny zastřeliti, to aby k úřadu purkmistrovskému přinesl. Platu dostával 30 grošů týdně (rektor školní míval 23 groše týdně,) od zajíce 6 grošů a od koroptve 3 groše. Z vysokého tohoto střelného vidno, že zvěř musela již tenkrát dosti vzácná býti. Téhož pak ještě roku vyměřeny i pokuty pro škůdce a nařízeno dne 7. června, kdo bude postižen na vinicích neb zahradách na škodě, aby hajnému dal pokuty 2 kopy, na polích od plachty 2 groše, od krávy 2 groše, od svině 2 groše, od ovce jeden groš.

Polstvo oddělováno od sebe mezí a ta bývala před při- nebo podoráním chráněna mezníkem, které již v dobách nejstarších robeny z čedičových sloupů Slanské Hory, tak roku 1615. dáno od ulomení dvaceti osmi mezníků v Slanské Hoře 45 grošů.

Obilí mláceno na humnech. Každý totiž městský soused zasedící na domě, měl na předměstí větší menší hospodářské stavení buď pouhou stodolu, neb dvorec neb dvůr, čímž mínil se komplex sestávající ze stodoly, chlévů, často sladovny, lázně a někdy i kovárny, s určitou nějakou mírou polí název ten spojován nebyl a dle cen, za které z jedné ruky do druhé přecházely, musely i velmi rozdílné velikosti býti.

Mlácení obilí dělo se dle určitého řádu. Tak roku 1613. určeno, aby se na mlatce zvonilo a sice v 9 hodin na celém orloji (o třetí hodině ranní) a měli dostati za den beze stravy sedm grošů.

Aby práci řádně konali, bývali nad nimi ustanovováni úředníci Tak r. 1596. Linhart Chrstil a Jan Sýkora nařízení k dohledu k mlatcům, kterak zrno z slámy vymlacují. Více mlatcům dáti, neb jim přilepšiti, bývalo nejen netrpěno, ale i trestáno, aby tak dělníci odluzováni býti nemohli.

Tak roku 1646. dne 6. srpna Jan Jeřabina, soused Slanský, podvolil se pokuty, že proti nařízení obecnímu mlatcům snídaní dával.

Rovněž bývala určitá taxa za sklízení obilí. Tak roku 1643. poručil hrabě, aby se dělníkům beze stravy platilo od požetí a svázání záhonu pšenice 2 groše 2 denáry, od posekání pouze 2 groše. Od požetí záhonu žita 2 groše 2 denáry. Od posekání záhona ječmene jeden groš a 5 denárů, od ovsa jeden groš jeden denár, od vytrhání záhonu hrachu jeden groš 5 denárů.

Dobytek pásl obecní pastucha a obecní ovčáci na občinách, o nichž již v majestátu krále Karla řeč.

Roku 1505. připomíná se chalupa pastuší na Lehňově a roku 1517. jmenuje se Petr Němec obecním pastuchou.

Že tento zřízenec obecní často býval předmětem záští sousedů, vidno z příkladu z roku 1576., kde sousedu Jakubu Kubínovi přísně zapovězeno, aby pastýře obecního nepral.

Pastuchovi tomuto bylo živiti plemenné berany a kance, z kterých poslední pro zuřivosť svou způsobil purkmistru pánům nejednu mrzutost, tak r. 1602. potrhal ženu jakous, dáno pak muži na pomoc od hojení 2 kopy.

Co ceny dobytka se týče, o tom máme doklady teprv z posledních let třicítileté války. Roku 1643. stála kráva 6 kop, svině 2 kopy, hříbě roční (v zprávě přidává se „prašivé") 2 kopy a ovce jednu kopu.*)

I co počtu dobytka se týče, máme zprávu z posledních let války třicítileté a to jen o koních. Roku 1646. bylo všech koní při městě 36, dva sousedi měli po jednom a sedmnáct po dvou. Sousedé Jiřík Hanžburský se 110 strychy půdy, Dorota Jahodová s 48, Kateřina Priamova se 46 a Jan Orabina s 30 strychy potahů vůbec neměli.**)

Stráně vršin v okolí Slanském pokryty byly dále hojnými štěpnicemi, které se táhly až za Těhuli. Mívaly svá jména, jak již připomenuto a byly zdí obehnány. Dohled nad nimi měli perkmistři, kteří bděli nad řádným jich vzděláváním. Tak roku 1579. odsouzeni sousedé, kteří housenek nesebrali, k pokutě perkmistrům, konšelé jim díl svůj odpustili.

Důležitým odborem tehdejšího zemědělství bylo vinařství.

Základ k němu položen nejspíše v dobách císaře Karla IV., který zakládání vinic všemožně podporoval; i známý památník vinařů až posud při kostelíku Ovčárském stojící gotikou svou na dobu Lucemburskou upomíná.

Vinice rozkládaly se tehdá na úbočí Hájů, po stráních Slanské Hory, až i na Okrouhlíku a Těhuli.

Byly pod správou perkmistrů a přísným zákonem trestáno každé jich poškození.

Takovými perkmistry byli roku 1570. Martin Rukavička, Vojtěch Krejčí, Pavel Plýhal a Kliment Nechvíle.

Šenk vína jako šenk piva bylo živností městskou a mohl od každého usedlého měšťana provozován býti a sice do krvavého sněmu (roku 1547.) svobodně, potom za určitý poplatek tak zvaný „tác." Nebylo-li domácího vína dostatek, bylo povoleno šenkovati vína cizí.

Tak na př. roku 1595. dne 29. listopadu ustanoveno, poněvadž všickni sousedé jen 74 sudy domácího vína mají, dovoleno jest přivážeti cizí. Rovněž roku následujícího (1596) se rada usnesla, aby k dobrému obce koupeno bylo nějaké víno z Mělníka a vyslán tam primas Jiří Balas, Jan Hlinecký a Jan Orabina.

Rovněž roku 1609 dovoleno „poněvadž se vína neurodila, aby sousedé po dvou sudech mohli si koupiti a vyšenkovati."

Rovněž roku 1628. byla na víně veliká neúroda, roku pak 1633. veliké množství ptactva a myší zhubily vinice nemálo a roku následujícího, jak vypravuje kronikář Daniel Vepřek „něco dříve počali sbírati vína při městě Slaném a to sice to, co po vojácích loupežných pozůstalo, nebo tehdáž po útěku kurfirsta a Banira (Bannera) od Prahy lid císařský

*) Tam kde výslovně se nepřipomíná kopa česká, myslí se vždy kopa míšenská. Kopa česká rovnala se 5 zl. 32 kr., kopa míšenská 2 zl. 46 kr.

**) Memorabilienbuch III. 184.

několik neděl vyjížděl na partaje a u Slaného nejvíce se stavovali, jak od obilí, tak od vína a ovoce pohubili a poplenili, škod znamenitých nadělavše."

Veliká pohroma stihla vinice Slanské roku 1642., kdy ve dnech 26. 27. a 28. května hrozný mráz zničil veškerou úrodu a na révách velikých škod nadělal.

Hrabě dal vyšetřiti škody ty a při tom dovídáme se o počtu tehdejších vinic. Bylo jich třiapadesát, pět patřilo hraběti a osmačtyřicet patřilo sousedům.

Vinice jmenovaly se buď po někdejších majitelích jako na př. vinice Kamarytka po Danieli Kamarytovi z Rovin, Schodecká po Jiříku ze Schodců, neb po tehdejších majitelích, aneb dle položení, z kterých připomínáme vinici „u Golgaty," „na Vohradě," na Krkavčí hoře," na „Okrouhlíku," „na Těhuli." *)

O úrodě roku toho vzpomenuto jinde.

Někdy jen jako za odměnu koupení cizího vína dovoleno, tak roku 1612. dovoleno konšelům, písařům městským a rychtáři, aby si mohli k vyšenkování koupiti po sudu vína a z toho aby se obyčejná sbírka nevybírala. Jinak cizí víno šenkovati zapovídáno. Tak roku 1568. se praví „poněvadž Bůh hojně vína nadělil, nemá se cizí šenkovati" Byl-li kdo postižen, bylo mu víno sebráno. Tak roku 1589. Šimonu Blovskému vzat sud vína červeného z poručení purkmistra pánů, poněvadž je proti zápovědi do města vézti dal. Ten oznámil, že ho vzal v náhradu za 40 kop. Rada mu odpověděla, budeli toho pokojně hledati, že má laskavou odpověď míti. Tedy nejspíše víno Blovskému vráceno.

Poněvadž po roce 1547. podlehalo víno posudnému čili tácu, byl dohled nad jeho stáčením do nádob a byli k tomu ustanoveni úřední šrotéři čili nalevači vín a roku 1587. podle sněmovního nařízení z leta předešlého vyvolen i měřič sudů vinných totiž Šimon Okrašovský.

Po zastavení a potom po prodeji města Martinicům vybíral tác hraběcí úředník pro důchod hraběcí. O velikosti tohoto poplatku dovídáme se z roku 1637. Toho roku podala obec suplikací hraběti, aby ulevil něco na „veintacu" z nových vín.

Hrabě slevil jednu pintu, tak aby se jen po 6 pintách z vědra dávalo. Odvedeno pak tohoto veintacu z vín sousedských 33 vědra a 20 pinet, což se rovnalo na penězích 358 kopám 40 grošům.

Pěkného nadělení dostalo se Slanským vinařům roku 1644. O čem se jednalo, dovíme se ze suplikací purkmistra a konšelů hraběti podané, zníť takto:

„Vaše milosti vysoce urozený hrabě a pane pane náš milostivý dědičný!"

---

* Memorabilienbuch III. 57.—62.

V poddané poníženosti Vaší Excellenci oznamujeme kterak V. E. statku Slanského ouředník davši minulého dne nedělního po vykonání služeb Božích svolati na rathouz všecku obec města Slaného, v přítomnosti jich vedle jiného V. E. milostivého poručení i toto jest přednesl: Aby všichni poddaní městští i vesničtí k témuž statku Slanskému přináležející všecka vína, co jich ve sklepích V. Ex. Slanských pozůstává, rozebrali a je do jarmarku, kterýž držán bude na den sv. Matouše (učinivše rozvrženi, co by jeden každý z nás téhož vína vzíti měl), buď penězi nebo ječmenem zaplatili.

I porozumívajíce tomu, že by to V. Ex. milostivé poručení k tomu tak dalece nepatřilo, a že bychom dotčených vín, poněvadž trpká, tvrdá a porušená jsou, již nyní teprva když nová vína budou, odbýti a vyšenkovati nemohli, před V. Ex v poníženosti se ohlašujeme a pro Boha žádáme, že na nás takových těžkostí uvalovati dopouštěti neráčíte. Nebo milostivě tomu rozuměti ráčíte, že my tím, proč ta vína vyšenkována nejsou, nikterakž vinni býti nemůžeme, ježto kdyby se byla časně za lahody mezi šenkýřky vystavila a více nežli na jedné hospodě šenkovala, spíšeji beze škody vyšenkována býti mohla.

Nyní pak budou-li se míti teprva porůznu na malé nádobky roztrhnouti a rozebrati, tudíž k většímu porušení a zkáze přivedena budou a my do velikých dluhův, z kterýchžto jak bychom V. Ex. odpovídati mohli, nevíme, zapleteni býti musíme.

Tajiti zajisté při tom toho nemůžeme, že jsouce již prvé bez rozdílu všickni u velikých nedostatcích, nouzi a bídě postaveni a nemajíce k čemu jinému, nežli k té hrstce obilíčka sáhnouti, kteréhož však z připuštění Božího velmi na mále nám se obrodilo, tak že mnohým po semenách nic k budoucí potřebě nepozůstane, nevíme a rozuměti nemůžeme, odkud bychom dluhy povinné jak do důchodu V. Ex. tak i jiným svým dobrodincům (čehož V. Ex. ouředník, kterak za tou příčinou s mnohými se vězeti a těžce dluhův dobývati musí, zprávu dáti může) platili a z nich právi býti mohli. Nestane-li se pak toho od nás a my dobrodincům svým předkem pak V. Ex jak dluhův tak i platův povinných čím a odkud platiti míti nebudeme, za nekonečné položeni býti musíme a na budoucí časy, bude-li toho potřeba, žádného přítele a dobrodince užíti a nalezmouti moci nebudeme.

Pročež té důvěrné naděje k V. Ex. jsme, že tohoto pravdivého ohlášení našeho považiti a od té na nás naměřené těžkosti milostivě upustiti ani na nás větších těžkostí, nežli bychom je snésti mohli, uvozovati dopustiti neráčíte.

Pán Bůh ráčí V. Ex. toho skutku milosrdného zde časným štědrým svým požehnáním a potom věčnou slávou hojnou odplatou býti. Čehož

my v poníženostech našich V. Ex. na svých nehodných modlitbách každého času žádati nepřestáváme.

Actum Slanae 5. sept. 1644.

Vaší Ex. věrní, poslušní poddaní dědiční
purkmistr, konšelé, starší obecní
i všecka obec města Slaného.

Za osmačtyřicet hodin měli Slanští odpověď od pana hraběte a jakou, to mohli tušiti; pan Jaroslav Bořita nebyl z těch, kdož povolovali, dokud nemuseli.

Poručil jednoduše, aby vína byla rozdělena a vyšenkována, jinak že zapoví nová vína šenkovati tak dlouho, dokud všechna jeho vína vlastní stará i nová vyšenkována nebudou. A — Slanští povolili.*)

II.

Co průmyslu se týče, králové, zakládajíce města, udělovali jim tak zvané právo míle čili právo mílové. Tak i Slanému král Karel roku 1378. dne 9. července a král Václav dne 15. srpna roku 1409. udělili privilej, aby na míli kolem města nebylo sladovníků, pivovarníků, soukenníků, tkalců, krejčů, řezníků a koželuhů.**)

Však řemeslníků bylo daleko více a dá se z doby té napočísti řemesel 225. nebo dělení, či vlastně drobení práce bylo tenkráte provedeno až do krajnosti. Tak pozorujeme-li řemeslníky, kteří dřevo spracovávali, poznáme tu vedle nynějšího truhláře, koláře, bečváře, soustružníka a tesaře ještě postelníka, pokladníka, který pokladnice robil, stolaře, stoličníka, lavičníka, kolebečníka, lodňaře, kolečníka, budňaře, neckaře, okřináře tvořidelníka, korytníka, češíře, jenž dřevěné číše čili korbele robil, lžičníka, řebříkáře, houžvaře, kletnáře, který klece hotovil, posadníka, košíře, metlaře, loutečníka, stavníka, přesličníka, vřetenáře, oháněčníka, jehelničkáře, pouzderníka, páteřníka, který růžence zhotovoval, kostkáře, šachovníka a vrhcabníka, který prkna k rozličným hrám v kostky a šachy robil.

Tedy vedle pěti řemesel nynějších dvaatřicet takových, jichž zaměstnání v obor oněch pěti nyní připadá, nebo nebyly to snad jen odbory, nebo mistr jednoho z těchto sedmatřiceti řemesel nesměl se plésti v obor mistra řemesla druhého, nechtěl-li propadnouti pokutě peněžité a pobrání zboží neprávně zhotoveného. Jedinou výminkou bylo, hotovil-li to pro sebe neb svou čeládku.

Podobné drobení bylo ovšem možné jen v městech velikých, kde veliký odbyt bylo možno očekávati, ale i v městech krajinných bylo ho pozorovati v míře ovšem menší.

Probrav zevrubně paměti města Slaného v době od krále Ladislava do bitvy Bělohorské, shledal jsem, že za těch 167 let (1453—1620) stem a dvěma řemesly živilo se v Slaném více než 1200 mistrů.

*) Memorab. III. Fol. 126.
**) Memorab. II.

V počet ten zahrnuto ovšem mnohé zaměstnání, které bychom nyní živností nazvali, jako bylo zaměstnání znamenače, formana, solaře, kramáře a j. v. neb zaměstnání, které nyní k umění neb vědě počítáme, jako malířství, lékárnictví, lékařství a j. v.

K tomu dodati dlužno, že svrchu udaný počet daleko není úplný, nebo jsou v něm zahrnuti jen ti mistři sousedé, kteří dali domy své zapsati do knih gruntovních, nebo tyto byly z počátku jediným pramenem zpráv o nich, mnohý však zápis podobný zanedbal a tím i jméno jeho seznamu našemu uniklo.

Řemesla a živnosti tyto nebyly ovšem stejně četně zastoupeny, jak samo sebou se rozumí, než tu a tam paměti hodným jest počet lidí, kteří se tou neb onou živností neb řemeslem zabývali a proto uvádím tu jejich výčet.

Za celou tu dobu nalezen jediný voplátečník, cinovník, rudař, prachovník, kominík, stoléř, rybníkář, tkaničnice, rukavičkář, knihař, nožíř, kabelář, klempíř, šlejfíř, soustružník, dryáčník, cihlář, túlař, lukař, češíř, smolař, holič, chirurg a porodní bába.

Pamětihodno tu, že jediný se v Slaném nalezal rudař, nebo krajina okolní již v dávné době jako nyní byla známa svým bohatstvím z říše nerostů a již roku 1088. král Vratislav, zakládaje kollegiatní chrám na Vyšehradě, dává mu v Knovízi rudníky Bíce, Křižana a Čece. *)

Prachovník dílo své prováděl obyčejně na místě odlehlém a bývala to obyčejně ta neb ona bašta hradební, která za prachárnu sloužila.

Že se tu bez nehod neobešlo, jest jisto a roku 1611. dne 16. května při přesypávání prachu chytil tento a nebohého dělníka vyrazil i s železnými dveřmi, dohlížitel Jan Unhoštský byl tak opálen, že prý vypadal, jako by ho otrhali „nydrlandští psi.“

Že jediný kominík (Mařík roku 1468.) v celé té době se připomíná est s podivením, než nízké, z největší části hlavně pak na předměstích ještě dřevěné komíny čistil nejspíše vždy majetník. Věci tou možno si také vysvětliti ty časté požáry, ač rada dosti bdělosti v ohledu tom na jevo dávala.

Tak roku 1565. dne 5. prosince purkmistr páni se usnesli, aby každý soused v městě měl korbel kožený k uhašení ohně, na předměstí aspoň ti bohatší; co by pak při hašení komu nazmar přišlo. aby mu od obce nahraženo bylo. U studní aby byli zřízeni lidé, kteří by vodu stále do kádí vážili a kdo prvý s povozem k ohni přijede, aby od obce 5 kop, druhý 20 grošů, třetí 15 grošů dostal. **)

Rovněž roku 1630. dne 1. července nařízeno, aby sousedé v nádobách před domem neb v domě neb na krovích měli vodu pro případ ohně pod pokutou.

---

*) Erben: p. 78. „cum aliis ministerialibus, qui vulgariter dicuntur rudnici Bic, Krisan, Ceca.“

**) Acta curiae L. 136.

K prohlédání domů povoláni zvoleni k tomu desátníci, kteří měli nepořádky oznamovati. Tak roku 1616. v neděli po rozeslání sv. apoštolů referuje mistr Jiřík Žďárský, že v desátku Jiříka Šole, zámečníka, nalezeno v kovárně Prošovských pod krovem s vůz velký uhlí milířského, komín nebezpečný, hlína z něho opadala. U Andresa Kloboučníka v dílně nebezpečné topení, vedle samé picky hromada dříví a k tomu to místo na větru a střechy okolo nízké.

V desátku Martina Čady v stodole Studničkovy že místy sláma až na ulici vyhledá, všude plno obilí a slámy jak napřed tak vzadu. U Matěje Kopeckého otypek mnoho pod krovem a vedle nich děvčata líhají U Jana Synatora snopek starých mnoho pod krovem a sláma. U Vodvářků pod krovy plev rozdílných mnoho a mezi tím že jedna baba líhá.

V desátku Jana Kozáka v Mouchovic dvoře že pod všemi krovy mnoho slámy a otypek, v Roubíčkovském pod krovy sláma a mnoho dříví pod podlahou nízkou, neolepenou, že v síni na ohništi se topí. *)

Mnohdy hleděla rada i příležitost k zločinu neb neštěstí odejmouti tak na př. roku 1604. trh svatomatoušský pro žháře a mnohé chně nedržen.

Než vše to bylo marno a jak jinde vzpomenuto, Slaný utrpěl mnoho hroznými požáry.

Tkaničnicí byla roku 1466 Anna, vdova po sousedu a dlouholetém městském písaři Janu Horynovi.

Rukavičkářem byl roku 1589.—91. Tomáš Prosth, jak jméno ukazuje, cizinec.

Knihařem a dle tehdejšího obyčeje i knihkupcem byl ve Slaném jakýsi Šimon a i ten připomíná se vlastně již za hranicí námi vytčenou totiž teprv roku 1625.

Nožířem byl jakýsi Jan, který se k roku 1546. připomíná.

Kabelářem byl roku 1608. branný Martin. Klempířem na počátku XVII. století Eliáš, kterému přezdívali Studený kovář. Šlejfířem roku 1526. Jíra Straka.

Náhoda svedla toho jediného soustružníka s jediným dryáčníkem.

Soustružníkovi Janovi roku 1603. roznemohla se žena, zavolal dryáčníka Šalomouna Rennera a ten jí uvařil lektvař tak zázračnou, že nebohá za 3 hodiny ducha vypustila. Jan žaloval před konšely, Šalomoun však hájil se tím, že svařil jen Matky Boží hled a rači oka, ale že Jan holí lék do ženy nutil, až ho plný hrnec vypila a pak ovšem ducha vypustila.

Purkmistr páni svolali celé konsilium lèkařů a lékárníků Pražských, prosíce o dobrozdání. Toto dne 26. října t. r. vydali doktor Adam Zalužanský ze Zalužan, Jakub Lavín z Ottenfeldu, Štěpán Pragenus, Petr Opicius a Henrik Valinger v spis uvedené o apatice a šejdu dryáčníka Šalomouna. Na základě toho vyšel sice Renner se zdravou koží, ale musel města prázden býti. **)

---

*) Listina v archivu.
**) Acta curiae LIV.

Cihlářem byl od roku 1567.—93. ve Slaném Jindra, myslím, že hlavní jeho prací bylo hotovení kůrek čili prejzů a tašek, nebo zdivo z doby tehdejší jest nesmírně chuďoučké na cihly, však nebylo jich ani valně třeba, o překot se nestavělo a opukový domácí kámen dal se pohodlně přitesati. Ani o pískovec nebylo zle.

Toulař Martin žil v Slaném v století XV. (roku 1486.) lukař pak Jiřík z Kadaně, žil tu v prostřed století XVI. (1544—51.), patrno z toho, že primitivní ta zbraň dlouho zápasila se zbraní střelnou.

Češířem byl Šimon od roku 1468—87. a měl dílnu u předměstské brány čili braňky k Velvarům jdouc a proto braňka ta nazývána ještě dlouho potom Češířovou braňkou čili lísou, poněvadž břevnem (lísou) bývala zavírána.

Smolařem byl v letech 1546—63. jakýsi Vit.

Holič Václav roku 1491. připomínaný provozoval řemeslo své nejspíše samotné, jinak spojováno vždy s řemeslem bradýřským, které vedle holení zaměstnávalo se pouštěním žilou a sázením baněk, což bylo tenkrát universálním prostředkem proti veškerým nemocem.

Chirurgem byl při městě Slaném roku 1612. jakýsi Jan Pretorius, rodilý ze Chba, který roku toho koupil sobě při městě lázeň za 800 kop míš.

Rok před ním (1611.) přistěhovala se do Slaného Marketa Polická, prvá porodní bába ex professo Byla ze Strašecího a zjednavší sobě byt u Salomeny Veříškové, žádala purkmistra pány, aby mohla poctivým paním posluhovati, což jí dopřáno. Úkol její vykonávaly obyčejně starší sousedky a připomíná se často baba Rebeková, která bývala od konšelů ustanovována za strážkyni či vlastně inquisitorku panen a vdov. Roku pak 1597. ohledala mrtvé dítě a dává o tom zprávu purkmistrovi. *)

Po dvakráte připomíná se při městě lekárník, cukrář, zahradník, krčmář, šenkéř, železník, kotlář, rúrař, pokrývač, trubač vačkař, puškař, konvář, znamenač, forberečník a karník.

Co prvých dvou zaměstnání totiž lekárníka a cukráře se týče, bývala velmi často spojována, aspoň tak že každý lekárník provozoval i cukrářství, byť obráceně tomu tak nebylo.

Tehdejší předkové naši milovali při zvláštních příležitostech skvělé hostiny s jídly úpravnými a český rytíř Bavor Rodovský z Hustiřan zabýval se vedle alchimie čili vaření zlata také kuchařstvím a napsal důkladnou knihu kuchařskou vydanou roku 1591., jejíž složité recepty prozrazují gastronomická studia.

Vedle jídel masitých, hlavně ryb, milovali tenkráte hlavně jídla sladká.

Utraquistický kněz a horlivý mravokárce v druhé polovici století XVI. Jan Štelcar Želetavský z Želetavy píše roku 1588. o českých hostinách

*) Acta curiae LIV. a LV.

takto: „Nyní páni zemané i měšťané nechtějí jísti po staročesku, než po vlasku. Ať jest padesát — sto a někdy více krmí, vařené i pečené na stříbrných aneb pozlacených misách a to divně pojmenované: alapatrita, dorty, paštěky, cukrpany atd. a tak toho sobě na stoly nastavějí, že třetího dílu snísti nemohou. K tomu koláče ať jsou divně strojené z mandlí, z cukru, z koření, jakož jsem i sám takové koláče vídal a to mi pravili, že do 50 i sto kop stanou, když se na dva neb tři stoly připraví. A již sobě mnozí takové obědy jedni nad druhé strojí, by měli statku uprodati neb v dluzích zůstati, o čemž člověk vypráveti nemůže."

Byť by i mravokárce tento tu a tam nepřilišoval, přece z tohoto jeho lamentu vidíme, že za dob těch cukráři a lekárníci hojně práce měli, ač zejména lekárníci takovým výsadám jako nynější se netěšili a mnohdy ve skromných poměrech žili.

Tak na př. Jakub Klos *), lekárník Slanský, roku 1598 přijat k žádosti své do obce za apatykáře po předchůdci svém lekárníku Balcarovi a purkmistr páni propůjčili mu z lásky darmo krám v domě Konvařovském (nyní č. 4.) k složení a prodávání apatykářských věcí, avšak s tou výminkou, aby se ve svém umění, jak jest připověděl, v obci věrně, upřímě a spravedlivě choval.

Byl tedy podruhem a nedočetl jsem se, že by se poměry jeho byly kdy zlepšily.

Rovněž třeba se zmíniti o živnosti krčmářské, šenkýřské a hostinské, poněvadž poměry ty, s našimi je srovnávajíc, valně se změnily.

Vaření piva bylo svobodnou živností městskou, každý městský soused mohl sobě jistou míru piva uvařiti v pivovaře buď svém neb sousedově, bylot při městě, sto padesát domů čítajícím, jen deset pivovarů.

Uvařené a vyleželé pivo mohl soused vystaviti k šenku a k prodeji, což vyvěšením kytice, věnce, chomáče hoblovaček neb i věchtu sena na domě naznačoval.

Dům takový po čas šenku zval se domem šenkovním. Posluhu hostí obstarávala obyčejně hospodyně, někdy však zjednaný šenkéř neb ještě častěji šenkýřka, která, byla-li hezkou, úlisnou, zajisté přilákala více hostí, tak že i purkmistr páni museli mnohdy zakročiti, aby hezké šenkýřky najímány nebyly.

Žíznivý soused rozhlédnuv se po ulici neb náměstí, zaměřil k prvé kytici a uhasil žízeň buď bílým pšeničným pivem neb tak zvaným starým čili ječným, chtěl-li poseděti, zasedl k domácímu bílému neb červenému vínu, které tenkráte hojněji pito než nyní.

Samo sebou se rozumí, že v takovém domě šenkovním mimo pěnivý korbel a místo na prosté lavici u stočku ke zdi přikovanému jiného nic

*) Nazýván také „Pithopaei," byl tedy nejspíš synem bednářovým, ač-li tento není osobou od Jakuba Klosa rozdílnou, tak že by Jakub Pithopaei byl třetím lekárníkem, čemuž poslednímu by nasvědčovalo i to, že roku 1616. jemu umění provozovati dovoleno, což by u Klosa bylo bývalo nepotřebným. Ještě roku 1622. upomínán Pithopaei o dluh z nájmu.

k dostání nebylo; přišel-li cizinec a třeba-li mu bylo obydlí, jídla a po případě obroku pro koně, zastavil v hostinci zájezdném čili výsadním. Takovýchto hostinců nebývalo ovšem mnoho ve Slaném na př. jen tři, které ku konci XVI. století se zvaly „u Blovských“ (nyní č. 87), „u Modletických“ (nyní č. 86) a „u Černého koně“ (nyní č. 8.).

„A což muzika a ples,“ ptal by se snad někdo.

Ty jak jinde vylíčeno, nalezly útulek v předměstských krčmách.

Pamětihodným dále i to, že v městě venkovském tenkráte usazen byl i puškař a to roku 1488. vzpomíná se Mikuláš puškař a roku 1528. snad jeho nástupce, Pavel puškař *). Zaměstnávalo se toto řemeslo čili snad umění litím a upravováním pušek čili děl, řemeslník, kterého nyní puškařem jmenujeme, slul tenkráte ručnikář.

Po třech zastavatelích nalezl jsem při hostinském, rybáři, sanejtrníku, barvíři, suken kroječi, mandlíři, postřihači, svícníku, olejníku a formanovi. Po čtyrech při lékaři, solaři, koláčníku a valcháři.

Z lékařů prvý připomíná se lékař Václav roku 1475. kde dne 1. září vkládá si do knih dům s ženou Martou a dětmi kromě odbyté již dcery Markety. Druhým je Tobiáš, horlojník a lékař, od kterého si roku 1488. Jan z Drnova koupil chmelnici za — 1 kopu.

Třetím byl Jan lékař, z Rakovníka, který si roku 1522. koupil domek za Velvarskou branou; nemusela tedy praxe jeho být výnosnou, když to nepřivedl na dům v městě. Posledním byl Duchek lékař, který se roku 1527. připomíná. Ten lékařoval při městě přes třicet roků, nebo ještě roku 1561. dává synům svým knězi Krištofovi a Bartoloměji, celnému u mostu Pražského po desíti kopách **).

Mandlířům najímán mandl obecní. Tak roku 1597. Pavlu Bartolomeusovi z Pamperku (Bamberka) řemesla mandlířského povoleno, aby plátna bílá a obarvená mandlem obecním mandlovati mohl a koně svého k tomu měl a s Míchalem Mandlířem aby se srovnal.

Po pěti nalezl jsem malíře, střelce a hodináře čili horlojníka.

Roku 1591. Jan Svícníkovic, malíř, přinucen vstoupiti do cechu smíšených řemesel, ač se bránil, že jeho zaměstnání jest svobodné umění. Purkmistr páni rozhodli, že bývalo tak od starodávna.

Hodináře, čili horlojníka zastával takto stále městský hlásný a to jeden na věži radniční a druhý na věži nad branou Lounskou. Veřejné hodiny byly také ještě na děkanství.

Takovým hlásným byl roku 1595. Zikmund Stochleb a roku 1603 Václav Kolovecký, pozaunár. Když tento dne 17. února t. r. přijat za mistra a pověžného na věž rathouzskou, nařízeno mu, že „má tři tovaryše chovati, hlásku noční i denní držeti, ráno, v poledne a večer mutecí a kantyleny pobožné zpívati a nikam bez dovolení pánů neodcházeti.

---

*) Antiquissimus liber.
**) Antiq. liber. — Kniha smluv E. 2.

Po šesti zastancích nalezl jsem při zaměstnání uzdáře, bradýře a koníře, po sedmi šrotýře čili zkoušeče vín, zlatníka, sklenáře, ručníkáře, mečíře, šmejdíře čili obchodníka v drobném železném zboží a kramáře.

Zlatník byl pod přísahou. Tak roku 1596. učinil Martin Zlatník přísahu, že chce upřímně se v řemesle svém zlatnickém k jednomu každému chovati.

Kramářem zván býval obchodník ve smíšeném a kolonialním zboží který je v malém prodával, kupcem zval se, prodával-li zboží ve velkém, ve skladech, ale již v prostřed XVI. století přistěhovalí kramáři němečtí Jan, řečený Honsfons a Mates Kunrath zavedli název kupce i při kramářích

Osm nalezl jsem pernikářů, kameníků, muzikářů a nasypačů obilí čili ladařů. Devět mydlářů a jirchářů. Roku 1589. Martinu Mydláři že mimo zápis na dům svůj v městě loje škvařil a tudy sousedům smradem nelibosť činil, poručeno, aby toho více nečinil. Deset vinopalů, řezbářů a sedlářů, třináct truhlářů a lazebníků.

Jak mnohdy počet mistrů některého řemesla se ztenčil, vidíme příklad z roku 1599, kde Davidovi, tovaryši truhlářskému dovoleno, aby slul mistrem, poněvadž panujícím tehdáž morem všichni truhláři mistři při městě vymřeli, podmínkou však mu učiněno, aby se oženil.

Čtrnáct nalezl jsem knapů čili dělníků na vinicích, patnáct pláteníků a kloboučníků, šestnáct tesařů vesměs tovaryšů.

Co vše poctivosti řemesla bylo tenkrát na úhanu vidíme z žaloby Matěje Faltyna, tesaře, který roku 1596. žaloval svého soudruha Zikmunda tesaře, že ho nařkl, že dělal katu řebřík a že není hoden mezi dobrými lidmi dělati.

Sedmnáct nalezl jsem provazníků, osmnáct vinařů, dvacet pivovarníků, jedenadvacet zedníků, mezi nimiž pět mistrů národnosti vesměs vlašské, třiadvacet zámečníků, pětadvacet kolářů, osmadvacet bečvářů, dvaatřicet soukenníků, koželuhů a hrnčířů. Hrnčířům dáno roku 1601 pole u Velkého Kvíce k vybírání hlíny. Třicet osm bylo kovářů, jeden a čtyřicet tkalců, pět a padesát kožešníků, padesát sedm mlynářů, šest a šedesát krejčí. Krejčí a kožešníci mívali sváry s Židy. Roku 1595. kožešníci a roku následujícího krejčí dostali povolení, aby Židům v handlování v městě překáželi a jim prodávati od šatstva nedopouštěli. Roku pak 1619. starší společnosti krejčovské vstoupili do místa radního a oznámili, že jsou Šalamounovi Židu a jiným spolů s ním Židům tři pláště vzali, že na škodu a zkrácení řemesla jejich takové pláště i jiné šaty do města k prodeji nosí a žádali aby ty pláště jim v pokutě zanechány byly a při těch Židech to zastaveno a přetrženo bylo. Židé jsou dostatečně napomenuti, jestli že se toho po druhé dopustí, že skutečně trestáni býti mají a na potomní časy jak skladu tak najímání sobě komor, též přivozování do města jiných Židů proti obdarování a privilegii prázdni býti mají pod pokutou. *)

*) Acta curiae LVI. 297.

Sedmasedmdesát bylo sladovníků a pekařů. Cech pekařský býval pod přísnou kontrolou purkmistra pánů, kterým museli přinášeti „průby“ svého zboží zejmena svítků a preclíků, čehož cena přísně byla nařízena.

Chleb směli péci trojí a sice po $2^1/_2$ libře, po 9 a 13 librách, nezachovalili se podle nařízení, bývali trestáni.

Tak roku 1598. pekaři Šímek, Stříska a Šafránek dáni do vězení pro malé chleby a rychtáři poručeno, aby to špatné zboží pobral a do školy, špitálu a šatlavy odevzdal.

Hrozíváno jim, že péci chleb bude vyhraženo tak zvaným plachetníkům a často trestáni také, neměli-li zboží dostatek.

Tak roku 1575. dne 1. srpna pekaři i plachetníci, poněvadž neměli chleba, ač se vymlouvali, že pro malou vodu mlýti nemohli, dáni do vězení.

Abych výčet svůj již skončil, dodávám, nejvíce že kvetlo v městě tehdá řeznictví, jež zabývalo v oné době devadesát mistrů a obuvnictví, jímž výživy hledalo sto třicet mistrů, z nichž bylo třicet vetešníků, kteří směli jen starou obuv opravovati, deset novětníků, kteří směli jen novou obuv robiti, ostatní nebyli omezeni ve výrobě.

Roku 1511. dne 11. března učiněna smlouva mezi ševci a vetešníky, dle té vetešník o trhu jen tři páry škorní směl vyvěšovati, kdo by z nich chtěl dělati o dvou podešvích, měl je doma dělati, kdo by víc dělal, měl buď 15 grošů zaplatiti purkmistru pánům, neb týden za nohy seděti, střevíce neměl dělati leda sobě, ženě a čeledi. *)

Samo sebou se rozumí, že těch sto a dvě živnosti neměly své zvláštní společnosti a cechy, nýbrž že příbuzné živnosti se spojovaly, tak že cechů čili společností čítalo se ve Slaném jen šestnáct a sice: Řeznicka, sladovnická, pekařská, krejčovská, ševcovská, vetešnická, kožešnická, kovářská, bečvářská, kolářská, tkalcovská, hrnčířská, koželužská, kramářská, pivovarnická a smíšených řemesel. Na krátkou dobu trvala také společnost jablečnická.

Společnostem těmto obnovovali konšelé obyčejně jednou v roce jejich cechovní starší čili cechmistry. Obnovení jejich nedělo se ani najednou, tak na př. roku 1587. dne 20. dubna v společnosti řeznické voleni a vystaveni za starší Jan Bouček, Adam Jakubec, Jan Orabina a Jiří Bilinský.

V společnosti pekařské a mlynářské Prokop Pišvejce, Jiříček pekař, Václav Šímek a Václav Kozák.

V společnosti sladovnické Václav Mandelka, Jiří Vychytil a Šťastný Jednuška.

Dne 27. dubna t. r. obnoveni starší ve společnosti krejčovské Ondřej Studnička, Bartoš Kůrka a Jakub Březina.

Ve společnosti ševcovské Václav Kašovic, Jan Bílek, Matěj Trnka a Jakub Smetánka.

*) Antiq. liber.

Ve společnosti smíšených řemesel Jeremiáš jirchář, Michal mečíř, Bartoloměj Pabst a Martin zámečník.

Ve společnosti kožešnické Cyprian kožešník a Martin Matyáščin syn.

Ve společnosti kovářské Jan Pondělíček, Václav Jiříček a Jiří Sýkora.

Ve společnosti bečvářské Kašpar bečvář, Michal Pomezí čili Kranc a Vít Kabát.

Ve společnosti tkalcovské Jan Sýkora a Jan Černohlávek.

Ve splečnosti hrnčířské Václav Zajíček a Ondřej Kulhavý.

Ve společnosti koželužské Jan Střeleček a Tomáš Zemecek.

Dne 25. května t. r. ve společnosti kramářské voleni a vystaveni za starší Matěj Fartáček, Mikuláš mydlář, Krištof Šmejdíř a Šimon Kalfásek.

Dne 8. června t. r. ve společnosti pivovarnické vystaveni za starší Jan Černý, Havel Motyčka, Jan Tichý, Václav Červený a Linhart Chrstil.*)

Jiný příklad po dvaatřicíti letech ze dne 16. června 1619. tedy z počátku války třicítileté:

Tenkráte ustanoveni za starší společnosti řeznické: Jan Špička, Adam Zachař, Š ěpán Beneš, Jan Radnický.

Společnosti koželužské: Šimon Brandejský a Jan Podhorský.

Společnosti ševcovské: Vít Tuček, Bartoloměj Kavka, Jiří Domanín a Jan Dítě.

Společnosti pekařské, mlynářské a pernikářské: Adam Jirásek, Jiří Pernikář, Jan Kozák a Jan Krátký.

Společnosti sladovnické: Pavel Rouchovanský z rady jakožto superior, Blažej Laňka a Jan Hořčice.

Společnosti pivovarnické: Václav Červený, Jan Červený a Jiří Samson.

Společnosti kramářské: Abraham Hoffman, Martin Zajíček, Matěj Bílek a Jiřík Antonín.

Společnosti kovářské a kolářské: Ondřej Skočdopole, Jan Jelínek a Martin Čížek.

Společnosti krejčovské: Petr Karlík, Vít Spousta a Jakub Smutný.

Společnosti soukenické: Mistr Jiřík Žďárský a Jakub Hotárek.

Společnosti šenkýřské: Havel Křižan, Jan Ručnikář, Eliáš Bachař a Ondřej Kloboučník.

Společnosti bečvářské: Jan Nálevka a Michal Kranc.

Společnosti tkalcovské: Zachariáš Tichý a Bartoloměj Ludvík.

Společnosti kožešnické: Jakub Pražák a Jan Milota.

Společnosti hrnčířské: Jiří Trčka a Jeroným Brožíček.

Konečně příklad z posledního roku Slanské svobody, z roku 1637.

*) Acta curiae LIII.

Roku toho dne 3. srpna obnoveny cechy a za starší cechmistry nařízeni:

Společnosti řeznické: Václav Votický a Jiří Suliva. Za inspektory k šacování masa a k dohlížení k vahám a závažím, aby spravedlivé měli, nařízeni: Jan Jirásek, Jan Petruželka a Jan Hradecký.

Společnosti pekařské, mlynářské a pernikářské: Starší: Jan Jirásek, Jan Cynk, Šimon Thoř. Inspektores: Samuel Kruciger, Samuel Šťáva a Samuel Kolínský, rychtář, aby každou sobotu dohlíželi, jaké chleby se pekou.

Společnosti krejčovské: Za předního inspektora Jan Jeřabina, za staršího cechmistra Martin Chládek, k počtu činění za písaře Daniel Vepřek.

Společnosti ševcovské za předního inspektora: Samuel Kruciger, za starší cechmistry: Jiří Domanín a Chryzostom Vyskočil.

Společnosti koželužské za inspektora: Jan Horaň a Jan Petruželka, za starší cechmistry: Jan Malina a Jan Podhorský.

Společnosti kramářské a mydlářské: Augustin Kosina, Samuel Šťáva a Jan Hradecký.

Společnosti kovářské a kolářské: Ambrož Svoboda a Jan Žlutický.

Společnosti hrčířské: Václav Kment a Matěj Hrzek.

Společnosti šenkovních řemesel: Václav Ron a Martin Kaulfuss.

Nad komíny a žlábky při zděch městských: Jan Hruška, Bartoloměj Ludvík, na předměstí: Martin Klatovský a Jakub Bernart. *)

Jak řemesla válkou třicítiletou scházela, vidíme na př. z udalosti roku 1657. Toho roku dne 3. srpna tedy téhož dne, kdy obnoveny cechy, přišel Zikmud Hassylt, bečvář, do rady, poněvadž starší toho cechu zemřeli, že věci cechovní, pečeť stříbrnou, listy a konvici cínovou odevzdává radě, aby, kdyby snad později více mistrů bylo, jim to zase bylo vydáno.

Rovněž tak téhož dne učinili starší cechmistři kovářští a kolářští Jan Žlutický a Ambrož Svoboda.

Ještě lépe vysvítá úpadek živností a řemesel, přehlédneme-li, mnoho-li bylo po válce třicítileté těch, kdož se jimi zabývali. V ohledu tom zevrubným jest popis obyvatelstva z roku 1651.

Tenkrát šest a třiceti živnostmi a řemesly živilo se skoro sto (97) provozovatelů, z těch pak bylo osmnáct podruhů.

Nejvíce bylo řezníků, totiž třináct, vinařů bylo osm, mlynářů sedm, ševců a krejčí po šesti, tesařů pět, pekařů a hrnčířů po čtyrech, mydlářů a kožešníků po třech, truhlářů, tkalců, pernikářů, vinopalů, koželuhů, kovářů, kolářů, ručnikářů, formanů, plachetníků, šmejdířů a řezačů bylo po dvou, po jednom byl bečvář, kloboučník, handlíř, hostinský, barvíř, zámečník, hudec, hrstník, sklenář, šmalcíř, koláčnice, košnář, knap a provazník.

*) Acta curiae LVI. 286. a LVII. 420.

Tovaryšů vedle tesařů bylo šest a sice po jednom tkalcovském a krejčovském, dva ševcovští a čtyři hrnčířští.

Cechové mívali artikule čili pravidla svá od cechů pražských vydaná a potvrzená od konšelů.

Tak roku 1597. dne 15. října v radě uvažovány artikule společnosti kramářské a povoleno, aby na pergamen napsány, pečetí utvrzeny a společnosti vydány byly.

Roku pak následujícího (1598.) dne 24. července přiznal se Jiří Kaňka, že rád chce nápomocen býti nakládati starším koželuhům na dosažení řádův od koželuhův pražských rovným dílem a k tomu dají-li oni jeden peníz, že dá on dva.

Zástavou a později prodejem města přišly i privilegie a listy cechů na zmar, o jich nové pozdvižení a potvrzení ucházeli se potom cechové darmo u hraběte z Martinic, o pokusu řezníků dne 8. března roku 1646. jinde zmínka učiněna.

Jmění cechovní založeno buď z odkazů neb koupí.

Tak roku 1550. koupil cech řeznický od Matěje Fabera 69 kop na domě jeho. Roku 1599. koupili starší pekaři 105 kop za 48 kop na statku Hvězdařovském ve vsi Votrubech od staršího syna Hvězdařovského a roku 1602. prodali starši společnosti soukenické Kašparovi Kmentovému dům za Fortnou za 39 kop. *)

Jměním základním bývaly dědiny.

Řezníci měli dědinu Pelargusovskou nad novým rybníkem po sedm strychů.

Soukeníci měli štěpnici, nazvanou Rámy, na příkopích pod Fortnou, avšak štěpnice i rámy od vojáků kurfirstských roku 1650. zkaženy, že ani znamení po nich nezůstalo.

„Nyní ani rámů ani soukeníků není," praví roku 1656. spisovatel knihy šosovní.

Krejčí měli dědinu Balasovskou u Kodeřína po 8 strychů a ta řídila se zemskými deskami a proto z ní jakožto majetku svobodného nic neplatili.

Dále měli dědinu Šoltysovskou po 8 strychů.

Ševci měli rovněž dědinu u Kodeřína, i ta se řídila deskami zemskými, ale z té platiti museli, snad list na dědinu tu jim přišel nazmar.

Mimo to měli dědinu pod Horou po 4 strychy.

Co obchodu se týče, sluší připomenouti, že monopolu státního nebylo, za to byly monopoly městské, kterými bylo prodávání prachu, železa a soli, z nichž poslední přivážena ze Saského Halle po Labi a v pevných cenách prodávána potom v malém.

Prodej prováděli městští zřízenci, jakým se při soli roku 1590. připomíná Vít Spousta a dohled vykonávali úředníci ze sousedů na rok volení.

*) Kniha smluv B. 9. Contractionum liber VII. M. 46. Acta curiae LIV

Tak nad železem čili „železnicí“ připomínají se roku 1572. Vít Vojna a Jiří Psík, roku 1606. Vilém Modletický, nad solí čili „solnicí“ roku 1600. Stanislav Šoltys a Ondřej Svícník, po nich Petr Tyčka Radnický a Jiří Černý.

Roku 1641. vyměřeno služby úředníku nad městským důchodem solním 12 kop.

Jinak každý výrobník prodával výrobky své a sice buď na zakázku neb na trzích denních, týdenních a výročních.

O trzích denních prodávány jenom viktualie a to buď po domích jako na př. pivo a víno, o čemž jinde vzpomenuto. Co do cen platilo se na konci XVI. století za bečku bílého (pšeničného) piva 2 kopy 10 grošů míšenských (něco přes 5 zl.), sud starého (ječného) piva za 12 kop míš. (málem 30 zl.) Pálené (kořalka) nesmělo se po domích prodávati, roku 1590. (15. srpna) vinopalům přísně poručeno, aby žádný v příbytcích svých ani v neděli ani v den sváteční pálené neprodával pod 2 kopami pokuty. Nebo prodávány v městských krámích jako maso a chléb.

O masných krámích jinde zmíněno o jich vzniku a podobě. Bylo jich ve dvou řadách 26. a sice osmnáct předních a osm zadních. O krámy ty losováno mezi řezníky a sice starší losovali o přední, mladší a podruzi o zadní řadu. Něco jich bylo ještě v polovici XVI. století dědičných. Z městských krámů vycházel městu plat.

Tak roku 1569. dne 16. května nařízeno pány staršími i jinými sousedy na místě obce strany platu z vystavěných právě tenkrát krámů masných z předních od rynku z osmi z každé strany po 4 kopách, od jiných po 3 kopách. Od sklepův dvou po 3 kopách, ze šlachtaty od poražení větších hovad po 4 malých penízích.

Šlachta (šlachtat) nalezala se v nynější ulici poštovské proti čís. p. 148. Po požáru roku 1634. kde i masné krámy shořely, přeloženy jsou do domu nyní číslo 13.

Chléb prodáván od tak zvaných plachetníků na tak zvaných lavicích chlebných, krámcích to umístěných v úzké uličce pod Ungeltem.

Drobnější výrobky: svítky, preclíky, housky a žemle prodávali pekaři v krámcích svých a cena jim přísně vysazena, za housky 4 denáry, žemličky po jednom denáru.

Ostatní viktualie prodávány na rynku a to na prvém místě obilí. Nad trhem tím bděla rada velice. Tak mezi úředníky městskými roku 1620. ustanovenými čteme Pavla Rouchovanského, Václava Pelarga, Jiřího Pernikáře a Ambrože Fogeta, kteří ustanoveni nad začínáním trhu obilního. Obilí nakládali a nasýpali přísežní ladařové. Takovými byli roku 1627. Tomáš Nasypal, zvaný Baštarius a Ondřej Srb. Ladařové tito bránili jiným plésti se jim do zaměstnání a roku 1605. žalují purkmistru pánům, že i jiní obilí ladují a méně udávají, tak že město o clo přichází.

O tvářnosti dalšího trhu promluveno jinde.

Hlučnými bývaly trhy výroční čili jarmarky.

Mezi domácími a cizími obchodníky přiházely se časté různice, že rada nestačila je „umořovati.“

O rozsáhlosti trhu máme jedinou míru z výše tržného. Tak roku 1616. trhu svatomatoušském vybráno 64 kopy 34 groše (málem 160 zl.) Clo vybíráno buď na místě od ustanovených zřízenců, jako byl roku 1601. Jindřich Arnošt, který vybíral clo „těžké a fryčkovské,“ roku 1620. ustanoveni Jiří Pernikář, Jan Maydtner a Jiří Zahradník nad zbožím tunním, roku pak 1599. Janu Hlineckému a Simeonu Šebestovi poručeny klíče od pokoje v konvařovském domě (Ungelt č. p. 4), do kterého Němci i jiní přespolní na trh a k prodeji plátna nesoucí i vezoucí skládati mají a z kopy loket k obci jeden groš a ungeltu jeden groš JMC. dávati mají. *)

Přívoz na trhy ve století XVI. a počátkem XVII. byl hojný a pestrý. Co vše přiváženo, poznáme ze seznamu zboží v ungeltním mandátě z roku 1629. v abecedním pořádku uvedeného. Byly to: Aksamit „planý“, arbaj hedbávný, alloeová mast, barchan prostý a duplovaný, bamazin, buráč prostý a duplovaný, běliznové futro (kožešina), bobrový kožich, brusiny, boura uherská, boura laciná na vrkoče, barakán, bambáskové futro, cáp, cicvar, citrony kladené, čerstvé, v cukru vložené, cendelín ouzký, cetky zlaté, prosté a pozlacené, čupky, čepice ženské neb husárky, čepice ženské chocholaté, filozet hedbávný, futro thořové, liščí podbříškové. králíkové prosté, liščí nožní, liščí hřbetové liščí lalokové, popeličí, brlokové, zaječí, kuní, sobolové, jehnětiny vydělané, juchtové kože, herynky, hedbáví benátské potykací, uherské a kopřivové, husí oko, hranostejli, hlavně rapírové, kapary slané, v octě, klenoty (halspanty, zápony, řetězy, perly, korály a drahé kameny zasazené neb nasazené, pak šmelc a sklo, kteréž se ke karkulím, čepcům, pentlíkům a prýmům užívá i také zlatem a šmelcem udělané růže a štefty) králík černý, bílý, prostý, kaftan, jinak kožich ženský, kment, koleč, (způsob barchetu), kože hovězí, srstní, zamíšové, ostrovidové, kožich popeličí, klarometuda jinak mlýnské plátno, kuny, krti lasice, klobouky bobrové, poloubobrové, koberce harasové, knihy, kanavác, kepeník, plstěný plášť, kamlet, labortony, ryby, lučiště, muchejr prostý, polouhedbávný, modrace turecké, mýdlo prací, benátské, matky boží ryby, niti tanetní neb střelecké, norci, nedokoňátka, ouhoři, paj anglický, broumovský, kladský, perpetuan, pentlíky, poučníky prosté, hedbávné, polouhedbávné, peří čapátkové, jeřábové, pštrosové, baradejsové, prachové, prustvorec, příze z Litomyšle, plášť kepeníkový bílý, radlice, plíšky, roušky a rukavice selské, rysové kůže české a podolské, ráže prosté, mramorové, soboli, sobolové ocasy, spratky nydrlandské, sklo prosté, prohledací, sklenice benátské, stříbrohlav, slonový zub neb kosť, šerka prostá, slezská, šlojíře, tykyta, tamin, tolet, thoř, vejt, vlasy, ocasy koňské, vlci, vlčí podbřišky, vobžer, vimrli, zlatohlav, polouzlatohlav planý, železo v holích a šínech, tkané zboží hedbávné, zámky, dílo zámečnické, zvonovina, zaječiny, župice hedbávné.**)

*) Acta curiae LIV.

**) Čas. Čes. Musea 1867. str. 22. a 23., při čemž připomínám, že mi význam mnohého toho zboží jest temným.

Velikou překážkou tehdejšího obchodu byla veliká rozmanitosť v mírách a váhách. Roku 1549. svolána sice komissí k sjednotění mír a váh na hrad Pražský, ve kteréžto zasedal i Slanský konšel a primátor potom cís. rychtář Jindřich Kramář, ale výsledku se nedočinila.*)

Měřeno pak a váženo na láky, (36 pinet), džbernice, kbely, lahvice (3 pinty), vědra (24 pinet), soudky (6 pinet), věrtele (128 pinet), drajlinky (640 pinet). tejnské (64 pinty), svidnické (256 pinet), žitavské (512 pinet), bečky (na bečky měřeny i kožichy), bečice, sudy, (na sudy měřeny i klobouky), krabice, tuny, džbery, brefy, měcby čili pytle, vozy (na vozy měřeny i husy a slepice), soumy čili soumary, měřice, strychy, funty, centnýře, svazky, štuky čili postavy, paliky, trouby, štáfy, desitky, siroky (40 kusů, z ruského sorok) kopy a sta.

Míry a váhy měly býti cejchovány, ale stížnosti na falešné míry a váhy jsou velmi hojné.

Konečně velikou kalamitou tehdejšího obchodu byla různá a velmi nestálá měna peněžní, zejmena poněvadž bylo hojně v Čechách v oběhu peněz cizích.

Počítaloť se vedle české a míšenské kopy také na zlaté rýnské po čtyřiadvaceti groších bílých, tolary slezské po 72 krejcařích, tolary říšské po 68 krejcařích, zlaté uherské po $1\frac{1}{2}$ kopě míš a po 105 krejcařích, groše tolské po 60 krejcařích, groše bílé po 18 malých penězích, které se rovnaly 3 krejcarům, groše Polské čili Dudky po 7 krejcařích.

A což teprv, když za války třicítileté žid Basseve zavedl mince lehké; kde mincovny v Čechách, na Moravě a v Rakousích najaty Malostranskému kupci Janovi de Vitte a kde mince raženy každý rok jiné — vždy ale špatnější a špatnější — byli to časové zlí.**)

*) Beckovský: Poselkyně I. 93.
**) O mincovnictví v doby této viz Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách str. 1271.—1274.

O duchovní správě.

Střediskem duchovního života ve Slaném byl proboštský potom děkanský a farní chrám sv. Gottharda.

Co založení chrámu tohoto se dotýče, o tom shora již promluveno. Původní zajisté že románská budova nejspíše současně s vysázením města přestavěna ve slohu gotickém, ale tak, že původní románský půdorys zachován. Věž asi již počátkem nedostavěna a vyhnána jen do výše klenby prostřední lodě, druhá věž, kterou půdorys patrně vyžadoval pro stísněnost místní ani nepočata a tím vším dá se vysvětliti ta podivná forma chrámu, který mimo své vlastní určení polohou svou těsně u hradeb a brány pražské i úlohu bašty neb tvrze zastupoval.

Ačkoliv město a nejbližší okolí chrámu doznalo během času velikých proměn, zůstal chrám sám od těchto až na nejapné opravy XVIII. století ušetřen a díváme-li se na jeho vyobrazení z roku 1602., musíme přiznati, že zub času dosti šetrně ním naložil. Husitské války přehnaly se sice zhoubně přes jeho krov, avšak vzpamatoval se brzo, blahá pak doba pro vývoj měst, doba krále Vladislava a dvou jeho nástupců opatřila věž jeho zvony, o které přišel roku 1425. při dobytí města od Táborů, kteří zvonici spálili.

Tak roku 1494. v úterý na den sv. Marty (29. července) slit svatý Gotthard od Jiřího, konváře Nového Města Pražského. *)

Po dvanácti letech (roku 1508.) slil mistr Bartoloměj z Nového Města Pražského svatého Vojtěcha. **)

*) Nápis na sv. Gotthardu: A festo natalis domini annus cum venerat millesimus quadringentesimus nonagesimus quartus die Martis celebrantes tunc solemnia Marthae Hospitae domini ad laudem supremi opificis ac sacratissimae virginis, hujus natalia atque divi praesulis Gothardi solemnia patrocinia celebrantur, opus hoc egregium Georgius canulator novae civitatis pragensis civis conflavit.

**) Anno domini (zní nápis na zvoně vzpomenutém) millesimo quin-gentesimo octavo en ego campana nunquam pronuncio vana, ignem vel festum, bellum, aut funus honestum, qui me fecit magister Bartholomeus nomen habet in Nova civitate Pragensi et laus deo patri.

Roku 1521. slit svatý Dominik od téhož mistra Bartoloměje a konečně roku 1545. slit umíráček mistrem Stanislavem Pražským ku cti sv. Erasma. *)

Větší oprava stala se při chrámu teprv roku 1573.

Toho roku dne 27. května purkmistr páni smluvili s Krištofem pokryvačem, aby cihly (prejzy) sňal a také přeložil a pokryl na kostele nad kaplou a na tom kuse od zdi městských a nad pavláčkou mezi farou a kostelem. Šla totiž z prvého poschodí domu farního na kruchtu chrámovou krytá pavlač.

Dvéře na straně severní nazývány již tenkráte dveřmi pláče neb dveřmi plačtivými, snad proto, že se jimi chodilo na hřbitov. Tak roku 1581. dne 12. června Dorota Kabátka, bečvářka, žádala, aby jí místo v kostele za dveřmi plačtivými, na kterémž by sobě stolici postaviti mohla, dopřáno bylo, že chce dáti k nové (svatotrojické) záduši deset kop. Jest tomu od purkmistra pánů povoleno. **)

Počátkem XVII. století opravován chrám opět a roku 1614. dne 3. července Matouš Jednuška, malíř, uvolil se svými barvami chrám sv. Gottharda vymalovati prutováním za 350 kop dle mustru vykázaného na loket všudy i v kůru. Nabídnutí přijato, kostel malován a bílen, kruchta pak nově vystavěna. Po dvou letech (1616.) dne 21. března Jeronýmovi, truhláři Smečenskému, projednána archa na oltář k sv. Gotthardu za 65 kop. S malířem jednáno zvlášť a roku následujícího (1617) dne 30. srpna Matoušovi Jednuškovi na vymalování vzpomenuté archy dáno 250 kop.

V stavu tomto přečkal chrám větší část války třicítileté a teprv roku 1641. v srpnu Jiřík Spurný, pokryvač z Prahy, spravoval krov na chrámu sv. Gottharda, začež dostal 40 kop. Po třech letech pak (1644) obecnou sbírkou krov opět opravován.

Při chrámu sv. Gottharda nalezal se hřbitov, který ač chrám obklopoval ze tří stran, byl přece rozměrů velmi skrovných a že vystačoval, dá se jen tím vysvětliti, že chudina pochovávána na hřbitově při kostelíku Svatovavřineckém. U sv. Gottharda přestalo se koncem století XVI. pochovávati a ze zachovaných tří náhrobků paměti nejhodnější jest z červeného mramoru zhotovený a erbem, ve kterém zříti lze kohouta, ozdobený epitáf s nápisem: „Urozenému panu Fridrichovi z Šimberka, manželu milému a Janovi z Šimberka, synu svému, Anna Novodomská toto epitafium z lásky na památku jich s mistrem Erhartem, manželem svým, postaviti dala leta páně 1584. mense martio.“ K osobám tuto jmenovaným níže se vrátíme.

---

*) Nápis na Dominiku: Anno Domini 1521. en ego campana nunquam pronuncio vana, ignem vel festum, bellum aut funus honestum, qui me fecit magister Bartholomeus nomen habet in civitate Pragae. Sit laus.
Na umíráčku: Anno domini 1545. hoc opus factum est per me Stanislaum Pragensem in honorem sancti Erasmi.

**) Acta curiae LI. a LII.

Druhým co do stáří bude asi chrám sv. Václava v Ovčařích, jak tomu nasvědčuje jeho sloh, ač prvou zmínku o něm nalezl jsem teprv k roku 1465., kteréhož roku totiž Jaroš, syn Dražkovského, koupil dvůr v Ovčařích a poustky kolem něho i s rybníčkem a dědinami za kostelíkem Ovčarským od Marsy Sypně za 40 kop.

Poněvadž se roku 1362. dne 19. září připomíná Odolen, kněz z Blahotic, myslím, poněvadž v Blahoticích samých kostela nebylo, že měl kostelík Ovčarský ve XIV. století svého kněze. Později stavba ta opuštěna a spustla, připomínať se ku konci XVI. století kostelík ten jakožto pustý.*)

I kolem tohoto kostelíka rozkládal se jako až posud hřbitůvek. kolem pak toho táhne se po stráni do vrchu dávné pohřebiště pohanské, jak již shora vzpomenuto.

Třetím co do stáří byl kostelík sv. Vavřince, na Pražském předměstí. O tvaru budovy této nemohu nic říci, zachovalať se ve stavu tak změněném a porušeném (jest to nynější ovčín barona ze Stallburka), že ani doměnku ve směru tom vysloviti nelze.

I kolem chrámku toho, jak již vzpomenuto, rozkládal se a to dosti rozsáhlý hřbitov, jakž posud ohrada za vzpomenutou budovou asi rozměr jeho zhruba naznačuje a v níž posud někdejší umrlčí komora se zachovala.

Při chrámku tomto nalezal se nejspíš hned od svého založení městský špitál.

Založen byl prý roku 1359. od Kateřiny Michkové,**) prvou bezpečnou zprávu o něm nalezl jsem však teprv k roku 1388., kteréhož leta stal se trh mezi Buškem ze Želevčic a špitálem Slanským.***)

Za nastalých na to bouří mizí zprávy o špitálu a teprv roku 1444. zase se připomíná s výslovným naznačením. že byl na předměstí Pražském. Na to vyskytují se hojněji zprávy o darech a odkazech ve prospěch ústavu toho.

Tak roku 1462. dne 12. února purkmistr páni koupili chalup ve špitále u Vaňka Božího muže za pět kop a u Vaňka Chudělečka druhou chalup za tři kopy a „to obrátili k špitálu ve jméno Boží.“

Roku 1469. dne 8. listopadu Martin z Ovčar koupil 100 kop dluhu a určeno, že má platiti po jedné kopě ročně ke špitálu, dokud by věčného platu nezjednal.

Že špitál měl i své dědiny pod dědičným nájmem, dovídáme se ze zápisu z roku 1480., kde dne 21. ledna Matěj z Vítova koupil dědiny, z nichž čtvrť patřila pod šos k špitálu Slanskému.

Roku 1496. dne 12. února poručníci Jan Smýkal. Jan Zavalka a Ondřej písař koupili louku nad Vítovem se zavázkem, odváděti ročně po jedné kopě na špitál Slanský.

---

*) Antiquissimus liber a Libri erectionum I. 42.
**) Česká Včela 1838. (Svornosť 1884. Č. 42.)
***) Reliquiae tabularum I. 518.

Roku 1503 dne 26. května purkmistr páni koupili 18 kop a to na lise Češířově 12 kop platu ročního a na domku Karšovu 6 kop platu ročního u Žofky, dcery Hředilovy, za 6 kop a ten plat koupili k špitálu na živnosť chudým za zádušní peníze k témuž špitálu oddané.

Roku 1544. dne 19. března Jiřík Střelec koupil louku s vrbinami u Kvilic a poručil ji k záduší špitálu Slanského, což po jeho smrti Alžběta manželka vykonala. **)

Po roce 1547. přestávají všechna darování ke špitálu, nebo nebylo jich třeba, vrátilť jak svrchu pověděno, král Ferdinand skonfiskované statky městu vedle jiného i k vydržování špitálu a teprv když statky ty dostaly se do rukou hraběte z Martinic, bylo jinak, ale tenkráte nebylo zase, aby kdo mohl co věnovati a teprvé roku 1649. poslední vůlí odkázal špitálu 500 kop — pan Jaroslav Bořita.

Co zařízení špitálu se týče, byl domácím správcem jeho muž zvaný král, pravíť k roku 1564. krátká poznámka v aktech kurie „král přijat do špitálu.“ Pod jeho dozorem starala se o denní potřeby zejména o kuchyň špitální bába.

Tak roku 1570. ke dni 12. ledna se praví: „Markyta bába, která prvé byla kuchařkou ve špitále, zase do špitálu přijata, než pokojně se chovati má.“ Patrně že pro ostrý jazyk byla z úřadu svého odstraněna.

Někdy byl úřad ten jakýmsi výměnkem. Tak roku 1619. dne 2. října Marta stará Sudomejka přijata do špitálu za kuchařku s tou její připovědí, že po smrti její jmění při záduší zůstati má.

O potřebu masa, chleba a j. starati se bylo městským úředníkům k tomu voleným a mimo to dodávány sem jakož i do školy a do šatlavy v pokutě propadlé viktualie, jak o tom jinde zmíněno.

Do špitálního ošetřování bráni jen příslušníci nemajetní a k práci neschopní, výminka dála se jen na mocnou přímluvu. Tak roku 1594. dne 28. února Volfra, němkyně nevidomá, na přímluvu pana Gottharda Žďárského ze Žďáru a na Červeném Újezdě přijata do špitálu **)

Na hřbitově při špitále pochovávání vedle špitálníků zemřelých i chudí zemřelí, jakož i popravenci, kteří na rynku sťati neb oběšeni, kdežto popravení na stínadlech nad střeleckým ptákem a oběšení na Golgatě v místech nynějšího kláštera františkánského pochováváni na místě.

Poloha hřbitova toho byla však tuze nízká a povodeň nejednou spůsobila tu rozličné škody. Tak roku 1627. dne 9. června strhla povodeň několik rybníků a voda přihnavši se ke špitálu mrtvá těla z hrobův na tamním hřbitově vynesla, zeď pak ohradní zvrátila, zvednuvši se od země na tři lokte. ***)

---

*) Veškerá tato darování zapsána v nejstarší knize archivu Slanského. (Antiquissimus liber.)
**) Acta curiae LI. LIII. LIV. LVI. Memorab. III. 396.
***) Daniel Vepřek: Kalendář historický.

Věc takováto a stísněnosť hřbitova Svatogotthardského vedla konečně ku založení hřbitova Svatotrojického.

K tomu cíli vyhlédnuto místo v pěkné poloze nad městem na místě které do té doby sloužilo za popraviště a sloulo Golgata, čili jak lid to vyslovoval „Kulkat". Místo to vedle truchlé své pověsti bylo již tenkrát při městě slovutným pro hojný pramen dobré vody a prvou paměť o nynější „klášterce" nalezl jsem k roku 1529. Toho roku dne 18. června koupil Matěj . . . . (jméno vyblednutím naprosto ze zápisu zmizelo) vinici pod šibenicí od Izaiáše Ssagera za 43 kopy. Purkmistr páni dopřáli mu toho trhu, ale vymínili si, že budou moci užívati vody, která dno a pramen v té vinici má, beze škody vinice.

Po čtyřiceti dvou letech (1571.) v úterý po květné neděli (desátého dubna) purkmistr páni koupili tu ku pohřbu pole v ohradě položené na Golgatě vedle lisu mistra Erharta až do úhlu dolejších vrat od Anny Kolesky za 125 kop *)

Místo bylo, ale zbožná mysl předků si žádala, aby tu byl postaven také kostelík a že na to myšleno, dokazuje dar Jana Kozáka, který roku 1574. daroval odkaz Ondřeje Křivonosky, mlynáře, na vystavení tohoto kostelíka a asi v téže době 125 kop od Vavřince Ladaře, jakožto poslední splátka na dům již roku 1560. koupený.

Za tím zařízení nového hřbitova tak pokročilo, že roku 1575. dne 6. června mohlo býti povoleno, aby bylo pochováváno na novém hřbitově a proto aby cesta kolem dvoru páně mistrova Erhartova opravena byla. Roku následujícího (1576) dostalo se hřbitovu zasvěcení a toho roku dne 14. května rada uzavřela, aby o svatodušních svátcích pan děkan na novém „krchovu" slovem božím posloužil a potom aby se tam pochovávalo. **)

Zatím scházely se také peníze na kostelík a roku 1579. dne 11. května usnešeno strany stavení kostelíka nového na novém hřbitově, aby nějací začátkové se stali, a aby stavěn byl Téhož roku a dne usnešeno, aby na hřbitově v městě starobylí sousedé, sousedky a jejich děti pochovávány byli. Věc tato však vzbudila v městě veliký nepokoj a mnozí občané a to z předních však nejspíše nikoliv starobylí, jako byli Jan Šebesta, bohatý kupec a majitel domu (nyní čís. 2.), Jan Kozák, mlynář, Jíra ze Schodců, majitel staré rychty (nyní zahrada kolejní), Jakub Smetana a j. sešli se na podloubí před domem Brunclíkovským (nyní záložna) a sbírali na prokurátora a žalobu k panu podkomoří a hofrychtéři stran těch pohřbů.***)

Věc šla z tuha a srovnána asi teprv příjezdem pana hofrychtéře a sice asi v ten smysl, aby na hřbitově Svatogottharském pochováváno nebylo, což až na skrovné výminky zachováno.

---

*) Contractionum liber VI. G. 19.
**) Acta curiae LII.
***) Acta curiae LIII. E. 13.

Po dvou letech roku 1581. dne 18. října počato se stavbou tím, že mistr Volf, zedník, počal tesati kámen k novému kostelu. Stavba musela však pokračovati velmi zvolna a po desíti letech roku 1591. dne 27. března starší cechu pekařského, mydlářského a pernikářského uvolili se vystavěti dvéře u kostela sv. Trojice, kudy se na hřbitov chodí, nákladně na schválení lidské.

Stavbu poněkud zrychlila dvě nadání, která na to následovala. Roku 1593. odkázal Martin Moucha 100 kop a rok na to Krištof Singer, uzdář, 250 kop. *)

Mezi tím dostalo se dílo do rukou jiných, snad úmrtím původního stavitele mistra Volfa a tu roku 1598. dne 6. února purkmistr páni jednali o dílo klenutí v kostele sv. Trojice s Jakubem Macetem, Vlachem, aby je provedl od kůru až do konce za 200 kop a to na schválení dobrých mistrů.

Vlach pracoval rychle a již dne 10. července t. r. Lorenc, sklenář ze Starého města Pražského, zasklil okna u sv. Trojice za 45 kop.

Téhož roku dostalo se chrámu značného daru tím, že Anna Konvářka dům svůj (nyní č. 4.) odkázala k chrámu sv. Trojice. Purkmistr páni vymohli od poručníků, že dům ten, poněvadž k radnici byl příhodným, při městě za zvláštní náhradu zůstal, dílo pak chrámové mohlo ke konci přivedeno býti.

Ještě téhož roku (1598) Jakub Maceto sklenul kruchtu na pilíře a kavřince v tesaném kameni, též kazatelnici dvojitou spůsobil, dále sklepy ve věži, omítnutí kostela a vydláždění za 100 kop a za čtyry strychy žita.

Po roce (1599.) dne 24 května mistr Jakub dodělal dílo u sv. Trojice. Purkmistr páni přidali mu nad umluvenou mzdu obilí, které byl za stavby vybral, a k tomu 30 kop.

Roku 1600. dne 26. ledna Janovi, malíři, zjednána archa k oltáři velikému u sv. Trojice, aby ji barvami okrášlil a místo maňasů (mythologických figur) modlitbu páně, vyznání víry křesťanské a desatero božích přikázání na ni vymaloval a zlatem položil. Za to mu dáno 90 kop a dva strychy žita. Téhož roku (1600.) dne 21. července Janu Falkounovi, kamenníku a Vlachu, zjednáno tesání kamene s poduškami na jedna velká vrata u hřbitova Svatotrojického na šíř 4 lokte, na výš 6 a na druhá na šíř 3 lokte a na výš $4^1/_2$. Za to vydáno 30 kop, jeden strych žita a jedna kopa přidána čeládce.

Zároveň učiněn účet s truhlářem, co dělal do kostela nového dvaatřicet stolic mužských a ženských, za to dáno mu 32 kopy, od archy 15 kop a od stolice pana děkana 4 kopy. Truhlář pracoval z prken obecních.

---

*) Kniha smluv XVI. A 2. A. 6.

Konečně roku 1602. dne 25. února knězi Ondřeji Francovi povoleno, aby varhany své, které manželce své Alžbětě u věně dáti míní, u sv. Trojice postaviti mohl.

K závěrečním těmto pracím přispěno Matiášem Hartmanem, který stateček svůj k záduši Svatotrojické odkázal a který purkmistr páni vydali příbuzným za hotových 80 kop.

Tak po dvacetileté stavbě byl roku 1602. chrám sv. Trojice plně dokončen, sotva asi tušili ti, kdož na stavbu jeho náklad vedli a o jeho zřízení pečovali, že také jenom dvacet let sloužiti bude jejich bohoslužbě; bylť roku 1622. zároveň s druhými chrámy odevzdán katolíkům.*)

Vraťmež se zase k chrámu hlavnímu.

Daleko hojněji nežli chrám sv. Vavřince a sv. Trojice býval obmýšlen dary a odkazy chrám sv. Gottharda.

Tak již roku 1452. purkmistr páni po smrti souseda Blažeje Pátka a po smrti sirotků po něm pozůstalých ujali se statku odumřelého. Dům v rynku dali příbuznému Janu Ceniškovi, ostatní však statek prodali a obrátili na kostel a chudé k chvále Boží.

Rovněž roku 1462. dne 12. února koupil Tomáš Koleso vinici od purkmistra pánů, kterouž dal někdy Ondráček Zelle pánům a obci, aby vezmouce za ni peníze, obrátili je k chvále Boží, jak by se jim lépe vidělo.

Že pak záduš tenkrát již dědiny měla, vidíme ze zápisu z roku 1477. Toho roku dne 3. září Václav Hubař koupil čtyry honce dědin na Těhuli „které jsú k záduší zdejšímu," praví se k závěrku. A podobně roku následujícího (1478) dne 27. května Lukeš, syn Havlův, koupil dva honce dědiny zádušní na Těhuli za 7 kop.

Roku 1488. dne 11. června Marketa Lopatová dluh u souseda Kršňáka 50 kop odkázala k záduší purkmistru pánům a ti v dluhu tom od dědice Blažka Kršňáka ujali vinici Hromádkovskou.

Roku následujícího (1489.) dne 9. března Ješek z Lisovic koupil domek proti Úvalce, který nebožtík Vaňčin muž k záduší odkázal, za 28 kop.

Shora vzpomenutí poručníci Jan Smýkal, Jan Zavalka a Ondřej písař koupivše louku nad Vítovem roku 1496. dne 12. února, vzali na se povinosť, jednu kopu na vosk ročně do chrámu Slanského odváděti.

Roku 1523. dne 12. června purkmistr páni koupili louku nebožky Pinkasky Němcové od Jana, syna mladé Pinkasky, za 57 kop míš. k záduší kostela Slanského.

Naopak zase roku 1527. dne 29. března Bartoň Vyryje (Uryje) koupil od purkmistra pánů pekárnu souseda Chromého, jakž od dlužníkův k obci neb záduší puštěna, za 19 kop.**)

---

*) Acta curiae LIV. Kniha smluv XVI. B. 7.
**) Antiquissimus liber.

Někdy uložili páni jmění odkázané pod úrok. Tak roku 1544. připojili dědinu kšaftem odkázanou k záduší kostela Slanského od nebožky Žofky Fresunkové k statku Maškovu v Lotouši za 13 kop ročních.

Někdy bývalo odkazujícím určeno, k čemu daru jeho upotřebiti se má. Tak roku 1564. Ludmila Lafanka odkázala 12 kop k záduší Slanskému na dvéře železné od fary na kruchtu literáckou latinskou vedoucí.

Po třech letech (1567.) dostalo se záduší velikého daru, odkázalať k němu Anna Srsová veškerý svůj statek.

Rodina Srsovská byla ve Slaném starousedlou a nehledímeli k slovutnému panoši Srsovi Jednookému, který dne 17. dubna roku 1425. zahynul při dobytí Slaného Tábory a Sirotky, objevují se Srsové ve Slaném počátkem XVI. století.

Roku 1503. dne 26. května koupil si Šimon Srsa domek od purkmistra pánů za 106 kop. K roku 1535. připomíná se Mach (Matěj) Srsa, který toho roku učinil vzdání statku manželce své Anně. Po sedmi letech (1542.) rovněž tak činí Štěpán, krejčí, Srsa a po dvou letech (1544.) rovněž Ondřej Srsa, krejčí. Ve všech těch případech jmenuje se manželka Anna, tak že se domnívám, že druzí dva Srsové Štěpán a Ondřej se přiženili ku vdově po Machovi Srsovi a vedle statku zdědili po něm i jméno a snad i Anna, která vzpomenutý odkaz učinila, byla touto manželkou tří Srsů, než k podpoře domněnky této nemám, co bych na podporu uvedl, vedle shody jména ničeho, leda hojné podobného druhu příklady z doby té.

Odkaz Annin byl značný. Purkmistr páni podrželi při záduší z něho jen dědiny, dům však Srsovský prodali Matějovi Svítilovi, řeznikovi, za značnou té doby sumu 500 kop.*)

Někdy býval dar odměnou za udělenou milost. Tak roku 1576. dne 30. července Petr Fučík, mlynář, za to, že pastorek jeho u kostela svatého Gottharda pochován, slíbil k záduší o vánocích 4 kopy.

Ku konci XVI. a počátkem XVII. století dostalo se zase několik značných odkazů. záduší. Roku 1593. odkázal Martin Moucha 200 kop. Roku 1614. Matiáš Samuel rovněž 200 kop, manželka jeho pak Kateřina Gamarytová, přidavši k tomu 100 kop, postoupila v sumě té záduší vinici Vojnovskou. Konečně roku 1620. Kateřina Vřidilová z Bilejova odkázala dědinu v Lužích po 12 strychů (2 kopy záhonů) na vytápění lázně, šacení chudých sirotků a žákovstva.

Dědinu tu obec v peněžní nouzi roku 1621 prodala primasovi Václavu Hanžburskému, kterému ji potom roku 1625. hrabě zase odňal a účelu navrátil.

Za války třicítileté jen po skrovnu se záduší čeho dostalo. Tak roku 1658. Marta Senomatská, vdova po Danieli Jiráskovi, darovala na

*) Kniha smluv XV. A. 7. Kniha kšaftů. Antiquissimus Liber. Liber contractionum VI. F.0.

potřeby kostelní 40 záhonů (4 strychy) dědin pod Lehňovem, roku 1641. odkázali dědicové Sulivovi k záduší krávu, z které kdo v nájmu ji měl, ročně měl odváděti 2 kopy.

Konečně v samý konec války odkázal Daniel Třeboňský ročně 3 libry vosku do chrámu a Kateřina Hroudová odkázala dědinu Mouchovskou po 12 strychů. *)

Rok po válce třicítileté vzpoměl si na smrtelném loži na chrám Svatogotthardský i pan Jaroslav Bořita a odkázal k němu tisíc kop míš. na které dne 16. října 1650. kostelníci (správci záduší a kostela) Tomáš Hrouda a Pavel Svoboda kvitanci vydali.

Sídlem děkana byl nejspíše od prvých dob dům farní na místě, kde doposud se nalezá, v bezprostředním sousedství s chrámem, s kterým, jak již vzpomenuto, krytou pavláčkou byl spojen.

Že v průčelí měl orloj čili hodiny, dovídáme se ze zápisu v knize smluv z roku 1554., kde purkmistr páni učinili smlouvu s Danielem Skřivanem z Nového Města Pražského na opravení orloje rathouzského a farního, začež měl dostati 22 kop.

Nad domem tímto, aby stále v dobrém stavu se nalezal, byl každoročně volen úředník, který i nad školou a špitálem bděl.

Tak roku 1569. dáno od praní na faru do roka 3 kopy a dva vozy dříví. Když roku 1588. Jiřík Červený okno z domu svého do dvoru farního udělal větší než bývalo, poručeno mu, jestli že by tím oknem nějaké nečistoty na dvůr házel, že bude povinen, okno to zazdíti.

Roku pak 1606. poručeno kostelníkům, (míněni to vzpomenutí úředníci a nikoliv sluhové kostelní), aby došli na faru prohlednout šaty ložní (peřiny a prostěradla) a jiné vinutí, potřebovalo-li by co opravy, aby opatřeno to bylo. **)

Co jiného nemovitého statku k děkanství příslušícího se týče, doznalo toto během času mnohých proměn.

Praveno shora, že chrám sv. Gotthardа byl proboštským a statky vezdejšími byl hojně nadán. Po válkách husitských přijetím kompaktát byly však tyto proboštství, nyní již jen faře a děkanství odňaty a octly se v rukou obce, která je zase do rukou jednotlivých sousedů zaprodala.

Po celé ostatní století XV. a ještě v prvých letech století XVI. sluly pozemky, někdy proboštství náležité, proboštskými a dle toho možno se dopátrati aspoň přibližně jejich rozsáhlosti a polohy.

Tak roku 1462. dne 12. února Martin z Malého Kvíce koupil na Těhuli kus dědiny proboštské. Roku 1469. dne 21. října Jan z Jemník koupil čtvrť dědiny proboštské pod Těhulí. Roku 1471. dne 11. března Viktorín Vodák koupil kus vinice proboštské. Roku 1475. dne 3. listopadu koupil Jan z Hlavova dvoru půl lánu dědiny proboštské za Horou.

---

*) Acta curiae LII., LVI., Memorab. III. 29.
**) Kniha smluv C 11. Acta curiae LI. LIII. LV.

Roku pak 1503. dne 13. ledna Tobiáš Horoloista koupil čtvrť dědiny proboštské v Lužích. Z toho vidno, že grunty proboštské záležely z vinic a dědin, že ležely na Těhuli, pod Těhulí, pod Horou a v Lužích; co pak rozlehlosti se týče, že bylo jich aspoň celý lán, čili 80 strychů.

Děkanové utraquističtí neměli ovšem z toho ničeho a jen tak z milosti připojena k děkanství zahrada rytinná pod mlýnem Pondělíčkovským, o které pro dávnosť ani paměť se nezachovala, kdy a od koho k děkanství připojena.

Když katolická protireformací byla zavedena, vzrostlo jmění děkanské hlavně přispěním hraběte Jaroslava Bořity, který hned za zástavy věnoval štěpnici ležící za branou Pražskou vedle cestičky k Slané vodě jdouc po Albrechtovi uzdáři právem odběžným na něho spadlou a roku 1644. vyfrejmarčil (vyměnil) od města dědinu Mouchovskou, která městu připadla s jměním primasa Jana Šultyse z Felsdorfu a rovněž k děkanství a to od všech platů osvobozenou připojil.

K tomu ovšem dlužno přičísti i štolu, o jejíž výnosu ovšem ničeho říci nemohu, maje po ruce jedině počet pokřtěných dítek. Bylo jich pokřtěno roku 1598. — 96, 1599. a 1600. — 204, 1601. — 112, 1602. — 148, 1603. — 167, 1604. — 136, 1605. — 123, 1606. — 151, 1607. — 140, 1608. — 159, 1609. — 158, 1610. — 167, 1611. — 144, 1612. — 162, 1613. — 136, 1614. — 160, 1615. — 174, 1616. — 143, 1617. — 105.

Na officialy školní často stěžováno, že při štole přetahují, o děkanech jsem se toho nedočetl.

II.

Co se dosazování kněží ku chrámu Svatogotthardskému týče, (u ostatních chrámů stálých kněží nebylo, leda snad u Ovčarského) třeba rozeznávati tři od sebe velice rozdílné doby a sice dobu až po války husitské, za druhé dobu od válek těchto až po katolickou protireformací a za třetí dobu katolickou. V prvé době čili v době proboštské měl, jak vzpomenuto, podací kostelní opat a konvent kláštera Ostrovského řádu sv. Benedikta, v době druhé, čili v době děkanů utraquistických mělo podací kostelní město samo, v době pak třetí, čili v době děkanů katolických měl podací právo hrabě z Martinic.

Doba proboštská.

Z prvých let doby této není nám ani jediné jméno kněze ve Slaném známo a teprvé zařízením kněh erekčních a konfirmačních od arcibiskupa Arnošta z Pardubic zachovány nám v ohledu tom prvé paměti.

Již shora vzpomenuto, že roku 1357. dne 31. března po smrti faráře Dominika podán na uprázdněné místo od ctihodného bratra Bohu-

slava, opata a celého konventu kláštera Benediktinského na Ostrově bratr Dětřich za faráře a probošta. V hodnosť svou uveden byl děkanem Slanským, kterým v té době byl farář Řisutský. Bratr Dětřich spravoval církev Slanskou až do roku 1396., maje za pomocníky třídníky, jakým byl roku 1360. Věček, který roku toho dne 27. března po smrti Ady, faráře ve Knovízi, od králové a císařové Anny na jeho místo dosazen.

Roku 1362. připomíná se kněz Svatoslav ze Slaného. Dále roku 1370. dne 3. dubna dosazen po smrti Věčkově do Knovíze Václav, kněz ze Slaného, od králové a císařové Alžběty.

Po desíti letech, roku 1380. dne 27. srpna Kuneš z Třebovle dosadil k podání Petra, probošta Doxanského, ku chrámu Veltruskému Jakuba, kněze ze Slaného, za faráře.

Po smrti Dětřichově byl dne 20. června 1396. k podání ctihodného bratra Jana, opata a celého konventu kláštera Ostrovského dosazen do Slaného za faráře a probošta bratr Oldřich, profess jmenovaného kláštera, který se tu dočkal válek husitských

Třídníky jeho byli kněz Šebestián, který roku 1396. dne 11. srpna potvrzen za faráře do Duban a kněz Lev, který téhož roku dne 19. září dosazen za faráře do Klobuk. *)

Doba utraquistická.

Za válek husitských přilnul Slaný hned s počátku horlivě k nové nauce a vypudil probošta mnicha od chrámu, začež bylo mu přetrpěti těžké pokuty.

Roku 1420. v sobotu na den sv. Urbana (25. května) přitrhl k Slanému pan Vilém Zajíc z Hazmburka, stranník krále Sigmunda, s královskou jizdou a obsadil Slanskou horu, vyzývaje měšťany hrozbami a sliby, aby se vzdali, že prý již Praha také králi Sigmundovi se vzdala. Tímto lživým předstíráním zastrašeni měšťané, kteří nejlepší svůj lid byli odeslali do Prahy, sklonili se k tomu, že mu brány otevřeli. A pan Vilém opanovav město, všechny husitské kněze vyhnal z města.

Hned na to dne 30. května přitrhl král Sigmund od Hory přes Mělník a Litoměřice do Slaného. Sem povolal k sobě Lounské měšťany předstíraje jim, že se mu Pražané také již na milosť poddali, tak že tito ustrašeni jsouce a majíce jako Slanští své nejlepší lidi v Praze, také královskou posádku do svého města a to bez vědomí obce přijali.

Tímto úspěchem jsa osmělen legát papežský Ferdinand s Pražským arcibiskupem Konradem, tu ve Slaném přítomným, dal všecko, cokoli k obřadu pod obojí náleželo, veřejně bořiti a kaziti, jmenovitě v kostele sv. Gottharda archu čili tabernaku na velkém oltáři pro uschování ve-

*) Libri confirmationum I. 17, 119, 179, II. 22. III. 4, V. 258, 263, 267.

čeře páně zřízený dal zbořiti, ano i chleb a víno od husitských kněží posvěcené ohněm spáliti spolu s knězem jedním, který nechtěl od kacicha upustiti.

Po pěti letech bylo Slanému utrpěti od svých, při čemž opět chrám Svatogotthardský zbaven duchovních. Roku totiž 1425. jest Slaný obležen od Táborův, Sirotkův, Žateckých a Lounských, poněvadž strany Pražské se přidržoval a to na Veliký čili Zelený čtvrtek, který toho roku na den 5. dubna připadal. V městě bránili se panoš pana Hynka Koldštajnského z Valdštejna, hejtmana Pražanů a horlivého stranníka knížete Sigmunda Korybutoviče, ale přes to město zradou některých měšťanů dobyto jest. Potom lid v něm mnohý zbivše, panoše na zvonici zapálivše rychtáře s konšely a mnohé měšťany v masných krámích, v prostřed rynku stojících, spálivše a statky jim pobravše, všecko město z kořen jsou vyvrátili. A ty věci staly jsou se v úterý po provodě (17. dubna). A tu v městě zabit jest osvícený kněz a slovutný kazatel Kristan s knězem Václavem ze Zvikovce, třídníkem, kteříž oba dva rozdávali jsou pod obojí spůsobou tělo a krev Pána Ježíše a slovutní panoši Jan Srsa Jednooký, Petr Kamenec, Zděněk Haramule a jiných mnoho jest zbito, jen as 200 obyvatel ušetřeno a zajato.

Strana pražská však nabyla v městě opět vrchu, ale kněží, kteří se stali i tu vůdci lidu, spůsobili roku 1439. obrat, jak vypravuje kronikář, že Slanští odstoupili od hejtmanův a města Pražského a hejtmana svého Jana Šmikovského ze Ždáru nechtěli do města pustiti, ale hned složili konšely z úřadův podkomořím krále Albrechta ustanovené a vsázeli jiné po své vůli. A to vše z návodu kněžského, kteří tehdáž tu zpravovali, dokládá kronikář. Ojedinělé tyto skrovné zprávy o kněžstvu Slanském z kronik čerpané nestávají se hojnějšími ani ve pamětech čerpaných z domácích zpráv a jen tu a tam jako náhodou dovídáme se jména toho kterého správce duchovního.

Tak roku 1454. Eliška, manželka Václavova, koupila pekárnu vedle lázně Michálkovy za 26 kop a peněz těch část snad odkazem byvši poručena, připadla knězi Jakubovi, tenkráte faráři Slanskému.

A zase na sedmdesát let jsme beze všech zpráv, až totiž do roku 1531., připomíná se sice roku 1514. jakýsi Martin farář, který toho roku dne 8. března koupil domek pod horou mezi Hulvatovým a Břiškovým „hradem“ u Martina Střelce za 18 kop a vkládá majetek ten do kněh sobě, manželce a dětem, než míním, že tu slovo „farář“ přijmím, tak jako jméno „papež,“ „král“ neb „císař“, jichž v době té příklady nalezáme.

Od roku aspoň 1531. až do roku 1536. byl farářem a děkanem Slanským kněz Jiří, rodič z Vysokého Mýta, o němž obšírnější zmínka při zprávách o bratřině literácké. Ten zemřel v podzim toho roku nebo kšaft jeho zapsán do kněh dne 22 listopadu 1536.

Třídníkem Jiříkovým byl Jan Šmerle, který roku 1534. dán do vězení z té příčiny, že konsistoři učiněno psaní od rady Slanské i od faráře pro jeho neřádné chování.

Příklad Šmerlův působil i na jeho nástupce kněze Jana, který roku 1540. dne 5. března od konsistoře obeslán a trestán, že se nepořádně chová, s nějakým pánem po koledách chodí a po vsích se sedláky holduje. Poručeno mu, aby od sv. Jiří do Prahy se přistěhoval. *)

Roku 1542. připomíná se kněz Marek, který toho roku učinil odkaz sestře své Anně, manželce Jakuba bakaláře. V jakém poměru by byl stál k děkanství, říci nemožno.

Že tehdáž o kněze nouze byla, ani pro svěcení až do Vlach pro nedostatek domácího biskupa jezditi museli a tu svěcení spůsobem nevždy poctivým vyloudili, jest známo. Tak roku 1548. dne 16. listopadu vrátilo se několik mladých kněží ze Vlach a tu dostalo se děkanovi Slanskému Janovi pomocníka v Jakubu Příbramském.

Ještě po dvou letech roku 1550. setkáváme se s děkanem Janem, jejž shora vzpomenutý Jakub bakalář toho roku žádal, aby domluvil manželce jeho Anně, aby od manžele svého neutíkala. **)

Po dvanácti letech (1562.) vzpomíná se kněz Ondřej, děkan Slanský, jemuž toho roku Vojtěch Kubin odkázal dvě kopy vedle deseti kop na české knihy gradualní, však ještě téhož roku připomíná se jeho nástupce děkan kněz Vavřinec, jehož bratr toho roku za zvoníka přijat. ***)

Tomu poslali administratorové konsistoře za kaplana kněze Jana Krispa, toho však museli purkmistr páni dvanácti kopami z Českého Brodu vyplatiti.

Že kaplan na faře na růžích ustláno neměl, dovídáme se ze zápisu z roku 1566., kde dne 26. listopadu vybrány některé městky, aby na mladého kněze mendikovaly, čili prostě řečeno, žebraly. Musela býti o to na děkanství řádná mrzutosť, tak že pan děkan se dopálil a žádal za propuštění.

A vskutku vypraven od rady mistr Erhart a Jakub Kubin do Prahy pro nového pana faráře. Než děkan Vavřinec snad si věc rozmyslil a zůstal a to ještě dvanáct roků až do smrti své, nebo teprv roku 1578 dne 28. dubna vysvědčen kšaft faráře Vavřince manželkou jeho Barborou.

Před dvěma roky (1576.) měl pan děkan nepěknou šrůtku s Pavlem zvoníkem. Bylo to 16. května, oba muži se nějak nepohodli a zvoník popadl na pana děkana tesák nějakého člověka, potom však běžel do komory pro kord a ručnici, neb pan děkan o něho hůl přerazil. Byli prý oba opilí. Purkmistr páni, před které rozvadění se přihnali, věc umořili. Zvoník napomenut a panu děkanovi slíbeno, že se vše vyšetří.†)

Jednání o nového děkana trvalo dlouho a teprv dne 19. září roku 1578. starší a volenci povoláni do rady a čteno psaní od konsistoře budou

*) Acta konsistoře utraq. I. 101., 148.
**) Acta kons. I. 237. Kniha smluv B. 8.
***) Kniha kšaftů. Acta curiae I. 62.
†) Kniha smluv E. 15. Acta curiae L. 158. LII.

cího pana děkana, prvého pak října t. r. Zikmund z Drnova a Jan z Lotouše, poddaní městští posláni pro nového pana děkana do Častolovic. Byl to pověstný Jan de Porta.

Úřadování muže tohoto bylo pestrým. Brzo dělal dohazovače nevěst jako roku 1579., kde dne 10. srpna žádal za vdovu Marjánu Čapkovou, aby byla dána za manželku školnímu bakaláři Jakubovi Volínskému, roku pak 1581. žádal dne 13. ledna za vdovu Annu Zelenkovou, aby byla dána za manželku bakaláři Modestovi, synu Jiříka Veselského z Roudnice, brzo svářil se s občany, žalujeť dne 9. září roku 1580. Václava Stupku, že mu mnoho protimyslnosté činí.

Když pak chtěl přísností učiniti si zadostučinění, vzkázali mu purkmistr páni, aby tak přísně ku konfessí nepřikračoval, jak se mu stalo roku 1581. dne 1. března.

Toto poslední asi pana děkana dopálilo a zadal za propuštění, kterýžto spis dne 8. května v radě čten. Páni ho nedrželi, šel tedy maje na Slaný pro památku manželku, oženilić jej Slanští a pan Valentin Šubar Landškrounský, děkan Berounský, jej oddal. *)

Nástupcem Jana de Porta byl Vavřinec Leandr Rváčovský, muž v literatuře české slovutný.

Narodil se roku 1525. v Roudnici na Rváčovském předměstí, odkudž i jméno vzal.

Odbyv vyšší studia v Praze, zanášel se vychováváním mládeže, posléze oddal se stavu kněžskému, v druhé polovici stol. XVI. byl delší čas správcem duchovním na Moravě.

Jmenovitě byl roku 1570. farářem v Moravských Budějovicích na patronátě p. Hynka Brtnického z Valdštejna a r. 1576. v městě Jevičku, na to odstěhoval se do Čech a roku vzpomenutého stal se děkanem ve Slaném.

O činnosti muže tohoto ve Slaném vím jenom, že roku 1583. dne 14. listopadu žádal purkmistra pány na místě Václava Hádka, dříve kantora školního, aby mu vdova Kateřina Kozáková za manželku dána byla.

Úřadoval pak ve Slaném po čtyry léta, až do roku 1585., s počátku potkával se s přízní u obyvatelstva, pravíť konsistoř, že Slanští kněze toho se sedmi dětmi (rozuměj chlapci) a čtyřmi děvečkami (děvčaty) na vdaní čtyry léta s vděčností trpěli, rozešel se však s nimi dosti špatně.

Píše perem v žluči smočeným dne 16. března 1585. administratorovi pod obojí takto: „Páni Slanští se Vaší M. i vší naší konsistoře strhli a zjednali sobě za děkana od sv. Jiří Martina Štýrsko, který nyní jest farářem blízko od Slaného ve Skuřích. Ten na takový spůsob od Slanských jest přijat, aby se V, Mi. neb konsistoře naší nic nebál, že oni ho ve všem tom, by to i před J. M. Císařskou přijíti mělo, skutečně zastati a té svo-

*) Acta curiae LII. Klement Borový; Martin Medek. Strana 186.

body v jednání sobě kněží jako jiná města, Žatec a Hora a t. d. užíti chtějí a více se v tom V. Mi. nemodliti."

Na to vypisuje liturgické nespůsoby téhož Martina, že on „elevaci složí, v ornátě sloužiti ani sacris liquoribus (svatých olejů) při křtu užívati nebude a snad ani světla kostelního."

Dodává potom: „Nu, co pak z toho půjde dále, já jsem se k tomu ozval, že z toho před V. Mí. tajiti moci nebudu a teď tak z povinnosti činím; jestliže tyto kozivratce zastaveny nebudou, velmi snadno jiná opět města toho se chytí a tak konsistoř naše musela by (čehož pán Bůh rač zachovati) na největší potupu a zkázu přijíti. Páni Slanští s knězem Jakubem, který jest v Pcheřích, mluvili i s některými okolními kněžmi, aby tomu řádu, který se zde v církvi začne, odporni nebyli, ale raději aby se s ním také srovnávali a nápomocni tomu byli".*)

Tedy o sv. Jiří roku 1585. opustil Vavřinec Leandr Slaný a odebral se na novou štaci za faráře do Bohdanče.

Do Slaného přistěhoval se na jeho místo vzpomenutý Martin Štyrsko se ženou i dětmi.

I děkanovi Martinovi na rodině tu přibylo, žalujeť konsistoř, že mu Slanští na faře šestineděle dělali. Však tu dlouho neděkanoval a zemřev, nechal Slanským na krku ženu s dětmi.

Nástupcem jeho byl kněz, jehož jméno žaloba konsistoře zamlčuje**) a praví pouze, že jej Slanští tři leta i s dětmi v obci své na místě děkanském trpěli, ježto žádný kněz nebyl než Frankfurtský.

Roku 1588. odstěhoval se na faru do Kvílic.

Kaplanem v té době byl Jiří Přeštický, který dne 26. listopadu 1586. přijat a připověděl, že zde při této církvi slovem božím a sakramenty (svátostmi) od Krista nařízenými do dvou let pořád zběhlých chce přisluhovati.

Dobrý přítel kaplana Přeštického, Jan Potůček, jinak Burda, odhodlal se snad na pobídnutí přítele rovněž ku stavu kněžskému. Dne 11. září 1587. radě oznámil, že jest toho úmyslu, aby ouřad sv. kněžství na sebe přijal a k čemuž že chce pro ordines (svěcení) do Lipska jíti s městskými mládenci, žádajíc toho, aby mu list jeho zachování vydán byl pro tu příčinu. Páni se na tom snesli, že mu vydán býti má.

Muselo to býti kvítko z čertovy zahrádky a člověk mnohozkusilý, nebo městský písař k zprávě hořejší připsal „hoc tuum sacerdotium erit ultimum refugium." (Toto tvé kněžství bude posledním útočištěm.) ***)

---

*) Slov. Naučný: VII. 1186. Martin Medek: Str. 85. V literatuře proslul Rváčovský mimo jiné zejména spisem nazvaným „Masopust", jejž s pěknými rytinami a svou podobiznou vydal roku 1580. v Praze u Melantricha. Jest to spis mravokárný, v němž vypisují a kárají se náruživosti, prostopášnosti a nemravnosti tehdejší doby. Rváčovský ukázal se v něm mužem zkušeným, rozšafným a učeným, proto i kněži katoličtí spisy jeho chválili a zejména nového vydání „Masopustu" si přáli.

**) Z farářů Kvílických znám teprv z roku 1694, faráře Jiřího.

***) Acta curiae L. III. 6. 7.

Však to byl veselý život na děkanství.

Konsistoř žaluje, že Slanští kaplanům neřádným ve faře na zádušní peníze.... veselí strojili a jiné také v obci ženili, jako v nějaké krčmě sobě počínali a rádi je snášeli a až posavad (1588.) by takové míti chtěli; a jestli že se jim kněz neženatý podá, musí se pro nezbednosť jejich jim oženiti a nebudou ho v obci své bez ženy své trpěti. By pak i ženatý byl a dětí třebas desatero měl, když toliko obrátku dělá (s hostií při mši se obrací) a řády potupuje, všecko dobré a svaté jest u nich.

Roku 1588. dala konsistoř do Slaného kněze Blažeje Plzeňského za děkana, kterýž nechtěl náboženství konati spůsobem „pikhartským" jako jiní dřívější děkanové.

„Proto měšťané velice naň zanevřeli a zdráhali se povinný plat jemu dávati, posléz posměšně jej propustili řkouce: „Že má tři brány a fortnu, kudy chce, aby od nich se odstěhoval, že nejsou brány zavřeny."

A děkan Blažej také šel a sice za děkana do Mělníka, pobyv ve Slaném sotva rok.

Když na to roku 1589. konsistoř do Slaného poslala děkana Mělnického Václava Dačického, rodilého z Brozan, rozkmotřila se se Slanskými nadobro a Slanští naprosto odepřeli jej přijmouti, vymlouvajíce se, že nemají peněz na jeho přistěhování, poněvadž je mnoho stálo stěhování děkana Blažeje až z Čáslavi.

Než odpor byl marným, konsistoř stěžovala si obšírnou žalobou u krále Rudolfa a Slanští přinuceni královským dekretem děkana Dačického přijmouti.

Dačický pobyl ve Slaném do sv. Jiří 1594. totiž až do zvolení svého za administrátora strany pod obojí, kterýžto úřad od roku 1594.—1604. zastával. *)

Posledně uvedeného roku že dceru svou vlastní v kanceláři císařské zastával, že panchartem není, vzat u vězení arcibiskupovo a složen s úřadu. Zemřel roku 1607. jakožto farář u sv. Klementa na Pořičí.

Roku 1594. dne 25. října přistěhován na děkanství kněz Šimon Cerasinus Litoměřický ze Smolnice.

Novému panu děkanovi, který si byl již v Rakovníce před rokem 1591. křížovou cestu odbyl, se ve Slaném brzo znelíbilo a po roce (16. října 1595.) stěžuje si, že na tom opatření, jaké děkanové ve Slaném měli, býti nemůže a odpuštění béře, aby o sv. Jiří jiným knězem se opatřili.

Však dal se obměkčiti a setrval ještě rok. Nástupcem Cerasinovým byl mistr Martin Černovický. Než i panu Martinovi v roce znechutilo se úřadování na faře Slanské a měl se k odchodu. To mrzelo purkmistra pány a odebrali se dne 31. října (1597.) k němu na děkanství a prosili, aby neodcházel, pan Martin nebyl z ocele a dal se přemluviti. **)

*) V. V. Tomek: O církevní správě pod obojí v Čechách. Čas. Č. Musea, 1848. Str. 460.
**) Martin Medek: Str. 97, 105. Acta curiae LIII. LIV.

Po roce však (15. ledna 1599.) zadal pan mistr znovu za propuštění uváděje za pohnutku smrť manželčinu, ale ve skutečnosti vylouplo se něco jiného. Když rada k panu děkanovi přišla rozmluvit mu jeho předsevzetí, byl volným zůstati, bude-li mu na ročním platu přidáno tak, aby 350 kop ve čtvrtletních lhůtách dáváno bylo.

Páni slíbili tak učiniti, ale vymínili si, aby přídavek ten platil jen osobě pana mistra a jen za dání z dobré vůle a nikoliv z práva.

Že pan mistr pro smrť manželky dlouho se nesoužil, hádám z toho, že již dne 21. dubna t. r. (1599.) „dvojctihodný kněz mistr Martin Černovický děkan ve Slaném oddán s pannou Alžbětou, dcerou Jiříka a Doroty Kaňkových.“ Pan děkan obvěnil nevěstu 200 kop, nevěsta pak dostala od rodičů 100 kop.

Dne 11. června smlouvy zanešeny do kněh.

Manželství pana děkana nebylo šťastným a požehnaným. Sotva začalo roku toho listí žloutnouti, byl již zase vdovcem a měl na krku — zlou tchýni.

Již dne 22. listopadu 1599. žaluje pan děkan tuto tchýni, že o něm pravila, že je rufian a po lotrovství chodí, že nebožku Alžbětu, manželku svou bil, kurvy kolem stolu sázel a ona jim sloužiti musela a že dceru její zabil.

Bylo to těžké nařknutí a zajisté málo odůvodněné, nebo paní Dorota před radou zapřela a páni pana děkana na poctivosti ohradivše, při zvedli.

Panu děkanovi mimo česť jednalo se ještě o něco jiného, což snad paní Dorotu k hněvu prudce ponoukalo, on se totiž darmo ucházel o vyplacení věna nebožky manželky a dne 9. února 1600. žádal purkmistra pány za dopomožení 100 kop od Jiřího a Doroty Kaňkových.

Pře tato rozvedla i pana Jiříka a paní Dorotu, nebo v týž den, když pan děkan svou stížnost a žalobu podal, stěžuje si také Jiřík Kaňka, že se Dorota, manželka jeho, od něho vystěhovala, pobravši nádobí a koži za mnoho set. On, Jiřík, že svou polovici domu panu děkanovi, panu synu svému, prodati chce a řemeslo provozovati bude.

Teď se již paní Dorota ani necítila hněvem pro to zrádné se spuntování zetě s manželem a ulevila srdci svému slovy neprávě vybranými, čehož následkem byla dne 19. března 1600. nová žaloba pana děkana na tchýni ze slov urážlivých.

Purkmistr páni schladili zuřivou paní Dorotu dobeškou, dali ji za mříže pod zámek.

Mrzutosť tato pohnula konečně pana mistra, že o sv. Jiří roku následujícího (1601.) se Slaným se rozžehnal. *)

Ve středu po sv. Filipu a Jakubu (2. května) roku 1601 přistěhoval se nástupce mistra Martina kněz Jiřík Tesák Mošovský, muž v literatuře

*) Acta curiae LIV.

České nemálo slovutný. Narodil se v prostřed století XVI, jak se podobá, v Mošovicích na Moravě, odkudž psal se Mošovský.

Vycvičiv se v jazycích klassických a vědomostech humanitních oddal se stavu kněžskému. Byl správcem duchovním v rozličných osadách Českých, jmenovitě byl roku 1586. farářem ve Lstiboři, roku 1591. děkanem v Českém Brodě.

Byl muž nemálo vzdělaný a neobyčejně výmluvný, pročež při slavnostech církevních a jiných případnostech zhusta býval zván do měst a sídel okolních, aby tam činil kázání. Církevní a příležitostné řeči jeho bývaly času toho vůbec na slovo brány, ježto sami katolíci ano i jezuité tehdejší, co se týče formy a theologické učenosti, nemálo je chválili, ačkoliv prý při každé příležitosti na katolíky sobě vyjížděl a je tepal. V literatuře proslul asi desoti spisy obsahu věro- a mravoučného, polemického a příležitostného.*)

Prvou funkcí nového pana děkana bylo pokřtění Jiříka, syna pana Václava Hanžburského, který po letech málem po čtvrť století seděl v radě města.

S novým panem děkanem učiněna v úterý po sv. Trojici (19. června) 1601. smlouva, že za práci jeho a na vychování kaplana, officialů a čeládky do roka má jemu dáno býti 350 kop na kvartály po 87 kopách 30 groších, k tomu do roka 2 strychy hrachu, 2 strychy ječmene, vepře dobrého, každý pátek hrnec mléka a smetany, dříví pak spotřebu.

Hned s počátku svého pobytu ve Slaném slavil pan děkan rodinnou slavnosť. Dne 8. července roku 1602. zve purkmistra pány na svatbu své dcery Žofie. Páni dali mu za odpověď, „že ráčí chtíti na něj paměť míti“, to obaleně znamenalo, že se páni k svatbě o ten boží „truňk“ postarají nějakým sudem dobrého a hodného pití. Na den pak sv. Maří Magdaleny (22. července) oddána panna Žofie s Izaiášem, synem kněze Havla Terrigeny, jinak Slanského, toho času dvojctihodného pana děkana v Mladé Boleslavi.

Tento kněz Havel byl rodák Slanský a roku 1601. dne 22. října žádal purkmistr pány, aby na památku rodičů svých i předků a bratří a na dokázání vděčnosti k vlasti na zdi chrámu Svatogotthardského epitafium, čili náhrobní památník, zavěsiti mohl.**)

Epitafium toto nalezá se posud za hlavním oltářem na zevní zdi chrámové, ovšem škodně prolomeno a valně porouchano.

Shoda však mezi děkanem Tesákem a městem brzo počala se hatiti, pomluvy a domluvy byly na denním pořádku.

V matrice na rok 1603. nalezl jsem stížnosť, o níž za to mám, že jest kouskem autobiografie pana děkana. Bylo to dne 11. června. Pisatel byl na radnici v radě mezi pány, jimž jej pulsanti (zvonici) „lháři, podvodníci“, svou lží v ošklivosť uvedli.

---

*) Matrika čís. I. Naučný slovník IX. 356. Čas. Č. Musea 1864. str. 273.
**) Acta curiae LIV. Matrika čís. I.

„Nemohl jsem', stižuje si ku konci „jim lhářům ani jednoho slova odpověditi a nejvíce pak ten zloděj Synator švec a ten Barta koželuh. *)

Pan děkan počal ulevovati srdci svému na kazatelně, ale i tu narazil Dne 23. srpna 1604. konšelé Jindřich Arnošt a Jiří Bilinský vysláni k němu aby mu domluvili, že při kázání se toho dotýkal, že by se mu křivda dála a že mnozí jsou již slovem božím přesyceni, aby křivdy své přednesl purkmistru pánům a na kazatelně se nevymstíval a když až dosud byla shoda, aby až do sv. Havla se ještě zdržel a s purkmistrem pány pokojně se rozešel.

Tedy o sv. Havle roku 1604. opustil Jiří Tesák Slaný a odstěhoval se na děkanství Kouřimské, kde po deset roků působil (1604.—1614.) Potom dostal se na faru u Matky Boží na Louži v Praze a konečně k sv. Haštalu. Roku 1618. ještě žil, roku však 1621. se již nikde nepřipomíná, zemřel tedy v těch třech letech. Z dítek jeho proslul syn Adam v českém básnictví sepsav „komedii z knihy Ruth." **)

Co kaplanů za doby této se týče, připomínají se stále, ale nejmenují se jménem a proto nutno spokojiti se doměnkou. Roku 1599. připomíná se kněz Jan Minický, roku 1600. kněz Adam Klementides Plzeňský, který ale ještě téhož roku jmenuje se farářem ve Vraném. Téhož roku jako kněz se vzpomíná shora uvedený Jan Potůček čili Rivolus alias Burda a kněz Václav Fabricius. Roku 1602. výslovně jako kaplan se připomíná kněz Petr, který toho roku žádal za vysvědčení dobrého se chování.

Snad tento Petr to byl, který zahleděl se nějak hluboko do jiskerných oček vnadné děvy, byl však s láskou odmrštěn.

Byla to chatrná partie ten pan kaplan a on to také uznal a otočiv se na podpatku bezstarostně si zavískal, nehodu však svou zvěčnil na okraji listu matričního, kde ke dni 23. března 1599. zaznamenal: „Téhož dne dala mi panna pytlem až zahřmělo. S tím bene vale."

Pomstil se na staletí, škoda, že jméno toho čiperného mládce není nám bezpečně známo, byl-li to kaplan Petr, — mějž naši soustrasť.

Když děkan Tesák dal výpověď, starali se páni o nástupce. Dne 27. srpna 1604. vypraveni Jindřich Arnošt a Václav Kozák do měst Pražských za příčinou nového pana děkana a již dne 17. září t. r. konfirmován do Slaného kněz Jan Knechtelius. Po vystěhování se Tesákově o sv. Havle vtáhl do děkanství děkan Jan a dne 24. října 1604. křtil poprvé.

Nový děkan byl krasopiscem a jeho písmo jest jako perličky, jako oasa v poušti těch divných klikyháků starých matričních foliantův.

Jen půldruhého roku pobyl děkan Knechtelius ve Slaném a zle musel se na Slaný rozezliti, nebo odtud zhola utekl.

---

*) Přípisů na okrajích listů v matrice nalezá se více. než těžko rozhodnouti, komu je připsati, mělť k matrikám přístup i officialové školní a také do nich zapisovali.

**) Acta curiae LIV. Matrika čís. I.

Aspoň roku 1606. dne 3. března J. M. C. rychtář Ondřej Mráz činí radě relaci sněmovní a dodává, že se mu pan děkan, který nejspíše s ním jel, v Praze ztratil a posud že o něm neví.

O sv. Jiří roku 1606. nastoupil v úřadě děkanském Kašpar Pistorius čili Artopaei Pardubský. Bylo to právě v neděli kantate, čili čtvrtou po velikonoci, když nový pan děkan úřad svůj křtem dítek nastoupil. *)

Nový pan děkan byl dobrý hospodář a všemožně hleděl, aby statek jeho vezdejší byl co možno rozmnožen, až přišel i na originální myšlenku. Roku 1612. dne 18. července podal písemnou žádosť, aby jemu od purkmistra pánů některý sud starého piva v domě jeho vyšenkovati povoleno bylo. Z uvážení purkmistra pánů děkanovi jest zase odpověď dána, že k tomu rady pro naříkání obce a lidu obecního, aby sobě nějaký šenk zarážeti měl mimo paměť lidskou, povoliti nemohou, protož v té žádosti aby se pan děkan spokojil a dále o to více purkmistra pány svou neslušnou žádostí nezaneprázdňoval.

Byl se totiž pan děkan tu při městě oženil, pojav za manželku Marii Krasoňovskou a koupil si tu dům od Anny Šteflové za 1090 kop.

Že opatrným byl, svědčí i to, že dav roku 1615. vyrýti novou děkanskou pečeť, žádal purkmistra pány za příspěvek. „Na nestoudnou jeho žadosť dáno mu na to 2 kopy“, praví kniha městská.

Děkan Artopaei vytrval ve Slaném plných čtrnáct roků až do sv. Jiří roku 1620.

I tohoto děkana jméno stojí mezi českými spisovateli a pověstným byl jeho spis s názvem Parallemismus kázání to, ve kterém srovnává mistra Jana Husa s prorokem Eliášem. **)

Nástupcem děkana Kašpara byl Jan Kaupilius dle rodiště svého zván Tejnický. Počáteční studia konal Kaupilius v Rakovníce, potom spravoval po dvě leta školy Lounské a po půl čtvrta roku školy v Českém Brodě.

Roku 1619. byl farářem v Staňkovicích, roku pak následujícího stal se děkanem ve Slaném.

I s tímto děkanem učinila rada a starší obecní smlouvu dne 18. května 1620., tak aby dostával na kvartál po 87 kopách 30 groších, vína a starého piva 7 věrtel, hrachu 2 strychy, másla 70 žejdlíků, každý pátek džbánek smetany a mléka, dříví spotřebu, od poddaných po 1 zlatém a rovněž tolik ze dvora Kvíckého a Trpoměšského.

Kaplanovi určen roční plat 10 kop.

Děkan Kaupilius musel býti již při letech, ženilť roku následujícího (1621.) syna Jiříka, řemesla mlynářského, jenž pojal za manželku Dorotu, vdovu po Mikuláši Pytlovi ze Slaného, však ještě roku potomního (1622.) dne 28. července pokřtěn panu děkanovi a manželce jeho Marjáně syn Václav.

---

*) Acta curiae LIV, LV. Matrika č. I.
**) Acta curiae LV., LVI. Matrika č. I.

Za tím udeřila hodina kněžím nekatolickým a na sv. Kateřinu r. 1622. přijel na Slaný vedle jiných komissarů Jiří Vilém Michna z Vacínova, bratr pověstného Pavla Michny.

Kaupilius prý právě dlel s církví svou v chrámě, posilňuje ji slovy písma. Michna vrazil do chrámu, kordem vyrazil knězi knihu a dal jej zatknouti.

Byl sice nebohý kněz na prosby některých paní z vazby propuštěn avšak do tří dnů z fary a do osmi z města vypovězen.

Odebral se do Saského rudohoří a tu již po roce zemřel (1623.) na hlízu morovou.

Před smrtí svou měl sen, že nalezá se v bibliothece jakés. Ze zásoby kněh vybral jednu, jejíž nápis „Spravedlivo jest, aby byli spravedliví zabíjeni a pak korunováni“ se mu zalíbil, i vložil knihu pod rameno, aby v prázdné chvíli ji přečetl. Probudiv se, sáhl pod rameno a místo knihy nalezl hlízu, které podlehl.

Kaupilius zanechal po sobě dva spisy obsahu náboženského psané slohem biblickým, ale řečí hrozně nesprávnou. Oba jeho spisy vloženy potom v seznam kněh kacířských a zapovězených. *)

S děkanem vyhnán i jeho kaplan Mikuláš Kaškovský. Byl synem Pavla Kaskovského, měšťana Litoměřického a již jako studiosus svobodných umění oženil se tu ve Slaném dne 5. února 1620. s Mandalenou, dcerou Václava Kněžoveského, sladovníka.

Proč pak se asi ženil, nemaje ještě chleba?

I nu!

Matrika nám to poví. „Dne 10. května t. r. knězi Mikuláši Kaškovskému, kaplanu ve Slaném a Mandaleně manželce jeho pokřtěna dcera Alžběta“, vypravuje ten sežloutlý foliant.

Tedy „raňátko“, jak říkal později pan děkan Vykročil z Bilenberka a znamenal je v matrice červenou hvězdičkou.

V roku 1622. octl se kaplan Mikuláš v nájmu u Ondřeje Strašeckého a tu mu pokřtěn syn Jan **)

Doba katolická.

Na místo vypuzeného Jana Kaupilia ustanoven Jan Heřman Blovský, prvý děkan katolický. Přistěhoval se počátkem roku 1623. a dne 7. února po prvé křtil.

Byli to smutní časové, do kterých padá děkanování Heřmana Blovského a on zachoval se dosti šetrně a mírně, ač Slanským mnoho to nepomohlo, nebo tím zuřivěji počínali si jiní úředníci, jakž jinde vypsáno.

Roku 1625. měl Blovský nemilý soud. Dal totiž dne 15. ledna t. r. 120 kop míš. na lehké minci Šťastnému Zubatému Židu k vyměnění, ten

*) Acta curiae LV., LVI., Matrika č. II. Slovník Náučný IV. 619.
**) Matrika č. II.

však peníze zadržel. Byv žalován, přiznal se, slíbil však, že za to dá panu děkanovi štuku šamlatu, a proto ustoupeno od žaloby a Žid propuštěn.

Děkan Blovský vytrval ve Slaném do podzimu roku 1629. Toho roku dne 22. října primas Jan Špička a konšel Jan Šultys z Felsdorfu odebrali se do Prahy strany odstoupení pana děkana a již dne 4. listopadu t. r. uveden jest a potvrzen mistr Bartoloměj František Rotlender, kanovník Vyšehradský, někdy děkan Smečenský, do kostela sv. Gottharda za děkana města Slaného od svého předchůdce Jana Heřmana Blovského, dříve děkana Slanského a již potvrzeného děkana Smečenského a arciděkana všeho kraje Slanského. *)

Úřadování nového pana děkana bylo nepokojným pro běhy válečné a kdyby nebylo zřejmých zpráv, že skutečně v městě byl, mohlo by se mysliti, že ani úřadu svého nenastoupil, jest totiž v matrice od 14. října 1629. až do 14. prosince 1631. mezera a není tu obyčejných záznamů, než dne 10. března 1631. byl mistr Bartoloměj Rotlender ve Slaném při sázení konšelů a proto možno za to míti, že i dříve se tu zdržoval.

Však nastali časové horší.

Hned z jara roku 1631. přicházely pobuřující zprávy o nepřátelských pochodech spojence Švédského krále Gustava Adolfa, kurfirsta Saského a dne 28. dubna 1631. město hejtmanem vyzváno, aby v nastávajícím nebezpečí válečném brány vartami opatřili.

Dne 14. listopadu t. r. přitáhli první Sasové do Slaného, jim pak v patách Slanští emigranti a již dne 14. prosince řídil děkanství Slanské i celý kraj Slanský dvojctihodný kněz Petr Mitis Vodňanský.

Muž tento v době předbělohorské byl duchovním správcem v Dřínově a roku 1620. dne 25. února ve Slaném oddán s Alžbětou, dcerou Jana Průšy, měšťana ve Slaném. **)

Když se muži tomuto, který po vypuzení od správy duchovní ve Slaném v podruží žil, narodil dne 30. listopadu 1624. syn, zapsán otec od děkana Blovského jednoduše „Petr Vodňanský, predikant.“

Když pak nyní po sedmi letech Vodňanský na děkanství v Slaném zasedl, opravil ten zápis tak, že před jméno „Petr“ postavil písmě „K“ (kněz), mezi jméno a příjmení vložil jméno „Mitis“, slovo „predikant“ přetrhl a po straně připsal: „tehdáž z fary Dřínovské s jinými kněžími páně vyhnaný!“

Ba snad vykonal i křest znova, nebo vedle kmotrů z roku 1624. (Bartoloměje z Dřínova, Václava z Libovice a Doroty Karlové) čteme novou trias kmotrů: Václava Šťastného, Kateřinu Kuchařku a Mandalenu Tyčkovou z roku 1631.

Jmeno syna Jan Ondřej zůstalo ovšem beze změny.

Jak dlouho Mitis ve Slaném úřadoval, nevím, avšak dne 27. a 29. května 1632. křtil ve Slaném „Johannes Andreatius, capellanus regiminis

*) Daniele Vepřka: Kalendář historický.
**) Acta curiae LVII. 223, 228. Matrika Č. II.

comitis Max a Wollenstein", patrno tedy, že kněz vojenský tu děkana zastával, rovněž od 16. července až do 9. srpna 1634 nebyly dítky křtěny pro „nebytí pana děkana".

Teprv podzimem toho roku vrátil se Bartoloměj Rotlendr zase na děkanství a dne 6. února 1635. učiněna mezi ním a městem smlouva tak, aby mu bylo ročně vypláceno 350 kop.

Ještě roku 1637. dne 22 června byl děkan Rotlendr při sázení konšelů, ale roku následujícího dne 11. října oznamuje hrabě, že pan děkan vzal odpuštění od úřadu svého a pan děkan z Rakovníka že již pro Slaný konfirmován, aby tam pro něho vozy poslali.

Opatrní otcové města poslali poselství vstříc panu děkanovi, ti však měli zároveň s ním jednati, aby něco z ročního platu slevil, ale nepochodili, vymlouval se drahotou potravin. Konečně dne 15. prosince 1638. nastoupil úřad děkanský kněz Diviš Stanislav Smolhorzevský z Olstronu.*)

Již jméno ukazuje na Poláka, že pak česky velmi chatrně znal, možno poznati z jeho zápisů v matrice. Psal písmem vlasovým, těžko čitelným a to nejspíše jen tehdá, neznali-li se v písmě ti, kdož jeho funkce potřebovali, jinak museli záznamy do matriky psáti si sami, jak z písma vidno.

Jinak musel býti nový pan děkan tuze horké krve. Dne 9. října 1639. stížil sobě Samuel Kruciger, soused a hostinský od Černého koně, (č. 8.) před pány o vepře svého, že jest mu pan děkan dne nedělního po kázání jeho vepře na hřbitově u stohu hrachového, jenž panu děkanovi náležel, zastřelil a ohlašoval se v tom, že on své kvoty (zbírky na děkana) neodvede dotud, dokud by se pan děkan s ním o toho vepře nespokojil.

Spor musel dopadnouti proti mysli pana děkana a on umínil si odejíti z nevděčné obce. Dne 12. dubna 1640. čten v radě jeho spis, v němž si stěžoval, že páni u hraběte jej osočili, jako by v děkanství pálené prodával a poněvadž od sv. Jiří na jinou kondici ze Slaného odebrati se měl, žádal za vydání vysvědčení zachovalosti. Rada vypravila k němu dva konšely Samuele Šťávu a Jana Cynka a ti odepřeli vydání vysvědčení a sice proto, že prý panu děkanovi proti pomluvám jeho důstojnosť dostatečnou ochranou. **)

Od sv. Jiří do sv Havla byli Slanští bez duchovního správce. Teprv 30. srpna (1640.) oznamuje hrabě, že o sv. Havle nový pan děkan Jan Cervus z Kutné Hory do Slaného přijede.

Zatím vedl správu nejspíše Václav Aloisius Nepomucký, děkan Smečenský, kterého tu ve Slaném potkala mrzutá nehoda. Stěžuje si dne 12. září 1640., že minulou neděli (9. září) přijed z Prahy v soumrak do Slaného u domu pana hejtmana Augustina Kosiny slezl, koně uvázal a

*) Matrika č. II. Acta curiae LVIII. 21, 22.
**) Acta curiae LVIII. 39, 46.

na chvilku do domu vstoupil. Než přišel, uřizl někdo koni ocas a hřívu. Pátráno sice po pachateli pilně avšak darmo.

Sotva že nový děkan Slanské poměry seznal, překvapil pana hraběte, kollatora svého, několika řádky. Píše koncem října 1641. takto: „Vysoce urozený hrabě a pane pane kollator můj milostivý..... štěstí, zdraví, požehnání, dlouhého panování a jiného všeho (dobrého vaší) milosti i celému slavnému rodu na svých nehodných modlit (bách Boha po) níženě žádati nepřestávám.

Poněvadž těchto soužených časův V. V. H. M. (Vaší vysoce urozené hraběcí milosti) kollatura dědičná a (děkanství Slan) ske, které jsem před rokem k zalíbení V. V. H. M. ujal a na něm rok (mnoho) vystál a vystáti ještě déleji s boží pomocí hotov jsem, velmi z (chudlé jest), tak že platy ty, které předešlým p. děkanům vycházely, dobře umenš(eny jsou), práce pak přece jednostejna, fary k témuž děkanství přidané pusté a vesnice na větším díle prázdné zůstavají a tudy akcidencí, které by mimo ten plat umenšený na pomoc býti měly, hrubě hynou a na mále a špatně přicházejí, tak že mimo stravu dosti skrovnou, poněvadž jiné všecky věci drahé jsou, kteréžto za hotový groš i do toho posledního kusu chleba kupovati pracně musím a oděv chatrný a sprostný sotva co jiného potřebného sobě spraviti mohu.

Z té příčiny tehdy k V. V. H. M., jakožto ku panu kollatorovi mému milostivému poníženě se utíkaje služebně.... prosím, abych déleji na témž děkanství vystáti a své nějaké pohodlnější opatření míti mohl, že mně z milosti a lásky něco od piva, dříví a viktualních věcí, co se koliv V. V. H. M. vidí a líbí, přidati ráčíte.

Naproti tomu za takovou milosť mně učiněnou já každého téhodne extraordinarie za slavný V. V. H. M. v pánu odpočívající jedno sacrum pro defunctis a druhé de B. M. Virgine za šťastné a dlouhé V. V. H. M panování celebrovati a vykonávati do mého tam bytu a zdržování se obligiruji a zavazuji.

S tím V. V. H. M. se vším slavným rodem pánu Bohu v jeho svatou ochranu poroučím V. V. H. M. poslušný a ponížený

kaplan K. Jan Cervus, děkan.*)

Hrabě neprodleně dal na list tento odpověď tím, že svého Slanského úředníka vyzval, aby k tomu přihlížel, by dávky a desátky od poddaných panu děkanovi byly řádně odváděny. Tento list publikován v radě dne 2. listopadu. Za tím rozleželo se hraběti a on o čtyry dni později vydal novou resoluci na list ten, která pro svou rázovitosť sobě zasloužila, aby tuto v plném znění byla uvedena. Zníť takto: „Pan děkan můj Slanský jsa již člověk letitý a nemladý, kdyby zbytečného lakomství na straně nechal, mohl by dobře na tom platu od lidí poddaných mých s ním smluveném ještě dále přestati a ním se vychovati, však

*) Memorab. N. III. Fol. 2. Místa vytečkovaná jsou zvětráním listu zmařena, místa uzávorkovaná doplněna buď dle zbytků neb z domyslu.

aby vždy spokojen byl, a on tak se trhati příčiny neměl, tehdy ty dříveji, nežli sem ke mně odjedeš (a to hned ještě dříve projití tohoto téhodne) nařiď to při konšelích v obci mé Slanské i ouředníku, aby mu k těm 300 kop ještě 50 přidali a tak podobně jako předešlému p. děkanu Kn. Bartoloměji Rotlendrovi všech 300 (sic) kop míš. zouplna dávali a odvozovali, tak aby ho sobě tam, poněvadž dobrý kazatel, i k tomu mírný a pokojný jest, dále zejskati a držeti mohli.

Fara pak Hobšovská a filialní kollatura Skurská, tomu také pán Bůh dá, zase nápomocna býti a vždy jakž takž užitek brzy vynášeti moci bude. *)

Nabral toho tedy od pana hraběte pan děkan, ač upříti se nedá, že i pan kollator poněkud měl pravdu, tvrdě, že pan děkan tak nuzným není, nebo když z jara roku 1643 zemřel, zůstaly po něm dvě „šuldprify" jeden od Jana Michala Brodského a druhý od Jiříka Hanžburského, které nebožtík děkan k záduší Svatogotthardskému odkázal.

Jak záduší v době té ztenčeno bylo, vysvítá nejlépe z následujícího listu kostelníků Slanských daného roku 1641.:

Důstojnému a mnohé cti hodnému mistru a knězi Janu Hamříkovi, děkanu Smečanskému a všeho kraje Slanského, panu otci našemu. Vaší Milosti důstojný pane děkane, pane otče nám v pánu Bohu milý, služby své vzkazujíce zdraví i všecko dobré od pána Boha přejeme věrně rádi.

Nepochybně že V. V. tejno není, že J. M. V. U. H z Martinic P. P. synové J. Ex. Pána Pana našeho milostivého a dědičného k nám do m. Slaného dnešního dne a podle nich někteří P. patres societatis Jezu příjezd svůj míti mají. I poněvadž P. patres mši svatou v kostele našem sloužiti chtíti budou a k záduší našemu Slanskému mšálů mimo jediný toliko není, šetrně V. V. žádáme, že tak mnoho lásky prokázati a dvou mšálův římských k té potřebě zapůjčiti ráčíte. Zase V. Mi. je beze škody navrátiti s poděkováním připovídáme."

Bylo tedy odkazu Cervusova vrchovatě potřeba.

Nástupcem zemřelého děkana byl kněz Řehoř Mitis.

Již dne 1. máje 1643. píše hrabě do Slaného svému úředníkovi: „Poněvadž kněz Řehoř Mitis, kterého jsem já za děkana do města mého Slaného spůsobil, již dokonale od Jeho eminencí pana kardinála a arcibiskupa Pražského na kněžství posvěcen jest i na též děkanství mé Slanské konfirmací neboližto potvrzení dostal, protož já ti poroučím, aby tuto při lidech poddaných mých Slanských spolusousedech svých nařídil, aby oni pro téhož pana děkana svého dobrý kočárek se čtyřmi koni i jednou prázdnou truhlicí, (do níž by on sobě mohl věci své, kterýchž sice na mále má, toliko některé knihy a spisy i bílé šaty sklásti a ssebou vzíti) opatřili a sem s konvojí poslali, tak aby s týmž kočárkem a truhlicí konečně ve středu nejprvé příští (6. května) zde v Praze časně byli a týž pan děkan ve čtvrtek ráno odsud se na témž kočárku vypraviti

*) Memorab. N. III. Fol. 3.

a do Slaného vézti mohl i také vy tudy tím dříve tam správce duchovního dostati, což sobě nemálo vážiti můžete a máte, že jsem já vám jej tak brzo spůsobil."

Jiný artikul téhož psaní zní dále: „Jak jsou se purkmistr a konšelé též starší obecní i na místě vší obce města Slaného na onen čas s nebožtíkem knězem Janem Cervusem, panem děkanem svým z strany platu neboližto stanse jeho celoročního porovnali a smluvili, z té cedule mezi nimi učiněné a mně od tebe nyní odeslané jsem porozuměl. I poněvadž mu ještě za pominulé čtvrtletí svatojiřský termin po sražení za krávu k záduší Lidickému 13 kop míš. dlužni zůstali 51 kop 17 grošů i snad dvě prostice soli, když se na ně žádné certifikací, aby mu dány byly, od něho se nenachází, protož tyto ihned od té obce mé Slanské pro nového pana děkana vyber a pohotově měj, tak aby mu to, když se on tam do Slaného dostane, odevzdal a on se v prvotinách svých nač vychovati měl. Nebo nyní vyšedši on teprv z koleje p. patrův Societatis, kdežto se pilně a dobře učil, dokonce nic svého, čím by se vychovati mohl, nemá":*)

Ono se snadno řeklo, pošlete kočárek se čtyřmi koňmi, ale kde je vzít a proto poslali purkmistr páni prosební list úředlníku panství Smečanského Václavu Ignáciu Libovickému, aby jim příležitosť podobnou zapůjčil, což nejspíše se stalo; nebo již v pátek po sv. Gotthardě (8. května) křtil nový děkan a téhož dne učiněna s ním smlouva, že mu město do roka platiti bude 300 zl. rýnských na čtyry terminy.

Jmenoval se vlastně Pokorný (po latinsku Mitis) a byl rodilý z Jindřichova Hradce. Nový děkan zle byl uvítán v Slaném, nebo již dne 7. června vrazili do města Švédové sboru Torstensonova a odvedli vedle jiných z vyloupeného města i děkana Mitise na Mělník. Byl sice brzo propuštěn, ale vrátiv se nalezl na děkanství jen holé stěny a obyvatelstvo města až do posledního obrané.

Zastesklo se mu a přetrvav v městě jen přes jednu zimu, dne 18 února 1644. oznámil purkmistru pánům, že odpuštění beře.

Za děkana tohoto shotoven zase jednou inventář věcí kostelních, nebo Švédové i v kostele zle hospodařili, tak že po odchodu jejich mnohé věci nutné na rychlo zjednány býti musely.

Shledáno v pondělí po památce sv. Petra a Pavla roku 1643. toto:

Monstrance stříbrná jedna, mosazné dvě, o těch se nevědělo, byly kdesi v kostele ukryty, Švédové však je nalezli, shledavše je však bezcennými, zanechali je. Ciborium stříbrné, kalichy dva stříbrné, kalíšek stříbrný, koflík stříbrný a škatule stříbrná. Ornátů pět nových a tolikéž starých, vela tři nová, tři stará, korporale tři, bursy dvě, alba jedna, komže jedna, koflík cínový jeden, konvičky cínové dvě, škatule cínová ke křtu jedna, kaditelnice jedna, lampa s řetízkem jedna, antipendii pět, tegamenta dvě, humeralů sedm, ubrusů šest, křtitelnice cínová jedna,

*) Memorab. III. Fol. 15, 53.

svícnů mosazných 11, cínových 6, kotlík na vodu jeden, korouhví osm, krucifix jeden, zvonečky dva, polštářky dva, koberec jeden.

Švédové vzali kalich a škatuli stříbrnou, ornaty čtyry, pluvial jeden, vela paterá, šátky na kalichy dva, korporaly tři, komže dvě, komží malých devět, ručník jeden, ubrus jeden, ampulky cínové čtyry, škatuli cínovou jednu, dalmatiku jednu, nebesa jedna, šátky na oltáře čtyry, antipendií šest, starých ubrusů jedenadvacet, sváteční ubrusy tři, alb pět, svícnů mosazných pět, cínové dva, kotlík měděný a ubrus z velkého oltáře. Krucifix z velkého oltáře roztlučený zanechali. —

Resignace pana děkana rozhořčila obec Slanskou a ona neprodleně dopsala hraběti, stěžujíc si, že obec přivezením a uvítáním pana děkana učinila velké vydání, (bylot pro něho vedle dvou konšelů a kostelníka ještě šest mušketýrů za konvoj) a že na ničem nedostatku trpěti mu nedopouštěli, ale nic na plat, o sv. Havle 1644 měli přece zase nového děkana Vavřince Ludvíka Hofmana, rodilého z Horšova Týna.

Již dne následujícího v pondělí, po památce sv. Havla, učiněna s panem děkanem obyčejná smlouva o plat a deputát. Při tom budiž připomenuto, že již od děkanování Řehoře Mitise s děkanstvím Slanským a připojenou farou Hobšovskou a lokálií Skurskou spojena také fara Kvílická.

Děkan Hofman prvý počal polním hospodářstvím se zabývati a najmuv si 18. února roku 1649. zádušní roli v Lužích za třetí snop, opatřil se dobytkem i hospodářským nářadím. Dlouho však nehospodařil a ve čtvrtek na den sv. Ireneja (dne 4. listopadu) zemřel na panující tenkráte přímoří.

K pozůstalosti přihlásili se Jakub a Matouš, bratří, Anna, sestra, Anna, teta, Jiřík, strýc a švakr jeho Mencigker. Však i na záduší nebožtík v kšaftě pamatoval obilím a knihami.

Z pozůstalosti jeho vyjímáme toto jakožto pamětihodné:

Šaty, v kterých nebožtík obyčejně chodil „a jiných žádných neměl“ nadepsal nad řádek písař pozůstalosti Daniel Vepřek, přátelům zanechány.

Knihy, byvše ve světnici, vnešeny do komory a tam s jinším nábytkem cokoliv v té komoře za živobytí jeho bylo a s tím pro nynější infekcí morovou hýbati nebezpečno jest, jest zamčeno a zapečetěno.

Knihy ty rozděleny mezi záduší Libochovické, Slanské a třetí díl vzali si příbuzní. Seznam prvých dvou dílů jest zachován a vykazuje 37 kněh vesměs latinských, z kterých pamětihodnou jest kniha „Statuta Ernesti archiepiscopi Pragensis“, jest to nejstarší český tisk.

Pátral jsem po knihách Hofmanem odkázaných, zda by vzpomenutá knížka ještě nebyla před rukama, bylať ještě ku dvěma dílům přivázána, mohla tedy snadno zůstati nepovšimnuta, ale na děkanství z odkazu toho není ani písmeny.

Jiný odstavec pozůstalosti zní: „Podobně co v druhé a třetí komoře ač něco na mále od obilí, jablek a jiných věcí se nachází, též zamčeno a zapečetěno a pro smrad a puch v těch pokojích přehlednuto to není.“

Ex ungue leonem, pěkný to obrázek těch starých zlatých časů. *)

Z inventáře děkanství Slanského z doby té nabýváme také názoru o jeho rozsáhlosti a zařízeni.

Bylo v něm mimo mazhauz čili velikou síň ústřední pět místností a sice světnice přední a zadní, komora na mazhauze, komora na pavlači a komora na dvoře.

Ve světnici přední byla v koutě almara s dvěma přihradami, z nichž jedna byla bez dvířek, dále almárka se zámkem a klíčem, hodiny s cimbálem, stůl veliký, stoleček, tabule čili stolek dlouhý, stolice dlouhá, čtyry židličky a kamna s měděncem. Před světnicí stůl velký a malý.

Ve světnici zadní jmenují se jen kamna. tam snad ukládal pan děkan s čím se přistěhoval, po přistěhování děkana Mitise se tam asi nezatmělo.

Jako zvláštní kus inventární uvádějí se v této světnici tři okna sklenná, jinde jich asi nebylo.

V komoře na mazhauze byla postel červená pod nebesy a almara s přihrádkami otevřená. Byla to asi ložnice děkanova.

Z komory této šlo se dveřmi přes pavláčku na kruchtu kostelní.

V komoře na pavlači byla truhla veliká na vaření s přihradami, dál dvě truhly velké s poštípanými víky, dvě truhlice menší, vana, troky, ošatka slaměná na vaření, sud bez dna, dva věrtele a police na nádobí. Byla to tedy děkanská spižírna.

V komoře na dvoře byl sud veliký na mouku, věrtel vinný, sud od zelí a postel zelená bez nebes.

Mimo to patřilo k inventáři: Tři peřiny s povlaky, prostěradlo, mísa cínová, tři misky cínové, jedenáct talířů cínových, slaňka cínová, nový ubrus, díž s víkem, necky na vyvalování chleba, osm chlebových ošatek, kotlík na ryby, škopek misný, škopek velký jednoušní, škopek dvojušní, střízek malý, štrokťas na vodu, putna otevřená, dvě putny vodní, tunka. necky prací, práč, necký menší, opálka, lopata chlební, dva rožny, plechové cedidlo, sekáček, dva kozlíky čili saně do kamen, dva kozlíky na obracení pečeně, pohrabáč, vidlice, dva soudky na řidké pivo a konečně dva okovy u studnice. **)

Smrtí děkana Hofmana osiřel chrám a nebylo na snadě nalézti nového děkana. Blížily se vanoce a kněze nebylo. konečně na boží hod smiloval se nad obcí pater Didacus Novatius, mnich řádu menších bratří sv. Františka u sv. Jakuba v Praze a nastoupil jakožto administrator.

---

*) Memor. III. 327.
**) Memor. III. 344 a 345.

Tu dověděli se konšelé o knězi Janu Jakubovi Brambůrkovi, administratoru na Všeradicích a nabídli mu místo děkana.

Brambůrek neodporoval.

Slanští mu píší: „Z přečtení psaní V. M. ve Všeradicích 30. Jan. A. 1650. datirovaného, co by v sobě obsahovalo, všemu jsme vyrozuměli a kdežto toho dokládati ráčíte, že vedle několikeré šetrné žádosti naší skrze dobré a poctivé pány a přátely sobě přednesené majíce sobě od P. Boha to vnuknutí dáno, správu duchovní v obci naší Slanské ujíti odporovati neráčíte, nad tím velice potěšeni jsme a za tu volnosť a lásku nám prokázanou, že jste námi pohrdnouti neráčili, šetrné děkování činíme."

Na hromnice pak poslali prosbu hraběti Jiřímu Adamovi z Martinic o zjednání děkana Brambůrka.

„Jest Vaší hraběcí milosti v dobré paměti", píší „že jsme po smrti nebožtíka mnohé cti hodného kněze Vavřince Ludvíka Hofmana, pana děkana Slanského, bez správce duchovního drahný čas nebezpečně zůstávali a nemohouce v tom žádné pomoci jednak pro těžkou a prodlouženou nemoc až také i smrť slavné a vzácné paměti J. Ex. V. Svaté Římské říše hraběte z Martinic a vladaře domu Smečanského, V. M. pana otce nejmilejšího a pána našeho milostivého, dědičného, jednak zase pro mnohá platná a vysoce vzácná V. M. všech pánův našich dědičných, milostivých zaneprázdnění od žádného dosáhnouti, sami o to všelijak jsme se starali, abychom v tom duchovním pokrmu hladu dalšího netrpěli, tak že po mnohém o to usilování sotva s velikým nákladem jednoho pana patera Didaca Novatia, kazatele v klášteře sv. Jakuba v Starém Městě Pražském Ordinis Minorum Conventualium se dožádali a aby nám v takovém nedostatku slovem božím a velebnými svátostmi posloužiti mohl, od pana officiala velebné konsistoře Pražské licentiam toliko do sv. Jiří v letu tomto 1650. nejprv příštího jsme objednali.

I obávajíce se, aby se nám po vyjití času jemu uloženého něco podobného nepřitrefilo a vidouce V. M. mnohým platným jednáním a zármutkem pro smrť nejmilejšího pana otce zaneprázdněné býti, nepřestali jsme mezi mocnými pány a přátely jak duchovními tak světskými toho pilně pohledávati, abychom sobě do obce naší Slanské za p. děkana budoucího muže učeného, pobožného a života příkladného uptati mohli. Dostavši pak jistou zprávu o knězi Janovi Jakubovi Brambůrkovi na ten čas administratoru ve Všeradicích, že by k takové správě duchovní a za p. děkana Slanského hodný a dostatečný býti mohl, s ním o to skrze p. přátely jeho i naše tak daleko jsme jednali, že jest k žádosti naší povolil a tu správu duchovní děkanství Slanského od sv. Jiří příštího k sobě přijíti neodpírá, jakž z příležícího psaní jeho nám učiněného tomu milostivě vyrozuměti ráčíte." *)

*) Memor. III. 636—659.

Žádali pak dále za potvrzení vyvoleného kněze, ale nestalo se tak, nebo mezi tím hrabě nalezl Slanským za děkana kněze Václava Vykročila z Bilenberka.

Území, na kterém ku konci války třicítileté bylo Slanským děkanům vykonávati úřad kněžký nedostatkem kněží velice se rozšiřovalo, roku 1646. na př. křtil Slanský děkan děti z Konotop, Jarpic, Zlonic, Klobuk, Mikovic, Velvar, Drchkova a Vraního.

Když dne 14. dubna 1651. Augustin Kosina, hejtman statku Slanského, pořídil popis statku toho, podává tu také zprávu o chrámech a záduší na statku tom, které tu k závěrku v úplnosti podáváme. Zníť takto:

„V městě Slaném kostel hlavní založení sv. Gottharda a při něm děkanství, kdežto až posavad (1651.) pan děkan zůstává a přisluhuje.

Na předměstí kostelové filialní dva, jeden založení sv. Trojice, druhý založení sv. Vavřince, kdežto nikdy žádného kněze nebývalo.

Náleží k záduší sv. Gottharda peněz na dluzích 1000 kop míš. a k špitálu při kostele sv. Vavřince též na dluzích 500 kop míš. krávy jsou dvě, rolí 2 kopy záhonů a k děkanství 1 kopa 30 záhonů.

Jest také kostel pustý, slove v Ovčářích, založení sv. Václava, k němužto žádných dokonce důchodův není.

V Lidicích jest kostel založení sv. Jakuba a k tomu kostelu jest plat z některých dědin sousedův Slanských i také z vesnic okolních, kteréhožto platu scházelo se každoročně po 7 kopách 51 groši, nyní pak že někteří gruntové pusti jsou, schází se toliko 6 kop 28 grošů.

Krav bývalo 26, nyní poněvadž gruntové pusti jsou a lidí na nich též ani krav není, sotva od některých s donucením ku pomoci na opravu kostela něco málo někdy se dostane.

Rolí žádných není.

Kněze nebývalo, *) ale pan děkan Slanský v jistých časích tam posluhování míval a služby boží vykonával.

Ve vsi Hobšovicích jest kostel založení sv. Václava a fara, kdežto předešle kaplan Smečanský v jistém čase přisluhoval, nyní poněvadž lidí k tomu záduší není a všecko téměř pusto jest, odnikudž tam se nepřisluhuje.

K též faře náleží rolí 12 kop 53 záhony (77 strychů) vše pustých a ladem ležících.

K záduší náleží na dluzích 1000 kop míš.

Krav žádných není.

Ve vsi Vskuřích jest kostel sv. Bartoloměje, fary není, kaplan ze Smečna tam přisluhování míval. Peněz žádných není. Krav bývalo 23, nyní poněvadž gruntové pusti jsou a lidí na nich není, také krav žádných není.

Rolí žádných.

---

*) Až do válek husitských připomínají se plebánové (faráři) Lidičtí.

Ve vsi Kvílicích jest kostel založení sv. Víta a při něm fara, kdežto od starodávna chován býval farář, nyní pak od leta 1620. žádného není a poněvadž téměř vše pusto jest, vychování svého míti nemůže.

Peněz na dluzích však všecko nejistých jest 35 kop míš. Krav bývalo 67 a ovec 54, nyní poněvadž jsou gruntové pusti, toliko někteří na gruntech, z kterých se z krav zádušních platívalo, zůstávající na potřeby kostelní něco s donucením dávati musejí.

Rolí s lukami počítá se 13 kop záhonů, kteréžto všecky ladou leží a žádný jich nevzdělává.

Desátku odvozovalo se na starou míru:

Žita 53 strychy 3 věrtele,
ječmene 55 strychů 3 věrtele,
letních sýrův 41,
másla, kdo co z lásky dáti chtěl.

Nyní poněvadž kněze není a lidi, kteří na gruntech zůstávají, rolí svých nevzdělávají a ani dobytka nemají, nic se nedává.

Ve vsi Neprobilicích jest kostel založení na nebe vzetí blahoslavené panny Marie.

Kněze není a nebývalo. Peněz žádných není.

Krav bývalo 7 a ovcí 12, nyní poněvadž gruntové pusti jsou, žádných krav se nenachází.

Tomu že tak a nejináče jest, též že jsem v tom věrně a upřímně se zachoval, toto poznamenání podpisem vlastní rukou jména mého a přitištěním sekrytu mého jsem utvrdil.

Stalo se v městě Slaném 14. dne měsíce aprilis leta páně 1651.“ *)

Mělo tedy Slanské děkanství 176 strychů a 3 záhony půdy, 109 strychů a 2 věrtele desátku sutého, sýrů 41, zádušních krav 125 a ovcí 66 a přece, přečetše zprávu hejtmana Kosiny, nebudeme se diviti, že děkan Cervus pro Boha za kus chleba prosil a že Slanští kněze Brambůrka tak úpěnlivě za přijetí děkanství žádati museli.

Byly to doby, o kterých říci nutno: „Nelíbí se nám.“

Dodavek.

Řada proboštů a děkanů dle hořejších pamětí:

Probošti:

Dominik ?—1357.
Dětřich 1357—1396.
Oldřich 1396—?

Faráři a děkanové utraquističtí:

Krištan 1425.
Jakub 1454.
Jiřík 1531—1536.
Jan 1548—1550.

*) Memor. III. 452—454.

Ondřej 1562.
Vavřinec 1562 -1578.
Jan de Porta 1578—1581.
Leandr Rváčovský 1581—1585.
Martin Štyrsko 1585.
Farář později Kvílický 1585—1588.
Blažej Plzeňský 1588—1589.
Václav Dačický 1589—1594.
Šimon Cerasín 1594—1596.
Martin Černovický 1596—1601.
Jiřík Tesák 1601—1604.
Jan Knechtelius 1604—1606.
Kašpar Pistorius 1606--1620.
Jan Kaupilius 1620—1622.

Děkanové katoličtí:

Jan Heřman Blovský 1623—1629.
Bartoloměj Rotlendr 1629—1638.
(Mitis Vodňanský 1631.)
Stanislav Smolhorzevský 1638—1640.
Jan Cervus 1640—1643.
Řehoř Mitis 1643—1644.
Vavřinec Hofman 1644-1649.
(Didacus Novatius 1649—1650)
Václav Vykročil 1650—1659.

Bratřina literátů.

Předkové naši byli velkými milovníky zpěvu. Zpívali, když srdce plesalo, zpívali, když bolem překypovalo a když nepřátelům podařilo se skoro vše jim vyrvati, nepodařilo se jim, vyrvati z prsou jejich píseň a oni, když již v nejhlubším pokoření pod bič porobitele šíji skláněli, ulevovali si písní.

Záliba tato přenešena i v chrám a vedle písně národní s horlivostí pěstována i píseň náboženská, píseň kostelní, zejmena když doba husitská otevřela jazyku národnímu cestu do chrámu a k bohoslužbě, byl zpěv chrámový v téže oblibě jako zpěv světský a tu povstávaly při chrámích městských spolky pro zvelebování zpěvu chorového čili bratřiny literátské.

Ve Slaném již v nejstarší knize archivní připomíná se roku 1446. Řehoř, kupec a literát, k roku 1449. Ondřej, literát a Valentin, literát, roku 1454. Prokop, literát a roku 1458. Jan, literát. Poněvadž označení „literát“ užívá se tu jako příjmění; jakožto zaměstnání, kterým od jiných sousedův se lišili, mám za to, že již tenkrát stávala uzavřená, jistými pravidly vázaná společnosť literátů, mužů to, kteří v umění liternim tak daleko to přivedli, že mohli latinské gradualy a kancionaly čísti a ve sborovém zpěvu účinkovati, bylit to asi někdejší officialové školní, kteří na městskou živnosť se přiženivše, doplňovaly takto řady městské intelligence.

Rok 1531. byl asi rozhodným v osudech Slanské bratřiny literácké, neb roku toho dostalo se jí štědrého odkazu, který stal se základem nemovitého jmění společnosti této.

V nejstarší gruntovní knize Slanské ke dni 22. listopadu roku 1536. zapsán tento kšaft: „Leta panie 1531. v pondělí před svatú pannú Marketú (10. července) já kněz Jiřík, farář Slanský a rodič města Mýta Vysokého, znamenaje čas nebezpečný, morní, zůstavuji kšaft tento, po-

roučeje duši svou s tělem pánu Bohu a statek půjčený od pána Boha na čas panu purkmistru a pánům jich milostem předkem v moc nejvyšší a v obranu poroučím, avšak poručníky dělám pana Jiříka Bakaláře pana Jiříka Střelce a pana Samuele, písaře, nic k potupě jich milosti, ale k polehčení, avšak kdyby toho potřeba přišla, aby jim ráčili (prosím) nápomocni býti.

Napřed: Žádnému nic dlužen nejsem, dále Barboře, matce mé, Kateřině, sestře, dítkám jejím i dítkám nebožky Lidmily, sestry, 200 kop hotových na míšensko, rozličné mince jednostejně v dílnosti vodkazuji a aby s jednoho na druhého spadlo, kromě toho, což tuto obzvláště pokládám.

Item: „Literatuom bratřím města Slaného louku, zahradu, chmelnici, kalich, mšál, lžíčku stříbrnú poroučím a vodkazuji, časem na mne aby vzpomínali zpíváním mše svaté a udělováním almužny a ten grunth aby nebyl rozprodán nikdy, pakli by jej chtěli prodati, aneb páni literáti bratřiny nedržeti, tehdy přátelé moji krevní aby na ten grunth veškeren sáhli mocně jako na svůj bez překážky, by bylo po stu letech a více".*)

Grunt tento veškerý, pod mlýnem zvaným Fučíkovským (nyní Michálkův) ležící, vložila si shora vzpomenutého dne a roku bratřinu literátův „i všecka řehola k jich bratřině příslušející" do kněh gruntovních.

Tím nabyla bratřina výnosného statku a zboží jejího přibývalo. Po devíti letech (dne 7. dubna 1540.) koupila již nejspíše z peněz přebývajících a bez užitku ležících na statku Charvátově v Želenicích 122 kopy za 90 kop míšenských od Valenty Charvátka a roku 1544. přijali Starší bratřiny literácké Jan Vepřek, Jindřich Kramář. Vít Sladovník a Václav Zemánek 15 kop míšenských do pokladny bratrské od jmenovaného Charvátka. **)

Roku 1555. bylo zase v pokladnici hojně peněz a starší bratřiny literátské Jan Vepřek, Zikmund Kubin a Šimon Trnka koupili pole a louku „Přemohov" s vrbinami a rybníčkem u louky bratrské od poručníků po Jakubu Bakalářovi za 230 kop.

Po dvou letech (1557.) přikoupili starší Jan Vepřek, Zikmund Kubin a Matouš Čásek zase kus zahrady a roku 1562. zase zahradu „na Přemohově" vedle louky bratřině již patřící. Po dvou letech (1564.) zmocnili purkmistr páni bratřinu takto koupených gruntů totiž louky, močidla, vrbin, pole a zahrady. **)

---

*) Grunt tento doposud jakožto pole literátská patří choru chrámu Svatogotthardského a myslím, že klausule kšaftu to byla, která jej v době Josefinské choru zachránila.

**) Kniha smluv fol. 15.

***) Contractionum liber. VI. 28, C. D. 15. E. 16. Jméno Přemohov upomíná na pověsť o boji Žateckých a Lounských proti Slanským a jméno to vyskytá se již v nejstarší knize k roku 1449., kde zahradu toho jména koupil Marek Sladovník.

Za tím domáhal se jazyk český svých práv při bohoslužbě a tu jevila se veliká potřeba českých kancionalův a gradualův, jež jsouce psány nejvíce na pergameně a pěknými miniaturami ozdobeny, vyžadovaly velikého nákladu, však tu byla na pomoc ochotná a štědrá ruka občanů, kteří hlavně v poslední své vůli na bratřinu pamatovali. Tak roku 1562. Vojtěch Kubin na český gradual odkázal 10 kop, roku 1565. Marta stará Vojnová odkazuje statek synům Pavlovi a Prokopovi vymiňujíc 5 kop na český gradual, když po roce Prokop Vojna, mistr pekařský, poslední vůli pořizoval, odkázal ještě kopu k témuž účelu. Téhož roku (1566.) Jan, syn Matěje Fartáčka, poručil 10 kop, Jan Zelenka 5 kop a Štěpán Nedětovský, poroučeje statek synům Janovi, Matějovi a Jiříkovi Balasovi, vymiňuje 10 kop, které má Jan na český gradual dáti. *)

Tehdá (1567.) odkázal také zase Tomáš Kočka bratřině louku naproti Drnovu.

Když takto jmění literátův se množilo, hleděli purkmistr páni k tomu, aby z něho i obecný užitek plynul a pořádajíce roku 1570. platy officialům školním, vykázali jim 5 kop ročně na jmění společnosti této, jak jinde připomenuto.

Tenkráte byli staršími bratřiny Jiřík Bradáček, Jiří Krejsa, Diviš Krejčí a Jan Šebesta.

Po roce (19. listopadu 1571.) hleděli starší nadbytečný kapitál zase zužitkovati a žádali purkmistra pány, že by postavili na velkém rybníku (Červeném) mlýn, jejž by společnosť užívala až do vyjití nákladu a potom jej obci darovala **)

S oblibou a přízní k bratřině mizela však z druhé strany horlivosť samých pánů literátů a roku 1581. dne 8. února, při volbě starších Ondřeje Svícníka, Matěje Blovského a Jindřicha Arnošta bratřina od purkmistra pánů napomenuta, aby členové časně a pilně do „církve“ scházeli.

Nedlouho na to dostalo se společnosti zase pěkného odkazu.

Roku totiž 1584. koupil pan Václav Chotek z Vojnína a na Želevčicích za 1000 kop od Jiříka Škody dům v městě na rynku. Purkmistr páni povolili tomu trhu, ale vymínili si, aby pan Chotek co domu se týkalo, řády městskými se řídil a záduší sv. Trojice, kde si pro případ smrti místo odpočinku zvolil, množil. Pan Chotek slíbil tak učiniti, když pak po čtyrech letech zemřel, odkázal dům vzpomenutý bratřině literátské, od které koupil jej Jiřík Kozel alias Unhoštský s Volprou manželkou za tuže summu 1000 kop.***)

Jmění zase přibylo, ale horlivosti nikoliv a dne 25. listopadu toho roku páni literáti povoláni do rady a tu jim předně stíženo, že do ko-

*) Kniha kšaftův.
**) Acta curiae L. 1.
***) Contractionum liber VII. F. 20. H. 9. Acta curiae LII. Vzpomenutý dům jest nejspíše nynější číslo 142.

stela jak ku českému tak latinskému kůru nechodí a cti a chvály boží nevyhledávají, potom jim dostatečné napomenutí se stalo, aby se dáleji toho nedopouštěli.

Roku 1590. dne 17. března koupili starší bratřiny literátské, latinské, na domě Tomáše soukeníka peněz gruntovních 308 kop míšenských od Josefa Pekelce, řeznika, za 150 kop hotových a po dvou letech (1592. dne 6. dubna) Petr Tyčka a Jan Hlinecký, starší bratřiny koupili, zase peníze gruntovní na dědině Václava Kozáka od Pavla Hlaváče a sice 90 kop za 55 kop hotových. *)

Roku 1595. obrátila bratřina značnou summu ve prospěch obecního dobra, nebo toho roku starší bratřiny literátské latinské Modest Veselský, Jiří Bilinský, Jiří Schodecký a Tobiáš Varhaník koupili dům na rozšíření školy od Jana Trubače za 420 kop, dar pak jejich doplnil jaksi primas Jiří Balas, který roku 1598. dne 27. dubna se přiznal, že pro případ smrti odkazuje dědinu koupenou od Jana Orabiny ke škole, aby ji bratřina literátská opatrovala a z ní na mládence, kteří by se rádi učili a pomoci potřebovali, nakládala. **)

A zase napomenutí. Roku totiž 1601. dne 8. října zvláště mladší z bratřiny napomenuti, aby časně k pulpitu do kostela chodili.

Však i s panem děkanem nemohla se bratřina srovnati a roku 1609. dne 11. prosince páni literáti čeští stěžovali si naň, že jim na kázání po rorate nadal modlářův a pokrytcův. Pan děkan byv od purkmistra pánů povolán do místa radního a otázán, co by proti žalobě k obhájení svému promluviti mohl, pravil, že nikoho nejmenoval a kdo toho do sebe čije, nemá se proč brániti a dodal, že v rorate mnoho slov, která by se opraviti měla.

Purkmistr páni nemíníce se do hádek theologických pouštěti, věc jakž takž srovnali a na tom zůstalo. ***)

Tenkráte měla bratřina již i svého sluhu, jakým se roku 1604. připomíná Johannes Hanzii.

Jak již ze svrchu řečeného vidno, rozpadala se bratřina vlastně ve dva sbory, v kůr latinský a český, nejspíše dle toho, jaký zpěv který kůr pěstoval.

Každý z těchto měl svého rektora, někdy pak byl nad těmito ještě jeden přední rektor na bratřinou celou.

---

*) Nemovitosti prodávány tenkrát většinou tak, že z umluvené summy kupec jistou část jako závdavek složil hned, ostatní v ročních lhůtách doplácel jakožto peníze gruntovní, což mnohdy dlouho trvalo. Tak n. p. roku 1516. pekař Jiří Němec koupil pekárnu za fortnou od Burše, rychtáře Humenského, za 64 kopy. Zaplatil 18 a ostatní měl po 2 kopách ročně dopláceti, platil tedy po 23 let. Bylo-li peněz potřeba, prodal potřebující podobné peníze ovšem že se srážkou.

**) Acta curiae LIV.

***) Acta curiae LV.

Takovýmto předním rektorem byl Jan Candidulus čili Bílek, který však roku 1610. zemřel a po něm voleni jen rektorové kůrů oddělených a sice za rektora latinského zvolen mistr Jiřík Žďárský a za rektora českého Jan Veselský.

Tenkráte zase vzpomenuto na bratřinu dary a Marjana Hvězdářka, tuším selka z Votrub, slíbila bratřině 200 kop. dostála-li slibu, nevím, brzo na to dostala bratřina chalupu pod Horou, kterou roku 1612. prodala Jakubu Brousilovi, pivovarníku.

Posledním utraquistickým správcem kůru a bratřiny literátské byl Jan Comarillus, syn Kašpara Jahody, měšťana a radního města Velkých Střelec, takto akademie pražské bakalář.

V nastalých na to bouřích zapadá stopa bratřiny, která nejspíše jen živořila a teprv dne 8. listopadu 1628. zase se připomíná. Toho dne Samuel Kruciger, kantor školní, byv přijat za měšťana, napomenut, aby obzvláště kůru literátského pilen byl.

Za vpádu saského rozprášena bratřina nejspíše úplně a teprv dne 16. ledna 1636. zase obnovena.

Toho dne za starší společnosti literátské s jistým zdáním pana děkana a snesením se purkmistra pánův voleni a nařízeni jsou pan Jiřík Hanžburský za inspektora, aby se v kostele nic scestného proti víře katolické nezpívalo, Samuel Kruciger za kantora na kůru latinském, Jan Hostomský za kantora na kůru českém. Servusem literátským nařízen Daniel Vlasák. *)

Obnovené takto společnosti daroval hrabě Jaroslav Bořita spáleniště dvorce kdysi Janu Veselskému patřícího, který pro náboženství z města odešel a tím dvůr právem odběžným hraběti připadl. **) Dvůr ten ležel za Velvarskou branou a nazýván také Kohoutovským, vyhořel pak při požáru roku 1634. Pan hrabě se nerad předal.

Když po roce zase tíž starší zvoleni, učiněno na to bratřině napomenutí, aby k tomu hleděno bylo, by i jiní obyvatelé, kteří čísti umějí, do kostela k pulpitu chodili a tu po česku zpívali.

V posledních letech války třicitileté byli v čele bratřiny Martinický hejtman Augustin Kosina jakožto inspektor, Jiří Hanžburský a Samuel Kruciger jakožto kantoři.

Sama bratřina musela asi přestáti těžké časy a roku 1644. mluví se o ní jako o znovu zřízené. Toho totiž roku píší Slánští Václavu Ignaciovi Libovickému, úředníku panství Smečanského, že společnosť a bratrstvo kůru literátského ve Slaném dne 17. května se sejde a poněvadž on žádosť projevil, k ní přistoupiti, že ho tudíž zvou.

---

*) Acta curiae LVII. 354.
**) Liber contractionum VIII. G, 16.

Při popisu veškeré úrody za rok 1646. uvádí se bratřina literátská s roční úrodou z rolí svých 40 korců žita a 10 korcův ovsa. Bylo se zatím jmění společnosti valně stenčilo a roku 1651. při spisování katastru připomíná se bratřina s tímto majetkem: Dvůr Kohoutovský a to již místo pusté a jen zahrada za Velvarskou branou, o kterém shora zmínka se stala a k tomu 27 strychů dědin, nejvíce pod mlýnem Fučíkovským ležících. —

O škole.

Krajina Slanská měla školu již v dobách pradávných. Posud mezi vesnicemi Zákolany a Kováry na rozsáhlém, ale pustém hradišti jakožto svědek dávných dob, stojí osamělý kostelík svatého Petra, jediná to již památka hradu Budče, o jehož škole i dávná pověsť i staré legendy vypravují.

Ze příčin, o kterých na jiném místě promluveno, za to mám, že v dobách, kdy budečská škola květla, šuměl na návrší, na kterém nyní město Slaný stojí, ještě les, v jehož zátiší ukrývaly se skrovné vísky.

Hrad Slaný založen byl, jakž také shora vzpomenuto, nejspíše současně s hlavním a v hradě jediným chrámem sv. Gottharda, který byl proboštským mnichů řádu sv. Benedikta v klášteře sv. Jana na Ostrově a to nejspíše hned od počátku.

Řád sv. Benedikta byl pečlivým pěstovatelem školstva a proto neopomenul jistě u proboštského chrámu svého založiti a opatřiti školu, což po vysazení Slaného za město královské jistotně na pevnějších a širších základech provedeno.

Založením university pražské nastoupilo školství české novou, utěšenější dráhu, neboť vysoké toto učení stalo se v Čechách vrchním úřadem školním a dohlíželo pilně ku zdárnému rozvoji škol nižších, aby v nich, jako v semeništích, mládež pro akademii s prospěchem se vychovávala. Ale po celé čtrnácté a prvou polovici patnáctého století nedochovalo se nám zpráv o škole ve Slaném, která buď v rukou neb aspoň pod záštitou jsouc mnichů, v bouřích husitských, které na Slaný těžce dolehly, asi na dobro za své vzala

Teprve když veliká ta bouře poněkud utichla a města královská za čtrnáctileté anarchie (1439—1453.) skoro samostatnými republikami se stala, pomýšleno zase na obnovení škol.

Tenkráte obec Slanská pořídila si pamětní knihu, která až doposud se zachovala a ze které prvé zprávy o škole ve Slaném jsme čerpali. *) Zprávy ty jsou ovšem chuďoučky, jsou čerpány ze zápisů hlavně a přede vším hypotekárních a i tyto jsou tak lakonicky stručny, že velmi často k hypotesám utíkati se musíme **)

Tvrditi ovšem nechceme, že by za dob válek husitských všeliké umění a věda byly ladem ležely, nebo byla to doba národního vzpružení a bádáno a hloubáno tu ovšem hlavně v bibli na všech místech a ve všech vrstvách a ten pěkný rukopis písma svatého chovaný v bibliotéce university pražské a psaný rukou prosté mlynářky svědčí, že nepřeháněl kronikář český, papež Pius II., pravě že v Čechách zná venkovanka lépe písmo, nežli v Italii prelat. Seděl té doby v městké radě Slanské mistr Matiáš, roku 1446. připomíná se „Gregorius institor et literatus", roku 1449. Ondřej a Valentin literati čili členové bratřiny literácké, výše již připomenuté, což ku předchozímu jmenovaných vzdělání poukazuje a již roku 1448. připomíná se ne sice kantor, ale kantorka. ***)

Dospěvše takto k hojnějším pramenům zpráv, chceme promluviti nejprv o budově školní, pak o zařízení školy a sboru učitelském, dále o vydržování a nákladu na školu a konečně o školské kázni †)

I.

Škola Slanská bývala v domě, kde doposud jsou některé třídy chlapecké školy v čísle pop. 15. Právě v roce, kdy ukončeno shora řečené interregnum v Čechách a kdy po dlouhých odkladech roku 1453. na český trůn nastoupil král Ladislav, ohlíželi se městští konšelé (stůjtež tu jména jejich pro vděčnou památku — byli to: Jan Vňůček, Šimon Chlupáček, Bartoš Ptáček, Michálek, Jan Valdek, Jan z Nového domu, Filip soukeník, Mikuláš kolář, Jan Kasana, Jakub Jironis, Havel krejčí a Prokop Zúvač) po útulku pro školu a zaměnili k tomu účelu dům hned vedle brány pražské od Vojtěcha Buštěvského. ††)

Dům ten nemohl býti objemný, koupil jej jmenovaný Vojtěch roku 1449. od Vaněčka kotláře za 26 kop. Byl nárožním (domus acialis)

---

*) 1443 fer. IV. ante purificationem Mariae virg. liber iste comparatus est pro usu civitatis Slane tempore consulum Jilkone de Ješin etc. . . . . alatus de Praga. Antiq. lib.

**) Stručnosť tato jest někdy až komickou, na př. toho uvádíme tuto úplné znění jednoho zápisu: „8. února 1465." „Káča vkládá sobě ten domek, který leží vedle Čípka ševce a Janovi synu svému ku všem právům městským." Antiq. lib.

***) Beneš, filius Miconis, domum intra domum cantatricis et Pabsonis intabulat sibi. Antiq. lib.

†) Zprávy o starším školství českém viz v Tomkově pojednání o školách za dob Bacháčkových Čas. Čes. Musea 1845. Fr. J. Zoubka: Školy za náboženského různověrství v Čechách. Osvěta 1880. Str. 753, 852. 986. Fr. Dvorského: Paměti o školách českých. Nakl. Fr. A. Urbánek v Praze. 1882.

††) 1453 feria V. oct. Epiphanie Oytiech Bustevsky domum sitam penes Marzicone Lothusky commutatam cum dominis et tota civitate pro domo sita penes cimiterium pro scola deputata intabulat sibi. Antiq. lib.

u pražské brány a mezi ním a domem farním stál ještě jeden dům, který patřil Tobiáši lékaři a horlojniku (hodináři), od kterého jej 6. června 1491. koupil Martin kovář za 70 kop. Za domem tímto v uličce ku dveřím chrámovým vedoucí stál pak ještě domek, o němž se doleji zmíníme. Všechny tři domy stály zadem obráceny ku hřbitovu, který se tu kolem chrámu až k hradbám městským rozkládal. V domě tomto zůstala škola málem půldruhého sta let, až roku 1595. starší bratřiny literátské latinské Modest Veselský, Jiří Bilínský, Jiří Schodecký a Tobiáš Varhaník koupili dům ke škole svrchu vzpomenutý kovařovský vedle školy a uličky k faře běžící od Jana Trubače za 420 kop. *)

Pro rozličné běhy času, hlavně tuším pro hroznou ránu morovou v době té v Čechách řádící, došlo teprvé roku 1601. ku přestavování školy. Hlavní asi pobídkou bylo, že roku 1600. Anna Hanzlová na rozšíření a vystavění nové školy řečený svůj dům za domem Kovařovským odkázala. **)

Roku 1601. dne 31. října mistru Jakubu Macetovi, Vlachu, projednáno stavění školy.

„Starou aby zbořil, grunty vybral a vyrumoval, baštu nad zelenou vodou sebral, kámen z ní svezl a na tom místě zeď městskou srovnal. Pokoje dolejší a síň též sklípek panu bakaláři a kuchyni sklenul, dvojí pokoje hořejší pod podlahy zdělal. Štolu pod zemí až do průkopu pro vejpad neřádu vyhnal, pískovým kamenem osadil, okna, dvéře i s kavřinci kameny zdělal a kamenníku sám platil a to vše podle mustru s štíty a lunetami vykonal na pochválení mistrů za 650 kop, 15 strychů žita, 2 strychu hrachu a 2 vozy dříví. ***)

Mistr Vlach dal se do práce, ale ujednaná smlouva byla dosti často měněna, tak 12. listopadu 1601. Martinu Vernerovi, skalníku, zjednáno od purkmistra pánův, „aby na okna a dvéře ve skále Potleyštínské lámal po 28 groších na okno a dvéře s kavřinci. †)“

Práce však dosti rychle pokračovala a již 26. listopadu téhož roku Janovi, tesaři, Zikmundovu synu, projednána škola, aby krov pod cihlu stavil, podlahy dvoje položil, dříví si stesal a to za 70 kop míšenských, dva strychy žita a dva strychy hrachu. ††)

Než mezi tím pilně stavěno dál a 1. března 1602. vyzváni byli sousedé, „aby po fůře kamene ke škole udělali.“ Škola byla již blízka svého dokončení, nebo 21. června 1602 projednána Janovi malíři nová škola k malování, za čež s ním ujednáno 24 kop míš.

Práce malířova protáhla se asi na dvě leta, nebo teprvé 25. června 1604. Janu Skřítkovi odevzdáno postavení kamen za slušnou mzdu a 8. října t. r. Mikuláši Kroupovi, sklenáři, projednáno dílo, aby v nové škole okna dělal ze skla a olova obecního. †††)

*) Liber contractionum VII. L. 4. Viz předcházející pojednání.
**) Nejstarší kniha šosovní č. 46.
***) Acta curiae LIV. †) Tamtéž. ††) Tamtéž.
†††) Acta curiae LIV.

Na místě v domě tom zůstala škola až do konce období tohoto, totiž do roku 1658., kdy Bernardem Ignaciem, hrabětem z Martinic, povoláni členové řádu Piaristského do Slaného. A i ti zůstali v budově této, než jim roku 1660. na městišti osmi domův a to Grancovského (na rohu proti čís. 157), Schodeckých (zahrada), Pernikařovského, Kozakovského (chrám), krámů řeznických, domu Modestovského, Vojtíškovského, Bilinských a Jakubcovského postavena byla kolej.*)

Domu užíváno potom dále za školu dívčí až do roku 1822., kdy sbořena i s kostnicí k ní přilehající, hřbitov odstraněn a prostranství před nově vystavěnou školou na náměstí vydlážděno bylo.

II.

Školy Slanské, ne-li dříve, tož jistě po zakoupení domu Buštěvského pro školu roku 1453. byly vyššími školami, nad obyčejné farní tím vynikající, že na nich vedle kantora čili ředitele kostelního kůru vyučoval i člen akademie pražské, který býval správcem školy čili rektorem, nebo již roku 1454. připomíná se jakožto rektor jakýs Marsa (Mareš, Marek).**) Jest to snad týž Marek, jehož synové mistr Jan a bakalář Petr roku 1473. prodali dům svůj u fortny Křtěnu sladovníkovi.

Jak dlouho rektor Mareš školu Slanskou řídil, říci neumíme. Byl-li otcem zmíněných bratří, byl roku 1473. mrtev, při čemž i k tomu třeba hleděti, že rektorové jakožto členové university byli vázáni bezženstvím a měl-li Mareš roku 1473. již syna mistrem, byl by se musil již před valnou dobou rektorství vzdáti.

Teprve po třiadvaceti letech (1496.) připomíná se rektor Václav, jenž toho roku 12. února koupil dům vedle radnice od Šimona z Loun a dům svůj vzdává bratru svému Janu Smýkalovi. Takto byl snad členem patrické rodiny Slanské Smýkalů z Libovice a snad rodákem Slanským.***)

Kdo by byl před Václavem Slanskou školu řídil, nelze říci, možná že shora jmenovaný Jan nebo Petr anebo Vít bakalář, který roku 1598. byl již v praktickém zaměstnání sladovníka a roku 1503. a potom až do roku 1521. městským písařem.

Vedle rektora připomíná se již roku 1472. Martin Kantor, který 14. října t. r. vzdal majetek svůj manželce své Anně, zvané Hodoninské a žil as do roku 1497., neb toho roku 19. dubna jmenovaná Anna vkládá si jakožto vdova jmění po nebožtíku manželovi do kněh. †)

Nástupcem Martinovým byl nejspíše Jan Kantor, zvaný Patočka, který 7. dubna 1515. vzdává statky manželce své Marketě, kterou však

*) Nejstarší kniha šosovní č. 46.
**) Marsa rector emit mansum etc. Antiq. lib.
***) Pro neurčitosť tehdejších jmen nemožno říci nic určitějšího, možná, že Jan pojal vdovu po některém Smýkalovi, ba možná, že koupil pouze od něho dům.
†) Antiq. lib.

přežil a roku 1529. byl již zase ženat, vzdává toho roku dne 18. června statek svůj manželce Anně. Poněvadž v zápise tom jmenuje se soukeníkem, mám za to, že zaměstnání to se vdovou po nebožtíku jejím muži nastoupil. Byla to věc tenkráte i později praobyčejná.

Od tohoto rozdílným a snad jeho nástupcem byl Jan Kantor, zvaný Vepřek, ze zámožné a později ve Slaném slovutné rodiny Vepřků, ze které Petr již roku 1519. a Jakub roku následujícího mezi konšeli seděli. Ten 4. dec. 1532. vzdává svá práva maželce Kateřině. *)

O dvě léta později (1534.) připomíná se Jakub „Kantůrek". Nevím, nebylo-li příjmí přezdívkou, ačkoliv této dostalo se mu po předešlém majiteli jeho domu Mardasovi a toho roku byl Jakub již vetešníkem.

Téhož roku připomíná se dům rektorův, aniž rektor jmenem se jmenuje. Snad to byl Jiří bakalář z Litoměřic, zvaný Misera, jenž rok na to 23. dubna 1535. statek svůj vzdává manželce Marketě. Týž stal se před rokem 1539. písařem městským a koupil si od švakra svého Jana Mráza z Litoměřic půl domu s pivovarem v městě a zemřel před rokem 1565., nebo roku toho vdova po něm Marketa pojala za manžela Mistra Erharta, písaře radního z města Mostu. **)

Před tímto mluví se roku 1507. o Janu bakaláři, rodilém z Třešti na Moravě, jenž t. r. dostal kus Hájů na založení vinice a koupiv na to v městě dům oženil se kolem roku 1511. s Hesterou z Černčic. S ním současně připomíná se Jiřík bakalář, od předešlého rozdílný, který téhož roku (1511.) koupený dům vkládá sobě a manželce své Anně ze Slatiňan do kněh. Obě paní byly příbuzny s patrickou rodinou Smýkalů z Libovice, která značným jměním vládla.

A zase tratí se nám řada správců školy, kteří nejspíše pro časté měnění místa jen tu tam zběžné stopy v pamětech městských zanechali. Daleko lépe poučeni jsme o kantorech tehdejších.

Již roko 1541. připomíná se Martin kantor z Ledče, jenž téhož roku 9. března vzdává svá práva manželce své Anně. Roku 1554. oženil se podruhé s Mandalenou, dcerou Jonáškové, dle které zván byl i Jonášek, a koupiv rok na to nárožní dům (část nynějšího hostince u Pošty), nazýván bývá i po dřívějším majiteli domu toho Zachař. ***)

Jeho nástupcem asi byl Jan Kantor Bezdružický, který roku 1549. dne 8. ledna vzdává majetek svůj manželce Kateřině.

Nástupcem tohoto byl nejspíše Ondřej Kantor, zvaný po manželce své Matouškovic, jenž připomíná se k roku 1555.

Teprve roku 1564. jmenuje se výslovně Bartoloměj bakalář jakožto správce školy, který však právě toho roku správy té se vzdal pojav za

---

*) Antiq. lib. Obšírněji ve rozpravě o Danieli Vepřkovi.
**) Kniha smluv svatebních fol. 15.
***) Liber contractionum VI. d. 3.

manželku Annu Maňasku, po které nadále nazýván bývá Maňas. Roku 1568. oženil se podruhé s Dorotou, dcerou Kateřiny Damšové a zemřel před rokem 1583., nebo roku toho dostal po něm kšaftem statek Šimon Kantor, snad jeho pastorek, bývát nazýván také Dameš.*)

Kdo by byl před ním školu řídil, zase jen domýšleti se musíme. Tak již současně s Martinem kantorem připomíná se bakalář Jakub, jehož manželka Anna roku 1541. od purkmistra pánův zmocněna k podílu po bratru svém knězi Marku, který i bakalář nazýván bývá a byl nejspíše synem bakaláře Petra.

Manželství Jakubovo jistě že bylo nějak bouřlivým, nebo r. 1550. žádal před Janem, děkanem Slanským, aby manželka jeho s ním byla.**)

Dále vedle vzpomenutého bakaláře Jiříka Misery připomíná se k roku 1553. Jiřík bakalář z Fučíkova mlýna (nyní Michálkova) a Jiřík bakalář řečený Valva, jemuž patřil dům u Černého koně na rynku (nyní Wassermannovský), jejž roku 1563. prodal Janu Ferberovi a větrný mlýn na Hajích, jejž syn jeho Matouš z Rotenfeldu roku 1567. městu daroval. ***)

Roku 1560. Jan Baštarius bakalář koupil domek s haltýři v Ouvalce a roku 1570. pojal za manželku Marketu, dceru Jiříka Bradáčka. †)

Dále 1563. dne 10. února vzdává Václav Antoš bakalář jmění manželce své Kateřině a již rok na to seděl v radě a to až do roku 1570., roku příštího byl již J. M. C. rychtářem, ve kterémžto úřadě až do své smrti roku 1587. setrval.

Konečně k roku 1575. připomíná se Jan Skalka jakožto starý bakalář. ††)

V době této byla škola Slanská v nejlepším rozkvětu; vedle rektora učili tu tak řečeni officiales, totiž jeden nebo dva kollegové, členové to akademie pražské, kantor, sukcentor starší a mladší a kustos, dle čehož škola tato mezi přední v Čechách počítána byla. †††)

O jednotlivých těchto officialech promluvíme v jich posloupnosti.

Již od roku 1566. děje se zmínka o jmenovaném shora Šimonovi Kantorovi, který však t. r. byl již úředníkem nad skladem železa a od roku 1574. skoro po dvacet let seděl v radě.

---

*) Kniha smluv svat. fol, 41. Acta curiae L. 207. Kniha kšaftů Fol. C. 19.
**) Antiq. lib. Kniha smluv fol. B 8.
***) Liber contract. VI. E. 22. Dle knihy kšaftů poroučí roku 1567. Jiřík Valva dvůr za Velvarskou branou vnuku Janovi po synu Václavovi a mlýn na Golgatě synu Samuelovi.
†) Kniha smluv svateb. fol. 56.
††) Lib. contract. VII. A. 24.
†††) „Školu řídil a v nejvyšší třídě učil rektor; nejbližší učitel slul kollega, učitel zpěvu, čtení a psaní, správce kůru kostelního kantor, jiní pomocníci sukcentorové a býval-li, jako v Hradci Králové a v Hoře Kutné, ještě někdo na pomoc. nazýván byl hypodidaskalus (podučitel). Někdy jmenují se při škole také kustos, lokat (strážce, osazovatel). Při vyšších školách býval rektorem mistr, při nižších nejobyčejněji bakalář, vyšlý z akademie Pražské.“ Fr. J. Zoubek v Osvětě 1880. str. 763.

Po něm připomíná se Petr Kantor, zvaný Kršek, který roku 1569 za manželku pojal Annu Vepřkovou, která však brzo zemřela, poněvadž roku 1572. slavil již zase sňatek s Annou, vdovou po písaři městském a po sedmi létech ženil se potřetí bera si za manželku Zuzanu, dceru Vavřince Ladaře, předka patrické rodiny Slanské Ladařů z Varvažova.*)

Nástupcem Petrovým byl tuším Václav Hádek, za kterého se 14. listopadu 1583. přimlouvá děkan Slanský Vavřinec Leandr Rvačovský, aby mu byla dána za manželku Kateřina Kozáková. Jest to prvý určitý předek posud ve Slaném žijící rodiny Hádků. **)

Toho však roku mluví se o něm jakožto o kantorovi předešlém, kantorovalť nejspíše Vít Červenka, o němž 16. března roku 1584. Jan Baštarius svědčí, že s manželkou Dorotou řádně byl oddán a syn jejich Jiřík Beran z manželského lože zrozen jest.

Vedle kantorů těchto úřadovali jeden nebo dva sukcentorové.

Prvý takový objevuje se nám roku 1566. a to Urban, jenž toho roku pojal za manželku Marketu, vdovu po Ondřeji zvoníkovi, po němž nejspíše zaměstnání sdědil, jmenujeť se roku 1579. sukcentorem čili zvoníkem. ***)

Vedle něho byl Matiáš Rožďalovský sukcentor, který roku 1568. za manželku pojal Dorotu Blovskou, o deset let později připomíná se sukcentor Martin. †)

Vedle sukcentorů jmenuje se v pamětech kustos školní, jakým byl roku 1568. Stanislav, který toho roku pojal za manželku Dorotu Šoltysku, vdovu po Mikuláši Šoltysovi, otci známého později a roku 1621. popraveného direktora, po kteréžto vdově nazýván pak vůbec Stanislav Šoltys. Tomuto 23. října 1585. najat krám pod panským domem a on nazýván od prodeje soli také solákem, zemřelť pak r. 1600. ††)

Po něm udává se roku 1578. Jindřich kustos, který toho roku za manželku pojal vdovu Annu Arnoštku, po níž nazýván byl na dále Jindřich Arnošt. S manželkou tou dostalo se mu jednoho z nejpřednějších domů v městě (nyní Koňasovského čís. 110.) †††)

K roku 1585. jmenuje se Tobiáš Žihlický, varhaník, který již dvě léta na to k úřadu svému přísahu složil, roku pak 1591. pojav za manželku Johanu, vdovu po Šimonu Kantorovi, přijal právo městské a potom po dlouhá léta v důležitých úřadech obce potřebován byl. *)

Vedle těchto učitelů mládeže mužské připomíná se již 22. října 1576. Jiřík jakožto učitel děvčat, jenž toho roku napomenut byl, aby

---

*) Acta curiae LI. Kniha smluv svat. fol. 42 a 121.
**) Acta curiae LII.
***) Acta curiae L. 154. Kniha smluv svat. fol. 27. Kniha smluv 2. B. 25.
†) Acta curiae LI. a LII.
††) Tamtéž LII. a LIV.
†††) Tamtéž LII. a Kniha smluv svat. fol. 114.
*) Tamtéž LIII. b. 10 a E. 8.

úřad svůj pilněji vykonával. Rok potom (1577.) byl učitelem děvčat Jeroným ze Žatce, jenž 16. ledna t. r. přijat byl za obyvatele a připověděl choditi každodenně k literátskému pulpitu.*) Roku 1589. jmenuje se v témž úřadě Václav, o němž ještě pro pohoršlivé jeho chování zmínka bude.

V řízení školy střídali se členové akademie pražské. Ze jména připomíná se po Bartoloměji bakaláři roku 1579. Jakub Volínský, který toho roku za manželku pojal Marjanu Čapkovu a právo městské přijal, roku pak 1587. zasedl v radě jakožto primator, zemřel však ještě téhož roku.**)

Jeho nástupcem byl nejspíše bakalář Modest, syn Jakuba Veselského z Roudnice, který již roku 1581. se oženil s vdovou Annou Zelenkovou, dle které nazýván bývá i Zelenka, vedle něho pak jmenují se dva kollegové Petr Venceslaides Radnický a Jan Polenta. Těm rozděleny jsou funkce tak, aby Petr byl vícerektorem a Polentovi svěřena byla uprázněná hodnosť kantorská.

Jmenovaný Petr po dvou létech (1584.) pojal za manželku Kateřinu Tyčkovou, podle které i Tyčka nazýván byl, ač jméno Radnický u potomků jeho se zachovalo ve slavné rodině nedávno teprve vymřelé.

Nástupcem Polentovým byl nejspíše Jan Šoltys, roku 1590. byl však Jan Šoltys na škole Vysokokostelecké na Horách Kutných.***)

V létech následujících ku předešlým se řadí bakalář Ondřej Mráz. Byl rodilý z Rakovníka a 15. ledna 1588. pojal za manželku Mandalenu, vdovu po konšelu a primatorovi Slanském Jiříku Antošovi, sukna kroječi. Týž zasedl v radě za konšela a primatora a zemřel 22. května 1616. v hodnosti rychtáře J. M. C., kteroužto hodnosť po dlouhá léta zastával.

Roku 1589. bakalář Jan Samuelis Hlinecký oženiv se seděl po mnoho let v radě.

Teprve roku 1594. určitě se připomíná Bartoloměj Hircii Piscenus, který 9. listopadu t. r. u přítomnosti rady za správce školy přijat byl a tuto po čtyři léta řídil. Dne 30. března 1598. Stanislav Šoltys, Modest Veselský, Jiřík Schodecký a Petr Tyčka jednali s rektorem pražské akademie o nového rektora a přijat a přiveden byl Fridrich Kousek Velvarský, vedle něhož aspoň do roku 1601. byl kollegou Mistr Jiřík Žďárský, zvaný Properator, který potom 18. ledna 1605. stal se rektorem, ale již po dvou letech odevzdal školu kollegovi a oženiv se s Marjanou, vdovou po Janu Šebestovi, dostal s ní dům vedle radnice (nyní čís. 2.) a přijal městské právo. †)

---

*) Acta curiae LII.
**) Acta curiae LII. a Smlouvy svat. fol. 119.
***) Tamtéž LIII. B. 15. Viz „Šultysové z Felsdorfu."
†) Acta curiae LIV. a LV. Kniha smluv svat. fol. 166.

Nástupcem Jiříka Žďárského byl Pavel Ješín, známý vydavatel kroniky Dalemilovy, kterou dle sedmi rukopisů vytiskl, kteréž vydání však z vyššího rozkazu spáleno, tak že jen šest výtisků se uchovalo. Týž byl rektorem ve Slaném jen rok (1607.) načež stal se syndikusem na Novém městě Pražském. Jeho nástupcem byl Jakub junior Krupský Teutobrodenus, který se 26 srpna 1611. z rektorství poděkoval. Rektor tento narodil se, jak jméno ukazuje, v Německém Brodě. Bakalářem stal se roku 1605., kteréhož času byl učitelem na tak zvaných klasses v kolleji Karlově, mistrem stal se roku 1608. Týž přeložil a defensorům dedikoval Plutarchovu paedagogii, spůsobil si však velikou nelibosť jejich neobratným přeložením slova „paiderastia", tak že professoři stěží zabránili spálení knihy té, načež Krupský krátkým vězením roku 1610. potrestán.

Nástupcem Krupského byl Šimon Celeryn Přibyslavský, který 9. ledna 1613. se oženil s Alžbětou, dcerou Michala Bečváře, příjmím Běhavého, se kterou dostal dům, který roku 1626. zbořen a na jeho místě a ještě některých jiných postaven byl hraběcí pivovar. *)

Celeryn měl v rektorství za nástupce Jana Lukáše Záviše Velvarského, pro kterého se byli 6. března 1613. k akademii do Prahy vypravili Mistr Žďárký a Jan Veselský; než ani ten se tu neohřál, ale již roku 1617. v pondělí po kantate přijat za měšťana jeho nástupce Jan Kamarillus z Velkých Střelec, maje za nástupce Jiříka Brassidina Horského. Byl to syn Prokopa Brázdy, Horníka. Byl rok rektorem a 14 února roku 1618. oženil se tu s Annou, vdovou po Pavlu Jelínkovi, měšťanu Slanském. **)

Brassidinus postoupil místo své Mistrovi Jiříkovi Gallerinovi Příbramskému, který již 15. ledna t. r. byl úřad svůj nastoupil. Jedva se však při škole ohřál, byl již zase na odchodu, odevzdávaje úřad krajanovi svého předchůdce, Horníkovi Mistru Janu mladšímu Šoltysovi z Felsdorfu. Ten nepobyl v rektorství ani do zimy a 19. listopadu 1618. oženil se s Annou, bohatou vdovou po Danieli Mouchovi čili Pondělíčkovi.

V hrozných na to bouřích se nám ztrácí pásmo posloupnosti správců školních a teprve roku 1628. jmenuje se zase Tomáš Stefanides Poděbradský za správce školy. Dne 19. května 1631. dovoleno konečně kantorovi Bartoloměji Novotnému Hornštejnskému říditi školu na zkoušku a již 2. června ku přímluvě a pochvale pana děkana přijat byl za skutečného správce, při čemž i pan děkan přímluvu učinil k purkmistru pánům, aby týž nějakým platem a peřinami opatřen byl. ***)

Správce tento byl již sám druhý vedle varhaníka učitelem na škole Slanské a po čtyřech letech (1635.) stal se Eliáš Macháček čili Machaonský varhaníkem, kantorem a spolu mládeže učitelem. Osaměl.

---

*) Acta curiae LV. — Matrika č. I.
**) Acta curiae LI.--LVI. 203. — Matrika č. II.
***) Acta curiae LVII. 231.

Jím skončilo období toto. Eliáš zemřel roku 1668.; dvě léta pak před ním (1666.) zemřel 22. března rektor koleje Piaristů, pater Alexandr, jehož ostatky právě po roce 22. března 1667. do dostavěné hrobky u Piaristů z chrámu sv. Gottharda byly přenešeny.*)

Daleko méně než správcové školy měnili se druzí officialové, hlavně kantoři a sukcentoři.

Roku 1591. jmenuje se Václav Fabricius Čáslavský, někdy kantor Rakovnický, sukcentorem a nejspíše učitelem děvčat, ve kterémžto úřadě zakusiv mnohých nehod alespoň do roku 1605. výtrval, vstoupilť 2. září 1605. ve sňatek s dcerou Doroty Cáralky.**)

S ním současně (1592.) jmenuje se Matěj Rakovnický sukcentorem, který, je-li totožný s Matějem Střeleckým, úřad ten do roku 1597. zastával.

Ve svazku školním byl i Jan Candidulus, alias Bílek, jenž 18. prosince 1600. koupil dům od Modesta Veselského, více však o něm říci nevím. Roku 1609. měl mrzutosť s rektorem Krupským a rok na to zemřel jakožto rektor latinské bratřiny literátské.

K roku 1618. připomíná se přední sukcentor Daniel Gelastus Milčinský. Byl to syn po dobré paměti dvojí cti hodném Janu Gelastovi, děkanu města Chrudimi, akademie pražské studiosu.“ Toho roku 28. října pojal za manželku Lidmilu, vdovu po císařském rychtáři Ondřeji Mrázovi.***)

Úřad kantora zastáván většinou v době té kollegou, jichž jak jsme se zmínili, bývalo dvé. Za to tím pilněji osazován úřad varhaníka. Když roku 1610. v pondělí po sv. Janu Křtiteli svrchu jmenovaný Tobiáš resignoval, „že již pánu Bohu dechem sloužiti nebude a raději okurky sázeti bude,“ přijat Johannes Sigismundi Policenus za varhaníka Jeho nástupcem roku 1615. byl Jiřík varhaník, ale jen na krátko, nebo již roku 1617. byl prozatimným varhaníkem Eliáš Machaonský, jenž rok na to byl přijat.

Teprve roku 1625. jmenuje se Písecký rodák, Samuel Kruciger, kantorem, ale již po třech letech vzdal se toho zaměstnání a vstoupiv v manželství s Dorotou, vdovou po Janu Hanžburském, chopil se živnosti hostinské v nejpřednějším ze Slanských hostinců, v domě „u Černého koně“. Když 8. listopadu 1628. byl za měšťana přijat, byl ku svornosti napomenut, proslul však později neobyčejnou nesvorností, ač r. 1652. až i plnomocníkem hraběcím jmenován byl. †)

Vyučováním děvčat mimo Václava Fabricia Čáslavského zaměstnával se učitel Jan Roku 1613. Tomáš Hovorinus žádal, aby místo často

---

*) Matrika č. IV.
**) Liber contractionum VII. J. 10.
***) Matrika č. II.
†) Acta curiae LVII. 114 a LVIII. 261.

kompromitovaného Václava děvčata učiti mohl a roku 1617. o totéž žádá Jakub Pisser Prachatický, „starý sukcentor" a ještě roku 1627. Šimon Radkovský děvčata učil, teprve Eliáš Machaonský byl mládeže učitelem.

Zvláštním znamením času byl Matiáš Ssybl preceptor německý, který roku 1623. dne 10. března uživ prostřednictví císařského rychtáře a dobrozdání děkana, dostal dovolení, aby mládež v němčině vyučovati směl. *)

III.

Co nákladu na školy se týče, viděli jsme, že budovu opatřilo město s jakousi pomocí bratřiny literátské; co pak se týče ptatův učitelům, nebyl tento s počátku stálý, skládal se ze dlouhých litanií rozličných akcidencí.

Byl tu sobotales, jak již jmeno praví, každou sobotu vybíraný plat a to od žáků samých po bílém penízi, potom jarmarkales, masopustales montales, dušičkáles, kretales, kandelales, kterážto jména zároveň označuji buď kdy neb zač plat takový byl vybírán. Částečně peněžité, částečně v naturaliích dary vybírány byly při obchůzkách o koledě, pomlázce, o třech králích, o Dorotě, o Řehoři a j. v. Dále poplatky při obřadech náboženských a dary za lístky s modlitbami, minucí čili kalandáře, básně, dedikace a t. d.

K tomu přistupuje opatření obědy na faře neb od domu k domu.

O rozličné ty platy chodila mládež upomínat obyčejně dvakráte do téhodne, což slulo rekordací. Poznenáhlu zaváděny platy stálé, čímž předešlé výběrky byly odstraněny, ač per nefas byly vybírány i dále.

Tak ve Slaném dne 26. června 1570. „purkmistr páni se staršími a volenci na místě obce nařídili strany správců školních, aby povinnosť svou při vyučování dítek a mládeže snažněji a beze vší překážky vykonavati mohli, by recordací a koledy se složily, aby za práci jich stálý plat roční vycházel: Bakaláři 20 kop míš. ve čtvrtletních lhůtách po 5 kopách, kantorovi 12 kop míš. a sukcentoru a kustosovi o suchých dnech vánočních 3 kopy a v jiném při starých akcidencích jich zůstavili, vejš aby nepřetahovali. A ten plat má vycházeti z dědin Srsovských 15 kop, z obecních Markovských 10 kop, z bratřiny 5 kop, ze zádušních, register 5 kop a sousedé bohatší, kteří s bratřinou nedrží, napomenuti, aby drželi. **)

O dvě léta později dne 25. února 1572. panu bakaláři školnímu bylo nařízeno, aby vedl registra o příjmech, a když obědu nebo večeře nemají co utratí, aby též pořádně vedli. To pan bakalář připověděl. ***)

---

*) Acta curiae LVI. 387.
**) Acta curiae LI.
***) Tamtéž.

Dne 24. října 1576. předloženo panu bakaláři a officialům, aby o své práci pilni a bedlivi byli a od pacholátek aby v mírnosti sobotales, jarmarkales a od funusů vybírali, jakž od starodávna nařízeno jest. *)

Po osmnácti létech 19. října 1594. ustanoven plat i varhaníkovi a to 12 kop ročně a uvažováno o děkana, officialy, žákovstvo a hrobníka, co by od funusů bráti měli, i platy školní nařízeny. **) Přes to vše officialové často dovolávali se zvýšení platu.

Tak 12. června 1596. „bakalář s officiály byl napomenut, aby podle nařízení od mládeže platy bral, též od funusů.“ Než bakalář bránil se tím, že s touž mládeží pilně pracujíc, velice neřestí s prací snášeti a těchto časů všecko drážeji na sebe jednati musí, k tomu že mládenci nemají pomoci žádné a akcidenci že zřídka se scházejí a proto nemohou na tom nařízení, co se od funusů platí, přestati a jestli že by na tom tuze zůstavováno býti mělo, že by všickni primáni a sekundáni (z třídy nejvyšší a předešlé) jinam obrátiti se museli, žádaje za polepšení těch platů.***)

Ale ač tu zrovna secessí hrozeno, nevyřízeno nic, k secessi nedošlo a zůstalo vše při starém.

Teprve dne 11. června 1597., tedy zrovna za rok, purkmistr páni k oznámení Bartolomea Piscena, mistra školního, že žákovstva přibývá mimo předešlá léta, poručeno bylo, aby se jim pensi po 6 groších přidalo a tak po půl kopě na týden na maso dávalo, ale jen do vůle purkmistra pánů.†)

Z vděčnosti presentoval 10. ledna 1598. pan mistr purkmistru pánům minucí.

Roku následujícího (15. ledna 1599.) měla zase rada s učiteli kříž. Mistr Martin Černovický, děkan, vzal odpuštění, předstíraje smrť manželky své, ale dal se přemluviti, aby zůstal, bude-li mu pro něho a pro officiály 350 kop na kvartály dáváno. Konšelé to přijali, ale jen pro osobu pana děkana.

Na to měla rada na nějaký čas pokoj, teprve 28. listopadu 1612. Joh. Sigmundi Policenus, varhaník, podal žádosť za zvětšení stanse čili stálého platu. Dáno mu 6 kop na čtvrt ltéa.

---

*) Tamtéž LII.
**) Tamtéž LIII.
***) Acta curiae LIV
†) „Chudí a přespolní žáci mívali ve škole opatření bytem, stravou, zhusta i oblekem žáci platící školné sluli expendentes. Po zápisu, jenž vykonán byl formuli slibující poslušnosť atd., vykázáno bylo žáku obydlí dle věku nebo dle vůle učitelovy. Když zaujali ložnici žáčkové prvé třídy, přidáni byli k nim žáci z druhé a třetí třídy i několik mladíků, aby na učení a na mravy pozor měli a je řídili, začež jim mladší posluhovali, dávajíce jim nějakou odměnu od rodičův. Metli, čistili světnice a sluli žebráčkové (mendici). Stránský chválí chvalitebný obyčej našich předků, jakým pečovali o školní mládež: „Stůl totiž školy své chovancům každého města měšťané, pořadem po 2 každého dne, každý dle možnosti své, připravovali; na opatření pak potřeb ostatních rozličné příplatky peněžité, avšak dobrovolné, měšťanům nikoli obtížné, dostávaly se. Živili tím způsobem pacholata studující (vyjmouc školy navštěvovatele rodičů domácích) to město více nežli sto, ono méně.“ Fr. J. Zoubek. Osvěta 1880, str. 853.

Poněvadž officiálové na faře stravováni bývali, bylo, jak již se zmínka stala, radě na vydání toto děkanům přispívati.

Co mimořádných darů se týče, nebyla rada tuze náhlá. Tak na př. 18. ledna 1602. pan bakalář skrze mládence učinivše purkmistru pánům vinš nového léta, odeslal minucí místo daru od zlata a stříbra, a páni — nic.

Po dvou létech 30. června 1604. dostal purkmistr páni dar podobný od mistra Jana Chorina, professora akademie pražské, který poslal a dedikoval „Carmen de secunda parte anni," ale teprve roku 1607., když mistr školní Jiřík Properator presentoval nového leta minucí, dán mu za to široký tolar a mládencům 15 grošů. Podobně roku 1612. dostal bakalář za minucí 2 kopy.

Rok 1620. i tu přivedl úplný obrat. Akademie pražská odevzdána byla Jesuitům a tím ihned nastal nedostatek učitelův, mimo to bouřlivá doba spůsobila veliké ochuzení měst, a to především platí o Slaném.

Když tedy 11. září 1624. Eliáš Machaonský jakožto varhaník podal žádosť, co služby jeho se týče, obec nemajíc skoro žádných důchodův, pouští mu záduší v Otrubech a důchod z váhy, „aby si na to registra založil, po pěti pak létech (16. července 1629.) k jeho žádosti jest mu povoleno, aby dědiny po Mandaleně Vojnovic do vůle purkmistra pánův užívati a na polek ji najímati mohl pro snadnější vychování své osoby."

Když pak 11. března 1635. správcem školy se stal, získav přímluvu pana děkana žádal, aby mu byl dekretován stans. Obec odpověděla, aby měl strpení, že na to mysliti chce. Ale teprve 17. října t. r. uvažována žádosť jeho. Ukázáno bylo k tomu, že kdyby odstoupil, musily by snad dvě osoby, varhaníka a kantora platiti; uzavřeli tedy, aby se jednalo s panem hejtmanem Eliášem Erazimem Udvarhely, aby mu místo stanse nějaký kus dědiny po sousedech odběhlých postoupen byl. Oběd třikráte do téhodne od sousedův aby se mu strojil (1 libru masa alespoň aby se dávalo,) totiž v neděli, v úterý a ve čtvrtek. *)

Eliáš nabídnutí toto přijal, ale i o tu dědinu ještě domlouvati se musil a teprve na štědrý večer vykázána mu dědina Mitisčina pod Slanskou Horou.

Po dvou létech (19. března 1637.) žádal však přece za stans a tu obec obrátila se ku bratřině literátské, aby mu zahrádku a dědinku literátskou ponechala a na tom Eliáš přestal. Jako nádavkem passirováno mu sousedské příjemné. **)

Eliáš nabízené věci přijal, ale 31. srpna t. r. podal zase do místa radního žádosť za jistý stans. Rada vidouc nezbytí, usnesla se na tom

*) Acta curiae LVII. 340.

**) Tamtéž 409. S tím sousedstvím tuším byla nějaká mýlka, nebo již před 20 roky když se byl oženil, přijat byl 4. prosince 1617. za měšťana. a také tenkráte příjemné mu passirováno. Eliáš přistěhoval se z Čáslavi a byl synem Jiříka Macháčka, měšťana Čáslavského. Matrika č. II.

se staršími, aby mu 7 kop platu ročního mimo předešlé akcidence se dávalo.

Rok vydržel tak Eliáš, až 6. září 1638. náhle zmizel. Jiřík Hanžburský, konšel a přední literát, stěžuje si, že Eliáš nikomu nic neřek z města odšel, klíče od „varhanum“ na kůru nechal, partesy však kůru literátův patřící sebou vzal. Jiřík se ohražuje, že ač umění varhanické zná, přece k zastávání téhož Eliáše se nezavazuje a jen dle své vůle k chvále boží uměním svým vypomoci chce. Ale za týden se Eliáš vrátil a odbyl vše obšírnou kapitolou, kterou mu purkmistr četl.*)

Po třech letech (16. prosince 1641.) podal Eliáš zase supplikací a dožádal se samého pana děkana, aby ji v radě přednesl, kdež sobě stěžoval do některých sousedův, že podle nařízení purkmistra pánův jemu obědy strojiti a dávati se zpečují. Když tu děkan za něho se přimluvil, stalo se sousedům ve příčině té napomenutí.

Po šesti létech zase na štědrý večer r. 1647. vzat byl Machaonskému důchod z váhy a tu k jeho žádosti dána mu byla náhrada a přidáno 6 kop.

Po nových šesti létech (26. září 1653.) konečně přetrpěl nebohý Eliáš poslední stanici své křížové cesty. Toho dne „podal spis purkmistru pánům, v němž sobě stěžuje do Jana Rerycha, že na ujmu jemu dítky učí a tudy živnosti a vychování jeho ujímá, pročež aby takové dítek cvičení Rerychovi zapovědíno bylo, aneb jemu plat nadlepšen byl, aneb do konce aby z povinnosti kantorské a varhanické propuštěn byl.“

Na tuto žádosť a „spůrnou věc závisti než upřímnosti plnou stížnosť“ ze společného purkmistra pánův usnešení jemu tato odpověď dána jest: Co se předního punktu dotýče, o tom aby Rerych mimo německou řeč jiného co cvičiti měl, té svobody že nikdy nemá, nic méně jsouc té mládeže velmi na mále, aby tudy jaké tak velké skrácení jemu Eliáši Machaonskému díti se mělo, toho že se nepoznává. A poněvadž někteří páni sousedé (což se i na oko spatřuje) stížnosť sobě vedou, že on Eliáš Machaonský v povolání svém velmi někdy váhavý též dítek velmi nepilný a nebedlivý jest, naproti pak on Rerych bedlivější jest a v té příčině pánům sousedům, dítek tu, kde by se lépjeji bázni boží i literárnímu umění cvičiti mohly, odevzdati brániti se může.

Na druhý punkt, aby se jemu služby mimo již nařízenou nadlepšovati mělo, jsouce důchodové obecní velmi špatní, k tomu prostředku že nevynalézají.

Za třetí, aby pak jeho z té povinnosti dokonce propustiti měli, toto že v moci purkmistra pánův nepozůstává, on pak jsouce věkem sešlý kdyby i té pomoci jakés takés zbyl, nemoha se jinak živiti, žebrati by musel a tak větší sobě těžkosť učinil, jako i město toto té božské po-

*) Acta curiae LVIII. 19.

čestnosti zbavil, poněvadž i to se proslýchá, že Filipa, syna svého, který k varhanictví velikou chuť má, témuž umění učiti a jemu nic ukázati nechce

Pročež že na ten čas té žádosti jeho povoliti nemohou, nýbrž aby raději on Eliáš Machaonský to napomenutí k sobě přijíti a vedle něho nápotom pokračovati hleděl. *)

Eliáš uznal „otcovská“ ta slova a mlčky pracoval dále. Roku 1658. vzali mu piaristé mládež chlapeckou a jemu zbyla jen děvčata. Proti řádu pobožných škol byl by byl marný vzdor a Eliáš jako na truc, ač 74 roky stár jsa roku 1664. po čtvrté se oženil. **)

Po čtyrech létech 30. března 1668. mohl si Eliáš vzdychnouti „dokonáno jest.“ Slouživ obci Slanské víc než padesát let, zemřel a 3. dubna pochován byl u sv. Trojice.

Na poslední té cestě provázel jej někdejší jeho kollega šťastnějšího losu, vzpomenutý Samuel Kruciger, který jej ještě pět let přečkal a 19. května 1673. ve stáří 83 let dokonal.

Pozůstalosť Eliášovu jmenovaný syn Filip Jakub Machaonský, soused Muncifajský, prodal někdejšímu soku otcovu Janu Rerychovi; byla to již jen vinice s chalupou pustou pod Velvarskou branou proti chalupě Soudné (nyní číslo 238.), začež utržil 15 zlatých ***)

Buď česť památce muže toho, možná že dostal jen jednu hřivnu od Pána, ale nezakopal jí a těžil z ní v nejtrudnější době své vlasti po půl století, a dočkal se — nevděku.

Quem dii odere, paedagogum fecere.

IV.

Dozor na školu vykonávala na prvém místě akademie pražská, jejímuž údu řízení školy svěřeno bylo, ale „pro ušetření akademie“ dohlížela i městská rada, která také k dozoru tomu volila inspektory, jimiž bývali obyčejně někdejší správcové školy.

O takovýchto inspektorech prvá děje se zmínka roku 1570. dne 26. června. Byli to Pavel Samuelis a Bartoloměj Maňas. †)

Roku 1605. Petr Radnický, Václav Kozák, Jindřich Arnošt, Václav Vepřek, Alexandr Albin a Modest Veselský.

---

*) Acta curiae LVIII. 288.

**) Po prvé oženil se 8. listopadu 1617. s Annou, vdovou po truhláři Krištofu Leblovi, po druhé 6. července 1632 s pannou Kateřinou, dcerou Jiříka Mrázka, mlynáře pod pražskou branou, a po třetí 13. května 1664 s Dorotou, vdovou po Ambroži Vodičkovi, sousedu Slanském, která jej o tři leta přežila, zemřevši 4. srpna 1671. v stáří 71 let. Matriky č. I. II. III. a IV. Roku 1651. měl za manželku Annu. Kdy tuto by byl pojal, nalezti jsem nemohl pro mezery v matrikách.

***) Liber contractionum VIII. O. 12.

†) Acta curiae LI.

Slovo ve věci té měl i děkan a tu a tam ozval se i císařský rychtář hlavně při přijímání a uvádění správců školních, což někdy od plné rady se dálo. Tak 20. června 1607. bylo nařízeno, „že purkmistr páni mají sjíti do domu kázně za příčinou poručení školy panu kollegovi. Roku 1618. 15. ledna purkmistr páni a inspektores na školu nařízení po vyřízení právních věcí sešli jsou do školy ve větším počtu ku přijímání za správce školního M. Georgium Galerinum Příbramenum s kollegy jeho a po vykonání preces skrze M. Jiříka Žďárského přednésti dali u přítomnosti dvojí cti hodného pana kněze Kašpara Artopaei pana děkana Slanského. Téhož roku 12. prosince pan rychtář J. M. C. a Jan Veselský, Václav Hanžburský, Václav Čapek, Šimon Celeryn a M. Brassinus inspektores školy učinili relací, že jsou správce školního přijali a také regimen školní jemu poručili". *)

Ku kontrole prospěchu sloužilo roční examen, tak 9. října 1595. „Examen žákovský ve škole konán byl, purkmistr páni při počátku byli přítomni, potom nemohouce déle se zdržeti, zanechali na svém místě Jana Hlineckého, Jana Veselského a Alexandra Šťastného, aby poslouchajíce, při examen byli."

Za příčinou snadnějšího přehledu dávala si rada předkládati učební plán, tak 12. října 1601. „pan bakalář školní odeslal psaní do rady a v něm ordinem lectionum a podle toho žádal, aby byli páni inspektores do školy posláni ad examen publicum audiendum". **).

Přes tento dosti rozsáhlý dozor byla disciplina jako všude jinde té doby i na škole Slanské velice laxní. Učitelé nedávali dobrého příkladu. Byli to obyčejně mladíci více na svět a ženění myslící, nežli na úřad svůj, který jim byl jen stupněm k obecním hodnostem, příležitostí přitočiti se ku bohaté nevěstě, při níž neohlížel se valně po jiném, než po jmění. Často dvacetiletý panáček vzal si starou, mrzutou bábu, někdy ho osud jí sprostil, někdy však natrápil se dosti a mnohdy i utrápil.

Stížnosti do nekázně a nedbalosti officialů jsou hojny. Již 10. září 1578. „bakalář školní a jiní officialové napomenuti byli ku pilnosti a k jiným ctnostem."

Dne 23. října 1589. „Václavovi, kterýž děvčátka učí liternímu umění, že nemnoho při nich bývá a některých hampejzův na shoršení mládeže se dopustil, více šenkovních domů si hleděl, poručeno, aby ve čtyrech nedělích pořád zběhlých jinde ven z města bytem se opatřil." ***)

Nebylo však tak zle a Václav zůstav na svém místě, nepolepšil se; nechodil sice do hampejsův, ale vyhlédl si jeden a tam byl více než kde jinde; a když znova naň o vystěhování bylo naleháno, pro Boha a jeho

---

*) Acta curiae LVI. 238 a 265
**) Tamtéž LIV.
***) Tamtéž LIII. D. 2.

milosrdenství prosil, aby mu bylo dovoleno ve městě bytu do sv. Jiří, topovoleno, avšak na ten konec, aby domu Zvonikovy Markety a jí samé všemi obyčeji prázden byl.“ *)

Roku následujícího došlo zase na rektora a officialy. „Byli do rady povoláni a jim napomenutí učiněno skrze pana rychtáře císařského, aby na šatstvích podle starobylého obyčeje a spůsobu se chovali, do kostela všedních dní po kázání aby žáci chodili a zpívali, při zpívání nešporů a jiných časů vážně se chovali a při vybírání od funer lidí mimo mírnosť a náležitosť nepřetahovali.“ **)

Rok na to (18. února 1592.) rovnala rada Matiáše Rakovnického sukcentora s Václavem Zikmundovic, že jej v domě šenkovním motykou poranil.

Po šesti létech (dne 28. září 1598.) Friderikus Kousek Velvarenus, bakalář školní, s officialy svými povolán byl do rady, kdež napomenut byl, aby pilnější byl mládeže, nežli jest času minulého byl a mládencům větším toulati se ven ze školy po hospodách a zahradách nedopouštěl.***)

Někdy se toulka panu bakaláři nevyplatila. Tak 12. prosince 1601. Krištof Všerub, Jan Burjan, Hory syn a syn Tomáškové, šmejdířky, do vězení dáni, „že kollegu Georgia Properatora v noci zbili, též před tím na bakaláře a kollegu ve Kvíci pokřikovali.“

Po třech létech (26. ledna 1604.) žalován byl zase Václav, učitel dítek (snad shora jmenovaný) od Markety Švábové, že ji bil a škrtil. O něco později 17. února t. r. stěžuje si sukcentor, že mu házejí do oken.

Že i ku placení se páni officialové nemívali, vysvítá z nařízení rady témuž Václavu Čáslavskému, aby Václavu Rozmpachovi nájemného pět kop zaplatil.

Někdy se dostali páni officialové také do sebe, tak 4. prosince 1609. Jan Kandidulus za příčinou pana mistra Jakobusa Krupského do rady povolán byl a pro spokojení jich nedorozumění a pro ušetření akademie pražské jest mu poručeno, aby na rathouze zůstal a bez vědomí purkmistra pánův z něho nevycházel. †)

I v dobách pozdějších byla stesků řada. Tak 2. července 1625. přišla na řadu již jednou vzpomenutá motyka a čten spis Samuela Krucigera, kantora školního, proti Václavu Brožíčkovi, „co se zbití a stlučení motykou jeho dotýče.“ ††) A roku 1630. dne 26. února „Tomáš Ste-

---

*) Tamtéž LIII. D. 8.
**) Acta curiae E. 10.
***) Tamtéž LIV. Konsistoř stěžuje si roku 1589. na Slanské officialy školní u císaře, že „nočně doma nesedajíc šenkýřkám fěrtoušky přetřásají místo modlitby za lid a učení se pobožnosti.“ Mar. Medek. str. 184.
†) Tamtéž LV.
††) Tamtéž LVII.

fanides, kantor a správce školy Slanské, povolán byl do místa radního k vyzdvihnutí 6 kop míš. kvartálu svého, kteréžto peníze když k sobě přijal, aby mu tím záživnější býti mohly, z jistého snešení purkmistra pánů skrze mistra Jana Šoltyse jest jemu něco příkrého a trpkého kořeníčka k tomu přimíšeno a dostatečné napomenutí učiněno.

„Poněvadž tak veliký plat, který předešle na čtyry osoby officiales, školní, vycházel, jemu samotnému se dává, on pak dosti špatný že pozor jak na školu, tak sám na sebe dává, mládeže pilen není, toliko po hospodách se toulá a domy šenkovní vytlouká, dítek zanedbává, tak že nyní ta škola k nějakému téměř ovčínu pustému připodobněna býtj slušně by mohla: Protož že jemu již na času jest, aby na svou povinnosť lepší pozor dadouc, mládeže sobě od rodičů svěřené pilnější byl, toulání a hejskování zanechajíc v svém životu se ponapravovati hleděl s tím doložením, poněvadž tato potřebná obec od nikud žádné pomoci a důchodův svých nemá, aby, maje nějakou s ní útrpnosť na polovici takového platu totiž 12 kop přestával, pokudž pak by se mu nevidělo, pomyslíc na to, jakkoli učiniti mínil, že to při jeho vůli se zůstavuje, buď napomenutí ujíti, aneb lepší příležitosti sobě pohledávati.

Takovým podsportem poctěn jsouc a nemnoho proti tomu oznámivši, po svých z místa radního se odebral.“ *)

Jednou ze předních příčin svárů bylo překračování kompetence, buď že učitel děvčat chlapce k sobě vábil, neb obráceně, rovněž proti privátním preceptorům horleno.

Tak roku 1608. preceptorům postranním a učitelům dítek poručeno, aby pacholat u sebe nezdržovali, ale do školy vejsadní posílali. Po roce (4. prosince 1609.) nařízeno, že „preceptores a učitelé dítek Venceslaus, Johanes a Čeněk nemají k sobě pacholat žádných domácích ani venkovských do učení přijímati. Učení děvčátek se jim zapovídá.“

Dne 12. prosince 1618. purkmistr páni napomenuli Jakobusa a Tomáše Hovoryna, aby pacholat k sobě více nepřijímali, že toho páni neráčí míti chtíti po tento čas více.

Připověděli se tak zachovati, toliko že děvčatka učí.

Konečně roku 1627. Šimonu Radkovského oznámeno u přítomnosti pana hejtmana a s povolením jeho, že se k tomu svoluje, aby toliko děvčata učiti mohl, avšak pacholat žádných aby k sobě nepřijímal, to že se mu zapovídá. Připověděl tak poslušně se zachovati. **)

Majíc mládež takové příklady před očima, nebyla ovšem nejlepší a stížnosti i do rozpustilosti mládeže jsou přehojné. Tak již 29. října 1558, kantor školní podal žalobu na ty pacholíky, co mu ublížili u Jiříka Psíkovic. A když bylo metly trochu rázněji užito, nebylo zase dobře a 13. května 1580. na př. bakalář s officialy napomenuti byli ku mírnosti v trestání dítek. Zle bylo i, jest-li že kdo na uličníkovi se přechmátl,

*) Acta curiae LVII. 172
**) Tamtéž 75.

tak 30. září 1595. kněz Šimon Cerasinus Litoměřický, děkan, s poctivým mládencem Bartolomějem Hircrusem, správcem školy, obeslali do rady Matěje Smaule, že Daniele, syna Václava Vysokomýtského, měšťana města Berouna, na vinici sbil a sám do šatlavy zavřel. *)

Dne 18. června 1607. bylo nařízeno, že „inspektores školní mají do školy jíti a žákovstvo napomenouti, aby se ve škole zdržovali a zvláště času nočního, že sobě do nich sousedé stěžují, kterak jak biledně beze všeho studu lidem na odiv s podvrženými pod ruku plášti po rynku a ulicích se potulují, tak času nočního nemalé a velké lidem k obtížnosti a zhoršení povyky činí. Podle toho aby se do dalšího pana bakaláře uptaní správa panu kollegovi poručila“ **)

Po třech létech (4. října 1610.) „že páni žáci kasatum chodili, sousedům ulice a domy zastavovali, má se napomenutí státi od pánův inspektorů, budou-li postiženi, že bez despectu od ponocných do vězení bráni budou“.***)

Dne 14 ledna 1613. „pan bakalář s kollegou a žákovstvem povoláni byli do rady s tovaryši řeznickými, že jakémus Janu Kouřimskému, tovaryši řeznickému, jalovcem pardus vysekali. Žáci žalářem, řezníci šatlavou potrestáni jsou, Kouřimskému naporučeno, by se provandroval.“ —

* * *

Zavírajíce paměti tyto chceme v krátkosti zmíniti se o počtu školních dítek. Paměti o tom se nezachovalo, ale máme zevrubný popis všeho obyvatelstva, zhotovený 14 dubna 1651. k rozkazu místodržících od Augustina Kosiny, hejtmana Slanského. Tu napočetli jsme dětí od 6—12 let věku na celém statku 60. V městě jich bylo 44 a v jedenácti vesnicích 16, při tom připomínám, že nalezl jsem dva desítileté pacholky a dvě desítileté děvečky. †)

Byly to jiné poměry, ve Slaném bylo 571 obyvatel a v jedenácti vesnicích, pokud ke statku náležely, totiž v Blahoticích, Ovčarech, Drnově, Vítově, Lunkově, Skurách, Hobšovicích, Otrubech, Trpoměších, Neprobilicích a Kutrovicích, dohromady 164 obyvatelé; jest to hrozně, děsně málo a přece mnoho a mnoho — po válce třícítileté.

*) Acta curiae LIV.
**) Tamtéž LV.
***) Tamtéž. Kasetum choditi posud zvláště na venku se zachovalo a jest jakýmsi hudebním neb pěveckým zastaveníčkem před jmeninami neb jindy. Rozpustilá chasa snadno učinila z toho kocovinu.
†) Memorabilienbuch N. III. fol. 437—452.

Císařští rychtáři.

Jednou z pokut, kterými stihl vítězný král Ferdinand stav městský po vzpouře roku 1547., bylo ustanovení v městech královských rychtářů císařských, bez jichž svolení nesměla býti držána žádná schůzka obce ani rady městské.*) Úředník ten byl v ní přítomen a měl moc zastaviti každé uzavření, které se mu vidělo čeliti na újmu koruny.

Byl to jeden z nejtěžších následků krvavého sněmu, nebo tu král zasáhl hluboko do samosprávy obcí, které před tím velmi svobodnému zřízení se těšily.

Města byvši konfiskací statků ochuzena a daní z lihových nápojů valně utištěna, měla se na pozoru a sotva asi kdy bylo rychtáři císařskému zakročovati při úradách na radnici a předním tu jeho zaměstnáním bylo bdíti, aby komora královská na příjmech jí z měst plynoucích zkrácena nebyla. Tak ze jména při odúmrtích, na kolik tyto komoře připadaly, býval císařský rychtář přísným zastancem krále, ač velmi často při tom na prvém místě na sebe myslel a užitek z případu takového míti si žádal.

Ustanovení takovýchto rychtářů nebylo asi náhlé a uplynula delší lhůta, nežli všechna města královská rychtáři J. M. C. opatřena byla. Ve Slaném připomíná se poprvé dne 20. ledna roku 1553., praví tu nejstarší kniha archivu městského: „Duchek Skála jsa vystaven z vuole J. M. C. pána našeho milostivého za rychtáře J. M. C. v městě Slaném, podle poručení sobě učiněného potáhl se na statek Vávry Nosatého, na vinici a dvůr, ve kterém jest Vít Filous. J. M. C. a arciknížecí**) dává statek ten Duchkovi Skálovi za jeho práci prostředkem vyslaných komisařův urozeného a statečného rytíře pana Petra Chotka z Voynína a na Vraném prokuratora JMC.....“

*) Viz Tomek: Děje království Českého IV. vyd. str. 250—255.
**) Ferdinand, druhorozený syn králův a té doby náměstek otcův v Čechách.

Tento Duchek Skála byl snad synem Václava Skály, který k létu 1523 a 1529. mezi konšely se připomíná a byl zetěm slovutného konšela a měšťana Brikcí Hedbávného, který od roku 1513.—1516. v radě seděl a maje v rynku dům, v něm rozsáhlý obchod ve zboží střižném a smíšeném provozoval. *)

V létech dvacátých šestnáctého století zemřel tchán Skálův a když brzo po něm i jeho syn následoval, odevzdala vdova Anna roku 1526. dům i s obchodem zeti svému Duchkovi.

Již před tím (roku 1524.) zasedl Skála již v radě a seděl v ní nejspíše s některými mezerami až do roku 1547., kde povolán k hodnosti rychtáře J. M. C

Novou tuto a nejspíše málo náviděnou hodnosť spravoval Duchek jen krátkou dobu do roku totiž 1554 nebo roku toho uzavírá smlouvu s ním nový císařský rychtář Jindřich Kramář o dluh 30 kop, při čemž nového rychtáře pro churavosť jeho zastával jeho syn Václav Brunclík.

Brzo na to (1557.) zasedl Duchek Skála zase jako konšel v radě a vytrval v ní až do své smrti roku 1564.

V obchodu svém byl buď nešťastným nebo nedbalým, nebo ještě před smrtí svou (1563.) musel učiniti smlouvu o dluh 130 kop s Šimonem Tuchmanem za věci krámské, po smrti pak jeho musela vdova Anna spláceti 283 kopy jmenovanému Tuchmanovi, 60 kop Janu Makalovi z Velvar, 80 kop bratřím Plesnivcům, 87 kop Štěpánu Vlachovi, Janu Škornicovi z Frymburka 125 kop. Platila až do své smrti roku 1580. kde ještě musela prodati i vzpomenutý dům v rynku Martinu Mydlářovi. **)

Nástupcem Duchka Skály, jak již řečeno, byl Jindřich Kramář.

Byl-li rodákem Slanským, říci neumím. Roku 1531. zasedl mezi konšely v radě a tu po osmnáct let (až do roku 1549). vytrval.

Roku 1539. koupil si dům v rynku (nyní č. 2.) od Matěje kameníka za 200 kop a sice „s mocí jak Jakub a Jan Libovičtí z Libovice jej spravovali.“ ***)

Roku 1549. usnesly se tři kraje a sice Litoměřický, Žatecký a Slanský o nápravu v mírách a váhách, ze Slaného byl v komissí té Jindřich Kramář. Z toho a ze jména jeho soudím, že byl kramářem, totiž obchodníkem ve zboží smíšeném a sice „v malém“. †)

Císařským rychtářem stal se roku 1554. Roku toho jak vzpomenuto, byl churav a při právní záležitosti zastával jej syn jeho Václav Brunclík a přece ještě téhož roku vzpomenutý syn kšaftem odkazuje veškeré své jmění otci svému.

Jindřich Kramář byl císařským rychtářem do roku 1564., roku však 1568. žil ještě, nebo měl roku toho při jakousi se sousedem Vítkem

*) Nyní rohová část čísla 114. Dům ten patřil později Kynským.
**) Kniha smluv E. 16., 23., 29. Contractionum liber VII. D. 13.
***) Antiquissimus liber.
†) Beckovský: Poselkyně II. 1. 93.

a zemřel nejspíše roku 1570., nebo toho roku vdova po něm Marta složila 50 kop odkázaných od něho na opravu cest mezi zahradami.*)

Nástupcem Jindřicha Kramáře v hodnosti císařského rychtáře byl Jiří Hruška.

Domnívám se, že byl synem Jana Hrušky, který od roku 1512. až do roku 1515. mezi konšely sedal, ač mimo shodu jména tvrzení své ničím jiným podpírati nemohu.**)

Jiří Hruška seděl od roku 1555. až do roku 1564. mezi konšely. Roku posléz vzpomenutého povolán za rychtáře J. M. C. a v hodnosti té setrval do roku 1567.

Nástupcem Jiříka Hrušky v hodnosti rychtářské byl Jan Vepřek který však jen asi rok úřad ten zastával, zemřev koncem roku 1568. O muži tomto jest obšírná zmínka na místě jiném. Nástupcem Jana Vepřka byl Václav Antoš, jehož příjmí Bakalář nasvědčuje, že býval rektorem Slanské Školy, ač toho doložiti nemohu. Byl-li ním, tož byl to před rokem 1663., nebo toho roku dne 10. února byl již ženat a vzdává práva svá manželce své Kateřině.

Mezi konšely zasedl roku 1564. a seděl mezi nimi až do roku 1569., kdy stal se rychtářem.

Roku 1576. koupil si dvorec za Pražskou branou a po třech létech prodal zase dům v městě Michalu Mandlířovi za 175 kop.***)

Rychtářem císařským byl do roku 1587., totiž až do své smrti, nebo roku toho „dobré paměti Václav Antoš JMC. rychtář pořízení a kšaft učinil.“ Vykonání kšaftu toho bylo na starosti pozůstalé manželce Anně, která asi dlouho vdovského roucha nenosila, nebo ještě téhož roku byla již manželkou Viléma Modletického, o němž dále řeč bude. †)

Nástupcem Václava Antoše v hodnosti rychtářské byl Mistr Erhart.

Muž tento byl písařem radním v městě Mostu, roku však 1565. dne 3. února oženil se s Marketou, vdovou po dlouholetém konšeli a primatoru Jiříku Bakalářovi, zvaném „Mizera“ a dle toho zván býval také Erhart Mizera a zasedl s manželkou svou na domě Mizerovském později Gamaritovském v rynku (Nyní č. 7.) †)

Po smrti této své manželky oženil se podruhé s Annou Novodomskou z Šimberka, s kterou postaviti dal pomník posledním vladykům z Šimberka, jak již vzpomenuto.

Po druhé této manželce byl zase zván Novodomský. Usadiv se v městě, počal živnosť městskou a sice obchod v železe, jak vidíme z důtky, která mu dána roku 1587. dne 14. ledna purkmistrem Miku-

*) Kniha smluv F. 29.
**) Matriky Slanské, které by tu nejlíp poučiti mohly, sahají dle nadpisu jen po rok 1556., ač myslím, že mělo státi 1595., nebo hned po několika rozpadlých listech počíná rok 1600.
***) Contractionum liber VII. B. 2. a D. 3.
†) Kniha smluv 2. D. 5.
††) Kniha smluv svatebních fol. 15.

ášem Srnovcem z Varvážova a kde mu přísně poručeno, „aby železa od Němců nepřekupoval a jestli že bude překupovati, že bude skutečně trestán. Připověděl tak se zachovati. *)

Mezi konšely zasedl rok po své svatbě (roku 1566.) a seděl mezi nimi až do roku 1587. byv často a to ze jména roku 1570., 1576.—1579. 1583.—1587. primasem.

V lednu roku 1587. dostal vzpomenutou důtku a již dne 10. května toho roku v radě „odloženo jednání, poněvadž pan primas, jemuž na ten čas ouřad rychtáře JMC. od pana hofrychtéře poručen jest, v radě nebyl.**)

Rychtářoval čtyry roky a dne 20. prosince roku 1591. Stanislav Šoltys a Jiří Bilinský oznamují, že statek po Erhartu Novodomském Jeho milosti císařské připadl.

Nástupcem Mistra Erharta v rychtářství byl Mikuláš Ladař z Varvážova.

Byl synem Vavřince Ladaře, který roku 1547. koupil domek za Velvarskou branou od Vita Zeidle za 107 kop. Po jedenácti létech vzdává týž právo své manželce Mandaleně, kterýžto však zápis na poručení rad nad appelací v knihách městských překancelován z příčiny nám neznámé.***)

Roku 1560. sfrejmarčil domem s pivovarem s Janem Kamenickým na dům nárožní v rynku vedle Jindřicha Kramáře a naproti domu Novodomských. Ladař přidal 500 kop, z nichž posledních 125 kop věnováno na nový kostel u sv. Trojice.

Po Ladařovi tomto dům nazýván ještě v předešlém století Ladařovským, jest pak to nynější tak zvaný panský dům č. p. 1. †)

Roku 1580. přijat Vavřinec Ladař od příbuzného svého Jakuba Srnce čili Srnovce z Varvážova k erbu a tituli, což od císaře Rudolfa II. potvrzeno.

Syn jeho Mikuláš Srnovec z Varvážova oženil se roku 1575. tedy ještě nikoliv muž erbovní, s Kateřinou, dcerou patricia Lounského Jakuba Zákostelského z Bilejova a provozoval tu při městě Slaném živnosť kupeckou, jak soudím i z toho, že dne 26. června 1579. zvolen za staršího cechu kramářského. ††)

Mezi konšely zasedl Mikuláš roku 1587. a vytrval tu do roku 1591. poslední tři léta jakožto primas, již pak dne 20 prosince 1591 jakožto rychtář JMC. položil odpor proti kšaftu Mistra Erharta Novodomského, předchůdce svého.

Úřadoval skoro právě čtyry roky, nebo dne 14. prosince 1595. byl již rychtářem JMC. Mistr Ondřej Mráz.

---

*) Acta curiae LIII. 11.
**) Acta curiae LIII.
***) Contractionum lib. VI. B. 17. Ladař znamenalo přísežného dohlížitele a pomocníka při nakládání (ládování) obilí v čas trhu.
†) Liber contractionum VI. E. 5.
††) Acta curiae LII. a LIII.

Muž tento byl rodič z města Rakovníka a přišel do Slaného nejspíše jakožto rektor školní, tu pak se dne 15. ledna 1588. oženil s Mandalenou, vdovou po konšeli a primatoru Jiříku Antošovi. *)

Mezi konšely zasedl roku 1589. a seděl v radě až do svého zvolení za rychtáře roku 1595. v posledních čtyrech létech jakožto primas.

Úřad rychtářský zastával ze všech nejdéle, po více než dvacet roků do 21. dubna 1616.

Toho dne, bylo to ve čtvrtek, sadil královský hofrychtéř, pan Mates Prekl z Proksdorfu, konšely, starší, rychtáře císařského i městského.

Rychtářem J. M. C. byl Ondřej Mráz, ten však následující noci na pátek zemřel a pan hofrychtéř dosadil na jeho místo Viléma Modletického.**)

O muži tomto stala se již zmiňka jakožto manželi Anny, vdovy po Václavu Antošovi.

Roku 1588. dne 8. ledna přijat byv za souseda provozoval po roce 1595. živnosť hostinskou zasednuv na domě Novodomských, který přes uličku sousedil s domem Ladařovským. (Nyní čís. 86.) Dům ten sobě koupil od Urbana Rözlera z Lišic, měšťana Lounského, za 1600 kop. ***)

Živnosti hostinských bylo v městě jen tré a sice mimo vzpomenutou hned v domě vedlejším šenkoval Šimon Blovský a dole pod radnici v hostinci u Černého koně Anna zvaná Černokoňová. Jak si hostinští vedli, vidno z toho, že dne 3 června 1598, „Vilému Modletickému a Šimonu Blovskému poručeno, aby lidem hostinským i vojákům, kteří by se k nim nahodili, hospody přáli a je fedrovali a jeden na druhého a zvláště k Anně Černokoňové neukazovali.“ †)

Roku 1593. a 1602. byl Vilém Modletický členem třetí rady čili volencem, roku 1608. obecním starším, roku pak 1609. a 1610. konšelem. Mimo to zastával roku 1607. úřad městského rychtáře a dne 26. května 1604. na poručení praesidenta komory učinil povinnosť k bernictví v kraji Slanském. ††)

Rozmrzen stálými mrzutostmi vzdal se živnosti hostinské a zasedl na domě, který ještě půldruhého sta let po něm zván byl Modletickým. (Nyní č. 14.) Hodnosť rychtářskou zastával na krátko ode dne 22. dubna 1616. do třetího června téhož roku, kde zemřel.

Když roku následujícího dne 4. dubna 1617. přijel zase hofrychtéř pan Mates Prekl, a jmenoval rychtářem J. M. C. Mistra Jiříka Žďarského Properatora.

Muž tento byl od roku 1601. až do roku 1605. kollegou při škole Slanské, do roku pak 1607. rektorem. Toho roku vzdal se úřadu svého

*) Acta curiae LIII, B. 15.
**) Acta curiae LVI.
***) Liber contractionum VII. L. 5.
†) Acta curiae LIV.
††) Tamtéž.

a oženiv se s Marjanou, vdovou po konšeli Janu Šebestovi, zasedl s ní na domě, který kdysi náležel Jindřichu Kramářovi (nyní čís. 2.) a přijal právo městské.

Od roku 1608. seděl v radě a sice roku toho v radě volenců potom až do roku 1617. mezi konšely. Roku 1618. po náhlé smrti primasa Jiříka Vojny potvrdil z moci své Václava Hanžburského k úřadu tomu *)

Poněvadž převrat roku 1618. hleděl zahladiti stopy krvavého sněmu, pominula i hodnost Mistra Jiříka a když dne 18. prosince 1619. přijeli na Slaný statečný a urozený rytíř Prokop Dvořecký z Olbramovic jakožto podkomoří království Českého, urozený Martin Fruwein z Podolí jakožto hofrychtéř a Samuel Nymburský, písař komorní a sadili novou radu, jmenován Mistr Jiřík v řadě konšelů na místě druhém.

Rovněž když dne 25. listopadu roku 1622. Jiří Vilém Michna z Vacinova, rada nad appellacími, Oldřich Bechyně z Lažan, královský komissař a Prokop Tendl z Balkova, písař komorní, radu sázeli, která do roku 1627. neobnovena zůstala, ač posléz již jen šest osob v ní zasedalo, vydržel Jiřík v radě té a zemřel roku 1627., statek pak jeho odúmrtí na hraběte spadlý na podzim roku toho prodán.

Posledním císařským rychtářem ve Slaném byl Daniel Maškovský, byl od uvedených komissařů císařských roku 1622. zároveň s radou a hejtmanem města urozeným a statečným rytířem Hynkem Jiřím Žďárským ze Žďáru dosazen, byl pak již roku následujícího (1623.) kdy Slaný v zástavu Jaroslavu Bořitovi z Martinic dán, vystřídán hejtmanem Martinickým Mikulášem Hanžburským z Kopečka.

O posledním tomto rychtáři J. M. C. více pověděti neumím, poněvadž v pamětech města po rodině ba i jen po jménu „Maškovský“ darmo jsem pátral, mám za to, že byl cizincem a zbaven byv úřadu svého, zase z města se odstěhoval.

Dle shora řečeného jest řada císařských rychtářů ve Slaném tato:

Duchek Skála 1547. — 1554.
Jindřich Kramář 1554. — 1564.
Jiří Hruška 1564. — 1567.
Jan Vepřek 1567. — 1568.
Václav Antoš 1569. — 1587.
Erhart Novodomský 1587. — 1591.
Mikuláš Ladař 1591. — 1595.
Ondřej Mráz 1595. — 1616.
Vilém Modletický 1616.
Jiří Properator 1617. — 1618.
Daniel Maškovský 1622. — 1623.

*) Acta curiae LVI. 258.

Za zlatého věku. *)

Byl prý v Čechách zlatý věk a „žizn a mír v naší zemi.“ Vzal jsem prubířský kámen a zkoumal, nebylo-li to jen pozlátko, neb vyleštěný nějaký aurichalkus a jednu takovouto „průbu“ tuto podávám, na kterou vzal jsem mnohovzácné opatrnosti slovutné pány purkmistra a radu, jakož i moudré a opatrné sousedy královského města Slaného.

Slaný založil ten dobrý král, co ty dobré groše razil a ještě lepší jeho vnuk daroval městu tomu dům radní, aby měly právo a spravedlnost kde rozbiti svůj stánek.

Počátkem války husitské Slaný prošel pecí ohnivou a pro zkoušku tu brán potom na slovo a byl ve quinternu vyvolených měst a nazýván hvězdou, která proto od dob těch zářila na věži radniční a září tam až do dneška.

Za krále Holce byla i ve Slaném za groš ovce.

Král Husita byl Slanému dobrým přítelem a dal mu majestát, který město chránil před Židy, za to vděční sousedé postavili kamennou sochu toho krále na Pražskou bránu a potom se ptejme, proč musila skvostná a pamětihodná brána ta v našem osvíceném století s cesty!

Za krále Dobře i Slaný bojoval proti právům pana „Rendlíka“ a z toho boje vyšel s nevelikou plesurou.

Zkvétal potom Slaný, ale ve květu tom spražen byl mrazem, který ve svém nejpalčivějším stadiu nazývá se krvavým sněmem.

I z pohromy té město brzo se vzpamatovalo. Po patnácti létech uchlácholený král vrátil privilegia městu i statky až na skrovné výminky a po oné bouři zbyly jenom dva škrabánky, totiž rychtář J. M. C. a „tác“, ale ani tito zbytkové nebyli tak hrozni. Rychtářem byl zpra-

*) Pojednání toto vložil jsem do této sbírky jednak proto, že vše, co v něm podáno, na základě historické pravdy spočívá, jednak proto, aby lehčí a pestřejší jeho sloh byl zeleným místečkem v tom suchopáru dějepisných podání.

vidla starousedlý, rozšafný soused, velmi často mnoholetý primas a mnohdy muž, který by byl nad sebou také rychtáře potřeboval, aspoň když prvý císařský rychtář ve Slaném, Duchek Skála, zemřel, věřitelé podávali si dvéře.

A „tác“?

Byla to sice věc mrzutá jako jeho novověký potomek, pivní krejcar, ale předkům našim ze zlatého věku mohlo to býti útěchou, že mohli pitím prokazovati svou loyalnosť.

Podav takto nacionale a konduitu města, představím je samo ovšem v rysech nikoliv podrobných. *)

Slaný byl městem hrazeným, jen, probůh, nemyslete při tom na nějakou pevnosť, nebo přes to, že Paprocký na obraze toho města z r. 1602. kanony na parkáních nakreslil, myslím, že by bylo dostačilo, kdyby jako při Jerichu Židé sedmkrát jej obcházejíce, byli naň troubili, nebo ten neb onen soused, aby měl do svého dvorce blíž, prorazil si jednoduše hradbou dvířka, jiný, jemuž pivovar k hradbě přiléhal, naděłal do ní oken a proto mám za to, že by byl Slaný nepříteli hrůzy nenahnal.

Kolem hradeb rozkládala se čtyři předměstí, dle bran nazvaná, na Slanské hoře trčely jako posud tři kříže a na Golgatě napínal proti větru dlouhá svá ramena větrný mlýn.

Střediskem a srdcem města i života v něm bylo jediné, ne právě veliké náměstí. Že bylo dlážděno, mohu s dobrým svědomím tvrditi, ale předním šperkem jeho byla veliká louž, u které roku 1572. na rozkaz podkomořího vystavěna solnice, o klenot pak tento starali se moudří a opatrní otcové města tak starostlivě, že ve strachu, aby snad nevyschla, dali do ní r. 1615. vésti troubami vodu z Hájů. **)

Byli bychom nespravedlivi, kdybychom nepřipomenuli, že Slanští tenkrát měli na náměstí kašnu, ale chuděra nechtěla „vodu držeti“ přes to, že v pátek po neděli misericordias roku 1607. o ní snešeno, „aby se ceynem vyfutrovala a poněvadž na to by velký náklad od obce jíti musil, svoleno, aby jedenkaždý z pánův předně a potom z sousedův něco ceynu k tomu dobrovolně obětovali.“

Jest to ode mne sice nehezké, že jsem si všiml spíše louže nežli radnice, ale mně se ta louž náramně líbila, představil jsem si ji pokrytou jasně zeleným křesem, v němž prohánějí se žluťoučká housata a kačata s nutným attributem pronikavého piskotu; nijakž pak nepochybuji, že některý nadšený humanista Slanský, tak na př. Capo Netovicenus viděl v louži té některé bahno Tartaru, snad bohům posvátnou Styx a pak se to shoduje — zlatý věk a na náměstí Styx.

---

*) Místo zevrubného popisu připojen ku knize obraz města z roku 1602. pořízený dle současného vyobrazení v knize Bartoloměje Paprockého nazvané Diadochus, o kterémžto vyobrazení s dobrým svědomím říci mohu, že jest věrným.

**) Arch. Slan. Acta curiae Ll. Háje sluje výšina nad městem.

A teď, stojíce na břehu té zlatověké louže, ohlédněme se kolem sebe. Nejprvé do oka nám padne ta šeredná justice, co uprostřed náměstí jako ku hrozbě zdvižený prst trčí, ale nad tou přimhuřme zrak, abychom nemusili ze lži kárati básníka Ovidia, jenž praví:

„Prvně vzešel zlatověk, jenž žádných neznaje kárcův
od sebe sám, bez zákona dbal věrnosti a práva.
Vzdálen byl strach i trest, hrozivých tu nebývalo slov číst
na dskách vystavených, ano bez soudců byli jisti.“ *)

Nebo dalším pátráním se přesvědčíme, že bydlel tu lid blažený dle slov básníka Horacia, jenž praví:

Beatus ille, qui procul negotiis
paterna rura bobus exercet suis,

nebo jako corpus delicti spatříme před každým domem i na náměstí pořádnou kupu mrvy, kterou hejno slepic čiperně na všechny strany rozhrabuje.

Moudří a opatrní otcové města nebyli ovšem hrdi na tuto okrasu a již roku 1566. poručili, aby tento užitečný sice ale neesthetický mobiliar hospodářský do božího hodu tenkrát nejblíže příštího byl vyvezen, roku pak 1570. nařízeno „prasat mrtvých na hnoje nenositi“, ano roku 1619 „Ondřej Forman, z Bazatovy chalupy, jest nařízen, aby rumy a hnoje ven vyvozoval, od nich že jemu placeno býti má.“

Na straně severovýchodní stálo ve dvou řadách šestadvacet masných krámů. na straně pak severozápadní byly dvě studně na gruntě sice městském, ale majetek privátní. V jakém stavu studně tyto se nalézaly, posoudíme z toho, že Antoš sukna kroječ, majetník jedné z nich, radou musil býti donucen, aby pořídil ovrubeň, druhá pak, poněvadž patřila třem sousedům, zanedbávána ještě více, tak roku 1609. Daniel Moucha a Jiřík Vojna, dva z majitelů, žalovali Lidmilu Senomatskou, třetí držitelku, že zdráhá se dáti ze studně vytáhnouti mrtvolu kohouta tam utonulého a když konečně k tomu došlo, vytažen sice kohout, ale dvě kočky tam nechány, poněvadž na ty rozkaz purkmistra pánů se nevztahoval a pak „studnice ta má tři pány“, bránila se rozezlená vdova. **)

Jest s podivením, jak na skrovné té prostoře, k tomu všelijak zastavené a neupotřebitelné, mohl panovati život a rej, jakého nyní ani stín se nenachází.

Prostora ta pokryta byla plachtovými boudami čili stany, které tu přes noc zůstávaly, ač roku 1589. „poručeno všem, kdož na rynku krámy si stavějí, aby na noc je domů brali, kdo ne, že do škol neb do šatlavy k spálení vzaty budou.“

---

*) Metamorf. 89—93, překlad prof. Jana Červenky.
**) Slan. Arch. Acta curiae LV.

Stany tyto roku 1601. ferina jakýs mezi 4. a 5. hodinou v noci, ač měsíc plně svítil, pořezal, nebo o neposedy nebylo v rozpustilé té době ani ve Slaném zle.

Pod stany těmi a vedle nich i mimo dni trhové zasedaly v pestré směsici rozličné prodavačky, hlavně s viktualiemi obchod vedoucí a krátící sobě dlouhou chvíli hovorem ovšem šprýmovaným a neurvalou hádkou.

Pak seděly tu kuchařky, jimž roku 1578. nařízeno, od purkmistra pánův, „aby jídla dobře, úpravně a čistotně strojily a řečí oplzlých nechaly“. Byl to tedy hôtel „u zlatého slunce“, kde prostíralo se prachem, kořenilo vtipem a obsluhovalo odpadky — nebo bezpečně tvrditi můžeme, že napomenutí starostlivých otců bylo hlasem volajícího na poušti.

Jaksi oddílem tohoto křiklavého cechu kuchařek byl odbor šiškářek, kterým roku 1603. nařízeno, aby za doby velikého sucha smažení nechaly. Hoj jak se tu rozlítila třebas dosti jinak mírná matrona, když jí tu do očí bylo tvrzeno, že to sádlo, na kterém tu na náměstí v učouzeném rendlíku koblihy a šišky smaží, za živa štěkalo! Městský rychtář byl nízkou instancí v tomto arcikriminálním sporu, ta letem a nadávkou přeběhnuta a rozlícené strany přichvátaly jedva dýchajíce před purkmistra pány a i těm to dalo práci nežli spor ten „umořili.“

Vedle šiškářek seděly tu olejnice s olejem makovým a semencovým, dále koláčnice a plachetnice, z nichž prvé koláče a druhé chleb prodávaly. Seděly tu husařky, kterým roku 1586. nařízeno, „aby hus dobrou, osekanou za deset grošů dávaly, drob za tři groše, hus pak se vším za dvanáct grošů. Čtvrtku pečené domácím a dělníkům za tři groše, přespolním o jeden nebo dva groše dráže.

Podobný obchod vedly tu rybářky. Nejrozkřičenějším byl však cech jablečnic, který roku 1598. od purkmistra pánův „pro neřádné užívání pravidel zrušen.“

Teď ještě k tomu si přimysleme o trhu pekaře, huntýře, drobníky, hrnčíře, pláteníky řešetáře, bednáře, ševce, krejčí, kožešníky, nožíře atd., konečně rolníky s povozy naloženými obilím neb zeleninou a pak musíme se diviti, že zbylo ještě něco místa pro kupující

Konečně třeba připomenouti, že Slanský rynk nebyl jako v jiných městech vrouben podloubím, nebo toto nacházíme u jediného domu nárožního k bráně Velvarské.

Nazvali-li jsme náměstí srdcem města, můžeme radnici nazvati hlavou, bylať sídlem a stánkem moudrosti, práva a spravedlnosti.

Stála povždy na tom místě, kde posud, totiž uprostřed pořadí domů, které na straně jihovýchodní náměstí vroubily.

Bylo to stavení dvoupatrové s vysokou věží, galerií opatřenou, nad věží pak leskla se vzpomenutá již hvězda, kterou tenkrát (r. 1617.) purkmistr páni i s makovicí třiceti šesti dukáty uherskými pozlatiti dali. Ve výši prvého patra nalézal se staročeský, čtyřiadvacetihodinný orloj.

Přistupujícímu k radnici stavěly se nejprvé v cestu přední stráže královny Justicie: byly to trdlice, kruh a koš.

O prvé činí se zmínka roku 1577., kteréhož léta dne 6. prosince „Krušinovi a druhému tesaři předloženo, že hromovali, aby v neděli v trdlici stáli a kolomasti lžici žrali.“ *)

Patrno z toho, že Slanská spravedlnosť nespokojila se jen prostředky duševními a chápala se i prostředků dietních.

S jakým účinkem tento medikament setkal se vůči vzpomenutým hromům, toho jsem se nedočetl.

O druhém prostředku justičním, totiž o kruhu nalezl jsem senatus consultum purkmistra pánů ze dne 5. července r. 1604., kdy nařízeno, že „katů Holey má v kruhu u rathouzu pod řetězy po tři soboty k žádosti pana Vodolána (Pětipeského z Chýž) skrze Šebestiána Lounského přednešené sedati, že se krádeže v jeho dvoře dopustil a dvůr slezl.“

Nejpestřejší historii měl koš, bylo to hrozivé memento pro hádky a sváru chtivé ženy na rynku, zůstalo však pouhým ložem Záhořovým, nebo ač mnohé hrozby košem nalezl jsem v aktách rady, nenalezl jsem ani jednou, že by trest byl býval vykonán, ač o existenci tohoto justičního mobiliaru nepochybuji, vždyť sousedka Němečková dala na jeho zhotovení deset kop, sumu to tak vysokou, že o zařízení a tvaru tohoto znamení zlaté doby ani představu utvořiti se nemohu, však tolik vím, že to byla jakás proutěná klec, do které delikventka ze sváru a hádky na rynku usvědčena jsouc, zavřena byla a nejspíše i na provaze s klecí do jisté výšky vytažena. Že by snad nádavkem podobná klevetnice ještě pardus byla dostala, dá se tušiti, ač mi poněkud nejasným edikt purkmistra pánů vydaný ve středu po svatém Kiliánovi r. 1614., kterým se nařizovalo, „když se tak ženy klevetné na rynku vaditi budou, že se má každá v koši řezati, protož naschvál na ně koš udělán býti má.“ **)

Než vstupme již do domu radního.

Tu v přízemí byla „Dobeška,“ tak nazývali Slanští svou šatlavu; myslím, že nazvána tak po prvém, jenž v prostoře její byl pohostinu. ***)

Jak pestré bylo obyvatelstvo Dobešky, uvedu tu několik příkladů. Prvým jest pouhá hrozba teprv, kde roku 1571. purkmistr páni „oznámili sousedům nezbedným a těm, kteříž jsou mňoukali, kdo by se toho dopustil, aby dvě kopy propadl a týden v šatlavě byl. †)

---

*) Acta curiae LII.

**) Acta curiae LVI. fol. 44.

***) Předci naši bývali i při vážném díle spravedlnosti dosti často i šprýmovni, v starých letopisech českých (Scriptores rerum bohemicarum tom. III. fol. 322.) čteme toto: „T. l. (1512.) ve čtvrtek před svatou Priškou huntýřka nějaká musila nápravu učiniti Kavanovi vedle nálezu o česť. Potom též učiniti musil nějaký Polévka Dorotě, dceři Krosilově, a nejprv ho vsadili do sklepu, aby slul Polévka; a nazejtří kázali vzíti Jelito pro dluhy do druhého sklepu, aby slul Jelito. To jsou ty slovutné vazby novoměstské.

†) Acta curiae LI.

Patrně jednalo se tu o nějakou zlatověkou kočičinu; škoda, že nemohl jsem vypátrati, komu ta kočičina platila; poznali bychom, kde předky naše ze zlatého věku tlačil střevíc.

O dvě léta později (1573.) pan Daniel Gamaryt z Rovin, jeden z předních sousedů tehdejších, „přátelsky napomenut a nespůsoby jeho mu předloženy a poručeno mu. aby šel na věž.“ Bylať totiž pro vznešenější hosti Dobeška ještě jedna na čerstvém vzduchu, až kdesi v třetím patře radniční věže, a proto vykázána tato panu Danieli, který byl dobrý čili muž erbovní a do Slaného přistěhoval se z Prahy. Ale i ohled ten u pana z Rovin málo platil a on vyjádřil se o slavném úřadě velmi neomaleně, řka, „že se odvolá k pánům místodržícím a rychtář že je lhář.“

Však největší potíž purkmistr páni měli s Vávrou Jindřichovic, který dle všeho byl Slanským Dačickým.

Roku 1576. vzpomenutý Vávra, „dán do šatlavy, že v noci po rynku běhal, hvízdal a motyčkou do dlažby křesal.“

Byl mladíkem a zajisté odpustili bychom mu ten buršácký kousek, kdyby byl aspoň časem zmoudřel, ale prudká krev nechtěla se ve Vávrovi utišiti a po dvanácti létech ještě (1588.) „že se při obecních počtech nemravně a omflocky choval a ožralý byl, dán do vězení.“ Starý hříšník však nebyl jen tak lehko k napravení a po dvou létech (1590.) „že nočních časů šarvátky buď v hospodách neb na ulicích zavozoval i jinak nepokojně se chová, poručeno, aby víceji přes noc nikdy v městě neostával, jestliže by se tak nezachoval, tedy po každým takovým zůstání Dobeškou za den a dvě noci trestán býti má.“

Zdali toto vyhnanství Vávru k lepšímu přivedlo, nevím, ale doufám, neboť dostal se i do kolegia městských úředníků jakožto dozorčí nad lomy a tu snad teprv šediny krev jeho trochu shladily.

Mnohdy byl toho ostrý jazyk příčinou, že za jeho majitelem zapadly dvéře Dobešky, jak se to stalo Janu Hotárkovi roku 1602., když byl Matouši Neminovi jezovitův a jednušek nadal.

Vidíme z toho, v jaké lásce u předků našich byli ctihodní patres societatis Jesu, když jméno jejich stalo se nadávkou a v podobné asi lásce byli i katolíci vůbec čili „pod jednou“ aneb zkrátka „jednušky“, jak rovněž z příkladu uvedeného vysvítá.

Pikantnější byla historie, která přivedla za mříž kuriositu, totiž Marjánu Špetlovou, ženu Slanského kata, Jana Špetle

Vzpomenutý kat, když mu byla prvá manželka Alžběta roku 1608. zemřela, pojal vzpomenutou již Marjánu.

Špetle musil býti již hezky při létech a druhá jeho manželka nejspíš mladicí, což tedy divno, že se jí stav manželský se starcem znelíbil a ona počala si hleděti záletův. Asi po roce nešťastného svého manželství (1610.) přivedla si na katovnu Andresa lazebníka a ten pustil

žilou jí a přítomnému Jindrovi, mlynáři Nelahozevskému, milenci katovčinu. „Scedili krev do hrnku a pak se sobě zapsali, že umřeli Marjáně do tří let muž, že budou svoji.“

Byl to tedy tvrdý, mefistofelský úpis, ale krvavou tou procedurou milenci nejspíše urazili bohyni lásky tak, že jim ochranu svou odepřela a věc přišla na světlo a k uším purkmistra pánův donesl ji sám klamaný manžel.

Marjána ocitla se v Dobešce.

Bylo-li právo proti nešťastné ženě, bylo za to veřejné mínění při ní a to vtělilo se v četnou deputaci Slanských sousedek, které postavily se v místě radním před purkmistra pány a přímluvou i prosbou toho dosáhly, že právo přimhouřilo oči a Marjána vyvázla z nebezpečné léče.

Že Dobeška byla také studenou lázní pro neprozřetelně prostořeké spisovatele, vidíme na Eliáši Sasynovi z Toužkova, který roku 1610. nějak neprozřetelně své fantasii uzdu popustil. Vypravujíť pamětí městské, že tento „rythmův skladatel, pokladač a šibal měl být trestán, ale prosil purkmistra pány za odpuštění propter omnes sanctos et beatos.“ *)

Když roku 1616. sousedé Tobiáš Kotlář a Jiří Ferstr se na kordy vybídli, dali je páni rovněž do Dobešky, odkud teprv deseti kopami se vykoupili.

Konečně dočkala se Dobeška i pana advokáta, bylo to ovšem už v soumraku zlatého věku roku 1639., kdy „Daniel Vlasák, řečník, pro své opilství a že s patienty svými opilý do rady vstupuje a pro svou neforemnou a nerozumnou oratorii do vězení podán.“

Musela vůbec tehdejší advokatura ve Slaném býti vratkou existencí, nebo tento Daniel Vlasák spojil s ní úřad sluhy pánů literatů.

Ku konci třeba připomenouti, že moudří a opatrní otcové města neposkytovali chlupaté polévky zdarma a bezděčný obyvatel Dobešky musil si ji prací zasloužiti, tak nalezl jsem v účtech z roku 1615. položku „za půl libry svíček a za půl libry loje, když v šatlavě mleli.“ Byl to asi nějaký ruční mlýn neb stoupa, nebo o mlýny nebylo ve Slaném zle, bylo jich v městě a nejbližším okolí do deseti vodních a vzpomenutý větrník na Golgatě.

A teď vystupme po schodech do prvého poschodí na radniční „mazhaus“. Tu bylo centrum města, tu zasedali purkmistr páni, starší i volenci k radě i soudu, odtud řízeny osudy města i jeho obyvatel, ba i osudy celého kraje Slanského.

Jednou za rok zavítal do města pan královský podkomoří neb jeho zástupce pan hofrychtéř, aby sadili radu.

Někdy tento vzácný pán přijel bez předcházejícího oznámení a náhle, mnohdy bez průvodu sám na koni, zvláště jednalo-li se mu o to, aby

*) Acta curiae LV.

purkmistra pány zastal v nedbalkách a nepřipravené, nejčastěji však příchod jeho mohl býti snadno předvídán, nebo k vůli ušetření nákladu konával návštěvy tyto cestou okružní. Tak oznamoval roku 1605., že dne 24. června přijede do Litoměřic, dne následujícího obnova rady tamtéž a dne 26. odjezd do Ústí. Tam dne následujícího obnova a 28. odjezd do Mostu; tem druhý den obnova a 30. odjezd do Kadaně; tam dne 1. července obnova a odjezd do Žatce; den na to v Žatci obnova a v neděli dne 3. odjezd do Rakovníka; tam druhý den obnova a dne 5. cesta doLoun; den na to tam obnova a odjezd do Slaného, kde dne 7. obnova „a potom podle vůle boží do Prahy. Amen."

Nejčastěji však velmožný pán příchod svůj listem náležitě oznámil. Pak píše ve čtvrtek po vzkříšení Páně (19. dubna) roku 1618. pan Mates Prekl z Proksdorfu, královský hofrychtéř, do Slaného takto:

„Moudří a opatrní přátelé moji milí! Zdraví i jiného všeho dobrého od Pána Boha přeji vám rád. Jakož jest vám pominulých dnův od J. M. pána podkomořího psaní učiněno, kdy aneb kterého dne byste k obnovení ouřadu J. M. pána aneb mne spolu s písařem komorním očekávati měli a poněvadž pak z jistého a milostivého poručení J. M. C. pana pána nás všech nejmilostivějšího toho se do středy po památce svatého Filipa a Jakuba odložiti musí, pročež budete moci na týž den očekávati a jak starobylý obyčej býval, v tom se tak zachovati. Milosť boží rač s vámi býti."

Slova „pročež budete moci na týž den očekávati a jak starobylý obyčej býval, v tom se tak zachovati," vztahovala se k slavnému uvítání a pohostění vzacného pána. K uvítání tomu bývali vypraveni „rejthaři," čili jakbychom nyní řekli „banderium," mladíci to neb mladí sousedé z nejpřednějších rodin, jimž za náčelníka dán některý z konšelů, který řečí pana hofrychtéře vítal.

Páni konšelé nesluli darmo „moudří a opatrní" a vědouce, že pan hofrychtéř přijíždí, aby se přesvědčil, zda mír a řád panuje v obci, svolali řádné v čas starší obce, „mají-li do rady co stěžovati, aby oznámili, aby přijedší pan hofrychtéř obtěžován nebyl." Samo sebou se rozumí, že nebylo ani slůvkem stěžováno, čímž ovšem řečeno není, že by správa konšelů byla bývala bezvadnou a nejednou musila rada rázných prostředků k udržení své autority užiti, jak se stalo na př. roku 1579., kdy „mnozí občané, že sbírali na prokuratora a žalobu k panu podkomořímu a hofrychtéři stran pohřbu v městě a u svaté Trojice, dáni do vězení."

Podobná příprava k příjezdu velmožného pána stala se roku 1587., „kdy páni starší obecní a volenci byli do rady povoláni, kdež na dotazku pana purkmistra pánův oznámili, že sobě nemají co do nich stěžovati a poněvadž jsou i počtové obecní u přítomnosti jich pořádně vyřízeni, že o tom všem náležitou relaci j. u. panu hofrychtéři a panu písaři komornímu učiní."

„Při tom jsou nařízeni úřadníci do kuchyně Ondřej Svícník a Jiřík Bilinský, k vínu Jan Hlinecký a Jan Blovský, k pivu Matěj Špitálský a Jakub Roubíček.“

Pan hofrychtéř ovšem dlouho neprodlel, tak dne 13. března 1602. vypravuje písař městský: „Toho dne se na radě nesedělo, že se příjezdu pana hofrychtéře M. K. Č. k obnovení úřadu konšelského očekávalo. Ten k třetí hodině na noc přijel, nazejtří radu sadil a v pátek okolo 17. hodiny do Prahy odejel.“

Při vší této lakonické stručnosti v úřadování míval přece pan hofrychtéř času k pikantní kontroversi. Dal si svolati na radnici vdovy sousedky a otcovsky jim tu na srdce vložil, by se do příštího svatého Havla provdaly, přijíždívalť pan hofrychtéř s pravidla z jara kolem sv. Jiří, bylo tu tedy jednáno od něho shovívavě. Byla to asi zábava pro vzácného pána, což tu bylo asi stesků, což tu bylo žalob, jak mnohý tu padl řízný vtip, jak mnohý tu prošel pádný klep, ale domluva účinkovala, pokud jsem se v těch sežloutlých foliantech paměti městských poohlédl, dostačovala všude tato jedna domluva; bývalť, o tom nepochybuji, pan hofrychtéř mocným přímluvčím u liknavých ženichů. Odbyv tuto svou vedlejší úlohu a shrábnuv za své namáhání „ostrožné,“ opustil pán město, poroučeje je na rok ve správu moudrých a opatrných purkmistra pánův, kteří ovšem za svou péči a namáhání také placeni bývali.

Rada totiž skládala se ze tří sborů po dvanácti členech. Sborem prvým bylo dvanácte konšelů, první z nich nazýval se primas a byl hlavou města, konšelům však v záležitostech městských předsedal purkmistr, totiž každý konšel po čtyři neděle dle pořádku, v jakém dosazeni; poslední vybývající čtyři neděle purkmistroval zase primas.

Druhým sborem byli obecní starší, kterých bylo rovněž dvanáct a povinností jejich bylo, radou konšely podporovati a přehlížením účtů kontrolu vésti.

Dva tyto sbory sázel hofrychtéř jakož i rychtáře městského, který předsedal konšelům při soudu; třetí sbor tak zvané volence (electores) v počtu rovněž dvanáct i volili sbory předešlé a sice k tomu, aby byl dostatečný počet sousedův, jimž by se úřadové městští svěřiti mohli, jichž byl veliký počet, neb nad každým nemovitým majetkem, důchodem neb prací volen byl jeden neb více úředníkův.

Z úřadů těch placen byl úřad purkmistra a sice obdržel dle uzavření ze dne 7. října roku 1598. dvanáct kop na penězích, tři strychy žita neb místo třetího jeden strych pšenice a jednu prostici soli; dále obecní starší dostávali, aby z úřadu neztloustli — po věrteli hrachu. *)

Jak již vzpomenuto, ležela v rukou konšelův správa města i jeho statků a soud nad městem i krajem. Poněvadž druhá tato povinnosť byla důležitější, promluvíme o ní dříve.

---

*) Acta curiae LIV.

Soud tento skládal se z konšelů, jakožto přísedících a rychtáře, jakožto předsedy.

Když se soud sešel, oslovil rychtář jednoho z konšelův: „Pane N., račte právo říci, jest-li čas soud hájiti.“

Konšel odpověděl: „Pane rychtáři, poněvadž jest provolán a lidé toho potřebují, jest čas soud hájiti.“

Na to zase rychtář: „Pane N., račte právo říci, co k tomu poctivému soudu náleží.“

Konšel: Česť a kázeň.“

Na to rychtář soud zahájil touto obšírnou formulí:

„Ve jméno boží. Amen. Já tento soud hájím boží mocí, nejjasnějšího a nejnepřemoženějšího císaře N. jakožto krále českého, pana pána našeho nejmilostivějšího, jeho milosti mocí, pana podkomořího a pana hofrychtéře jich milostí mocí pana purkmistra a pánův jich milostí mocí a svou rychtářskou mocí i každého dobrého mocí i těchto všech přistojících mocí, kteříž k tomuto soudu poctivému přislušejí, jimž jest česť a kázeň milá. Nejprv k tomuto poctivému soudu česť a kázeň připovídám, nečesť a nekázeň odpovídám, pravdu, spravedlnosť a právo vyšší i nižší připovídám, bezpráví všecko odpovídám. Jestli by kdo oč měl mluviti při tomto poctivém soudu, aby mluvil poctivě a s potazy. Pakli by kdo přemluvil, ježto by tomuto poctivému soudu k hanbě bylo, jdi jemu na peníze, pakli by skutek učinil, čehož, pane Bože, ostříci rač, jdi jemu na nejvyšší právo.

„Páni soudcové milí, já tento soud vedle úřadu svého osazuji Bohem a přítomností vašich milostí.“

Když byl soud ukončen, uzavřel jej rychtář touto formulí:

„Já tento soud vzdávám ke cti a chvále pánu Bohu a J. M. C. císaři N. jakožto králi českému a J. M. p. podkomořímu a panu hofrychtéři a panu purkmistru pánům ku poctivosti.“

Stálým attributem tehdejšího soudu bylo právo útrpné čili tortura, jehož vykonavatelem pod dozorem rychtáře a jeho přísedících byl kat. Úřad ten počátkem XVII. století zastával vzpomenutý Jan Špetle, ten však nevěru své manželky dlouho nepřežil a po smrti jeho (asi 1615.) bylo několik kompetentů o uprázdněné místo. Než bylo zadáno zastával je nejspíše dřívější pomocník Matěj Drtina a ten podal poníženou supplikací, které však snad v spěchu datum přiložiti zapoměl, purkmistru pánům, ve které žádá, „aby při své službě byl zanechán přes to, že mnozí na to místo se tlačí,“ aby pak drobné své dítky uživiti mohl, prosí „za stryšek žita.“ Byl to tedy hledaný úřad, ale na růžích ustláno kat neměl, když tak snažně za almužnu prosil.

Práce při právu Slanském mnoho neměl a řídkou, velmi řídkou jest v pamětech městských zpráva o popravě.

Tak dne 5. února 1602. Václav Vašek, Václava Červeného syn, pro mord v městě spáchaný a krádež ortelován k meči.

Poněkud hojnější jsou zmínky o provedení práva útrpného. Tak roku 1596. „pan Václav z Kolovrat žaloval Jana a Jiříka, že se prolamovali zdí a jeden že zabil člověka a uříznuv a odřev hlavu z kůže, měšec si udělal. K lámání zdi se přiznali a na právo útrpné dáni.

Roku 1605. „Holey katův v Lukově sedláka samovraha čtvrtil a zahrabal; za to vzat, poněvadž v knize lotrovské několikrát zapsán, na trápení.“

Materiál dodávaly katovi i pověry, tak roku 1620. vydal Vodolán Pětipeský právu Matěje Macháčka a Jakuba Nádenníka jakožto škůdce zemské a čarodějníky.

Výpovědi mučených měly zůstati v tajnu, ale často se stávalo, že byly dříve venku, než rychtář aneb kat; tak roku 1628 Tomáš Hovorýn, přisedící a písař při rychtářském soudu, napomenut, „poněvadž tajnosti, které při právu útrpném doslýchá a zapisuje, při korbeli a v opilém stavu vynáší.“

Méně důležitou, ale za to rozsáhlejší byla druhá povinnosť purkmistra pánů, totiž správa města. K tomu cíli scházela se rada pravidelně dvakrát v týdnu, obyčejně v úterý a v pátek, vyjímajíc prázniny o svátcích, vlnobraní a žních a z některých příčin mimořádných.

Tak na př. čteme v knize pamětní v roce 1561. ke dni 29. listopadu: „Nebyla rada pro pohřeb Kateřiny, manželky Jana Vepřka, primasa;“ jindy zase: „páni jeli do Velvar na jarmark, nebylo sezení,“ z důležité příčiny neseděno v radě na den povýšení svatého kříže roku 1587., nebo bylo — posvícení.

V seděních těchto starali se moudří a opatrní otcové města nejen o tělesné, ale i duševní blaho svých spoluobčanův. Že o školu a děkanství péči vedli, o tom promluvil jsem jinde, že pak i náboženské záležitosti před své forum volali, uvidíme z několika příkladův.

Tak roku 1564. Šimon Kulhánek napomenut, aby se v náboženství, jakž připověděl, srovnal s obyvateli města a „Pecinovských“ nechal.

Radikalnějším byl Vít Slanský, o němž roku 1579. udal Petr Vovčárský, „že mluvil, že pán Kristus jest jako jiný člověk a panna Maria že se narodila nenáležitě.“

Rovněž prostořekým byl Jakub Smetana, jenž roku 1602. „napomenut v radě, aby hádek o religion při kvasu zanechal, že to rvačky a vraždy za následek má, aby to nechal učenějším.“ Patrno, že Jakub Smetana míval nábožnou — opici a tu rád drtíval dogmata — bromem. Tak vzpomenutého roku dne 8. května Tomáš, syn Martina, kožešníka, oznámil, že s Jakubem Smetanou měl de missa a de Maria virgine disputací a když jest on pravil, že panna Maria byla také v hříších počata,

on Smetana že jest mu řekl: „Však v hrdlo lžeš, aby vás s tou vírou vaší sto hromů zabilo.*)

Že rada více z opatrnosti nežli z nesnášelivosti prostředků podobných se chápala, vidíme z následujícího, že na „srovnání“ nenaléhala, slíbil-li jinověrec klidně se chovati. Roku 1606. „Jan, příjmím Fontana, Vlach, řemesla zednického s Mandalenou, manželkou svou a třemi dítkami rodilými v městech Pražských přijat za obyvatele.“

Paměť městká dokládá: „Religionu římského je, ale on že se žádným o to hádati se nechce.“ Mnohostrannější byla činnosť rady, kde jednalo se o tělesné blaho spolusousedův, prostíralať se od vzpomenutého již kohouta ve studni na rynku až ku nákladné koupi zemských, deskových statků. Roku 1565. poroučeli páni konšelé sousedům, aby se opatřili náčiním hasičským, 1579. pokutovali sousedy, kteří opominuli se stromů sebrati housenky. Roku 1594. děkovali vojákům, kteří proti Turku pohanu statečně si vedli, 1589. pokutovali Martina, mydláře, že „v městě loje škvařil a tudy sousedům smradem nelibosť činil.“

Nad čím vším bděli purkmistr páni, vidíme nejlépe ze seznamu ročních úředníků. Tak roku 1618. (26. listopadu) zvoleni: Nad kostelem v městě farou, školou a špitálem, nad kostelem svaté Trojice, kostelníci (dohližitelé v chrámu), inspektores školy a fary, nad dvorem v městě, nad dvorem Kvíckým, nad dvorem Drnovským, nad dvorem Trpoměšským, nad platem školních officialů, inspektores register dvorských, nad clem těžkým a fryčkem, nad šmídem a huntem, nad vybíráním vody, nad obecním mlýnem, nad vinicemi, nad železnicí (skladem železa), nad solnicí, nad cihelnou, nad obecním dílem, nad přijímáním mouky a chlebův, nad šosem a platem komorním, perkmistři nad dílem viničním, na dohlédání mezi pekaři a vězni, nad trhem obilním, nad husařkami, ano r. 1570. (28. srpna) vyvolena v městě Boučková, Stíšková, Damšová a Kočková, na předměstí pak Vlčková, lazebnice a Šafránková nad děvečkami a vdovami, které by se neřádně chovaly a dopouštěli, aby je ohledávaly.**)

Mnohou chvíli zabralo radě rovnání rozvaděných manželů. Tak roku 1586. „Markétě Hanzlové učiněno napomenutí přátelské, aby s Janem Noskem, manželem svým, náležitě křesťansky a manželsky nakládala a jej v uctivosti měla.“ Byla to tedy zlatověká Xantippa, před kterou nebohého manžela tady rada v ochranu brala, avšak častěji byl poměr ten obráceným a roku 1590. Jakubu Drahovzalovi, řezníkovi, purkmistr páni předkládali, aby manželce „mimo náležitosť nic neubližoval, neplundroval a nek... il, a jestliže by ve dvou nedělích spolu se nesešli, tehdy aby města ve dvou nedělích pořád zběhlých prázni byli.“

Jak ani jinak býti nemohlo, ocitla se před forum purkmistra pánův často i kouzla a čáry. Tak roku 1596. „Václav Vycvaleney obvinil Jana,

*) Acta curiae LIV.
**) Acta curiae LVI. a LI.

Machovýho syna, že ho v noci podvazkem zavázal do marštale a vykradl. Podvazek že znají, ale že ho uvázali k mlýnskému kolu, aby nemohl zloděj daleko odejíti a tu slyšeli Jana naříkat, že mu udělali, že nemůže od mlýna. *)

Kdož by si mohl i jen pomysliti, že může také kouzlo v podvazku vězeti; stálo by to snad za vyšetření, pozbyl-li té moci za dob našich, čili nic, jisto aspoň jest, že mnohý zasmušený aneb utoužený mladík s patrným nepokojem obchází po dlouhou dobu ten či onen dům a nemůže se od něho odtrhnouti, kdož ví, není-li toho příčinou také nějaký podvazek.

Ďáblem páchly však již čáry, o kterých nalezl jsem zmínku k letu 1619. Toho roku stěžovala si Nekoláčného dcera na nějakého oráče, „že jí udělal, aby s ním byla zle živa a pohrůžku učinil, jestli že toho neučiní, že mu toho líto nebude. A potom při měsíci kočku roztrhl a dal jí do kola; též nějaké kořeni, že se jí vždy hlava kormoutila a srdce jí bolelo jako kámen a žalovati matce nemohla. **)

Činnosť rady pravidelně uzavíraly obecní účty. Tyto skládala rada konšelů před druhýma radama a často před obcí veškerou. Byloli vše shledáno v pořádku, dostala rada obsolutorium.

Krásným jest takovéto absolutorium na př. z roku 1498., kde se praví: „Vyšli jsú řádně, poctivé a chvalitebně, jakož mužie ctní, dobří a chvalitební a zachovalí, protož... všecka obec veliká počet od svrchu psaných osob (konšelů) přijala jest s děkováním a schválením a je propustili, propouštějíce,.. prázdny činie a slíbili jsú a slibují, nikdy dále svrchu jmenovaných i jich dědicův a budouciech nic upomínati.“

Však již dost těch péčí a soudů, ohledněme se raději ještě poněkud po tom, jak se ti naši předci ze zlatého věku dovedli baviti.

Když bychom tak za našich prosaických časův chtěli si představiti starousedlého, poctivého a opatrného souseda staroslavného města při jeho nejzamilovanější zábavě, jak by asi vypadal?

Hádati zajisté nebude nikdo, nebo každému věci i jen dost málo znalému musí ihned před duševní jeho zrak se postaviti — šic.

„Čas vše mění i časy,“ praví pěvec Slávy dcery, ale na šice při tom jistě nemyslil, jejich věkovitá sláva založena jest na skále, o které by i ptáček nad Berounkou pod Tetínem lháti musil. Šicové byli, jsou a — budou.

Že již byli i v zlatém věku, čtu ve knize pamětní, kde psáno, že ve středu po svatém Vítě roku 1606. „pánům střelcům poručeno, aby se v neděli na hospodu sešli a tu aby povážili, kdyby se pták o království střileti měl a v pondělí aby všickni do radnice najíti se dali a tu reformací společnosti jich pánův starších státi se má.“

*) Acta curiae LIV.
**) Acta curiae LVI. 305.

Slovo reformací neznamená tu změnu víry, nebo šice na jinou víru obrátiti nemožno; ale znamená dělání šarže.

Generace mladší bavila se hrou v kuželky, což snad staré pány na radnici mrzelo, nebo jinak nedovedu si vysvětliti ferman jejich z roku 1570., „kterýmž Janovi Zelenkovi přikázáno, aby plac ke hře kulemi zbořil a kule spálil.“ *)

O zvláštních příležitostech hleděno i zvláštní zábavy. Tak ve dni masopustní (dies bachanalium) roku 1576. „Havel Balas žádal, aby mu kratochvíl v kolbě s Matějem Ubřilem propuštěna byla. Jakub Drnovský poslal věnec Mikuláši Ladaři, Václav Koleso s Ondřejem Svícníkem, Vít Sládek a někteří pekaři také o to žádali. Povoleno a Jiřík Antoš požádán, aby dohlédal, aby při tom nějakého fortele se neužilo.“ **)

Měli tedy Slanští toho roku o masopustě turnaj, hru rytířskou; jakými pak erby se prokázali zejména vzpomenutí pekaři, historie neprozrazuje.

Že předkové naši ze zlatého věku také velmi rádi sobě pro zábavu zašli na „truňk,“ rozumí se samo sebou. Slanští vařili asi v desíti pivovařích pivo pšeničné i ječné čili bílé a staré, a vinice dávaly božího daru také v hojnosti.

Šenk vykonáván od sousedů v jistém pořádku dům od domu a „truňku“ chtivý soused spatřiv nade dveřmi kytici nebo chvost hoblovaček neb i chomáč sena, neminul, zejména postaral-li se šenkující soused o nějaké vnadidlo, což ovšem působívalo zejména u pánů konšelů pohoršení.

Tak roku 1566. od purkmistra pánův šenkujícímu sousedu Zemanovi přikázáno, „aby tak pěkných šenkýřek nemíval.“ Roku pak 1591. „Jiřík Černý obvinil Martina Hrzka, kožešníka, že na újmu poctivosti jeho a na potupu jest nějakou píseň složil a ji mendikům ze školy, aby ji po hospodách zpívali, rozdal.

Za takých příležitostí a když ještě boží dar krev v žilách popohnal, Dobeška sotva stačila.

Takový osud stihl roku 1587. dva z předních sousedů, Matěje Fartáčka a Šimona Okrašovského, kteří „že jsou se na den sv. Matouše v domě M. Erharta Novodomského, J. M. C. rychtáře, servali, dáni do vězení.“

Při podobné příležitosti roku 1607. dostal kapitolu Tobiáš Varhaník, „že před pány Pražany, J. M C. rychtářem a panem děkanem panu purkmistrovi v hrdlo lhal, troupů nadal a jemu tykal.“

Vedle vzpomenutých domů šenkovních byly v městě ještě tři hostince hlavně pro cizince, z těch nejpověstnější byl hostinec Žofie Blovské, která roku 1604. „dána do vězení, že pana primasa zhaněla a dcery na-

*) Acta curiae LI.
**) Acta curiae LII.

pomenuty, že s některými osobami stavu rytířského v mužských šatech po rynku jezdily. *)

Vidíme z toho, že zlatému věku dostalo se v dcerách paní Žofie Blovské dám emancipovaných, kterým chyběly jen již cigaretty.

Že si Slanští i na „muziky“ potrpěli, hádám dle celé bandy „muzikářů,“ jichž jména v matrikách jsem postřehl, z kterých nejvíce mi do oka padl Vavřinec Toulal, patrně nomen omen; v pravdě muzikářské pak jméno měl Mikuláš Kaliberna.

Muziky tyto měly stánek svůj v krčmách, kterých dva exempláry měli Slanští na Fortenském předměstí a které měly zvučné jméno krčmy zlaté a slaměné. Připomíná se sice také krčmář z čertovy krčmy, ale před tou bohaprázdností beru Slanské v ochranu, nebo krčma ta nebyla v městě, ale v nedalekém Ješíně.

Do krčem bral útulek člověk, který ostatním světem ne bez příčiny pohrdal a tu a tam některá Venuše Vulgivaga, a věc ta byla také toho příčinou, že jednou Slanští v nestřežené chvíli vyvedli čin, kterého asi potom litovali, nebo stál je obě vzpomenuté znamenitosti.

Sebrala se totiž za krásného jitra městská chasa a obě krčmy srovnala se zemí, od kteréžto doby nemělo město krčmy a tím připravilo se také o muziky; jak to potom o posvíceních v městě vypadalo, těžko si představiti, hádám, že jako ve zbořeném Jerusalémě.

Když jsme si takto město v jeho tváři i v jeho snahách prohlédli, otevřme si již album těch sousedův ze zlatého věku a podívejme se i jim ve tvář, zda ten lesk toho vzácného kovu z ní nezáří.

Jak jsem již pravil, v ohledu náboženském panovala veliká jednomyslnost a nehledě k jednotlivým tuze horlivým reformatorům, stálo město při víře utraquistické. Co Židů se týče, již připomenul jsem majestát krále Jiříka, daný v prvý rok jeho vlády (1458.), kterým zapovídalo se naprosto Židům v Slaném se usaditi, ano i jen přenocovati spojeno bylo s obtížemi, nebo roku 1598. „nařízeno od purkmistra pánův, aby každý branný, jak kterého Žida do města jíti uhlídá, s ním k panu purkmistrovi šel, kdež pan purkmistr témuž Židu oznámiti a poručiti má, aby se nic déle nežli přes jednu noc v městě nezdržoval pod šatlavou. Rovněž přechovávání Žida trestáno; tak roku 1604. „Jiříkovi Zumrovi jest na poručení pana purkmistra pro přechování přes zápověď u sebe Žida pokuta dvou kop do západu slunce uložena; poněvadž nezaplatil, má jít do vězení,“ končí paměť o tom.

Měl-li Žid městem pouze projíti, musil v bráně zaplatiti clo, zejména, šel-li za příčinou obchodu. Šel-li se záležitostí jinou, mohlo mu býti prominuto.

Tak roku 1607. „k žádosti Adama Jiráska povoleno Abrahamovi, doktorovi Židu, který se uvolil zhojiti jeho syna chromého, aby v branách

*) Acta curiae LIV.

žádného cla nedával, pokud by ho hojil. Branným poručeno, aby pozorovali, nevede-li jaký handl."

Co do národnosti bylo obyvatelstvo české, sporadicky objevuje se tu i tam příslušník národnosti jiné, nejčetnějšími byli ovšem Němci a ti, ač nebyli příslušníky obce, popouzeli často proti sobě obyvatelstvo, zejména když roku 1615. osazování se jim usnadněno.

Tak již dne 21. srpna čili v pátek po sv. Agapitu vzpomenutého roku praví kniha pamětní: „Němci maji se postaviti zase v místě radním ve dvou nedělích, to jest čtvrtého septembru. To všecko žena pošetilá Tobiáše Vette, kotláře, aby jim kněz Jiřík Brunon v Tuřanském kostele na kolatuře pana Vodolána německy kázal, způsobila. K čemuž jest ihned psaní pánu Kornhauskému o zastavení toho . . . . . učiněno." *)

Však brzy žádali Němci i za příslušenství a ještě téhož roku dne 2. listopadu Jakub Trautnar, Němec, byl prvním, jenž dle usnešení sněmu z léta 1615. žádal za měštěnína přijat býti a živnosť aby jemu byla pustěna. Přečten mu artikul a musil ústně český o měšťanství žádati a přísahu českou složiti, pak mu povoleno.

Obyvatelstvo v celku bylo plebejské, jen tu a tam zabloudil mezi ně nějaký ten „dobrý" čili muž erbovní a proto stálá jména byla dosti řídká, tak že stopování příbuznosti bývá dosti obtížným. Tak na př. roku 1614. Jan Fiala, syn Petra Vrby a pastorek Víta Špačka, oddán s Justinou, dcerou po Václavu Chládkovi.

Jak ženich k svému jménu přišel, darmo se ptáme toho žlutého folia matričního.

Zápisy tyto vykazují nejednu zvláštnosť; tak na př. dne 16. února 1621. musil míti pan děkan hrozně na spěch, když zapisoval do matriky: „V tu chvíli Janovi Šarapatkovi za Velvarskou brána" — ostatní zůstalo i s konečným „o" v slově posledně napsaném v péru.

Ještě pěknější zápis nalezl jsem ovšem již roku 1643. Praviť tu děkan Řehoř Mitis: „Prvního pankharta jsem pokřtil jakživ ve Slaném. Otec běhá po lese, matka Iva, dítě Marjána. Dejž Bože, bodejž šťastny bylo, sic přináší vždy syn štěstí a dcera neštěstí, dal bych jí raději pěstí."

Rovněž kuriosní jsou zápisy gruntovní pro svou stručnosť, však přece ze zápisů těch podařilo se mi, sestaviti hojnou skupinu sousedů ze zlatého věku.

Prvním Slanským zlatověkým sousedem byl — Bůh všemohoucí; nazýval se takto Matěj a byl roku 1445. v Slaném domácím pánem. Hned vedle toho postavil jsem Boha, který roku 1488. ve Slaném řemeslo tkalcovské provozoval.

---

*) Acta curiae LVI. 110.

Proč si Ježíšek, takto krejčí Havlík, r. 1460. v Slaném kovárnu koupil, říci neumím. Plátenik Neboh a Mandalena Nebesařka, kteří roku 1544. v Slaném žili, sotva asi byli přátelé.

Nábožným asi byl mlynář Bedrník, který roku 1619. Červený mlýn držel, nebo říkali mu Alleluja.

Roku 1614. byl ve Slaném Čert, ale křtěný na jméno Jan, a sedmnáct let na to objevil se tam Šotek. Za to již roku 1462. žil v městě Vaněk Boží muž a roku 1603. nalézal se tam Apoštol, ale nikoliv jeden z dvanácti, nebo jmenoval se Oldřich a místo hlásání víry provozoval řemeslo koželužské. Slanskou horou roku 1599. otřásal Orfeus; mohl to činiť, mělť ji před nosem, byl totiž rychtářem v Knovízi a prosaicky mu říkali Ondřej Studnička.

Pohoršení asi v městě působil Pohan, takto bečvář Bartoš, nebo v církevním ohledu dbali Slanští na organisaci a roku 1494. měli Papeže Řehoře, který toho roku si koupil ve Votrubách dvůr, a po stu létech (1597.) Papeže Bartoloměje, který uvedeného roku s manželkou svou Barborou si koupil domek za 130 kop.

Přes to že Slaný ležel a leží v Čechách, míval svého Císaře, takovým byl již roku 1464. Pavel, jehož manželka se jmenovala Důra. Roku 1612. byl v Slaném Císař Matěj, byl z říše rodilý v Raichbachu a živil se tu při městě nádennictvím. Dvě léta potom byl tam již Krištof Císař a po třech létech jiný téhož jména, tedy Krištof II.; první byl krejčím a druhý puškařem, v hodnosti i řemesle měl za nástupce Jiříka, který se k roku 1620. připomíná.

Krále měli ve Slaném dva, roku 1482. Jana a roku 1506. Mikuláše, prvý z nich byl branným; professí druhého historie neprozradila.

Přes demokratický svůj ráz měl Slaný v rozličných dobách jednoho Vejvodu, jednoho Knížete a jednoho Hraběte, kteří vesměs se jmenovali Jan a Zemana Mikuláše, který dál než na nádenníka to nepřivedl.

Pomuchlaný nějak erb musil míti soused Tomáš, neboť byl jen Kozí zeman a proto snad jeho syn Šebestián roku 1620. dává se jmenovati Kohout, pouze alias Kozí zeman, snad aby o dědictví nepřišel.

Turecké války zanesly do Slaného Pašu Martina. Učený stav representovali Havel čarodějník, syn Šimona Maga, který chleba si dobýval ševcovinou; Jan Hvězdář byl r. 1583. v městě sousedem a medicinu zastupovala Malá Anka, kořenná babka, která zemřela r. 1620. Theologii zastupoval Jíra Mníšek a lazebník Bartoloměj, zvaný Jeptiška.

Z počátku XVII. století byl v Slaném Koranda ševcem a Žižka podruhem, ale měli tam také Jana Miláčka, Jakuba Jedináčka, Duchka Milostného a Jiříka Babičku. Mikuláši ševci říkali Barbora a v divném příbuzenství byl Martin švec, bratrův syn. Poesie v městě kvetla spoře a přece tam měl r. 1474. Parnas svůj domek.

Že Židé ve Slaném zdržovati se nesměli, jsem pravil; tyto snad nahrazovali Nehemiáš, malíř, Nathan, pernikář, Šalamoun, řezník, Asverus, kožešník, Nikodem Goliáš, švec a Bartoloměj Rebeka.

Šenkýřce u Jana Mandelky, Dorotě, říkali Vlaský svícen, Eliáši, klempířovi, říkali Studený kovář, Štěpánovi, krejčímu, říkali Šturm a ševci Křížkovi Vichr.

Divné jméno měl Jan Hrejsemnou a k tomu říkali mu ještě Mladý Čert. Jan Pěkný slyšel ještě na jméno Káčamazač. Václav, koželuh jmenoval se Nestarámse a r. 1456. měla za Fortnou dům Anna Vydřipytlová.

Duchek Mlsbaba, Mach Hladomře, Jíra Litochleb, Jakub Všemurád a Vavřinec Vařmaso děkovali svá jména zajisté jistým příhodám neb nehodám jako sousedé Netopil, Nedovařil, Nedolévka, Přetočil (ten byl sladovníkem) a Nechvíle.

Pro nedostatek těch kterých ctností říkali sousedu Ondřeji Pobuda, Pavlovi Hulvát, Václavovi Hubař, Janovi Zavřihuba, Matějovi Halama a Vavřinci, vetešníkovi Trenda.

Dovedli se však také sousedé mezi sebou mazliti a říkali sousedu Matějovi Bříško, Vaňkovi Ocásek, Jiříkovi Haluška alias Korejtko, Petrovi Jablečko, Hanušovi Mlíčko a tak byli dále: Kvasnička, Motyčka, Vaječko, Veveřička, Kočička, Telátko, Voslíček, Vlček, Slepička, Kačička, Papoušek, Skřivánek, Vlašťovička, Žabka a Karafiátek.

Zejména plémě Kočičí bylo oblíbeno a mimo vzpomenutou Kočičku byl tu Kocour, Kocourek, Kočka, Koťátko, Kocourovský a Mourovatý.

Ptactvo vydrancováno všechno; z hmyzu byl tu Sršeň a Blecha, zoologii pak vůbec končil Drak.

Jmen cizích bylo málo; Vlachem byl Jakub Maceto, Maďarem zámečník Hons Kisember, až z Cařihradu pocházel Andres Derviš, prvou, pokud mohl jsem vypátrati v pamětech, narážkou na nový svět bylo jméno Volfa Amerinka, který ostatně asi sousedem nebyl, jemuž se roku 1565. ve Slaném dostalo královské odúmrti.

Vzdělanosť byla na tehdejší dobu značná, latinsky hovořil skoro každý, muž jako žena i známosť jiných jazyků byla dosti rozšířena. Po Jiříku Vojnovi r. 1618. zemřelém primátoru města zbylá bibliotheka čítala málem 300 děl dalekou většinou latinských, ale byla tu i díla řecká, německá a devět českých a sice: „Kniha pana Ctibora, králi Jiřímu psaná, Cosmographia česká pana S. z Puchova, Kalendář historický mistra Daniele, Herbář starý český, Kancional bratrský, Příprava a zbroj duchovní Jana Augusty, Regule české staré, soudci každému náležité, Mandat Ježíše Krista a Kazatel domovní.“

A Jiřík Vojna nebyl ani bakalářem ani mistrem, pouze dlouhá léta městským písařem a smím tvrditi, že bylo tenkráte ve Slaném hojně mužů, kteří vědomostmi a vzdělaností nad Jiříka Vojnu vynikali.

Tím končím svou „prubu“; nemohu rozhodovati, zdařila-li se, avšak myslím, že tolik z ní zřejmo, že pod ryzím povrchem zlatého věku vězelo jádro — nezlaté a když vichřice války třicítileté zlato s povrchu strhala, zbylo — jádro. A proto byl pád národa našeho tak veliký a vzkříšení tak těžké.

Šultysové z Felsdorfu.

Slabou stránkou velebeného jinak století šestnáctého a to hlavně v druhé jeho polovici bylo až zimničné se honění po titulech a erbích. Kdo v jakémkoli oboru lidské snahy vynikal, nešetřil práce, proseb a domlouvání se o přímluvu, jen aby nějaké to — feld, — dorf aneb — stein ulovil a nějaký ten duhovými barvami se mihotající erb sobě namalovati mohl.

Takovým spůsobem přišla i rodina Šultysů k praedikatu z Felsdorfu, než poněvadž zrovna ten, jenž jména toho užívati počal, skončil život svůj na popravišti Staroměstském 21. června 1621., mám za to, že zaslouží sobě on i rodina jeho, aby skrovná upomínka tato obnovila památku jejich.

Prvým známým členem rodiny této jest Mikuláš Šoltys (Šul tys), rodilý z města Přibyslavi, který dne 15. března 1560. vzdává ve Slaném „právo a spravedlnosť, kterouž má neb míti bude zde neb jinde, Dorotě, manželce a rovněž manželka, vkládají sobě a dítkám.“ *)

Co bylo zaměstnáním Mikuláše Šultyse a proč z Přibyslavě do Slaného se přistěhoval, říci neumíme, měl tu při městě dům, mezi domem Jiříka Vojny a Vaňka Koláře v nynější ulici Lounské.

Po učiněném, svrchu vzpomenutém, vkladu, nežil Mikuláš dlouho, nebo dne 9. srpna 1568. vdova po něm, Dorota Šoltyska, dána od purkmistra pánů za manželku Stanislavovi, kustosovi školnímu, který odtud nadále nazývá se Stanislav Šoltys. Dne 1. října t r. učinili spolu smlouvu svatební, že ona jej obvění do dne a do roka z podílu své spravedlnosti 30 kopami a on jí 15 kopami. **)

---

*) Slanský archiv: Antiquissimus liber.
**) Slanský archiv: Acta curiae L. 204. a Kniha smluv svatebních fol. 37.

Vedle vzpomenuté vdovy pozůstali po Mikuláši Soltysovi čtyři sirotci a to synové Jan a Šimon a dcery Anna a Káča. *)

Poněvadž dle tehdejšího zvyku Dorota druhého manžela za hospodáře přijala, hospodařil tento po pět roků na vzpomenutém domě, až roku 1573. jej s manželkou od purkmistra pánů za vzpomenuté sirotky po Mikuláši Šoltysovi koupil za 450 kop. **)

Ze sirotků těchto byly dospělými vzpomenuté dcery, které 7. prosince t. r. „přiznaly se, že domu toho matce své přejí, aby jej s manželem svým koupiti mohla tak, jakž prvé koupen byl.“ ***)

Téhož dne, kdy přiznání toto se stalo, dána nejspíše starší z dcer Mikuláše Šoltyse Anna, od purkmistra pánů za manželku Václavu Kuřátkovi, krejčímu z Prahy, o dvě léta pak později 15. července roku 1575. druhá z dcer, Kateřina, dána za manželku Martinovi, krejčímu ze Žebráka †)

Z dcer těch Anna zemřela asi roku 1586., nebo toho roku manžel její vyzdvihuje gruntovní peníze od Stanislava Šoltysa „za nebožku Annu“. Zanechala po sobě dceru Annu Rezkovou, která roku 1600. quituje strýce svého Jana z podílu jí od báby Doroty poručeného. ††)

Poněvadž 5. ledna 1582. purkmistr páni Tumovi Formanovi za manželku dávají Alžbětu, sirotka a dceru Doroty Šoltysky, za to mám, že již Mikuláš Šoltys Dorotu jakožto vdovu za manželku pojal, tak že paní Dorota se Stanislavem již po třetí v manželství vstoupila. Tento Stanislav přišel již před rokem 1566. do Slaného, tuším až ze Slezka, nebo toho roku rukojmové za něho z povinnosti té jsou sproštěni. Opustiv zaměstnání své při škole jakožto kustos, chopil se obchodu a roku 1585. najali mu purkmistr páni krám pod panským domem za 4 kopy ročního nájmu, ponévadž nazývá se také Solák, byl asi zřízencem městským nad monopolním obchodem v soli a zemřel roku 1600., pojav tři léta před tím (1597.) po smrti prvé své manželky „pannu Dorotu, služebnici svou“, za manželku. †††)

Co se bylo se synem Mikuláše Šoltyse Šimonem stalo, říci neumím; dle svrchu uvedeného svědectví nebyl roku 1588. ve Slaném, jako nebožtík se také nepřipomíná.

---

*) Dne 21. ledna 1588. „Jan Šebesta, Jan Bouček, Kliment Nechvíle, Martin Rukavička a Beneš Řezník jednomyslně seznali a vysvědčili, že nebožtík Mikuláš Šoltys, rodič z města Přibyslavě, s Dorotou, manželkou svou, řádně podle nařízení církve svaté křesťanské jsou se sešli a v tom stavu řádném, manželském, že jsou syna Jana a Šimona, syny své, z pravého lože manželského na svět splodili a on Jan že posud tu mezi nimi s rodiči svými i ve škole zdejší za kantora byvši, trval, že jest se dobře jako i rodičové jeho choval.“ Acta curiae LIII. B. 15.

**) Liber contractionum VI. H. 11.

***) Acta curiae L. I.

†) Tamtéž.

††) Kniha smluv č. 16. fol. A. 29.

†††) Acta curiae L. 145, LII., LIII., 1., LIV. Matrika čís. I.

Druhý syn Jan byl vzpomenutého roku kantorem ve Slaném, odkudž odešel na školu Vysokokostelskou na Horách Kutných, kdež ale brzo rozloučil se se školou a roku 1590. pojal za manželku Alžbětu Holoubkovic, pozůstalou vdovu po Janu Čechtickém. *)

Opustiv musy, které vůbec tehdejším školním officialům tuze k srdci byly nepřirostly, chopil se praktického zaměstnání své manželky totiž šenkýřství. Nabyv jmění, pídil se i po úřadech a hodnostech a počal kariéru svou úřadem městského rychtáře, ku kterémuž roku 1593. zvolen byl, kterážto hodnosť po třech létech znova na něho vznešena. **)

S rodištěm svým zůstával Šoltys stale ve styku a hlavně roku 1600. když po smrti otčima, Stanislava Šoltyse, zůstalo tu dědicům dosti značné jmění, připadloť jen na podíl Janův 400 kop, ale valného přijetí v rodišti se mu nedostalo. Žalovalť dne 24. března t. r. před purkmistrem pány na Silvestra Kapouna, bednáře, že mu hrozil, že ho zabije. ***)

Když roku 1604. nejvyšší mincmistr Krištof Želinský ze Sebuzina obnovil šepmistry a konšely městské na Horách Kutných, jmenoval i Jana Šoltyse mezi nimi.

Dostoupiv takto vysoké hodnosti, ohlížel se po spůsobu tenkráte panujícím po nějakém tom praedikátu a erbu a vskutku rok na to dostalo se mu obého, ale stalo se tak nějakou obcházkou a spůsobem nějak pokoutným. Dačický, známý kronikář Kutnohorský a odpovědný nepřítel Šoltysův, píše o tom takto:

„Jan Šoltys, rodilý z města Slaného, kterýž se tu na Horách Kutných, byv nejprve kantorem ve škole, oženil a osadil i zbohatl šenkováním vín, zjednal sobě erb, maje nějaký cizí, německý majestát na štít, aby se tituloval z Felsdorfu. Znamení toho erbu: rys zvíře a podle něho tři šamrhy, jako nimi točívají. Titul německý a on německy neuměl!“ †)

Ještě více, než tímto vtíráním mezi erbovníky rozhněval však Šoltys Dačického tím, že počal dráže šenkovati víno, nebo Dačický na pořádný truňk dobrého vína si potrpěl, spustil tedy plnými ústy, pravě k roku 1609.: „Toho roku víno uherské u Hor Kutných šenkováno bylo jeden žejdlík za groš bílý, což u Hory slejcháno nebylo. A to začal Jan Šoltys, jeden ze spoluradních, lakomec nenasytelný, s Alžbětou Holoubkovic, ženou svou, šenkýřkou. Žádný tomu nic neříkal a jiným toho konšelé dovoliti nechtěli a tak šibalové a lakomci tou bezbožnou živností bohatli proti božskému přikázání a dobrému svědomí.

Nota. De male possessis non gaudet tertius heres, probatum in multis, i na pražských, podobně nenasycených řečnících a neupřímných prokuratořích, kteříž lidi o statky připravovali! ††)

---

*) Dačický II. 28.
**) Tamtéž II. 43.
***) Acta curiae LIV. Jednalo se nejspíše o koupi domu Šoltysovského, který později Silvestr Kapoun vskutku koupil.
†) Dačický II. 93.
††) Tamtéž II. 112.

Nejzajímavějším je tu jak s dèsnou opravdivostí vyplnilo se to, co tu v latinské sentenci proneseno, věru že třetí dědic neradoval se více z jmění, jak v další části pojednání toho spatříme. Dačický nedočkal se toho a bylo by to tuším bývalo to jediné, co by jej v hrozných těch dobách bylo spokojením naplnila.

Přálo-li štěstí Šultysovi v obchodu, postavil jej za nedlouho osud k hojnějšímu ještě zdroji. Když roku 1612. „pan Prokop Dvorecký z Olbramovic, nařízením královským a rad J. M. vyslán jest na Hory Kutny s plnou mocí, aby neřádové, kteří se odedávna při těch horách dáli, přetrženi býti mohli a dobrý řád, aby spůsoben byl," propustil tento úředníky horní a dosadil nové, mezi těmi Jan Šultys stal se mince úředníkem.

Bylť i on jedním z těch, kteří v radě i jinde stále na špatnou správu při horách „naříkali, ale dostavše se do těch ouřadův horních, proti čemu se byli postavovali, již sami provozovali." Proto po dvou létech (1614.) Jan Šoltys „nejsa té minci zadlužilé nic platen, jest z té povinosti propuštěn."

Než ještě téhož roku dočkal se nejvyššího povýšení, jehož ve správě městské dojíti mohl, nebo dne 23. července „nejvyšší mincmistr, pan Vilém z Vřesovic, obnovil a sadil na rathouze šepmistry a konšely městské; a učiněn prvním Jan Šoltys Slanskej." *)

Stal se takto primatorem královského horního města Hor Kutných. Hodnosti této dostalo se mu potom ještě dvakráte, a to roku 1616. a roku 1620.

Zatím přiblížil se soudný rok 1618. Stavové svrhše dne 23. května t. r. dva místodržící z oken hradu Pražského, sešli se po této události na hradě a zvolili ku řízení vlády ze sebe 30 direktorů a tuze stavu městského zvolen také mimo jiné i Jan Šoltys z Felsdorfu. Těmto direktorům musili jak hejtman hradu Pražského tak i rady měst Pražských přísahu věrnosti skládati.

Tak dostal se někdejší Slánský kantor do vládního sboru království Českého, jehož vláda až do korunovace krále Bedřicha dne 4. listopadu 1619. potrvala.

Šoltys octl se takto na vrcholu, kam jej ctižádostivosť jeho v nejbujnějším snu dovésti jen mohla a nyní střemhlav řítil se dolů. Osmý listopad r. 1620. vyšinul osudy českého národa v jiné koleje a tu zejména proti bývalým direktorům prudce nastupováno.

I Jan Šoltys odsouzen k smrti.

„Když byl tázán, zná-li to v svém svědomí, že spravedlivě k smrti odsouzen, „„já byl nemocen víc než čtvrť léta, že jsem ani v direkci nebýval a co mi jaký artikul čtli, o tom jsem nic naprosto nevěděl.""

---

*) Dačický II. 93.

Naposled s Krištofem Kobrem a Maxmilianem Hošťálkem, s kterými byl uvězněn, uzavřeli, že cokoliv v tom direktorství činili, všecko jejich mínění bylo, aby cti a slávy boží a svobody v náboženství i dobrého vlasti zastávali. A poněvadž pro to dobré mínění mají umříti, že se v tom pánu Bohu poroučejí a rádi umrou, vědouce, že jsou nic zlého neučinili, nebo že to ovšem známé, že pod jednou jsou toho všeho příčina, což ukáže Bůh v den poslední soudný. *)

Nastal 21. červen 1621. Pod meč katův skláněly se tu šíje odsouzencův. „Po Krištofu Koberovi přišel pořádek na Jana Šoltyse. Ten neméně než jako i jiní sliby božími se těšil a proti smrti slova z žalmů čtyřicátého tak rozjímal: „Proč jsi smutna, duše má a proč se rmoutíš? Posečkej na Boha, nebo vzývati jej budu i hojné spasení v tváři jeho.“

A tu připomenul z knihy moudrosti Kap. III. „„Ačkoli prý zdá se nemoudrým, že spravedliví krví Kristovou vykoupení mrou a počítáno bývá vyjití jejich za bídu a odjití od nás za potření, ale oni jsou v pokoji, tak našim nepřátelům zdá se, že my bídně na tělích hyneme a že i na duších potřeni budeme. Ale my tím jisti jsme, že ta smrť bude nám dveřmi, skrze něž duše ihned přijdou před tvář boží, a oslavovati jej budou.

„„Ty pak o náš nejmilostivější nebeský Bože, pomoziž nám v tom stínu smrti časné, abychom tobě víru a dobré svědomí zachovajíce, k světlu nepřístupitelnému a jasnosti slávy tvé přivedeni byli a tebe a hojné spasení tvé vypravovali. Což že se stane pro Ježíše Krista věříme. —

A zatím rozpomínal se na své syny a s největší horlivostí a žalostí srdečnou na mistra Jiříka řka: „Nemám těžší věci na srdci, jako o mého Jiříka, slyším také, že jest arestován v svém domě. Pane Bože pro své milosrdenství račiž jej sám opatrovati a ze všech těžkostí mu pomáhati.“

Zatím prosil kněze Jana, aby zastavil se u něho, oznámě mu, že jej i dítky pánu Bohu poroučí a věří velebnosti jeho, že v nebi před trůnem Božím potěšenější bude jejich shledání, nežli to jejich přezarmoucené rozloučení.

„A když byl zavolán, rozžehnav se s přítomnými, šli jsme s ním,“ praví zpravodaj, „on pak se modlil: „„Pane Jesu Kriste, ty jsi přislíbil, že každého k sobě přicházejícího přijmeš a žádného nevyvrhneš ven. Prosím tvé svaté milosti, přijmiž i mě k tobě jdoucího, buď mi milostiv, odpusť mně mé hříchy a nepravosti, já v ruce tvé svaté poroučím duši mou.““

„Zatím modlil se také s knězem Janem: „„V tebeť jsem, Pane, doufal,““ a pokleknuv též volal: „„V ruce tvé poroučím duši mou!““ a to dořeknuv a ruce od sebe vztáh nápodobně, jak svatého Františka

---

*) Skála ze Zhoře: II. 27.

malují, volal nahlas: „„Veni, veni, domine Jesu, et noli tardare!““ „„Přijdiž, přijdiž, pane Ježíši, a neprodlévej!““ Vzav v těch slovech skončení blahoslavené, připojen jest k houfu svatých mučedníků, kdež již duše jeho spojení a slávu boží opatruje a vypravuje až na věky.““*)

Hlava popraveného primatora poslána do Hory a tu na železné lžíci nad branou upevněna. Za návratu emigrace, kdy hlavy na mostních věžích v Praze upevněné byly pohřbeny, zůstala hlava Šoltysova na bráně až do strouchnivění a lžíce po ní strašila ještě sto let na bráně, až na snažné supplikování dovolil Karel VI. roku 1724., aby s brány sňata byla. Statky rodiny až na podíl vdovy, zkonfiskovány.

Šoltysa přečkala jeho manželka, vzpomenutá Alžběta Holoubkovic, která 14. července 1622. zemřela a ostali synové Mikuláš, Jiřík, Jan, Karel a Bohuslav. Mikuláš dne 11. června 1613. v městě Čáslavi vstoupil v stav manželský s pannou Salomenou, sirotkem Matrasovým z Kolína a jest jemu do Hor Kutných přivezena. **)

Po roce 1623. „odešel pro náboženství ze země do Uherské Skalice, kdež 23. září 1645. zemřel. Tamtéž zemřely jeho dcery, totiž Alžběta, provdaná za slovutného pána Jiřího Hoffmana Třebíčského, zemřelého též v Skalici 13. září 1645., zemřela dne 25. září t. r. zanechavši syna Samuele a dceru Salomenu; Justina † dne 28. list. téhož roku; Dorota † dne 2. března 1646.; Rozina, nejmladší dcera jeho, s generalem Rakocsy do Sedmihradské země na službu se odebrala a tam ještě léta 1646. zůstávala. ***)

Jiřík Šoltys oddal se vědám, stal se mistrem ve filosofii a doktorem v právích. Léta 1615. když byli před tím defensorové dva z professorů Daniele Vratislavského a Jana Tetaura, nejspíše pro nepořádné vedení účtů za úřadu proboštského sesadili, vyvolili profesoři mezi sebe o své újmě tři nové spoluoudy, mezi nimiž byl i mistr Jiří Šoltys z Felsdorfu, který toho roku vydal spis: Decisio ut jucundissima ita et utilissima ac hodie diu multumque inter academicos agitatae quaestionis; Utrum scilicet in scholis, gymnasiis et academiis liceat docere non titulatis?

Poněvadž v době té zpuchřelá instituce společnosti kollegiatů kolleje Karlovy byla odstraněna a tudíž coelibat s institucí tou spojený více učitele akademie nevázal, oženil se roku 1617. mistr Jiří s dcerou Daniele Kapra, sekretáře pána z Valdšteina, a v Praze se usadil. †)

Zatím spravoval také rozličné úřady akademické a byl roku 1619. v zimním půlletí děkanem fakulty filosofické.

V bouřích po roce 1618. měl bojné účastenství, zejména byl přítomen vzpomenuté defenestraci, což mu jak doleji se zmíníme, zle vzpomínáno bylo.

---

*) Skála ze Zhoře II. 119.
**) Dačický: II. 136., 210.
***) Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách.
†) Tomek: Paměti kollegiatů. Čas. Česk. Mus. 1847. II. 606. Dačický II. 173.

Když v prosinci roku 1620. „milosrdný bratr“ Jan Savonantius kolleji „právem války“ zabral ves Počernice a dvůr v Črtousích (Trčousich), dal mistrům v náhradu dobrou radu, aby u císaře samého hledali milosti a prozradil jim, co už na dobro bylo rozhodnuto, že Carolinum již nebude a že v něm budou patres učiti, vypravili tedy mistra Jiřího Šoltysa, který právě v otcově záležitosti do Vídně se chystal, také v záležitosti kolleje.

Šoltys ve společnosti kanovníka Plataise dostal se šťastně do Vídně a odevzdal supplikaci nejvyššímu kancléři, který příležitostně četl Šoltysovi perné levity pro chování se akademie v létech předešlých.

Resultat byl, že Šoltys poslán domů, aby na resoluci se čekalo. Ve Vídni však dána Šoltysovi rada, aby akademie utekla se o přímluvu k Saskému kurfirstovi.

I toto choulostivé poselství vzal na se Šoltys s knězem Viktorinem Vrbenským v dubnu roku 1621.

Poslové byli sice vlídně přijati od kancléře saského, ale žádáno, aby žádosť byla určitější, zejména aby přiloženo bylo vidimus privilegií kolleje.

S tím vrátil se Šoltys a tu nastala nová obtíž professorům, kterak opatřiti vidimus privilegií, která mezi tím ve fisku na rozkaz knížete z Lichtenšteinu zapečetěném se nalézala.

Nastalo zase supplikování a tím prozrazeno ono poselství do Sas a Pavel Michna horlivě domlouval doktoru Basiliovi a mistru Žaboniovi, kteří za odpečetění žádat přišli, „proč jsou směli bez vůle a vědomí J. M. K. ven ze země legací ke kurfirstu saskému vysýlati, J. M. Cskou s kurfirstem strubovati, potentáty v hromadu vaditi; odkudž jaké by nebezpečí budoucně jich následovati mohlo, pokudž by se ta věc neopatřila, toho by pocítiti museli.“

Vysláni tedy k Michnovi saští poslové a ti musili zase celé litanie stížností, pomluv a důtek vyslechnouti, zejména Šoltys, že měl posměch a radosť „z vyhození těch vzácných osob.“

Šoltys se vymlouval, jak mohl, zejména na vytčené obvinění tvrdil, že radosti z vyhození neměl, nebo že mu to mohou vysvědčiti poctiví lidé, že všecek mrtvý byl, když se z kanceláře ven dostal.

Ale Michna i v tom jej odbyl, řka, třeba-li jest bylo vám tam choditi? Jsouce vy professor, kyž jste raději tehdáž lekcí čtli.

Když řeč k uším knížete z Lichtensteina se dostala, čil tento v tom ihned nové puntování a novou rebelii.

Tím odpečetění fisku se protahovalo a professorové nuceni jsouce poslati omluvu kurfirstovi, chodili s koncepty listu k Michnovi, jemuž nechtěl se žádný líbiti, až dal průchodu hněvu svému slovy ne zrovna hledanými řka: „Oni nechtějí než přece šibalovati a přece jak jsou při-

vykli se puntovati, ježto jim k tomu nedopustíme přijíti. A žádný není vinen než ten červenka, který vždycky jiné spravuje a on to musí vésti, ježto ví, v jakých jest terminech, tak že ten poctivý muž, mistr Filipp před J. M. Cskou i mnohými vzácnými lidmi sobě na něho stěžoval, že při vyházení tak vzácných pánů směl se na něho, mistra Filippa, posměšně ušklíbati a nad ním se potřásati, iste homo rufus et requam. *)

Mistr Šoltys vymlouvaje se nemocí, v dalším jednání se nesúčastnil a professoři nuceni přijmouti list od Michny zredigovaný a poslati kurfirstovi, ale nejen, že ničehož neprovedli, ale ani fiskus jim odpečetěn nebyl a když o tom Michnovi zmíněno, řekl, že jsou professoři sami vinni, že poslali toho lháře (rozumě Šoltysa) do Drážďan, který neumí než se smáti a lháti.

Šoltys brzy na to, nepochybně pro ujití větší nenávisti, v niž upadl, z kolleje vystoupil, že v čas poprav na náměstí Staroměstském nebyl se zřetele puštěn, slyšeli jsme od jeho otce, že by však nějak přísněji proti němu nastupováno bylo, toho se nenachází a Šoltys nejspíše byl mezi prvými, kdož opustili zem a odešli do vyhnanství. Zemřel ve Veroně ve Vlaších a zůstala po něm dcera Anna, kdežto jeho syn, Jan Jiří, v Drážďanech zemřel.

Jan mladší Šoltys rovněž jako bratr oddal se uměním literním a došel hodnosti mistrovské a věnoval se s počátku úřadu učitelskému.

Když ve Slaném z jara roku 1618. byl se tamní rektor školní z úřadu poděkoval, nastoupil na jeho místo, jak již jinde vzpomenuto, jakožto rektor mistr Jan mladší Soltys z Felsdorfu a tím vrácena jaksi rodina tato Slanému a mistr Jan hrál tu roli až nápadně podobnou té, kterou otec jeho odehrál v Hoře.

V úřadu učitelském mistr Jan dlouho nesetrval a vyhlédl si v městě bohatou vdovu, Annu Mouchovou, pozůstalou po Danieli Pondělíčkovi, kterýžto jako konšel jméno své učenou operací na Selenius přetlumočil, vůbec však Moucha zván byl. Vdova tato na žádosť jeho od purkmistra a pánů dne 29. října roku 1618. jemu za manželku dána. Vdově této, ovšem společně s dcerami Magdalenou a Annou po Danieli Pondělíčkovi pozůstalými, patřily mimo mnoho jiného dva domy v městě, Mouchovský a Bruclikovský, oba nárožní v pravo a v levo z náměstí do brány Velvarské jdouc (nyní záložna č. 136. a dům Neubertovský č. 138.) a ves pustá Nosatice mezi Slaným a Želevčicemi, kterýžto statek deskami zemskými se řídil.

Téhož dne, kdy Anna mistru Janovi dána za manželku, uzavřena též smlouva svatební a tu co věna se týče, v tom jest urozený pán pan

*) Tato řeč Michny vztahovala se, jak z přirovnání vysvitá, na mistra Šoltysa, že měl nepochybně červené vlasy. Mistr Filipp jest Fabricius r. 1618. s Martinicem a Slavatou z okna vyhozený. Tomek: Paměti kollegiátů kolleje Karlovy. Čas. Česk. Mus. 1847. II. 627. Odtud vzato i vylíčení té záležitosti.

Jan starší Šoltys z Felsdorfu, měšťan a horník na Horách Kutných, pan otec jeho milý, obvěnil do dne a do roka tisícem kop. Ona přijímá jej za hospodáře a tisícem kop jej obvěnuje.

Byla slavná svatba, přijel mistr Mikuláš Troillus Hagiochoranus, mistr Daniel Vratislavský a mistr a doktor Jiří Šoltys z Felsdorfu, slavné akademie pražské professoři, načež dne 10. prosince mistr Jan přijat mezi měšťany s příjemným 25 kop gr. *)

Nový měšťan položil na radnici listy zachovací, ale brzo seznala rada, že mistr Jan je povedeným kvítkem své doby a 8. července 1619. jest mu pohrozeno, „že již kolikrát volán do rady, aby povinnosti měšťanské zadost učinil, on však že nedočkav, zase z rady odešel, bude-li se tak chovati, že mu listy zachovací zase vydány budou.“

Když však dne 18. prosince 1619. na Slaný přijel urozený a statečný rytíř, pan Prokop Dvořecký z Olbramovic, podkomoří království Českého a urozený pán, Martin Fruvein z Podolí, hofrychtéř, aby ssadili úřad konšelský, jmenovali syna kollegy svého z direktoria, když již ne konšelem, aspoň obcním starším.

Po roce (1. června 1620.) nařízen starším společnosti střelecké.

Zatím nastaly zlé doby, otec mistra Jana odpraven a bratr prchal před nenávistí svých nepřátel, ale Jan mladší dovedl se přispůsobiti době a přestoupil k víře katolické.

Slaný mezitím roku 1623. octl se v zástavě hraběte Jaroslava Bořity z Martinic, téhož, nad jehož shozením s okna hradu Pražského mistr Jiří Šoltys tak patrně radosť svou na jevo dával, ale přes to vše když 20. ledna roku 1627. regent jmenovaného hraběte, Zachariáš Vejda z Bezděkova po uvedení do zástavy poprvé rady sadil, jmenován mistr Jan Šoltys konšelem na místě třetím, což se po dvou létech (22. ledna 1629.) opakovalo. **)

V úřadě tom potřebován k důležitým jednáním, tak na př. dne 22. října t. r. vypraven do Prahy stranu odstoupení pana děkana.

Nastal památný rok 1631.

Dne 4. července 1630. přistál Gustav Adolf, král švédský, v Pomoří a valil se jako lavina vzrůstaje k jihu a 17 září r. 1631. bitvou u Breitenfelda rozhodnut na delší dobu osud zemí středoevropských; 11. listopadu vtrhl Arnim, vůdce vojska kurfirsta saského, do Prahy.

V době té stál v čele města Slaného mistr Jan Šoltys z Felsdorfu, bylť dne 10. března toho roku vzpomenutý regent v přítomnosti vysoce učeného mistra kněze Bartoloměje Františka Rottlendera, kanovníka Vy-

---

*) Acta curiae LVI. 261., 265. Kniha smluv svatebních fol. 200. Matrika č. I. Paní Anna musila již býti při létech, nebo již roku 1610. vdávala se jí dcera Magdalena za Martina Majera. Kn. sml. sv. f. 173.

**) Acta curiae LVII. 32. 152.

šehradského a děkana Slanského, sadil úřad konšelský a jmenoval mistra Jana primasem. *)

Se Sasy přišli i mnozí emigranté do Slaného, zejména někdejší primas, Václav Hanžburský a někdejší konšelé, Václav Pelargus a Václav Linhart. Dne 5. prosince 1631. přijel na Slaný všeobecně někdy oblíbený rytíř Vodolan Pětipeský z Chýš a z Egerberka, co toho času kraje Slanského poručený pan komisař a 8. prosince Samuel Martinius z Dražova již co konsistoře Pražské pod obojí tělo a krev pána našeho Ježíše Krista přijímajících administrator, odeslal s mocným listem do města Slaného za děkana kněze Petra Mitisa Vodňanského. **)

Nový pan komisař správy skutečně se ujal. Kdož by to byl mohl jen pomysliti, že to jen krátký sen, pozdní večerní červánky.

Emigranté hleděli, jakoby v předtuše, že toho na dlouho nebude, využitkovati dobu sobě příznivou a sháněli se po svém. Vzpomenutý Václav Linhart s ujcem, svým Václavem Pelargem, vytáhli tři sudy vína ze sklepa farního, které byl vzpomenutý děkan Bartoloměj Rottlender vytlačil z vína, sebraného na vinici někdy Linhartské, a pan primas držel s emigranty a pustil se směle do zásob vín a piv hraběcích, co jich tu na statku bylo. ***)

Napájel vojsko, prodával a hospodařil jako na svém; čeho pak ušetřil on, to ho neušetřili Sasové, kteří, jak stěžuje si městský písař, „ne jako sousedé, ale jako ouhlavní nepřátelé naši ve všem se proti nám chovali, vína, co pán Bůh komu naděliti ráčil, ze sklepů mocně brali, až (což ani o Turku slýcháno není) ty klenoty městské, hodiny, cymbaly a zvony s věží spouštěli, pánve a kotliny z pivovaru vyzdvihovali, ano i ty štípky z zahrad, štěpnic a vinic vykopati davše, ven z země České do Míšně nejinako než jako nějací syslové do svých děr zavléci a zavézti dali.“ †)

Vedlo-li se tak sousedům, kteří z velké části v Sasích své vysvoboditele viděli, jak mohlo se vésti na statcích nenáviděného „Amana věrných křesťanů“ hr. z Martinic.

Kronikář Slanský Daniel Vepřek takto o tom vypravuje: „Letha 1632. dne 27. Jan. Nejvyšší vachtmistr kurfirstského lidu v Slaným zůstávajícího, vypravil na Smečno přes sto mušketýrův a množství chasy městké i veské s mnoha vozy. I když tam přijeli, nabrali na ty vozy kotlův od páleného a jiných nádob měděných. Item sladův, muk, koží hovězích i zbroji a jiného, co jen dostati mohli. Item regal a velké housle z kostela, dobytky a šaty a jiné věci. A tak zloupivše zámek, dvůr, faru a pivovar, zanechali tam některých mušketýrů s jedním leitenantem na zámku u toho, co pozůstalo.“

*) Acta curiae LVII. 123.
**) Acta curiae LVII. 239. J. Čelakovský: návrat emigrace české r. 1631. Osvěta 1873. str. 175.
***) Memorabilienbuch Nro. III. str. 704.
†) Acta curiae LVII.

A za týden, „týž vachtmistr poslal forýra svého na Smečno, s ním zámečníka a tesaře, aby hodiny a cymbaly se všemi případnostmi ze zámku Smečanského vzali a do města Slaného přivezli.“

„Ty hodiny potom,“ dokládá týž kronikář, „nebozí zámečníci perně platiti museli Jeho vysoce urozené hraběcí milosti z Martinic.“ *)

Hrabě ze zátiší svého v Českých Budějovicích pozoroval běh věcí a pilně počítal si škody, způsobené jemu od Sasů a spojených s nimi Slanských.

Sotva že hrabě z Valdštejna od Sasů trochu uvolnil, překvapil hrabě Slanské rozkazem, dne 3. září 1632. žádaje, aby všecky škody za vojenské invase jemu na statcích způsobené od obce nahraženy byly. Napočítal sobě škod na statku Slánském za 9800 kop, na dvoře Kvíckém za 3000 kop. **)

Obec se ovšem bránila, že žádných důchodů hraběte se nedotýkala a jestli primas, mistr Jan Šoltys, vína a piva hraběcí prodával, ať on si sám za to zodpoví.

Ale což zmohl podobný odpor, obci dány jednoduše termíny, po 1000 kopách a 31. března 1633. vzpomenutý Zachariáš Vejda upomínal Slanské. Primas uvolil se zaplatiti termín sám, když však přišlo k placení, vymlouval se, proto poslal jej regent do arestu a poručil, aby obec ten prvý termín na sebe rozvrhla, do té doby že deset osob z rady na rathouze se zdržeti musí.

Zatím zemřela Šoltysovi jeho manželka Anna Mouchová a Šoltys oženil se podruhé, nacházeje se pak ve vězení, žádal za odhadnutí svého statku, k čemuž Slanský místohejtman, Kašpar Priam, povolil.

Rozdělení stalo se na tři díly mezi Šoltysa a nevlastní jeho dvě dcery po Anně a Danieli Mouchových pozůstalé, totiž Magdalenu vdovu po Martinu Majerovi, sousedu Slánském, a Annu, manželku Václava Mandelky.

Díl Šoltysův při valně již kleslých cenách nemovitostí odhadnut přece na 1547 kop 42 gr. 6 d. míš. ***) Šoltys vida, že se o veškerý jeho majetek jedná, poslal ze žaláře supplikací k hraběti a na tuto došla 20. dubna 1633. vlastnoruční resoluce hraběte z Martinic.

Hrabě píše: „Poněvadž ten Jan Šoltys, kterého již za žádného primasa neuznávám a s něho ten úřad snímajíc, dále jej tak jmenovati zapovídám, jakožto mezi některými jinými Slanskými nejvyšší J. M. Cské a můj škůdce, všeho toho zlého přední příčina, původ a vůdce byl i toho se nejvíce dotýkal a jiné zavedl, sám bral, rozdával a nejvíce toho užil, protož slušně také nejvíce platiti a co jest jednou slíbil a připověděl, tomu skutečně zadosti učiniti má a povinnen jest.

---

*) Daniele Vepřka kalendář historický str. 42. a 43. (Rukopis.)
**) Acta curiae LVII. 249., 270.
***) Memorabilienbuch Nro. III. fol. 77. Jak klesly ceny domů, vidno z ceny vzpomenutého domu Mouchovského (č. 138.), ten cenen před válkou za 2500 kop a nyní odhadnut za 400, po požáru z roku 1634. prodán za 60 kop.

Pak-li by se tak nezachoval, tehdy já purkmistru a konšelům i starším obecním tu plnou a dokonalou moc dávám, aby oni sami netoliko jeho v tvrdém vězení, třebas o samém chlebě a vodě držeti, ale i s vědomím a radou Zachariáše Vejdy, regenta a Kašpara Priama, místohejtmana Slanského, věrných mých milých, všecek a všeliký statek jeho movitý i nemovitý na čemkoliv záleží, ihned nenadále zinventírovati a pořádně popsati, spravedlivě prošacovati, a potom z něho do té sumy slíbené a povinné k tomu konci zaplacení mého prodati a ostatek do dalšího nařízení a poručení mého zatím v opatrování svém míti a zanechati mohli.“ *)

Šoltys po přeslyšení toho se vším na milosť hraběti se odevzdal, milosti však nedošed a ve vězení zůstávaje, krátil si tu čas veselou kratochvílí, že se až toho domakal hejtman. Ten dověděv se, že Šoltys ve vězení s manželkou a jinými přáteli hoduje, poslal konšela Augustina Kosinu, aby se přesvědčil a poněvadž rychtář tomu dopustil, na rozkaz hejtmana právo složil a do další resoluce v arestu zůstal. **)

Obec přinucena jsouc, hradila nezaviněné škody na statku Slánském, ale aby měla hraditi i škodu na dvoře Kvíckém spůsobenou, tomu podrobiti se nechtěla, ale pan Jaroslav Bořita věděl si pomoci. Dal oznámiti, nebude-li mu těch 3000 kop zaručeno, že chce k sobě do Budějovic některé osoby radní citovati a jiné osoby těžkým arestem zjistiti.“

Cesta ze Slaného do Budějovic tehdáž byla hrozbou opravdu nemalou a proto svolána zase obec a ta vidouc makavé bezpráví na konšelích páchané, nechtěla, aby trpěli sami a vzala i toto břemeno na sebe.

Tu nastala ovšem potřeba peněz a na Šoltyse naleháno, on pak vida nezbytí, odevzdal statek svůj obci ku prodeji.

Cena jeho sumu ovšem povinnou přesahovala, ale ty časy i marnotratný kupec byl by tolik zaň nedal a proto obec s prodejem nespěchala sotva tušíc, že ještě patnácte let kruté války a to v mnohém ohledu horších nad předchozí následovati bude Dne 16. září 1633. nechány manželce Šoltysově, Kateřině, z celého toho statku na výživu dvě krávy.

„De male possessis non gaudet tertius heres“ zní k nám slova Dačického.

Byl na žebrácké holi a v žaláři. Věc ta hnula jím a pochmúrné myšlenky na samovraždu se mu namítaly. Tak 26. října 1633. Jan Dubský, služebník ouřadní, oznamoval, že žádal od něho Šoltys před čtrnácti dny, aby mu radní síň otevřel a když to odepřeno, pravil: „Však já vím, že jste všickni viselci a šelmy, že nic neučinil, a dnešního dne uhlídáte mou krev na stěnách.“

Proto posláno pro rychtáře, aby nikoho k němu nepouštěl a komise prohlédla vězení, není-li tam zbraň a věc oznámena hraběti.

---

*) Acta curiae LVII. 268.
**) Tamtéž. LVII. 271.

Svržený primator si zatím samovraždu rozmyslil a 31. října t. r. žádal, aby do teplejšího vězení převeden byl, odepřeno však mu toho pro pobouřlivá slova a zoufalá. O měsíc později (14 prosince) se stejnou odpovědí se setkal. *)

Rok následující, Slanému tak osudný dal Šoltysovi konečně dědice, když již dědictví nebylo. Narodil se mu a dne 29. května t. r. na jméno Karel pokřtěn syn. Kmotry mu byli písař městský Jan Rubecola, Šimon Hrubcius a konšel Jiřík Hanžburský. **)

Šoltys zatím dostal se na svobodu a 12. března 1635. žádal, aby mu byl vydán jeho „kalamář," který jako primas na radnici zanechal; učiněn nejprvé odklad, pak usneseno, aby byl ohledán ten „šrajbtiš," a co v něm zůstává, to zinventováno. Podobně pochodil s žádostí, aby mu byla najata zahrada a „loch", nebo to slíbeno, ač-li se zaváže, že bude správně platiti nájem. Po třech dnech (15. března) vydán mu ze „šrajbtiše" vidimus na papíře p. p. města Domažlic jistoty na 500 kop česk. od města Čáslavi panu Karlu Šoltysovi, bratru pana Jana povinných, též při tom vidimus některá psaní z Čáslavi jemu činěna item kolek železný sekrytu jeho Jana Šoltysa též vydán jest. Pečeť stříbrná, o které Šoltys tvrdil, že ve stole se nalezá, tam nenalezena.

Co pak se onoho nájmu týče, odpověděno potom určitě, že toho užíti nemůže, aby raději myslil na to, jak by nahradil obci, co na quotu se nedostává.

Teprv po roce (14. července 1636.) vydán mu „šrajbtiš," ale i tu listiny na rathouze zadrženy. ***)

Když pak žádal obec, aby mu z lásky z jeho majetku něco vrátila, aby měl kde s manželkou svou obývati, zamítla obec žádosť jeho, ano vložila do knih městských dne 10. září 1636. revers na statek Šoltysův.

Šoltys na to podal suppliku hraběti, udávaje, že by statek jeho přesahoval sumu quoty (žádáno této quoty na něm 4700 kop) a žádal, aby účet s ním byl učiněn, ale ani po roce (31. srpna 1637.) žádosť podobná, na obec podaná, účinku neměla.

Zatím (8. ledna 1638.) byl sobě M. Jan Šoltys s Mikulášem Formanem koupil od pastorkyně své, Anny Mandelkové, chalupu „kovárnu" za 15 kop. †)

---

*) Acta curiae LVII. 280.—284.

**) Matrika č. II.

***) Acta curiae LVII. 388. Pídil jsem se v archivu po listinách vzpomenutých, ale darmo, snad mu později vydány.

†) Chalupa ta stála na místě nynějšího cukrovaru. Na místě tu bude připomenouti něco z osudu vzpomenuté pastorkyně Šoltysovy. O ní vypravuje nejstarší kniha šosovní z roku 1656. (č. 47.): „Ta v Praze se zdržuje a téměř žebrotou živa jest. A jest zrcadlo nestálého štěstí. Majíc rodiče tehdá při městě Slaném nejmožnější dosti nádherně a skvostně od nich odchována jest, po smrti jich utrativši vše dědictví své dosti hojné, naposledy žebrákyně, nenaučivši se dělati, a chleba sobě prací rukou dobývati, zůstává."

Rokem tímto (1638) tratí se v Slaném veškerá stopa po Janu mladším Šoltysovi z Felsdorfu, mám za to, že se vystěhoval a to do Prahy, kde také později zemřel. Pozůstalý, nedospělý, jeho syn žil potom na Křivoklátě *)

O Karlu Šoltysovi z Felsdorfu vím jen tolik, že roku 1635. byl v Čáslavi a v hojném dopisování trval s bratrem Janem, který jediného syna svého po něm nazval. Později žil v Domažlicích a zemřev, zanechal tam dcery Alžbětu a Kateřinu.

Za bratrem Janem přistěhoval se do Slaného Bohuslav Šoltys z Felsdorfu, který r. 1623. dne 19. listopadu oddán s Annou Marií, dcerou Jana Mandelky, souseda Slanského a učiniv téhož dne smlouvu svatební, obdržel věna 800 kop a rovnou summou nevěstu svou obvěnil, kterážto smlouva dne 19. dubna 1624. v plné radě přečtena jest.

Z manželství toho narodila se mu a 28. června 1624. pokřtěna dcera Anna Kateřina, 13. června 1626. syn Karel, 2. prosince 1627. dcera Kateřina, 18. února 1629. dcera Ludmila a konečně 26. prosince 1631. dcera Benigna. Mimo to měli dceru Justinu, narozenou nejspíše mezi Ludmilou a Benignou, nebo v matrice od 14. října 1629. — 14. prosince 1631. je mezera.

Bohuslav byl i po manželce s bratrem spřízněn, bylť švagr jeho, Václav Mandelka zetěm Jana Šoltyse, pojmuv 18. února 1624. druhou jeho pastorkyni, Annu, za manželku.

Roku 1635. připomíná se Bohuslav mrtvým. Z dítek zůstaly po něm dcery Kateřina a Justina a vdova Anna Marie, která provdala se za Havla Rakovnického.

Že Bohuslav byl bratrem Jana Šoltyse, vysvítá z listiny zachované v Arch. Slan. (Memorabilienbuch Nro. III fol. 233) Purkmistr a rada města Slaného tu píše: „Vyznáváme tímto listem naším vůbec, přede všemi a zvláště kde toho potřeba ukazovati bude, že jsou urozený pán pan Pavel Libecký z Libcegránů sirotkův Šoltysovských a jiných přátel krevných dožádaný přítel skrz psaní a Anna Marie, manželka nyní Havla Rakovnického, měštěnína města Slaného, osobně stoje v místě radním před námi, se ohlásili a nás za to šetrně požádali, kterak potřebujíce jistého seznání a vysvědčení, o poctivém a pořádném někdy manželův Bohuslava Šoltysa Kutnohorského z Felsdorfu a výš dotčené Anny Marie v stav sv. manželství vstoupení a z toho poctivého manželství Kateřiny a Justiny, dcer jejich vlastních, na svět splození, nicméně jak otce jejich, tak i jich všechněch dobrém a počestném zachování, abychom jim je obzvláště k provozování krevnosti v přátelství Šoltysovském v listu otevřeném pod pečetí naší městskou vydali. Z kteréžto příčiny představily jsou před nás svědky o tom vědomosť mající, lidi dobře na cti zachovalé a víry hodné,

*) Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách.

spolusousedy naše Samuele Krucigera, Daniele Hubatku a Tomáše Hroudu, kteřížto jednostejnou a srovnalou řečí, přijavše to k své víře a duši, o tom svědčili takto:

Že jest jim to v pravdě povědomo a v pamětech pozůstává, kterak Bohuslav Šoltys Kutnohorský z Felsdorfu, a Anna Marie (někdy jeho a již po smrti jeho Havla Rakovnického manželka) v stav svatého manželství poctivě a řádně dle ustanovení církve svaté křesťanské vstoupivše, z toho manželství Kateřinu a Justinu, své pořádně na tento svět splodili, kteréžto dcery Janovi mladšímu Šoltysovi též z Felsdorfu měštěnínu města Slaného, bratru otce jejich vlastnímu a consequenter jiným bratřím Šoltysům vlastní tety byly a jsou. Obývajíce pak Šoltys v měšťanství v městě Slaným, že jest se až do smrti své vždycky dobře, poctivě, chvalitebně a pokojně, jako na poctivé lidi přisluší, choval a nic takového ani proti J. M. C. králi a pánu nás všech nejmilostivějšímu, ani proti žádnému jinému, což by jeho dobrou čest a pověsť hyzdilo a jemu na újmu býti mohlo, se nedopustil, tak že o něm jak i o dotčených dcerách jeho nic se neví a mluviti nemůže, nežli všecko dobré a poctivé. Pročež uznávajíce takové vysvědčení sousedův našich pravdivé a hodnověrné býti, je do tohoto listu vepsati a k vejš dotčené potřebě Kateřině a Justině, sestrám Šultysovnám vydati jsme povolili a skutečně vydali. I také pro lepší věrnosť pečeť naši městskou k tomu listu přitisknouti jsme dali.

Jehož jest datům v městě Slaném v pondělí po sv. Tomáši, apoštolu páně, jinak 23. dne měsíce prosince letha páně 1647."

Takto vytratili se zase Šoltysové z Felsdorfu ze Slaného Žila tu sice až do nedávna rodina Šoltysů, ta však nemá skoro nic s těmi z Felsdorfu co činiti, pocházejíc od Stanislava Šoltysa, tovaryše ševcovského, který r. 1627. ze Slezska přišed, za manželku pojal Zuzanu, vdovu po Danieli Pšanském a za souseda přijat ve Slaném, kde roku 1641. zemřel zanechav četnou rodinu. *)

Soudím, že příbuzným byl shora vzpomenutého Stanislava, kustose školního a otčima Jana Šoltysa, ač mimo shody jmen nic jiného ku potvrzení mínění toho uvésti nemohu.

*) Matrika č. II. Acta curiae LVII. 38., LVIII. 82.

O Danieli Vepřkovi a jeho rodině.

Předkové naši byli kronikáři. Rádi kroniky čtli a rádi je psali. V každé rodině byl kancional, neb bible, neb aspoň minucí čili kalendář, v nichž na deskách neb i vnitř bylo místa dosti prázdného a toho bylo otcům líto a proto pilně na místa taková zaznamenávali věci pamětihodné, události rodinné, pohromy živelní a t. d.

Nepřízeň poměrův a zub času zahubily ovšem daleko větší část kronik těch, než tu a tam vytonula přece z bouře času troska a došla až na doby naše.

Slaný v ohledu tom byl dosti nešťasten, nebo zachráněné zbytky historického spisování jsou tu tak skrovné, že skoro jedině omezeny jsou na dílo Daniele Vepřka nadepsané: „Kalendář historický, v němžto všelijaké příhody a pamětihodné skutky též i některé hospodářské věci od léta páně 1600. v městě Slaném a okolo něho blížeji i dáleji zběhlé podle pořádku dnů kalendáře obyčejného zachovalých zapisují se a poznamenávají a to ku cti a chvále Pánu Bohu jakožto strašlivých i veselých, hrozných i příjemných skutkův působitele a řiditele sobě a budoucím mým ano i každému, kdo by upřímný a i neposměvačný byl a čísti chtěl, k dobrému a na památku a připomínání časův pominulých zbíraný a spisovaný ode mne Daniele Vepřka, měštěnína města Slaného.“

Poněvadž rodina Vepřků ve Slaném byla od dávna slovutnou, chci tuto v krátkosti památku její obnoviti.

Nejstarším známým členem rodiny této jest Jakub Vepřek, jenž dne 13. srpna 1511. koupil ve Slaném dům mezi Havlovým a Synákovým od Markety Sýkorové z 105 kop. *)

*) Arch. Slan. Antiq. liber. Byl-li to dům později Vepřkovský zvaný, nevím, těžko jest ve Slaném stanoviti polohu domů v dobách starších pro časté požáry a nedostatek štítů domovních; podařilo se mi z doby starší nalézti štítů těch tré, totiž dům u Svíček, u Berana a u Zlatého Kříže, než ani těch polohu zjistiti se mi nepovedlo; v dobách pozdějších byl tu jediný dům „u Černého koně“ nyní č. 8.

Byl-li rodák Slanský či odjinud přistěhovalý, říci neumím, že by snad z nedaleké osady Vepřku byl pocházel, proti tomu mluví forma jména toho, nebo od rodišť odvozená zachovávají z pravidla formu jmen přídavných.

Po osmi létech, roku 1519., seděl Jakub Vepřek již mezi konšely městskými snad s příbuzným svým Petrem Vepřkem, jehož jméno se tu poprvé a naposled vyskytuje. Prvý z nich seděl však v radě městské skoro nepřetržitě až do roku 1529., kdy i jeho jméno z pamětí městských se ztrácí, blízká tu tedy domněnka, že zemřel.

Tři léta na to, roku 1532, vyskytuje se ve zpomenutých pamětech Jan Vepřek, kantor, který toho roku dne 4. prosince vzdává práva svá manželce své Kateřině.

Byl-li to syn některého předešlého, pro nedostatek matrik z doby té a pro lakonickou stručnosť zápisů v knihách městských, říci nemohu, ba hledě k zaměstnání tohoto Jana, mám za to, že vůbec příbuzným nebyl, nýbrž že manželka jeho Kateřina byla asi vdovou po některém z předcházejících členů rodiny Vepřků, jakž toho vedle četných příkladů jiných máme příklad hned na následujícím údu rodiny jmenované.

O tomto Janu Vepřkovi osměluji se tvrditi, že byl jedním z předních mužů stavu městského v dobách těch.

V radě městské zasedl roku 1538. a seděl v ní až skoro do své smrti, totiž do roku 1567., tedy skoro po 30 let, v osudném pro stav městský roku 1547. seděl poprvé v radě jakožto primas a on to tedy byl, jenž musel královské komoře, jak shora vzpomenuto, vydati značné městské statky a vrátiv se z žalostné cesty pražské, nalezl nad sebou ruku Duchka Skály J. M. C. rychtáře. Smutní mu asi nastali časové, ale osud připravil mu dvojí zadostiučinění, v úřadě totiž primatorském dočkal se roku 1562., kdy značná část statkův a svobod městu Slanému vrácena a roku 1567. vznešena na něho hodnosť císařského rychtáře, kterou však ani rok nezastával, zemřev roku 1568. *)

V roce 1555. byl se Zikmundem Kubinem a Šimonem Trnkou starším bratřiny literátské, v kteréžto hodnosti koupil pro jmenovanou společnosť louku a pole „Přemohov“ po Jakubu Bakaláři.

Ženat byl dvakráte, po smrti totiž vzpomenuté manželky pojal roku 1563. za manželku Annu, dceru Jana Vospálka, někdy souseda města Klatov a schovanku Matouše Častka, mlynáře, kteréžto manželce rok na to veškerá práva vzdává. Potomstva nezanechal a již dne 17. ledna 1569. dána vdova po něm, Anna Vepřková, za manželku Petru, kantoru, který dne 28 února téhož roku od manželky za hospodáře přijat a od té doby Petrem Vepřkem nazýván. **)

---

*) Acta curiae L. 181.
**) Antiq. lib. — Liber contract. Nro. VI. — Kniha smluv svat. fol. 42. Acta curiae LI.

Již roku následujícího (1570.) zasedl Petr Vepřek mezi konšely a zvolen z jich středu za úředníka nad farou.

V radě městské seděl bez přetržení až do roku 1580., kteréhožto roku nejspíše se světem se rozžehnal, zanechav po sobě nedospělého syna Václava.

Teprv po patnácti potom létech objevuje se v pamětech zase jméno Vepřků a to když dne 12. září roku 1595. vzpomenutý Václav Vepřek od kněze Šimona Cerasina k stavu manželskému potvrzen s Ludmilou, dcerou Jiříka Antoše, sukna kroječe, někdy konšela Slanského a pastorkyní Ondřeje Mráze, v čase tom rychtáře J. M. C.

Sňatkem tím stal se švagrem slovutného primatora Slanského, Václava Hanžburského, jehož manželka Dorota byla starší sestrou vzpomenuté Ludmily. *)

Václav Vepřek byl povedené kvítko své doby a toulka byla asi zamilovaným jeho zaměstnáním, tak že roku 1597. dne 15. ledna byl od purkmistra pánův napomenut, aby v čas domů chodil, sic jinak že mu brány otvírány nebudou.

Po dvou (1599.) létech koupil sobě dvůr za fortnou a přijat za měšťana, když byl k tomu povinnosť učinil a 30 kop příjemného zaplatil.

Roku 1603. dne 9. dubna přijeli na Slaný pan Purkart Točník z Křimic na Křimicích a Prostěboři, J. M. C. rada a podkomoří, pan Mates Prekl z Preklsdorfu, hofrychtéř a Gregor Ryker z Hosusfeldu, písař komorní a sadili radu, posledním v řadě konšelů byl Václav Vepřek.

V radě seděl Vepřek až do roku 1606. a myslím, že chorobou byl donucen, dále úřadům se vyhýbati, zemřel dne 18. srpna roku 1608, když jej byla manželka nedlouho předtím na věčnosť předešla, zemřevši 30. ledna téhož roku.

Po manželích Vepřkových zůstaly tři nedospělé dítky, nejstarší Daniel, narozený roku 1600., Kateřina, narozená roku 1602. a Václav, narozený roku 1606. **)

Sirotkům zanechali rodiče jmění velmi značné. Patřilť jim dům v městě zvaný Vepřkovský v nynější ulici Lounské, dvůr za fortnou a veliký mlýn na předměstí pražském.

Pod moudrou rukou poručníka a strýce, primatora Václava Hanžburského prospívali sirotci věkem i moudrostí před Bohem a před lidmi a zajisté že skvělá budoucnosť otvírala se před zraky jich, an tu nepříznivý osud v léta jejich nejkrásnější mladosti položil děsnou katastrofu, která jako miliony jiných krásný nadějí i tuto uložila v hrob.

Přišel rok 1620. a s ním všechny ty svízele a strasti, při jichž líčení nás nyní po půltřetím století hrůza pojímá.

---

*) Matrika č. I.

**) Tak udává Daniel ve svém kalendáři, pravě, že byl při smrti otcově osmiletý, dle konskripce z roku 1651. byl tenkrát padesátiletý a dle Matriky byl roku 1657. padesátišestiletý, dle toho byl by se narodil roku 1601.

Katastrofa bělohorská dolehla na královské město Slaný tíhou snad nejtěžší, město byvši připraveno o veškeré jmění a svobody, zastaveno na podzim roku 1623. panu Jaroslavu Bořitovi z Martinic.

Nastaly dragonady, obyvatelstvo houfně opouštělo město, které ze všech sil proti přechmatům Martinického hejtmana, Mikuláše Hanžburského z Kopečka, bránil srdnatě primator Václav Hanžburský, ale bylo vše marno. Přišly známé patenty a tu i srdnatý primator sebrav své příbuzné, mezi nimiž nalézali se i sirotkové Vepřkovští, opustil město.*)

Daniel Vepřek ve svém kalendáři takto o tom vypravuje: Léta 1626. odešel jsem z města Slaného pro náboženství nechtic svoliti a katolickým se státi. A toho času odešlo sousedův slanských městských i předměstských osmdesát sedm a všechněch všudy sousedův, nádenníkův, řemeslníkův, žen a dětí jejich přes tři sta a deset osob, z nichž někteří v půldruhým létě, někteří v dvou létech, když své nábytky utratili, k svým se vrátili a katoličtí byli. Některým kapsářům pozůstalým v městě dobře bylo a se dařilo, nebo po těch sousedích odešlých domy starcovali a co v nich lepšího býti uznali, sobě brali a naháněli

I Daniel a rodina jeho zanechali veškerý skoro majetek v městě zejmena nemovitý, nebo kupců nebylo a emigranté kojili se stále nadějí, že nastane obrat a že ku svému pokojně se navrátiti moci budou.

Když však naděje za nadějí míjela, vrátil se i Daniel do města Slaného „vlasti své milé“ a přijav dne 17. července r. 1628. měšťanství učinil k městu povinnosť.

Statek po rodičích vydán mu byl bez překážky, než pro účastenství v předešlých bouřích musil zaplatiti 100 kop míš. „pardongeldu“, s jehož zaplacením nespěchal, nebo ještě roku 1633. o jeho zaplacení upomínán a až do odvedení v arestu ponechán.

Zatím zasvitla naděje českým vystěhovalcům, když nastal tak zvaný návrat emigrantův pod ochranou vojska saského roku 1631. I Slanští emigranté se vrátili a zejména bratr Danielův, Václav.

Poněvadž Sasové v krajině slanské až skoro po samý mír Pražský se zdržovali, užil Václav Vepřek svého podílu po některý čas a tu také dne 13. května roku 1635 zemřel.

Po míru Pražském vrátil se na své statky i pan Jaroslav Bořita a počaly tresty za přečiny za vpádu saského činěné. I Danieli Vepřkovi bylo se zodpovídati a v trestu propadl díl Václavův.

Nejstarší kniha šosovní z roku 1656. takto o tom vypravuje: Mlýn Vepřkovský s štěpnicí, polem, lochem, hájkem a rybníčkem, náležejíce právem dědickým Danielovi, Václavovi a Kateřině, sirotkům pozů-

*) Jak rozervala emigrace poměry rodinné, smutným toho dokladem rodina Václava Hanžburského. Ten, odcházeje do ciziny, zanechal ve Slaném oba syny, Jiřika a Jana, ano i manželku, vzpomenutou Dorotu, která přečkavši celou rodinu a zakusivši veškeré svízele dlouhé války, zemřela ve Slaném dne 21. července roku 1662. v stáří 87 let. Matr. čís. III.

stalým po dobré paměti panu Václavu Vepřkovi, měšťanu města Slaného a Ludmile, manželce jeho jakožto rodičích, kteří oba jeden po druhým v krátkém čase v létu 1608. zemřeli, když jsou se ti sirotci roku 1626. o dědictví rozdělili, dostal se na díl Václava nejmladšího, kterýžto jsouce mladý, vedle jiných sousedův Slanských pro náboženství odcházejících také s Václavem Hanžburským, strýcem svým, u kteréhož jest vychován byl, aby při tom světa zkusiti a řeči německé a mravům dobrým se naučiti mohl, jest odešel.

Mezi tím Danieli Vepřkovi, bratru svému nejstaršímu, díl svůj k správě dal.

I maje ten díl bratra svého Daniel Vepřek v svém opatrování, po nedlouhém čase 100 kop míš. v perdonu za téhož bratra svého vrchnosti tehdejší dáti a složiti musil a tak toho dílu nemajíc od nikoho žádné překážky v pokojném držení až do rohu 1635 zůstal. Potom v tom létu Václav Vepřek v městě Freiberce manželku pojav, k svému se navrátil a pobyvše tu málo, zemřel.

J. M. pan Jaroslav Bořita z Martinic majíce od tehdějšího hejtmana svého, Eliáše Udvarheli, nedobrou zprávu více z hněvu a na vymstěnou proti Matiáši Břečkovi, manželu Kateřiny, sestry Daniele Vepřka a vzavše sobě příčinu, že jest se Václav od Daniele a Matiáše Břečky, švagra, nekatolický při městě přechovával, toho mleyna jako v pokutu ujmouti se ráčil. *)

Daniel ovšem supplikoval, a po ročním sem tam žádání vráceny dědiny a vinice, ale mlýn se zahradou zůstal v rukou hraběcích.

Daniel zastával v létech následujících rozličné ouřady obecní. Roku 1635. stal se písařem rychtářským, roku 1637. účetním společnosti krejčovské, roku 1638. perkmistrem viničním, roku 1641. obecním starším a vedle předešle jmenovaných úřadníků i úředníkem nad důchody městskými.

Roku 1643. dosazen za městského písaře radního, po deseti pak létech roku 1653. stal se primasem rodného města a hned na to hejtmanem panství Slanského. V úřadě tom nesetrval dlouho a zemřel dne 26. listopadu r. 1657.**)

Divný to byl osud, který z emigranta učinil hejtmana hraběte Jaroslava Bořity z Martinic.

O dalších osudech rodiny Vepřkovské není mnoho vyprávěti.

Manželka Daniele Vepřka přečkala manžela svého o plných osmnáct roků a zemřela dne 14. srpna 1675. v stáří 68 let, přečkavši nejspíše i všecky své dítky.

---

*) Kateřina Vepřková vdána za měšťana Jiříka Škodu, podruhé za Matiáše Břečku alias Slanského, nejprv hraběcího „kuchlmistra“, potom regenta všeho statku Slanského.

**) Acta curiae LVII., LVIII. — Memorab. Nro. — Contract. lib. VIII. — Matrika Nro. III.

Z dítek připomíná Daniel ve svém Kalendáři čtyry: Ludmilu, narozenou dne 8. srpna r. 1624. a po dvaatřiceti nedělích zemřelou, Václava, narozeného dne 13. března r. 1625., Daniele, narozeného dne 24. května roku 1628. a Peregrina, narozeného dne 16. května 1629. Poslední dva narozeni byli mrtvi.

Páté dítě a sice Bohuslava nalezli jsme nikoliv v matrice, máť tato četné a objemné mezery, ale v konskripční listině z roku 1651., kdež udán osmnáctiletý, narodil še tedy roku 1633.

O osudech Bohuslava Vepřka není nám známo ničeho, dědicem Danielovým byl syn Václav Vepřek, který zemřel roku 1693. zanechav syna Františka nebo Františka Antonína, narozeného nejspíše roku 1648., nebo roku toho jeví se v matrice, ve které po dni jeho narození darmo jsme se pídili, značná mezera.

Dne 1. července r. 1684. pojal „poctivý mládenec", František Vepřek, Annu Marii, vdovu nejprv po Janu Hráčkovi a potom po Adamu Votickém za manželku. Po smrti otcově ujal se jmění rodinného a žil ještě roku 1702., byl pak posledním svého rodu, nebo roku 1712. přišel dům Vepřkovský prodejem v ruce cizí, a roku následujícího po smrti Anny Marie rozdělili se o ostatní statek Jan Hráček, vlastní syn paní Anny Marie, Václav Votický, její pastorek a Karel Hubatka, strýc; patrno tedy, že František Vepřek přirozených dědiců nezanechal. *)

Co kalendáře Vepřkova se týče, třeba dodati, že rukopisů jeho jest více. U rodiny Nedvědovské zachoval se i original rukou samého Vepřka psaný. Jest to hrubý quadrant malého formátu. Obsah rozdělen dle měsíců a dní, tak že hojně prázdného místa necháno při dnech, kde nic pamětihodného zaznamenáno býti nemohlo. Mimo zápisky historické obsahuje rukopis ten i hojnou „pranostiku," předpisy lékařské a jiné. Z novější doby má doplňky týkající se rodiny nynějšího majitele. V celku jest rukopis ten v dosti bídném stavu a hojně strhán a pořezán.

Vedle tohoto originalu nachází se v rukou pisatele těchto řádků rukopis téhož Kalendáře, který byl majetkem známého právníka a rodáka Slanského, Kašpara Brožovského z Pravoslav a jest nyní majetkem rodiny Kučerovské ve Slaném. Třetí pak rukopis, o němž se Jungman ve své Historii literatury České (IV. 481) zmiňuje, jest majetkem rodiny Miltnerovské a z rukopisu toho vydal spis ten roku 1883. J. B. Miltner, nyní professor akademického gymnasia v Praze, ve výroční zprávě c. k. gymnasia v Hradci Králové.

*) Memorab. Nro. III. — Matrika č. IV. Liber contract. VIII. Kniha smluv t. XVI.

V zástavě.

Známo, že odpovědí na násilné skutky arcibiskupa Jana Lohelia a opata Volfganga Selandera bylo svolání sjezdu stavů českých do koleje Karlovy. *) V jednání učiněn odklad a teprv zase v pondělí po sv. Jiří roku 1618. „psaní od jich milostí pánův defensorův k ouřadu a obci města Slaného titulem svědčící jest odesláno, aby se podle předešlého odkladu do kolleje císaře Karla IV. jinak veliké ten pondělí, po neděli rogationum (21 května), jenž křížová sluje, s plnomocenstvími najíti dali. Ta citací jest v přítomnosti pánův starších obecních a pánův volencův nic méně i v obci přečtena a na tom trojí radou zavříno, aby pan Jan Veselský z rady a Šimon Celeryn ze starších obecních na výš položený den do měst Pražských jeli a toho všeho podle plnomocenství, co za potřebí bude, doslýchali a potom doma o tom všem svou relací učinili.“ **)

Dva dni na to přijeli na Slaný urozený a statečný rytíř, Mates Prekl z Proksdorfu, J. M. C. hofrychtéř v království českém a Samuel Nymburský, písař komorní, aby obnovili úřad konšelský, což následujícího dne v den památky nalezení sv. kříže se stalo.

Že postavení nové této rady bude těžké, plné starosti a odpovědnosti, poznali dosazení asi hned, nebo pan hofrychtéř přednesl žádosť, radu a v jistém ohledu i výstrahu a poručení J. M. C., aby se k vzpomenutému sjezdu do kolleje císaře Karla mezi pány defensory nepostavovali.

„Proti kterémužto poručení jest zase šetrná odpověď dána.“ Nebo v tak těžké věci nebyla rozhodná odpověď na snadě a nutno bylo důkladně o věci se poraditi, a proto hned v prvém sezení nové rady dne 14. května čteno poručení ono, ale po uvážení věci nemínila rada odtr-

---

*) Viz Tomek: Děje království Českého IV. vyd. str. 276.
**) Acta curiae LVI. 254.

hnouti se od společného podniknutí a panu podkomořímu jakožto bezprostřednímu představenému královských měst poslána odpověď vyhýbavá a 18. května v plné radě dáno plnomocenství vzpomenutým dvěma mužům a oni do Prahy vypraveni, aby naznačeného dne (21. května) na sjezdu město Slaný zastupovali.

Odebrali se tedy jmenovaní poslové naznačeného dne do Prahy a s jinými stavy pod obojí postavili se do kolleje císaře Karla. Tu nejprv farář od sv. Mikuláše na Malé Straně a assessor konsistoře pražské pod obojí přijímajících, Jan Rosacius Zhořovský, učinil ku stavům kázání, když pak ku stavům přišli dva poslové od královských místodržících s oznámením, že došlo psaní od J. M. C. s poručením, aby stavům shromážděným v kolleji Karlově v známosť uvedeno bylo a se vzkazem, aby stavové do kanceláře J. M. C. přijíti sobě nestěžovali k přeslyšení toho listu, vyslali tito ze svého středu tři členy totiž Jindřicha Slavatu, Jiříka Karlíka a Jana Veselského ze Slaného, aby oznámili, že dle přání a vůle místodržících se stane.*)

Na to odebrali se shromáždění do kanceláře místodržitelů na hradě Pražském. Z měst přítomni prý byli jen vyslaní z Hradce Králové, Slaného a Mladé Boleslavi. Tu přečteno jim psaní krále Matiáše a na žádosť jich dán jim opis listu toho, s kterým na staré město se navrátili.

Druhý den v úterý (22. května) uvažovali stavové o královském listu v kolleji Karlově a vedeny tu prudké řeči, k večeru stala se důvěrná úmluva Budovce, Thurna a Smiřického v domě posléz jmenovaného.

Ve středu dne 23. května přišli stavové se zbraněmi a mnohým lidem na hrad a shromáždili se na paláci. Tu přistoupil hrabě Joachym Ondřej Šlik k vyslaným Slanským, „vzal oba dva za ruku a odved se s nimi soukromí po straně světnice soudné a ohlédaje se sem i tam — neb v tu dobu na posluchách mnozí z strany pod jednou ledakdes na paláci se nacházeli — takto k nim promluvil:

„Vím o tom, že poctivý a šlechetný jest stav městský a že v něm lidé jsou ctní a šlechetní muži i užiteční v obcích; vás také, že z města Slaného jste, znám a o vás, že dobří a šlechetní muži jste — můžte mi tak mnoho věřiti, poněvadž s vámi začasté a s našimi Boleslavskými rozmlouvám — nepochybuji.

Pročež jsem k vám naděje té, že to, co vám nyní povím, při sobě zanecháte. Víte o tom dobře, že nás jednuškové o majestát připraviti chtějí, kterého jsme z milosti boží dosti těžce dosáhli, ale k tomu s po-

*) Vilém Slavata ve svých Pamětech praví jenom „jeden ze Slaného“, mám však za to, že to byl Jan Veselský, nebo za jedno byl přednějším z poslů, pak Veselský později bránil se soudem proti pražskému brannému, jenž mu vyčítal, že město do zkázy zavedl, což jen na toto účastenství se vztahovati může, konečně i to nápadným, že Veselský, jak mile proti původcům bouří přísně vystupováno, město opustil, veškerý majetek v něm zanechav, kdežto druhý z poslů, Šimon Celerýn, pokojně dál v městě se zdržoval.

mocí boží přijíti nedopustíme. Dnes uslyšíte a uhlídáte hrozné a neslýchané věci, kteréž jste jak živi ani předkové vaši i naši neviděli a neslyšeli a které se straně pod jednou líbiti nebudou. Nebo páni stavové o to se, aby majestát v své podstatě a celosti zůstati mohl, upřímně zasadili a k rušitelům jeho podle spravedlnosti se zachovati chtějí.

Dáleji nepochybuji, že v městech historias et annales Bohemiae čítáte a o tom dobrou vědomosť máte, co jest a jaké svobody stav městský za krále Zikmunda a krále Václava měl a zase, co jest za krále Ferdinanda potratil a oč přišel.

My stavové vyšší jakožto poctiví chceme a připovídáme se o to postarati, abyste mohli s pomocí pána Boha všemohoucího k těm svobodám, které jste prvé měli, zase přijíti; nebude-li chtíti co dobrovolně býti, tedy se státi musí"" K tomu doložil: „Slezáci jsou na pohotově a ti, bude-li toho potřeba mezi našich chrániti budou. Stav pak městský jen ať pána Boha za pomoc žádá a v tom se jeho ochraně poroučí; my měst do našeho nejvyššího přemožení a krve vylití neopustíme. A to mějte sobě oznámeno ode mne pro concione matutina místo ranního kázání a zachovejte při sobě v tajnosti; však přece v důvěrnosti některým lidem poctivým z stavu vašeho to oznamte.""

Začež dotčení vyslaní hraběti uctivě poděkovali, zavřevše řeč svou oním starým příslovím „Lapidi esse dictum," že to vše jako kamenu neb stěně němé povědíno v tajnosti zůstane."

Když se byli stavové v dostatečném počtu shromáždili, odešli do zeleného pokoje a tu přečtena byla odpověď na list císařský, která měla vydána býti královským místodržícím. Na to hrnulo se vše do kanceláře místodržitelské a po hlučné kontroversi shodili nejprv Jaroslava Bořitu z Martinic, pak Viléma Slavatu z Chlumu a konečně sekretáře jejich Filipa Fabricia oknem do Jelenního příkopu, tím — nastala válka třicítiletá. —

Defenestrace tato byla Slanému tím pamětihodnější, že ze dvou shozených místodržících jeden byl z rodu, který již po věky s městem tím sousedil na nedalekém Smečně, že to byl pan Jaroslav Bořita z Martinic, jak již pro rozdíl ve víře ani jinak býti nemohlo, ve stálém sváru s městem žijící soused moudrých a opatrných měšťanů královského města.*)

Poslové Slanští při osudné oné události sotva asi tušili, že následky činu toho snad nejtíže stihnou jich město a že zejména náhoda ta, že

*) Že nescházelo ani srážek rázu velmi drastického, dosvědčuje událost na pohled pranepatrná. Dne 30. března 1619. předstoupil před purkmistra pány Václav Fiala a Pavel Stehlík sousedé Smečenští a stížili sobě do Eliáše, varhaníka Slanského; že je beze příčiny spohlavkoval, žádajíce, aby to k právu přivedeno bylo. Eliáš varhaník neodpíral tomu, ale pravil, že stalo se tak ze slušné příčiny, oznámil, že jest od nich k panchartu přirovnán, druhé že jest apologii pánů stavů haněli, že by ji.... i pány direktory. (Acta curiae LVI. 280) Tak malé vážnosti těšila se česká triakontarchie.

pan Jaroslav skoro bez pohromy vyvázl, bude hrobem svobody města Slaného, nebo dejme tomu, že by byl zahynul, byly by dějiny města tohoto bezpečně braly se drahou zcela jinou.

Ale pan Jaroslav pookřáv více z leknutí, ač ku cti jemu připomenouti dlužno, že ze svržených jediný počínal si statečně a důstojně, než z poranění, ač pro bezpečnosť svou těžce nemocným se tvářil, použil prvé příležitosti, a v přestrojení jsa provázen barvířem, Petrem Thomasoniem, opustil útulek svůj, palác Polyxeny z Lobkovic a odebral se do domu svého na Hradčanech. Tam obeslal manželku svou, Marii Eusebii ze Šternberka, kterou byl otec její, Adam starší ze Šternberka, nejvyšší purkrabí, hned po defenestraci manžela jejího do domu svého vzal.

Pan Jaroslav nemaje se v komnatách za bezpečna, dlel pod krovy a tu aby manželce své dokázal, že úplně zdráv jest, několik kotrmelců před ní provedl. Vyloudiv se na to z Prahy, po několika dobrodružstvích nejprv do Mnichova, pak přes Pasov do Vídně se odebral. *)

A tak tento Aman věrných křesťanů v Čechách, jak jej Skála ze Zhoře nazývá, zachován i sousedstvu Slaného. Jaké to sousedství bylo, možno si učiniti pojem tím, že v krajině čiře protestantské poddané své anglickými psy do kostelů a k zpovědi honil a železnými roubíky poddaným svým dával ústa otvírati ku přijímání pod jednou spůsobou; jak viní jej apologie stavu českých. Než vraťme se zpět.

Stavové čeští hned po vykonaném činu zřídili prozatímní vládu 30. direktorů ze všech tří stavů, ze Slanských poslů nezvolen nikdo za direktora, byli oba plebejové, někdejší Slanští rektoři školní a ani v městské radě neseděl žádný ten — feld — dorf nebo — stein, ale přes to vše v directorium zasedal přece rodák Slanský, Jan starší Šultys z Felsdorfu, primator královského horního města Hor Kuten.

Událostí květnovou v klidném dříve městě nastal nebývalý ruch a mnohé oko zíralo starostlivě v budoucnosť Písař městský poznamenav děj ten v knize pamětní dokládá: „Kdo má apologii, proč se to stalo, patrně tam najdeš. Tou příčinou práva odpočívala, jaké to skončení vezme, to sám pán Bůh ví.“ Všude chřestila zbraň a občanská válka zastavovala všeliké zaměstnání míru. V srpnu za konšelství Pavla Rouchovanského již na radnici „pravních věcí žádných nebylo, toliko mustruňkové držáni, a vejprava z města do pole proti nepříteli, podle listu přiznávacího a nařízení defensí jest vypraveno 79 osob, počítajíc čtvrtého osedlého a z poddaných pátého, k tomu z pozemských statků vedle šacunku 6287 kop českých, tři koně s pacholky zbrojnými.“ **)

Zápal pro nový stav věcí dostoupil asi svého vrcholu, když dne 29. října 1619. zavítal na Slaný král Fridrich, ale zdá se, že již slova kal-

*) Čas. Musea Česk. 1850. 52.
**) Acta curiae LVI. 256 a 7.

vínského kazatele Salmutha, který tu před králem řečnil, ochladila poněkud zápal ten a pokazila Slanským slavnostní náladu. Obecní písař v pamětní knize stručně poznamenal: „Consule Venceslao Leonhardo Fridericus, rex regni Bohemiae, Slanam visitavit cum regina.“*) A ten z pravidla nevoli zahaloval latinou, sic jinak by si byl nedal ujíti příležitosť k loyalnímu popisu slavného uvítání. **)

Následovali slavní dnové korunovací a slavností dvorských, nastala nová doba. Dne 18. prosince t. ř. přijel na Slaný urozený a statečný rytíř Prokop Dvořecký z Olbramovic, královský podkomoří, urozený pan Martin Fruvein z Podolí, hofrychtéř a Samuel Nymburský, písař komorní, a dosadili novou radu. Primasem stal se radikalní Václav Hanžburský.

Ale záležitosti české počaly se hatiti, rána za ranou stíhala vojsko české a odlesk pohrom těchto padal i na vnitřní život v Čechách. Dne 30. září 1620. končí jednání na radnici Slanské, na to v čele několika prázdných listů knihy pamětní stojí: „Annus 1621. usque ad annum 1622. plenus lacrimarum, acta forensia silebant.“***) „V tu dobu“ praví Skála ze Zhoře „chleb a mozolové čeští měli hrubé rohy a šídla ostrá a špičatá, že těm cizozemcům lehkovážným a trapičům lidí ubohých spokojem doma seděti nedopouštěli.“ †)

Hrozný den 8. listopadu 1620. vyřkl své veto a váhy osudu snesly se hluboko v neprospěch národa českého, povalena „ta ohavná rebelie.“

Slaný nesúčastnil se ani méně ani více věci, nežli největší díl měst královských.

V osudný den 21. června 1621., kdy dopadala na Staroměstském náměstí na špalek rána za ranou a odlétala šlechetná hlava česká za hlavou, tekla opět Slanská krev, neboť i Jan Šoltys položil hlavu svou za svobodu vlasti a svědomí.

Dne 31. ledna 1622. počalo zase úřadování na radnici Slanské za nové doby „post revolucionem.“ Bylo to však úřadování trudné, bylť do města poslán Fridrich Maršvic z Maršvic a jemu k ruce přidáno 200 pěších. Právní záležitosti zase zastaveny, nebo pan hejtman obec tak těžce sužoval, že by se samému pánu Bohu politovati mohlo. „I tomu, dá pán Bůh, časem svým konec přijde,“ těší písař obecní sebe i jiné.

Pan hejtman s lidem za 21 neděl stál město 2153 rýnské 24 kr., poněvadž pak vydaným před tím generalním pardonem veškeré jmění a privilegia obce a města Slaného propadly královskému fisku, nebylo kde peníze sehnati a proto vydali starší společnosti střelecké stříbro této společnosti, aby prodejem jeho pan hejtman uspokojen býti mohl. ††)

*) Za konšelství Václava Linharta Fridrich, král království českého, Slaný navštívil s královnou.
**) Beckovský: Poselkyně II. 2, 193. Skála: III. 357, Acta curiae LVI. 303.
***) Rok 1621. až k roku 1622. plný slzí, záležitosti veřejné mlčely.
†) Skála V. 151.
††) Kniha smluv arch. Slan. č. 16. fol. 18. Utrženo za ně 144 zlaté.

Dne 25. listopadu 1622. přijeli na Slaný Jiří Vilém Michna z Vacinova, rada nad appellacími a rytíř Oldřich Bechyně z Lažan, jakož i Prokop Tendl z Balkova, písař komorní a podle instrukcí Karla knížete z Lichtensteina dosadili novou radu. V čelo města postaven Jan Kašovský. Byl to homo novus, dle všeho Slanský Michna.

Byl městský patricius, čili soused po předcích, kteří tu měli v Ouvalce dvůr, zvaný Kašovský, po němž však již ani stopy není. Při městě se již ode dávna nezdržoval, neboť již r. 1606 vyzdvihl si od rady list zachovací a byl snad již od tohoto roku úředníkem císařské komory na panství Pardubském, a proto za to mám, že byl katolíkem.

Muž tento byl po celý rok jakožto primas také purkmistrem a hodnosť ta nepřecházela po řadě na druhé konšely, musil býti tedy persona grata.

Po dosazení rady spořádali komisaři záležitosť kostelní. Děkan Jan Koupil, ve 3 dnech z fary a v 8 ze Slaného vyhostěn, i zhotoven inventář věcí kostelních. Věci ty dle nařízení knížete z Lichtensteina od vzpomenutých komisařů vyzdviženy a do Prahy odvezeny.*)

Za účasť ve válce skonfiskováno, jak jsme již podotkli, i jmění města. Nebylo nepatrné. Mimo obyčejné platy a užitky městské patřily městu dva dvory v městě a jeden ve Kvíci, sedm vsí celých, totiž Votruby, Trpoměchy, Lotouš, Nedětovice, Lunikov, Želenice a Drnov; šest vsí necelých a sice Ovčáry, Hobšovice, Voslochov, Kutrovice, Kvílice a Ouny; platy a dávky na Knovízi, Ješíně, Královicích, Studňovsi, Sakách, Vítově, Přelíci, Lidicích a z města Velvar, ano i tuna oleje k hromnicím od pana Bořity z Martinic. Vše to roku 1623. zastaveno ve 200000 kop míš. panu Jaroslavu Bořitovi z Martinic, tak aby mu to ročně 12.000 kop míš. vynášelo.

Tak z nemilého souseda stal se zástavní pán, a 3. listopadu t. r. vrátil hrabě obecní knihy, toto poznamenání v nich vlastnoručně učiniv: „Někteří obzvláštní důchodové obecní města Slaného: Z handle solního schází se užitku ročního 125 kop, z handle z železa 160 kop, undrláku tunních věcí 12 kop, jarmarečního důchodu 149 kop, tržného 20 kop, summa 472 kop. Poněvadž z těchto nadepsaných platů běžných a důchodů obecních ouřad města Slaného na placení služeb purkmistru, dvoum písařům radním, servusovi, varhaníkovi a branným, též na opravu tří kostelů, rathouzu, zdí a bran městských i na jiné všelijaké obecní téhož města potřeby každoročně nemálo nakládati se musí, protož já se na ty platy výše dotčené, kteréž ani v nejmenší taxe mně šacovány nejsou, nepotahujíc, témuž městu k výše psaným potřebným obecním nákladům slušně je zanechávám. Actum Pragae 27. okt. Anno 1623. J. B. H. z Martinic mp.“ **)

*) Acta curiae LVI. 376. Beckovský II. 2. 376.
**) Acta curiae LVI. 404.

Městu vrácena takto as 25. část jeho dřívějších důchodů, to byl rázný prostředek, aby město skrotlo a zástavního pána pěkně poslouchalo.

Císařský hejtman, rytíř Hynek Jiří Žďářský ze Žďáru, ustoupil Martinickému Mikuláši Hanžburskému z Kopečka, jemuž jakožto zástupci nové vrchnosti slibována poddanosť, poslušnosť a věrnosť. *)

A nyní počato gruntovně s katolickou protireformací. Obyvatelstvo stěhovalo se valem z města, a když r. 1625. i morem v městě i na předměstích přes 900 osob zemřelo a ustavičnou nejistotou úpadek v obchodě, průmyslu i hospodářství nastal, viděl hrabě, že zapsané sobě sumy na statku Slanském nesežene a že složitá správa statku velikou část příjmů pohlcuje, i nabídl Slanským, aby na tu sumu od něho důchody ty najali.

Že Slanští otcovské to nabídnutí přijíti se zpěčovali a snažnou supplikací stran toho hraběti podali, rozhorlil se nemálo a 9. prosince roku 1625. vydal o tom následující pamětihodnou resoluci: „Porozuměl jsem z psaní vašeho“ píše úředníkům svým, „i ze supplikací Slanských, že sobě oni dobrotivé ohlášení a podání mé nic nevážejí a důchody mé Slanské ode mne dosti v mírnosti pronajíti nechtějí; již tedy mne k lepšímu a pilnějšímu hospodaření v témž statku mém Slanském přivozují tak abych z něho tolik důchodův, na kolik zápis od J. M. C. mně učiněný svědčí, každého roku míti a dostati mohl, v čemž mně, že se svého zápisu držím, žádný za zlé míti nemůže. A protož již vám skutečně poroučím, abyste jim všelijaké handle, obzvláště pak solní a železný, jakož i všecken šenk vín a všelijakého i pálení páleného zastavili a přísně zapověděli a aby v dotčených věcech v městě Slaném žádný nedostatek nebyl, poroučím vám, abyste hned v Němcích dostatek soli jakož i v železných hutěch Komárovských manželky mé nejmilejší dostatek železa nakoupili a co nejdříve tu sůl i železo do města Slaného přivézti a tu je v některém domě mém složice, každému vůbec, kdo čeho potřebuje, tak draho, jak jsou je oni sami teď posléz měsíce Novembris lidem prodávali, také nyní za hotové peníze prodávati dejte. Vína pak všecka, kterákoli Slanští mají, nepochybujíc, že jste již dávno zinventovati a zvizírovati dali, pakli se to nestalo, ihned to stěžně vykonejte a jim oznamte, aby ta vína svá všecka nejdéle do dvou nedělí ven z města a všech gruntů mých jinam pryč vystěhovali a odbyli, pakli je tu raději mně prodati chtějí, tedy vykoštujíc víno nejlepší a nejdražší za 30 kop míš. a horší pak po 25 neb 26 kopách stržte a mne k ruce, avšak až po vyšenkování k placení kupte a potom je hned pořád ještě v několika místech jistým šenkýřům na žejdlíky v slušných penězích po 5 neb lepší po 6 kr počítajíc pusťte a vyšenkovati dejte a nic méně také

*) Dle listiny archivu zemského žádal hrabě již tenkráte, aby mu Slaný dědičně byl postoupen, v čemž podporoval jej i kníže z Lichtensteinu, správce království Českého.

z těch vín tu povinnou sbírku z každého vědra po 4 pintách J. M. C. kde náleží, odvozujte a mimo to žádnému, kdož by tenkoliv byl, žádného cizího i domácího vína do města i předměstí přinášeti nedopouštějte. Podobně ani piva žádného jak bílého tak ječného, ale tím častěji a pilněji v pivovaře mém piva bílá i ječná dobrá a hodná vařiti a všudy po celém městě i předměstí i po vesnicích mých v ceně vyměřené vystavovati dejte. Pokudž by se kdokoliv víceji toho dopustil a odjinud cizí sůl, železo, víno a pivo bílé i ječné kupoval a jakýmkoli spůsobem třebas i darmo bral a do města, předměstí a vesnic na grunty mé uvozoval, neb donášel, buďto na mnoze nebo na mále a k vlastní potřebě své, by pak je jiným neprodával a tak kde by se koliv toho a u kohokoliv uptalo, vyhledalo a našlo, tehdy žádnému toho nejmíň nic žádným vymyšleným spůsobem nikdo nepřehlížejíc, ani z žádné přízně aneb jakéhokoliv daru toho přede mnou neukrejvajíc, hned každému všudy z každého místa to vše pobrati, a k tomu pokuty pokaždé nejméně od každého po 20 kop. míš. vyzdvihnouti a k ruce mé do důchodův obrátiti a složiti i to vše tak pobrané jak sůl, tak železo, tak i vína a piva speněžiti, co za to přijde i s doloženou pokutou neproměnitelnou důchodnímu písaři do cedul téhodních i potom do register za příjem k dobrému a užitečnému tak dobře J. M. C. jako mému neprodleně a zouplna položiti dejte, jinačeji nikoliv nečiníce. Na tom jistou mou vůli naplníte. Datum v Praze na Hradčanech v domě mém 9. dec. L. 1625.“ *)

V listině této jako v zrcadle vidíme praktickou mysl pana Jaroslava. Věk 16. a 17. v listinách byl sice mnohomluvný, ale mnohomluvnosť v listině této jest výrazem úzkostlivé opatrnosti, aby pan hrabě o nějakou tu pokutu nepřišel. Resolucí touto z 472 kop městu nechaných důchodův 285 zpět vzato a tak zbylo městu 187 kop, sotva našich 400 zl. Z toho mělo město platiti purkmistrovi, dvěma písařům, servusovi, varhaníkovi, čtyrem branným, opravovati hradby, tři chrámy, školu a radnici. **) Co druhé části hrozby se týče, aby Slanští ani piv nevařili, ani vín nešenkovali, provedena napolo hned z jara roku následujícího. Hrabě vida naprostý úpadek živnosti pivovarnické, počal (18. března 1626.) stavěti veliký pivovar v městě. ***)

Živnosť vinařská jindy v městě tak květoucí spuštěním hojných

*) Archiv Slanský. V listině místa: „v čem mně, že se svého zápisu držím, žádný za zly míti může“ a „v několika rozdílných místech jistým šenkýřům“, jsou podtržena a po straně znaménkem N. B. opatřena.

**) Jak se Slanští vpravili v tento finanční stav, dosvědčuje účet primasa Augustina Kosiny ze dne 4. prosince 1636. Tu za minulý rok uvedeno příjmů 228 kop, 29 gr. 4 den., vydání 230 kop, 8 gr. 2 den. a deficit 1 kopa 38 gr. 4 den.

***) Při počátku války třicítileté bylo ve Slaném deset pivovarů (Arnoštovský, Mouchovský, Veselského, Běhavého, Chládkův, Kozákovský, Dubovský, Kohoutovic, Fospíšilovic a Laňkův.) Pivo Slanské voženo nejen do okolí a do Prahy, ale až i za hranice. Od 1626. byl tu jen pivovar hraběcí

vinic chřadla a hynula, tak že za našich dob po rozsáhlé kultuře révy zbyly jen slabounké stopy.***)

Nastaly těžké časy. Obec Slanská zbavena jsouc svých privilegií důchodův a živností, sténala v nedostatcích všelikých a supplikace za supplikací šla k hraběti od Slanských, an po pěti létech přichystal jim místo úlevy nové překvapení. Dne 15. července 1630. nabídl obci, aby od něho várky a některé důchody najala za ročních 8000 kop. Dne 4. srpna t. r. „obec Slanská povolána jest v příčině toho J M. H. se strany propuštění městu várek a některých důchodů. Tu nejprv v místě radním v přítomnosti pana purkmistra a pánův jisté usnešení v též věci se stalo, zdali by takové sobě učiněné podání ujíti, čili nemožností svou k vykonávání týchž várek se zastírajíce tomu odepříti, aby zase J. M. H. categorice odpověď dána býti mohla. Majíc to jeden každý z nich na přímluvu svou od pana purkmistra podáno, aby v tom zdání a mínění své oznámil, všickni mimo tři osoby v tento smysl zdání své o tom zavřeli jsou takové: Ačkoli pravda jest, že tu nemalé ale veliké a těžké věci se dotýče a jistě nač pomysliti jest, nebo 8000 kop míš. za rok shledati ne tak snadno jest. Však zase proti tomu na druhou stranu také toho bedlivě považiti že sluší, poněvadž, jak se o tom jistá zpráva činí, pan hrabě o tom se pronésti ráčil, jestli že Slanští tím pohrdnou a té milosti poskytnuté od něho ujíti chtíti nebudou, že již on tím vinnen nebude, než oni sami, že sobě v cestě budou, když on majíc od nich sobě k tomu příčinu (prý) danou, buď jinému komu koliv z Vlachův aneb Židův pronajme anebo budeli sam míti jich přece užívati a ty várky držeti, že na velikou záhubu týmž Slanským, aby jemu v šenku vínem překážka budoucně se nedála, o tom zapověděti a lisy všechny při vinohradech zpečetiti dáti musí, tak aby žádný vína svého tu vydělávati nemohl a moci neměl, nýbrž všecko hned v hrozních aby pryč jinam prodajíc na cizí grunty je odnésti neb odvézti dáti musel a summou, jak jemu možné bude, je trápiti a s tím slovem vlastně doložil, sprosta dříti že bude chtíti. Z té příčiny tehdy ano i z jiných mnohých, aby řečeno nebylo, že dokonce tím pohrdnuto a nevděčně to od něho přijato jest, an sice vedle přísloví, že ze dvou věcí zlých jedna menší z nich vyvolena býti má, pročež i v té věci toho šetřiti že sluší, pokudž by tehdy J. M. H. vidělo pod některými výminkami Slanským toho dopříti, totiž dva mlýny, dvůr Drnovský, cla jarmarečné, solnici a železnici k tomu pustiti, tehdy podadouc asi 5000 kop, kdyby potomně na 6000 kop při-

***) O rapidním úpadku vinařství nejlepší svědectví vydává výkaz úrody vína Roku 1630. ve dvanácti lisech vylisováno jen sousedům 59 sudů vína červeného a 173 sudy vína bílého. (Acta curiae LVII. 201.) Po dvanácti létech, r. 1642. vylisoval hrabě 43 vědra a všichni sousedé dohromady 19 věder a 31 mázů. Nejvíce vylisoval Daniel Třeboňský totiž 3 vědra, nejméně Jan Cynk a Jan Petruželka totiž po dvou mázech. (Memorabilienbuch III. Fol. 57.) Kdežto tenkrát všechny stráně kolem města kryly vinohrady, bují nyní jen tu a tam v sesutém tarase větvička révy.

jíti mohlo ve jménu a s pomocí boží aby to obec ujala a tudy k budoucímu nějakému z toho jha vyniknutí nějakou příčinu dala. *)

Hrabě ovšem podání Slanských nepřijal a nepochybujeme, že měl nejlepší vůli učiniti dle slov svých, ale těžko dříti odřené a proto ujav várky sám, zapovídal sice vskutku všeliké šenkování vín, na mnohé supplikování zůstalo však na tom, že za jistý „vajntac“ dovoluje se šenkování domácích vín.

Nastal památný rok 1631.

Již od podzimku roku 1630. docházely do Slaného zprávy o vítězných pochodech Švédského krále, došla i zpráva o přistoupení nejbližšího souseda země České, kurfirsta Saského, ke spolku s Gustavem Adolfem; ale teprv z jara roku následujícího dne 28. dubna město hejtmanem Kašparem Priamem vyzváno, aby v nastávajícím nebezpečí válečném brány vartami opatřili.

Celé léto ztráveno v úzkostlivém očekávání, ale teprv podzim přinesl rozhodnutí. Dne 17. září 1631. poraženo vojsko říšské pod Tillym od krále Švedského a kurfirsta Saského, načež tento koncem října do země České se obrátil „a okolo památky všech svatých k městu Litoměřicům přitáhši též město, poněvadž bez lidu vojenského jsouc brániti se nemohlo, vzavši, přes most k Roudnici, Budyni, Lounům a k Žatci se roztáhl a všech těch čtyr krajův totiž Litoměřického, Žateckého, Rakovnického a Slanského se zmocnivše, veliké, hrozné a nenabyté škody zdělal.“**)

V sobotu dne 8. listopadu u světání přitrhlo od Loun k Slanému prchajícího vojska císařského jízdného tři karnety dobře vypravených Arkabuzirův v zbroji a jiných 52 officírův, kterýžto lid, jak povídali, od 18 karnet u Lipska pobit byl. Dále pěších 9 praporův, v nichž chasy velmi špatné okolo tří neb čtyř set sotva bylo. Ti odpočinuvše, najedši se a místy zloupivše některé sousedy okolo 19. hodiny ku Praze vytrhli. Již pak následující pátek dne 14. listopadu 1631. přitáhl lid kurfirsta Saského do města Slaného. V městě leželi důstojníci a na předměstí lidu 3 regimenty. Nadělali tu znamenitých a nenabytých škod na obilí, koních a jiných věcech. Rejtharstva množství karnet po vesnicích okolo města na půl míle leželo, než druhého dne ráno hnulo se vše ku Praze.

Za prvým zástupem postupovaly ovšem další a v neděli na den sv. Klementa (23. listopadu) přitáhl do města pluk Klocingerův a nadělal mnohem větších škod nežli celá armáda.

„S nimiž přes tři noci a dva dni měvši u sebe dva leutnanty a fendrycha přes 40 zlatých jsem utratil“, praví Daniel Vepřek, dle jehož spisu události tyto vypravovány jsou.

---

*) Acta curiae LVI. 195. Kdyby věc až tuze vážnou nebyla, znělo by to skoro komicky, když žádá se zároveň za přídavek i za slevení.

**) Acta curiae LVII. 240.

Prosinec prošel poněkud tišeji, ačkoliv všude v okolí bylo vojsko rozloženo v zimních bytech, za to leden přinesl nové nadělení.

Ve středu den sv. Šťastného (Felixe) dne 14. ledna 1632. přitáhlo do města okolo 80 osob soldátův kurfirstských komandírovaných z Budyně od pluku Eustachia Lezera pro obhájení města proti Charvátům a lidu císařskému. Oni však majíce lid chrániti, je loupili, plundrovali, domy bořili a pálili. Nad tyto horších nebylo „nebo jisté mnozí, co v kvartýřích o sobě sami svědectví z úst svých dávali, ďáblem posedli Němci, bohaprázdní Škavrlanti býti museli.“ Hejtman jejich, Rudolf Rabiel, lidi náramně šacoval, od mnohých sousedův městských peníze bera, od mlynářův po 2 říšských na týden. Kolář vůz udělati, kováři jej okovati museli. Na předměstské sousedy všecky berni vložil.

V neděli na to dne 18. ledna okolo 20. hodiny přijelo ve dvou houfích lidu císařského v počtu, soudě to, přes sto rejtharův od Smečna k městu. Ti se postavili u mlýna Pilkovského, z nichž někteří k samé bráně pod pastušinou (braňka Smečenská) se pustili, však nalezši zavřenou odjeli, postavili se za Úvalkou a tu troubiti trubači dali, v tom lermo a k šturmu na zvony v městě se udeřilo. Předměstští zbraně, kde jakou kdo měl, popadši a mezi zahrady běževši, zase je odehnali a za nimi na Okrouhlík se pustili. oni pak k Nedétovicům a potom zas ke Smečnu utíkali.

V sobotu na to v den svatého Timothea (24. ledna) přitáhl druhý praporec soldatův pěších kurfirstských do města ze Žatce a náleželi nejvyššímu vachtmistru Vilému z Šenfeldu pod týž pluk Lezerovský. Ten Šenfeld dobře hospodařil v městě i jinde, maje komando přes celou zimu lidi ubohé trápil a obíral, co se mu líbilo bral, na Smečně hodiny zámecké, v kostele positiv a jiná instrumenta muzická, z Buštěhradu zvony, křtitelnici, svícny a jiné věci, na Kladně, Buštěhradě a jinde na kolika místech pánve z pivovarů, štěpy mladé a drahé ze zahrad panských, okolních, též v městě ze sousedských i vinné révy a mnohé věci, které nemožno vyčísti a to všecko do Němec posílaje, formany a sousedy dovozovati dal, ano i s tím vozů a koní tam nechati museli.

Následujícího dne (25. ledna) přijelo po druhé lidu císařského dvakrát více nežli předešlou neděli, ti zase v ta místa na Těhuli a Okrouhlíku se postavili a tu stáli velikou chvíli, však vidouce, že podruzi do zahrad se zbraní běží a vojáci na zdích městských stojí, zase pryč ke Smečnu, odkud přijeli, se odebrali.

Na Hromnice přitáhl do Slaného z města Žatce zase jeden praporec knechtů kurfirstských pod týž pluk Lezerovský náležejících. Kapitán jejich jmenoval se Širbach. Ten dne následujícího vytáhl na Kladno a tam na zámku pobral dvě švihovky, sedm tuplhákův a dva háky a jiných mnoho věcí a večer do Slaného se vrátil Salvu quardii císařskou tam zůstávající jal a do Slaného s 11 koňmi přivedl.

Ku konci měsíce února, v pátek po sv. Matěji (27. února), přijelo k Slanému několik houfů lidu císařského a postavili se někteří na Hájích nad křovinami a někteří se pustili přes silnici Lounskou, potom za nimi i jiní. Někteří pak k Želenicím se dali hned od Pcher a všichni srazili se zase za Vítovem. Někteří podruzi vyběhše z města, sháněli se po nich od nového rybníka až k Lidicím a jim některým koně postřileli. Oni vymstívajíce se na nebohých sedlácích po vesnicích několik jich sbili, stloukli a posekali. U Lidic pak udeřili k šturmu na zvony, což oni slyšíce sjížděli se a na Hájích s nimi šermovali, kdežto Marka Lišku, kováře, souseda Slanského v ruku, kterouž hned přeraženou měl a v život na dví prostřelili. Martinovi Lidickému nemohouce jinak se pomstiti toho šturmu, v Lidicích dvůr vypálili, kterýž i s mlýnem do gruntu shořel a v něm obilí množství mláceného, kteréž k semenu připravil a nemláceného Objíždějíce tak po vesnicích, množství dobytka hovězího, koňského i ovčího zajali, šatův a jiných věcí pobrali Vojáci pak kurfirští na rynk se postavili a postávši chvíli, zase na picování se rozešli a dokonce brániti se nemínili.

Rovněž březen pěkně počal. „Přitáhlo v noci dne druhého března do Slaného od praporce nejvyššího Lezera přes 100 mušketýrův, téhož pak dne nejprv padesát, potom přes třicet, kteří od Žatce utíkali a po quardii na zámcích leželi. Ti i jiní všickni, kterých již přes pět set v městě bylo, tak mnoho platni byli, jako by žádného nebylo, nebo císařští svobodně po vesnicích jezdili, lidi loupili, obilí ládovali, ano i něco lidí pomordovali. Často k samému městu dojížděli a kdyby opatrování božího nebylo a chasy městské, kteří tak tu se zdržovali, mnohdykráte byli by mohli se jim na rynku projeti.“

Ještě ku konci dubna napsal městský písař do knihy pamětní: „Za konšelství Karla Zikmunda a Jiřího Hanžburského mimo nátisk a těžkosti, kteréž všecka obec Slanská od lidu vojenského kurfirsta Saského nejvíce pak od toho katana nejvyššího Viléma Šenfeldera snášeti musela, „za těch osm nedél nic právního řízeno a konáno nebylo.“

Až konečně „v pátek po božím vstoupení to jest 17. května když nejvyšší generál J. M C. pán z Valdštejna se silnou armádou svou přes 60.000 lidu pospolu majíce od Rakovníka ke Smečnu přitáhl a tu se položivši, město Slaný Němcův sprostivši jest sobě odevzdané vzal a jim se vší loupeží jejich odtáhnouti povolil, jakés takés polehčení té ubohé obci se jest užíti dostalo. Potom pak dne 18. května po odjezdu týchž Němců pan generalkomisař hrabě z Vrtby město dvěma praporci pěchoty osaditi davši, panu hejtmanu J. V. H. M. zase správu města jest odevzdal.*)

Město, které muselo Mišňákovi Šenfeldrovi 1000 říšských tolarů vyplatiti, bylo za těch 27 neděl vyloupeno na dobro, tak že v celém městě na př. nebylo ani jediného koně.

*) Daniel Vepřek: Kalendář historický. Acta curiae LVII. 240.

Byl-li tak majetek sousedů navštiven, rozumí se samo sebou, že s tím větší hrabivostí vrhli se Sasové na majetek nenáviděného hraběte z Martinic.

Ale pan hrabě byl tuze praktický muž, aby si byl neuměl nahraditi škody a Slanští 3. září t. r. překvapeni fermanem, že obec všecky škody za invase jemu na statcích spůsobené zaplatiti musí. Obec se bránila, že žádných důchodův se nedotýkala a jestli primas, mistr Jan Šultys, vína a piva hraběcí prodával, ať on si za to sám odpoví a ne obec. Patrno, že pan mistr tuze důvěřoval Sasům a přehmatl se na cizím majetku

Jmění primasovo bylo značné; bylo tedy na čem se hojiti. Hrabě žádal na Slanských náhrady za Slanský statek 9.500 kop a za škody na dvoře Kvíckém 3000 kop a ty aby na terminy byly zaplaceny. Šultys z počátku se uvoloval splatiti sám prvý termin, když však později nemožností se vymlouval, poslal jej regent do vězení a poručil, aby termin ten obec na sebe rozvrhla, do té doby že 10 osob z rady na radnici se zdržeti má.

Odporovati bylo těžko a konšelé zvolili kommissi k vybírání té quoty, kterou sousedé až do roku 1635. platili. Šultys měl zaplatiti 4700 kop, Jan Špička 2261, ostatní sousedé v počtu 200 více méně. **)

Šultys nemoha platiti, vydal se hraběti na milosť a odevzdal obci, která quotu zaň platila, veškeren svůj statek, jak shora šíře vypravováno.

Slanští platili, ale i za škody na Kvíci způsobené státi, zdálo se jim přece přílišné a osmělili se odporovati. Ale to ještě neznali pana Jaroslava, ten tu byl ihned s radikálním prostředkem. Jsa hezky v zátiší v Budějovicích, dal Slanským oznámiti, že nebude-li mu i těch 3000 kop zaručeno, „chce k sobě do Budějovic některé osoby radní citovati a jiné osoby těžkým domácím arestem zjistiti.“ Obec povolila.

Nežli quota byla zaplacena, stihla Slaný dvoje pohroma roku 1634. Dne 27. července byl od vojska saského na dobro vydrancován a 16. září skoro celý lehl popelem.

Prvou z událostí těchto vypravuje kniha městská takto: „In vigilio sancti Jacobi, 24. Julii, Anno 1634 město Slaný od kurfirstských vojákův čtyřmi compagniemi rejtharstva vyšturmováno tímto spůsobem: Když armada lidu vojenského kurfirsta Saského a druhá armada Švédská od města Litoměřic skrze Velvary ku Praze mašírovala, přijevše nejprvé od Velvar k městu Slanému šest rejtharův k bráně Pražské, kteráž byla zavřena, ty chtěli do města oznamujíce, že by chtěli sobě nějakých profiantův koupiti a ptali se na to, mají-li tu co pro soldáty profiantů. Tu pan hejtman, Kašpar Priam, (též pan primas, Jan Špička, pan purkmistr, Tomáš Radnický, Martin Zajíček a jiní radní též z obce mnoho sousedův

**) Memorabilienbuch N. III fol. 92—99.

byvše přítomni mezi branami,) týmž rejtharům sám pan hejtman odpovídal skrze šraněk branní toto: že město profiantův podle patentu před týdnem z Mělníka od pana profiantmistra poslaného, co tak možné bylo shledati, má před rukama.

Oni žádali, aby je pustili do města. Proti tomu bylo jim odpověděno, co budou potřebovati, že se jim podle možnosti za město odešle a fedruňk učiní.

Oni vždy za to žádali, aby jen sami do města mohli puštěni býti a aby toliko nějakým snídaním fedrováni byli. (Bylo to okolo 13. hodiny) *) Tu pan hejtman stoje před šraňky mezi branami dosti dlouho s nimi mluvil, dotazky na ně všelijaké činil i na ordinací, mají-li jakou na to, aby do města puštěni byli, se ptal. Oni odpovídali, že jim toho není potřeba, aby jen oni samotni do města puštěni byli, žádali.

Tu pan hejtman nerozváživše si pilně toho, sám je o své újmě do města pustiti dal.

Ti nechavše jednoho vně před branou a pět do města vyjevše, před rathouzem s koňmi se zastavili a z nich dolů sešli. A jak do města puštěni byli, ten jeden za branou pozůstalý hned jel pryč pro jiné rejthary a tu pan hejtman dva přednější na rathouz vzal a snídaní jim dával a na stůl předloživše jídlo, kázal se jim za stůl posaditi a k jídlu je pobízel, dva pak vně na rathouze z oken vykoukali, ti pak dva posadivše se za stůl, nic se neměli k jídlu, ale pospíchali zase od stolu vyvstati a nejedše nic, toliko z nich jeden pečeně do papíru sobě obalivše a vzavše.

Po té hned vyšli z rathouzu a jiné své soldaty poslali k Pražské bráně. Tu zase pan hejtman přivedl na rathouz ty dva prvnější do světnice. Tu jim přinešeny byly dvě slepice pečené a jiné jídlo Pobízel, aby se posadili a jedli, oni pak nic se neměli k tomu jídlu.

Mezi tím ti soldati, kteří dole byli a k bráně jeli, mocně odstrčivše od brány a šraňkův branného, hned zámky odráželi a brány otevřeli.

A hned přijely čtyry tropy rejtharův k bráně, kteréž úprkem do města vjevše, na rynku všechny se postavily.

Ti pak dva na rathouze byvší, nechtíce nic jísti, ale sem a tam po světnici a po rathouze chodíce, jakž návěští z okna rathouzního vyhledše těm na rynku stojícím soldatům dali, hned všichni ouprkem porůznu se do ulic rozjeli a sem a tam projíždějíce, napořád všecky domy vytloukali, v domích u pokojův, kde nemohli se dobyti, dvéře, truhly, almary rozsekávali a od šatstva, peněz a jiných věcí, co se jim líbilo, brali, lidi šacovali, bili, tak že kdo z sousedův opustivše všecko jak mohl, před nimi se ukrýti musil a ukázati se nesměl.

Ti pak dva na tom rathouze pozůstavší a jísti nechtěvší, vidouc že se již dílo koná všude po domích od soldatův, tak na pana hejtmana, který toliko sám druhý s Janem Hradeckým na tom rathouze byl pozůstal, s hurtem se obořili a bíti chtěli a poroučeli, aby jim se deposicí

*) Sedmé dle našich hodin.

a jiné almary a truhly, které v radní světnici jsou, otevřely a nebude-li to otevříno, že pana hejtmana, který toliko sám druhý na tom s Janem Hradeckým byl pozůstal i druhého zbijí, v čemž když se omlouval, že klíčů tu nemá a že se pro klíče pošle, oni nechtíce na to čekati, hned čakanem jakýms, majíc jej při sobě na deposicí tloukli a je loupali a nemohše se tam dobyti, pana hejtmana i druhého bíti chtěli, až přece před panem hejtmanem dvéře rozrazili, tu pan hejtman vida, že žertu není, pod zámyslem, pro klíče že půjde, ven s druhým vyklouzl a se salviroval.

Tu potom již hospodařili, jak chtěli a mohli, tak že jak v deposicí tak po všem rathouze almary, truhlice rozsekali i do sklepu pod hodinami se dobyli a co kde bylo od knih, papírův, listův všelijakých vybravše sobě od jiných věcí, po zemi rozházeli a tak jak všechny domy v městě i na předměstí tak i rathouz i kostel vydrancovavše, kalichy i jiné aparaty pobravše, též od chlebův, muk, dobytka všelijakého i jiných všelijakých věcí i peněz i klenotův nabravše, pryč ujeli. Kteréžto drancování trvalo za dvě hodiny až na pokřik vzešlý, že císařští vojáci od Prahy táhnou, hned úprkem z města se odebrali.“

Druhou pak z osudných těch pohrom Daniel Vepřek takto popisuje: „Léta páně 1634. v sobotu den památný sv. Ludmily, to jest 16. septembru v městě Slaném vyšel oheň za Lounskou branou původem jednoho leitenanta od regimentu Colloredského, kterýž byvši quartyrem ve dvoře Zachariáše Vejdy, střelil na holuby, kteří na stodole seděli a od toho střelení stodola se vzňala, oheň se vzmohl a uhasiti se nemohl, tak že toho dne od 19 hodin do 23 (od 1—5 odpoledne) shořelo v městě i na předměstí domův, chalupí a dvorův se stodolami a stodol samotných 191, bašty cihlou kryté 4 a brána Lounská.

O tom ohni divné soudy dávali, jiní že to náhodou a neopatrností toho leitnanta a nedostatkem vody pošlo, jiní že vojáci zapalovali, příčinu kladli (nebo tehdáž sjelo se do města Slaného sedm regimentův rejtharstva) jakož sice něco toho spatříno bylo, že z které chalupě neb domu vyšli, oheň i tu po nich vyskočil.

Bylo jest to hrozné a strašlivé divadlo.

Oheň ten zajisté tak se zmohl, že nikterakž přístupu nebylo, aby se uhasiti a přetrhnouti mohlo a to nejprv pro nedostatek vody, po druhé pro tyranské vojákův s lidmi nakládání a sužování, kteříž lidi ubohé, když již nad hlavami jejich hořelo, přece loupili a obírali. Po třetí pro prudkosť ohně přílišného, nebo všecko na několika místech plamenem hořelo a nebylo možno přistoupiti a hasiti, až i kamení se spukalo, zdi se zbořily a do gruntův všudy všecko prohořelo. Sklepy mnohé se sesuly a nezůstalo světnic toliko šest a toliko málo podlah dřevěných; proto také, že brána Lounská zarumována a zaházena byla a na předměstí jak to na Lounském tak i na jiných pro tyranství vojákův žádný z sousedův

bydliti nemohl a nesměl a tak nebylo tam lidí, kteří by oheň přetrhnouti a uhasiti mohli.

Vojáci sami hospodařili a když hořelo, všeho nechavše, toliko koně, vozy a jiné věci své opatřivše, vyjeli a lidi přicházející obírali a prali, z čehož oheň rozmnožený do města se dostal, vítr se strhl a po jednou téměř všecko v popel obrátil.

Těmito pohromami těžce jsou tísněni, když zvěděli, že mír v Praze 30. května 1635. se Sasy byl uzavřen, obrátili se Slanští se supplikací ke králi Ferdinandovi a k místodržícím, mohlo-li by město jejich vyplaceno a zase mezi královská města vřaděno býti.

Tím ťali do živého. Věc nemohla pana Jaroslava, jakožto nejvyššího hofmistra království českého, zůstati tajná a ten, boje se o svou kořisť, nemeškal a v resolucí ze dne 20. července 1635. žádá za zodpovídání těchto otázek: „1. Zdali jest od obce celé k tomu povoleno? 2. Kdo jest obci to na rathouze přednášel a potom kdo J. M. K. a pánům místodržícím supplikací podával? 3. Proč pan regent a pan Matiáš Chmelovec (hejtman) o tom nevědí? 4. Od koho k tomu byla rada dána neb navrhnuta? 5. Kdo jest spisovatel?“

Když se Slanští k odpovědi neměli, tázal se na to hejtman v radě a tu mu dáno za odpověď, že z jednohlasného usnešení se stalo, přednésti těžkosti obce J. M. K. a J. M. pánům místodržícím.

Ale teprv 29. dubna 1636. zazářily obličeje purkmistra pánův, přišlať „citací pod 4 sekrety od J. M. pánův místodržících a soudců zemských purkmistru a konšelům města Slaného, aby se úřad ke dni 4. máje do Prahy vypravil a 5. t. m. na kanceláři ohlásil podle jiných měst k přeslyšení J. M. C. psání a dalšímu povážení potřeb, kteréžto psaní obsahuje.“

Purkmistr páni nechtěli očím věřiti, či snad se vyplnil jejich dávný sen a oni postaveni zase do řady měst královských, ze které prvé sami jediní byli vyloučeni? Nemožno to nebylo, vždyť byli jen v zástavě, proto však titulu opatrnosti nepoškvrnili a poslali ihned poselství do Prahy k hraběti, co by činiti měli a tu jim vysvětleno, že citací ta Slanským poslána — omylem a že jim netřeba se dostavovati. *) Mohl snad necitelný soud dovoliti si krutějšího žertu.

Omyl ukázal pěknou tvář osudu městu druhdy královskému a pan hejtman, urozený Eliáš Udvarhely z Křižovic, postaral se o to, aby za nedlouho spatřili i tu nepěknou, aby pocítili porobu svou spůsobem přímo surovým. Dne 25. května t. r. totiž při svěcení oltáře pronesl se týž hejtman o celém úřadu purkmistrovském velmi nešetrně. Když druhý

---

*) Acta curiae LVII. 376.

den se o to s ním domlouvali, pravil že tomu tak není, když pak purkmistr, Tomáš Radnický, primas, Augustin Kosina a Václav Votický pravili, že pravdu toho chtí provésti, hejtman rozhorliv se „jako by tu proti J. M. H. rebelirovali“, vykládaje, nijakž v tom se upokojiti nechtěje, do arestu vzpomenuté poslal, v němž do večera zůstávati, nechtíce se v ničem protiviti, museli. *)

Na sklonku roku (31. decem.) 1637. napsal obecní písař do knihy pamětní:

Peste, fame, bello, cunctis gravis exiit annus,
Christe, jube, cessent noxia quaeque novi. **)

A přece nový rok přinesl horší pohromu než mor, hlad a válku Dne 30. srpna 1638. byla obec všechna povolána na radnici, za příčinou poručení jistého od J. vysoce urozené H. M. prošlého: Poněvadž jeho milosť císařská město Slaný prvé ve 200.000 kop míš. zastavený, již za dědičný za 283.000 kop míš. dědičně J. V. H. M. doprodati jest ráčila, aby všickni Slanští sousedé osedlí od J. M. C. pana komisaře již v dědičnou moc a poddanosť uvedeni a J. V. H. M. postoupeni byli. Ačkoli purkmistr páni spolu se staršími obecními na místě celé obce od mnoha let vždycký o to jsou snažně a všelijakým spůsobem, všelikou prací a starostí a dle chudoby a nedostatkův obce nemalými útratami a nákladem podle nejvyšších možností svých pečovali a jak mnohých přímluv k J. M. C. při některých vysoce vzácných potentátích a paních a duchovních lidech v časích příležitých vyhledávali, taky před J. M. C. sami osobně skrze ponížené supplikování své jednali, aby zase město Slaný z té zástavy vysvobozeno býti a k prvější svobodě přijíti mohlo; však když v tom spůsobu města se vší obcí bídným po 15 let předně do zástavy uvedením, důchodův všech i živností městských zbavením, potom od vojaků vydrancováním, naposled i vypálením žádné možnosti k vyplacení a spomožení z té zástavy při obci nebylo, ani jiných prostředků žádných odnikud vynaditi se nemohlo, což činiti bylo, než pánu Bohu se v tom všem poručiti a tomu místo dáti, tak že byvše obec shromážděna na rathouze odtud do domu panského, slove Ladařovic, povolána byla a se sešla a tu u přítomnosti všech vůbec čteno bylo od J. M. C. poručení panu komisaři k tomu odevzdání a postoupení města zřízenému učiněné.“

„Po přečtení toho poručení tu hned in continenti rukoudáním panu regentu a J. V. M. H. štolmistru na místě J. V. M. H. vyslaným a zřízeným pan purkmistr (Sam. Cruciger), primas (Aug. Kosina), konšelé, obecní starší a jiní všichni měšťané, sousedé, sousedky a vdovy slibovali

*) Ibidem LVII. 379.
**) Za hladu, války a ran morových rok těžce ukončen,
Kriste, veliž, by v novém nás škody míjely již.

dědičnou podanosť, věrnosť a poslušenství, sedláci pak poddaní z vesnic slibovali člověčenství, dědičnou poddanosť, věrnosť a poslušenství.“ *)

„Po vykonání pak toho pan regent vůbec zjevně vyhlásil to, že J. V. H. M. z milostivé náklonnosti ke všem věrným poddaným Slanským ráčí darovati měšťanům a všem sousedům Slanským sud vína hodného a poddaným vesnickým sud hořkého piva, aby je, jakž a co nejdříve dodáno bude, J. V. H. M. na zdraví vypili.“

„A tak“ končí zpráva, „čeho jsme se od dávných let a časů všichni obávali, strachovali a skrze mnohé snažnosti, pečování, jednání a nemalých outrat na to vedení, aby tomu spomožíno býti mohlo, toho když možné nebylo dojíti a to nijakž minouti nemohlo, již tuto se vykonalo. V čemž, o Bože věčný, račiž nás sám politovati a ve své božské ochraně míti a jestli v tom vůle velebnosti tvé božské ráčí býti, vysvobození zase učiniti, skroušeným srdcem tvé milosti božské prosíme.“ **)

Pak následuje epigram :

Quae fuerat Slanae libertas ante vetusta
Iam subit, ôh miserum subditionis onus!
Sed quoniam viribus nullis succurere tanto
Haud valuit statu, tu Deus ipse iuva. ***)

Ruka pozdější in margine přičinila jiné dva verše, z nichž prvý jest známý verš Vergiliův:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor,
Et Martinicii vincula solvi iugi! †)

Rovněž pozdějším jest napsané tam „Epitaphium Slanae:

Magna fui, nunc sum gravibus tumulata ruinis
Vicinus titulum funeris huius habet. ††)

A ještě v druhé polovici předešlého století A. Cinner, rodák Slanský, stísněnému srdci svému ulevil verši:

Ne plectas miseros quarta mage stirpe nepotes
plectere nam gravius non solet ira Dei

---

*) V mandátu Ferdinanda III. daném 16. srpna 1638. Josue Kořenskému z Terešova a na Mezeříčí, radě soudův komorního a dvorského a všech panství cís. v Čechách hejtmanu, se praví: Protož milostivě tobě v tom poroučeti ráčíme, aby ty neprodleně tam do vejs psaného města Slaného sjel a tu dotčený celý statek se vším a všelijakým k němu příslušenstvím i se všemi svršky a nábytky tam se nacházejícími uvedouc při tom všecky tam lidi jak městské v pravý, dědičný slib člověčenství, věrné a poslušné poddanosti, tak i selské v obyčejný slib člověčenství a poddanosti....“ In margine rukou z minulého století připsáno: „Falsum est.“ Memor. N. II.

**) Acta curiae LVIII. 18.

***) Města Slaného kterážto byla svoboda starodávná,
již hyne, hoj poroby břímě ty bídy plné!
Však poněvadž nijakou pomocí nám přispěti v tomto
postavení nemohlo, sám ty pomoz, Bože náš!

†) Nechtě z našich kostí nějaký nám povstane mstitel
nás pak vyprostí z Martiniců jha i pout.

††) Velkým jsem bylo, teď v hrozných ssutinách pochováno
soused návěští pohřbu chová tohoto.

Virgo Sion iacuit decies semptemque novembres,
Post tamen auxilio libera facta tuo est.
Centum Slana gemit, decies et quinque per annos,
Crimina num patriae sunt graviora meae! *)

*) Netrescíž nebohých v koleně čtvrtu ještě potomků,
vždyť netrestává tížeji hněv, Bože tvůj.
Panna Sionu desetkrát let sedm úpěla v jařmu,
až přece tvou pomocí zas nabyla svobody.
Po sto Slaný sténá po desetkrát již leto páté,
zdaž těžším hříchem jsou viny otčiny mé.

Jiřík Balcar.

Ferdinand II. uzavřel dne 22. května 1629. s Kristianem, králem Dánským, mír v Lubeku. Zdálo se, jakoby událostí touto aspoň v severnějších končinách Evropy zabezpečen byl mír, jehož krajiny ty již valně byly potřebovaly. V Čechách „ohavná rebellie“ byla povalena a na šíji zmučeného národa českého pevně stála strana vítězná. Ale národ ten nebyl ještě mrtev, neboť čas od času sebou křečovitě ještě trhl, známky života tím na jevo dávaje a jednomu takovému zachvění budiž tu několik řádků věnováno.

Sotva že o svrchu vzpomenutém uzavření míru zpráva po Čechách se roznesla, propukla zvěsť o nové „rebellii“, o novém „puntování“, která dosti značný okršlek české země nemálo pobouřila.

Stalo se tak v kraji, kde se toho nejméně bylo nadíti, totiž v kraji Slanském, kde přední zástupce katolictví, pan Jaroslav Bořita z Martinic, dávné rodinné statky měl a obdržev za věrné a platné služby královské město Slaný v zástavu, jaksi vrchní stráž nad zachováním pokoje v kraji tom za povinnosť měl; a stalo se tak na statku pana Valkouna z Adlaru, J. M. C. rady, muže, jenž pro fanatické své katolictví za minulých bouří mnoho od stavů protestantských snášeti musil. —

Hejtmanem Martinickým ve Slaném byl tenkráte Lukáš Lipnický z Čáslavě.*) Muž tento provozoval nad městem a okolím moc skoro despotickou. Tak Slanský kronikář Daniel Vepřek o něm vypravuje, že dne 29. března 1629. odsoudil měštku Slanskou Lidmilu Pružinku k pokutě 30 kop míš. a na několik neděl do vězení a sice „pro žádnou jinou příčinu, nežli proto, že jest sobě dala času postního (byvši nemocna) kousek masa uzeného uvařiti. Kteří zrádci k tomu nařízení to vyslídili a hejtmanu pověděli. Nic jí to, že jest nemocná, a že jest ho ještě nekoštovala, polehčít nemohlo.“

*) Muž tento byl před dvěma roky (1627.) předním písařem v městě Rakovnice. Lumír 1885. 115.

Daleko však vděčnější pole působnosti tomuto pánu se naskytlo, když před Slanskou radou, jíž předsedal, octla se pře proti Jiříkovi Balcarovi z Tmáně.

Vesnička tato asi míli na severovýchod od Slaného ležící patřila tenkráte „urozenému a statečnému rytíři p Bohuchvalu Valkounovi z Adlaru na Štafě, Poštovicích a Račiněvsi J. M. C. radě a soudci zemskému“, jehož předním sídlem byl zámek Štafa ve vsi, nyní městysi Zlonicích as půl míle na západ od vesničky té.

Pán tento jsa povahy neustupné a srdce tvrdého, nastupoval na přísné provedení pře vzpomenuté. *)

O co šlo, vylíčíme na základě obšírných svědectví, která „učinivši povinnosť podle práva a zřízení zemského kleče na kříži,“ vydal Jiřík Klimeš, rychtář Zlonický, Šťastný Nemyslovský a Jan Koucký, poddaní pana Valkouna. **)

Na neděli provodní (22. dubna 1629.) pan Valkoun odjížděje do Prahy nařídil vzpomenutému rychtáři, aby, kdyby po odjezdu jeho jaké neřády spatřil, je časně přetrhl a J. M. pánu o tom napsal. Rychtář nelenil, maje jistou zprávu, že by k Balcarovi Tmaňskému o svátcích velikonočních nemálo lidu se scházelo a on že by jim kázání činiti měl a chtěje na grunt toho přijíti, poslal do Tmáně na zvědy tři osoby, totiž Petra šafáře Poštovského, Jana Kouckého z Křovic a Matěje Prušáka z Tmáně, co by se u Balcara dálo.

Tito vyslaní přišedše v neděli po neděli provodní (29. dub.) oznámili, že u Balcara mnoho lidu jest a nyní že by nejpříležitostnější čas nastával, aby na ten lid odesláno bylo.

Zpráva byla dostatečnou, ale rychtář, ač dosti horlivosti a odvahy jevil, bál se veliké odpovědnosti a zašel si k mladému pánu Janu Jaroslavu Valkounovi na radu. Vylíčiv mu, co se ve Tmáni děje, prosil za instrukcí, co by s tou věcí činiti měl.

Ale nepochodil valně; mladý pán odbyl jej zkrátka, poukázav k tomu, co bylo rychtáři od pána poručeno a proto aby lidi sebral, s nimi do Tmáně jel, je jímal a na to se bedlivě ptal, proč se na grunty páně scházejí a jaké pokoutní puntování tu mívají.

Klimeš sebral asi veškerou brannou moc Zlonickou v celku 32 osob, z nichž dvě byly na koních. — Opatřiv výpravu dostatečnou zbraní, vytrhl proti Tmáni, pozoruje však slabé své síly, umínil si taktickým důmyslem věc nahraditi. Zanechav jednoho z jezdců svých, Jana Kouckého, u potoku, který od Zlonic ku Tmáni teče, na stráži, aby mu nikdo z této strany uprchnouti nemohl, rozdělil ostatní zástup. S jednou

*) Kdykoli pán tento koho ku právu slánskému dodával, a to se často dělo, žádal vždy, aby ihned k osobě té právem utrpným přistoupeno bylo, čemu však rada Slanská, budiž jí to za chválu, nikdy průchodu nedala.

**) Kniha svědomí archivu Slanského č. 71. Odchylně vypravuje se příběh ten v knize „Historie o těžkých protivenstvích církve české.“ Str. 245—250.

částí táhl přímo ku Tmáni, druhá pod vzpomenutým Šťastným Nemyšlovským měla humny se přiblížiti ku dvoru Balcarovu.

Opatrnosť nebyla zbytečnou, nebo přišed na místo, spatřil ve dvoře množství lidu; dobře jich do 200 bylo mužského i ženského pohlaví, ale na větším díle muži a ti byli ozbrojeni oklepači, sekerami, čekany, kyji a co který popadl. —

„Plničko jich bylo v světnici, v síni a okolo oken a měli stolice a stoličky, takž jak řadem seděli a Balcar mezi nimi v prostřed za stolem a jinší okolo něho tu zpívali, a on jim předkládal jako kněz a měl knihy před sebou, summarie, písně výroční malé a zákon nevelký, z toho jim tam kázal a rozprávěl jazykem českým.“

Rychtář vyčkav, až by i záloha humny se přiblížila, vkročil na dvůr a sešel se tu s Nemyšlovským. Otevřeným oknem poznal mezi shromážděnými Jana Antoše ze vsi Votrub a maje k němu jakožto poddanému pána z Martinic větší odvahu, ptal se ho, co tam dělá?

Antoš netuše z toho nic dobrého, vyšel ven k rychtáři do prostřed dvora, počal se vymlouvati, že toliko neschvalně, ale za příčinou pacholka, aby ho zjednati mohl, poněvadž mu předešlý pro náboženství byl utekl, tu se zastaviv a slyšev o témž Balcarovi, že divy a zázraky činí, ne pro poučení, ale ze zvědavosti jej poslouchal.

Klimeš ovšem na omluvu takovou ničeho nedal a klidně Antoše odbyl, řka: „Mohlo tu dobře bez tebe býti, půjdeš do Zlonic s jinými posluchači jeho.“ „Jižť bude darmo,“ vzdychl si Antoš, a nechtěje se odporem do horšího přivésti, vzdal se rychtáři.

Prvým tímto dobrým výsledkem byv povzbuzen a vida, že lid tiše se chová, dodal si srdce a sám čtvrtý vešel do světnice a protlačiv se pak mocí skrze lid k Balcarovi, okřikl jej: „Balcare, mlč, ty knězem žádným nejsi.“ A rozloživ mu, co to činí a před se béře proti hrozné zápovědi své vrchnosti, aby toho kázání a „tlampání“ zanechal, mu rozkázal. Potom poručil vedle stojícímu Nemyšlovskému, aby sebral knihy, které Balcar před sebou měl.

To konečně hnulo kazatelem a když Nemyšlovský po zákonu sahal, zachytil jej pravě, aby těch knih jemu nebral, že mu na ně nic nepřidal.

Poněvadž ještě nikdo k odporu se neměl, osmělil se zatím Klimeš na posluchače Balcarovy.

„Vy, sousedé,“ počal s přísnou tváří, dodávaje rychtářským právem řeči své důrazu, „proč jste se sem sešli proti těžké zápovědi J. M. císařské a na grunty J. M. pána mého, a v puntování všeho zlého jste zde postiženi. Já na poručení J. M. pána vás všecky, kteříž jste koliv tu přítomni, arretiruji a do vězení beru, abyste ihned všickni bez všeho odporu a se protivení se mnou šli.“

Chopiv se na to Balcara, táhl jej ze světnice. Tím teprvé vyrušeni jsou posluchači z klidného posud chování a rozhodně se prohlásili, „že nepůjdou, že jsou nepřišli na nic zlého, nežli k slyšení slova božího.“

Rychtář naraziv na odpor, ihned obrátil a počal vlídně: „Páni přátelé, již jináče býti nemůže," a „pěkně" je napomínal, aby raději po dobrém z té světnice šli, sice nebudouli chtíti, že budou musiti.

Shromáždění bylo již v proudu a všickni s lomozem ohlašovali, že nepůjdou, že J. M. páně poddaní nejsou a dokládali, co se jim na Zlonicích státi má, to nechť se jim tam stane.

Po dobrém, viděl Klimeš, že nepochodil, násilí pak použíti si nedůvěřoval a proto staral se o pomoc. Nejprvé vzpoměl na dobrého přítele pánova a častého hosta na Zlonicích, na pána Mikuláše Bohuslava Hložka ze Štampachu a vypravil ihned druhého svého jezdce k němu na Hospozín. — Nežli se posel z vesnice něco přes půl míle odtud na severovýchod ležící vrátil, panovalo jakés příměří. Shromáždění nejspíše obávali se záloh a chovali se pokojně, Klimeš pak měl dosti příležitosti, prohlédnouti si účastníky.

Posel vrátil se sám se smutnou zprávou, že pána doma není, že do Prahy odejel a tu rozpoměl se rychtář, že v blízkých Skuřích Smečenský pan děkan mši slouží, i poslal honem tam, za radu jej žádaje.

Sotva čtvrt míle jest ze Skur do Tmáně, ale cesta ta byla asi dlouhou panu děkanovi, jenž uslyšev hroznou tu zprávu a sebrav as 30 lidí ozbrojených do Tmáně přichvátal Zastaviv se před dvorem Balcarovým, předvolal kazatele před sebe.

Balcar přišel. Sotva že ho pan děkan spatřil, vzkypěla v něm žluč. „Lotře starej," obořil se naň, „kdes ty tu moc vzal, že ty ovčičky mně od pána Boha svěřené a poručené proti pánu Bohu a víře svaté katolické puntuješ, pozdvihuješ, jich se ujímáš, knězem se činíš a lid svozuješ!"

A tu Balcar „neušetřujíc osoby pana děkana," oplatil stejnou měrou. „Zdažs ty kněz," odpověděl. „raději ty čiň pokání, dokud čas máš, já mám sobě od pána Boha poručeno, abych lidu mluvil, kázal a je z hříchů trestal."

Děkan chtěje Balcara směšným učiniti, tázal se ho, kdy a kolikrát s panem Bohem mluvil, ale Balcar se nezarazil a jednoduše oznámil, že třikrát s Bohem mluvil, že může s ním vždycky mluviti, že má ducha svatého „teplého", a že mu žádný nezabrání a žádné vrchnosti že se nebojí, že mu ani žádný ublížiti nemůže a že kázati a slovo boží praviti musí. Konečně připojil předešlé své napomenutí, řka: „Čiň ty raději pokání, bratře."

Dodavkem tím však nemálo pana děkana pobouřil. „Nebratrujž mi," osopil se naň, „však se mnou na bratrství jsi nepil a poněvadž jsi svůdce lidu, jaks ten lid k sobě vyvábil a povolal, tehdy spůsob to, aby hned ke mně všickni ven vyšli a já se za tebe k tvému pánu přimluvím."

Balcar učinil dle slov děkanových a shromáždění uposlechlo kazatele. Když pak počalo se ze dveří hrnouti, postavil Klimeš u dveří zbrojence a ti mužům hole a zbraň odnímali, což bez odporu se stalo. Když

pak rychtář jim vrata otevřel, vyšli všickni na náves a tu jim pan děkan domlouval, „že jsou se tomu lotru starému svésti dali, majíce jinde v kostelích pořádných služby boží v Zlonicích i ve Skuřích, tam že nešli a tomu bludaři se najíti dali, k čemuž jsou se sami přivedli, by sobě a nikoliv jinému vinu dávali a s těmi vyslanými hned na Zlonice aby do vězení šli.“

Shromáždění setrvali ve svém odporu a myslili teprv nyní na opravdovou obranu, byvše pak zbraní zbaveni, počali se po kamení shýbati. Krčmář z Dolejna vytrhl komus oštěp, udeřil jednoho z protivníků a povalil ho. Tu přiskočil jakýs Martin a sekerou srazil jej s něho. Jeden pak občan z Turska, jehož jména rychtář neznal, přiskočiv k samému rychtáři, chtěl mu vyrvati kord, byl však přemožen a posekán. —

Po marném pokusu obrany hledali mnozí spásu v útěku a tu poručil Klimeš, aby je jimali, v čemž vydatně pan děkan pomáhal, sháněje nebožáky s dráby svými v hromadu. Zajatí, mezi nimi Balcar, ranami a štulci poháněni a postrkováni jsouce, nastoupili cestu k Zlonicům.

Pan Valkoun dověděv se o věci této, nařídil rozsáhlé a přísné vyšetřování; bylot mu hrozno i jen pomysliti, že by se cos podobného na gruntech jeho přihoditi mohlo Poněvadž to byla pře hrdelní, byla první instancí rada krajského města, tudíž v případě tomto rada města Slaného. Tam tedy zástupce vzpomenutého pána, Jakub Svojanovský, přednesl žalobu proti přednímu toho všeho původci, Jiříkovi Balcarovi, poddanému J. M. pána, „co se neřádného jeho predikanství, svozovaní a po sobě množství lidu nenáležitého potahování do vsi Tmáně dotýče.“ *)

V radě Slanské seděli tenkrát tito mužové: Jan Špička Přibramský, primas, Karel Zigmund, mistr Jan Šultys z Felsdorfu (syn popraveného direktora), Petr Vlček čili Lykaon, Jiřík Hanžburský, Jan Vranský, Václav Slavíček, Kašpar Priam, Samuel Šťáva, Blažej Laňka, Matěj Žlutický a Matouš Houska, konšelé. —

Před radou touto a předsedajícím jí svrchu vzpomenutým hejtmanem čtena žaloba, odpověď a svědomí strany původní v registra zapsaná, též nová zřízení zemská, práva městská a což tak k té při náleželo, od téhož práva vedeno, ukazováno a k tomu s obojí strany promlouváno.

Nařízený plnomocník pana Valkouna hovořil takto: „Vaše milosti, jeho vysoce urozené hraběcí milosti pane hejtmane, pane purkmistře a páni spoluradní, z těchto svědkův při právě tomto zavedených a přečtených ráčili jste moci vyrozuměti, že plnomocník J. M. páně žalobu svou na přístojícího Jiříka Balcara učiněnou dostatečně a srovnale vedle vyměření práva B. 65 provozuje a ukazuje a to v tom, kterak předjmenovaný Jiřík Balcar hrozného a nešlechetného činu se dopustil, přísně zapovězeného pánem Bohem i právem, v nově nařízeným zřízením zemským též sněmovním snešením v obvinění obsaženým, obzvláště pak

*) Slanský arch. Acta curiae LVII. 137—139.

církví svatou, římskou, katolickou; neboť jsouce prvé člověk dráhný čas katolický, k témuž pobožnému náboženství přistoupivší, velebnou svátosť oltářní pod jednou spůsobou přijavší, od téhož pobožného, pravého náboženství bezbožně odstoupil, k prvnějším bludům kacířským se zpátkem vrátil, lidí nemalý počet po sobě pozdvihši potahoval, od té svaté víry, římské, katolické netoliko odvozoval, k sobě pokoutně do vsi Tmáně potichmo do příbytku svého svolával, jim kázání německým i českým jazykem činíval, ale i za jednoho rouhače jména božího, církve svaté, římské, katolické protivníka se vystavoval, buřičem obecního pokoje a dobra v tomto království českém se činil, rotil, puntoval, lidi svozoval, svolavši k sobě lidu od mnoha mil do 200 s nimi se puntovavši odboj právu proti zápovědi práva D. 38 učinil, aby kněžím katolickým nevěřili, že lid obecný falešně učí, jim v tom poroučel, jakž o tom Jiřík Klimeš, Šťastnej Nemyšlovskej, Jan Kouckej, vše lidi poddaní J. M. pana Valkouna, srovnale vysvědčují a se srovnávají. Což vše při uvážení té při vynajíti ráčíte

Kterýžto Jiřík Balcar by tomu i nejraději chtěl odpírati, nemůže, poněvadž jak v odpovědi přiznáním svým, tak i nyní v tomto místě radním nešlechetnou svou řečí neušetřiv ani práva, opovážlivě nevymiňujíce ani stolice J. M. C. pana pána nás všech nejmilostivějšího, v témž svém nešlechetném předsevzetí stojí a se přiznává.

Jaká ho pokuta pro též jeho nešlechetné rebellírování a se puntování lidí od poznaného a pravého katolického náboženství odvozování a k novému pozdvižení příčinu dávání jakožto principala a původa té vší rebellie, kterýž i mnohé lidi skrze to k těžkosti přivedl, následovati bude a má, v tom zřízením zemským nově vydaným A 2. 6. 7. 11. 13. 32. též právy tohoto království českého M. 12. 3. 27. 28. vyměřeno jest

Poroučeje se plnomocník J. M. páně, jakožto právu spravedlivému v při věci k opatření, že výpovědi spravedlivé s výhradou vrchního práva očekávati bude."

Z řeči této vidíme, z čeho ze všeho byl Jiřík Balcar viněn. Byla to velezráda, srocení, odboj, spiknutí, pobuřování, rouhání, svádění, odpadlictví, a co vše jiné, zkrátka rebellie.

Škoda, že nezachovala se nám ona registra, ve kterých žaloba a odpověď na ni napsány byly. Byly to as dle této řeči plnomocníka věci čiperné, které neohrožený kazatel soudcům a žalobníkům do očí pověděl. Snad ta čipernost byla právě příčinou, že registra ta se nezachovala.

Vidíme dále z toho všeho, že Jiřík Balcar uměl čísti, vyznal se v bibli a hovořil jazykem německým, že nebyl tedy nevědomcem, jakým jej Beckovský ve své Poselkyni činí.

Než ani na řeč plnomocníkovu nezůstal Balcar dlužen, nebo „maje od práva navrhnuto, co by proti tomu říkati chtěl, toto zase na to promluvil sám od sebe":

„Rozvažte sami u sebe, že jste stvoření boží jako i já, protož nečiním sám od sebe nic než z rozkazu pána Jezu Krista, kterýž jest spravedlivý soudce živých i mrtvých a co jest mi zjevil a ukázal, činím a podle toho musím vyznávati svými vlastními ústy, na každém místě, kde mne kolivěk požádají a žádného strachu a hrůzy nemám, nebo ochrana boží jest se mnou a co činím, činím směle, nebo Bůh jest mocen.

Pročež té věci zapírati nebudu, co na světě živ budu, sic bych zlořečený byl od Boha na věky, v tom pak mi překážeti nemůže žádný, leda by nepoznal hlasu božího. Pročež sluší více poslouchati Boha nežli lidi.

Já za to daru neberu ani desátku a do vězení nedávám, nebiju, nevyháním ze země, natiskův nečiním žádnému, nebo řekl jest Kristus pán: Já chci milosrdenství a ne oběti. Tehdy máme milosrdenství prokazovati a to jeden každý i komu nyní se zdá, že by něčím byl, sám pak nic není toliko stvoření boží a ze všeho počet pánu Bohu činiti bude, kdy ho kolivěk zavolá, jako i mne volal a mluvil ke mně, co činiti mám, ale ještě jsem počtu neučinil, a do setrvání svého musím v tom státi, nebo jsem přijal hlasu božího a vím, jakž odchod můj bude z tohoto světa, a vy pak nemůžete žádný vyzvěděti o mém odchodu, poněvadž vám není zjevno. Protož jsem vesel a nejsem smuten v žádném žaláři a tak se má státi u každého člověka, aby činil vůli boží, ne vůli svou, abychom byli trpělivi v Kristu, nebo Kristus pán ráčil mnoho trpěti za nás, také jsme my povinni trpěti, nebo na věřící nic nedopustí více, nežli snésti mohou, ale vysvobodí pán svých milých z pokušení a tak nejsme zajisté omýleni, naději máme k Bohu a doufání vedle věrného zaslíbení jeho, více nežli v člověka, kterýž také hříšný jest a pokání činiti má.

A tak nemohu tak veliký skutek z lásky, že jsem od Boha vzal, zapříti, než vyznávati, a musím tomuto světu býti za divadlo, ale nepohnu se z místa svého, na kteréž mne Bůh ráčil postaviti a s tím zavírám ve jmeno Boží.“

Z odpovědi této vidíme, že byl Balcar kazatel výborný a muž srdce humanního, kterému ty útisky tenkráte pro víru obyčejné byly protivny. Prostá jeho slova dopadala as jako kladiva na srdce konšelů, kteříž až na nepatrné výjimky (snad Kašpar Priam byl jiného mínění) v duchu jemu za pravdu dávali.

Vane to zvláštní duch ze slov těch! Tu jakoby k nám zazníval heroismus mučeníků křesťanských, tam jako bychom slyšeli misticismem nadchlého kazatele husitského, kdežto tu satyryckým tonem mrská nemravy své doby, hledá tam po spůsobu starých Mikulášenců v těsném spojení s bytostí božskou jediné blaho a štěstí.

Balcar dokončil svou obranu vskutku po sokratovsku; konšelé Slanští neměli těžké práce s touto při a v pondělí po navštívení svaté

Alžběty (9. července) roku 1629. učinili výpověď mezi Jakubem Svojanovským, plnomocníkem pana Valkouna a Jiříkem Balcarem.

Vyřkli, jak ani jinak nemohli, že „v té při patrně a dostatečně z instrumentů právních podle práva se vyhledalo a našlo, kterak jest týž Jiřík Balcar ze vsi Tmáně předně proti pánu Bohu všemohoucímu, víře svaté, katolické, samospasitelné, též proti římskému císaři J. M. králi a panu pánu našemu milostivému, sněmovnímu snešení, právům, zřízením zemským, pánu a vrchnosti své dědičné, obzvláště pak patentům po všem království českém v příčině reformací v náboženství o přechovávání nepořádných kněží predikantských, sektářských i také jiných náboženství katolickému odporných, s J M. C. nesrovnalých, zpronevěřilých a z království Českého lidí zběhlých, do krajských měst poslaným věda o tak těžké zápovědi toho se opovážlivě přistoupivši již k víře svaté, katolické, dopustiti směl, knězem a predikantem, nejsouce k témuž svatému kněžství předkem od pána Boha a vrchnosti duchovní pořádně povolán, tím, čím jest nebyl, se dělal, ve dvoře svém novou sektu zarážel, lidí ke kázání svému bludnému z rozličných míst k sobě potahoval, bludné, scestné učení své, jsa leyk a robotný člověk, velikému počtu lidu obojího pohlaví pokoutně proti zápovědi vrchnosti své kázal. I také v tom, že se žádné vrchnosti pod nebem duchovní ani světské nebojí, patrně a světle mluvil a mluví: proti pánu Bohu za rouhače a církve svaté, katolické za odporníka, J. M. C. za buřiče a království tohoto českého protivníka se pronášel a vystavoval. Mezi tím kdyby ochrany boží, spěšného fedruňku i pomoci od vrchnosti jeho dědičné k přetržení toho zlého, předsevzatého kacířstva nebylo, tak že by nic jinšího než nová rebellie, pozdvižení z toho následovati mohlo, tak jakž to na téhož Jiříka Balcara vedle průvodu i vlastního přiznání jeho provedeno a ukázáno jest. —

Z těch příčin pro takové těžké výstupky jeho dává se Jakubovi Svojanovskému, plnomocníku u. a st. rytíře Bohuchvala Valkouna z Adlaru, proti dotčenému Jiříkovi Balcarovi za právo, že týž Jiřík Balcar v pokutu práva císařského, jakožto původ a buřič království českého ku příkladu všem jiným sobě rovným rebellantům podle vyměření nového zřízení zemského A. 23. a sněmovního snešení jest upadl, vše podle práva.

Jaký byl konečný osud Jiříka Balcara, dovídáme se z Beckovského *)

Byl totiž nejspíše hned po rozsudku rady Slanské do Prahy dopraven a 14. dne měsíce srpna „brzo ráno k šibenici vyveden, sťat a rozčtvrcen, kteréžto čtvrtě na čtyry kůly zavěšené a „k divadlu“ po rozcestích vystavené byly.“

Tak zahynul muž, který neohroženě vůči všem patentům postavil se lidu za utěšitele v dobách, kdy pro lid ten žádné útěchy nebylo, zahynul muž osudu pamětihodného, ač památka jeho utonula v moři za-

*) Poselkyně II. 2. 377, při čemž připomenuto budiž, že Beckovský událost tuto o sedm let dříve položil, totiž roku 1622.

pomenuti jako kámen v hladině vodní; kéž by skrovná upomínka tato obnovila ji, jak toho mučednická smrť Jiřika Balcara zasluhuje.

Osud dal mu působiti v úřadu apoštolském v zákampí nepatrné vesničky a jen ohavná smrť jeho měla býti „za divadlo“ hlavnímu městu. Dokrvácel nedaleko popraviště Kaplířova, Budovcova a jiných, umřel pro totéž jako oni, ale kdežto popraviště mužů těchto ozářilo potomstvo glorií, kdož věnoval upomínku rolníku Tmáňskému?

Po odpravení vůdce došlo na jeho stoupence. Klimeš napočetl jich do dvou set, z kterých ovšem mnoho mu jich přes vydatnou pomoc páně děkanovu uteklo. Zmíním se pouze o těch, jichž pře v aktech Slanské rady se zachovala.

Hejtman Slanský, vzpomenutý Lukáš Lipnický z Čáslavě, poháněl nejprv Jana Antoše z Votrub, poddaného ozástavního a Marka a Urbana, poddané cizopanské v Slaném bydlící, potom Jiřika Kališe, Jiřika Čápa a Jana Lukra, poddané hraběcí dědičné, Jakub Svojanovský, plnomocník pana Valkouna, poháněl Adama France ze vsi Křovic. Jan Suk Vranský, plnomocník Jana Zděnka Vratislava z Mitrovic, hejtmana kraje Slanského, poháněl Bartoše Macha ze vsi Dřínova. Jakub Havlasa, plnomocník u. a st. rytíře pana Minicha z Arcberku na Kolešovici, Horosedlích a Rybňanech, poháněl Jiřika Moravce, Matěje Bartoše a Martina Pencla, poddané ze vsi Radešína. Václav Pelikán, plnomocník u. a st. Matěje Arnoldina z Klorenštejnu na Oudešicích a Velkém Pálči J. M. C. rady a sekretáře, žaloval Jana Cifku, poddaného ze vsi Jarpic. Jan Vopršal a Ondřej Nápravník, plnomocníci svatovítské kapituly, Martina Červenku a Martina Hozdila z Třebíze. Petr Marek, plnomocník u. a st. rytíře Mikuláše Bohuslava Hložka ze Štampachu na Hospozíně, poháněl Jakuba Tesaře a Jakuba Brožova ze vsi Šlapánic, Mikuláš Fabian, plnomocník vel. kněze Kryšpína, probošta kláštera Doxanského, poháněl Jakuba Picku ze vsi Boušovic a konečně Jan Vranský, plnomocník urozeného pána Jana Kropáče z Krimlova, měšťana Starého Města Pražského, žaloval Vavřince Posměváčka ze vsi Letek.

Poslední půhon tento stal se 27. května 1630., tedy plný rok po události Tmáňské.

Pan Lukáš Lipnický z Čáslavi nedočkal se v úřadu svém konce soudů, bylť dne 17. dubna 1630. tento trapič sousedů Slanských náhle sesazen a místohejtmanem jmenován bývalý konšel, pak Slanský purkrabí, Kašpar Priam.

Neštastníci onino do rozličných vězení dáni a příkře vyptáváni byli. Utrpení jejich netrvalo asi dlouho, vždyť již 4. července 1630. přistál u přímoří Rujanského Gustav Adolf a nedlouho na to 5. prosince 1631. přijel do Slaného v širém okolí oblíbený rytíř Vodolán Pětipeský z Chyš a z Egrberku na Studňovsi a Blahoticích co „toho

času kraje slanského poručený pan komisař“ a do Slaného uveden za děkana Petr Mitis Vodňanský.

Vrátilať se, byť na krátko, česká emigrace, totiž jen na tolik, aby velikolepou panichidou oslavila památku mučeníků Bělohorských. Snad tenkráte vzpomenuto i Jiříka Balcara.

V porobě.

Dvacet roků těžké války přehnalo se již přes Slaný, když stihla jej pohroma nejkrutější, kdy stihl jej osud poroby a on octl se v dědičném držení hrabat z Martinic.

Pan Jaroslav Bořita dostal důkladný úpis na Slaný a statek s ním spojený, ale přece ještě strašily jej ty staré pergameny českých králů, které v pokladnici městské ležely a již počátkem roku 1639. (dne 28. února) „Václav Zahrádka, J. V. H. M. písař důchodní Slanský, přednesl do místa radního artikul z psaní od J. M. odeslaného, jistého poručení, aby se od pánův a starších obecních všechny originály všech privilegií města Slaného vyhledaly a k odeslání J. V. H. M. témuž písaři důchodnímu a spolu obilnímu vydaly, což se ihned v přítomnosti pánů starších obecních bez odpornosti stalo. Něco se těch privilegií in originali kdekoliv vyhledati mohlo, jakož nic více toliko tři kusy vyhledati se mohly a ty všecky od vojákův na pečetích otrhaných porušeny, však na písmě a pergamech zachovány vyhledány jsou.“

Avšak o týden později (6. března) žádal hrabě, aby těch privilegií více vyhledali. Tak octli se tito svědkové někdejší svobody města Slaného v rukou Bořitových a jen vzpomenutý opis zachován v knize pamětihodností.

Slaný sklesl, přes to že mu vyhrazeno, aby i v poddanství městem krajským zůstal, na hrazenou ves, pozbyv na dobro svých někdejších privilegií a svobod.

V jakém stavu město se tehdáž nalezalo, nejlépe představiti si můžeme z události současné. Toho roku totiž dne 3. ledna „Jan Jeřabina, maje přejmouti úřad purkmistrovský, žádal při pánich a starších obecních, poněvadž jest člověk a soused chudobný a potřebný, poznává to při sobě, že by v tom úřadě purkmistrovském služebníka chovati nemohl, an sám se svou manželkou dosti chatrného opatřeníčka má, prosí, aby mu něčím pomohli.“ *)

*) Acta curiae LVIII. 27.

Konšelé slíbili, že se chtí o to postarati Jest to výmluvný obrázek, k němuž výkladu netřeba.

Však bylo v brzku mysliti na věci důležitější.

Švédský jenerál Jan Gustavson Banner pronásledoval císařského vůdce Gallasa z Pomořan až na hranice České a v únoru t. r. vtrhl na to do Čech.

Vůdce tento vydal sice před sebou listy k Čechům, aby jen každý pokojně si své živnosti hleděl, že přichází jako přítel a ochrance svobod království Českého a přísně zapovídal všeliké loupení vojínům svým, ale mandáty ty byly tím méně platny, čím méně lišil se v hrabivosti voják přátelský od nepřátelského.

S Bannerem vtrhlo do Čech 24.000 Švédů, kteří přes Ústí, Litoměřice a Mělník ku Praze táhli.

Vojsko císařské byvši pod polním zbrojmistrem jenerálem Salisem poraženo na Českém pomezí, ustupovalo rovněž ku Praze

V pamětech městských ke dni 22. dubna 1639. praví se o tom: „Za konšela Cynka jen tři věci vyřízeny, víceji nic za toho ouřadu řízeno na rathouze nebylo pro pokřik o vojnách, že 14. dubna císařského lidu vojenského na pomezí Českém od nepřítele poraženo sedm regimentů a hrozná veliká bitva byla a že armáda císařská zpátkem do Čech obrátiti se chce, jakož pak hned téhož téhodne od outerka bylo veliké utíkání lidu vůkol z vesnic, městeček i měst před vojáky, že již armáda císařská z ležení do Čech mašíruje a vojáci zpátkem utíkajíc, všudy po vesnicích ložírují, pajtují a berou, cokoliv zastihnou.“ *)

Vojsko císařské okopalo se na to na Bílé Hoře.

V patách za císařským táhlo vojsko Švédské a 5. května za příčinou nebezpečenství vojenského, že armáda císařská k Praze odmašírovala a Bannerovská již do Loun vtrhla a z Budyně sto jezdců do Slaného posláno, Václav Zahrádka, panský písař, primas i konšelé se zavázali, že chtí v městě vytrvati.

A bylo k tomu třeba odvahy, nebo i vojenská ochrana tak zvaná salva quardia bývala málo platna, ano břemenem. Tak dne 27. května t. r. museli Slanští zaplatiti dva koně Charvatům, kterým od nepřátel vzati, když tu ve Slaném na salva quardii byli. Proto město chystalo se k sebeobraně.

Dne 9. července ustanoveno, aby zdě opraveny a brány Lounská a Velvarská zasypány byly, o měsíc pak později nařízeno, aby vojenským loupežníkům a zlodějům bylo odpíráno a kdo jen a čím může, aby se ozbrojil.

Za tím jenerál Banner z východních Čech vrátil se ku Praze a obešed tuto, octl se koncem léta v krajině Slanské a již dne 23. srpna

*) Acta curiae LVIII. 34.

t. r. přišel z Vraního přípis patentu od něho aby se Slanští do Litoměřic k akkordu o kontribucí najíti dali. Po dvou měsících (21. října 1639.) čteno v radě psaní od jenerálprofiantmistra Švédského, aby byly připraveny profianty na marš lidu Švédského, hned pak druhý den na to v sobotu dne 22. října o 18. hodině přitrhlo k Slanému několik regimentů Švédských od obory Hvězdy.

Primas, purkmistr, písař a mnozí konšelé se rozprchli přes shora uvedené zaručení a tak město ponecháno osudu.

Profiantmistr vtrhl do města s rejthary a naquartiroval se v domě Vranských, kde bývala dříve salva quardia. Brány osazeny, poněvadž pak profiantů dostatek bylo připraveno, nabrali Švédové, čeho bylo třeba a měli se k odchodu směrem ku Smečnu. Tu střeleno na ně. Nepřítel se ihned obrátil, město zapálil a co neshořelo, vydrancoval.

Panu profiantmistru při odchodu dáno „honorarium“ pět kop.

Na hašení požáru nikdo nemyslel, tím zmohl se zuřící živel a jedenapadesát domů lehlo popelem.

Avšak ani týden nemělo zubožené město oddechu a již dne 27. října přitrhl do Slaného rytmistr Honsquentl a žádal za vyplacení daně za kraj Slanský v sumě 4000 tolarů, z čehož na město 1000 tolarů připadalo.

Něco sehnáno a s ostatním prošeno za odklad. Rytmistr však zajal purkmistra, Jana Michala Brodského, v jeho bytu, chtěje tím doplacení vynutiti. Sehnáno ještě s nouzí 75 kop a dáno rytmistru s prosbou za propuštění purkmistra. To slíbeno, ale hned strojeno k odjezdu a mezi tím vojáci po domech drancovali, osmdesát kusů hovězího dobytka a čtyřicet koní pak pobravše, na večer s Brodským a Danielem Vepřkem do Litoměřic odtáhli a tu je do štokhausu dali.

Slanští dávali poslední a dne 7. listopadu sebráno sto kop a posláno za zajaté do Litoměřic, ale to vše nestačilo nenasytné kapse Švédské a zajatci museli zůstati ve vězení. Tu na samém sklonku roku (26 prosince) učiněna nová sbírka k vybavení zajatých.

Dorota Brodská, manželka zajatého purkmistra, dala sto kop, Řehoř Fučík, mlynář, půjčil obci padesát kop a z lásky daroval dva dukáty v cené šesti kop. Tomáš Důras z Želenic půjčil patnáct kop, rovněž tolik Šimon Ovčárský. Mimo to půjčili cechové ševcovský, pekařský a krejčovský po šesti kopách (ševcovský šest také daroval), koželužský, hrnčířský a řeznický po třech a mydlářský s kramářským dvě kopy.

Tím teprvé zajatci vyproštěni a vrátivše se dne 11. ledna 1640 učinili v radě o zajetí svém relací a přinesli kvitancí na zaplacení výkupného. *)

Sotva že útisk tento minul, přišlo dne 15 března t. r. psaní z Loun

*) Acta curiae LVIII. 35—43. Beckovský: Poselkyně II. díl III. 270—271.

o kontribucí a žádáno, aby tam někdo byl vypraven k úmluvě o dani té pod uvarováním exekucí ohněm a mečem.

Rada předložila list hraběti a ten rozkázal, aby se obyvatelstvo města vodou opatřilo a z kontribucí aby se rada vymluvila.

Byla by bývala asi výmluva těžkou a malo platnou, kdyby bylo zatím císařské vojsko pod arciknížetem Leopoldem do Čech přišlé k severu nepostoupilo a tím nepřítele na uzdě nedrželo. I do Slaného poslán oddíl vojenský a dne 12. dubna t. r. oznamuje regent hraběcí městské radě, že v městě přes tři měsíce kaprálové, forirové a přes padesát osob naquartirováno bude.

Touto jakous takous bezpečností obyvatelstvo jsouc upokojeno, počalo se ohlížeti po opuštěných svých živnostech a poněvadž minulý podzimek i jaro pro stálý pokřik vojenský, vydrancování a dobytka zbavení skoro nic na polích pracováno a zaseto nebylo, počali Slanští nyní již skoro v letě úhory ty připravovati aspoň k budoucímu podzimku. Tu pak překvapil hrabě Slanské rozkazem, aby oni dobytkem svým všechny úhory panské zorali a odůvodňoval rozkaz tím, že vpádem nepřátelským o veškeré potahy byl oloupen.

Slanští se bránili a nemajíce se nač odvolati, obrátili se konečně s poníženou supplikací k hraběti, ve které na své zubožení ukazovali a za smilování prosili. Ale vše darmo. Dne 28. června t. r. dal hrabě na tuto supplikací resolucí, že od onoho orání úhorův upustiti nemůže, aby jen je zorali a dobře zaseli. *)

Však bylo pro koho osévati, nebo koncem roku toho (1640.) nastalo veliké tažení vojska od Prahy k hranicím Saským.

Počátek učiněn dne 16. prosince 1640., kde přes padesát osob od regimentu „Marches Matheae Firlamant" přepadlo náhle Slanská předměstí a tu se násilím rozložírovaly. Návštěva ta stála sousedy padesát kop, město vydalo jen něco přes kopu.

Hustšími byly návštěvy podobné roku následujícího.

Již dne 6. ledna t. r. (1641.) muselo město pohostiti „soldaty z regimentu Mysli(n)kovského" pivem a sýrem, dne 8. února t. r. přišli „soldati z regimentu Bore," 18. března „rejthaři z regimentu Mysli(n)kovského," 7. dubna „rejthaři z regimentu Brogovského," 24. dubna rejthaři z regimentu Puchamovského." Dne 27. dubna hejtmanovi Saxovi od regimentu Tyfmpachovského s dvěma leitenambty a třiceti knechty mimo Slaný mašírujícímu dáno „fedruňku od chleba, piva, masa a jiných viktualií za 5 kop 12 gr. 3 den. Podobný „fedruňk" učiněn 1. května karnétovi od nejvyššího Picolomini, karnétovi s třemi soldaty z regimentu nejvyššího Nicolay a čtyrem soldatům císařským od nepřítele ze zajetí se ubírajícím.

---

*) Acta curiae LVIII. 50.

Dne 7. května vracel se vzpomenutý hejtman Sax a fedruňk jeho stál 4 kopy 11 gr., dne pak následujícího fedruňk hejtmana jakéhos, který s dvěma kartouny (děly) od zámku Teplického do Prahy se ubíral s 16 koňmi a 8 mušketýry, stál 3 kopy 30 grošů.

Po měsici (7. června) ložiroval v městě jeneralvachtmeistr Šporaytr s dvořany a 15 rejthary, vynaloženo na to 17 kop 58 grošů.

Při tom i jinak obyvatelstvo utiskováno zejména pobíráním potahův.

Tak dne 28. února Danieli Hubatkovi vzaty dva koně v ceně 103 kop 30 gr. a sousedu Roznpergerovi dvě klisny za 50 kop. Dne 2. března vzato po klisně sirotkům Priamovským, Radnickému, Paseckému a Hroudovi v ceně sto deseti kop. Dne 15. března vzat Danieli Vepřkovi kůň v ceně 25 kop. Konečně dne 2. května vzato Janu Michalu Brodskému pár klisen od rejtharů Kabovských, z kterých cenil si „plesnivou“ za 45 kop, „z červena tisovanou“ za 31½ kopy.

Nejhůře bylo koncem května a počátkem června.

Písař radní takto o tom poznamenal: Od 28. května do 17. června (1641.) nic nebylo v místě radním řízeno pro tažení J. M. arciknížete Leopolda vozův bagážních s mnoha regimenty lidu válečného skrze kraj Slanský ano i 9. junii skrze město Slaný ku Cvikavi, tak že v tom tumultu vojenském ve dne ani téměř v noci odechnutí a odpočinutí před semotam projíždějícími soldaty nebylo.“ *)

Vzpomenutého dne 9. června přijel sám arcikníže Leopold s celým svým dvorem a komonstvem do města a byl tu přes noc.

Poněvadž nikde se nepřipomíná, kde by arcikníže a nejbližší jeho okolí bylo bývalo ubytováno, mám za to, že zajel na některý blízký zámek, nejspíše na Smečno.

Pro paměť, jak vypadal tehdáž dvůr nejvyššího velitele, uvedu tuto jednotlivé příslušníky.

Samuel Šťáva měl v domě svém J. A. M. krejčího s třemi drabanty, Václav Votický kammrforyra se čtyřmi osobami a čtyřmi koňmi. Václav Tesař kellerpartaj s osmi koňmi, J. Hradecký feldofficira a stalpergera, J. Müller J. A. M. barvíře (bradýře) s třemi osobami a dvěma koňmi, J. M. Brodský lajbtrubače s třemi pacholky a čtyřmi koňmi, J. Hanžburský čeládku hofmistra hraběte z Harrachu, V. Pasecký J. A. M. nejvyššího hofmistra kočího. T. Radnický J. A. M. quartirmistra, kammrforyra a hofforyra s pěti osobami a pěti koňmi. J. Doubravský mundpeka a paštikáře s osmi koňmi. A. Mecslerova kuchlpartaj s pěti osobami. J. Kozelka šenkambt s kelleršrajberem, s pěti osobami a šesti koňmi. T. Hrouda sekretáře J. M. A. A. Ceybiková edlknoby s čtyřmi osobami a pěti koňmi. M. Lidický lajbbarvíře. H. Rakovnicky hofpredigera se čtyřmi osobami a čtyřmi koňmi. S. Kruciger čeleď nejvyššího stallmistra. J. Brykcí čeleď jeneraladjutanta se čtrnacti koňmi. R. Sulivová řezníky

*) Memorabil. III. 34—36. Acta curiae LVIII. 73

J. M. A. s šesti pacholky. J. Jeřabina tři kancelisty se čtyřmi pacholky od koní. Z. Hassildt hofpintnera se čtyřmi osobami a čtyřmi koňmi. D. Schodecká sekretáře, edlknoby, kamrtynery a tafltekry. P. Kratochvíle J. A. M. kováře a J. Žlutický J. M. A. vagnmistra.

Nocleh tento i se škodami, které spůsobili dva dni na to rejthaři regimentu Ramsdorfského a Puchamovského, kteří se násilím na předměstí fortenském k sousedům naquartirovali, stál město a sousedy 740 kop 30 gr. 2 d. *)

Snad při této příležitosti všiml si hrabě tvářnosti města svého; vypadalo velmi smutně

Dvěma předcházejícími požáry zničeno půltřetího sta přístřeší a Slanští nestavěli, ale bydleli v rumovištích a brlohách jako štvaná zvěř. Ssutiny pokryla plíseň a mech a zubu času a zlobě lidské podlehalo i to, čeho ušetřil dravý živel.

Pohledem na spoustu takovou pohnulo se i kamenné srdce pana Jaroslava Bořity a želelo se mu města, pročež dopisem ze dne 27. září 1641. Augustinu Kosinovi, úředníku svému Slanskému, mezi jiným nařizuje: „Pročež dostatečně poroučím (ti, abys) úřadem mým Slanským všechněch těch sousedův a lidí poddaných mých, (kteří) při témž městě domy a obydlí své zlé, spálené a zbořené mají, před sebe povolal a jim jménem mým, obzvláště pak těm, kteří k týmž domům svým jaké dědiny, zahrady, štěpnice, vinice a luka mají a jich užívají t. Kateřině Bilinské, Dorotě Vranské i těm, kteří dům Mandelkovský a Konvařovský drží, dostatečně poručil, aby oni (tyto domy) své ihned nyní ještě před zimou, ty které dosavad stojí a střechy a zdi zlé (mají), časně, dřív nežli by se zbořily a vedle nich jiným sousedům škodu učinili, spravili a opatřili, při spálených pak a zbořených aspoň zdi, na něž by se krov postaviti mohl, zdvihnouti a střechou přikrýti dali, tak aby se týž zdi a klenutí do ostatku nesesuly a nespadly, kterýžto začátek na krovích když nyní učiní, potom dále letním časem (aby) i jiná potřebná stavení vyzdvihnouti a spraviti dáti nezanedbávali, sice jestli (tak se) nezachovají, tehdy já se tímto mým psaním ohražuji, že se jim těch domův ujmu a je darmo jinším dobrým hospodářům, kteříž by je ihned jak náleží postaviti a spraviti dáti neopomenuli, rozdám, čímž ať se na konec spraví a ty poručení zadost učiň, vědouc, že na tom jistou vůli naplníš.

J. B. h. z M. **)

Ale hlas hraběte byl hlasem volajícího na poušti, nebo těžko opravovati, když nebylo zač a ačkoliv nijakž nepochybuji, že pan Jaroslav Bořita měl nejlepší vůli dostáti slovu, selhalo mu, nebo těžko dávati, když nikdo nechce bráť a Slanské domy tenkrát nikdo ani zadarmo

*) Memorab. III. 34.
**) Memorab. III. 1. Slova v závorkách pro porušení listu doplněna z domyslu.

nechtěl. Musím však výrok svůj opraviti, nebo za půl léta na to přihlásil se v skutku jeden žadatel a to byl hraběcí „kuchlmajstr“ Matiáš Břečka.

Regent statků hraběcích, Zachariáš Wejda z Bezděkova. píše o tom dne 6. května 1642. do Slaného takto.

„Dnešního dne ráno J. Ex. v příčině domův v městě Slaném zbořených ráčil se mnou mnoho mluviti a na některých věcech J. Ex nepovědomých se zastavovati.

Když jsem J. Ex. co pravda, všechno přednesl, že jest lépeji ty zdi pusté přikrývati, nežli aby to kamení od dešťův mělo se dokonce rozpadati a shníti, takto se o tom J. Ex. ráčil resolvirovati a vám poručiti napsati: „Panu Matiášovi, kuchlmistru, to zbořeniště Alžběty Smutné vedle domu jeho ráčí z milosti za službu jeho zdarma darovati, jiná pak zbořeniště těch domův předešle vzácných kdobykoliv chtěl sobě v nich co opraviti dáti, že ráčí chtíti jednomu každému je z milosti tolikéž darovati, aby se raději město pomalu spravovalo a stavělo i také dále k většímu spuštění nepřicházelo. *)

Píchalť mnohé v zrak i kus toho starého šindele a trámce na zřícenině a oni měli tisíc chutí zužitkovati toho jinde. Tak téhož roku (1642.) dne 27. ledna Jiří Hanžburský a Samuel Kruciger žádali toho, aby krov z domu Hanžburského pustého, sebrati dáti mohli. „Z pováženi toho a z jistých příčin není jim v tom povoleno“, končí zpráva o tom.

Však hrabě sám nemínil nijakž ulehčiti Slanským na břemenech, aby mohli nějaký náklad na opravu domů vésti, ano on nečinil již žádného rozdílu mezi sousedy městskými a lidem osobně poddaným a nutil je k robotám lidu vesnického.

Když koncem roku 1641. počaly se jeviti slabounké ovšem naděje na mír a obyvatelstvo tudíž počalo se vraceti ku práci, počal hrabě stavěti dvůr v Hobšovicích a nutil Slanské, aby potahy svými dříví k témuž dvoru vozili a tu Slanští odvážili se ku kroku smělému a ve čtvrtek po sv. Linhartu (7. listopadu 1641.) podali skrze konšele Samuele Šťávu a Jana Petružilku hraběti žádosť za vrácení některých privilegií, zejména za obnovení a potvrzení privilegia krále Karla, kterým se měšťanům dovolovalo v jisté míře činiti poslední pořízení, bylit v ohledu tom nařízením hraběcím ze dne 21. května 1640. omezeni tak, že jen děti po rodičích děditi mohou, ale přes to že Slanští o přímluvu se obrátili k synům pana Jaroslava Bořity Bernardu Ignaciovi a Ferdínandu Leopoldu Bennonovi, nepořídili ničehož, ano po jaře roku následujícího (14. března 1642) omezil hrabě Slanské i v tom, že poručil, že do kněh městských smí se zapisovati jen za přítomnosti čtyř osob, mezi nimiž první slovo vedl hraběcí úředník. **)

---

*) Memorab. III. 7.
**) Memorab. III, 4, 42—43.

Vzpomenuté ulehčení o těžkostech válečných mělo původ ve zprávě o smrti Švédského vůdce Bannera, který byl zatím dne 20. května (1641.) v Halberstadtu zemřel, ale nástupce jeho, Linhart Torstenson, dovedl brzo zatemniti i Bannera.

Vůdce tento usadiv se ve Slezích, přinutil nejvyššího vojevůdce císařského, arciknížete Leopolda, k tažení do této země. Arcikníže vraceje se od hranic českých byl dne 2. dubna 1642. s celým svým průvodem zase ve Slaném přes noc a hned potom hrnulo se touže cestou vojsko ostatní.

Dne 4. června oznámeno, že osm regimentů lidu válečného od Chomutova přes Slaný ku Praze táhnouti má. Ku konci měsíce následujícího vytáhli i ze Slaného rekruti, o čemž dále obšírněji vzpomenuto.

Válečná bouře počala se čím dále tím hroziveji stáhovati a koncem listopadu (1642.) shledávána a upomínána kontribuce s velikou přísností.

„Já tomu věřím“, píše hrabě svému úředníku dne 28. listopadu „že nebozí lidé poddaní moji a já s nimi těžce ji shledati moci budeme, zvláště když lid vojenský nám tak zle na hrdle leží a s těžkem dříve než až z jara při konci měsíce máje, až trávy a pastvy nové budou, vytáhne.“

Počátkem roku 1643. rozlehal se všude pokřik válečný a dne 16. ledna prosí Slanští Lounské a Rakovnické za zprávu o tažení vojenském.

„Milosť boží rač s námi býti“, stojí v závěrku listu k Rakovnickým.

Jaro však prošlo ještě dosti pokojně a jen 20. dubna obec byla svolána za příčinou mašírování lidu Charvatského z Loun a z kraje Žateckého, za to tím tížeji dolehlo léto.

Torstenson vtrhnuv tohoto roku do Čech a chtěje vylákati císařského velitele Gallasa z pevného jeho táboru u Hradce Králové spustošil hrozně zem Českou od hranic Slezských až za Litoměřice.

Do Slaného vtrhli dne 7. června, přišedše od Mělníka. Město spleněno, vydrancováno, obyvatelstvo rozehnáno a něco s děkanem Řehořem Mitisem zavlečeno na Mělník, odkud však za nedlouho propuštěno.

I chrám, jak v předu vzpomenuto, úplně vyloupen.

Neodpuštěno ani knihám. V knize contract. VIII. mezi listem H_1 a H_2 vyříznuto šest listův a tu na listu sousedním Vepřek napsal: „Memoriae posteritati: Nechtěj se nad tímto nedostatkem kněh těchto zhoršovati, kdokoli z budoucích a potomků na něj trefíš. Nestalo se to z nešetrnosti lidí dobrého řádu žádostivých a kteří tyto knihy v svém opatrování měli, ale z veliké nešlechetnosti a nevážlivosti zběři vojenské, když město toto Slaný 7. Junii 1643. od vojska Švédského, kteréž od města Mělníka ve velikém počtu rejtharstva a vozův nenadále přitáhlo, nepřátelským spůsobem hanebně zloupeno a vyplundrováno bylo, při kterémžto

plundrování netoliko tyto knihy a jiná regulia obecní, ale i kostelní k službám a poctám božím odevzdané ozdoby nešlechetně a povážlivě pokaženy, potlučeny, potrhány, mnohé i v nic obráceny jsou."

Po prvém tomto vpádu panovalo ustrašení obyvatelstva ještě drahně času. V knize městské se o tom takto vypravuje: „Za úřadu purkmistrovského Tomáše Hroudy (15. června—13. července) byvši všickni jak páni konšelé tak i jiní sousedé a obyvatelé po tom nešťastném a tyranském vyplundrování města Slaného od lidu válečného, nepřátelského, Švédského, rozptýleni, nic právního se neřídilo, ani na radě nesedělo. Nezbylo nikomu nic," praví lakonicky přípisek, *)

Švédové odtáhli odtud směrem přes Mělník ke Chrudimi a odtud až k Vídni, brzo však pro válku s Dánskem vyklídili se až na posádky v Olomouci a Slezku ze zemí rakouských, pronásledováni jsouce vojevůdcem Gallasem.

Tažení toto skončilo se úplným vítězstvím Švédů a zničením vojska Gallasova, tak že se ku konci roku 1644 toliko s 2000 muži navrátil do Čech.

Na pomoc vypravené vojsko pod Hazfeldem přišlo pozdě a mstilo se na nevinných obyvatelích. Slanští píšíce Velvarským dne 11. prosince t. r. o marši rejtharů Hazfeldovských končí list slovy: „Pán Bůh rač sám dále nám pomáhati a nás všecky před těmi loupežníky ochraňovati." Píšíce dne následujícího o téže věci Lounským, končí v resignaci pouze slovy: „Pán Bůh s námi." **)

A což teprv když přišel zase Švéd.

V knize městské zase takto o tom zapsáno: „Za konšelství Jana Horaně (23. ledna 1645.) nebylo nic právního řízeno pro vpád nepřátelský přes hranice ku Kadani, Žatci, Lounům učiněný, tak že ubozí sousedé rozptýlivše se od města pro časté pohrůžky téhož lidu nepřátelského města a živnůstek svých opustiti museli a město téměř jako pusté státi nechali, avšak nic méně rantion (výpalné) témuž nepřátelskému lidu do města Luna odvésti a dáti museli.

Ale ani tento poslední, zoufalý krok neměl nebožákům býti zapomenut a dne 23. února t. r. „obec byvši do rady povolána od J. Ex. ouředníka, jí přísně domlouváno, kterak všickni na větším díle zapomenouce se nad povinnostmi svými od města pryč do měst Pražských a jinam odešli a se odebrali, města pak prázdného státi nechali." ***)

V dubnu došlo zase k odvodu a mělo se ze Slaného vypraviti sedm neb osm osob ovšem pod zaručením, jak níže šíře pověděno bude. Byl totiž Torstenson poraziv císařské u Jankova (6. března 1645.) přirazil až před Vídeň, nepořídil tu však ničeho, brzo pak na to pro chorobu nejvyššího velitelství se vzdal a do Švéd se vrátil.

---

*) Acta curiae LVIII. 121.
**) Memorabil. III. 143.—144.
***) Acta curiae LVIII. 150.—151.

Za nástupce Torstensonova Karla Gustava Wrangla vedena z počátku válka mimo hranice zemí císařských a proto obrácena zase poněkud mysl ku hospodářství polnímu, ale nebylo prostředků k tomu a Slanští žádajíce 25. ledna 1646. aspoň za poshovění s platem šosovním, byli odmrštěni a hrabě žádal, aby plat ten bezodkladně byl odveden. Brzo na to překvapil Slanské novým nadělením žádaje a poroučeje, aby oni dědiny vrchnostenské svými potahy zorali, ale narazil na odpor. Již před tím byli někteří sousedé vypraveni s povozy, ale oni nemínili uposlechnouti a tu píše hrabě dne 20. února 1646. úředníku svému Slanskému takto: „Co se těch lidí poddaných mých, kteří od tebe v pominulý čtvrtek s forami vypraveni byli a neposlušně se zachovali, týče, ty všecky vyhledajíce, do vězení dej a mně o nich, kteří jsou, napíšíce, dříve než bych ti poručil, je z toho vězení nepropouštěj, nebo já chci míti poslušnosť.“

Ku konci jinou rukou připsáno: „Tak platí páni milosrdní“. *)

Hrabě nahlédnův nedostatečnosť potahů na statků svém, poslal několik spřežení volů, ale při tom předešlý rozkaz obnovil s pohrůžkou. Píšeť dne 2. března t. r. vzpomenutému úředníku takto: „Protož hleď se v tom věrně a právě zachovati a lidi poddané mé městské i vesnické aby oni beze všech daremných výmluv (nechtějí-li raději do města Slaného jednu nebo dvě compagnie v nově zverbovaných sobě quartirovaných dostati a tam vychovati) vedle těch volův tam ode mně poslaných všecky dědiny při dvořích mých k jarní siji dobře zdělali, zorali a zaseli, k tomu skutečně měj.“

Slanští podali supplikací a líčili barvami živými svůj zubožený stav.

„V těch tedy příčinách“, končí supplikací „spůsob náš bídný a žalostivý před V. Ex. poníženě předstirajíce, k milostivé ochraně V. Ex. se ucházíme a V. Ex. pro Boha a milosrdenství jeho svaté, též pro nevinné a přeukrutné rány syna božího a celé svaté umučení jeho poníženě s poklonou žádáme, že V. Ex. na nás věrné poddané své dědičné a tuto celou obec Slanskou laskavě se rozhlednouce, nad námi křesťanskou outrpnosť míti a toho nám, abychom pod milostivým panováním V. Ex. aspoň tou těžkou prací skrze ta churavá a neduživá hovádka naše, když jiných prostředkův k živnostem našim nemáme a bídnější nežli lidé selští v té příčině jsme, některého volnějšího obživeníčka dosáhnouti a toho takového orání z milosti V. Ex. sproštěni býti a raději sobě z těžkých nedostatkův našich pomáhati mohli z milosti a dobrotivosti jakožto vrchnosť křesťanská a litostivá popříti a uděliti ráčí. V čemž se pánu Bohu a V. Ex. poníženě a doufanlivě poroučejíce potěšitelné a milostivé resolucí očekávati budeme a za ni v nejhlubších poniženostech našich pro odplatu boží žádati nepřestaneme.“

---

*) Memorab. III. 174.

Hrabě v resoluci své ze dne 5. března roku 1646. vyvrací námitky Slanských pravě, že Slanští prý nejen svými potahy po městě vydělávají, ale až do Prahy obilí vozí, tak že prý to všem k podivu, jak ti Slanští zámožni jsou a proto že stojí na svém, aby jen orali.

Slanští podali zase supplikací, to však zdálo se hraběti již přílišným a on vydal dne 10. března již jen krátkou ale říznou resolucí.

Hrabě píše: „Augustinovi Kosinovi, ouředníku mému Slanskému poroučím, aby on jim tu na konec odpověď dal: Poněvadž jsem již dvacet čtyry voly tažné k zdělání a zorání dědin při dvořích mých ku statku mému Slanskému náležejících tam odeslal, tak že tito nezbední supplikantové s jinými poddanými mými vesnickými tím snáze k tomu potřebnému dílu mému postačiti a je dobře a k užitku mému vykonati mohou, protož že toho při předešlém dobře uváženém a spravedlivém poručení mém beze vší proměny zcela a zouplna zůstávují, k čemuž ať týž ouředník můj Slanský beze všeho jim folkování skutečně přidrží, jináče nikoliv nečiníce pod přísným trestáním.“ *)

A Slanští — orali.

Aby k nátlaku hraběte spůsobili jakýsi protitlak, žádali Slanští řezníci za potvrzení artikulí cechovních, ale nepochodili a hrabě dne 8. března 1646. vydal o tom tuto resoluci: „Augustinu Kosinovi, ouředníku mému Slanskému, poroučím, aby těmto supplikantům, poddaným mým to za odpověď dal, ... poněvadž nyní v přítomných těžkostech vojenských čas k tomu neslouží, aby se v dědičném městě mém, žádná privilegia nemajícím, jací řádové cechovní nařizovati měli, tehdy že já k těm přiloženým artikulům, skrze které by oni možnější jiné chudší lidi, poddané mé městské i vesnické, nějakými vymyšlenými pokutami sužovati chtěli, povoliti nemohu a nemíním, nýbrž chci, když jsou se od začátku držení mého statku Slanského až posavad již několik a dvaceti let posud spolu dobře snášeli a spravedlivě činili, který by se čeho zlého dopustil a to naň prokázáno bylo, tehdy ten každý dle svého zasloužení ode mne neb na místě mém od ouředníka mého trestán býti slušně má a bude“.**)

A věru čas k tomu nesloužil a Slanští během měsíce dubna a května píší Lounským, dvakráte Rakovnickým, Velvarským, Novostrašeckým, Roudnickým a Libochovickým o tažení vojska císařského krajem Rakovnickým a o přípravách nepřátel ku vtržení do země České ze Sas.

Při tom museli si Slanští vydržovati při městě salva quardii sestávající z jednoho korporala a šesti mušketýrů z pluku hraběte Maxe z Waldstajna, což je od čtvrtku po neděli masopustní až do prvé neděle po sv. Trojici ($^{15}/_{2}$—$^{3}/_{6}$) stálo 188 kop 56. gr.***) Na léto pak připravil pan hrabě Slanským nové překvapení.

---

*) Memorab. III. 174—178.
**) Memorab. III. 25.
***) Tamtéž. 179.—180.

Žádal-li dříve hrabě, aby Slanští upravili role při statku Slanském, žádal nyní, aby potahy svými zorali lada při dvoře Hobšovském.

To páchlo již silně robotou a proto podali Slanští dne 12. června 1646. tuto suplikací.

„V. M. V. U. H. a pane pane náš milostivý dědičný. Před Vaší excellencí v pokorné a poslušné poddanosti dědičné netajíme, kterak na milostivé poručení k obzvláštnímu zalíbení a v těchto nynějších přetěžkých časích důchodu V. Ex. spomožení vykonavše, ačkoliv s velikou obtížností a škodlivou záhubou živnůstek i hovádek našich však vedle nejvyšší možnosti naší náležitou orbu hovádky našimi potažními, vzdělání semen jarních na dědinách při dvořích V. Ex. k statku Slanskému přináležejících, tak jsme se nadáli, že V. Ex. takovou tu poddanou a poslušnou volnosť a práci čeládky i hovádek našich těžkou a nebezpečnou milostivě oblíbiti a více na budoucí časy, jakž nám zakázáno bylo,*) k takovým pracem robotným nás potahovati chtíti neráčí; však mimo tu všecku naši nadálosť opět jménem a na místě V. Ex od pana ouředníka našeho nám přísně se poroučí, abychom všecka lada dědin při dvoře V. Ex. Hobšovském, kterýchžto několik lánův se nachází, potahy našimi protrhali a k přicházející síji podzimní, což jest věcí nemožnou, náležitě zhotovili.

Kterémužto poručení pana ouředníka jménem V. Ex. nechtíce se na odpor stavěti, na tu orbu čeleď naši s potahy jsme vyslali a spřáhše po čtyrech koních do jednoho pluhu, nic téměř tam dovésti nemohli, ale od toho díla započatého odjeti museli.

Nemohouce pak tomu vyrozuměti, proč bychom k takovým robotným pracem potahováni býti měli a v tom před V. Ex. po mnohých slzavých a jak rozum špatný náš postačiti může, nejponiženějších prosbách a pravdivých omluvách našich žádné milosti najíti nemohli, ježto patrně to spatřujeme, že na všech jiných panstvích V. Ex. lidé poddaní dědiční, ačkoliv z přirození robotní a takovým pracem přivykli, mnohem víceji a častěji nežli my v tom ušetřeni bývají a třetí díl proti nám robot nevykonávají, v městě pak Muncifaji, též v městysi Planici všelijakých robot a podělkův osvobozeni jsou, my pak přezarmoucení a nešťastně na svět splození lidé s tak těžkými pracemi obírati se neumějící a dědin orných tak na mnoze, pro něž bychom v té práci cvičiti se příčinu měli, aneb potahy koňské chovati potřebu uznávali, nemající, k potupě, posměchu a podivení všem okolním jak městům, v podobném losu poddanosti dědičné postaveným, ale od takových všech podělkův a jiných obtížností od vrchnosti jejich osvobozeným, tak i lidem vesním, přílišně a každého téhodne den dva i více, rozmanitými a vymyšlenými podělky jednak oráním při všech dvořích V. Ex. proti patrné zápovědi V. Ex a milostivé resolucí, jednak rozličných věcí přivozováním a forováním,

*) = jakž nám přislíbeno bylo.

čehož lidé vesní nečiní, zase vartováním potahův V. Ex. též quardie vychováváním, na kteroužto již mnohonácte set od nás naloženo jest a jinými nevypravitedlnými jhy a břemeny obtěžováni býváme a jsme, tak že s bolestí srdce žalostice a nad tím úpějíce, vedle sprostnosti rozumu našeho na to přicházíme, že by takovým vskládáním na nás těch přetěžkých a nesnesitelných břemen a uvozováním nás v ty rozličné podélky, kteréž po ta léta k milostivému zalíbení V. Ex. ochotně a poslušně jsme vykonávali, chtělo by něco podobného robotám dědičným na nás se vztahovati.

Pročež poznávajíce v tom při sobě velikou nemožnosť, nedostatečnosť i také patrnou nepříležitosť, za tou příčinou, jak již předešle množstvíkráte V. Ex. v též věci v poníženostech a poslušné poddanosti jsme předcházeli a žádali i svých nemožností, nedostatečností, k tomu nepříležitostí příčiny slušné, pravdivé předstírali, tak ještě i nyní k V. Ex. v důvěrné naději a v nejhlubší poníženosti se ucházejíce, pro Boha a milosrdenství jeho svaté všickni společně na kolena svá padajíce, za to s pláčem žádati nepřestáváme, že V. Ex. na nás, věrné poddané dědičné své u velikých nuznostech, bídách a nedostatcích postavené, lítostivě a křesťansky se rozhlídnouti, toho robotného orání i jinými podělky přílišného nás obtěžování, čímž se nám veliká překážka v živnůstkách našich činí, z milosrdného se nad námi slitování, nás sprostiti a osvoboditi i p. ouředníku, aby nás k tomu nepotahoval, milostivě poručiti ráčí."

Nebo té dověrné naděje ku pánu Bohu a k V. Ex. jakožto vrchnosti své milostivé jsme, poněvadž přezarmoucení a bídní lidé žádné jiné do konce příležitosti k živnostem nemáme jediné tu ve všem světě nejtěžší, nejbídnější a nejponíženější i téměř nejopovrženější živnosť s hovádky potažními, že nám toho z milosti a přirozené dobrotivosti popříti a propůjčiti ráčí, abychom aspoň tím prostředkem hovádek potažních pod milostivým V. Ex. panováním bez překážky všelijaké zvolnější pomoci k obživení sebe, manželek a dítek našich, též k zapravování všelijakých kontribucí, berní, poplatkův a daní, jako také příbytkův našich po tak již dávném ohněm zkažení některakého zase vyzdvižení dosahnouti mohli.

V čemž ve všem V. Ex. k milostivé ochraně se poroučejíce, od V. Ex. milostivé resolucí s potěšením očekávati budeme.

V. Ex. věrní a poslušní poddaní dědiční
purkmistr konšelé, obecní starší
a všecka obec města Slaného". *)

Se supplikací touto vypraveni do Prahy dva sousedé, ti však špatně pořídili. Hraběte píchlo již v závěrce slovo „obec," které si pro budoucnosť zapověděl, resolucí žádné nedal a jen v psaní ouředníku poručil, aby sousedy k tomu orání přece měl a je přidržoval.

*) Memorab. III. 183.

A Slanští — orali zas. Šlo to se slabým koňstvem chatrně a proto na podzim, kdy zase nadešla orba, radil úředník hraběcí Slanským, aby potahy koňské prodali a volů a krav tažních si koupili, sousedé se však proti této radě bránili tím, že za dob, kde koně berou, není ani kupců a jejich koně že jsou mdlí, slepí, chromí a neduživí, nebo co bylo dobrého, že od vojákův již pobráno.

Roku následujícího (1647) po poměrně dosti tichém jaru, nastaly hrozné v létě útrapy s vojskem

Listy za příčinou pokřiku vojenského stihaly jeden druhý. Slanští psali dne 21. června Rakovnickým a Lounským, dne 26 t. m. Budyňským a zase Rakovnickým a Lounským, dne 2. července Rakovnickým, dne 4. t. m. Velvarským a Lounským, dne 11. zase Lounským, dne 15. 22., 25. a 29. zase Rakovnickým, dne 28. a 30. Velvarským, posledně jmenovaného dne také i Roudnickým.

Rakovnickým píší, že 26 kompagnií k Budyni přitrhlo a tam leží. Téhož dne oznamují Budyňským, že Švéd oblehl město Cheb a že císařští od Nepomuku ustupují.

Lounským píší, že hrabě Kolovrat, hejtman kraje Žateckého, přijev zprávu učinil, že do Kadaně 500 Švédů vtrhlo a jeden rejthar až k Žatci přijel a tu na císařské vojsko se ptal. V listu druhém, že hejtman Postoloprtský sdělil, že k Mostu 300 koní Švédských vpadlo, v listu třetím praví: „Pospěšně tohoto posla k V. P. odsíláme, viděti žádostivi jsouce, co by za příčinu bylo, že regiment dragonův Bachenajských tak na kvalt mimo nás ku Praze a jiní Chorvatští, jak zprávu máme, k Rakovníku maširují. A pokud by o nějakém nebezpečí od lidu strany protivné co proslýchati bylo ..... té důvěrnosti jsme, že toho před námi tajiti, nýbrž s námi se sděliti odporni býti neráčíte .....“

Zatím velitel Švédské posádky v Mostě, Alexander Graden, vyslal po krajích sousedních rozkazy k odvádění kontribucí a proviantův. K tomu pak dne 24. července Slanští poslali prosbu za poshovění a ušetření. V srpnu počali se nepřátelé objevovati v bezprostřední blízkosti města a Slanští dávají dne 15. srpna t. r. (1647.) Rakovnickým zprávu, že dva dny před tím (13. srpna) partaj loupežných rejtharů Budeničky, Zlonice, Klobuky a jiná místa vyplundrovali.

V týdnu na to (21. srpna) projela Slanským předměstím v noci četa Švédů, vedoucí dvacet císařských rejtharů, kteří nějakou leitnantku konvojovali. *)

Útrapy dob těch líčí kniha městská takto: „Za ouřadu purkmistrů Tomáše Radnického a Jana Cynka (2. září—28. října 1647.) nic na právu řízeno nebylo, což by hodné nalezeno bylo, aby pro paměť v knihy tyto zapsáno býti mohlo. Nebo jak vždycky po tato nešťastná léta práva

*) Memorab. III. 247.

a spravedlnosť žádného průchodu neměly a nemají, tak obzvláště v tento čas moci vojenské opět poustoupiti musely.

Poněvadž v ty časy, jsouce armada lidu J. M. C. válečného v kraji Loketském a lid Švédský z Mostu svůj průchod svobodný v těchto krajích až ku Praze maje, na lidech a obyvatelích, což i obce této znuzené nechybilo, kontribucí presovali, partaje lidu obojího semo tam projížděly a loupeží veliké škody činily, až 27. sept. do kraje tohoto armáda přitáhši a okolo Lanů a Tuchlovic se položivši, tu do 6. oktobru zůstávala, v okolních místech všecko téměř vyhubila a zkazila, skrze což všickni v nemalém strachu jsouce, netoliko právní věci, ale i hospodářství svá na stranu poodložiti museli.

Toho roku pán Bůh hojnosť obilí, vína, ovoce a jiných viktualií, kromě chmele skrovně, naděliti ráčil, avšak to všecko od těch loupežných soldatův a futrážníkův..... jak obilí po vesnicích (při městě pak sotva s velikou mocí, majíc podstatnou salva quardii živou i psanou sotva jen v stodolách obráněno) a jiná viktualia pohubena, tak i víno na vinicích při městě téměř na pořád všecko sebráno jest.“ *)

Za krutých těch dob žádali konšelé dne 13. ledna 1648., aby je hrabě z povinnosti, ve které již od roku 1643. trvají, propuštěni byli a nová rada dosazena.

Byla to již třetí žádosť o tuto věc. Již dne 16 července 1646. žádáno za obnovení rady a hrabě tenkrát poručil, aby každý konšel na své místo dva jiné sousedy navrhl, ale věc odložena, dne 8. dubna 1647. žádáno opět a ukazováno při tom k hynutí jejich řemesel a k sešlosti věkem, ale zase věc odložena, na třetí pak zmíněnou prosbu vydal hrabě dne 17. ledna 1648. následující resolucí: „Augustinu Kosinovi, ouředníku mému Slanskému, poroučím, aby on těmto nezbedným supplikantům zase tuto odpověď oznámil, že já se žádnou nezbedností jich k ničemu nutiti nedám, nýbrž proto již tu věc dále odložím, až mou a ne jejich lepší k tomu příležitosť a volnosť býti uznám, na kterouž ať oni čekají a tím se spraví.“

Konšelé čekali tedy dál a v březnu (dne 23.) měli zase v městě nezvané hosty, ložírovalť tu se svým plukem nejvyšší Rochau.

Byvše takto skoro o vše připraveni, prosili Slanští dne 3. června 1648 hraběte za nějakou podporu, hrabě však se vymluvil, že ochuzením města vinen není a že sotva sám s čeledí svou živ jest.

Nastal osudný den sv. Anny roku 1648. Praha zradou dobyta a tím Slaný, který potud jen od Švédské posádky v Mostě trpěl, dostal se mezi dva ohně.

---

*) Acta curiae LVIII. 178.

Z města byli právě před tím (18. července) vysláni zase rekruti, ale zdá se, že k jejich zařadění ani nedošlo, za to Švéd hospodařil tu dle libosti.

Dne 2. října bylo na př. odvedeno od Slanských 1300 liber chleba, 18 strychů ovsa a 7 věder piva, kde brali ještě věci tyto, jest mi hádankou.

Dne 24. října 1648. podepsán sice konečně po třiceti létech mír Vestfalský, ale krajinám Švédy stiženým bylo ještě dlouho čekati, než zbavily se dravých těch hostí.

Jenerál Königsmark opustiv Prahu, usadil se v Mostě a odtud posílal rozkazy k odvádění berně do válečné pokladnice Švédské. Slanští byli dne 10. listopadu, tedy v době kdy vzpomenuté uzavření míru po Čechách již vůbec známo bylo, nuceni podati jmenovanému jenerálovi snažnou prosbu za ulevení břemen.

„Vaše milosť vysoce urozený pane, nám milostivý“, píší v supplikací „Jakož jest jeden pan rytmistr s jistou ordinancí od V. Ex. k nám do města Slaného na salva quardii vyslán, poroučejíce nám jménem V. Ex., abychom k potřebám V. Ex. jistá viktualia odvozovali a dávali, jeho netoliko ochotně jsme přijali, ale také i témuž poručení za dost učiniti rádi bychom ze srdce chtěli, kdyby velicí nedostatkové v tom při nás se nenacházeli.

Nebo jsouce již prvé skrze veliké quarnizony lidu válečného množstvíkráte zhubeni a téměř ze všeho vybráni, velikých nedostatkův ve všem pociťovati musíme, v čemž před V. Ex. poniženě se ohlašujíce, při tom toho netajíme, že pokudž možnosť naše postačovala, vždycky poslušně jak kontribucí peněžitou do kasy, tak i obilnou do magacinu koruny Švedské jsme odvozovali a již toho u veliké summě od nás vydáno a odvedeno jest.

A cožkoliv na nás vloženo bylo, to rádi jsme činili a ještě vedle možnosti, co nám snesitelného jest, činiti neodporujeme, za to toliko poníženě pro Boha a jeho svaté milosrdenství žádáme, že rozhlídnouce se na naši velikou chudobu a ve všech věcech nedostatky, jakožto lidi nuzné, všech městských živností a obchodův zbavené a na žalostivou ruinu skrze vypálení příbytkův našich přivedené, dobrotivě politovati a v tom naříditi ráčíte, aby podle té dotčené V. Ex. ordinací s námi milostivě a laskavě naloženo bylo, tak abychom s manželkami a dítkami našimi při těch našich chudičkých živnůstkách a příbytcích spálených v tento přetěžký čas zimní na nás přicházející, nemajíc sice nic jiného jedině tu dosti malou částečku od obilí a některý kousek dobytka, s hrdly svými obstáti mohli a snad přinuceni jsouce to opustiti, jinde pohostinu bídně hladem hynouti nemuseli.

Té milosti že od V. Ex. užiti moci budeme, tím v poníženostech našich se těšíme.“ *)

*) Memor. III. 285.

Ale Slanští, přes to že supplikací tuto do němčiny přeložiti dali, aby pan jenerál se nemohl vymlouvati, že nerozumí, pochodili přece špatně a dle nařízení se zachovati museli.

V této největší nouzi přišel dne 23. listopadu i hrabě, žádaje, aby mu Slanští půjčili 1000 tolarů, mělť sehnati 30000 tolarů výplaty ze zajetí Švédského a hrozeno mu, že v případu nezaplacení do Švéd za vezen bude.

Slanští ovšem vymluvili se všeobecným vydrancováním.

O vánocích (1648.) strhl se válečný pokřik, že veškerá armáda Švédská krajinou Slanskou od Prahy potáhne a tu na kvartyrech zůstane, druhý zase zněl o armádě císařské, která měla táhnouti zase směrem opáčným.

Hrozíce se nadělení toho, poslali Slanští supplikací k panu Jaroslavu Bořitovi.

„Čehož se obávajíce“, praví v listu tom „V. Ex. poníženě pro Boha a milosrdenství jeho svaté žádáme, že se nás milostivě ujíti ráčíte a aby po vůli je ich státi se mělo, toho na nás dopustiti neráčíte. Nebo my přezarmoucení a bídní lidé, jsouce již prvé od toho lidu Švédského na dokonalou zkázu a ruinu přivedeni i dluhy mnohými, že téměř všickni za to, co dlužni jsme, nemáme, jako v nejhustším trní zapleteni, nevíme, jak bychom obstáti mohli.

Vytrávivše se zajisté s tím lidem Švédským mnozí sousedé ze všeho, příbytky své opustiti museli a z nich odešli, v nichžto hospodařice sami soldati nedobře, všecko, co peníz platilo, jim vybrali a mnohé potřeby a téměř celé domy popálili.

Někteří pak, kteří nejvíce pro ukrutnosť zimy veliké nevědouce kde s dítkami svými se obrátiti, v domích svých se zdrželi a až přes příliš toho vojenského trápení a soužení pokusili a nemajíce již co soldatům dáti, k podobnému opuštění příbytkův svých přinuceni by byli. A poněvadž pak bez toho nebude, než že tíž..... soldati semotam projížděti a procházeti i při tom fedruňkův potřebovati a od nás žádati budou, abychom před nátisky jejich bezpečněji obstáti mohli, i za to poníženě žádáme, že nám té milosti uděliti a jistou salvaquardii psanou (nebo živým salvaquardiím odkud platiti nemáme) pro lepší obhájení vlastních věcí V. Ex. objednati ráčíte, při níž bychom my také aspoň s hrdly, manželkami a dítkami svými v bezpečnějším spůsobu v příbytcích svých setrvati mohli. Za tu milosť, kterou nám tak znuzilým a zbědovaným prokázati ráčíte, P. Bůh ráčí V. Ex hojnou odplatou býti a my za to jeho božskou milosť dnem nocí poníženě žádati nepřestaneme

Datum Slanae 26. dec. A. 1648.

Purkmistr a konšelé
i veškerá obec města Slaného.*)

*) Memor. III. 284.

Jak pochodili, nevím, nenalezl jsem resoluce, myslím však že špatně, nebo v týdnu bylo jim přestáti těžkou šrůtku se Švédy.

Co se stalo, dovídáme se z dopisu Slanských Žateckým daného dne 4. ledna 1649.

Slanští píší:

„Službu atd. Jaká jest nešťastná příhoda v obci naší nedávno pominulých dnův skrze kvaltné nutkání se nám času nočního do města a vrat u brány městské vysekávání jednoho rytmistra s některými rejthary z lidu válečného Švédského, též všetečné od jakéhosi sedláka postřelení z nich jednoho rejthara, se přitrefilo, o tom nepochybně sousedé naši, kteří za tou příčinou od dotčeného rytmistra zajati a až do města V. P. Žatce zavedeni byli, zprávu jistou, z důležitých potřeb svých byvše té tragedii přítomni, V. P. (Vašim poctivostem) učiniti jsou neopomenuli.

V kteréžto příčině nemohouce takového zajetí jináče nežli jistou vejplatou peněžitou zuiknouti, navracujíce se dva z nich v tom jsou nás zpravili, že jsou od V. P. toho dobrodiní užili a k té potřebě neboližto vejplatě své sto tolarův říšských proti jistému šuldpryfu p. Augustina Kosiny, ouředlníka našeho, který při sobě měli, přijali a se vydlužili i také je témuž rytmistru za sebe odvedli.

Poznávajíce pak my v těchto zarmoucených těžkých časích veliké to dobrodiní a přátelství nám prokázané býti, V. P. za to služebně (nemajíce na ten čas čím hodným se odměniti) děkování činíme a pokudž by nám p. Bůh toho štěstí propůjčiti ráčil, že bychom V. P. aneb V. P. sousedům třebas tomu nejmenšímu v potěšitelnějších a platnějších příčinách sloužiti mohli, v tom volnosti naší každého času hotově se zamlouváme a povinni býti se uznáváme.“ *)

Ale útrapám ještě nebyl konec.

Dne 11. března Slanští upomínáni o doplacení do kasy Švédské povinných platů, ohražovali se však proti tomu uvádějíce že od 21. července 1647. do 21. října 1648 čtyry sta šedesát tolarův říšských zaplatili. A ještě po měsíci (19. dubna 1649) Švédský komissař poslal 18 koní do kraje Slanského k vynucení restů v summě 614 tolarů

K útrapám pak těmto přidružila se i rána morová a Slanským zapovězeno do Prahy dojížděti. Vidouce tím živnosti své hynouti, podali Slanští dne 6. září 1649. supplikací k hraběti, žádajíce za zrušení zákazu toho a opatrnosť přislibujíce, ale „tato supplikací místo resolucí od J. Ex. roztržena a po panu Štěpánovi, komorníkovi, těm, kteří ji dodávali, navrácena s tím vzkázáním, nechtějí-li se do šatlavy dostati, aby ihned z Prahy šli, že proti nařízení pána Boha, církve svaté, J. M. C. a svému jináče neučiní a tomu povoliti chtíti neráčí.“

---

*) Memor. III. 287.

Na to v psaní ze dne 11. září hrozí, že oznámí purkmistrům pražským, aby, dopadnouli kde Slánského, ihned ho zavřeli. *)

Byla to snad poslední resoluce pana hraběte Slanským, nebo po dvou měsících (21. listopadu 1649.) ukončil pan Jaroslav Bořita svůj život, celému národu a zejmena městu Slanému tak osudný.

S jakým pocitem volali Slanští nad rakví svého pána „requiescat in pace“ říci nemohu, nebo v pamětní městské knize jsou listy, na kterých nejspíše byla zmínka o smrti hraběte — vyřezány.

Rozumíme tomu, a ty zbylé ústřižky listů mluví k nám hlasitě dost a vypravují nám to, co ruka bláhová, zničivši listy, chtěla v zapomenutí uvésti.

Po panu Jaroslavu Bořitovi pozůstali čtyři synové, Jiří Adam Bořita, od roku 1644. nejvyšší kancléř království Českého a rytíř Zlatého rouna, Bernard Ignác, od roku 1648. nejvyšší komoří království Českého, Maxmilian Valentin, císařský rada a Ferdinand Benno Leopold, probošt Vyšehradský a kanovník v Halbrštadtě, Pasově, Řezně, Brixenu, Praze a Olomouci.

Nástupcem ve vladařství domu Smečenského byl nejstarší z bratří, Jiří Adam Bořita. Byl to pán povahy mírné a tím Slanští byvše osměleni, pokoušeli se znovu žádati za vrácení kusu svých někdejších privilegií a sice toho, o co žádali již pana Jaroslava Bořitu.

Supplikací tato jest tak věrným obrázkem stavu města a doby té vůbec, že jí tuto také v celku položiti neváhám.

Zníť takto: „Vaše milosti vysoce urozený hrabě a pane pane náš milostivý, dědičný.

Jsouce nad tím velice vděčně potěšeni, že jest pán Bůh všemohoucí V. Ex. v těchto zarmoucených a přetěžkých časích nám sníženým a bídným lidem za vrchnosť milostivou, dědičnou vystaviti a zříditi ráčil, nemajíce v poníženostech svých té vděčnosti čím prokázati, V. Ex. jakožto pánu panu našemu dědičnému, milostivému od pána Boha všemohoucího výborného a dlouhověkého zdraví, šťastného a pokojného nad námi panování, ve všech vysoce vzácných a platných ouřadech, jednáních a pracech zdárného s hojným božím požehnáním prospěchu a v tom ve všem milosti a ochrany božské na svých nehodných modlitbách upřímně vinšujeme a žádáme.

Tajiti pak toho v poníženostech našich nemůžeme, kterak město toto Slaný jak na staveních svých přežalostivě spuštěné, tak také i na obyvatelích svých bídně a zarmouceně zmenšené jsouce a žádných milostí a privilegií, nimiž by se od lidu vesního a robotního odděliti mohlo, nemajíce, čím dále, tím více v žalostivější a bídnější spůsob přichází, když obyvatelův a řemeslníkův ubývá a žádných nikdy na místa jejich nepřibývá.

---

*) Tamtéž. 292, 298, 312.

Při čemž i toto v pouhé pravdě podotknouti můžeme, že netoliko z okolních míst mnozí obyvatelé, ale také čeládka přístavná a řemeslníci svobodní pro příležitosti své ten oumysl měli, pod milostivou ochranu slavného domu Smečenského mezi nás se osaditi a tu živnosti své a obchody provozovati. Však když tomu vyrozuměli, že v sníženějším spůsobu a porobě nežli mnozí lidé poddaní a selští postaveni jsme, ten oumysl svůj změnili a jinde byt sobě oblíbili.

A tak jsouce tou samou příčinou přivedeno, když žádný do obce naší a města Slaného osazovati se nechtěl a neosazoval, předešlí pak obyvatelé a mnozí téměř celému kraji tomuto platní řemeslníci skrze smrť časnou z tohoto světa vykročili, že město toto k takovému spuštění přišlo a přibytkové bez hospodářův zůstaveni v žalostivou ruinu přivedeni jsou a sotva čtvrtý díl domův, v kterých lidé bydleti mohou, pozůstává, což pánu Bohu a všechněm lidem na to patřícím patrné jest a nám toho vyprávěti možno není.

Poznávajíce tedy, že V. Ex. od pána Boha vysoce vzácnou a každé křesťanské vrchnosti k věčně trvající pochvale sloužící ctností milostivosti a dobrotivosti obdařena býti a ji ke všem lidem obzvláště k věrným svým poddaným dědičným v každé slušné potřebě z přirozené náklonosti prokazovati ráčí, za to ve vší nejsníženější pokoře a poddanosti dědičné s doufanlivou nadějí všickni společně v slzách a pláči prosíce, žádáme, že naším milostivým panem pánem zůstávati, nás za věrné poddané dědičné milostivě přijíti a nám tak poníženým pro věčnou odplatu milosrdného pána Boha a věčně trvající památku té veliké milosti uděliti ráčíte:

Aby v městě tomto Slaném pod milostivým V. Ex. panováním obývající měšťané, není-li možné dále, aspoň rodičové po svých dětech vybytých též bratří a sestry po bratřích a sestrách svých vlastních a dílných zemřelých nápadně děditi, nicméně také mauželé společně statků svých sobě zadání činiti mohli.

A jakož jest také od nedávných časův na nás milostivě rozkládáno bylo, že jsme potahy své s čeládkou naší (nejsouce k tomu spůsobni a s takovou prací robotnou zacházeti nic neumějíce) na rozličné podělky pojezdy a orání dědin a rolí k důchodům Slanským patřících vysílali a tudy k stenčení chudých živnůstek našich přicházeli, srozumívajíce tomu, že by to k robotám rovnati se mohlo, ke kterýmžto robotám předkové naši ani my potomci za mnoho let pořád za šťastného panování V. Ex. pána pana otce nejmilejšího a pana pána našeho dědičného, milostivého nikdy prvé až teď od nedávných, pominulých časův, potahováni jsme nebyli, i v tom také V. Ex. poníženě a poddaně žádáme, že takových podělkův a robot všelijakých z veliké milostivosti nás osvoboditi ráčíte.

Za kteroužto milosť nám prokázanou pán Bůh ráčí V. Ex. svým štědrým požehnáním bohatě vynahraditi a všecken vysoce slavný dům

a rod Smečanský ode všech nešťastných příhod chrániti a opatrovati, začež my jeho božskou milosť každého času na svých nehodných modlitbách srdečně žádati a prositi nepřestaneme.

Poroučejíce se v tom ve všem pánu Bohu a V. Ex. pod milostivou ochranu, milostivé resolucí poníženě žádáme

Datum v městě Slaném 13. dne měsíce januarii léta 1650.

Vaší Excellencí

věrní, poslušní poddaní dědiční
purkmistr, konšelé
a všecka obec města Slaného. *)

Tak psali, tak prosili, tak žebrali purkmistr páni a veškerá obec hrdého někdy královského města. Může-li býti pěknější obrázek úpadku a poroby květoucí a zámožné někdy osady, té hvězdy prvých Husitů, zda není to věrný otisk potu, jaký na čele umírajícího vyvstává a co to bylo, zač ubožáci ti sepjatýma rukama a na kolenou s pláčem prosili?

Aby jim nebylo bráno, co ve svých brlozích vymozolili, před dravým žoldákem uchránili a dítkám svým udělili, nebo zemřelo-li dítě vybyté bez potomkův, majetek jeho nepřipadl ani zpět rodičům, ani bratřím neb sestrám, nýbrž jako odúmrť připadl vrchnosti.

Byl to tedy cár utržený z někdejších privilegií královského města, zač žádali bídní potomci nešťastných předků z doby bělohorské a přece tak málo doufali ve vyplnění skrovňoučké své žádosti, že o přímluvu běhali od Anáše ku Kaifáši, od Piláta k Herodovi.

Bratří hraběte prošeni a prošena za příležitosti příjezdu svého ve Slaný i Johanna Gonzagová, knéžna a markraběnka z Castiglione, manželka pana Jiřího Adama, za přímluvu.

Zejména žádosť posléz vzpomenutá jest výmluvným dokumentem lidské bídy a proto i tu podávám tutu v znění úplném.

Slanští přiloživše hořejší supplikací k hraběti píší takto: „Vaše milosti vysoce urozená hraběnko a paní paní naše dědičná, milostivá! Vaší hraběcí milosti od pána Boha všemohoucího zdraví dobrého a prodlouženého, šťastného nad námi panování i všeho jiného nejlepšího z upřímného srdce vedle naší snížené poddanosti dědičné na svých nehodných modlitbách každého času vinšujíce, přejeme věrně rádi.

Podle toho před V. H. M. netajíme, že jsme J. Ex. vysoce urozenému sv. Římské říše hraběti z Martinic a vladaři domu Smečanského, V. M. panu pánu manželi nejmilejšímu a panu pánu našemu milostivému, dědičnému poníženou supplikací svou o žalostivém spůsobu města tohoto, Slaného, kterak nejen na samém stavení a příbytcích našich ohněm

*) Memor. III. 348—349.

zkažených a v přebídnou pustinu a ruinu, ale také i na obyvatelích k velikému umenšení přivedeno jest, přednesli ve vší nejhlubší poddané poníženosti od J. Ex. s pláčem toho žádajíce, aby milostivě té tak žalostivé zkázy tohoto někdy v slavném tomto království Českém neposledního města a nás v něm potřebných poddaných dědičných politovati, k osazování se na místo ze světa sešlých obyvatelův dobrou příčinu dáti a nás pozůstávající bídné a zarmoucené poddané dědičné jistou milostí štědře obdařiti a naším milostivým panem pánem býti a zůstávati ráčil, jak tomu z příležícího spisu té ponížené žádosti a šetrně vážně supplikací milostivě vyrozuměti ráčíte.

A poněvadž pak při tomto šťastném příjezdu V. H. M. do tohoto zarmouceně spuštěného města bez mnohého o tom vypisování na tu všecku žalostivou zkázu a bídné spuštění, (nad nímž nejen sami lidé od pána Boha rozumem obdaření zarmouceně patříce, s velikým úžasnutím a podivením lítosť mají, ale také i to kamení a hromady rumův z domův a příbytkův, někdy nákladně a ozdobně vystavěných, spolusousedův a přátel našich již na větším díle skrze smrť časnou z tohoto světa sešlých, kdyby jakou citelnosť mělo, toužebně a žalostně s nevypravitelným naříkáním splakati by mohlo) očitě popatřiti a co se spatřiti nemůže, že tomu tak jest, co z potřeby veliké přednášíme, ze zpráv mnohých poctivých a víry hodných lidí snadno a více, nežli bychom my sami pověděti mohli, uvěřiti a všemu tomu vyrozuměti moci ráčíte.

Z té příčiny V. H. M. se vší nejsníženější poddanou ponížeností a pokorou všichni spolu s pláčem prosíce žádáme, že nám tu velikou milosť učiniti a za nás přebídné znuzené a ponížené poddané dědičné vysoce vzácnou a platnou přímluvu učiniti ráčíte, aby J. H. Ex. toto ponížené ohlášení naše milostivě oblíbiti a podle žádosti a prosby naší jedné i druhé pro věčnou odplatu milosrdného pána Boha a věčně trvající památku nad námi se slitovati a aspoň milostivě to opatřiti a nařiditi ráčil, kterak bychom těch přetěžkých a nadokonalou zkázu chudých živnůstek našich nedávno uvedených robot a podělkův všelijakých s hovádky našimi potažními sproštěni a žádostivě osvobozeni býti mohli.

V čemž jsme k V. V. H. M. té důvěrné naděje, že v této ponížené žádosti naší oslyšáni nebudeme a v tom ve všem k milostivé ochraně V. H. M. poručeny se činíme.

V. H. M. věrní a poslušní poddaní dědiční purkmistr, konšelé a všecka obec pohořelého města Slaného.“ *)

Slanští proti všemu nadání tentokrát pochodili a něžná přímluva útlocitné Vlašky pohnula mírnou myslí pana vladaře a on nejen že svolil k žádostem v supplikací obsaženým, ale žádaje císaře Ferdinanda za sankci nového privilegia, aby městu i jinak přilepšil, připojil žádosť, aby Slanému ještě jeden výroční trh spůsoben byl.

---

*) Memorab. III. 353.

Císař již dne 26. února 1650. podal na hejtmany krajské za dobrozdání a instrukcí, zejména co se trhu týkalo.

Věc se ovšem při tehdejší nekonečné proceduře kancelářní protáhla a snad také tím, že Slaný připadl při dělení se bratří Martinických na Maxmiliana Valentina, který po otci svém podědil toho houževnatého, hospodářského ducha. Píšeť z Prahy dne 25. března 1650. svému úředníku takto:

Augustine Kosino, věrný můj milý!

Věděti máš, že my dva bratří jsme se dokonce porovnali a na můj díl užitek panství Slanského celým právem připadl. Pročež poroučím, abyste budoucně vždycky mně samému psávali i cedule a počty odsílali, tak mně k ruce hospodaříce, abych s vámi dobře spokojen býti mohl.“ *)

Když pak dne 7. června t. r. na Slaný přijel, přijal od rady i obyvatelstva slib věrnosti a poslušnosti a sadil novou radu.

Po slavné bohoslužbě, kterou s patery societatis Jesu s hrabětem přišlými sloužil Václav Vykročil z Bilenberka, Slanský děkan, bylo na radnici i na náměstí hodováno a kratochvíle provozovány před očima hraběte. **)

Při této příležitosti slíbil i pan Maxmilian Valentin, že město od robot osvobodí, ale přes slavnou tuto připověď museli Slanští k podzimnímu setí panské dědiny potahy svými vzdělati.

Zatím dospěla k svému ukončení záležitosť s třetím výročním trhem a dne 26. listopadu roku 1650., tedy skoro právě rok po smrti pana Jaroslava Bořity dostal se zase Slanským do rukou královský majestát.

Pamětihodná listina tato zní takto:

My Ferdinand Třetí, z boží milosti po všecky časy rozmnožitel říše a Uherský, Český, Dalmatský, Chorvátský a Slovanský král, arcikníže Rakouské, markrabě Moravské, Lucemburské a Slezské kníže a Lužický markrabě oznamujem tímto listem všem vůbec, že jsme od V. U. Adama Bořity, hraběte z Martinic, vladaře domu Smečanského, pána na Smečně, Slaném, Hořovicích, Klenovém, Opálce, Bezděkově a Tupadlech, rytíře Zlatého rouna, naší skutečné tajné rady, komorníka a kancléře v království Českém, věrného milého, poníženě prošeni, abychom purkmistru, konšelům, starším obecním i celé obci města Slaného, poddaným jeho, tu císařskou a královskou milosť učiniti a jim mimo předešle majíci dva jarmarky ještě jeden a to třetí jarmark, kteréhož by každoročně na den obětování blahoslavené panny Marie, rodičky boží, užívati mohli, v nově vysadili, vedle toho také dva trhy na koňský a hovězí i všelijaký jiný menší dobytek, první ten pondělí po druhé neděli postní a druhý na den proměnění pána Krista nadati a uděliti ráčili.

---

*) Acta curiae LVIII. 210.
**) Tamtéž. Fol. 212.

Kdežto my k této pokorné prosbě milostivě nakloněni jsouce a při tom k jeho, pana hraběte z Martinic, vždycky nám i celému slavnému domu našemu Rakouskému skutečně prokázaným, věrným a až posavad platně trvajícím službám prohlídajíce a to též považujíce, že táž žádosť vedle zprávy hejtmanův krajských okolním sousedům a obyvatelům k žádné škodě a záhubě není, s dobrým rozmyslem naším, jistým vědomím a radou věrných našich milých mocí královskou v Čechách dotčeným obyvatelům města Slaného nynějším i budoucím nadepsaný roční jarmark s fregnutem obyčejným, též ty z před ohlášené dobytčí trhy propůjčujem a vysazujem.

Chtíce tomu konečně, aby oni jak předešlých tak i tohoto od nás jim přidaného jarmarku a trhův bez naší, dědicův našich, budoucích králův Českých i jiných všech lidí všelijaké překážky směle a svobodně užívati mohli a moc měli, pročež přikazujem všem obyvatelům a poddaným našim ze všech stavův dědičného království našeho Českého, obzvláště pak královským místodržícím a nejvyšším ouředníkům zemským v též království Českém, nynějším i budoucím, věrným našim milým, abyste častopsané purkmistra a konšele i všecku obec města Slaného nynější i potomní, dotuď, dokud by v sv. římském, samospasitelném náboženství setrvali, při tom, co se tu nadpisuje, bez všelijakých zmatkův měli, drželi a neporušitelně jim i na časy budoucí zachovali, žádných jim v tom překážek nečiníce, ani komu jinému činiti nedopouštějíce a to pod uvarováním hněvu a nemilosti naší císařské a královské, dědicův našich i budoucích králův Českých.

Tomu na svědomí pečeť naši císařskou a královskou větší k listu a majestátu tomuto našemu přivěsiti jsme rozkázali a v něm vlastní rukou podepsati se ráčili.

Dán v městě našem Vídni 26. dne měsíce listopadu, léta páně 1650. a království našich Římského 14. Uherského 25. a Českého 24.

Ferdinand.

Gulielmus comes Slavata R. Boh. S. cancelarius.

Ad mandatum S. C. Majestatis proprium d. Pachta.

Johan von Kramptorff. *)

Na počátku pak roku 1651. dočkali se konečně Slanští těžce vyprošeného privilegia od hraběte z Martinic.

Důležitý dokument ten zní takto:

Já Jiří Adam Bořita, sv. Římské říše hrabě z Martinic, vladař domu Smečanského, pán na Smečně, Slaném, Hořovicích, Komárově, Opálce, Klenovém a Bezděkově, slavného tovaryšstva Zlatého rouna rytíř, J. M. Římského císaře, Uherského a Českého krále skutečná tajná rada, komorník a kancléř v království Českém.

*) Memorab. III. 348—349.

Známo činím tímto listem obecně přede všemi a zvláště tu, kdež náleží, kterak purkmistr, rada a starší obecní i celá obec města Slaného, poddaní moji věrní milí, přede mně předstoupivše, o velikém stenčení téhož města a chudobě jich všech, kterou jak předně skrze tu ohavnou rebelii a slušné konfiscírování statečkův jejich, tak i vystálé neřesti po ta bouřlivá, vojenská léta a až posavad pociťovati museji, přednášeli, mně za to v poníženosti žádajíc, abych jim pro vzdělání živnůstek jejich a obecného dobrého tu milosť učinil a jistými privilegiemi a obdarováními, (jichž od dávných časů zbaveni jsou) netoliko sám zase obdařil, ale i od J. M. C. krále pana pána nás všech nejmilostivějšího to spůsobil, aby jim na některé jarmarky, trhy, solní a obilní handle jistá konfirmací udělena a obnovena býti mohla.

Kdež prohlídajíce já jak předně k týmž poníženým žádostem, tak i k jich vždycky k J. M. panu otci mému nejmilejšímu vzácné paměti a ke mně věrným a poslušným chováním a zvláště že lidé dobrého, katolického obcování jsou, nepominul jsem takovou poníženou žádosť jejich k sobě připustiti a předně netoliko některé z těch od nich žádaných milostí při J. M. Římském císaři, Uherském a Českém králi Ferdinandu Třetím, panu pánu nás všech nejmilostivějším a nyní v Čechách králujícím znova poníženě objednati, ale i sám s dobrým rozmyslem svým a jistou radou a vědomím a schválením V. U. hraběte a pána pana Bernarta Ignacia, sv. Římské říše hraběte z Martinic, pána na Prunnersdorfě, Hagensdorfě a Kralupech, J. M. C. rady skutečné, komorníka, královského místodržícího a nejvyššího hofmistra v království Českém, též V. U. hraběte pána pana Maxmiliana Valentina sv. Římské říše hraběte z Martinic, pána na Plánici, Mohru, Evanovicích a Třemešku, J. M. C. rady, skutečného komorníka a soudce zemského v království Českém a markrabství Moravském, obou jich milostí pánův bratří mých, týmž, purkmistru, radě i celé obci nadoznámeného města mého Slaného tyto milosti vystaviti a nadati. Totiž:

Předně: Aby oni, purkmistr, rada i celá obec města mého Slaného nynější i budoucí jak v prodejích, smluvách, svědomích, tak i v jiných všelijakých právních rozepřích dle řádu a obyčeje městského protokole a knihy městské též i pečeť míti a jich ve všem užívati, nic méně vejpisy a smlouvy všelijaké touž pečetí městskou stvrzovati mohli, avšak to vše s vědomím a schválením ouředníkův jim ode mně a budoucí vrchnosti jejich představených.

Za druhé: V nápadích odoumrtních mají a mohou všickni přátelé ti, kteří vzhůru a dolů stupující jsou buď z mužského neb ženského pohlaví jako otec, matka, děd, bába, praděd, prabába, item syn, dcera, vnuk, vnučka, pravnuk, pravnučka o statek nápadní postoupní spravedlností se děliti a jedni druhým sukcedirovati, poboční pak toliko bratr a sestra a jich děti jure repraesentationis k nápadu mezi sebou přístup míti. Avšak

to se rozuměti má toliko o těch, kteří v poddanosti mé a vrchnosti nynější neb budoucí zůstávají a spolu s městem trpicí jsou.

Za třetí: Manželé, kteří by děti neměli, při smlouvách svatebních se zůstavují a nad to vejše tomu, který by druhého živobytím přečkal, čtvrtý díl statku neboližto pozůstalosti puštěno býti má, co se ale jiných jakýchkoliv nápadův dotýče, ty všecky na samou vrchnosť zcela a zouplna připadati a do důchodův téhož statku vycházeti mají.

Za čtvrté: Dále i k tomu své povolení dávám, aby tíž poddaní moji Slanští mezi sebou v těch liniích a stupních, jak jim svrchu nápady puštěny jsou a nic dále, mezi sebou tolikéž řádně dle vůle své kšaftovati mohli. Jestli by pak kdo přes to dále jaký kšaft neb pořízení učiniti žádostiv byl, má nejprvé při mně neb budoucí vrchnosti své na to obzvláštní povolení vyhledávati a jak daleko já neb budoucí moji v tom nařídíme, při tom ouplně zůstati.

Páté: Aby pak též poddaní moji Slanští s nynějšími i budoucími potomky svými mně, dědicům a budoucím mým, jakožto dědičným pánům svým každého času všelijakou poddanou věrnosť tím pilněji zachovávali a se těch milostí poslušně odsluhovati hleděli, tehdy ještě dále i tuto milosť jim činím a všechny měšťany v témž městě bydlící od všelijakých robot a polních podělkův krom vožení dříví k pivovaru mému městskému, který se při mně vymiňuje, nyní i na budoucí časy osvobozuji, což se pak těch, kteří v předměstí bydlejí, aneb sice domy své v témž předměstí mají, byť pak i z měšťanův byli, dotýče, toho sobě při nich ovšem pozůstavuji, aby oni tak jako jiní lidé vesní z týchž na předměstí ležících domův mně, dědicům a budoucím mým předešlým spůsobem všelijaké roboty náležitě a poslušně vykonávati povinni byli.

Šesté: A jakož jest N. J. M. pan otec můj nejmilejší vzácné paměti týmž Slanským pro obhájení všelijakých obecních nákladův jednu dědinu šosovní po nebožtíku Jiříkovi Pernikáři sousedu Slanském, na Hájích řečenou, a ve 12 kopách záhonův držící, kteráž byla na téhož J. M. pana otce právem odoumrtním připadla, s jistým vědomím a povolením J. M. C. slavné paměti Ferdinanda Druhého v létu 1636. k též obci Slanské z milosti darovati i také v létu 1639. v témž městě a předměstí tržné a jarmarečné též handl v soli a železe postoupiti ráčil, při tom při všem já s dědici a budoucími svými jich též zůstavuji a zanechávám, tak aby oni jak předně tuž svrchu jmenovanou dědinu pokojně držeti, tak i v městě a předměstí tržné a jarmarečné vybírati i handl v soli a železe vésti mohli a moc měli bez mé dědicův a budoucích mých i jednoho každého člověka všelijaké překážky.

Z kterýchžto peněz jako i z jiných důchodův svých obecních povinni budou službu purkmistru vydávati a při tom dva písaře radní, jednoho servusa, jednoho varhaníka a jednoho hlásného službami jejich náležitě vychováváti, při tom též zdi, brány, fortny, věže městské, kostely, děkanství, školu a špitál od všelijakého porušení věrně zdržovati,

na stavení a zvláště střechách nijakž jich nespouštěti, nýbrž to vždycky dle potřeby časně a bytedlně dle nejvyšší možnosti zase opraviti dáti k mému, dědicův a budoucích mých spokojení a k obzvláštnímu zalíbení i k vlastní pochvale své.

A poněvadž já jim Slanským na jich poníženou žádosť taková privilegia a obdarování z obzvláštní k nim milosti a náklonosti jsem tak volně a milostivě udělil a tímto listem utvrzuji, tehdy také k nim té naděje jsem, že oni dle povinnosti své chtějíce naddotčených milostí skutečně užíti, předně česť a chválu boží zvelebovati a ve sv. víře katolické stále setrvati, žádného v městě ani v předměstí nekatolického ani podruhův mezi sebou netrpěti, též nad řádem, právem, lidskou spravedlností a čistotou městskou ruku držeti a dále těch milostí s svými věrnými poddanostmi a službami jak mně, tak i dědicům a budoucím mým se odsluhovati všelijak snažiti budou.

Naproti pak tomu jestli by co proti těmto jim ode mně z milosti uděleným privilegiím mimo naději mou od obce téhož města a předměstí Slaného že by proti jednomu nebo druhému vejšpsanému artikuli přečinili a zvláště víry sv. katolické se vespolek stále nepřidrželi, aneb proti mně, dědicům a budoucím mým se zpronevěřili, proti povinné víře a poddanosti své se čeho dopustili, proti vůli mé neb budoucích jich vrchností jakýchkoliv obdarování, svobod a privilegií jinde vyhledávati se opovážili, tehdy takové jim ode mně tuto udělené milosti a nadání jim k žádné platnosti více a dále nesloužiti, nýbrž vedle skutečného trestání taková všechna privilegia skutečně potratiti a dokonce mrtvá a v nic obrácena býti mají nejináče, než jakoby jim nikdy ode mně dána nebyla.

Na potvrzení toho pečeť mou vlastní k tomuto listu jsem přivěsiti dal a v něm se svou vlastní rukou podepsal. Nic méně pro lepší toho jistotu jsem se týchž obou svrchupsaných J. M. pánův bratří mých dožádal, že jsou také pečeti své vedle mé k témuž přivěsiti dali a se svými vlastními rukami se v něm podepsali.

Kteréhož jest datum v městě Vídni na den nového léta to jest 1. dne měsíce ledna, léta docházejícího šestnáctistého padesátého prvého.

Jiří Adam	Bernart Ignat	Maxmil. Valentin
hrabě z Martinic.	hrabě z Martinic.	hrabě z Martinic.

Slanští měli z nových privilegií malou radosť, nebo článek pátý činil z nich přece jen robotníky, poněvadž nebylo skoro souseda městského, který by na předměstí byl stavení nějakého neměl, ať již to byla jen stodola neb celé hospodářské stavení.

Supplikovali zase. Ukazovali k instrukcí roku 1638. Josue Kořenskému z Terešova, komisaři císařskému při prodeji města udělené, kde sousedé předměští na stejný stupeň stavení se sousedy městskými, ukazovali na stísněnosť domů v městě a jejich spuštění, pro kteréžto příčiny sousedé městští nuceni na předměstí se uchýliti.

Konečně ukazovali k tomu, že ti důchodové obecní nedostatečni jsou, aby z nich i škola, kostely a špitál opravovány býti měly a na ty že hojně almužen se nachází.

I v tom většinou Jiří Adam na přímluvy mnohé povolil a v únoru t. r. článek pátý změněn takto:

„Páté: Aby pak též poddaní moji Slanští s nynějšími i budoucími potomky svými mně, dědicům a budoucím mým jakožto dědičným pánům svým každého času všelijakou poddanou věrnosť tím plněji zachovávali a se těch milostí poslušně odsluhovati hleděli, tedy ještě dále i tuto milosť jim činím a všechny měšťany v témž městě i na předměstí bydlící od všelijakých robot a polních podělkův (krom vožení dříví k pivovaru mému městskému, který se při mně vymiňuje) nyní i na budoucí časy osvobozuji.“

V článku pak šestém slova: „kostely, děkanství, školu a špitál“, přetržena.

Takto konečně domohli se Slanští zase poměrně dosti velikých svobod a práv i tím pak skončena doba poroby.

Rekruti za války třicetileté.

koda těch sežloutlých, zvarhaněných register plukovních z dob války třicetileté, škoda, že pohltila je ta bouřlivá doba, která je zplodila. Byla to as pěkná sbírka nepokojných hlav, odvážných spekulantů, hazardních hráčů, zoufalých milenců a podobných pochybených existencí.

V bratrské svornosti snášel se tu Čech i Maďar s Němcem i Vlachem, nebo dobrou polovicí jejich řeči bylo klení a to bývá kosmopolitické a dobrou polovicí jejich zaměstnání byla hra v karty a na té také zub času se vylomil

S liberální tolerancí snášel se tu katolík s protestantem, nebo oba ze svého katechismu vyškrtli sedmé přikázání a ten jejich polní kazatel nesoužil je theologickými nuancemi, byl v nich sám málo honěn a i jemu samému bylo často to neb ono církevní nařízení nepohodlným.

Ten krvavý Marsův plášť přikryl vše a také srovnal vše, „soldati" prvé polovice XVII. století byli prví, kteří důkladně se sebe setřásli předsudky ze středověku zděděné.

Zločin býval obyčejně odvodním komisařem a zločin obyčejně dával i propuštění s povýšením — na šibenici.

Zabloudil ovšem v nepokojné ty řady často nezkušený mladík, jejž přilákala verbířova fanfara a omámil aquavit, toto divotvorné arkanům proti zoufalství a mladík probudiv se v bandalíru zavzdychal a snad i někde v koutku zaplakal, nebo tak do opravdy asi s tím verbováním to nemyslil dle známé národní:

Vždycky jsem si myslil,
že je vojna špás,
že tam budu týden
a že přijdu zas.

Ale od desátníka až do pana „nejvyššího“ nerozuměli „špásu“; dáti pak samovolně té vojančině „vale“ bylo na pomyšlenou, nebo v případu dopadení čekal obyčejný trest za desercí, totiž uříznutí nosu a uší a to by jej byla jeho vyvolená, které na truc na osudné verbířovo lešení vystoupil, špatně as uvítala a proto trpělivě počítal s počátku týdny, měsíce, léta a potom již ani nepočítal, válka neměla konce a zalíbila se mu konečně.

Snad po létech a po létech jakožto zmrzačený invalida zabloudil zase v rodnou vísku. Našel ji valně změněnou. Kde bývala úrodná pole, pelešil v divokém chebdí vlk, kde bývala vinice, usadila se v sesutém tarasu liška a kde bývaly útulné chýšky, kvetl mezi hromadami rumu zlověstný bez. Jen ten lid se nezměnil. Prořidly sice jeho řady a zedraný, zvetšelý šat jakož i vychrtlá, bledá tvář svědčily, že lid ten mnoho zkusil, než na dobro povalena ta „ohavná rebellie“, ale to české jeho srdce se nezměnilo a uslzený zrak nevida útěchy v přítomnosti, upřel jej pln důvěry v boží spravedlnosť do budoucnosti.

Ani invalida nezoufal a vrátil se a tu snad našel ještě i své a shrben a šediv kolíbal a hýčkal snad již vnuky své někdejší vyvolené a se zápalem vypravoval hrozná svá dobrodružství, až samým ohněm nejvěrnější jeho družka, krátká, dřevěná dýmka mu vyhasla.

„Měl vás hrom zabit i se Švédy“, bylo odměnou za vypravování a invalida vypustiv poslední oblak dýmu, dal v duchu rozhorlenému sousedovi za pravdu. *)

Byli to časové těžcí, on za ně nemohl i jeho dotkli se osudně, ale on nesl ten osud svůj lehce, nebo v dýmu prachovém a chropotu umírajících soudruhův zkamenělo to srdce jeho a jen někdy i ten kámen zazvučel, ale muselo řádně býti zabušeno.

Ale přišly doby, zlé doby, kdy nadarmo vířil verbířův buben a darmo vřeštěla fanfára, lešení bylo osamělé a těm několika otrhancům, co tu dole zevlovali, byla by puška z rukou vypadla, jak by se jí byli chopili. Byli vyzablí a spustlý, zedraný šat byl dokumentem nejvýmluvnějším.

Nedostávalo se lidu a bylo zle a tu sáhnuto k odvodu.

Sněm určil, mnoho-li lidu má odvedeno býti a počet ten byl rozvržen.

V pamětní knize archivu Slanského nalezl jsem paměť o třech tavýchto odvodech, které ku konci války třicetileté v tříleté lhůtě po sobě následovaly. Prvý padá do roku 1642., druhý 1645. a třetí 1648. Jsou to tři stupně, po nichž sestoupil národ náš v propasť všeobecné bídy nej-

---

*) Souvěká (1646.) latinská paratrase žalmu útrapy válečné líčící končí touto strofou:

Hoc tunc fiet, o domine,
(dictum sit absque crimine)
si tuo cadat fulmine
una cum Sveco milite noster.

hloub a proto byť zmínka tato platila snad jen obyčejným „rekrutům“, jsem přesvědčen, že to jen sloka z dlouhé písně o utrpení českého národa a že opakovala se na mnohých a mnohých místech a proto že jest vhodným obrázkem dnů, o kterých plným právem říci se mohlo: „Nelíbí se nám.“

Roku 1642. bylo poručeno, „aby ze všech lidí poddaných, osedlých, devět osob jednu desátou osobu k vojně spůsobnou s dobrou poboční zbraní a „kheňkem“ i s šatmi dle potřeby obstarali a 20. dne měsíce dubna do města krajského skutečně dostavili. Pro vychování pak jich platu na šest měsícův tolikožto za každý měsíc po 6 grošich náležitě opatřili i také hned při postavení se týž osoby desáté téhož platu za první měsíc na hotově k rukám odvedli. Item, aby z dvaceti lidí poddaných jeden hodný kůň jízdný s sedlem a rystuňkem i s jedním párem pistol s holstry a k tomu s karabinou pro rejthara opatřili a v témž časa do nadepsaného města postavili.“

Rozkaz tento s náležitou instrukcí poslal pan Jaroslav Bořita z Martinic i hejtmanu svému na Slaném, Augustinu Kosinovi a ten vybral následující rekruty připojiv v seznamu ku každému jménu stručnou konduitu:

„Vavřinec Zigmund, jsouce neženatý a samotný a sloužívši několik let mezi Charváty, připověděl za rejthara se dáti potřebovati.

Jan Svoboda jinak vysoký Pán, též neženatý, též za rejthara sloužiti připověděl.

Václav Kanybal, mládenec, za mušketýra sloužiti připověděl.

Martin Fortnárův, mládenec, za mušketýra sloužiti připověděl.

Jan Hráček též za mušketýra zvolen.

Jiří Zajíček, mládenec, též za mušketýra zvolen, ač omlouvá se, že nikdy soldatem nebýval.

Adam, syn Václava Votického,
Jan, syn Tomáše Radnického,
Daniel Jeptiška,
} neženat, za mušketýra zvolen, soldatem nebýval.

Jiří Zelenka, ačkoliv jest ženatý, však za mušketýra sloužiti neodpírá a v tom pod milostivou vůli J. Exc. se podává.

Václav, syn Heřmana ručnikáře.

Jakub Skála.

Symeon Kozák, Erhardt Hofman, Jan Doubravský a Jan Veselý majíce manželky a dítky omluvna se činí a žádají od toho tažení vojenského osvobozeni býti.“ *)

Jak vidno, nebyla rekrutýrka tak přísnou a odbyta v Praze v kanceláři J. Exc. tak říkajíc na slepo.

Hledělať zajisté milostivá a dědičná vrchnosť k tomu, aby o pořádného poddaného nepřišla, počaliť tenkráte již býti vzácnými. Tak něja-

*) Memor. III. 64.

kého toho zbloudilého, vysloužilého rejthara ještě by byla oželela a těch bylo všude dost. Tak právě té doby ve Slaném zdržoval se Andres Derviš „Turek z Cařihradu", který v císařské službě v Charvatech dosloužil. To jméno Derviš svědčí pravdě a dále po osudech janičára, hajduka a konečně Slanského předměstského baračníka, kdož pak by chtěl pátrati! Světoborcem nebyl a ta kapka lidské krve, kterou snad prolil, nestála historii za to, aby jeho jménem sloupce své krášlila.

Hrabě ze vzpomenutých vybral J. Zajíčka, Jak. Skálu, M. Fortnara, V. Kanybala a V. Ručnikářovic. Jak zřejmo, vybral jen ty mládence, u kterých, mimochodem řečeno, městský písař slovo „mládenec" přetrhal a slovem „neženatý" nahradil, ale i těm vojančina velmi málo ležela na srdci a hrabě musil míti dosti příkladů, že podobná chasa prvé příležitosti se chápe, aby zbavila se úřadu, ku kterému spoluobčany a panem hejtmanem „byla zvolena," proto píše vzpomenutému hejtmanu svému: „Však také ti to poroučím, aby ty všem lidem poddaným mým na tom celém statku mém Slanském jménem a na místě mém vejslovně a srozumitelně oznámil, že já těch osob na vojnu vybraných ne tak z prosta a hloupa přijmu, aby oni dostanouce ode mně šaty, zbraně a plat měsíční, mně buď hned odsud z domu mého aneb z vojny pryč utéci a já tudy abych hanbu a škodu nésti a teprva zase na místo jich jiné osoby vybrati, šatiti, zbraněmi opatřiti a na vojnu vypraviti musil. Ale že tak na ten spůsob je vezmu a tomu chci pro ujištění jich (jakž to jiní všickni p. obyvatelé na statcích svých činí), aby mi za ně rodičové a přátelé jich, též sousedé všickni z města Slaného neb té vsi, odkudž by týž osoby byly a nepostačili-li by ti, tehdy všickni lidé poddaní moji na témž celém statku mém osedlí dostatečně slíbili a rukojmě byli, že každého takového, který by buď odsud z domu mně aneb z vojny utekl, nejdéle ve dvou nedělích pořád zběhlých mně zase i s těmi šaty, zbraněmi a penězi i věcmi, s kterými by utekl, sem postaví a pokudž by ho vždy dostati nemohli, tehdy na místo jeho jiného spůsobného a hodného pacholka opatří a jej mně sem s penězi na vyhražení a koupení zase všech těch věcí, šatův, zbraní i jiných potřeb, které by ten první vzal, ihned neprodleně odeslali a to pod pokutou za každého nepostaveného 50 grošů.

Pročež ty od nich takové rukojemství s podpisem jich dobře sepsané přijmi a mně sem co nejdříve odešli." *)

Pan Jaroslav Bořita byl vždycky mužem praktickým, ale tímto se překonal; nemohl přijíti o nic, nebo jak svrchu viděti, museli se sami poddaní o vojáky a jich potřeby postarati, on však mohl snadno vydělati a Slaňáci — ti unesli víc než 50 grošů za uprchlého rekruta.

Slyšíce konečnou milostivou vůli J. Exc. vzdychli si a vykonali rozkaz. Dali si ovšem podati a od odvených podepsati revers, že budou se „jak na dobré a poctivé lidi se sluší, se chovati" a splnomocnili

*) Memor. III, 24.

městskou radu, aby hojila se na statcích a spravedlnostech toho, který by zapomena na slib, uprchl, ale mnoholi revers ten pomáhal, nahledla rada sama a vydávajíc rukojemství za vzpomenuté rekruty, z nichž jen Jiřík Zajíček a Martin Fortnařovic něco měli, praví: „Co se pak jiných dotýče, poněvadž chudi jsouce, žádné spravedlinosti ani rodičové jejich statku nemají, však jsouce od nás k náležitému v té službě soldatské chování a setrvání dostatečně napomenuti, o nich také jako i o jiných žádné pochybnosti není, než že na svou dobrou poctivosť pamatovati a v též službě náležitě se chovati budou."

Vidouce pak vrátkosť té naděje, končí: „Podle čeho J. Exc. za to poníženě prosíme, že J. Exc. v příčině týchž osob milostivě se resolvírovati a nás v milostivé ochraně míti ráčí."

Ale čeho se báli, toho se neubáli, jak uvidíme z okolností, které ve spojení byly s odvodem z roku 1645.

Toho roku dne 6. března „jenerał Götz špatně pořídil u Jankova" a divoký Torstenson byl v Čechách a na Moravě pánem.

Vydán zase rozkaz k hejtmanovi Slanskému jako roku 1642., ale ten nechtěl mu rozuměti, nebylo lidu a hejtman kategoricky odpověděl, že věc nemožnou. Ale vem kde vem, bylo zle, vždyť i do pana Jaroslava Bořity vjel husitský duch, píšeť témuž hejtmanovi takto: „Augustine Kosino, věrný můj milý! Psaní tvé 6. h. m. datirované jsem přijal a jemu vyrozumněl, tomu pak se velice divím, že ty z poručení císařského chceš dělati nemožnou věc strany vejpravy domácího lidu na vojnu, ježto J. M. C. ráčí chtíti a na tom býti, když tato výprava vyjde, že po ní hned brzy, bude-li potřebí, jakož jest se obávati, že bude, celá veřejnosť bude následovati, tak že každý obyvatel, kteréhokoliv stavu, řádu neb povoláni se všemi svejmi dětmi, služebníky, čeledí a poddanými nejen z domu od domu, ale i podruží a jacíkoliv lidé staří i mladí, to jest sprosta každý člověk mužského pohlaví veřejně s takovými zbraněmi, jakých dostati aneb jakých užívati uměti moci bude, dostaviti se musí.

Kdo neumí s ručnicí, mušketou a s kordem, tehdy s palicí a s cepy proti J. M. C. i nás všech nepřátelům bojovati a svou nejmilejší vrchnosť, sebe, manželku, děti i celou vlasť svou brániti musí. Neb který se nepříteli neubrání, ten se mu nevyprosí, čímž dle zřízení zemského všickni pod pokutou ztracení cti, hrdla a statku svého povinni jsme.

Protož ty beze vší diffikultací a nesnází to, co jsem ti onehdy poručil, hned brzy vyřiď a potom také sám se mnou a se syny mejmi s opuštěním manželky i všeho svého na vojnu jeď, neb jíti se stroj. *)

Pragae, 6. Apr. 1645"

Myslím, že by byly ty cepy málo hnuly panem Augustinem Kosinou, byloť husitství tenkrát již jen strašákem a ta česká hus byla oškubána do hola; byla by už špatně lítala, ale ta klausule, aby on 42 roků starý

*) Memor. III. 25.

mistr poctivého řemesla mydlářského, bývalý a to za svobody města byť zastavené, poslední primator Slaného a nyní jeho hejtman, měl ještě jíti na vojnu, ne, to raději poslechl milostivou vrchnosť a přes známé „ultra posse nemo tenetur“ vypsal odvod.

Aby aspoň poněkud bylo městu ulehčeno, zkusil to pan hejtman i s lešením, bubnem, fanfarou a aquavitem, a hle — zverboval pěkné terno, známého nám již Jiříka Zelenku, který takto mermomocí chtěl zbaviti se své nejspíše velmi něžné polovičky, což však se mu nepovedlo, nebo ještě po 7 létech jakožto mistr poctivého řemesla ševcovského s manželkou Dorotou a dcerou Salomenou se připomíná, přišli i Jan Louskal a Jiří Vyskočil, o nichž se ještě zmínka stane. Poněvadž to nestačilo, „zvoleni“ ještě známí již Jan Radnický a Simeon Kozák a k těm přidáni Šebestián Klypl, Jan Čurda, Jiřík Hrzek, Pavel, syn Doroty Vranské, Václav, syn Ambrože Vodičky a Jiřík, syn Tobiáše Matouška.

Hrabě, tak jako před třemi roky, žádal za rukojemství, že rekrutové jemu poslaní z vojny neutekou, toho však Slanští neposlali a podali supplikací, aby od rukojemství toho upuštěno bylo. V listině této praví: „Když pak.... V. Exc. nařizovati ráčí, abychom za ty osoby podle rodičův a přátel jejich všickni na statku Slanském osedlí dostatečně pod jistou summu peněžitou slíbili a rukojmě byli, tomu dokonale srozuměti nemohouce, vidí se nám ta věc k zadosti tomu učinění býti nemožnou. Nebo přivozujíce sobě ku paměti podobnou k l. 1642. vejpravu vojenskou, přicházíme na to, kterak byvši od nás 5 osob s dosti dostatečným napomenutím jim učiněným a reversem od nich přijatým, že z té vojny neujdou, na milostivé poručení V. Exc. zvoleno a vybráno, pro jejich ukončenou připověď, když zapomenuvši se i nad svou ctí z vojny ušli a času, v němž by poctivě propuštěni býti mohli, nedočkali, musili jsme mnoho starostí a jiných nepříležitostí i outrat skrze ně pokusiti.*) Čemuž kdyby něco podobného i od těchto státi se chtělo a my jsouce již opravdu ubraní a schuzení lidé, za ně platiti a na místo jejich jinou osobu dostavovati musili, rozuměti nemůžeme, jak bychom v takové nejistotě pod tak velikou summou za tak mnoho osob slibujíce, obstáli a z toho V. Exc. právi byti mohli, an v takové příčině za vlastního syna z těžka to kdo učiniti by mohl a učiniti chtíti bude.“

Slanští byli přestrašeni nejen událostmi z minulé výpravy, ale i denní zkušenosť je k opatrnosti nabádala, neb utíkala jim mládež ještě před odesláním k. J. M. Exc. a tak podavše 10. Aprile vzpomenutou supplikací píšou o čtyry dny později slovutné poctivosti panu purkmistru a radě města Nového Strašecí, prosíce o přátelskou zprávu, zdržuje-li se u nich Daniel Jeptiška, mládenec, ze Slaného uprchlý. Jest to týž, o kterém jsme se při roku 1642. zmínili. Daleko asi neutekl, nebo později jakožto mistr řeznický v městě se připomíná. Pět dní na to (19

*) Prchl nejspíše V. Kanibal, Martin Fortnářův a Václav Ručnikářův, nebo později (1651.) o nich zmínky není.

Aprile) odeslala konečně rada shora uvedené rekruty do Prahy. Byl to však asi smutný transport, což rada uznávajíc, poslala s nimi primasa, a z rady Václava Votického a Tomáše Radnického, kteří nesli panu hraběti novou supplikcí „v příčině osob na vojnu vybraných.“

O co se jednalo, seznáme z listiny samé. Praví se v ní: „Pamatujíce na milostivé poručení V. Exc. osoby od nás na vojnu vybrané, z nichž by V. Exc. hodnější a k tomu spůsobnější zvoliti chtíti ráčila, k spatření vysíláme a dostavujeme. Nicméně také v poníženostech svých netajíme, kterak chtíce dotčenému milostivému poručení V. Exc. poslušně zadost učiniti, přinuceni jsme byli v nedostatku mládeže a lidí neženatých lidi ženaté a sousedy naše mimo toliko tři ještě v létech nedospělé mládence k té vojně obrati a potáhnouti, kteřížto všichni teď před V. Ex. dostaveni neradi k sobě to přijavše, mnohé své vejmluvy (jimžto sice za právo dáti by se mělo) přednášeli a manželky jejich i rodičové dostavených mládenců s velikým naříkáním a pláčem k p. ouřadníku a k nám přicházeli, žádajíce, aby od toho tažení vojenského sproštěni býti mohli.

Kterýmžto jejich naříkáním p. ouřadník náš Slanský pohnut jsouce a my nepříkladný spůsob oněch předešlých z l. 1642. na vojnu vyslaných ku paměti jemu i sobě přivedše, též i přísné poručení V. Ex. o ručení za ně v povážení vzavše, na to jest se zavedl a ten prostředek k tomu obral, kdyby tito jsouce tak bezděčně na tu vojnu vypraveni, měli z ní zběhnouti a nám starosť učiniti, aby raději některé osoby, které by dobrovolně na tu vojnu jíti chtěli, se zverbovali a najali. I přičinivše se o to, tři osoby vše sousedy naše předměstské, kteří dobrovolně a beze všeho přinucení na tu vojnu potřebovati se dáti chtějí, jest zverboval, kteréž spolu při jiných V. Exc. k spatření vysýlá.

Pročež poznávajíce my to, že jeden každý člověk ke všemu spůsobnější bývá, k čemu sám dobrovolně přistupuje, V. Exc. poníženě žádáme, že ty zverbované za soldáty přijíti a na nich obvyknouti, onyno pak bezděčné k manželkám a živnůstkám jejich, po nichž sobě tak stejští, milostivě propustiti ráčíte. Nebo sice o nich jináče nežli pravdu pověděti nemůžeme, že všickni jak sousedé ženatí v potřebnosti veliké pracně a bolestně s manželkami svými a dítkami malými se obírají, tak mládenci tito, majíce rodiče věkem sešlé, potřebné a na zdraví nedostatečné, podle nich skrze řemesla rukama svýma chleba sobě dobývati museji.“

Nevíme, který ohled přemohl pana hraběte, ale resoluce jeho ze dne 28. aprile snad upokojila všecky, odeslalť domů všecky odvedené i naverbované a poručil hejtmanovi pouze, aby mu těch 96 rejnských čili 82 kop 17 grošův a 1 peníz vše míšenských, které „na vejpravu týchž soldatův, ošacení jich a armírování od sousedův vybral, k rukoum jeho odeslati hleděl.“

Hrabě odkládal sice jenom celou záležitosť, ale Slanští byli přece rádi, že aspoň teď od „toho slibuňku a rukojemství milostivě upustiti ráčil.“

Za tím ďábla Torstensona vystřídal satan Wrangel a dobrý jeho druh Königsmark a v západních Čechách byl Švéda zase „jako doma.“

A tu vybral zase hejtman Slanský tenkráte pět osob na vojnu. Seznam těchto posledních rekrutů za války třicetileté byl obšírnější v slovích než předešle. Tři z nich jsou nám známi, totiž „Šebestián Klippl, vdovec a soused předměstský, nemaje žádného řemesla ani statku toliko chalupu, v které bydlí, dětí žádných. Let věku jeho 41.

Jan Louskal, soused předměstský, maje manželku a čtvero dětí, které se samy živiti aneb u lidí sloužiti mohou, nemá žádného statku kromě malou chaloupku špatnou, v které bydlí, jest v létech 46.

Jiřík Vyskočil, soused předměstský řemesla ševcovského, má manželku, ale dětí žádných, statku také žádného, jen toliko chaloupku špatnou, v které bydlí. Let jest 43.

Prvý z nich byl „zvolen“ před třemi léty a druzi dva dali se tenkráte naverbovati, musel jim as i ten manželský i ten občanský stav málo radostí přinášeti.

Nováčky byli: „Jan Fryšerc, vdovec a soused předměstský řemesla lazebnického, maje lázeň pustou a kousek dědiny, kterou k osývání na třetinu najímá, dětí žádných, let věku jeho 36.“ Nevedlo se mu, přišel až z Chebu, aby ve Slaném lidem na nohy pomáhal pouštěním žilou a sázením baněk, ale jak jsme řekli, nevedlo se mu, lázeň spustla, za zahradu směnil s ním hrabě kus dědin „na ztracené vartě“ a i do toho řemesla pletla se mu Judita Vohrábková, takto porodní babička, tak že až před purkmistrem a pány s ní rovnati se musil a málo vysoudil, ký div, že hledal útočiště — na bojišti.

Ale také jeden mladík byl „zvolen,“ byl to „Ondřej, syn Matrasův, mládenec řemesla ševcovského, jest v stáří v létech 18.“ *)

Byla to roztomilá rekruta, rozdíl stáří mezi nejmladším a nejstarším byl celých 28 roků, tedy málem obyčejný lidský věk. Škoda, že nezachovalo se nám, jak vůči těmto „vybraným“ se „resolviroval“ pan Jaroslav Bořita. Možno, že ani nedošlo k resoluci, nebo Slanští poslali „rekruty“ dne 16. července 1648. do Prahy a za deset dní nastala zlopověstná svatoannenská noc, kde i pan Jaroslav Bořita, nejvyšší purkrabí království Českého, raněn a od Švédů zajat.

Divně to hrál osud památným tímto mužem. Dne 23. května 1618. shozen byv s okna hradního a raněn v ruku, otevřel dokořán bránu hrozné oné vichřici válečné, která potom po 30 roků v Čechách běsnila a na konci jejím zajat a raněn v nohu zase týž její byť ne původce, aspoň jedna z předních příčin.

Jaký osud potkal poslední tyto „rekruty“, toho jen dohádati se musíme. V seznamu všeho obyvatelstva statku Slanského, který r. 1651.

---

*) Memor. III. 273.

na rozkaz královských místodržících byl sepsán, nalezli jsme Šebestiána Klyppla „radaře“ s manželkou Barborou, avšak jeho křtící list musel býti nějak v nepořádku, nebo ohlášen jest čtyřicítiletý, ač mu bylo 45 let, snad ženě se podruhé, důkladněji do matriky nahlédl. Rovněž Jan Louskal jeví se tu mnohem mladším a rodina již jen na manželku Kateřinu a dvě dcery se zmenšila. O Janu Fryšercovi není více zmínky, rovněž po Ondřeji Matrasovi, jehož otec 69 roků starý se připomíná, po Jiřím Vyskočilovi připomíná se již jen vdova Justina teprv 25 roků stará.

Snad tedy jen poslední tito tři byli vybráni a domova více nespatřili.

Smutněji asi bylo ve Slaném při jejich odchodu než 29. října 1619., kdy do Slaného vjížděl Fridrich zimní král, nebo z kvetoucího a zámožného města královského stalo se ožebračené, vypálené město úpící v porobě Martinické. —

Mnoholi prospěla cizí přímluva Slanským emigrantům?

Léta Páně 1627. v sobotu na den památky svatého Ignacia vydán památný mandát, jimž všichni poslušní poddaní společně jeden každý obzvláště, právě otcovsky a milostivě byl napomenut, „aby z slušného připuštění a trestání božího jak o časné tak i o věčné nerozvážlivě a ničemně nepřišel, nýbrž na to zdravě pomyslil, kterak by se sekt a bludův (nimiž jak oni, tak i předkové jejich svedeni a slavné království České, milá vlasť, v největší záhubu uvedeno) zbaviti, k staré a pravé víře římsko-katolické zase se navrátiti a tak s námi věčného blahoslavenství dojíti mohli.*)

Mandát tento směřoval hlavně proti oběma vyšším stavům v království Českém, proti panskému a rytířskému, nebo proti stavu městskému vydán již v pondělí 13. dne měsíce máje 1627. mandát podobný, odvolávající se na patent knížete Karla z Lichtenšteina od 30. dubna 1626.

Dle mandátů těchto měl každý, kdož by svrchupsanému „otcovskému a milostivému“ napomenutí sluchu nedal, v šesti měsících země České prázden býti. „Aby se pak nikdo nedomníval“, praví se ku konci vzpomenutého mandátu, „že se to pro peníze aneb nějakou kořisť a ne pro česť a chválu pána Boha všemohoucího, též pro spasení duší poddaných našich působí a koná, ráčíme se k jednomu každému dáleji prohlašovati pokudž by se kdo této milostivé vůli naší (což nesmejšlíme) na odpor postavoval, aby se bez všelijakých ouplatků a stenčení jmění svého z země vyhostiti mohl. Jakož pak k tomu dovolujeme, aby každý ku prodání a speněžení statkův svých též i k vyupomínání dluhův svých v témž království Českém (k nimžto jim každé právo co nejdřívěji do pomáhati má) komukoli z přátel svých aneb jiným katolickým osobám k tomu plnomocenství dáti mohl.“

*) Patent ze dne 31. července 1627. Byl to úmysl, či holá ironie osudu, že nejosudnější rána národu Českému zasazena v den zasvěcený zakladateli řádu Jesuitského?

Než ještě před vydáním patentů těchto oslazován protestantům českým život hlavně v městech tak, že zanechavše majetek svůj s holýma rukama prchali do ciziny.

Popatříme-li na věc z blízka, stává se zajímavější, vizme tedy na příklad, jak vypadalo to tenkráte ve Slaném.

Tu jako všude jinde do domů stálejších protestantů vloženo vojsko a to tak důkladně provádělo svůj missionářský úkol, že dne 6. května 1624. „Šimon Celeryn, Jan Hradecký, Daniel Gelazýn a jiní sousedé a tolikéž vdovy, vyžádavše sobě vstoupení do místa radního, ohlášení své šetrné učinili, poněvadž v takovém soužení a trápení od těch vojáků zůstávají, nevědouce sobě již jaké rady, že od svých domův pryč ujíti a je na ten čas pánu Bohu poručiti museji, však aby jim to k nějaké budoucí újmě počteno a k všetečnosti počítáno nebylo, za to, aby to v poznamenání uvedeno bylo, žádali, k čemuž jest povoleno.“ *)

Nejvhodnější příležitosť ku konfliktům v době té dávala processí a podobné do veřejnosti více zasahující obřady náboženské.

Tak dne 7. června 1624. den po procesí o božím těle Jan Jahoda a Jan Bleysa jsou povoláni od Martinického hejtmana ve Slaném, Mikuláše Hanžburského z Kopečka, do místa radního za tou příčinou, „že jest Jan Jahoda k té velebné svátosti a svatému processí, maje oltář strojiti, jest pryč odešel a potupně a nevážně mluvil.“ Rovněž Jan Bleysa, jenž veřejně mluvil, že protestanty nutí pan hejtman do kostela choditi jedny vojáky, druhé daněmi a třetí žalářováním **). Dáni jsou do vězení.

Tento Jan Bleysa byl rodák Kutnohorský, syn Ondřeje Bleysy, horníka, a přišel jako svobodného umění studiosus do Slaného, kde 24. září 1618. vyžádal si od purkmistra pánův za manželku Annu, pozůstalcu vdovu po nebožtíku Jindřichu Rybickém a s tou 7. října t. r. oddán, načež 12. listopadu téhož roku právo měšťanské přijal.***) Poněvadž se panu hejtmanovi tak povedlo s dvěma sousedy, odvážil se o měsíc později dne 29. července 1624. na samého primasa, Václava Hanžburského.

Na tohoto ráznosti svou známého muže učinil pan Mikuláš v místě radním dotázku, proč do chrámu páně nechodí, jsa přední v městě, že by na sobě dobrý příklad dáti měl, aby jiní z obecního lidu do kostela chodili. —

Na kteroužto dotázku pan primas za odpověď panu hejtmanovi dal, že jeho není potřeby informírovati, že jest z milosti boží vynaučen a že náboženství pod obojí spůsobou starobylého jest.

Tím však nalil oleje do ohně, nebo pan hejtman asi nemálo na úřadu svém si zakládal, a proto odpověď jeho žlučí překypovala. Ohražoval se, „že on jeho k náboženství nenutí, toliko vůli pána svého že jemu oznamuje, aby do kostela chodil a pánu Bohu se modlil, když to vykoná,

*) Arch. Slan. Acta curiae LVI. 422.
**) Acta curiae LVI. 425.
***) Acta curiae LVI. 258. a 261. Matrika č. II.

třebas on v berána neb kozla věřil, že na tom přestane, jinak však že na ustanovenou pokutu jedné libry vojsku nastoupiti chce." —

Aby pak byl svrchu kryt, nařídil, aby důtka tato v knihy městské zaznamenána byla.

Poněvadž se pan primas nepolepšil, opakoval se na to výstup, jen že poněkud ostřeji.

Na vytáčku primasovu, že za sebe do kostela posýlá jiného, obořil se naň hejtman: „Nemáte za sebe posýlati, ale jeden každý má sám za sebe choditi, pročež já vám jak předešle tak i nyní jménem jeho vysoce urozené hraběcí milosti poroučím, abyste do kostela chodili, jestli nebudete, tehdy kolikrátkoli nepřijdete, tolikrát po jedné libře vojsku dáti musíte, a pročež hleďte na sobě jiným dobrý příklad dáti a do kostela choďte."

Teď byla zase řada na primasovi, aby se rozhorlil. „Nemáte vy mne informovati," odpověděl, „neb jsem já se již z mládí také něčemu naučil."

„Mám vás v tom informovati," vskočil mu v řeč hejtman, „nebo tak J. V. H. M., abyste do kostela chodili, míti chce."

„Já vím, koho mám poslouchati," odbyl jej primas, a zdá se, že tím i záležitosť skončena. *)

Zatím Bleysa a Jahoda vidouce, že hlavou zdi neprorazí a nemohouce se ani na rukojmí vazby sprostiti, vzdali se na milosť, prohlásivše, že se svou vrchností v soud pouštěti se nechtějí; ale ani to nepomohlo, nebo téhož dne, kdy na milosť se vzdali (2. srpna), povolal hejtman Jana Bleysu z vězení do místa radního a učinil naň dotaz, proč dítěte svého v tolika nedělích s manželkou svou okřtíti panu děkanovi nedal.

Bleysa se vymlouval. že za jedno proto, že ve vězení zůstává, a druhé, že se to na vůli svobodné rodičů zanechává. Aby v jistém čase děťátko malé křtíti dáti měli, o tom že jest neslyšel a ani v písmě svatém že se toho dočísti nemůže a také že se toho nenachází a nenajde.

„Co pak kdyby zemřelo," namítl hejtman.

„Když jest od pána Boha v životě matky sformováno," odpovídal Bleysa, „též dosavad že v opatrování božím zůstává. Pánu Bohu, že se důvěřuje, že je dále opatrovati ráčí. A tím se proti pánu Bohu nic nehřeší."

Hejtman neznaje se nejspíš valně v písmu, jednoduše věc u práva přednesl, ale teprvé 4. října 1624. učiněn výrok a sice ve při Jana Bleysy i Jana Jahody.

Jan Bleysa uznán vinným, a vězení, ve kterém byl, počteno mu za trest po právu, Jan Jahoda mimo to k pokutě 50 kop na shotovení monstrance odsouzen, kterouž pokutu ve čtyrech nedělích splatiti měl. **)

Manželka Jana Bleysy zatím vzata také do vězení, z něhož ani po učiněném výroku manžel její nepropuštěn, nebo appeloval. Teprvé 24.

*) Acta curiae LVI. 432.
**) Acta curiae LVI. 432. a 445.

ledna 1625. přišel rozsudek od appellací, ale mimo nadání ještě zostřený. Uznáno, aby statek Jana Bleysy byl prodán, díl na monstranci a do špitálu přišel, a on s manželkou aby ve dvou nedělích města prázden byl.

V týdnu na to propuštěna i manželka Bleysova z vězení, aby s manželem sdílela vyhnanství, a na to vzati rukojmí, že pod propadením 100 kop města prázdna bude. *)

To byli po Janu Kaupiliovi, děkanu slanském, jejž Michna již v roce 1622. ve třech dnech z fary a v osmi ze Slaného vyhostil, zase první emigranti.

Statek Bleysův, zejména dům na Kozím rynečku, pro běhy válečné a jiné příčiny, o nichž se ještě zmíním, prodán či vlastně teprvé „prošacován“ až roku 1642. **)

Pro těžká břemena a tuto neulevující persekuci počali občané hlavně po vydání vzpomenutého patentu Lichtenšteinského valem opouštěti město.

Tehdá z předních mužův odešel vzpomenutý Václav Hanžburský, zanechav tu statek, ženu i děti, a s ním jeho příbuzní Václav Pelargus a Václav Linhart, ku kterémuž se ještě vrátím.

Tímto se stalo, že roku 1626. již žádná rada ve Slaném více držána nebyla, neboť „osob radních mimo šest k rozeznávání lidských spravedlností nebylo, a tak správní věci odpočívaly do obnovení a dosazení do úřadu konšelského celé rady. ***)

Stěhování toto emigrantům přes pěkná slova stěžováno a oni rozličným spůsobem týráni.

Tak v červnu toho roku (1626.) Jakub Uryje, občan Slanský, dán do vězení šatlavního, že chtěl z města ujíti a ručnici s sebou vzíti. Na prosby úpěnlivé propuštěn, ale musil postaviti rukojmí, že od města neujde. †)

Ale tím proud vystěhovalců nezastaven, a Daniel Vepřek vypravuje o tom takto: V měsíci Juli 1626. odešel jsem z města Slaného pro náboženství, nechtíc svoliti a katolickým býti. A toho času odešlo sousedů Slanských městských i předměstských osmdesát sedm a všechněch všudy sousedův, nádenníkův, řemeslníkův, žen a dětí jejich přes tři sta deset osob, z nichž někteří v půldruhým létě, někteří ve dvou létech, když své nábytky utratili, k svému se vrátili a katoličtí byli. Některým kapsářům pozůstalým v městě dobře bylo a se dařilo, nebo po těch sousedích odešlých domy štarcovali a co v nich lepšího býti uznali, sobě brali a naháněli. ††)

Tu máme zároveň vylíčený stav emigrantů s počátku jejich exilia.

---

*) Acta curiae LVII. 2. a 26. Beckovského „Poselkyně“ II. 2. 406. Historie o těžkých protivenstvích církve české str. 228—230.

**) Memorabilienbuch Arch. Slan. III. 52.

***) Acta curiae LVII. 26.

†) Acta curiae LVII. 29.

††) Historický kalendář Daniele Vepřka, str. 17. (Rukop.)

Doufali v Mansfelda, doufali v Betléna, doufali v Kristiana Dánského, ale všecky ty hvězdy, jež jako hvězda Betlemská Magy měly je uvésti k spáse, prokazovaly se býti jen bludicemi a zavedly ty, kdo po nich se pachtili, jen dále od schůdné cesty v neschůdná bahna.

Mnozí tedy poznali, že jsou klamáni, a vrátili se, mezi těmi i pisatel této zprávy, Daniel Vepřek, ale stálejší vytrvali; vždyť sotva že po míru Lubeckém r. 1629. katolická protireformací si zavýskla, přistál již u břehů Rujanských Gustav Adolf, a hvězda tato na nebi naděje českých emigrantů vzešlá zářila tuze jasně, než aby ji měli za bludici.

A vskutku roku 1631. vrátila se česká emigrace v těžce strádanou a strádající vlasť, ovšem jen na tolik, aby slavně pohřbila hlavy mučenníků ze dne 21. června 1621. nebo brzo na to u Lützenu padla ta jasná hvězda s oblohy a nastalo zase příšerné temno. Nad národem českým zakulichal zlověstný sýček poznovu.

Tenkrát vrátil se vedle jiných i Václav Linhart do rodiště svého a uvázal se ve svůj majetek, a poněvadž vinice jeho zatím panu děkanovi postoupena byla, vytáhl ze sklepa farního tři sudy vína z vinice jeho pocházející, což později těžce vzpomínáno ještě dětem jeho.

Ale na temné obloze nadějí českých emigrantů počalo se zase brzo šeřiti. V Münsteru a Osnabrücku roku 1642. sešel se kongres diplomatů a ti měli zvrátiti poměry a uvésti vše zase ve staré koleje.

Emigranti zajásali.

Ale šest let táhlo se jednání, a když konečně roku 1648. uzavřen Vestfalský mír, byli emigranti čeští sklamáni na dobro, pro ně neučiněno ničehož.

A tu teprv vzdali se i ti nejvytrvalejší všech nadějí na návrat do vlasti, a nemohouce jinak, ucházeli se o přímluvu mocných osob, aby jim byl majetek jejich navrácen; bylyť od té doby prostředky i těch nejzámožnějších úplně vyčerpány.

Jedním z nejmocnějších přímluvců byla Magdalena Sibylla, manželka kurfirsta Saského. Než vizme, jak přímluva účinkovala, když nepadla na půdu citům lidskosti aspoň poněkud přístupnou.

Podobné přímluvy užily i vzpomenutého Václava Linharta, někdejšího váženého souseda a konšela Slanského dítky, syn Václav a dcera Kateřina.

Dne 21. listopadu 1649. zemřel Bořita z Martinic a ve fideikomisu Smečenském a Slanském nastoupil nejstarší syn Adam Bořita, tenkráte nejvyšší kancléř království českého. K tomuto tedy obrácena přímluva za Václava Linharta, poněvadž však důchodův Slanských požíval bratr kancléřův, Maxmilian Valentin, dostala se záležitosť do rukou tohoto.

Ale co se z kočky zrodí, chytá myši zas, a pan hrabě Maxmilian otce svého v ničem nezapřel, a po předběžném oznámení věci té poslal

z Brna dne 22. července 1650. správcům statku Slanského list, který zaslouží si, aby v širší známosť přiveden byl, jest to pěkný příklad psaní Uriášova.

Zníť takto:*)

„Slovutným Matiášovi Slanskému, hejtmanu všech statků mých a Augustinovi Kosinovi, úředníku Slanskému, věrným mým milým, k dodání.

Slovutní Matiáši Slanský a Augustine Kosino, věrní moji milí!

Nepochybuji, že v čerstvé paměti nesete, co jsem vám nedávno strany nějakého Václava Leonhardi v městě Slaném rodilého psal. Potřebujíce J. Excell. pan nejvyšší kancléř, pan bratr můj nejmilejší a laskavý, i já k dokonání věci té pořádný a dostatečný počet všech gruntův těch, ku kterýmž týž Václav právo míti trvá, totižto: 1. Zač jeden a druhý kus prodán byl. 2. Jak mnoho se z nich po ty časy užitku dostalo. 3. Co z těch gruntův pánu platu přicházelo aneb přicházeti mělo. 4. Co na contributí a jiná publica onera přišlo. 5. na loggirování soldatův a durchcugkův se vydalo. 6. Co škod od soldatův učiněno. 7. Co od ohně spáleno. Aby tudy, pokudž by se mu milosť učiniti chtěla, co by tak ještě po defalcatí přejmenovaných vydání zůstalo, se pěkně poznati mohlo.

Já trvám, že se najde větší vydání, nežli zač grunty nynějšího času se prodati mohou.

Pročež poroučím vám, abyste ten počet pěkně ve dva exemplaria pod městskou pečetí sečísti a co nejdřívěji sepsati dali, jeden exemplar J. Excell. panu bratru a druhý mně odeslali, vědouce, že v tom vůli mou naplníte.

Hleďte ten počet udělati tak, aby týž Václav dřív mně, nežli já jemu co vydati měl.

Max. hr. z Martinic.

A věrní služebníci svého pána vykonali zajisté k největší spokojenosti pánově úkol svůj.

Účet jejich jest pravý mistrovský kousek faryzejství a proto neobávám se výtky rozvláčnosti, když jej tuto ve stručném výtahu podám.**)

Nápis zní: „Pravdivá zpráva o statku a užitcích též závadách někdy Václava Linharta, měštěnína Slanského, na kteréž Václav Leonhardi, syn vlastní jeho, spolu s Kateřinou, sestrou svou, emigranti, se potahují.“ Nyní následuje odhad staveb a sice:

Dům v městě. Byl koupen léta 1610. od Marjany Čapkovy za 1400 kop. Na to vyplaceno závdavku i ročních gruntovních peněz 840 kop. Zůstává dopláceti Marjaně Čapkové, bábě, prostředkem časné smrti před několika léty z tohoto světa sešlé, 560 kop.

---

*) Arch. Slan. Memor. III. str. 700. V listu změněn jen pravopis.
**) Tamtéž str. 702.—707.

Ten dům jest spálený a zdi v rum obrácené, tak že nyní drážeji šacován býti nemůže než za 10 kop.

Chalupa na předměstí koupená léta 1617. od purkmistra a konšelů města Slaného..... za 150 kop. Na to vyplaceno závdavku i ročních peněz..... 90 kop. Ostatek dopláceti zůstává 60 kop.

Ta chalupa jest spálená a v rum obrácená a poněvadž takových míst pustých při Slaném dosti darmo jest, však přece té chalupy místo pokládá se za 5 kop.

Stodola s 18 záhony koupena v létu 1619..... za hotových 200 kop. Ta podobně spálena a v rum obrácena jest a s těmi 18 záhony vedle nynějšího spůsobu sotva stojí za 12 kop.

Dědin shledáno 5 kusů, z nichž dva za 260 kop hotově koupeny byly, které však „kdyby v tomto nynějším spůsobu..... prodávány býti měly, tehdy za třetí díl, jak tehdáž zakoupeny byly, sotva k prošacování by přišly, za 46 kop 40 gr."

Ostatní tři kusy, poněvadž na ně zápis v knihách městských nalezen nebyl, prohlášeny „pro takovou nepořádnosť" za propadlé vrchnosti vyjímaje dluh 200 kop na gruntech těch váznoucí, kterýž ovšem na účet Linhartův položen.

Vinice léta 1621. od Daniele Gelazyna za 150 kop koupená „zůstala ladem ležeti až do léta 1631., kteréhož léta kněz Bartoloměj, pan děkan Slanský, jest ji vyzvedl, vzdělati a víno z ní sebrati i vypresovati dal, ale Václav Leonhardi s Václavem Pelargem, ujcem svým, navrátivše se toho léta do města Slaného v čas vpádu lidu válečného kurfirsta saského do království Českého, tři sudy vína z děkanství slanského vzal a jej k užitku svému vyšenkovati dal. Od toho času potom táž vinice zůstala ladou ležeti až do léta 1644., kdež na ponížené supplikování Michala Andresa, souseda Slanského, J. Excell. jemu ji prodati ráčil za 15 kop.

Louka léta 1621. za 85 kop koupená, „kdyby k prodeji přijíti měla, více šacována býti nemůže než za 10 kop."

Užitku z dědin, poněvadž mnohá léta ladou ležely a jindy zase úroda buď v polích neb stodolách zcuchána neb pobrána byla, odhadnuto za 100 kop a z louky za 12 kop, tak že aktivního jmění všeho dohromady napočteno 210 kop 40 gr.

A nyní passiva.

Na domě nedoplacených 560 kop, na chalupě 60, na vzpomenutých dědinách 200 kop.

Zadržalého stálého platu vrchnosti 20 kop 34 gr.

Platu panu děkanovi Slanskému ze statku Linhartovského 50 kop.

„Na 12500 kop míš. za škody na statku a nábytcích vrchnosti od lidu Saského, válečného učiněné, kterýmžto škodám Václav Leonhardi,

jsouce tu v Slaným toho času s týmž lidem saským přítomen, dobře napomáhal, pokládá se 100 kop.*)

Užitku z těch tří kusů dědin nepořádně bez zápisu potutelně držených napočetli 75 kop.

Konečně contribucí a jiných všelijakých poplatkův a daní, kterých v těchto létech nešťastných všichni obyvatelé Slanští, zarmouceni s nenabytnou škodou svou zakušovati musili i také při tom mnozí o zdraví i o životy přišli, z téhož pak statku Linhartovského žádná pomoc k tomu učiněna nebyla, nýbrž pro absentirování jednoho usedlého jiným pozůstalým sousedům větší těžkosť přibyla a dotčený praetendent, Václav Leonhardi, ani sestra jeho takových gravamin obecních odnášeti nápomocni nebyli, aniž také žádného loggirování a durchcugkův vojenských nepokusili, počítá se zadržalých při mírnosti 300 kop.

Tímto spůsobem napočetli dluhů a závad 1365 kop 34 gr. Odečtou-li se aktiva v summě 210 kop 40 gr., měl Václav Linhart doplatiti 1154 kop 54 gr. panu hraběti Maxmilianovi z Martinic a tím se mu milosť učiniti měla.

„Nahrabal“ toho tedy Václav Linhart a mám za to, že tak pochodila většina těch emigrantů, kteří mozolnou prací dodělali se přímluvy mocných cizinců, a Nemesis Českého národa mohla býti hrdou na svou práci, nebo národ ten vypil kalich hořkosti až do dna.

*) Co se těch 12500 kop týče, viz o tom stať Šultysové z Felsdorfu.

Slaný po válce třicítileté.

Každé byť sebe obšír nější líčení děsných následkův hrozné války třicítileté musí zůstati mlhovitým a nejasným, nepřikročí-li k podrobnostem.

Tak jako nejvěrnějším obrazem ztýraného a zmučeného spasitele bylo známé veronikon, do něhož prý veliký trpitel vtiskl krvavý svůj pot, tak nejvěrnějším obrazem ztýrané a zmučené vlasti naší bude také „veronikon“, do kterého vtisknuty by byly krvavé stopy, které zanechala litice války třicítileté na rumovištích obydlí a hrobech předků našich.

Podávám tuto pokus o část takového obrazu a chci vylíčiti stav města Slaného, jaký byl v prvých létech po ukončení osudné války a to na základě nejstarších kněh šosovních z roku 1656. pocházejících.

Promluviv shora o útrapách obyvatelstva za vzpomenuté války, připomenul jsem také dvé požárů, z nichž ten ze dne 16. září 1634. skoro dvě stě a ten ze dne 21. října 1639. přes padesát stavení pohltil, tak že mezi čtyřmi sty a padesáti budovami, kolik jich před pohromou tou ve Slaném napočítáno, půl třetího sta bylo pohořelých.

Tím vlastně řečeno již vše, avšak nepropouštím tě, ctěný čtenáři, a povedu tě městem jako křižovou cestou nešťastných předkův a povím ti poslední historii těch domů „někdy vzácných“, jak slovy příšerně stručnými mne o ní poučuje pramen vzpomenutý. Neboj se, že budu trpělivosť tvou na skřipec napínati, nebude to zdlouhavým, znějíť zprávy ty tu jako konec románu, tam jako poslední výstup tragoedie a jako při odměřeném bití poplašného zvonu zapomínáme na jednotvárnosť a myslíme na neštěstí, které oznamuje, tak i tu, doufám, zapomeneme na jednotvárnosť a duši naši zaujme ten děsný obraz neskonalé bídy, v jakou ubohé předky naše uvrhla katastrofa Bělohorská se všemi svými následky.

Jak již jinde jsem vzpomenul, dělil se Slaný na hrazené město a čtvero předměstí, dle bran, za kterými to které leželo, nazvaných.

Město samo ve svých hradbách bylo rozděleno na čtyry čtvrtě ohraničené čarou od brány Pražské (mezi čís. 15 a 158) k bráně Lounské (mezi čís. 99 a 101) vedenou a přes ni křížem čarou od brány Velvarské k Fortně (mezi čís. 39 a 43).

V prvé části mezi branami Lounskou a Velvarskou ležící bylo pět a třicet domů. Prvým byl dům Arnoštovský na rohu na náměstí (nyní č. 110). Dům ten nazván tak po Jindřichu Arnoštovi, který jej roku 1600. koupil za 2500 kop (přes 6000 zl.) od urozeného Václava Prošovského z Prošovic, dědice předešlých majitelů, městských erbovních patriciů, Novodomských z Šimberka, po nichž zval se dříve dům Novodomský.*)

„Ten dům jsouce od přátel a dětí po Jindřichu Arnoštovi pozůstalých obci Slanské v dluzích postoupen, zůstal bez hospodáře a léta 1632., co v něm od dřeva bylo, to všecko od soldatův kurfirsta Saského jest popáleno, od toho času v takovou pustinu přišel, že se v něm bydleti nemůže," zní zpráva vzpomenutého pramene.

Následuje dům Hotárkovský (čís. 111), nazvaný tak po Jakubu Hotárkovi, který se naň roku 1603. přiženil, pojav za manželku Kateřinu, sirotka Jana Uryje.**)

„Ten dům po vyjití z města pro náboženství Jakuba Hotárka, když v něm žádný nebydlel, rozbořen jest léta 1632. od soldatův kurfirsta Saského a nyní tak dalece spuštěn, že se v něm bydleti nemůže," zní druhá zpráva.

Dům Hofmanovský (čís. 112).

„Ten dům zůstavši po Zuzaně Hofmanové, (vdově po Abrahamu Hofmanovi) dostal se Lidmile Davidovské, dceři její a po smrti téže Lidmily připadl právem odúmrtním na J. Ex., kterýž ráčil jej prodati Martinu Chládkovi a Martin Chládek prodal Danieli Kozákovi," vypravuje kniha šosovní.***)

Byl to tedy dům, ve kterém se tenkrát bydleti mohlo, dobře si jej zapamatujme, nebude takových mnoho.

Dům Mauzerovský (čís. 113), nazvaný tak po Janu Mauzerovi, sedláři, který jej koupil roku 1620. za 1300 kop (skoro 3200 zl.) od Jakuba Trautnera, který jej byl za tuže summu roku 1617. koupil od Jiříka Vokáče, který jej byl koupil od Jindřicha Arnošta a tento koupil jej roku 1614. za tuže summu od Matiáše Rychlíka.†)

„Ten dům jsouc léta 1634. ohněm zkažen, když v něm žádného hospodáře se nenacházelo, tak dalece opuštěn jest, že se v něm bydliti nemůže," praví se o něm.

---

*) Contractionum liber VII. M. 30.
**) Acta curiae LIV.
***) Chládek jej koupil r 1643. a Kozák 1649. Contractionum l. VIII. H. 4, J, 3.
†) Contract. lib. VIII. E. 31., D. 14., C. 1.

„Dům Rouchovanský (čís. 114.) nazvaný tak po Pavlu Rouchovanském, který se naň přiženil, pojmuv za manželku vdovu po Janu Hlineckém.

„Ten dům ujavše po odchodu z něho pro náboženství Doroty Rouchovanské Lukáš Hlinecký, syn její, také jest od něho léta 1632. s lidem válečným kurfirsta Saského na vojnu odešel a když se žádný k němu nenacházel, koupil jej spálen ý a spuštěný r. 1642. od J. Ex. Jan Hráček, pekař," praví nám kniha šosovní.

Hráčkovi dům ten tenkráte od konšelů odhádnut na 20 kop (necelých 50 zl.) *)

Dům Majerovský (č. 114. část nárožní) nazvaný tak po Martinu Majerovi, služebníku rychtáře J. M. C. pana Mik. Srnovce z Varvažova, který se naň přiženil, pojmuv roku 1595. za manželku Marketu, vdovu po Martinu Mydláři, o němž shora vzpomenuto, že dům ten koupil od Anny, vdovy po prvém rychtáři J. M. C. ve Slaném, Duchkovi Skálovi, který dům ten byl zdědil po tchánu svém, Brikcí Hedbávném.

Druhou manželkou Majerovou byla Magdalena, dcera Daniele Mouchy, jinak Pondělíčka, která manžela přežila a od ní koupil ten dům roku 1631. za 300 kop mydlář, Samuel Šťáva, pochozí z „perkverku Kaňkovského".**) Dům ten byl ještě roku 1656. spálený.

Následuje popis jižní řady domů v ulici Poštovské.

Tu na místě nynějších sedmi domů až do kouta k číslu 121. tedy čísel 115.—121. bylo tehdáž domů jenom pět a sice hned za domem Majerovským dům Uzdářovský. Ten patřil roku 1561. Jakubu, uzdáři, který jej toho roku koupil od Blažeje Sedmého za 320 kop. Roku 1586. koupil jej Jan Grosnikl Klatovský od Anny, sirotku po Jakubu Uzdáři, za 600 kop.***)

Za války patřil dům ten Albrechtu, uzdáři, „po smrti tohoto, když žádných přátel jeho se nenacházelo, J. M. C. se ho ujal..... bydleti se v něm nemůže," končí zpráva.

Následuje dům spálený po Štěpánovi Benešovi, řezníkovi, když žádných přátel jeho nebylo, J. Ex. se ho ujal a roku 1630. dal ho Jiříkovi, synu Jana Blunkusa, za jeho dům, který stržen na místo pro pivovar hraběcí. †) „Jest tak spustlý, že se v něm bydleti nemůže," opakuje kniha šosovní.

Dům Slavíčkovský. Ten Václav Slavíček, bednář, s Lidmilou, manželkou, koupil za 700 kop roku 1601. po Anně Blažkové, která bez kšaftu zemřela. ††)

Ten dům „spálený" dostal se Martinovi Slavíčkovi po rodičích; jest v rum obrácený a bydleti se v něm nemůže," zní to jako ozvěnou.

*) Matr. č. I. Memor. III.
**) Matr. I. Kniha smluv 149, 173. Contract lib. VIII. A. 28. Počátkem XVIII. stol. přešel dům ten na Bernarda Kynského.
***) Contract lib. VI, E. 11. VII. G. 18.
†) Contract lib. VIII. F. 24.
††) Contract. lib. VII. M. 38.

Dům Sejkorovský. Ten Jiří Sejkora, tkadlec, s manželkou svou, Martou, koupil roku 1569. od Anny Ubřilky za 400 kop. Vdova Marta darovala jej roku 1615 „z lásky“ Janu Olivovi, jinak Střískovi a Anně, manželce jeho.*) Tento Oliva, „poněvadž jest také umřel a žádných přátel po něm není,“ nechal dům odumřelý vrchnosti. „Jest v rum obrácený,“ praví se krátce.

V koutě vzpomenutém stál dům Nálevkovský. „Ten dům Mandalena Nálevková, pozůstalá vdova po Chryzostomu Vyskočilovi, zdědila se vším k němu příslušenstvím.“ Roku 1656. přiženivši se k vdově Jiří Svoboda, švec, byl v jeho drženi.

Tedy zase jednou dům, ve kterém se bydlelo.

Od domu Nálevkovského až na roh ulice byly jako posud tři domy a sice dům Pasecký (čís. 122), který od Josefa Paseckého roku 1635. koupil spálený za 60 kop Václav Votický s Dorotou, manželkou.**)

Dům Přesličkovský (čís. 123), který, spálený, dostal Václav Votický s Dorotou manželkou, vdovou po Ondřeji Přesličkovi.

Na rohu byl dům Cimperkovský (čís. 104), nazvaný tak po Zikmundovi z Cimperka, který jej s manželkou svou Maruší (Marketou) roku 1603. koupil od poručníků sirotků po Jindřichu Hovorkovi, mydláři, za 1400 kop. Zikmund zemřel roku 1618. a roku následujícího provdala se Maruše za syna předešlého majitele domu, Tomáše Hovorku čili Hovorina, o němž shora několikrát zmínka. Tomáš po smrti manželky své oženil se po druhé a druhé této manželce, Lidmile, zanechal dům Cimperkovský na díl se synem Jindřichem.***)

Dům ten byl obydlený a vedle něho již tenkrát nalezala se studně.

Od domu Cimperkovského až zase k Arnoštovskému byly na místě nynějších pěti (čís. 105—109) domy jen čtyry. První vedle Cimperkovského byl dům Fogetovský, nazvaný tak po Ambroži Fogetovi, provazníku. Tento s manželkou svou Evou vyměnil jej roku 1612. od Štěpána Kozy. †)

Roku 1646. byl odhádnut za 30. kop, nebo bydleti se v něm nemohlo. Patřil tenkrát sirotkům po vzpomenutém Ambroži, kteří, byvše propuštěni z poddanství, bydleli v ten čas v Kadani.

Roku 1705. byl dům tento rozdělen ve dva.

Následuje dům Trnkovský, nazvaný tak po Matouši Trnkovi, který s manželkou svou, Marjanou, ten dům roku 1595. koupil od Šťastného Jednušky za 1250 kop (přes 3000 zl.). ††)

„Ten dům Kateřina, pozůstalá vdova po Janovi Veselském z Vidova, zdědila po Matouši Trnkovi, otci svém. Po smrti její, když se ho nikdo neujal, jsouc spálený, v rum obrácen jest.“

---

*) Tamtéž VI. G. 1 VIII. C. 9.
**) Tamtéž VIII. G. 8.
***) Contract. VII. N. 13. Acta curiae LVI. 305. Matr. II.
†) Memorab. III. 205.
††) Contract lib. VII. L. 10.

Dále dům Bartovský, nazvaný tak po Václavu Bartovi. Když roku 1601. synové Václavovi, Šimon Pružina a Jiří Barta o statek se dělili, připadl na díl Šimonův. Od sirotka jeho, Matiáše, koupil jej roku 1634. Zikmund Kaňkovský s Kateřinou, manželkou, a to již spálený za 80 kop.

„Jest v rum obrácený," praví se o něm roku 1656. *)

Poslední v té řadě hned za Arnoštovským byl dům Makovičkovský. Nazván tak po Václavu Makovičkovi, zvaném také Chlad, který jej roku 1615. zaměnil s Janem Špičkou za dům v ulici od Pražské brány k fortně vedoucí. Nový majitel po dvou létech (1617.) prodal jej Václavu Blovskému a Kateřině, jeho manželce, za 2000 kop (skoro 5000 zl.). Sešlo však nejspíše z toho, nebo kniha šosovní praví, že po smrti Jana Špičky dostal se Justině dceři jeho a že nyní (1656.) náleží Danieli Třeboňskému, manželi jejímu. Rovněž v dílčí listině z roku 1642. na díl Justinin se počítá,**) „Jest v rum obrácený," dodává kniha šosovní.

A teď jest se nám vrátiti k Lounské bráně.

Tu v pořadí tomto stály dva domy (čís. 102 a 103).

Vedle samé brány stál dům Ubřilovský, nazvaný tak po Matěji Ubřilovi, od jehož sirotků Jakuba, Víta a Ludmily, roku 1611. ten dům koupil za 1000 kop (skoro 2500 zl.) Martin Karlík s manželkou Dorotou.

Dům ten zván také Marešovským po Marešovi od Lounské brány, který jej roku 1539. koupil od Kateřiny Tajnické za 115 kop.

„Ten dům, byvše v malém čase dvakrát spálený, kterak jest po Martinu Karlíkovi dostala Anna Jelínková, věděti se nemůže. Po smrti její zdědivši ty oba domy (s následujícím) v jedno spojené Jiří Hanžburský s Kateřinou, manželkou svou, sfrejmarčil je r. 1645. za dům Bartlovský s Jiříkem Jiráskem a ten je prodal Krištofu Pilmanovi roku 1653. †)

Na rohu ulice byl dům Jelínkovský, spálený. Dům ten slul tak od dávných dob, již roku 1539. se tak jmenuje a zůstal v držení rodiny té skoro po sto let.

Roku 1582. Tomáš Jelínek s manželkou Annou koupil dům ten od purkmistra pánů na místě sirotků Jelínkovských, byl asi Tomáš jejich otčimem. ††)

O pozdějších jeho osudech slyšeli jsme při zprávě o domu předcházejícím.

Od tohoto domu táhla se po severní straně ulice nyní Poštovské podél hradeb až k náměstí řada dvanácti domů na místě nynějších jedenácti (čís.

---

*) Kniha smluv 16. 138. Contract. lib. VIII. G. 5. Kniha šosovní jmenuje sirotka Jiříkem.

**) Contract. lib. VIII. C. 12, E. 6, Memor. III. 59.

***) Antiquis. lib. Contract. lib. VII. P. 19.

†) Contract. lib. VIII. M. 3. Kniha smluv 16. G. 5.

††) Contract. lib. VII. E. 18. Pilman spojil domy Ubřilovský, Jelínkovský a Trnůžkovský, ale roku 1748. Jiří Šafránek Ubřilovský zase postavil.

124—133 a čís. 549) nebo hned prvý z nich „Trnůžkovský“ spojen s domem Jelínkovským od Václava Staršího Pilmana.

Tento dům zdědila Regina Tvořidlová po Janovi Seykorovi, otci svém, teprv po smrti otčima, Jana Trnůžky.

„Jest ohněm zkažený, tak že se v něm bydliti nemůže,“ končí zpráva z roku 1656.

Následuje „dům Suchanovský, spálený. Ten dům zdědila po Janu Suchanovi, otci, Anna, manželka Tomáše Radnického.“ Jest tak „zruinirovaný, že se v něm bydleti nemůže,“ praví se starou notou.

„Dům Hubatkovský. Ten dům i všecken statek po Lidmile, nejprv Hubatkovy, potom Vyšinovy manželce, která pro náboženství ven ze země vyšla, Daniel Hubatka, syn její, s povolením J. Ex. zdědil r. 1640.“

Tedy zase dům obydlený.

Dům Kapounovský po Silvestru Kapounovi, bečváři, „spálený.“ „Komu by náležeti měl, věděti se nemůže,“ praví kniha šosovní. Dům tento zvaný dříve Paulovský koupil Silvestr Kapoun s manželkou, Kateřinou, roku 1613 od cechu krejčovského za 1200 kop.*)

Dům Tkalcovský „po Zachariáši Tichém, tkalcovi, spálený, poněvadž se ho žádný neujímá, do gruntu zbořen jest,“ zní připisek.**)

Dům Karáskovský „po Adamu Karáskovi, spálený, poněvadž se žádných přátel po smrti Karáska nenašlo, ten dům tak dalece spustl, že se v něm bydleti nemůže,“ praví se jako refrainem.

Dům Březinovský, nazvaný tak po Jakubu Březinovi, krejčím, který s manželkou, Ludmilou, jej roku 1605. koupil od Kiliana Šafránka za 850 kop. Od Březiny roku 1604. dům tento koupil Jan Jelínek za 1200 kop (skoro 3000 zl.).***)

„Ten dům Dorota Rouchovanská zdědila po Janu Jelínkovi, prvním manželi. Nyní (1656.) po smrti její žádných přátel s městem trpících se nenachází . . . . bydleti se v něm nemůže,“ zní závěrek.

Dům Turečkovský, nazvaný tak po Václavu Turkovi, řezníku, od kterého jej roku 1608. městský rychtář, Martin Majer, koupil k ruce svého strýce, Jana Majera, a to za 1200 kop.

Po smrti Janově zdědila jej vdova po něm, Dorota, ku které přiženil se roku 1617. vzpomenutý výše Samuel Šťáva a ten v něm bydlel až do požáru roku 1634.†) „Jest tak zkažený, že se v něm bydleti nemůže,“ dokládá zpráva.

Dům Hradecký, nazvaný tak po Janu Martinidesovi Hradeckém, který jej v prvých létech (1608—1616.) XVII. století držel, byl spálený, ale truhlář, Jan Amon, jej zase vystavěl.

Prvá „bílá vrána,“ dům znova postavený.

---

*) Contr. lib. VIII. B. 6.
**) Na místě toho domu byla zahrada až do nedávna.
***) Contract. lib. VII. N. 25.
†) Contract. lib. VII. P. 1. Acta curiae LVI.

Dům Ludvíkovský, nazvaný tak po Bartoloměji Ludvíkovi, tkalci, který jej koupil roku 1616. od Doroty Vlčkové, měšťanky Velvarské, za 900 kop (přes 2200 zl.).*)

„Když jest se žádných přátel po témž Ludvíkovi při městě nenacházelo, koupil ten dům Matěj Hájek, tkadlec, od J. Ex. a jej sobě vystavěl.“

Tedy opět nový dům.

Dům Důrasovský, nazvaný tak po Jakubu Důrasovi z Želenic, který s manželkou svou, Kateřinou, roku 1595. dům tento od Jana Smoly, řezníka a Jana Březinky, krejčího, bratří, koupil za 1400 kop (skoro půl čtvrta tisíce zlatých.)

Od vdovy, Kateřiny Důrasky, koupil roku 1610. ten dům za 1300 kop Jan čili Hons Miller, bradýř s Annou Vaingartnerovou, manželkou svou, a ten v něm přebyl válku.**)

„Jest tak dalece zkažený, že se v něm bydliti nemůže,“ praví nám zase kniha šosovní.

„Dům Smetánkovský, nazvaný tak po Jakubu Smetánkovi, ševcovi, který s manželkou svou, Mandalenou, dům ten roku 1583. koupil od Jana Skalky, bakaláře, za 320 kop s výminkou, aby Smetana žádných okrajků a škarpálů na ulici nevyhazoval. Od dcery tohoto Jakuba, Markety, nejspíše manželky Václava Fialy, měšťana Muncifajského, dům ten roku 1632. koupil Daniel Suchánek s Dorotou, manželkou.

Byl nejspíše od „soldatů“ zbořený, nebo Daniel jej koupil za 70 kop (asi 170 zl.), když roku 1634. shořel, tu Daniel od něho „uběhl.“***)

Následují tři domy na náměstí až k bráně Velvarské dosahující (č. 134, 135 a 136.)

Prvním vedle Smetánkovského byl dům Vojnovský.

Dům ten od dávna patřil patrické rodině Psejků čili Psíků, po které sluje také Psejkovský, druhého jména dostalo se mu po primatorovi a dříve po dlouhá léta městském písaři, Jiříkovi Vojnovi, který v něm, přiženiv se do rodiny Psejků pojetím za manželku Kateřinu, dceru Jiříka a Mandaleny Psejkových, sestru Matiášovu, bydlel za nedospělosti dědice Matiáše Psejka a tu také roku 1618. zemřel.

Matiáš Psejk odešel pro náboženství od města a tu hrabě prodal dům ten roku 1631. svému písaři, později Slanskému hejtmanu, Matiáši Chmelovcovi.

Roku 1643. vdova po Matiášovi, Anna, odevzdala dům ten v podíl dceři své Lucii, která jej s manželem svým, Samuelem Roznpergerem,

---

*) Contract. lib. VIII. D. 4.
**) Contract VII. L. 11. P. 10.
***) VIII. F. 30. Kniha šosovní jmenuje Marketu jakožto prodávající, kniha gruntovní však Václava Fialu, který roku 1631. dům vskutku držel, o pravdivosti pak jednoho neb druhého udání nedá se pochybovati.

124—133 a čís. 549) nebo hned prvý z nich „Trnůžkovský“ spojen s domem Jelínkovským od Václava Staršího Pilmana.

Tento dům zdědila Regina Tvořidlová po Janovi Seykorovi, otci svém, teprv po smrti otčima, Jana Trnůžky.

„Jest ohněm zkažený, tak že se v něm bydliti nemůže,“ končí zpráva z roku 1656.

Následuje „dům Suchanovský, spálený. Ten dům zdědila po Janu Suchanovi, otci, Anna, manželka Tomáše Radnického.“ Jest tak „zruinírovaný, že se v něm bydleti nemůže,“ praví se starou notou.

„Dům Hubatkovský. Ten dům i všecken statek po Lidmile, nejprv Hubatkovy, potom Vyšinovy manželce, která pro náboženství ven ze země vyšla, Daniel Hubatka, syn její, s povolením J. Ex. zdědil r. 1640.“

Tedy zase dům obydlený.

Dům Kapounovský po Silvestru Kapounovi, bečváři, „spálený.“ „Komu by náležeti měl, věděti se nemůže,“ praví kniha šosovní. Dům tento zvaný dříve Paulovský koupil Silvestr Kapoun s manželkou, Kateřinou, roku 1613 od cechu krejčovského za 1200 kop.*)

Dům Tkalcovský „po Zachariáši Tichém, tkalcovi, spálený, poněvadž se ho žádný neujímá, do gruntu zbořen jest,“ zní přípisek.**)

Dům Karáskovský „po Adamu Karáskovi, spálený, poněvadž se žádných přátel po smrti Karáska nenašlo, ten dům tak dalece spustl, že se v něm bydleti nemůže,“ praví se jako refrainem.

Dům Březinovský, nazvaný tak po Jakubu Březinovi, krejčím, který s manželkou, Ludmilou, jej roku 1605. koupil od Kiliana Šafranka za 850 kop. Od Březiny roku 1604. dům tento koupil Jan Jelínek za 1200 kop (skoro 3000 zl.).***)

„Ten dům Dorota Rouchovanská zdědila po Janu Jelínkovi, prvním manželi. Nyní (1656.) po smrti její žádných přátel s městem trpících se nenachází . . . . bydleti se v něm nemůže,“ zní závěrek.

Dům Turečkovský, nazvaný tak po Václavu Turkovi, řezníku, od kterého jej roku 1608. městský rychtář, Martin Majer, koupil k ruce svého strýce, Jana Majera, a to za 1200 kop.

Po smrti Janově zdědila jej vdova po něm, Dorota, ku které přiženil se roku 1617. vzpomenutý výše Samuel Šťáva a ten v něm bydlel až do požáru roku 1634.†) „Jest tak zkažený, že se v něm bydleti nemůže,“ dokládá zpráva.

Dům Hradecký, nazvaný tak po Janu Martinidesovi Hradeckém, který jej v prvých létech (1608—1616.) XVII. století držel, byl spálený, ale truhlář, Jan Amon, jej zase vystavěl.

Prvá „bílá vrána,“ dům znova postavený.

---

*) Contr. lib. VIII. B. 6.
**) Na místě toho domu byla zahrada až do nedávna.
***) Contract. lib. VII. N. 25.
†) Contract. lib. VII. P. 1. Acta curiae LVI.

Dům Ludvíkovský, nazvaný tak po Bartoloměji Ludvíkovi, tkalci, který jej koupil roku 1616. od Doroty Vlčkové, měšťanky Velvarské, za 900 kop (přes 2200 zl.).*)

„Když jest se žádných přátel po témž Ludvíkovi při městě nenacházelo, koupil ten dům Matěj Hájek, tkadlec, od J. Ex. a jej sobě vystavěl.“

Tedy opět nový dům.

Dům Důrasovský, nazvaný tak po Jakubu Důrasovi z Želenic, který s manželkou svou, Kateřinou, roku 1595. dům tento od Jana Smoly, řezníka a Jana Březinky, krejčího, bratří, koupil za 1400 kop (skoro půl čtvrta tisíce zlatých.)

Od vdovy, Kateřiny Důrasky, koupil roku 1610. ten dům za 1300 kop Jan čili Hons Miller, bradýř s Annou Vaingartnerovou, manželkou svou, a ten v něm přebyl válku.**)

„Jest tak dalece zkažený, že se v něm bydliti nemůže,“ praví nám zase kniha šosovní.

„Dům Smetánkovský, nazvaný tak po Jakubu Smetánkovi, ševcovi, který s manželkou svou, Mandalenou, dům ten roku 1583. koupil od Jana Skalky, bakaláře, za 320 kop s výminkou, aby Smetana žádných okrajků a škarpálů na ulici nevyhazoval. Od dcery tohoto Jakuba, Markety, nejspíše manželky Václava Fialy, měšťana Muncifajského, dům ten roku 1632. koupil Daniel Suchánek s Dorotou, manželkou.

Byl nejspíše od „soldatů“ zbořený, nebo Daniel jej koupil za 70 kop (asi 170 zl.), když roku 1634. shořel, tu Daniel od něho „uběhl.“***)

Následují tři domy na náměstí až k bráně Velvarské dosahující (č. 134, 135 a 136.)

Prvním vedle Smetánkovského byl dům Vojnovský.

Dům ten od dávna patřil patrické rodině Psejků čili Psíků, po které sluje také Psejkovský, druhého jména dostalo se mu po primatorovi a dříve po dlouhá léta městském písaři, Jiříkovi Vojnovi, který v něm, přiženiv se do rodiny Psejků pojetím za manželku Kateřinu, dceru Jiříka a Mandaleny Psejkových, sestru Matiášovu, bydlel za nedospělosti dědice Matiáše Psejka a tu také roku 1618. zemřel.

Matiáš Psejk odešel pro náboženství od města a tu hrabě prodal dům ten roku 1631. svému písaři, později Slanskému hejtmanu, Matiáši Chmelovcovi.

Roku 1643. vdova po Matiášovi, Anna, odevzdala dům ten v podíl dceři své Lucii, která jej s manželem svým, Samuelem Roznpergerem,

*) Contract. lib. VIII. D. 4.
**) Contract VII. L. 11. P. 10.
***) VIII. F. 30. Kniha šosovní jmenuje Marketu jakožto prodávající, kniha gruntovní však Václava Fialu, který roku 1631. dům vskutku držel, o pravdivosti pak jednoho neb druhého udání nedá se pochybovati.

prodala Janu Festinovi a Anně, jeho manželce, i s dědinami za 300 zl. rýnských. *)

Dům Okrašovský, nazvaný tak po Šimonu Okrašovském z Výškovce, který s manželkou svou, Ludmilou, dům tento roku 1600. sfrejmarčil s Žofií, vdovou, po Janu bradýři, za dům Bumbovský. Přidal 800 kop.

Od vdovy, Ludmily Okrašovské ze Šternstadtu, koupil dům te roku 1622. z tehdejší persekucí utrpením svým znamý konšel, Jan Jahoda, za 2000 kop (skoro 5000 zl.) Ten když pro náboženství od města odešel domu nedoplativ, ujala se ho zase Ludmila a po její smrti jako odúmrti ujal se ho hrabě a daroval ho roku 1648. úředníku svému, Jindřichovi Hronkovi. **)

Dům byl „pustý" a „spálený".

Konečně na rohu při bráně Velvarské stál dům Brunclíkovský, o kterém již jinde vzpomenuto, že měl jediný podloubí.

Dům ten nazván tak po Janu Brunclíkovi, který jej roku 1561. sfrejmarčil s Jiříkem Nechvílí za dům svůj v ulici u kostela, přidav 320 kop. Po Brunclíkovi přišel dům v držení rodiny Mouchovské, když pak roku 1632. zemřela Anna Mouchová, manželka Jana Šultyse z Felsdorfu, připadl dům dceři její Magdaleně, vdově po Martinu Majerovi. Po její smrti jako odúmrť připadl hraběti a ten jej spálený a zbořený prodal roku 1641. i s polstvem za 150 kop (přes půl čtvrta sta zl.) Danieli Třeboňskému. Po tomto zdědil jej zeť jeho, Jindřich Hronek, který jej roku 1655. i s právem k užívání studně prodal Ondřeji Singerovi a Kateřině, jeho manželce, za 42 kopy (něco přes 100 zl.). ***)

A nyní sčítejme. Z pět a třiceti domů bylo po dva a dvaceti létech po požáru vystavěno dvé, ze starých bylo možno obývati v šesti, v sedm a dvaceti pak bujela plíseň a na jejich rumovištích zakvětal durman a blín.

Snad někdy zalehl do ssutin těch bouřlivý severák a s ním zaletěl sem tak mnohý vzdech, tak mnohý ston ubohých emigrantů, kteří v daleké cizině pojídali hořký chleb pohostinství.

Tam trosky národa, tu trosky jeho práce.

Však dál, dál!

Čtvrť druhá, mezi branou Velvarskou a Pražskou se rozkládající, byla nejmenší, čítalať pouze dva a třicet domů a zaujímala řadu domů podél hradeb od jedné brány ke druhé a skupinu na půdě nynější kolleje Piaristů a hostince u Pošty.

Na severní straně náměstí stálo tu jako posud sedm domů (čís. 138—144). Prvým na rohu k bráně Velvarské jdouc byl dům Mouchovský,

---

*) Contract. lib. VIII. G. 2. H. 4.
**) Acta curiae LIV. Contract. lib. VII. M. 25, VIII. H. 17.
***) Acta curiae LVIII. 76, Contract. lib. VI. E. 14, VIII. G. 28, M. 9. Memorab. III. 37. 77.

nazvaný tak po Václavu Mouchovi, který jej roku 1539. sfrejmarčil s Petrem Valatkou, který jej držel po Jakubu Slatiňanském.

Po smrti Václavově (1576.) seděl na něm syn jeho Martin až do své smrti roku 1593. S vdovou jeho, Annou, přešel na druhého jejího manžela, Daniele Pondělíčka, a po jeho smrti (1617.) na třetího manžela, mistra Jana mladšího Šultyse z Felsdorfu.

Jak ten o dům ten přišel, vypravováno jinde, spálený pak a zbořený prodala obec primasovi, Janu Michalu Brodskému.*)

Druhým byl dům Balasovský, nazvaný tak po primatoru, Jiříku Balasovi, který dům ten roku 1574. si vyměnil za svůj s Jiříkem, synem Václava, starého rychtáře. Po smrti Balasově přiženil se roku 1607. na dům ten ke vdově, Alžbětě, Jan Špička, řezník, rodilý z Příbrami, který rovněž dosáhl v městě hodnosti primatorské, když pak po jeho smrti dědicové se roku 1642. o jmění dělili, připadl dům Balasovský na díl dcery Doroty, manželky Jana Michala Brodského, jenž právě v roce tom byl primasem.**)

V jakém stavu nacházel se dům Balasovský, doznáme z toho, že při vzpomenuté pořádnosti roku 1642. nazývá se toto sídlo Slanského primasa spáleništěm.

Dům následující nazýval se Bartlovský, mám za to, že po přezdívce Šimona, bradýře, Němce z Vratislavi, který dům ten roku 1555. koupil od Jana Mastíka, kloboučníka, který se byl sotva v něm ohřál, koupiv jej roku 1552. od poručníků po Matouši, sedláři, ale vydělal na něm, prodav jej za 300 kop, kdežto sám byl dal jen 160. Nízkou tu cenu vysvětluji si tím, že při požáru roku 1551. byl zničen.

Nástupcem a snad synem Šimonovým byl Martin, bradýř, který roku 1574. dům ten držel. Za války náležel Bartoloměji, sedlářovi, po němž spadl na vrchnosť a hrabě jej roku 1643. prodal Janu Jiráskovi za — 10 kop (necelých 25 zl.).

Hrabě vyzval konšele, aby dům ten odhádli, ti pak ve své zprávě praví: „Spatřivše spáleniště a zbořeniště téměř v rum i s lochy podzemními obrácené domu Bartlovského..... odhádli jsme jej na 10 kop míš.

Jak již shora připomenuto sfrejmarčil Jirásek zbořeniště to za zbořeniště Ubřilovské s Jiříkem Hanžburským, tehdá držitelem domu následujícího Antošovského.***)

Dům ten tak nazván po Antošovi, sukna kroječi, který jej byl roku 1543. od Viktorina, řezníka, koupil, ale teprv roku 1550 doplatil.

Antoš a po něm syn jeho Jiřík měli potom dům ten, před nímž Antoš roku 1560. studnu vykopati dal, po tři a třicet roků, až do léta 1582. Roku toho zemřel Jiřík na mor a zanechal dvě nedospělé dcery, Dorotu a Lidmilu. V jejich jméně vládl jměním jejich otčim, Ondřej

*) Antiquis. lib. Contract. lib. VIII. G. 29. Memor. III. 28.
**) Contract. lib. VI. H. 12, Matrika I. Memor. III. 59.
***) Contract. lib. VI. C. 17, C. 29, VIII. H. 2, Memor. III.

Mráz, který nejspíše jako rektor školní pojal roku 1588. za manželku Mandalenu, vdovu po vzpomenutém Jiříkovi.

Dorotu Antošovu pojal za manželku městský písař, slovutný potom Václav Hanžburský a dostal s ní vedle jiných nemovitostí i dům Antošovský, jejž držel až do svého vyjití do vyhnanství roku 1626., kdež i roku 1641. zemřel.

Statek jeho propadl sequestru, ale roku 1630. vrátil jej hrabě synu Václavovu, Jiříkovi, když byl tento desetinu ceny „pardongeltu" zaplatil. Jiřík držel dům Antošovský až do své smrti roku 1652.

Po Jiříkovi dostala dům Antošovský a Bartlovský dcera jeho Ludmila, provdaná za Jana Boháčka, krejčího.

„Dům ten posavad (1656.) příliš jest ruinirovaný," praví kniha šosovní.*)

Dům Škodovský, nazvaný tak po Jiříkovi Škodovi, který frejmarkem roku 1569. jej vyměnil od Jana Skalky a Doroty, jeho matky. Přidal 300 kop. Od něho, jak jinde vzpomenuto, koupil jej Václav Chotek z Vojnína, který kšaftem odkázal jej bratřině literátů a od této koupil jej roku 1588. Jiří Kozel, jinak Unhoštský, s Volprou, manželkou svou, který jej do počátku stol. XVII. držel.

Počátkem stol. XVII. přešel dům ten na Havla Paseckého, který jej byl roku 1614. vyměnil za dům Hanzlovský. Po tomto Paseckém jmenuje se dům také Paseckým.

Po smrti Havlově zdědila dům vdova, Alžběta, a když ta pro náboženství od města odešla, podělil se syn, Václav Pasecký se sestrou svou Justinou o statek, a dům padl za díl jeho.**)

Následuje dům Studničkovský. Dům ten vyměnil roku 1593. Bartoloměj Kurka, měšťan Lounský, s Lidmilou, manželkou, od Matouše Blažka a prodal jej roku 1601. Ondřeji Stárkovi, jinak Studničkovi, za 1300 kop (přes 3000 zl.). Po smrti Ondřejově vládla domem vdova, Kateřina Studničková, kterou roku 1618. za manželku pojal Daniel Kaizler, po němž dům ten také zván Kaizlerovský.

Po Danieli zdědila jej dcera Anna, manželka Jana Jeřabiny.

Dům ten „jest tak zruinirovaný, že se v něm bydleti nemůže," praví kniha šosovní.***)

Následuje dům Veselských.

Dům tento roku 1544. po Jiřím, písaři, přešel na Dorotu Samuelku, pak na Pavla Samuelis až do roku 1582. Po tomto pak na syna jeho Matiáše, který jej roku 1599. prodal za 1200 kop Janu Veselskému i s pivovarem, ležícím přes ulici.†)

---

*) Antiq. lib. Contract. lib. VI. A. 8, kniha smluv 16. F. 16. Acta curiae LIII. B. 15 LVII. 207, LVIII. 266.
**) Contr. lib. VI. G. 2, VII. H. 9., VIII. B. 17.
***) Contract. lib. VII. K. 19, M. 40.
†) Contract. lib. VII. M. 21, VIII. H. 4. Dům tento patří od počátku stol. XVIII. obci.

Když Jan Veselský odešel do vyhnanství, ujal se domu hrabě, po smrti pak Veselského daroval jej spálený Jiříku Měřičníkovi, strýci Veselského.

Nyní následuje řada domů po severní a východní straně ulice nyní Poštovské, podél někdejších hradeb se táhnoucí.

Tu od domu Veselských až k bráně Pražské stávalo patnáct domů na místě nynějších třinácti (čís. 145—158), čtyry, jako posud, ležely na straně severní (čís. 145—148) ostatní na straně východní.

Vedle domu Veselských byl dům Šidlovský.

Ten koupil roku 1574. od Kateřiny Filipky, vdovy po Jakubu Filipovi, za 695 kop Jeremiáš Hejmon, jirchář, s Kateřinou, manželkou svou. Po něm ujal ho roku 1619. Jan Jahoda, jinak Comarillus, někdejší rektor, s manželkou svou, Dorotou, a ten roku 1622. prodal jej Jiřímu Šidlovi a Anně, jeho manželce, za 550 kop (přes 1300 zl.).

V požáru roku 1634. byl dům ten zničen a Šidlo „potom z něho více pro loupež nežli náboženství odešel, jakož také za to odměnu dostal.... dům jest v rum obrácený a bydleti se v něm nemůže," poučuje nás kniha šosovní.*)

Následuje dům Rychlíkovský. Ten roku 1608. koupil Václav Charvát od Ondřeje Svicníka, jinak Caeropaea, vlastního otce, za 1200 kop (skoro 3000 zl.). Po něm držel dům ten Jakub Bouček, který jej roku 1622. prodal za 1300 kop Anně Rychlíkové, vdově po Matiáši Rychlíkovi.

Nástupcem na domě po Anně byl Jakub Rychlík, ten pak odešel pro náboženství ze země a poněvadž tu nebylo přátel, dům připadl vrchnosti.**)

„Ten dům po shoření v takovou ruinu přišel, že se v něm bydleti nemůže," praví se o něm.

Vedle byl dům Zachařovský, nazvaný tak po Adamu Zachařovi, který jej roku 1597 vyměnil od Jana Orabiny.

Dům ten patřil roku 1563. Matoušovi z Cholče, jinak Starozemskému, toho však roku prodal jej Šalamounovi, řezníkovi, a Dorotě, jeho manželce, za 200 kop. Ti prodali jej roku 1567. Vítkovi, kovářovi, za 700 kop.

Když Adam Zachař pro náboženství od města odešel, Jan Špička s přáteli žádal užíti jeho statku a J. Ex. roku 1630. mu ho prodal. Po Špičkovi zdědil ho jeho zeť, Jan Michal Brodský.

„Jest v rum obrácen a v něm bydleti se nemůže," zní zpráva z roku 1656.***)

V rohu ulice stál dům Měřičníkovský, nazvaný tak po Janu Měřičníkovi, pochozím z Roudnice, který s manželkou svou Annou roku 1603. dům ten koupil za 1300 kop od Kateřiny Kočkové, vdovy po Janu

*) Contract lib. VI. H. 13, VIII. F. 4. E. 21.
**) Contr. lib. VII. O. 29, VIII. F. 2, Acta curiae LVI. 370.
***) Contr. lib. VI. E. 22, F. 16. VII. M. 2, VIII. F. 4.

Kočkovi, synu Tomáše Kočky, jemuž aspoň roku 1557. dům ten patřil. K domu patřily chlívy postavené přes ulici.*)

Ten dům spálený a na díle zase postavený koupil od poručníků sirotků Měřičníkovských roku 1621. Tomáš Radnický.

„Posavad zaplacený není," dodává zpráva z roku 1656.

Po východní straně až na roh ulice stálo devět většinou nepatrných domků, na místě nynějších osmi.

Prvým vedle domu Měřičníkovského byl dům Blovský, nazvaný tak po Anně Blovské, která jej roku 1631. koupila od Blažeje Laňky za 600 kop. Roku 1651. Anna tato, nejprv po Ondřeji Blovském, potom po Janu Samsonovi vdova, sfrejmarčila spáleniště to za spáleniště po Jiříku Žďárkovi s Janem Rudolfem Blovským a ten prodal je hned toho roku Tomáši Radnickému a Anně, jeho manželce, za 4 kopy (ne celých 10 zl.).**)

„Jest jen rum," praví kniha šosovní.

Vedle byl dům Faltinovský. Dům ten koupil r. 1589 Štěpán Ježek od řezníka, Jana Lubrdy. Po válce zůstal po Tomáši Faltinovi, jinak Ježkovi, tesaři, emigrantu, spálený. „Poněvadž se přátel nenacházelo, spustl a bydliti se v něm nemůže," praví pramen uvedený.

Dům Tučkovský, spálený. Dům ten nazván tak po Vitu Tučkovi, ševci, který s manželkou svou, Dorotou, jej byl roku 1600 koupil od lazebníka, Bartoloměje Jeptišky, a Zuzany, manželky jeho, za 520 kop.

Roku 1563. patřil Janu Černohlávkovi.

V prvých létech války byl v držení jeho Jiří Špalíček, rovněž švec, po kterém i Špaličkovským se nazýval, roku pak 1631. koupil ho od Jiřího Martin Steblík se Zuzanou, manželkou svou, za 95 kop. Po ohni se Stehlík, poněvadž se v domě bydleti nemohlo, odstěhoval „a posavad (1656) v ničem se ho neužívá," končí zpráva.***)

Následoval dům Balcarovský, nazvaný tak po Balcaru Vintrovi z Bunslavě v Slezku, truhláři, který s manželkou svou, Martou, roku 1609. ten dům koupil od Jakuba Hotárka za 733 kop (přes 1800 zl.).

Roku 1563. patřil Mandaleně Drnovské, jinak Joštové, která toho roku prodala jej Matouši Starozemskému (Terrigenovi) za 203 kopy, vdova Anna prodala ho roku 1575. Bartoloměji Forberečníkovi pro zetě jeho, Jiříka Kaltšmida.

Po smrti Balcarově držela ho do své smrti vdova, Marta, a po ní „zůstal ten dům pustý, nebo přátel tu nebylo a po shoření v takovou ruinu přišel, že se v něm bydleti nemůže," praví se o něm.†)

Dům Roubičkovský, nazvaný tak po Jakubu Roubíčkovi, který s manželkou Mandalenou jej roku 1571. koupil od Jana Pirolta, zlatníka za 300

---

*) Contr. lib. VII. N. 10.
**) Contr. lib. VIII. F. 20, L. 1. Dům tento počátkem XVIII. století spojil Dobiáš Štiller s Měřičníkovským.
***) Contr. lib. VII. M. 24, VIII. F. 29.
†) Contr. lib. VI. E. 28, VII. A. 15. P. 4.

kop. Po něm připadl Jiřímu Antonínovi Roubičkovi, který v prvých létech stol. XVII. dům ten držel. Po jeho smrti zdědila jej spálený, ale zase na díle postavený dcera jeho Zuzana, manželka Jana Svobody, kováře.

Vedle byl dům Boučkovský, nazvaný tak po Jakubu Boučkovi, který dům ten roku 1617. prodal Krištofu Procházkovi a Dorotě, manželce jeho za 810 kop (skoro 2000 zl.)*) „Jest ohněm zkažen, tak že se v něm bydliti nemůže," praví kniha šosovní.

Dům Šermerovský. Dům ten patřil mezi léty 1587.—1599. Jiřímu, koželuhu a Dorotě Kaňkovým, rodičům to Alžběty, manželky mistra Martina Černovického, děkana Slanského, o čemž shora mluveno.

Za války patřil Šimonu Šermerovi a po jeho smrti zůstal bez hospodáře. „Ohněm a dešti tak jest zkažen, že se v něm bydleti nemůže," zní zpráva s roku 1656.

Dům Beranovský, nazvaný tak po Václavu Beranovi, který s manželkou svou Julianou dům ten roku 1591. vyměnil od Tomáše Kutila, jinak Burdy, rodilého ze Skrchleb, sladovníka a Kateřiny, manželky jeho, kteří byli ten dům roku 1586. koupili od Jana, Šimona a Kateřiny, sirotků po Václavu Vackovi, nasypači.

Za války patřil Matiáši Žlutickému, řezníkovi, po smrti pak jeho zůstal vdově, Zuzaně Žlutické a dětem jejím Janu, Lukáši a Kateřině Orabinovým. „Jest v rum obrácen," dovídáme se o domu tom z pramene uváděného.**)

Na rohu byl dům Vodvářkovský, nazvaný tak po Mikuláši Vodvářkovi, krejčím, který s manželkou svou Dorotou dům tento roku 1588. koupil od Petra Tyčky, který jej byl před dvěma roky (1586.) koupil od Zikmunda Vokáče.

Po smrti Mikulášově (1614.) připadl dům synu, Florianovi Vodvářkovi čili Oxyporinovi, písaři radnímu Starého Města Pražského. Od tohoto koupil dům ten roku 1618. Pavel Pospíšil, branný v Pražské bráně s Marjanou, manželkou svou, za 1300 kop (skoro 3200 zl.) „Potom nemoha se tu obživiti, zdržoval se v Praze a tam téměř z almužny živ byl. Když pak dlouho nemocen byl, Pavel Svoboda, krejčí, přítel jeho, přijal jej do svého příbytku a do smrti dochoval, ten za to mu odkázal dům," vypravuje o Pospíšilovi kniha šosovní a ku konci o domě dokládá: „jest v rum obrácen."***)

Na prostoře od domu Vodvářkovského k bráně Pražské stály dva domy. První z nich hned vedle Vodvářkovského stojící (č. 157) slul Kalfáskovský.

---

*) Contract. lib. VIII. D. 19.
**) Tamtéž VII. J. 13, G. 29.
***) Contract. lib. VII. H. 17. VIII. E. 14. Dům tento na počátku století XVIII. spojen s předcházejícím Beranovským v jeden, čímž vedle shora vzpomenutého spojení domu Měřičníkovského s Blovským dá se vysvětliti ubytí počtu domů.

Dům ten patřil roku 1569. Dorotě Havlové, mlynářce, od které roku toho koupil jej Jan Bílek. Od něho přešel na Václava Žižického, který jej roku 1582. prodal Václavu Kněžoveskému a Anně, jeho manželce, za 550 kop. Kněževeský prodal jej roku 1586. Šimonu Kalfáskovi, krejčímu a Lidmile, jeho manželce.

Po Šimonovi držel dům ten Vavřinec Kalfásek, a po něm Bartoloměj Kalfásek a od vdovy, Ludmily Kalfáskové koupil jej Matiáš Žlutický roku 1628. za 60 kop, po něm zůstal vzpomenuté vdově Zuzaně a dětem jejím, z nichž při dělení dostal jej Lukáš Orabina, kloboučník, a ten jej vystavěl, vystavěný pak sfrejmarčil s Matiášem Honziusem za chalupu na předměstí za Velvarskou branou.*)

Posledním u brány byl dům Šimkovský. Ten patřil roku 1569. Janu Zemanovi, řezníkovi, který jej roku 1544, koupil od Jana Lecky, pekaře a Felixe, syna za 240 kop, po něm pak roku 1582. Kateřině Zemance. Od této přešel dům na Martina, koželuha, od kterého roku 1587. jej koupil Václav Šimek s Maruší, manželkou svou.

Po Šimkovi patřil Anně Zemance a po té Václavu Senomatskému. Po smrti tohoto připadlo spáleniště domu jeho vdově Martě a druhému jejímu manželi, Janu Stehlíkovi.

„Jsou jen zdi a rum," praví kniha šosovní.

Dům ten více stavěn nebyl a místo po něm již počátkem XVIII. století proměněno v zahradu.**)

Mezi domem tímto a branou Pražskou stával také kdysi dům. Roku 1553. purkmistr páni dali mistru Antonínovi, kamenníků, místo to k vystavění domu. Domek ten potom dostal se obci a býval v něm „verštátek" zámečnický, který od obce najímán.***)

A nyní třeba se vrátiti ku vzpomenuté skupině. Tu na místě dvou nynějších domů (číslo 159. a 160.) stálo tenkrát domů deset.

Na straně jižní stály čtyry domy a sice hned na rohu v nynější zahradě kollejní dům Grancovský s pivovarem.

Dům tento přecházel velmi často v jiné ruce. Roku 1550. prodal ho Filip, sladovník, za 400 kop pekařovi, Jiřímu Hrajsemnou, ten roku 1553. prodal ho Tomáši Hlavešovi, ten roku 1559. Jiřímu Dumdalovi za 424 kopy, vdova po tomto, Kateřina Dumdalka, již manželka Martina Menšíka, měšťana Nového Města Pražského, Matouši Bořilovi roku 1573. Z trhu toho však sešlo a po desíti létech 1583. prodal jej zase Martin Menšík Janu Kratinovi, řezníkovi a manželce jeho, Lidmile Mikundové, za 900 kop,

Roku 1591. „nebožtík" Jan Kratina, řezník a Lidmila Mikundová prodali jej Václavu Kobylovi, mlynáři a Marjaně, manželce jeho, za 1500

---

*) Contract. lib. VI. G. 3, VII. E. 16, G. 11, VIII. E. 14, 39.
**) Contract. lib. V. 21, E. 16, G. 3, H. 3.
***) Kniha smluv B. 28. Když v naší době zbořena Pražská brána, postaven na místě „verštatku" dům č. 158.

kop. Roku 1595. prodal jej Kobyla zeti svému, Janovi Vranskému a ten roku 1606. sfrejmarčil jej Michalu Grancovi, jinak Pomezí nebo Běhavému, bečváři a Zuzaně, jeho manželce, za dům jejich pod masnými krámy.*)

Po Michalu Grancovi nikdo se k domu spálenému nehlásil a hrabě se ho ujal.

„Již jen hromada rumu jest," praví zpráva z roku 1656.

Vedle byla Stará rychta aneb dům „na Schodcích," někdy sídlo dědičného rychtáře, o čemž jinde zmíněno.

Dům ten patřil roku 1550. Matoušovi ze Staré rychty. Roku 1568. odkázala Kristina ze Schodců neb Staré rychty dům tento Kateřině Antošce, po níž přešel na Václava Antoše, od kterého koupil jej roku 1571. Jiřík, syn Tomáše Ješínského a zval se po něm Schodeckým.

Ten držel dům ten přes 40 roků a po smrti jeho ujala jej vdova Dorota s dětmi Justinou, Danielem a Alžbětou.

Alžběta provdána byla za Václava Pelarga a Dorota Schodecká ještě za živobytí svého s povolením J. Excell. postoupila jej Magdaleně, vnučce své, dceři Václava Pelarga, emigranta. Po smrti Dorotině, poněvadž Magdalena při otci svém se zdržovala, vzdal hrabě roku 1641. spáleniště domu tohoto Pelargovi.

„Jest v rum obrácený," praví o domu tom kniha šosovní.**)

Na půdě budovy kollejní stál vedle rychty dům Jezberovský, který roku 1544. Jan Kršek koupil od Tomáše, sladovníka Nevyklídila za 146 kop, roku pak 1563. Matouš, písař a Anna, jeho manželka, prodali jej za 300 kop..... Jiljímu Holému, koláři. Roku 1604. prodal ho Jan Jezbera, kolář, Jiřímu, pernikáři a Anně, jeho manželce, za 1000 kop (skoro 2500 zl.) Když Jiří pro náboženství od města odešel a žádných přátel po něm se nenacházelo, zůstal vrchnosti.

„Jest v rum obrácen," praví kniha šosovní.***)

Na rohu na místě nynějšího chrámu stál dům Kozákovský, jeden z nejslovutnějších v městě.

Dům ten skoro v celé druhé polovici století XV. náležel nejslovutnějšímu primatorovi Slanskému, Bartoloměji Ptákovi (Ptáčkovi) z Kamenemosta, o němž níže šíře bude promluveno.

Po smrti Bartošově (1488.) připadl dům vdově, slovutné paní Dorotě Ptákové z Čeradic, ta pak dne 22. června 1509. vzdala dům ten slovutnému Janu Sestřenkovi ze Slavic, vnuku svému.

Dne 21. srpna 1536. Jan Stříberský koupil tento dům Ptákův od urozeného vladyky, Jana Sestřenka ze Slavic a na Telcích za 305 kop,

---

*) Antiq. lib. Contract. lib. VI. D. 26, H. 10, VII. F. 7. J. 23, L. 9, O. 8.
**) Contract. lib. VI. E. 22, VIII. G. 28. Kniha kšaftů.
***) Contract. lib. VI. G. 19, E. 22, N. 20.

tak jak Jan Psík z poručení a na místě urozené paní Eufroziny z Martinic a na Telcích jej spravoval.

Po Janu Stříberském přešel dům na Martu Stříberskou a Jana, syna, kteří jej zaměnili roku 1570. Vítu, šrotýřovi, za dům jeho a přídavek 400 kop.

Roku 1570. koupil jej Václav Hádek jinak Kozák, mlynář s Kateřinou, manželkou, od Jana, syna Víta, šrotýře, za 1300 kop.

K domu tomuto roku 1595. přikoupil Kozák pivovar, který ležel mezi domem jeho a domem Jezberovským od Viléma Modletického za 420 kop, tak že celý dům stál Kozáka 1720 kop (přes 4200 zl.)*)

Dům i pivovar zničeny roku 1634. požárem a když od ssutin těch Dorota Kozáková a od města pro náboženství odešla a děti její buď pomřely neb do Uher odešly, ujal se toho J. Ex.

Od domu Kozákovského až na roh proti domu Veselských po východní straně náměstí stálo šest domů, prvním z nich byly masné krámy.

Ke krámům těm koupili purkmistr páni roku 1565. dům od Jana Ladaře a Markéty, manželky jeho, za 315 kop. O krámích těchto jinde promluveno šíře.

Vedle krámů masných byl dům Modestovský, nazvaný tak po Modestu Veselském, který s manželkou svou Annou dům ten roku 1599. koupil od Alžběty Noskové za 920 kop.

Modest zemřel roku 1620. a vdova, vdavši se zase za Matouše Psíka, prodala roku 1622. dům Karlu Zikmundovi, písaři radnímu a Dorotě, manželce jeho, za 1600 kop. Po smrti Zikmundově připadl J. Ex. a od něho koupil jej Samuel Kolínský, pastorek Zikmundův. Po smrti Samuelově zůstal Kateřině, vdově a přiženivšímu se k ní Adamu Votickému.

Dům byl znova vystavěn.**)

Vedle byl dům Vojtíškovský, nazvaný tak po Kateřině Vojtíškové, které koncem století XVI. náležel. Roku 1608. koupil jej Modest Veselský od Jana Šafránka, jinak Koželuha, za 900 kop. Po něm dostal se Anně Modestce a ta prodala jej roku 1620. Jiřímu Doubravskému, zahradníkovi a Anně, jeho manželce, za 1400 kop (skoro 3500 zl.)***)

Ještě roku 1651. jmenuje se Jiří tento mezi usedlými sousedy města Slaného, ale zaměstnání své byl za těch jedenatřicet roků proměnil, uvádí se totiž v seznamu měšťanů jako — žebrák.

Dům Vojtíškovský na díl opravený dostal zeť Doubravského, Václav Vovce, s Kateřinou, manželkou svou, dcerou Doubravského.

Na místě všech těchto domů od Grancovského po Vojtíškovský a z masných krámů postavena roku 1660. kollej Piaristů.

---

*) Antiq. lib. Contract. lib. VI. F. 6, G. 15, VII. J. 5, L. 6.
**) Contract. lib. VII. M. 19, VIII. E. 49.
***) Tamtéž VII, O. 23, VIII. E. 29.

Následuje dům Bilinský. Dům ten roku 1551. koupil od Jana, syna Mandaleny, kožešnice, za 500 kop Jan Karin a prodal jej roku 1559. Urbanu Bilinskému, řezníkovi, za 425 kop.

Při domě tom stával na počátku XVII. století ještě jeden dům, zvaný Kobylovský po Michalu Kobylovi, který jej roku 1558. koupil od Martina Kantora, zetě Jonáškové. Roku 1575. postoupil jej Jan Hotárek synu Jiříkovi a roku 1586. koupil jej Michal Granc od Bartle, forberečníka a Volpry, manželky jeho, na místě Jakuba, sirotka po Jiřím Hotárkovi, vnuku manželů těch, za 350 kop.

Dům tento, jak vzpomenuto, sfrejmarčil Granc roku 1606. s Janem Vranským.

Brzo na to požárem dům tento tak do gruntu zničen, že více nepostaven a spojen s domem Bilinských, který patřil Matiáši Houskovi, pochozímu z Litoměřic, který roku 1630. místo domu toho od Jana Vranského za 26 kop koupil.*) Po požáru roku 1634. dům Bilinských zase postaven.

Vedle byl dům Jakubcovský, zvaný tak již od roku 1505. po Petru Jakubcovi. Roku 1544. náležel Janu Jakubcovi.

Roku 1562. Dorota, manželka nejprv Václava Jakubce a potom Jeronýmova, učinila smlouvu s dcerou svou po prvním manželi, Martou a dům mocí smlouvy té zůstal Jeronýmovi. Počátkem války třicítileté patřil Vavřinci Voříškovi a ten prodal jej roku 1629. Jiřímu Paloučkovi a Evě, jeho manželce, za 500 kop.

Po smrti Paloučkově dostal se dům Janovi Doubravskému, který Evu byl za manželku pojal a ten dům spálený zase postavil.**)

Konečně na rohu proti domu Veselských stál dům Nechvílovský.

Dům ten patřil roku 1529. Janu Mardasovi, od něhož přešel na Jakuba Kantůrka, který jej roku 1543. prodal Jiříkovi, pláteníkovi, za 200 kop. Ten po roce (1544.) prodal jej za 245 kop paní Dorotě Žďárské z Chánova. Roku 1555. koupil ho od jmenované držitelky Martin Jonášek, zvaný Kantor aneb Zachař, za 300 kop.

Po Zachařovi jmenuje se majitelem domu toho Michal, mečíř, který jej roku 1562. prodal Klimentu Nechvílovi a Kateřině, jeho manželce, za 300 kop.***)

Počátkem XVII. století dostal se dům ten Havlovi Paseckému, po jehož smrti dostal se vdově Alžbětě a tato dala jej dceři Justině, manželce Václava Střelečka.

„Bydleti se v něm nemůže," praví zpráva z roku 1656.

Za domem tímto stál pivovar a chlívy, patřivší k domům protějším, o čemž již zmíněno, za chlívy pak nalezala se šlachta vepřová.

---

*) Acta curiae LII. Contract. lib. VI. C. 6, VII. D. 21. 24, G. 16, O. 8. VIII. F. 24.
**) Contract. lib. VI. E. 15. VIII. F. 19.
***) Antiq. lib. Contract. lib. VI. A. 2. 12, D. 3, E. 15.

Roku totiž 1570. starší řemesla řeznického koupili ke šlachtě té kus dvoru od domu Doroty Jakubcovy a Václava, jejího syna.*)

Na místě domů Bilinských, Jakubcovského, Nechvílovského, pivovaru, chlévů a šlachty postaven roku 1687. panský dům šenkovní, nynější hostinec „u Pošty", který takto, poněvadž starší domy hostinské byly zrušeny, jest nejstarším hostincem v městě.

Tím ukončili jsme obchůzku po druhé čtvrti a učinivše si zase účet, seznáme, že z dvaatřiceti domů byl jeden starý obyvatelný, tři byly opraveny a čtyry znova vystavěny, ale jeden opravený a tři znova vystavěné zase brzo na to zbořeny.

Poměrně nejlépe byla zachována čtvrť třetí mezi branou Pražskou a Fortnou ležící, sem totiž nezalehl ani jeden ani druhý ze vzpomenutých požárů a zalehl-li, nemělo tu, jak seznáme, co hořeti.

Čtvrť tato chrám vyjímajíc čítala čtyřicet domů.

Hned při pražské bráně s průčelím s ulicí rovnoběžným stála škola a vedle chrámu sv. Gottharda děkanství, o kterýchžto budovách jinde obšírná zmínka se stala.

Děkanství stálo samo o sobě, jsouc i na straně k Fortně obrácené od domů uličkou odděleno.

Od děkanství až k Fortně podél hradeb stála řada tři a dvaceti domů, právě jako nyní. (Čís. 17—39). Byly to ponejvíce domky skrovného rozsahu (asi jako nynější číslo 30.) a přecházely velmi často do jiných rukou.

Prvým, hned vedle vzpomenuté uličky při děkanství, byl dům Linhartovský. Dům ten vyměnil si roku 1561. Jiřík Nechvíle od Jana Brunclíka za dům svůj u Velvarské brány. Roku 1584. připomíná se jakožto majitelka Žofie Nechvílka a po ní roku 1588. Jiřík Červený.

Za války patřil Jiříku Linhartovi, ač-li není tento Jiřík s předcházejícím osobou totožnou.

„Ten dům, když jest z něho a od města Jiřík Linhart s manželkou a všemi přáteli odešel pro náboženství, zůstal pustý, potom léta 1632. když nikdo ho neobhajoval, byl od kurfirstských soldatův zbořen. Nyní tak dalece zpuštěn, že se v něm bydleti nemůže," zní o domu tom zpráva z roku 1656.**)

Druhým byl dům Černojírovský s pivovarem. Dům ten za starších dob nazýván byl Berounským po Mikuláši Berounském, který ten dům roku 1496. od Jíry a Žofky za 180 kop koupil. Od Mikuláše koupil ho roku 1517. Václav z Ješína. Roku 1522. byl kšaftem odkázán Šimonu Šeberovi. Nástupcem Šeberovým a snad synem byl Šimon Trnka, který roku 1561. jakožto majitel domu toho se připomíná.

---

*) Kniha smluv.
**) Contract. lib. VI. E. 14. Acta curiae LIII. C. 11.

Roku 1583. dům ten Anna Trnková, jinak Černokoňová a syn její Václav Hanžburský, prodali Janu Bílému, provazníku, a Anně, jeho manželce, za 540 kop.

Roku 1607. patřil Jírovi Černému, po němž jméno nesl.

Roku 1620. koupil ho Krištof Reyrych a Kateřina, jeho manželka, od purkmistra pánů, na které právem odúmrtním připadl, za 1200 kop.

Trh tento byl roku 1624. na rozkaz knížete z Lichensteinu zrušen, došlo však nejspíše k srovnání, nebo koncem války byla majitelkou domu toho Kateřina Reyrychová.*)

Třetím byl dům Chládkovský rovněž s pivovarem. Dům ten roku 1528. koupil Tomáš, syn Ješínského, od Václava Krabie z Ješína za 185 kop a prodal jej roku 1561. Janu Hášovi, sladovníkovi, za 500 kop.

Roku 1583. byl majitelem domu toho Jan Pospíšil, roku 1597. Ondřej Pospíšil a po něm (1598.) Zigmund Zvonař z Cimperka, který jej roku 1607. za 1500 kop (přes půl čtvrta tisíce zl.) prodal Jiřímu Hruškovi, pekaři, a Kateřině, jeho manželce. Od těchto koupil dům ten Ondřej Chládek Strašecký a Anna, jeho manželka, za 1900 kop.

„Ten dům po smrti Ondřeje Chládka, když nebylo přátel, zbořen jest r. 1632. od kurfirstských soldatův. Nyní tak dalece spuštěn jest, že se v něm bydleti nemůže," praví kniha šosovní, dokládajíc, že dům i pivovar jsou jen „hromada rumu."**)

Vedle byl dům Smutnovský. Dům ten roku 1536. Jíra Šafránek prodal za 45 kop Hesteře z Černčic, která jej roku 1545. za 50 kop zase prodala Janu Pirešovi, po němž dlouho nazýván dům Piršův.

Roku 1559. byla majitelkou domu toho Dorota Hlinská a ta jej téhož roku za 200 kop prodala Petru, bečvářovi. Nástupcem a snad synem byl Kašpar, bečvář, který dům ten roku 1597. prodal Jiříkovi Přelickému a Lidmile, jeho manželce, za 490 kop. Nástupcem Jiříkovým byl Mikuláš Přelický, a ten roku 1614. prodal dům ten Jakubovi Smutnému, jinak Kredlovi, krejčímu, a Kateřině, manželce jeho, za 700 kop.

„Ten dům po vyjití z města pro náboženství Jakuba Smutnýho s přáteli, když v něm nikdo nebydlel, rozbořen jest r. 1632. od kurfirstských soldatův. Jest jen místo a rum," zní zase zpráva z roku 1656.***)

Následuje dům Spoustovský. Ten roku 1536. náležel Janu Bílému, který také nazýván Pěkný Jan. Po roce 1559. patřil synu Janovu, Jindřichovi. Od dětí po tomto Jindřichovi koupil jej roku 1600. Daniel Kramer, jinak Fartáček s Dorotou, manželkou svou, pro sebe a Janovi a Václavovi, synům po Matěji Fartáčkovi. Dal za něho 700 kop, po sedmi však létech (1607.) prodala jej vdova Dorota Vítu Spoustovi a Marketě, jeho manželce, za 550 kop. Po smrti Spoustově dostal se Lidmile Ko-

*) Antiq. lib. Contract. lib. VII. E. 26, VIII. E. 34.
**) Antiquis. lib. Contract. lib. VI. E. 14, VII. O. 15, VIII. D. 5.
***) Antiquis. lib. Contract. lib. VI. B. 2, D. 30, VII. L. 25, VIII. B. 14.

pecké, která roku 1646. dům ten prodala Martinu Třebenskému a Marjaně, jeho manželce, za 100 kop.*)

Vedle byl dům Mezerovský. Dům ten v polovici XVI. století náležel Marketě Svrňové a Tomáši Burdovi, kteří jej roku 1567. prodali Tomáši, kárníkovi, za 205 kop. Ten roku 1570. prodal jej Cyprianu, kožešníkovi, za 191 kopu. Cyprian roku 1598. sfrejmarčil dům ten s Martinem Matiáščiným, kožešníkem, a tento sfrejmarčil jej roku 1610. s Michalem, mandlířem, a Annou, jeho manželkou. Vdova po Michalovi, Anna, provdala se za Jiřího Hellera, jircháře, a tento prodal dům roku 1617. Matiáši Mezerovi z Ústí, krejčímu, a Zuzaně, manželce jeho, za 700 kop. K vdově Zuzaně přiženil se Ondřej Matras a ten roku 1653. prodal dům ten Dorotě Jahodové za — 15 kop. Dokladu netřeba.**)

Dům Zlatníkovský. Dům tento patřil roku 1543. Kateřině Škodové a ta jej roku 1553. prodala Bartošovi, postřihači, za 120 kop. Od vdovy po tomto Bartošovi čili Bartoškovi, Anny, koupil jej roku 1557. slovutný potom konšel Diviš Sartor, krejčí, rodilý z Unhoště, za 245 kop. Po smrti manželově držela dům vdova, Marjana Diviška, a po té neť Divišova, Dorota Vopozdilova z Loun, která roku 1602. dům ten prodala Martinu Hyblerovi, zlatníku, a Marketě, jeho manželce, za 600 kop.

Tento roku 1614. prodal dům zase Dorotě Khromillerové, zlatnici, za 475 kop.

Za války patřil Kateřině Vranské, která jej roku 1649. prodala Samueli Chřeníkovi a Zuzaně, manželce jeho, za 60 kop a ten sfrejmarčil jej roku 1653. s Václavem Paseckým, který ještě téhož roku prodal jej Matěji Protivovi a Kateřině, jeho manželce, za 55 kop.***)

Dům Kutilovský. Dům ten za starších dob Jikavcovský patřil roku 1543. Řehoři z Velvar, který toho roku jej prodal Václavu Brunclíkovi za 200 kop.

V prostřed XVI. století patřil Jiřímu Trnkovi, ku konci pak Václavu Beranovi a manželce jeho, Julianě, kteří jej roku 1591. sfrejmarčili s Tomášem Kutilem, sladovníkem, a Kateřinou, jeho manželkou. Po smrti manželově držela dům vdova Kateřina Kutilka.

Za války byl držitelem domu toho Jan Horaň a když ten roku 1656. byl zabit, připadl dům hraběti, který jej prodal Václavu Vodičkovi.†)

Dům Trautnarovský. Ten dům patřil od roku 1543—1564. Matouši, řezníkovi. Vdova po něm, Jana, provdaná zase za Jiřího Fouska, koupila dům ten roku 1565. od sirotků po Matoušovi a prodala jej po dvou létech (1567.) Albrechtu, řezníkovi, za 315 kop.

Od Jiřího Albrechta, řezníka, koupil dům ten roku 1586. Havel Motyčka s Annou, manželkou svou, za 580 kop. Po smrti Havlově pro-

---

*) Contract. lib. VII. M. 26, O. 13, VIII. H. 13.
**) Contract. lib. VI. G. 17, F. 20, VII. M. 11, P. 13, VIII. D. 11. L. 16.
***) Contract. lib. VI. C. 18, D. 12, VII. M. 149, VIII. C. 1, H. 4, H. 18, L. 17.
†) Contract. lib. VI. A. 8, VII. J. 13, VIII. M. 13.

dali konšelé dům ten ve jménu sirotků Abrahamu Davidovi, šmejdíři (obchodníku v drobném, železném zboží) a Anně, jeho manželce. Od tohoto Abrahama koupila dům ten Žofie Bílková roku 1596. za 600 kop. Po ní roku 1615. držel dům ten Jakub Trautnar s Maruší, manželkou svou. Roku 1638. Anna Trautnarka, manželka Jiřího Čermáka, zdědivši zbořeniště domu toho po tháru svém, Jakubovi, prodala jej Jiříkovi Kozelkovi za 5 kop 30 grošů. Sešlo však nejspíše z trhu a teprv po dvou létech (1640.) koupil jej vzpomenutý Kozelka, musel však 5 kop přidati.*)

Dům Muckovský. Dům ten roku 1558. patřil Anně Hamrové, kožešnici a Matouši, jejímu manželovi, toho pak roku prodali jej Janu, mečířovi, zeti Turkovu a Alžbětě, jeho manželce. Roku 1576. konšelé po smrti Jana, mečíře, prodali dům Václavu Zajíčkovi, hrnčíři a Alžbětě, jeho manželce. Zajíček po roce (1577.) prodal zase ten dům Brožovi Houskovi, jinak Němci a Anně, jeho manželce, za 300 kop.

Po Brožovi (1590.) přešel dům na Petra Karlíka, jinak Vlčka a ten roku 1616. prodal jej Janu Mucovi, jinak Bradatému, cukráři a kramáři a Ludmile, manželce jeho, za 1000 kop.

Po Janu Mucovi ujal se domu primas, Augustin Kosina, manžel Anny, dcery Petra Vlčka a prodal jej roku 1637. Jiřímu Kozelkovi a Anně, jeho manželce, za 100 kop.

Koncem války zbylo z něho zbořeniště.**)

Vedle byl dům Vodvářkovský. Ten patřil roku 1558. Matouši Nožičkovi, který jej roku toho prodal Jiříku Pihavému za 225 kop. Po něm připomíná se Jiří Ujka, ač-li není s ním totožný. Od vdovy po něm, Doroty, koupil dům ten roku 1580. Václav Čachrovský, toho času služebník purkmistra pánů, s manželkou svou Svatou a to za 425 kop. Roku 1587. Marjana jinak Svata, manželka Jana Burdy, jinak Potůčka, prodala dům ten na místě syna Václava, splozeného s Václavem Čachrovským Janu Kouskovi z Velvař, bývalému rektoru školnímu a Anně Lavrinovic, manželce jeho, za 600 kop. Po čtyrech létech (1591.) prodal Jan Kousek dům ten bývalému svému kollegovi při škole Václavu Fabriciovi Čáslavskému, ten pak přijmuv ordinaci na kněze, prodal dům ten roku 1608. Jakubu Vychytilovi a Dorotě, manželce, za 650 kop.

Po Dorotě později Vodvářkové spadl dům ten jako odúmrť na hraběte a ten roku 1640. prodal jej Pavlu Šertovi (Šercovi) a Kateřině, jeho manželce, za 100 kop.***)

Dům Mezlerovský. Dům ten patřil před rokem 1560. Jiříku Dumdalovi a ten jmenovaného roku prodal jej Vítu, šrotýřovi, za 190 kop. Po desíti létech (1570.), jak již vzpomenuto, sfrejmarčil Vít dům tento s Martou Stříberskou a Janem, synem jejím, za dům Ptákův.

---

*) Contract. lib. VI. F. 2. F. 16, VII. G. 20, J. 3, L. 13. VIII. C. 13. Acta curiae LVIII. 22. a 48.
**) Contract. lib. VI G. 7, VII. B. 5, B. 23, VIII. C. 20, G. 19.
***) Contract. lib. VII. D. 16, VII. O. 24, H. 2, J. 10, O. 20, VIII. G. 26.

Po Martě přešel dům ten na Jakuba Voříška (1587.) a po tomto na vdovu Salomenu Voříškovou, která roku 1617. dům ten za 720 kop prodala Danieli Mezlerovi, uzdáři a Anně, jeho manželce.

Když Daniel Mezler na vojně zahynul, vládla domem pozůstalá vdova.*)

Dům Rozumpachovský. Dům ten roku 1555. koupil od Beneše, truhláře, bratra svého, Lorenc, truhlář, za 235 kop, vdova Voršila Petrová, truhlářka, odkázala dům ten Zuzaně Streitové z Varvažova a ta roku 1588. prodala jej za 478 kop Václavu Rozumpachovi, řezníku a Kateřině, manželce jeho. Od tohoto koupil dům ten roku 1611. Tomáš Kokla jinak Hrzina, řezník, s Reginou, manželkou svou, za 1300 kop.

Po Tomášovi přešel dům na dceru jeho, Dorotu, manželku Tomáše Bubovského, měšťana Nového Města Pražského a ta prodala jej roku 1636. Tomáši Hroudovi a Kateřině, manželce jeho, za 320 kop.**)

Dům Fersterovský. Dům ten patřil roku 1563. Duchkovi Hříběti, který jej toho roku prodal Anně Pěkné, mečířce. Po té přešel na Proknu, mečířku, a ta odkázala jej Anně Novodomské z Šimberka, od té pak roku 1592. koupila jej Dorota Šimberková z Rovin, vdova po Janu Novodomském z Šimberka. Od té koupil jej Václav Kobyla a prodal jej roku 1593. Janu Velvarskému, jinak Hodrdovi, a Dorotě, manželce jeho za 604 kopy. Od tohoto koupil dům ten roku 1613. Šimon Celeryn Přibislavský s Alžbětou, manželkou svou, za 605 kop. Roku 1620. prodal Šimon dům ten za 700 kop Jiřímu Fersterovi, kloboučníku, a Kateřině, manželce jeho. Po smrti Fersterově přešel dům na druhou jeho manželku Marketu a ta provdala se zase za Jiřího Grofa.***)

Dům Adloftovský. Dům ten roku 1566. patřil Janu Krupičkovi, od něho pak roku 1571. vyměnil jej Vondra, kožešník. Roku 1591. koupil dům ten Jan Adloft, uzdář, s manželkou svou, Dorotou, od Krištofa Svobody na místě Matouše, pozůstalého po Ondřeji, kožešníkovi, za 700 kop (1722 zl.). Dům ten od kurfirstských soldatův zbořený prodala Dorota Adloftova Jiřímu Grofovi za 15 kop (26 zl.).†)

Vedle byl dům Jednuškovský. Ten roku 1571 patřil Jakubu Psejkovi, krejčímu. po něm roku 1574. Martinu Jednuškovi a po tomto (1591) Václavu Jednuškovi. Za války držel dům ten Matouš Jednuška, jinak Šafránek, malíř.

„Z toho domu když Matouš Jednuška, malíř, který posavad (1656.) v městě Budišíně zůstává a nyní Crocinus (Šafránek) se jmenuje, jest s manželkou a dětmi odešel, r. 1632. soldati kurfirstští ten dům zbořili. Nyní jest zkažený,“ praví kniha šosovní.

Tento Crocinus, aby něco na přilepšenou si vydělal, namaloval na pergamen znak města Slaného a poslal jej z Lužice darem purkmistru

*) Contract. lib. VI. E. 9, G. 15. VIII. D. 17.
**) Contract. lib. VI. C. 9, H. 10, VII. G. 7, P. 17.
***) Contract. lib. VII. J. 28, L. 14, VIII. B. 3, E. 31.
†) Contract. lib. VI. G. 19, VII. J. 24, VIII. G. 9.

pánům a ti mu za práci poslali — tolar, nemohliť, nebožáci, i při nejlepší vůli poslati víc.

Dále byl dům Šmejdířovský, za starší doby zvaný lékařovský. Ten dům roku 1574. Jan Bartošek prodal Tomáši, karníkovi, a Anně, jeho manželce, za 390 kop. Po Tomáši zdědil dům ten Jiří Hrníček, kameník z Nového Města Pražského, a ten jej roku 1595. za 750 kop prodal Matouši Neminovi ze vsi Oven (Humen) a Afře, jeho manželce. Již po dvou létech prodal Nemina dům ten Šimonu, šmejdířovi, a Anně, jeho manželce, za 740 kop.

Za války držel dům ten Václav Ceybík, soukeník, který jej byl od Václava Rona, jircháře, koupil. Po smrti Ceybíkově dostal se manželi Anny, vdovy po Ceybíkovi, Pavlu Vyšatovi.*)

Následuje dům Maňasovský, nazvaný tak po kamenných figurách, které průčelí domu zdobily a posud zdobí. Nazývaliť otcové každou sošku, která nepředstavovala svatého neb osobu historickou, maňas, jménem to utvořeným z latinského slova manes.

Dům ten patřil roku 1564. Anně Maňasce, která roku toho provdala se za rektora školního, Bartoloměje, bakaláře, který odtud zván také Maňas.

Po smrti Anny pojal Bartoloměj roku 1568. pannu, Dorotu Damšovic, za manželku. Roku 1583. zemřel Bartoloměj a nad hrobem jeho postaven na tu dobu stkvělý pomník, který posud na hřbitově Svatotrojickém valně zanedbaný se nachází.

Bartoloměj odkázal kšaftem statek svůj slovutnému konšeli a primatoru, Šimonu Kantorovi Damešovi, patrně příbuznému manželky své, s pominutím bratrů vlastních, Stanislava a Jiřího.

Šimon Kantor zemřel roku 1588. a Johanna, pozůstalá po něm vdova, prodala dům Maňasovský Vítu Vosluchovskému, mlynáři a Martě, jeho manželce, za 925 kop. Vít prodal roku 1597. dům ten svému sousedovi, konšeli Matouši Neminovi a Afře, jeho manželce, za 1000 kop (skoro 2500 zl.).

Po smrti Afry pojal Nemina za manželku Annu, která jej přežila a dům Maňasovský po něm zdědila (1616.). Anna provdala se podruhé za Petra Vlka čili Vlčka, neb také Lykaona, slovutného konšela, po smrti Vlčkově (1629.) provdala pak se po třetí za Martina Lidického. Přečkavši i třetího tohoto manžela, držela konečně dům sama se synem svým, Jiříkem Lidickým.**)

Dům Jeptiškovský. Dům ten patřil v polovici XVI. století (1549.) Janu Procházkovi, roku 1590. prodala jej vdova, Dorota Procházková, s povolením kněze, Jakuba Humpoleckého, faráře v Pcherách. a manželky jeho, Anny, Janu, šrotýřovi a Dorotě, jeho manželce, za 450 kop.

---

*) Contract. lib. VII. A. 5, L. 6, M. 1.
**) Acta curiae L. 96, 207. Kniha smluv C. 19. Kniha smluv svatebních 41. Contract. lib. VII. H. 21, L. 28. Matrika č. II.

Po Janu, šrotýřovi, zdědil dům ten druhý manžel Dorotin, Václav Bulatý, a ten roku 1594. týž dům prodal Janu Veselskému z Roudnice za 650 kop. Po čtyrech létech prodal Veselský dům tento Bartoloměji Jeptiškovi, lazebníku, a Zuzaně, manželce jeho, za 360 kop. Bartoloměj prodal dům ten roku 1608. Janu Kalinovi, mlynáři, a Anně, jeho manželce, za 1100 kop.

Po smrti Janově (1615.) držela dům vdova, Anna Kalinka, po ní Kašpar Domaň a po něm Daniel Jeptiška. *)

Vedle byl dům Schodecký. Ten patřil roku 1590. Matouši Boučkovi, řezníkovi, po něm Janu Špičkovi a Alžbětě, jeho manželce. Roku 1615. sfrejmarčil jej Špička, jak již vzpomenuto, Václavu Makovíčkovi, jinak Chladovi, který po roce (1616.) dům ten prodal Dorotě Schodecké pro syna jejího, Daniele, za 940 kop. Po smrti Danielově vládla domem vdova, Lidmila, a když po smrti její roku 1649. Dorota Nartensová, měštka Pražská a dcera vzpomenuté Lidmily, pozůstalosť prodávala, koupil od ní dům Schodeckých purkrabí Slanský, Viktorin Daniel Alexandr Příbramský, za 200 kop. **)

Dům Dubovský. Dům ten s pivovarem patřil roku 1549. Janu Beranovi, ten prodal jej roku toho Barboře Václavkové. V druhé polovici XVI. stol patřil Jakubu Dubovi, jemuž roku 1586. poručeno, aby na pivovaře komín kamenný postavil. Po něm přešel na Jiříka Duba, nejspíše syna, a od sirotků po Jiřím Dubovi koupil roku 1602. dům ten Matiáš Bílek s Reginou, manželkou svou, za 900 kop.

Za války zůstal bez hospodáře a po požáru zbyla z něho hromada rumu. Dům ten více postaven nebyl a místo daroval hrabě purkrabímu, Viktorinu Alexandrovi, který je k domu Schodeckých připojil. ***)

V rohu před Fortnou byl dům Cáralovský. Dům ten již roku 1549. patřil Janu Cáralovi a v rodině té udržel se skoro sto let. Roku 1594. připomíná se Mikuláš Cáral, za války pak patřil Jiříku Cáralovi, mydláři, a po něm vdově, Dorotě, ku které přiženil se Pavel Šuller, který s manželkou od města odešel. Po smrti jejich, když dědiců se nenacházelo, ujala v dluhu dům ten společnosť mlynářská, pekařská a pernikařská, která jej (1657.) prodala za 15 zl. Jiřímu Zajíčkovi.

„Jest málem ruina," praví kniha šosovní. †)

Posledním u samé Fortny byl dům Mastikovský. Dům ten stával dříve sám o sobě a nad ním šuměla rozložitá lípa, po které od století XV.—XVIII. nazýván býval i „pod lípou."

Roku 1464. patřil slovutnému konšeli Václavu Novinkovi, jehož jméno čteme v nápise na Velvarské bráně a který koupil jej za 40 kop od Důry,

*) Contract lib VII. J. 7, K. 21, M. 23, O. 20. Acta curiae LIII. Při domě tomto nápadně se kolísaly ceny jeho od 900 zl. — 2800.

**) Contract. lib. VIII. C. 12, C. 18, J. 2.

***) Antiquis. lib. Acta curiae LII. Contr. lib. VII. N. 4.

†) Již roku 1491. vyfrejmarčil Jakub Cáral, švec, dům v městě vedle Chlupáčkova a Posledníkova; byl-li to však dům Cáralovský, bezpečně říci nemohu.

sestry Jíry Studenta a Jana Studice, jejího manžela. Roku 1535. koupil ho Vavřinec Mastík, kloboučník, od Jakuba, ševce, za 97 kop.

V rodině Mastíkově zůstal dům ten po šedesát roků a teprv roku 1594. Valentín Mastik s manželkou svou, Lidmilou, sfrejmarčil jej Jiřímu Procházkovi, pernikáři, a Anně, manželce jeho.

Za války patřil dům ten Linhartu Meřnerovi a po něm vdově Kristině Meřnerové. Ta, „když na něm se soldaty kurfirstskými obstáti nemohla, odešla od něho a ti jej zbořili a dříví na štaketle a šance užili. Po její smrti připadl na Kateřinu Vepřkovu a Magdalenu Bernekerovu, dcery. Daniel Vepřek sfrejmarčil ho s Annou Zahrádkovou za dům její spálený a do gruntu zruinirovaný po Matouši Špitalském.“ Tolik vypravuje o osudech domu tohoto za války třicítileté kniha šosovní.*)

Protější stranu domů těchto tvořily v počátku zadě domů z rynku sem zasahajících a teprv na rohu uličky pod Ungeltem stál na místě nynějších dvou domků (čís. 5. a 6.) domek jen jediný, zvaný Kopřivovský.

Domek ten koupil roku 1543. Václav Vyzral od purkmistra pánů za 60 kop. Jedenáct roků splácel Vyzral summu tu a teprv roku 1554. byl zmocněn domku toho. Nástupcem Vyzralovým na domku byl Jan Zelenka, který roku 1574. jej sfrejmarčil s Jindřichem Spuchem, ten pak již po roce (1575.) prodal jej Danieli Gamaritovi z Rovin, majiteli domu do rynku vybíhajícího a to za 400 kop. Ještě téhož roku (1575.) koupil zase dům ten od Gamarita Valentin Pružina, krejčí, s Martou, manželkou svou.

Od syna tohoto Pružiny, Šimona Bartovic, koupil domek ten Bartoloměj Kopřiva, bečvář, s Anežkou, manželkou svou, za 600 kop.

Za války patřil Petru Vlčkovi a po něm zdědila jej dcera jeho Anna, provdaná za Augustina Kosinu.**)

Vedle domku šla vzhůru k rynku ulička. Průchod tento byl soukromý a roku 1566. dovolili konšelé majitelům domů dolejších od Šimona Trnky až po Bartoloměje Maňasa průchod, „ale, aby dvéře vždy byly v pořádku a dobytek tamtudy voděn neb honěn nebyl.“

Za uličkou stály nejprvé vzpomenuté shora chlebné lavice, o kterých však roku 1601. se praví, že tam někdy bývaly. Budovy užívalo se za obecní skladiště a nazývána Smolnice. Dále až na roh ke Kozímu rynečku stály tři domy, Vaydnerovský na rynečku, Běhavých na rohu a Blunkusovský dotýkal se Smolnice. Mezi domem Běhavých a Vaydnerovským byla ulička, kterou chodilo se zad m do domu panského.

Dům Vaydnerovský koupil roku 1608. Jan Vaydtner s Annou, manželkou svou, od Bartoše Švábka za 1300 kop.

Dům Běhavých koupil roku 1599. kněz Jan Vysokomýtský, tehdáž farář Minický, s Alžbětou, manželkou svou, pro sebe a dítky, Daniele,

*) Antiquis. lib. Contract. lib. VII. K. 28. Počátkem XVIII. stol. dům tento rozdělen ve dva (čís. 38. a 39.).

**) Antiq. lib. Contraction. lib. VII. A. 4, A. 17, A. 1, M2. 41.

Annu a Lidmilu, od Jana Hlineckého na místě sirotka po Janu Střelečkovi, za 500 kop. Od paní Alžběty koupili pak roku 1608. dům ten Jan Pomezí, jinak Granc, neb Běhavý, bečvář, a Anna, jeho manželka, za 600 kop.

Dům Blunkusovský patřil koncem XVI. století Krištofu Blunkusovi a po něm synu, Janu Blunkusovi, v jehož jméně na něm hospodařil a pak pro náboženství od něho odešel otčim Janův, Matiáš Votický.

Z těchto tří domů a Smolnice vystavěl roku 1629. hrabě panský pivovar. Vepřek takto o tom vypravuje: Dne 27. března 1629. „bořili domy Jana Vaydnera, Jana Běhavýho, Matiáše Blunkusa a Smolnici a kameny z těch domův hned do gruntův brali a zakládali pivovar a sladovnu, nebo od jmenovaných domův několik loket do rynečku i do ulice se podali. A tak vdělali všecko to kamení do toho pivovaru a sladovny, ano ještě i dvůr Prošovských pod sv. Trojicí zbořili a kamení k týž potřebě odvezli. Dříví a šindel popálili, cihly na klenutí a dlažbu poddaní Smečenští vozili z cihelny Smečenské a krvavě se narobotovali.“ *)

K třetí čtvrti patřily konečně domy od ulice k Fortně až na roh proti děkanství čelem k rynku a do ulice kostelní se táhnoucí.

Prvým byl nárožní dům Ladařovský (čís. 1).

Dům ten roku 1455. koupil od Horše za 60 kop Petr Lopata, náčelník rodiny Lopatů, tehdá ve Slaném slovutné. Od vdovy po Petrovi, Markety, koupil roku 1466. dům ten Jindřich ze Studeněvsi a z Kobylník za 115 kop, prodal však jej téhož roku za tutéž cenu Jankovi, bratranci Petra Lopaty, po kterém zdědil jej Blažek Lopata a ten roku 1490. prodal jej Jiříkovi Klečkovi za 320 kop. Od Doroty Klečkové koupil jej roku 1508. Jan Vyzral za 400 kop, prodal však jej hned Petrovi Knížeti. Od Ofky Knížatky koupil jej roku 1534. Jan Kamenický ze Smečna za 374 kopy a ten sfrejmarčil jej roku 1560. Vavřinci Ladařovi, který na dům svůj přidal 500 kop.

V rodině Ladařů z Varvažova zůstal dům ten až do roku 1620. kdo jej, jak jinde vzpomenuto, od urozené paní Kateřiny Vřidilové z Bilejova, od urozeného Jana Kutnaura ze Sonnensteinu, od urozené paní Kateřiny Zakostelské z Michalovic a v Renčově a od slovutných Jana a Václava Vřidilů, měšťanů Lounských, koupili purkmistr páni za obec města Slaného s lochem, dědinami, vinicí a loukou za 5700 kop.

Dům ten s jiným jměním obci po bitvě Bělohorské skonfiskován. 1623. zastaven a 1638. prodán hraběti z Martinic.**)

Dům Šebestovský (čís. 2). Dům ten patřil roku 1488. Oldřichu Ruothovi, od kterého toho roku jej koupil Jan Náchodský, řezník, za 100 kop. Vdova po Náchodském, Kateřina, prodala jej za 170 kop roku 1494. Šimonovi z Loun, ten pak po dvou létech (1496.) prodal jej zase Václavu, rektorovi, za 210 kop.

*) Kniha smluv F. 4, Contract. lib. VII. M. 14, P. II, P. 2, VIII. F. 20, F. 24.
**) Antiq. lib. Contract. lib. VI. E 5, VIII E. 34,

Po Václavovi dostal se Jindřichu Hořčici, od kterého roku 1499. jej koupila Marketa, vdova po Václavu Vyzralovi, za 204 kopy, ale prodala jej téhož roku Vítu, bakalářovi. Roku 1503. Vít, bakalář, tehdá rychtář, prodal dům ten slovutnému Mikulášovi z Bišic, po němž přešel na Libovické z Libovice a bratří Jakub a Jan Libovičtí z Libovice prodali jej roku 1539. za 200 kop Jindřichu Kramářovi, o čemž jinde zmíněno.

Po Jindřichovi (1570.) zdědil dům syn jeho Vavra čili Vavřinec, zvaný Jindřichovic, vzpomenutý veliký neposeda. Ten roku 1586. s Voršilou, manželkou svou, sfrejmarčili dům ten Janu Šebestovi a Marjaně, manželce jeho. Vdovu po Šebestovi pojal za manželku roku 1607. mistr Jiřík Properator Žďárský, rektor školní, a zasedl na domě jejím.

Po smrti Jiříkově (1627.) připadl dům jeho s celým statkem právem odúmrtním hraběti a ten jej téhož roku 1627. prodal Anně, vdově po Danieli Třeboňském, purkrabí Slanském, při dělení pak statku roku 1642. připadl dům Šebestovský na díl syna jejího, Daniele Třeboňského.*)

Následuje radnice. O domu tomto promluveno jinde a jeho tvar výborně možno seznati z připojeného obrázku města.

Vedle radnice byl dům Konvářovský (čís. 4). Ten patřil roku 1482. Václavovi, synu Jana Valdeka. Přešel potom v majetek obce a ta jej roku 1544. prodala Hanušovi, konvářovi, za 240 kop. Tento srazil si ze summy té dluh obce za cimbál na věž radniční a za roury, ostatek platil až do roku 1559. Po smrti Hanušově asi roku 1566. nastoupil v dědictví Pavel, konvář. a po smrti tohoto asi roku 1586. zůstal vdově, Anně, konvářce, a ta jej roku 1598, jak jinde již vzpomenuto, odkázala k novému chrámu sv. Trojice. S jiným jměním obce připadl i tento dům hraběti a ten jej, zbořený, daroval Augustinu Kosinovi roku 1641.**)

Následuje dům Kamaritovský (Gamaritovský) (čís. 7). Ten patřil ku konci XV. stol. (1482.) Václavu Fresníkovi. Po smrti jeho připadl dům dcerám jeho, Marketě a Anně, z nichž prvá provdána byla za Jiříka Mizeru, bakaláře a písaře radního v Slaném, druhá za Jana Mráze, souseda Litoměřického. Dům připadl jim na polovic a roku 1539. Jiřík Mizera koupil polovičku od švakra a dům spojil.

Tento Mizera byl jedním z nejslovutnějších primatorů města a rady jeho užíváno i v kommissích sněmovních, jako n. př. roku 1558. kde byl za kraj Slanský s panem Vladislavem Bezdružickým z Kolovrat a na Buštěhradě a s Jetřichem z Reychu a na Srbči v kommissí k napravení zřízení zemského a práv.

Jiřík Mizera zemřel rohu 1564. a vdovu po něm, Marketu, pojal za manželku mistr Erhart, tehdáž písař radní v Mostě a ten hospodařil na domě až do roku 1568., kde dědička jeho, Kateřina Mizerovic, provdala se za Daniele Kamarita z Rovin, měšťana Pražského.

---

*) Antiq. lib. Contr. lib. VII. G. 11, VIII. F. 13. Kniha smluv svatebních 166.
**) Antiq. lib. Acta curiae LIV. Contr. lib. VI. A. 21, VIII. G. 30.

Tento Daniel byl vydařené kvítko své doby, jak i jinde vzpomenuto, tak že byl až od konšelů vzat pod rukojmí a těmto rukojmím, Janu Steklému, Václavu Sachanovi a Matěji Fartáčkovi roku 1575. dne 16. září poručeno, aby do slunce západu 50 kop zaplatili, poněvadž Daniel u Vavřince Ladaře se nepokojně choval.

Kamarit zemřel za moru roku 1582. Vdova po něm, Kateřina, vdala se roku 1585. za Jana Vojnu a po smrti jeho za Matiáše Samuelovic, který tudíž zván také Kamarit, a ten hospodařil na domě ve jménu dcery Kamaritovy, Lidmily, od roku 1606. provdané za Jana Theodora, jinak Sixta z Ottersdorfu. Teprv roku 1616. po smrti Kateřiny Kamaritky sveden Jan Theodor na dědictví.

Když pak Lidmila s manželem pro náboženství od města a ze země odešla, připadl dům právem odběžným na hraběte a ten roku 1630. prodal jej Zachariáši Vejdovi z Bezděkova, regentu svému, s dvorem na předměstí a s dědinami za 3000 kop.*)

Následuje dům „u Černého Koně“ (čís. 8). Dům tento patřil v polovici XVI. století (1553.) Janu, kotláři, a po něm (1563.) Jiříku, bakaláři, který na rozdíl od Mizery zván byl Valva. Roku 1563. koupil dům ten od Jiříka Valvy a syna jeho, Matouše Valvina z Rottenfeldu, Jan Ferber s manželkou svou, Márketou, za 810 kop.

Po dvou létech (1565.) prodal jej Ferber Matoušovi Kundrathovi, kupci. Tento však nemoha platiti, přenechal dům v dluhu Norimberčanům, od nichž jej ujal roku 1572. Valentin Rost z Mostu s Annou, manželkou, za 950 kop.

Od toho přešel na Mikuláše Kubu a po něm na vdovu, Annu Trnkovou, matku to Václava Hanžburského.

Roku 1611. prodal zděděný dům Václav Hanžburský Tomáši Třískovi za 2500 kop. Trh však zrušen a roku následujícího (1612.) prodal Václav dům ten Matouši Rychlíkovi a Anně, jeho manželce. Vdova po Matoušovi, Anna, a syn její, Jakub, prodali dům r. 1622. Janu a Dorotě Vranským.

Ještě roku 1641. nebyl dům ten, ač již v druhé ruce se nacházel, doplacen ani dědicům po Václavu Hanžburském.

Roku 1645. sfrejmarčila dům ten Dorota Vranská s dětmi svými, Pavlem a Kateřinou, za dům Horovský Samueli Krucigerovi.**)

Vedle byl dům Mandelkovský (vystupující část čísla 9.)

Ten roku 1553. Šimon Blovský koupil od Jana Hlada a Martina, jeho syna, za 300 kop a sfrejmarčil jej roku 1561. s Janem Ferberem za dům jeho. Šimon přidal 600 kop. Po dvou létech Jan Ferber a Marketa, jeho manželka, koupivše dům sousední, Černokoňovský, prodali prvý Matouši, písaři a Anně, jeho manželce, za 450 kop.

*) Antiq. lib. Acta curiae L. 109, 206, 209, LII. Kniha smluv svatebních 15. Matrika č. I. Contract. lib. VIII. C. 19, J. 27. Sněmy České III. 34.

**) Contract. lib. VI. F. 3, E 22, H. 6, VII. B. 26, VIII. F. 1, G. 18. Acta curiae LIV., LV. LVI. 370. LVIII. 74. 156.

Mezi domem tímto a následujícím táhla se do ulice dolejší ulička příční a k té roku 1570. dal Matiáš se sousedem Burdou dvéře udělati.

Po Matiášovi vládla domem vdova Anna a po ní 1577. Petr Kršek, po kterém dům zván také Krškovským. Po Krškovi patřil Janu Klanovi, měšťanu Starého Města Pražského, který jej roku 1582. prodal Jakubu Drnovskému a Lidmile, jeho manželce, za 550 kop. Když Drnovský bez potomstva a posledního pořízení zemřel, táhl se k jeho jmění jakožto královské odúmrti cís. rychtář, konšelé však dokázali, že Drnovský byl poddaným jejich, člověkem poddanosti nesproštěným a nevyhostěným, že tedy jim patří nápad. Ve při s komorou královskou zvítězili a roku 1601. koupil od nich dům Drnovský Jan Mandelka s Kateřinou, manželkou svou, za 1400 kop (skoro 3500 zl.).

Mandelka dům ten znovu postavil.

Za války Jan Mandelka pro náboženství od města odešel a dům jeho zůstal na mnoho let pustý a bez hospodáře, neb se ho žádný ujíti nechtěl. Roku 1652. Benedikt Encman, pekař, pojav za manželku Kateřinu, vnučku Mandelkovu, dceru Bohuslava Šoltyse z Felsdorfu, domu se ujal a byt si v něm spravil, ale roku 1654. týž zase dům opustil a do Munciťaje se odstěhoval.*)

Dům Zlatníkovský (ustupující část čísla 9.) Dům ten koupila roku 1541. Anna, stará rychtářka, za 80 kop, její syn, Václav starého rychtáře, prodal dům ten roku 1567. Tomáši Burdovi za 300 kop.

Roku 1586. Martin Tyc Gerlický (Zhořelecký). zlatník, s Alžbětou, manželkou svou, koupil dům ten od Jana Potůčka, ve jménu dítek splozených s Markytou Burdovou, za 700 kop. Od Alžběty, zlatnice, koupil roku 1612. dům ten soused vedlejší, Jan Mandelka. Koupiv dům tento, žádal, aby i na něm mohl užívati várky, jako na domě sousedním, to mu však nedovoleno a jen z lásky, že dům první postavil, dovoleno mu užíti várky jedné. Mandelka ohlásil, že k J. M. C. bude rekurovati a tu poručeno mu, aby jeden z domů prodal. Proti tomu bránil se Mandelka tím, že ukazoval ke sládkovi ve Strašecím, který prý má půl města. Dům mu ponechán a on jej roku 1623. dal dceři Anně Marii, když tato toho roku se provdala za Bohuslava Šoltyse z Felsdorfu.

Po smrti Šoltysově provdala se vdova za Havla Rakovnického a s ním roku 1649. dům Zlatníkovský prodala Zikmundu Hassildtovi, hraběcímu bečváři, za 130 kop.**)

Následuje dům Horovský (č. 10.) Dům ten roku 1544. koupil Václav Blovský od Doroty Smětivé a Kateřiny Stračky, matky její, za 205 kop. Od Doroty Blovské koupil dům ten roku 1593. Jan Uryje, jinak Hora.

---

*) Contr. lib. VI. E. 14, E. 22, VII. E. 20. P. 22. Acta curiae LI. LV. Kniha smluv XVI. H. 7.

**) Antiq. lib. Contr. lib. VI. F. 19, VII. G. 22, Acta curiae LV. Kniha smluv svateb. XX. 2.

Po šesti létech (1599.) koupil jej Jan Průša od Šimona Okrašovského, poručníka sirotků Kateřiny, Matěje, Bartoloměje a Jakuba po Janu Uryjovi za 1300 kop.

S dcerou Jana Průšy, Dorotou, dostal dům ten Samuel Kruciger, kantor školní, a ten roku 1645. sfrejmarčil dům tento za dům „u Černého koně“ s Dorotou Vranskou. Kruciger přidal viničku a 56 kop.*)

Vedle byl dům Kandidulovský (č. 11.) Dům ten roku 1544. koupil od Jiřího, kloboučníka, Ondřej Spuch, vinař, za 114 kop. Po Ondřejovi zdědil dům Jindřich Spuch a ten dům zděděný roku 1574. strejmarčil Janu Zelenkovi za domek pod Ungeltem. S vdovou po Zelenkovi dostal dům ten bakalář, Modest Veselský a ten jej roku 1600. prodal někdejšímu svému kollegovi, Janu Bílkovi, jinak Kandidulovi a Anně, manželce jeho, za 1300 kop. Bílek zemřel roku 1610. a dům zůstal vdově, Anně, a dcerám, Kateřině a Alžbětě.

Roku 1622. dána jest Kateřina za manželku Jakubu Uryjovi, který na něm přestál válku.**)

Následuje dům Tyčkovský (č. 12.) Dům tento byl od dávna sídlem a majetkem slovutné rodiny Tyčků.

Roku 1526. patřil Janu Tyčkovi, krejčímu, roku pak 1547. koupil jej od sirotků po nebožtíku Janu Tyčkovi Martin Tyčka za 200 kop. Roku 1584. připomíná se na domě tom Kateřina Tyčková, kterou toho roku za manželku pojal bakalář Petr Radnický, který odtud zván Tyčka.

Za války patřil Magdaleně Tyčkové, emigrantce.

Po ní na přímluvu Jiřího Adama dostal jej od Maxmiliana Valentina syn Magdalenin, Václav starší Pelargus, emigrant, s nařízením, aby ho do roku 1651. prodal.

„Prodati ho však nemohl, jsouc zbořený,“ praví kniha šosovní.***)

Vedle byl dům Lautrpachovský (č. 13.) Dům ten koupil roku 1526. Jan Martinek, švec, od Markety Petříkové za 76 kop, roku pak 1549. koupil ho Jiří, mlynář z Břešťan od Matouše, krejčího, a Anny, jeho manželky, na místě sirotků po Martinkovi, prvém manželi Anny, za 248 kop. Dům ten přešel potom na rodinu Bilinských a roku 1600. od Jiříka Bilinského koupil jej za 1000 kop (skoro 2500 zl.) Jiří Lautrpach, branný v bráně Lounské, s Dorotou, manželkou svou. Roku 1621. sfrejmarčil Lautrpach dům ten Jakubu Kalinovi a Kateřině, manželce jeho, a ti po dvou létech (1623.) prodali dům ten Michalovi Kamenickému, bednáři, a Anně, jeho manželce, za 1000 kop.

Po odejití těchto majitelů pro náboženství od města a ze země byl dům od soldatův kurfirstských zbořen, „tak že se v něm bydliti nemůže,“ praví v roce 1656 kniha šosovní.†)

---

*) Contract. lib. VI. A. 23, M. 22, Kniha smluv XVI. G. 13. Acta curiae LIII.
**) Contract. lib. VI. A. 11, B. 18, H. 12, VII. M. 33. Acta curiae LVI. 374.
***) Contract. lib. VI. B. 18.
†) Antiq. lib. Contr. VI. B. 26, VII. M. 31, VIII. E. 41, F. 7. Acta curiae LIV.

Posledním na rohu ze všech největším a nejpěknějším, s krásným arkýřem jak na obraze z roku 1602. vidno, byl dům Modletický (č. 14.)

Dům ten patřil slovutné v dějinách města rodině Antošů. Již roku 1518. Ondřej, syn Antošův vyměnil jej od Jana Vyzrala.

Roku 1549. patřil Janu Antošovi, kantoru. Jeho nejspíše nástupcem na domě byl slovutný Václav Antoš, bakalář, konšel a konečně J. M. C. rychtář, o němž shora hojná zmínka.

Tento Václav Antoš vedle jiných hojných nemovitostí držel dům ten až do své smrti roku 1587. a on jej také tak pěkně postavil. Monogram jména jeho W., ligaturu jakous ze slova Antoš, jakož i letopočet stavby, rok 1578. možno posud spatřiti nad růžicemi ozdobeným portalem. S vdovou Václavovou, Annou, přešel dům na druhého jejího manžela, Viléma Modletického, o kterém také jinde šíře jest zmíněno.*)

K domu tomuto patřil pivovar na protější strané ulice, o němž zmíněno při domě Kozákovském. Pivovar ten koupil roku 1536. Ondřej Antoš od Jana Stříberského s výminkou, aby na dvoře břečky a zbytečného smradu neměl.

Po smrti Vilémově (1616.) zůstal dům Kateřině Modletické, od které dostal jej Jan Brikcí z Cimperku, její synovec, za dědictví, které ona byla utratila.

Po Brikcímpřešel na vdovu po něm, Annu.

Poněvadž vše, co od dřeva bylo, od soldatův kurfirstských popáleno est, ona Anna Brikciová toliko v jednom sklepě velmi nebezpečně byt má a pro velikou chudobu jej vyzdvihnouti nemůže," praví nám kniha šosovní z roku 1656.

Tím skončili jsme obchůzku třetí čtvrti, o které pravil jsem, že byla nejlépe zachována a přece i tu mezi 36 domy sousedskými nalezli jsme šestnáct domů zbořených. O nějaké opravě neb stavbě ve čtvrti této se nemluví, vyjímaje stavbu hraběcího pivovaru.

Nejvíce spuštěna byla čtvrť čtvrtá mezi Fortnou a branou Lounskou se rozkládající. Obsahovala tři skupiny domů, a sice řadu podél hradeb od jedné brány k druhé, skupinu mezi ulicemi Širokou, Soukenickou a Růžovou a skupinu od předešlé posléz jmenovanou ulicí oddělenou.

Vzpomenutá řada obsahovala tenkrát dvacet domů na místě nynějších dvaadvaceti (čís. 43.—62. a 97.—98.)

Prvým u Fortny byl nárožní dům Milotovský. Ten dům patřil roku 1574. Martinu Beranovi, od kterého jej toho roku koupil Ondřej Stárek, krejčí, za 340 kop.

Ten prodal jej roku 1602. Danieli Filipovi a Anně, jeho manželce, za 1200 kop.

---

*) Václav Antoš do rodiny Antošovské nejspíše se přiženil, přišed do Slaného ze Selčan, nebo v kšaftě svém odkázal po 10 kopách Tomáši, bratru, Anně, Regině a Voršile, sestrám, do města Selčan. Bratr jeho vlastní, Pavel Cibulka dostal 30 kop. Kniha smluv V. D. 5.

Za války patřil Janu Milotovi a po něm vdově, Anně, která provdala se zase za Jana Hořčici a ovdověvši podruhé, prodala dům ten r. 1651. Vítu Kolibalovi, pekaři.*)

Vedle byl dům Rukavičkovský. Ten roku 1505. koupil od Mikuláše Mistříkova Jan Valentinův za 62 kopy. Roku 1546. držel dům ten Jiří, bakalář, a ten prodal ho v roce tom Václavu Štefkovi, tkalci, za 210 kop. Od sirotků po Štefkovi koupila jej roku 1552. Mandalena Klechová pro syna Jana. Od této koupil jej roku 1569. Martin Rukavička za 330 kop. Po smrti Martinově připadl Kateřině Rukavičkové a po té Janu Rabskému, který jej roku 1622. za 1000 kop prodal Matiáši Černickému, t. č. branném v bráně Pražské. Roku pak 1651. Jakub Rabský a Daniel, bratr, synové Jana Rabského, Daniel Vepřek a Kateřina, manželka Matiáše Břečky, prodali dům po Matiáši Černickém, emigrantovi, zbořený, Vítu Kolibalovi za 20 zl.**)

Třetím byl dům Kohoutovský, který vystupoval do ulice, tak že tvořil roh neboli kout. Dům ten patřil roku 1491. Vojslavu ze Šlapánic, který jej toho roku od Víta Housky za 62 kop koupil. Roku 1542. koupila dům ten Anna Kohoutka od Anny Bakalářovy za 120 kop. Po Anně drželi ten dům Jan Kohout (1546.), Anna Kohoutka (1552.), Lidmila Kohoutka (1569.), a počátkem XVI. stol. Marta Kohoutka, po kteréžto poslední roku 1620. dům ten koupil Šimon Celerýn s Alžbětou, manželkou svou, za 900 kop.

Trhová tato smlouva na rozkaz knížete z Lichtenstejnu dne 9. června 1624. zrušena a vymazána, dům připadl hraběti a ten roku 1637, prodal jej Vítu Hollovi za 150 rýnských. Po roce prodal Vít dům ten za 150 kop Janu Cynkovi a Kateřině, jeho manželce.***)

Vedle byl dům Křtěnkovský, nazvaný tak po Křtěnu, sladovníkovi, který jej roku 1473. koupil od mistra Jana a Petra, bakaláře, bratra jeho, za 40 kop.

V rodině té zůstal dům nejspíše po celé XVI. století, připomínáť se po celé to období jen jednou majitel toho domu totiž Duchek, pivovarník k létu 1543.

Počátkem století XVII. držel dům ten Ondřej Stárek, jinak Studnička Křtěnkovský a po něm Václav Blovský, který jej roku 1619. prodal Jiřímu Vokáčovi za 1100 kop (2500 zl.)

Tento Jiří když „pro výstupky od města ušel," zůstal dům „pustý a proto k takové ruině přišel, že se v něm bydleti nemůže," vypravuje kniha šosovní.†)

Následuje dům Hanzlovský. Ten patřil roku 1586. Marketě Hanzlové, manželce Jana Noska, kterému byla tak něžnou manželkou, že od

*) Contr. lib. VII. A. 6, N. 2, VIII. J. 12. Dům tento jako protější Mastíkovský rozdělen nedávno ve dva (čís. 43. a 44.)
**) Antiq. lib. Contr. lib. VI. B. 12, C. 15, G. 1, VIII. E. 50.
***) Antiq. lib. Contr. lib. VIII. E. 32, G. 21, G. 24.
†) Antiq. lib. Contract. lib. VIII. E. 13.

purkmistra pánů jí učiněno přátelské napomenutí, aby s manželem svým náležitě křesťansky a manželsky nakládala a jej v uctivosti měla.

Paní Marketa zemřela asi roku 1602. a sice bez potomstva a dům přešel na obec, tu pak ho toho roku od purkmistra pánů koupili Havel Pasecký a Alžběta, manželka jeho, za 1000 kop.

Roku 1616. vyměnili si dům ten Jan Hruška, jinak Teyvl a Marketa, manželka jeho. Po smrti Hruškově dostal se druhé jeho manželce, Dorotě, která provdala se za Jana Petruželku, který na něm válku přetrval.*)

Následuje dům Sulivovský. Náležel roku 1597. Adamu Zachaři a Voršile, jeho manželce, ti pak jej roku toho sfrejmarčili, jak vzpomenuto, za dům Zachařovský Janu Orabinovi.

Nástupcem Janovým byl Jiřík Smetana, jinak Bradavička, nebo Orabina, řezník, nástupcem pak tohoto byl Jiřík Suliva. Po smrti tohoto když roku 1641. dědicové se o statek podělili, připadl dům tento na díl vdovy Reginy, která potom pojala za manžela Jana Radnického.**)

Vedle byl dům Jeptiškovský. Ten patřil do r. 1566. Ondřeji, zvoníkovi. Vdova po Ondřeji, Marketa, vdala se roku toho za Urbana, sukcentora, a po něm patřil opět vdově, Marketě, shora vzpomenuté nápadnici učitele Václava, která nekalé pověsti požívala. Dědičkou její byla Lidmila Okrašovská, která dům ten roku 1608. prodala Bartoloměji Jeptiškovi, lazebníku, a Zuzaně, jeho manželce, za 450 kop.

Po Bartoloměji hospodařila na domě vdova, Zuzana, a pak syn jejich, Jindřich Jeptiška. S vdovou po Jidřichovi, Dorotou, dostal se druhému jejímu manželi, Samueli Krucigerovi.***)

Následuje dům Škrtilovský. Ten roku 1558. patřil Mastíku, vinopalovi, roku pak 1570. koupil ho od Kateřiny, sestry někdy Anny Mastíkové, vinopalky, za 360 kop Martin Průša z Haltýřův, zvaný také Škrtil. Od vdovy po Martinovi, Alžběty Škrtilky, koupil roku 1614. dům ten Krištof Lebr, truhlář, s Annou, manželkou svou, za 514 kop. Roku 1617. pojala vdova po Lebrovi, Anna, za manžela Eliáše Machaonia, varhaníka, o němž jinde hojná zmínka.

Za vpádu Saského Eliáš nemoha na domě obstáti, opustil jej a tu „rozbořen jest od soldatův, potom tak dalece spustl, že nyní (1656.) téhož domu toliko hromada rumu pozůstává," praví nám kniha šosovní.†)

Vedle byl dům Vskočdopolovský. Ten patřil roku 1558. Matějovi Balasovi a po něm nejspíše vdově, Marketě Balasce, po které dům ten zdědil Jiří Balas, snad synovec Matějův. Jiřík, jak již vzpomenuto, sfrejmarčil dům ten za dům Viktorinovský v rynku s Jiříkem, synem Václava, starého rychtáře.

*) Contract. lib. VII. M. 49, VIII. B. 17. C. 16. Acta curiae LIII. LIV.
**) Contr. lib. VII. M. 2.
***) Contr. lib. VII. O. 25,
†) Contr. lib. VI. G. 14, VIII. B. 19, Matrika č. I.

Jiřík, zvaný také Viktorinek, prodal dům ten roku 1607. Ondřejovi Vskočdopole, kováři, a Anně, jeho manželce, za 650 kop.

Po smrti Ondřejově dostal se dům druhé jeho manželce, Marii, o které praví kniha šosovní, že v domě tom „v jednom sklípku velmi nebezpečně bydlí, však že jest žena věkem sešlá, nuzná, žádného obchodu nemající a toliko z almužny žebrotou živa.*)

Dům Břečkovský. Ten roku 1561. Pavel Vojnův koupil od Jiříka Psíka za 325 kop, po čtyrech létech pak (1565.) prodal jej Jakubu Holatovi za 400 kop, ten pak po dvou létech (1567.) prodal jej Samueli, kožešníkovi, za 415 kop. Po smrti Samuelově koupil jej roku 1584. Jiřík Škoda a Anna, jeho manželka, za 450 kop. Ani v rukou Škodových dlouho nebyl a roku 1600. koupil dům ten od Jiříka Bartovic Jan Břečka s Marjanou, manželkou svou, za 680 kop. Po Janu Břečkovi zdědil jej syn Matiáš, nejprv hraběcí kuchlmistr, pak hejtman. Matiáš přestál v něm válku a po smrti jeho připadl vdově po něm, Kateřině, sestře Daniele Vepřka.**)

Vedle byl dům Kobylovský, nazvaný tak po Michalu Kobylovi, který dům ten roku 1557. prodal Petru, truhláři, za 203 kopy. Od Doroty, vdovy po Petru, truhláři, koupili roku 1586. dům ten Jan Beranik, mlynář, a Regina, manželka jeho, za 475 kop.

Po smrti Jana Beraníka roku 1616. koupili dům ten Václav Kobyla a Dorota, jeho manželka, za předešlou kupní cenu 475 kop (přes 1100 zl.). Vdova po Kobylovi přečkala na něm požár a prodala roku 1636. zbořeniště Matiáši Břečkovi za 6 kop (necelých 15 zl.).***)

Následuje dům Blovský, Ten patřil roku 1557. Jiříkovi, knapovi, po něm Janu Pateři, kožešníkovi, který jej roku 1562. prodal Pavlovi, truhláři, za 238 kop.

Když zemřel Pavel, truhlář, zvaný také Stejskal, prodali purkmistr páni roku 1586. dům ten na místě vdovy, Marjany, dcery Mikuláše Krušiny a sirotků, Václava a Matouše, Janu Blovskému, solákovi, a Dorotě, jeho manželce, za 400 kop.

Po smrti Janově provdala se vdova, Dorota, za Blažeje Laňku a ten s pastorkem svým, Václavem Blovským, prodal dům ten Jakubu Smutnému a Alžbětě, jeho manželce.

Když Jakub i Alžběta pro náboženství od města odešli, daroval roku 1642. hrabě dům ten pohořelý a v rum obrácený, Matiáši Břečkovi. Po smrti tohoto koupil místo domu toho od hraběte Tomáš Radnický. †)

Dům Bradáčkovský, nazvaný tak po Jiřím, synu Bradáčkovu, který dům ten roku 1539. koupil od purkmistra pánů na místě sirotků po Vítu Holubovi za 60 kop.

---

*) Antiq. lib. Contract. lib. VI. M. 12. VII. O. 18. Acta curiae LIV. Že Jiřík synem Matěje Balasa nebyl, vidno ze zprávy z roku 1597. kde Šimon Blovský a Tomáš Kučera, měšťané, svědčí Jiříku Balasovi, primatoru, že jeho rodiče, Štěpán z Nedětovic a Dorota, z manželského lože měli syny, Jiřího, Jana a Matěje.

**) Contr. lib. VI. E. 9, F. 9, F. 22, VII. F. 14, M. 33.

***) Contr. lib. VI. D 14, VII. G. 17, VIII. C. 17, G. 16.

†) Contr. lib. VI. E. 16, VII. G. 24, VII. F. 6, H. 1. Memorabil. III.

Jiřík držel dům přes třicet roků a dědičkou jeho byla dcera, Marketa, která se roku 1570. provdala za bakaláře, Jana Baštariusa, po kterém dům ten zván také Baštariusovský. Po bakaláři Janu jmenuje se roku 1586. majitelkou Anna Bradáčková a roku 1608. Maruše (Marketa) Baštariuska. Ta na něm přetrvala válku a dědicem jejím byl její vnuk, Daniel Brožovský. Dům „jsouce ohněm zkažený, na takovou zkázu přišel že se v něm bydleti nemůže," praví se roku 1656.*)

Následuje dům Koničkovský. Ten patřil roku 1539. Mikuláši Kličkovi, od vdovy po něm, Markety Kličkové, koupil jej roku 1552. Jan Moravec a Regina, manželka jeho, za 200 kop. Roku 1585. koupil jej od Adama Moravce a Reginy kněz, Jakub Humpolecký, t. č. farář Pcherský, za 550 kop. Roku 1608. držela dům ten Anna Koničková, která jej toko roku zaměnila Hansovi Henningerovi, sedláři, a Zuzaně, jeho manželce. Když pak Henninger s manželkou a přáteli pro náboženství od města a ze země odešel, a žádného nebylo, kdo by se domu ujal, „v takovou ruinu přišel, že se v něm bydleti nemůže," čteme v knize šosovní.**)

Vedle byl dům Mitisovský. Dům ten patřil aspoň od roku 1547. až 1570. Jakubu Květoňovi, po něm připomíná se majitelem (roku 1585.) slovutný konšel, Felix Sartor (Šťastný, krejčí) a po něm Alexandr Albin (1608.), ten pak roku 1618. dům ten prodal Janu Mitisi Velvarskému a Kateřině, jeho manželce, za 1800 kop (přes 4400 zl.)

Od Jana Mitise koupil zase dům ten Jiří Potepský, jinak Čížek, mlynář, a Kateřina, manželka jeho, za 1900 kop.

Dům ten po odchodu Jiřího s manželkou do vyhnanství „zůstavši pustý, ohněm zkažen jest." ***)

Za domem Mitisovským v koutě stál dům Zumrovský. Dům ten patřil roku 1550. Pavlu Patočkovi, po čtyrech létech (1554.) Petru, pláteníkovi, a roku 1562. prodal jej Jiří, pláteník, Martinu, mydláři, za 445 kop. Martin prodal jej zase roku 1570. Broži (Ambroži) Zumrovi, brannému v Lounské bráně, za 535 kop. Od Jiříka Chrudimského, jinak Zumra, koupil dům ten roku 1616. Jiří Trčka, hrnčíř, s Voršilou, manželkou svou, za 1220 kop. Po Jiřím zdědila jej dcera, Dorota, a její manžel, Vít Fiala.†)

Následuje dům Žďárkovský. Ten roku 1550. prodal Jan Tůmovic, sladovník, Martě Nohelce za 120 kop. Od této koupil jej roku 1554. Jan, zlatník, za 200 kop. Od vdovy po Janovi, Apoleny, koupil dům ten roku 1572. Petr Pondělíček, krejčí s Dorotou, manželkou svou, za 330 kop. Od sirotků po Petrovi koupili roku 1581. jej Petr Kavka, krejčí, a Dorota, jeho manželka, vdova po Pondělíčkovi, za 450 kop. Od Petra Kavky

*) Antiq. lib. Kniha smluv svateb. 56.
**) Contr. lib. VI. C. 15, VII. G. 4, O. 28.
***) Contr. lib. VI. B. 16, VIII. E. 10, E. 46.
†) Contr. VI. E. 20, G. 11, VIII. C. 15.

koupili jej roku 1586. Ambrož Vojtíšek a Apolena, manželka jeho, za 600 kop. Po Vojtíškovi přešel na Víta Holla, bradýře, (1603.) a po něm na Jiřího Ždárka.

Po něm ten dům, spálený „a nyní (1656.) toliko místo dostala Anna Samsonka od Jana Blovského, syna po dceři téhož Žďárka," praví kniha šosovní.*)

Vedle za domem nárožním byl dům Laňkovský s pivovarem. Dům ten roku 1552. prodala Kateřina Benešovic Felixi Sartorovi za 300 kop. Od něho koupil jej roku 1579. Jiří Vychytil za 550 kop.

Od vdovy po Vychytilovi, Reginy, koupili dům ten Václav Kobyla, mlynář, a Marjana, jeho manželka, za 1400 kop. Od Kobyly koupili jej roku 1603. Jan Mandelka a Kateřina, jeho manželka, za 1600 kop. Roku 1611. koupili jej od Mandelky Blažej Laňka a Dorota, jeho manželka, za 1900 kop.

Blažej přetrval na něm velkou část války a daroval jej pak, spálený, Janu Samsonovi.**)

Na rohu do ulice k bráně Lounské stál dům Gelazinovský (čís. 97.). Ten patřil roku 1529. koláři Rukovi a po něm (1548.) Anně Staré Ruce, roku pak toho koupil dům ten od ní Arnošt, mečíř, za 235 kop. Od Jana, nejstaršího ze sirotků po Arnoštovi, mečíři, koupil dům ten Jiří Křižan, manžel Anny, vdovy po Arnoštovi, za 440 kop. Roku 1578. provdala se Anna po třetí za Jindřicha, kustosa školního, který roku 1601. dům manželčin prodal za 1450 kop Matouši Rychlíkovi a Anně, jeho manželce. Matouš Rychlík pak sfrejmarčil ten dům s Janem, malířem, za dům v rynku, zvaný Mauzerovsky. Jan, malíř, zvaný také Svícník, prodal dům ten roku 1621. Danieli Gelazinovi, písaři radnímu, a Lidmile, jeho manželce, za 1400 kop.

„Ten dům, když Daniel Gelazin, jsouc propuštěn z poddanosti tehdáž zástavní, do města Litoměřic se dostal, zůstal pustý a nyní (1656.) po ohni v rum obrácen jest," vypravuje kniha šosovní.***)

Za domem tímto u samé brány Lounské byl dům Čapkovský (čís. 98). Dům tento patřil roku 1529. Tomáši, sladovníkovi, ten pak jej toho roku prodal Janu, koláři, za 130 kop. Roku 1548. patřil Matiáši Čapkovi a po něm Marjaně Čapkové, která se roku 1579. provdala za Jakuba Volínského. Po smrti manželově (1587.) hospodařila na domě sama a prodala jej konečně roku 1610. zeti svému, Václavu Linhartovi, Novoměstskému, do Slaného z Mělníka se přistěhovavšímu, za 1400 kop (přes 3400 zl.). O dalším osudu domu toho zmíněno šíře jinde.

„Nyní hromada rumu," praví o něm kniha šosovní.†)

---

*) Contr. lib VI. 6. 30, C. 22, G. 24, VII. E. 9, G. 23.
**) Contr. lib, VI. C. 11, VII. D. 1, L. 21, N. 11, P. 23. Acta curiae LIV. Kniha smluv 158.
***) Contr. lib. VI. B. 21, G. 20, VII. M. 35. P. 25, VIII. E. 44.
†) Antiq. lib. Contr. VII. P. 14.

Ve vzpomenuté větší skupině stálo po jihozápadní straně ulice nyní Lounské tehdá jako nyní devět domů.

Prvým na rohu proti domu Gelazinovskému byl dům Moravcovský (čís. 96). Za starší doby zván byl Patočkovským po Petru Patočkovi, který dům tento roku 1469. daroval synovcům svým, Martinu a Benešovi, synům Jana z Trpoměch.

Ještě roku 1543. majitelem jmenuje se Václav Patočka. Druhého jména se dostalo domu tomu po Adamu Moravcovi, jemuž dům ten aspoň od roku 1585—1596. náležel. Po Adamovi vládla domem tím vdova Anna, která se ještě roku 1611. připomíná.

Roku 1614. koupili dům ten Mikuláš Pytel a Dorota, manželka jeho, od Jiřího Černého a Voršily, jeho manželky, za 1300 kop.

Po Dorotě Pytlové zůstal ten dům spálený a když se ho nikdo neujal, v rum obrácen jest.*)

Vedle byl dům Vojnovský (čís. 95). Ten patřil roku 1473. Vaňku, krejčímu, roku 1484. Janu Oštěpovi (Vostěp, Voštip), který si jej toho roku vkládá do kněh po manželce své, Martě. Počátkem stol. XV. (1506.) patřil Havlu Oštěpovi, po němž odúmrtí připadl obci a purkmistr páni prodali jej roku 1543. Martinu Vojnovi.

Po Martinu Vojnovi zůstali synové, Pavel, Prokop a Václav.

Václav dostal podíl v dědictví po Filipu, pekaři, tuším thánu, dům Vojnovský připadl po smrti Martinově (1565) Pavlu a Prokopovi.

Prokop zemřel hned za otcem a Pavel, strýc a poručník pozůstalých sirotků Prokopových, Petra a Voršily, speněžil jejich podíl, tak že dům zůstal samotnému Pavlovi.

Když Pavel asi roku 1570. zemřel, provdala se vdova, Regina, za Víta Sádlo, řezníka, který odtud zván Vít Vojna, a ten hospodařil na domě až do plnoletí synů Pavlových, Jana a Jiříka.

Jan stal se roku 1584. mladším písařem radním a zemřel roku 1596. aniž by po sobě potomků byl zanechal. Dům připadl na samotného Jiříka Vojnu, písaře radního a pak primatora.

Jiřík přiženiv se na dům Psíkovský, prodal roku 1613. rodinný dům Vojnovský Ondřeji Felčovi, soukenníku z Lipého, a Dorotě, jeho manželce, za 1350 kop.

Po Ondřeji Felčovi zůstal dům spálený Dorotě Malinové, dceři jeho, „kterážto majíc na předměstí chalup s Janem Malinou, manželem, kožešníkem, dům od ohně zkažený, do gruntu spustila tak, že se v něm bydliti nemůže,“ praví se k roku 1656. ve knize šosovní.**)

Následuje dům Šoltusovský (čís. 94). Ten patřil roku 1484. sousedu Ježkovi, koláři, a po něm nejspíše vdově po něm, Kateřině Ježkové, která jej roku 1596. prodala Janu, koláři za 100 kop.

---

*) Antiq. lib. Contr. VIII. B. 15.

**) Antiq. lib. Contract. lib, VI. A. 8, F. 8, VIII. B. 4, kniha smluv D. 1, D. 19, kniha smluv svateb. 69. Acta curiae L.—LIV.

Po Janovi připomíná se majitelkou roku 1547. vdova, Anna Jíšová, a po té roku 1552. Jakub Fartáček. Roku 1560. patřil a sice již od delší doby Mikuláši Soltysovi a Dorotě, jeho manželce.

Roku 1568. provdala se vdova po Mikulášovi, Dorota, za Stanislava, kustosa školního, odkudž zván potom Stanislavem Šoltysem.

Stanislav hospodařil na domě ve jménu sirotků po Mikulášovi, Jana, Šimona, Anny a Káči, až do roku 1573., kde dům Šoltysovský od purkmistra pánů ve jménu sirotků prodávajících koupil Stanislav s manželkou, Dorotou, za 450 kop.

Stanislav zemřel roku 1600. a dědičkou domu stala se vdova po něm, Dorota, kterou byl roku 1597. po smrti prvé manželky, rovněž Doroty, za manželku pojal.

Dorota provdala se roku 1601. za Martina Brodského, který tudíž zván také Šoltysem. Dorota zemřela roku 1605. a již rok na to (1606.) vzal si Martin Šoltys za manželku Marjanu, dceru Diviše Houšky, měšťana a primasa města Budyně.

Po smrti Martinově provdala se vdova, Marjana, za Daniele, mečíře, a po smrti jeho prodala roku 1629. dům Šoltysovský Silvestru Kapounovi a Kateřině, manželce jeho, za 300 kop.

Po smrti Silvestra Kapouna zůstal dům dětem a vdově, Kateřině, „ta vezmuvši si Jana Petružilku, dům tento ohněm zkažený spustnouti nechala. Synové, jeden na vojnu, druhý za řemeslem odešli a posud (1656.) se nevrátili.*)

Vedle byl dům Kolářovský (čís. 93). Dům ten patřil roku 1506. Martě Hanžburské, roku 1544. jej střejmarčil Bartoš, bečvář, Vojtěchu, krejčímu, od něhož koupil jej roku 1522. Václav, kolář, jemuž ještě po roku 1573. patřil.

Roku 1592. připomíná se Marta, kolářka, držitelkou toho domu a po té roku 1603. Vít Holl (Holey), bradýř. „Ten dal se potřebovati za piksmajstra do cajkhauzu J. M. C. a tam umřel. Statek J. Ex. prodal, ale dům byl v rum obrácen,“ vypravuje nám kniha šosovní.**)

Následuje dům Černochovský (čís. 92). Ten patřil roku 1533. sousedu, Vavřinci Lafanovi. Po něm připomíná se Mikuláš Lafan, od něhož roku 1567. jej koupila Regina, pernikářka, která odkázala jej Kateřině Jakubcové, ta pak jej roku 1592. prodala Matouši Rychlíkovi a Anně, jeho manželce, za 1000 kop. Od Matouše Rychlíka koupil jej roku 1601. Jakub Kroupa s Kateřinou, manželkou svou, za 1400 kop. Po třech létech (1604.) prodal Jakub dům ten Janu Černochovskému a Anežce, jeho manželce, rovněž za 1400 kop.

*) Antiq. lib. Contr. lib. VI. H, 11. VIII. F. 18, Acta curiae LI., LIV., LV., LVIII., kniha smluv svateb. 37., 167. V domě tomto narodil se Jan, starší, Šultys z Felsdorfu, primator královského města Hory Kutné, který dne 21. června roku 1621. na rynku Staroměstském musel položiti hlavu na špalek.

**) Contr. lib. VI. C. 16, F. 21, VII. N. 16.

Za války (1628.) se připomíná majitelem Jan Budyňský, ač-li není tento Jan totožný s Janem Černochovs kým, kniha šosovní praví totiž, že spálený dům „ten zůstal po Janu Černochovi, emigrantu, pustý a nebylo, kdo by se ho ujal, ač bylo v něm mnoho pěkných, suchých sklepů. Od dešťů k porušení přišel.*)

Vedle byl dům Špitálský, v staré době Synákovský (čís. 91). Dům tento patřil bakaláři a konšeli, Jiříku Valvovi, který jej roku 1532. koupil od Žofky Knížatky za 240 kop. Po Jiříkovi zůstali synové, Václav a Matouš. Na díl Matoušův vedle vzpomenutého domu „u Černého koně“ připadl větrný mlýn na Golgatě, který byl otec od J. M. C. jakožto odúmrť po Marketě Špenhanzlové obdržel a který nyní syn jeho Matouš z Rottenfeldu, ingrossator větších desk zemských, obci města Slaného daroval (roku 1567.)

Na díl Václava připadl tento dům a tu po smrti jeho koupili jej roku 1576. Vavřinec Ladař a Mandalena, manželka jeho, od paní Mandaleny Cukrové z Tamfeldu, manželky Matiáše Valvina z Rottenfeldu, za sirotky, Jana a Annu, po Václavu Valvinovi.

Již po dvou létech (1578.) prodal Ladař dům ten Jakubu Špitalskému za 609 kop.

Špitalský dočkal se na domě prvých let války, po něm zůstal Lidmile, manželce, a Doroté, dceři. Ty, „když zemřely, ač měl připadnouti Kristině Meřnerové, matce Lidmily, pro nedobrou správu Mikuláše Hanžburského prodán od J. Ex. (1628.) Jakubu Kaprinalovi.“ Kaprinal nalezl smrt na prahu svého domu, byv tu dne 18. listopadu 1631. od vojáků zabit. Pozůstalá po něm vdova, Anna, provdaná již Zahrádková, jak již připomenuto, sfrejmarčila rumoviště domu Špitalského s Danielem Vepřkem za dům Mastíkovský.**)

Následuje dům Vepřkovský (č. 90.) Dům tento koupil roku 1511. od Markety Sýkorové Jakub Vepřek a v rodině té zůstal dům ten po celé toto období, o čemž viz stať o rodině této.***)

Následuje dům Mečířovský (č. 89.) Dům ten patřil roku 1545. Anně Kvasničkové, která toho r. jej Vítu, mečířovi, za 140 kop prodala. Od Víta, mečíře, strýce svého, koupil r. 1561. dům ten Michal, mečíř. Nástupcem Michalovým, snad synem, byl Daniel Mečíř, který, jak vzpomenuto, pojal za manželku Marjanu, vdovu po Martinu Šoltysovi. Tato Marjana, vdova po Danielovi, prodala roku 1630. dům tento Václavu Cejbíkovi a Anně, manželce jeho, za 300 kop.

„To spáleniště,“ vypravuje kniha šosovní, „opustivše Václav Ceybík po ohni, dal se na dům Šmejdířovský, který koupil od Václava Rona,

*) Contr. VII. K. 5, M. 34, N. 26.
**) Contr. lib. VII. F. 19, VII. B. 7, C. 8. Acta curiae LII.
***) Antiq. lib. V domě tomto narodil se často vzpomenutý kronikář Slanský, Daniel Vepřek, čímž opravujeme a doplňujeme dotýčné místo v jeho životopise.

jircháře. Nyní (1656.) náleží Anně, pozůstalé vdově a již Pavla Vyšaty manželce, poněvadž v něm bydleti nemůže, v ničem se ho neužívá.“ ***)

Vedle na rohu do uličky byl dům Vokáčovský (č. 88.) Dům ten patřil roku 1549. Janu Pražákovi. Vdova po Janovi, Lidmila, sfrejmarčila dům ten roku 1553. Václavu Vokáči, po němž zván a jehož rodina jej delší dobu držela. Počatkem XVII. století dostal se Jindřichu Arnoštovi, který jej dal dceři Justině, provdané za Samuele Kolínského. Po ohni dostal jej po otčimovi, Samuelovi, Karel Zikmund, písař radní, který jej nechal však spustnouti, tak že v něm bydleti možno nebylo.**)

Za domem tímto po západní straně uličky, nyní Růžové, stály tehdá až na roh tři domy, jako nyní (čís. 75, 74 a 73).

Hned za domem Vokáčovským byl dům Šturciburcovský. Dům ten nejspíš s Vokáčovským dostal se Jindřichu Arnoštovi a po něm v dluzích připadl obci.

„Jest v rum obrácen skrze dešť a oheň,“ praví o něm kniha šosovní.

Vedle byl dům Duspivovský. Ten ku konci XVI. stol. patřil Janu Blahotskému a po něm (1614.) Janu Duspivovi Kladenskému, po němž zván i domem Kladenským.

„Po Janu Meytnarovi (Veytnarovi), emigrantu, po ohni spustl, že se v něm bydleti nemůže.“ zní o něm zpráva z roku 1656.

Na rohu byl veliký dům Pelargusovský. Ten patřil mezi léty 1553. až 1578. Matouši Blahotskému, po něm Anně Piskatorce. Po smrti Anny roku 1598. Ondřej Mráz, J. M. C. rychtář a Václav Charvát, vykonávajíce její poslední vůli, prodali dům ten Marjaně Houžkové, vdově po knězi, Matiáši Strakonickém, a již manželce Jakuba Panonia, za 1175 kop (2880 zl.). Od ní koupila dům ten roku 1614. Mandalena Tyčková pro syna svého, Václava Pelarga (Čapka), za 1800 kop.

Když Václav Pelargus pro náboženství od města a ze země odešel, dům spustl.

„Bydleti se v něm nemůže,“ praví kniha šosovní.

Od rohového tohoto domu až na druhý roh za domem Moravcovským stálo tenkrát sedm domů na místě nynějších desíti (čís. 63—72).

Vedle Pelargusovského stál dům Vlachovský. Ten roku 1557. prodal Tomáš Pražák Řehoři Poláčkovi, za 220 kop. Vdova po Řehořovi, Anna Poláčková, prodala roku 1578. ten dům Adamovi, truhláři.

Koncem stol. XVI. a počátkem stol. XVII. patřil dům ten Jakubu Vlachu (Macetovi), staviteli Slanské školy a chrámu sv. Trojice. Po smrti Jakubově přešel dům na vdovu, Voršilu, a ta jej spálený dala neti své, Alžbětě, sirotku Tuřínovskému.†)

*) Antiq. lib. Contr. VI. B. 2, E. 12, VIII. F. 20.
**) Contr. lib. VI. C. 20.
***) Contr. lib. VII. M 9, VIII. B. 10.
†) Contr. lib. VI. D. 12, VII. C. 15.

Vedle byl dům Šteflovský. Dům ten patřil roku 1557. Moučnému. Roku 1569. Havel Balas a Anna, jeho manželka na místě sirotků po Moučném prodali dům ten Václavu Spuchovi za 220 kop. Od Doroty, vdovy po Spuchovi, koupil dům ten roku 1573. Štěpán čili Štefl, šrotýř, s Apolenou, manželkou svou. Od Anny Šteflové koupil dům ten roku 1612. Kašpar Artopaei Pardubský, děkan Slanský, s Marií, manželkou svou, za 1090 kop (skoro 2700 zl.), ale ještě téhož roku prodal jej za tuže cenu Václavu Koktavému, mlynáři a Mandaleně, jeho manželce.

Když Václav pro náboženství od města a ze země odešel, zůstal dům, spálený, dceři jeho Kateřině, manželce Jana Čurdy.*)

Následuje dům Bumbovský. Ten patřil roku 1569. Jiříku Vrbovi a Janě, jeho manželce, ti pak r. 1581. jej prodali Šimonu Okrašovskému z Výškovce a Lidmile, manželce jeho, za 500 kop. Šimon střejmarčil dům tento za dům v rynku s Žofií, vdovou po Janu, bradýři. Od Žofie této, zvané Blovské, koupil dům ten roku 1602. za 900 kop Martin Karlík a Anna, jeho manželka. Od Martina Karlíka koupili dům ten roku 1610. za tuže cenu jeho zeť, Václav Vorel, syn Jakuba Vlacha a Kateřina, jeho manželka. Od tohoto koupili jej roku 1616. za 1180 kop Jiří Čížek Potepský z Berouna a Kateřina, jeho manželka.

Od Jiříka Čížka koupili roku 1622. ten dům Václav, mlynář, zvaný Bumba, a Anna, jeho manželka, za 1200 kop.

Po smrti Václavově zůstal pozůstalé vdově, druhé manželce jeho, Alžbětě, která se na to provdala za Matěje Vokounka.

Dům „jest ohněm zkažen," zní zpráva z roku 1656.**)

Vedle byl dům Pražákovský. Ten patřil roku 1555. Anně Buštěhradské, ta pak toho roku prodala jej za 215 kop krejčímu, Vítu Chlumeckému, který jej ještě roku 1581. držel. Jeho snad nástupcem na domě byl Václav Suchan a Kateřina, kteří roku 1593. dům ten prodali Janu Orabinovi, řezníkovi, pro Jana, pastorka jeho, za 600 kop. Poněvadž se k roku 1589. připomíná na domě tom Kateřina Cvrčková, myslím, že se Suchan k této Kateřině přiženil. Od Jana, mladšího Orabiny, koupil roku 1600. dům ten Jakub Pražák, kožešník, za 700 kop. Roku 1610. jmenuje se majitelem Pavel Pražák, snad syn, ač-li to není mýlka, nebo kniha šosovní o domu tom praví, že zůstal po Jakubu Pražákovi, kožešníku, spálený a že když Jakub pro náboženství vyšel, dům ten spustl, že se v něm bydliti nemohlo.***)

Následuje dům Jarošovský. Ten patřil před rokem 1568. Janu Turečkovi. Za zůstalé po něm sirotky prodali dům purkmistr páni Matoušovi, zeti Piskatorové a Martě, manželce jeho, za 230 kop. Roku 1589. prodal jej Josef Piskator, jakožto majetek po rodičích Tomáši Horníkovi,

*) Contr. lib. VI. G. 5, H. 7, VIII. G. 5, G. 13.
**) Contr. lib. VII. D. 27, E. 47, M. 25, N. 2, P. 13.
***) Contr. lib. VI. C. 28, VII. K. 10, M. 28.

soukenníku a Dorotě, manželce jeho, za 450 kop. Po Tomášovi prodali poručníci dům ten roku 1615. Marjaně Blahotce, vdově po Janu Týneckém jinak Blahotském za 600 kop. Za války, spálený, náležel Samueli Chřeníkovi, který jej byl po první manželce dostal.

Jest jen rum," praví kniha šosovní.*)

Následuje dům Zajíčkovský. Dům ten patřil roku 1568. Šimonu Kulhánkovi a roku 1589. Volfu, truhlářovi. Za války patřil Martinu Zajíčkovi, mydláři. Když Zajíček roku 1644. zemřel, odhadnut statek po něm pro syna Jiříka a dceru Dorotu. Spáleniště domu Zajíčkovského připadlo Dorotě, provdané za Jana Suka, měšťana Vranského a tento téhož roku (1644.) prodal zděděné spáleniště Tomáši Radnickému, který měl za manželku Annu, vdovu po Zajíčkovi.**)

Vedle na rohu byl dům Škodovský. Ten patřil v druhé polovici XVI. století slovutnému konšeli, Linhartu Chrstilovi, který jej roku 1569. prodal Linhartu, sladovníkovi, roku pak 1611. patřil Václavu Rozmpachovi a Kateřině, jeho manželce. Po smrti Václavově vládla jím vdova Kateřina a po té roku 1621. rozdělili se o majetek matčin sirotkové, Jan Škoda a sestra jeho, Lidmila, manželka Jiříka Vokáče. Dům ten, spálený, zůstal po Jiříkovi vdově, Alžbětě a dcerám jejím, ta však po ohni s dětmi odešla a dům v rum obrácený prodán Janu Čermákovi, hrnčíři.***)

Mezi domem Škodovským a Moravcovským stál dům Pospíšilovský s pivovarem (nyní zadní část čísla 96.) Ten dům roku 1539. Václav Moucha sfrejmarčil Petru Valatkovi, který roku 1544. jej prodal Matěji Fartáčkovi. Po něm patřil Vavřinci Ladařovi a ten sfrejmarčil ho s Janem Kamenickým. Později patřil slovutnému konšeli Slanskému, Šimonu Kantorovi (1576.—1588.). Po Šimonu zůstali nedospělí synové, Matiáš a Václav, zvaní Rychlíkové a dcery Anna a Mandalena. Na domě zatím vládl otčim sirotků, Tobiáš, varhaník, který byl r. 1591. za manželku pojal Johanu, vdovu po Šimonu Kantorovi, a to až do roku 1611. Toho roku jmenovaní synové, Václav Hanžburský, manžel Mandalenin a Jan Mandelka, manžel Annin, prodali dům ten Václavu Pospíšilovi a manželce jeho, Alžbětě, za 1200 kop.

Za války dům ten spálený zdědila dcera, Kateřina, manželka Václava Blovského, po ní připadl Janu a Václavu Blovským.

„Bydleti se v něm nemůže," zní zpráva z roku 1656.†)

Ve vzpomenuté menší skupině stály čelem do náměstí domy dva, jako posavad.

Prvým na rohu proti domu Vokáčovskému byl dům Studničkovský. (čís. 87.) Dům ten koupila roku 1513. od Jakuba Votky vysoce urozená paní paní Konstancie z Basaunu a Holayče (hraběnka Šliková) za 208 kop, prodala jej však ještě téhož roku Ondráčkovi Černému. Po Ondráčkovi

*) Antiq. lib. Contr. VI. P. 24.
**) Contr. lib. VI. F. 30, VII. H. 21, VIII. C. 11.
***) Contr. lib. VIII. H. 5. Memorab. III.
†) Kniha smluv XVI. F. 16.

jmenuje se majitelem domu toho Bartoloměj, sladovník, zvaný Řemen který roku 1554. dům tento prodal Martinu Zaydlovi za 430 kop. Po něm držel dům ten Jan Ferber s Marketou, manželkousvou, a ten sfrejmarčil jej roku 1561. jak vzpomenuto, Šimonu Blovskému s přídavkem 600 kop.

Šimon držel dům ten až do počátku následujiciho století a teprv roku 1603. jmenuje se majitelem vdova po něm, Žofie Blovská, která asi do roku 1610. na něm živnosť hostinskou provozovala. Po Žofii jmenuje se majitelem Jan Stárek, jinak Studnička a vdova po tomto, Lidmila, prodala jej, spálený, Václavu Zahrádkovi a Anně jeho manželce, za 40 kop.

Po smrti Václavově ujala dům vdova, Anna, která jej znova postavila a to tak, že tehdáž (1646.) ceněn byl na 500 kop.*)

Druhým, také na robu proti domu Ladařovskému, byl dům Kotkovský (číslo 86.) V době starší byl zván dům Nový nebo dům Novodomský a byl rodinným majetkem rodiny Novodomských a patřil rodině té ne-li dřív, aspoň od roku 1448.—1566.

O rodině této dále stane se širší zmínka.

Roku 1566. od Fridricha Novodomského z Šimberka koupili dům ten za 1050 kop Jan, syn Vavřince Ladaře a Marketa, jeho manželka. Po Janovi zbyl sirotek, dcera Anna, a v jejím jméně prodali purkmistr páni dům tento r. 1572. Janu Steklému a Marketě, jeho manželce, za 1100 kop.

Po Janu Steklém připomíná se majitelem slovutný pan Urban Rözler z Lišic, měšťan Lounský, který roku 1595. potvrzen k stavu manželskému s pannou Ludmilou Vojnovic. Téhož roku prodal Urban dům ten Vilému Modletickému a Anně, jeho manželce, za 1600 kop. Modletický po šest roků vykonával na domě tom živnosť hostinskou, roku pak 1601. prodal dům ten za 1900 kop Jiřímu, pernikářovi, a Anně, jeho manželce a zasedl na domě, který s manželkou byl obdržel, jak již vzpomenuto. Jiří, pernikář, prodal dům ten roku 1603. Janu Kotkovi z Vodochod a Marjáně, manželce jeho, za 2100 kop (přes 5000 zl.) Poručníci sirotků po Janu Kotkovi prodali roku 1609. dům ten za předešlou cenu Zikmundu Kotkovi z Čížovic a Anně, jeho manželce.

Za války patřil Pavlu Kotkovi jinak Kyráskovi a po něm dětem a vdově Kateřině, která potom pojala za manžela Jana Orabinu.**)

V uličce za domem Kotkovským tvořily kout dva domy, tak jako nyní (čís. 85 a 84.)

Vedle maštalů Nového domu stál dům Hniličkovský. Ten patřil r. 1557. Ondřeji Malému a po něm vdově, Dorotě. Po smrti Dorotině zdědily dům její dcery Kateřina Antoška a Alžběta Čásková a ty prodaly r. 1563. dům ten Martinu, vačkáři. Koncem stol. XVI. a počátkem XVII. byl v držení toho domu Florian Hádek a od vdovy po něm, Anny, koupili roku 1617. dům ten Jan Jeřabina, mlynář a Barbora, manželka jeho,

*) Antiq. lib. Contr. lib. VI. C. 23, E. 14, VIII. G. 22. Memorab. III. 207.
**) Contr. lib. VI. F. 11. H. 4, VII L. 5, M. 44, N. 12. Matrika č. I.

za 1300 kop. Po Jeřabinovi v dluzích přešel na společnosť pekařů, mlynářů a pernikářů a ta prodala jej Jakubu Suchánkovi. *)

Druhým byl dům Karlíkovský. Ten patřil roku 1557. Tomáši Kočkovi, ten pak toho roku prodal jej Tomáši Mandatovi, pivovarníku, za 200 kop. Od Tomaše Mandata koupil jej roku 1562. Václav Karlík, v jehož rodině zůstal již až do konce tohoto období. S dcerou Petra Karlíka, jinak Vlčka, neb Lykaona, Annou, dostal se jejímu manželi, Augustinu Kosinovi a po jeho smrti druhému jejímu manželi, Matláši Bouškovi, jinak Vyšínovi. **)

Průčelím do tak zvaného Kozího rynečku stály tenkráte tři domy na místě nynějších pěti (č. 79.—83.)

Prvním vedle Karlíkovského byl dům Zikmundovský. Ten patřil roku 1536. Anně, bakalářce, a po ní (1547.) Jakubu, bakaláři. Roku 1557. patřil Zikmundu, služebníkovi, který se roku 1562. jmenuje Solák od zaměstnání svého, prodeje totiž soli, později zván Starý Solák a byl po několik let (1567.—71.) konšelem.

Po Zikmundovi připomíná se (1584.) majitelkou Zuzana Zikmundová a počátkem XVII. stol. (1606.) Václav Zikmund.

Po Václavovi přešel dům na Jindřicha Rybického. Vdovu po Jindřichovi Annu, pojal za manželku dne 17. října 1618. Jan Bleysa, syn Ondřeje Bleysy, horníka, svobodného umění studiosus. Ten zasedl na domě manželčině, za persekuce však, nemoha odolati útiskům hejtmana Mikuláše Hanžburského, byl po děkanu Kaupiliovi prvým emigrantem Slanským.

Dům opuštěný spustl a roku 1642. byv od konšelů odhadnut na 40 kop (necelých 100 zl.), téhož roku hrabětem prodán Danieli Brožovskému, klíčníku hraběcímu, za 30 kop (asi 74 zl.) ***)

Druhým byl dům Charvátovský. Ten patřil roku 1536. Duchku Šafránkovi, bečváři, ten pak roku toho prodal jej Anně Charvátce za 80 kop.

Tato roku 1547. dala jej dceři své, Alžbětě, a zeti svému, Tomáši Stříberskému. Po Tomášovi připomíná se jakožto majitel Jan Steklý, řezník, od jehož dědiců postoupen Vavřinci Ladaři z Varvažova, jehož dcera, Marketa, byla manželkou Jana Steklého. Ladař jej roku 1584. prodal Ondřeji Svícníkovi, po němž jej držel syn, Václav, zvaný Charvát, který jej roku 1606. za 1100 kop prodal Matěji Venhostovi z Lukovce od Litoměřic a Krizeldě, jeho manželce. Po smrti Matějově provdala se vdova, Krizelda, za Jiříka Dománě „ještě za svobody města“ a ten přetrval na něm válku třicítiletou. †)

---

*) Contr. VI. E. 26. VIII. D. 9. M. 18.
**) Contr. lib VI· D. 11. E. 19.
***) Contr. lib. VIII. H. 1. Matrika č. II. Memorab. III. 52. Historie o těžkých protivenstvích církve české.
†) Antiq. lib. Contr. lib. VII. F. 12, O. 10.

Vedle na rohu byl dům Hájovský. Ten patřil roku 1536. Jakubu, kožešníkovi. Od vdovy po něm, Marty, koupil dům ten roku 1543. Ezechiel Žlutický za 145 kop.

Od vdovy, Kateřiny Ezechielky, koupil roku 1558. dům ten Pavel Zubrslanský, kloboučník, za 300 kop. Již po roce (1559.) prodal jej týž Václavu Hájovi za 307 kop. Po Václavu držela dům ten (1584.) Anna Hájová, snad vdova, a po té Jiřík Hája (1606.). Po Jiříkovi dostal se Šimonu Felčovi, který jej roku 1619. prodal za 1200 kop Janu Fialovi a Justině, jeho manželce.

Když Jan Fiala pro náboženství od města odešel, odhádnuto roku 1643. zbořeniště domu jeho (jen sklep pod zemí) za 10 kop (necelých 25 zl.), hrabě pak daroval téhož roku zříceninu tu strýci Fialovu, Matěji Slanskému, jinak Zvěřinovi.*)

Za domem Hájovským byl pivovar k protějšímu domu Kohoutovskému patřící (čís. 78.), a za ním na rohu proti domu Pelargusovskému veliký dům Hanžburských. Byl to rodinný majetek slovutné, patrické rodiny Hanžburských a patřil jim od druhé polovice XV. století až na konec období tohoto. Václav Hanžburský když pro náboženství odešel, odevzdal jej synu Jiřímu. „Poněvadž Samuel Kruciger, otčim neteře, polovic vysoudil, dům zanedbán a po shoření Kruciger Hanžburskému bytu v něm dopřáti nechtěje, k takové spoušti ho přivedl, že se v něm bydleti nemůže," vypravuje kniha šosovní k létu 1656.**)

Mezi domem Hanžburských a zadem domu Studničkovského stál dům zvaný „Na peci" (čís. 76.). Ten patřil roku 1578. Jakubu Špitalskému. Ten toho roku prodal jej Matouši Trnkovi, ševci a Annè, manželce jeho, za 360 kop i s právem ke studnici na Kozím rynečku se nalezající, vedlé vedle domu průchod na vzpomenutý ryneček. Matouš, švec předměstský, žádal purkmistra pány za schválení toho trhu, ale nebylo mu povoleno, „poněvadž to jest neobyčejná věc," praveno mu, „nebo ševci předměstští v městě sobě nikdy nekupovali." Konečně bylo povoleno, ač-li se Trnka zřekne řemesla, což asi bylo splněno, nebo trh byl dokonán a Trnka roku 1595. prodal již zase dům „Na peci" Šťastnému Jednuškovi za 700 kop. Po třech létech (1598.) prodal Jednuška dům ten za tutéž cenu Janu Ottovi, jinak Černému, ševci z Toužíma, a Dorotě, jeho manželce. Od Otty koupil jej roku 1603. Jan Čermák a Kateřina, jeho manželka, za předešlou cenu 700 kop (1700 zl.). Po smrti Janově vládla domem vdova, Kateřina, a ta roku 1610. provdala se za Jiříka Dománě, syna Zikmunda Domaně z města Záhořan, a přijala jej za hospodáře.

Plných šest a čtyřicet roků držel Domaň dům ten a teprv r. 1656. prodal jej za 95 kop Lukáši Orabinovi, kloboučníku, a Zuzaně, jeho manželce.***)

---

*) Contr. lib. VI. A. 3, D. 21, D. 23, VIII. E. 20, H. 3. Memorab. III. 72.
**) O rodině Hanžburských doleji šíře pojednáno
***) Contr. lib. VII. C. 12, L. 10, M. 7, N. 8, VIII. M. 15. Matrika č. I.

Tím jsme ukončili zase obchůzku po čtvrté čtvrti a shledali jsme, že ze čtyřicíti devíti domů bylo obydlených jen čtrnáct, pětatřicet jich bylo zříceninou, přehlédneme-li pak celou tu pouť městem, shledáme, že pustých domů bylo sto a dva, obydlených však jenom padesát, z nichž nově postavených bylo jen sedm a z těch právě zase tré bylo v nedlouhé době zase zbořeno.

Bylo-li tak v městě ohrazeném a tím jakž takž chráněném, jak asi bylo v otevřených předměstích?

Ta proměněna válkou na dobro a úplně, tam kde byly řady domků a chalup, kde byly lázně, dílny, sladovny, tam jsou nyní buď zahrádky neb pole. Však i tam se podíváme, jenom že, hledíce ke vzpomenutým změnám, povšimneme si bedlivěji jen budov znamenitějších.

Předměstí dělila se sice na Pražské, Záfortenské, Lounské a Velvarské, ale tak přesně, jako čtvrti městské, od sebe oddělena nebyla, leželoť mezi předměstím Velvarským a Pražským tak zvané Podhůří, mezi Pražským a Záfortenským Ouvalka, mezi Zafortenským a Lounským Lehňov (u katovny) a mezi Lounským a Velvarským Horka.

Výčet stavení předměstských počínával vždy u předměstské braňky Velvarské, kterou šlo se nikoliv k Velvarům nýbrž k Zlonicím.

Braňka tato stála při silnici asi tam, kde nyní mýtní domek čís. 552.

Od braňky této až na roh proti bráně Velvarské stálo tenkrát devět stavení.

První, hned za chrámem sv. Trojice, byla chalupa Talerovská, náležela sirotkům Baštariusovským, potom učiněna z ní kůlna obecní na vozy, pak zahrada. Hrabě Bernart Ignacius dal tu vybírati základy ku klášteru.

Vedle byla chalupa Prošovských. Patřila k následujícímu dvoru. Roku 1605. koupil ji Václav Prošovský z Prošovic, zbořenou, od Tomáše Baštariusa za 300 kop. „Té nyní již znamení nepozůstává," praví kniha šosovní k roku 1656.

Následuje dvůr Prošovských z Prošovic. „Stavení krásné a nákladné", praví se v staré paměti a na obraze Slaného možno ho dobře postřehnouti.

Dvůr ten roku 1550. koupil Václav Karel od Jana Hlinského. Po něm patřil dceři, Anně Novodomské z Šimberka, a mistr Erhart, manžel její, hospodařil tu od roku 1568. až do své smrti. Roku 1575. přikoupil k němu vedlejší kovárnu od Václava Pacholete za 150 kop a roku 1582. koupil pramen vody na stráni (nynější Klášterku) jdouc na háj pod Mouchovic lisem od Klimenta Nechvíle za 10 kop.

Po Erhartovi přešel dvůr na Václava Prošovského z Prošovic, který byl již od roku 1572. manželem Kateřiny Novodomské. Když roku 1607. Fridrich Prošovský z Prošovic zemřel bez posledního pořízení, přešel dvůr roku 1607. na Adama Lehnara z Kouby, syna Oldřicha Lehnara z Kouby a Anny Novodomské z Šimberka, kterýžto sňatek byl roku

1594. uzavřen na přímluvu Matese Prekla z Proksdorfu, hofrychtéře J. M. C. Václava Dačického, administratora a před tím děkana Slanského, jakož i Jana z Bytišky.

Poručníci pana Adama rozprodali dědiny a konečně dvůr obci, které s jinými statky skonfiskován a zastaven hraběti z Martinic, který poručil dvůr rozbořiti a materialu užito roku 1629. k stavění hraběcího pivovaru.

„Dvoru ani znamení nepozůstává," praví nejstarší kniha šosovní, v pozdějších pak poznamenáno, že místem dvora toho cesta do kláštera.*)

Vedle dvora byla vzpomenutá již kovárna, kterou roku 1621. od Adama Lehnara z Kouby koupil Jan Dvořáček, kovář, a Dorota, jeho manželka.

Následuje chalupa Samuelovská. Tu koupil roku 1566. Jan Dítě, tkadlec, od konšelů na místě sirotků po Havlu, rùraři, od něho koupil ji roku 1573. Pavel Samuelovic a ten prodal ji roku 1579. primasovi, mistru Erhartovi a Anně Novodomské, jeho manželce, za 35 kop. Po Erhartovi přešla na jeho nástupce a od Adama Lehnara koupil ji svrchu vzpomenutý Dvořáček a spojil ji s kovárnou v jedno. Po něm držela grunt ten vdova, Dorota a ta když „pro nedobré chování pryč utekla," konšelé dali grunt ten za vyplacení zadržélé quoty kováři, Janu Svobodovi a Zuzaně, jeho manželce.**)

Následuje chalupa Bílkovská. Ta patřila roku 1573. ševci, Šimonu Bílkovi, a po něm Janu Bílkovi, který nejspíše se ke vdově, Kateřině, přiženil. Od této Kateřiny koupila ji roku 1617. Dorota Radnická, manželka Matiáše Radnického, za 200 kop. Po té zdědila ji dcera její, Kateřina, manželka konšela, Tomáše Hroudy.

„Zbořena vpadnutím zdi od dvoru Prošovského, tak že jen místo a rum z ní zůstává," praví se k roku 1656.***)

Vedle byla chalupa Kuchařovská. Ta patřila počátkem XVII. stol. Matějovi, kuchařovi, jinak Radnickému a po něm vdově, Dorotě Radnické, která ji také zůstavila dceři, Kateřině Hroudové, která ji roku 1653. prodala Marku Stěchovi a Dorotě, jeho manželce.†)

Následuje chalupa Meřnerovská. Tu koupili roku 1591. zámečník, Linhart Meřner (Miršner) a Kristina, jeho manželka, za 290 kop od Jiříka, zámečníka jinak Peruckého. Od vdovy. Kristiny, koupili chalupu tu za 130 kop roku 1628. Martin Kaulfus a Anna, jeho manželka.††)

Vedle byla chalupa Šelovská. Ta patřila roku 1566. Pavlu Sýkorovi, solákovi, který toho roku prodal ji za 45 kop ševci, Matouši, jinak Špaličkovi. Ten prodal ji roku 1584. za 270 kop Vítu Tučkovi, ševci, a Aleně, jeho manželce. Od Víta Tučka koupili ji roku 1602. za 305 kop

*) Antiq. lib. Contr. lib. VII. A. 15, E. 14. Acta curiae LI, LIII., LV.
**) Contr. lib. VI. F. 13, H. 9. VII. C. 27, VIII. E. 39, H. 15.
***) Contr. lib. VIII. E. 9.
†) Contr. lib. VIII. L. 16.
††) Contr. lib. VII. J. 26. VIII. F. 16.

zámečník, Jiří Šell (Šall) a Kateřina, jeho manželka. Po Jiříkovi koupil ji současně s předcházející Martin Kaulfus (Kaulfuk) za 104 kopy od dědice Šalova, Jiřího Mlatce. Po Kaulfusovi držel ji Šebestian Klyppl, který ji roku 1651. prodal za 80 zlatých Ondřeji Studničkovi. *)

Od rohu před Velvarskou branou až proti cestě, kudy chodilo se nad příkopy k bráně Pražské (k nynějšímu číslu 241.) stálo tenkráte osmnáct stavení.

Prvním byla chalupa Andresovská. Ta patřila roku 1584. kožešníku Gedeonovi Čejkovi a Anně, jeho manželce, kteří ji byli toho roku koupili za 150 kop od Ludvíka, tkalce a Kateřiny, jeho manželky. Od Gedeona koupil ji roku 1586. Jan Malíř, jinak Beránek, s Reginou, manželkou svou, za 219 kop. Od Voršily, druhé manželky a vdovy po Janovi, koupil chalupu tu za 230 kop Andres Fairle, kloboučník a Anna, jeho manželka.

Po Andresovi přešel majetek ten na Vavřince Vskočdopole, kováře, a ten prodal chalupu tu za 32 kopy Janu Hofmanovi, rudaři a Žofii, jeho manželce. Žofie po smrti Janově provdala se za souseda Šebestiana Klyppla a ten prodal roku 1650. chalupu tuto za 15 kop Matiáši Houziusovi. **)

Vedle byla chalupa Šlechtovská. Ta patřila roku 1577. Lidmile Pechové, koláčnici, a ta prodala ji toho roku za 170 kop Mikuláši Šlechtovi a Kateřině, jeho manželce. Od Anny Šlechtové, jinak Šermerky, koupil chalupu tu roku 1615. Václav Rozmpach. Za války patřila Ondřeji Votickému. Když ten pro náboženství ze země odešel, chalupa po shoření v rum se rozpadla. ***)

Následuje chalupa Branglovská. Ta patřila roku 1602. Zachariáši Tichému, tkalci, který ji toho roku za 415 kop prodal Vítu Jobovi a Maruši, jeho manželce. Od sirotků po Jobovi koupili ji roku 1609. Jakub Brangl, krejčí a Anna, jeho manželka.

Po něm přešla chalupa na Michala, skalníka, a od něho koupili ji roku 1614. Šimon Králík, kožešník a Anna, jeho manželka, za 420 kop.

Když od ní Šimon Králík s manželkou a dětmi pro náboženství odešel, po shoření v rum obrácena jest. †)

Vedle byla sladovna Studničkovská, která půl století patřila rodině Studničkovské, ale ještě za svobody města spuštěna a zbořena.

Následuje chalupa Kopeckých. Ta patřila Lehnarům z Kouby, od Oldřicha Lehnara koupil ji roku 1605. Jiří Kfelíř, s Dorotou, manželkou svou, za 80 kop. Od Kfelíře koupil ji roku 1609. Matouš Kopecký, jinak Svoboda, pekař, a Marjana, jeho manželka. Od Kopeckého koupil ji Jan Petružilka: v požáru 1634. shořela. ††)

---

*) Contr. lib. VI. F. 11, VII F. 15, N. 6, VIII. F. 15, J. 14.
**) Contr. lib. VII. F. 27, G. 13, P. 5, VIII. P. 15, J. 11.
***) Contr. lib. VII. B. 29, VIII. C. 3.
†) Contr. lib. VII. N. 1, P. 3, VIII. C. 1.
††) Contr. lib. VII. O. 3, P. 3.

Vedle byla chalupa Níťařovská. Tu koupili roku 1605. Jan Čistý, níťař a Anna, jeho manželka, od primasa, Matiáše Samuele. Po smrti Janově připadla vrchnosti a po požáru v rum obrácena jest.

Následuje chalupa Žebrovská. Ta patřila roku 1574. Janu Brunclíkovi, který ji toho roku od Markety Maříkové koupil. Počátkem XVII. století patřila Václavu Žebrovi, řezníkovi a po něm Janu Šultysovi z Felsdorfu, s jehož jměním připadla obci. V požáru roku 1634. však shořela a v rum obrácena.*)

Vedle byla chalupa Fenclíčkovská. Ta patřila roku 1579. Janu Kredlovi, jinak Dědkovi, kožešníkovi, který ji od Tomáše Šedlicha a Anny, koláčnice koupil. Roku 1588. patřila Gedeonu Čejkovi, který ji toho roku prodal Zikmundovi, tesaři a Alžbětě, jeho manželce, za 230 kop. Od Zikmunda koupil ji Bartoň Perný.

Za války patřila Pavlu Paseckému a Anně, jeho manželce. Ti když odešli, chalupa v rum obrácena jest. **)

Vedle byla chalupa Gamarytovská (Kamarytovská.) Tu roku 1588. koupila Anna Trnková od Šimona Kalfáska, krejčího, za 170 kop. Od Anny koupil ji r. 1602. Václav Vencl s Dorotou Šmeykalkou, manželkou svou.

Roku 1611. koupil ji od Marjany Blahotské Jan Táborský, kuchař, s Kateřinou, manželkou svou, za 300 kop.

Tato chalupa po smrti Kateřiny spadla na vrchnosť a hrabě ji spálenou a v rum obrácenou dal Janu Pomezí za jeho dům, zbořený k pivovaru hraběcímu.***)

Následuje chalupa Signatorovská (Synatorovská). Tu koupil roku 1599. Jan Signator (Znamenač) od Kateřiny, matky své, za 200 kop.

Za války dostala se vícekrát vzpomenutému Danieli Vlasákovi, vdova pak po něm, Marketa Vlasáková, postoupila ji roku 1654. za dobrodiní Eliášovi Machaonskému. V smlouvě připomíná se stavení jakožto místo pusté, kde chalupa Signatorovská bývala. †)

Vedle byla chalupa Čadovská. Ta zůstala po Martinu Čadovi spálená.

Dále chalupa Soukalovská. Tu koupil roku 1610. od ševce, Jana Hrušky, Pavel Soukal s Maruší, manželkou svou, za 200 kop a prodal ji po čtyrech létech za 207 kop Matouši Černickému, jinak Vorlovi a Anně, jeho manželce. Když Matouš s ženou a dětmi pro náboženství od města odešel, chalupa po požáru v rum obrácena jest. ††)

Chalupa Spoustovská. Ta patřila Mikuláši Vodvářkovi a po něm synu jeho Florianovi Oxyporinovi, který ji roku 1618. za 350 kop prodal Matěji Bílkovi, jinak Dubovi a Anně, jeho manželce. Když Anna pro víru od města odešla, chalupa ohněm zkažena byvši, se rozpadla. †††)

---

*) Contr. lib VII. A. 1.
**) Contr. lib. VII. D. 10, II. 15. N. 9, VIII. E. 20.
***) Contr. lib. VII. G. 12, N. 6, P. 21.
†) Contr. lib. VII. M. 15, VII. L. 13.
††) Contr. lib. VII P. 12, VIII. B. 7.
†††) Contr. lib. VIII. E. 13.

Následuje chalupa Modletická. Tu Kateřina Modletická prodala Janu Jiráskovi. „Jsouc ohněm zkažena, v rum obrácena," praví kniha šosovní.

Chalupa Koznarovská. Tu spálenou, dostala Regina, nejprv Sulivová, nyní (1656.) Radnická po Martinu Karlíkovi.

Vedle byla chalupa Vrabcovská a dvůr Turečkovský. To obé spojil ještě za svobody města Jiří, pernikář, když pak ten od města pro náboženství odešel, daroval to obé hrabě roku 1651. Jiřímu Měřičníkovi, ovšem spálené a v rum obrácené.

Poslední v té řadě byla sladovna Brožovská. Ta ještě za svobody města tak spuštěna, že její místo proměněno v zahrádku.

Protějškem této řady stavení byly městské valy a teprv proti chalupě Signatorovské stála o samotě chalupa zvaná Soudná (č. 242.) Jak z obrazu vidno, stavení pěkné se zahradou. Chalupa ta patřila Lehnarům z Kouby a od Adama Lehnara koupili ji za 200 kop roku 1619. městský radní písař, Karel Zikmund a Dorota, jeho manželka. Roku 1632. daroval ji hrabě, na kterého po smrti Zikmundově spadla, pastorku Samueli Kolínskému, po kterém, spálená, přešla koncem války na Adama Votického.*)

Přes cestu byla nejprv chalupa Tučkovská. Tu roku 1616. koupil Bartoloměj Tuček, kožešník a Anna, jeho manželka, od Anny, hrobnice, za 82 kopy. Po Tučkovi zůstala spálená a když se nikdo k ní nehlásil, spustla a v rum se rozpadla. **)

Vedle byla nejprv chalupa Podhorská, kterou roku 1608. koupili Jan Vrch, jinak Zarazil, mlynář a Anna, jeho manželka, za 125 kop. Od Anny, vdovy po Vrchovi, koupil ji roku 1616. Martin Podhorský, kožešník.

Za tou byla chalupa Kaňkovská s dílnou kožešnickou. Tu koupili roku 1616. Šimon Brandýský, jinak Střeleček, kožešník a Eva, jeho manželka, za 125 kop.

Grunty tyto spojil Jan Podhorský v jedno, když se ale pak po něm k nim nikdo nehlásil, spustly.***)

Následuje mlýn Kozákovský (nyní č. 304.) Mlýn tento byl starodávným majetkem rodiny Kozákovské, při které i do konce období tohoto (—1651.) vytrval.

Kolem mlýna Kozákovského vedla široká cesta ke Slané vodě. Za ní stála chalupa Mouchovská, o jejíž majitelce, Anně, vdově po Václavu Mandelkovi, shora zmínka se stala.

Za chalupou touto byl mlýn Vepřkovský (nyní č. 297.) s štěpnicí, polem, lochem, hájkem a rybníčkem. Mlýn tento patřil v prvé polovici XVI. stol. Janu Barborčinu a roku 1543. koupil jej za 900 kop od Doroty, dcery Václava Blovského, Matiáš Čásek (Ocásek) mlynář, s jehož

*) Contr. lib. VIII. E. 20, G. 2.
**) Contr. lib. VIII. D. 6.
***) Contr. lib. VII. O. 22, VIII. D. 7.

schovankou, Annou, dostal se Janu Vepřkovi.*) O dalších osudech mlýna toho stala se shora obšírná zmínka, proto jej tuto již pomíjíme.

Vedle mlýna tohoto stála braňka předměstská, zvaná Ovčárská, v starší době „Lísa Češířova“ po Šimonu češíři, který tu měl v druhé polovici XV. stol. domek. Že zve se lísou, z toho poznáváme, že zavírána byla pouhým břevnem, snad na spůsob nynějších břeven mýtních.

Za lisou touto ve starších dobách stála ještě kovárna a jeden neb dva domky.

A nyní následuje dlouhá řada stavení od braňky této až k braňce Pražské po obou stranách cesty pod Horou čili vzpomenuté Podhůří.

Hned za mlýnem Vepřkovským na stráni byl loch čili sklep Jelínkovský.

O loších těchto kniha šosovní toto poznamenává: „Lochův neboli sklepův z skály vytesaných bylo jest tu v místech v Slané Hoře několik pořad, do kterýchžto hospodářové vína svá skládali a potom času letního vína ta šenkovali, kdežto hosté při tom všelijakých kratochvílí užívali a je provozovali.“

K tomu dodává o lochu tomto: „Tento loch zůstal po Anně Jelínkovic a dostal se Kateřině Hanžburské, dceři její. Po smrti její a Jiříka, manžela jejího, zůstal Lidmile, druhé manželce. Jest nyní (1656.) vše pusté.

Ostatníbudovy roku 1656. nacházely se v stavu následujícím:

Chalupa Roubíčkovská, spálená, zůstala po Martinu Roubíčkovi Zuzaně, dceři. Po té dostala se kováři Janu Svobodovi.

Stodola Tomáše Radnického, zachovaná.

Chalupa Mouchovská s lochem a strání. Tu J. Šultys z Felsdorfu postoupil obci, od níž ji roku 1654. koupil Petr Moc. Byla při ní stodola.

Chalupa Jana Louskala, zachovaná.

Chalupa Schodecká s lochem a placem u studánky Slané vody. Zruinirovaná a spuštěná připadla po emigrantu Václavu Pelargovi Dorotě Schodecké.

Loch Kozákovský nad studánkou Slané vody, majetek Jindřicha Kozáka, zachovaný.

Loch Ladařovský (č. 305.) s placem. „Bylo stavení pěkné, místo k šenku vína prostranné, kdežto letního času (hosté) na truňk se scházejíce, kratochvílí všelijakých požívati mohli. Nyní jest hrubě spuštěné,“ vypravuje nám kniha šosovní. Loch tento, který své jméno až do dob našich zachoval a posud svému účeli slouží, patřil, jak jméno ukazuje, rodině Ladařů. S grunty rodiny této byl koupen od obce, této skonfiskován a prodán Martinicům, kteří posud jeho majiteli jsou.

Následovaly chalupa po Jiříkovi Doubravském a chalupa Kroupovská. Ty obě koupiv Jan Doubravský, Kroupovskou zbořil a místo k zahradě připojil.

*) Contr. VI. A. 11.

Chalupa Kabátovská, spálená. Ta dostala se Jiříkovi Jiráskovi s Kateřinou, dcerou Magdaleny Kabátky a ten roku 1654. ji prodal Pavlu Kratochvílovi, kováři.

Chalupa Kozákovská, spálená, dostala se Janu Cynkovi po Zuzaně, nejprv Jana Kozáka, potom jeho manželce. Po smrti Cynkově připadla vdově Kateřině a sirotkům.

Chalupa sirotků Fogetovských spálená.

Chalupa Krátkovská a sladovna Pinkasovská, spálené, majetek Augustina Kosiny.

Chalupa Hlaváčovská, zůstala po Andresu Felčovi dceři Dorotě, manželce Jana Maliny, koželuha, zachovaná.

Chalupa Fortnařovská, majetek Pavla Svobody po Pavlu Fortnáři, zachovaná.

Chalupa Kouskovská. Tu, když Anna, vdova po Janu Kouskovi, od města pro víru odběhla, prodal hrabě Tomáši Švestkovi.

Chalupa Zapikarovská, spálená. Náležela Václavu Pelargovi, ten rumoviště její prodal Tomáši Švestkovi.

Chalupa Kohoutovská, která v předcházející jedna na druhé stála, tak že jedním krovem byly kdysi kryty, ta po Šebestiánu Kohoutovi jinak Kozím Zemanu nemajíc hospodáře, ohněm a jinými neřestmi zkažena jest.

Chalupa Šimkovská. spálená. Ta po Martě, vdově po Václavu Senomatském, jinak Šimkovi, připadla Janu Stehlíkovi.

„Jest jen rum," praví kniha šosovní.

Chalupa Koníčkovská, spálená. „Jsouc jen zeď a rum, prodána jest od Václava Pelarga Tomáši Švestkovi."

Dvorec Samuelovský (Gamaritovský) ten, již jen zahradu, koupil od J. Ex. Viktorin Alexandr.

Chalupa Bablanovská, již jen místo, majetek Jindřicha Kozáka.

Chalupa Šmejdířovská, zachovaná. Tu Jindřich Kozák prodal Danieli Feitovi, řezači.

Chalupa Uzdařovská a Tvarůžkovská, spojené. Prvou po odchodu Albrechta, uzdáře, koupil od J. Ex. Kašpar Vohrábka, druhou, již jen místo, koupil týž od Daniele Hádka.

Chalupa Syslovská. Tu prodal Václav Pelargus Martinu Dítěti.

Chalupa pod Slanským vrchem. Ta již před ohněm zkažena tak, že ani znamení po ní nezůstalo a místo připojeno k děkanské štěpnici.

Chalupa Kozákovská, spálená, majetek Jindřicha Kozáka.

Chalupa Holoubkovská, spálená a již jen rum, majetek Zikmunda Hassildta.

Chalupa Tejmlovská, ta po smrti tesaře, Michala Teimla, jsouc spálená, přišla v ruinu a bydleti se v ní nemůže (1656.)

Chalupa Baličkovská, spálená, náležela Janu Šidlovi, člověku zle zachovalému a připadši J. Ex. prodána jest, zničená, Ondřeji Schránilovi.

Chalupa Grancovská, ta po smrti Michala Grance připadla vrchnosti.

Chalupa Dětovská. Tu od Jiříka Svobody koupil Benedikt Pelikán, švec.

Chalupa Davidovská, spálená a zkažená, majetek Adama Votického.

Chalupa Arnoštovská, spálená a již jen místo, majetek Zikmunda Kaňkovského.

Chalupa Chodovská, spálená, majetek Pavla Svobody.

Chalupa Hájovská, spálená a již jen stodola, majetek Samuela Krucigera.

Chalupa Pelargusovská, spálená. V dluhu ji ujal Václav Kozák.

Chalupa Radařovská, spálená a do gruntu zkažená. Po Pelargovi ji ujal Jindřich Kozák.

Chalupa Mráčkovská, spálená. K té když po smrti Urbana Mráčka a Marty, jeho manželky, nikdo se nehlásil, dal ji hrabě Jiříku Doubravskému, po jehož smrti zase hraběti připadla.

Chalupa Kašparovská, již jen stodola, majetetek Václava Kozáka po Bilinském.

Chalupa Bartlovská, spálená, majetek Adama Votického.

Chalupa Brousilovská, spálená a do gruntu zkážená, bez hospodáře.

Chalupa Škortalovská, spálená, majetek Martina Stehlíka.

Dvorec Šebestovský, již jen zahrada sirotků po Martinu Střebenském.

Chalupa Hanžburských a již jen stodola Jana Orabiny.

Následuje pořadí od Pražské braňky ke špitálu sv. Vavřince.

Chalupa Pečeňkovská, spálená a jen rum, bez hospodáře.

Chalupa Buršovská a Kaplanovská, byvše od M. Kaplana v jedno spojeny, po smrti Barbory, manželky jeho, ohněm zkažené zůstaly bez hospodáře.

Chalupa Sakvovská, po smrti Doroty Vranské jsouc zkažena, zůstala bez hospodáře.

Chalupa Poláčkovská, spálená, bez hospodáře.

Stodola Hanžburských, spálená a již jen místo, majetek Havla Čermáka.

Chalupa Sedláčkovská, zůstala po smrti Jakuba Sedláčka, hrnčíře, pusta a bez hospodáře.

Chalupa Hotárkovská, zůstala po smrti Jakuba Hotárka, ševce, pusta a bez hospodáře.

Chalupa Fendrichovská se zahradou, majetek Jana Fendricha, tesaře.

Chalupa Boháčkovská, spálená, majetek Kateřiny Šercové po prvém manželi se synem, Janem Boháčkem.

Chalupa Kocourkovská, spálená a jen rum, majetek dětí po Jiříku Křikavovi, někdy mlynáři ve mlýně Blahotském.

Chalupa Červenkovská, spálená, zkažená a bez hospodáře.

Chalupa Rebekovská, spálená a bez hospodáře.

Chalupa Fartáčkovská, spálená, majetek Kateřiny Šercové.

Dvorec Čapkovský, zkažený a již zahrada Pavla Kratochvíle, kováře.

Chalupa Babičkovská, spálená a jen místo a rum. Majetek Jiřího Veselého, „který se žebrotou živí," dodává kniha šosovní.

Chalupa Šermerovská, spálená, po smrti Šimona Šermera zůstala bez hospodáře.

Chalupa Blažkovská, spálená a již jen místo a zahrada Pavla Kuchyňky po Dorotě Jahodové.

Kostel, špitál a hřbitov sv. Vavřince. O těchto pojednáno výše.

Od špitálu, který asi v místech nynějšího domu č. 356. stával až k bráně Pražské (až k nynějšímu domu č. 348.) stávalo jako nyní osm stavení (č. 348—355.)

Na prvém místě hned vedle špitálu byla chalupa Jirchárovská.

Tu koupili roku 1586. Jeremiáš, jirchář a Kateřina, jeho manželka, od Matiáše Blažkovic za 140 kop.

Po Jeremiášovi přešla na Jana Jeřabinu a ten postoupil ji dceři Kateřině.*)

Vedle byla kovárna. Tu roku 1590. od Jana Poláka, kováře a Anastazie, jeho manželky koupil za 380 kop Kilián, jinak Svoboda, kovář. Roku 1617. koupil ji od Jana Kratochvíle za 450 kop Ondřej Chládek Strašecký, s Annou, manželkou. Po Ondřeji Chládkovi připadla hraběti a ten roku 1641. prodal ji kováři, Pavlu Kratochvílovi, za 80 kop.**)

Následuje chalupa Grolichovská. Tu koupil roku 1583. Pavel Šmíd, sedlář, a Kateřina, jeho manželka, od Jiříka Šilhavého, vinopala. Od vdovy Kateřiny, a již nyní manželky Petra Volfa z Velvar, koupili grunt ten za 280 kop Jiří Herman, zedník a Anna, jeho manželka. Za války byl to majetek Eliáše Grolicha, jircháře a po něm Jana Jeřabiny, který grunt ten postoupil Kateřině Cynkové, dceři své.***)

Chalupa ta byla roku 1656. pustou.

Vedle byl dvůr Mouchovský, dříve Věrovský. Ten roku 1541. patřil Janu Váchovi, roku pak 1555. Bartoloměj Němcovic prodal jej za 320 kop Janu Hořejšímu z Pcher a Martě, jeho manželce.

Od syna jeho, Václava Hořejšího, koupil dvůr ten roku 1573. Jan Věra a Anna, jeho manželka. Od Jana Věry koupila roku 1582. za 500 kop dvůr ten Anna Brunclíková, jak, hledě i k domu Brunclíkovskému na rynku, za to mám, potom manželka Martina Mouchy, Daniele Pondělíčka a konečně Jana, mladšího Šultyse z Felsdorfu.

Dvůr zve se později Mouchovský a byl roku 1634. s celým statkem od Jana Šultyse postoupen reversem obci a ta jej roku 1636. nejspíše spálený za 60 kop prodala Janu Jeřabinovi a Barboře, jeho manželce.

---

*) Contr. lib. VII. G. 9.
**) Contr. lib. VII. J. 8, VIII. H. 1, E. 8.
***) Contr. lib. E. 27, M. 18.

Roku 1656. byla to jen stodola se zahradou.*)

Vedle byla pekárna Hruškovská. Tu roku 1541. prodal Blažek Duchčin za 210 kop Matiáši Čáskovi, (Ocáskovi) mlynáři. Ten ji roku 1544. teprv doplatil, nebo trh v nejstarší knize k roku 1541. zaznamenaný, do knih gruntovních zanešen teprv roku 1544. a tu se jakožto prodávající jmenuje Dorota Blažková, mlynářka. Téhož roku 1544. prodal Matouš pekárnu tu za 215 kop Janu, pekaři z Libína, který ji zase roku 1558. prodal Havlu, mlynářovi, za 200 kop.

Ten po dvou létech (1560.) prodal ji Jiříčkovi, pekaři, za 400 kop a ten opět roku 1588. prodal ji za tuže cenu Janu Zelenkovi, pekaři z Rakovníka a Anně, jeho manželce. Od něho koupil ji roku 1590. za 400 kop Jan Blau, jinak Malý (Klan) s Maruší, manželkou svou.

Jan Klan prodal zase pekárnu tu roku 1598, za 610 kop Jiříku Hruškovi, pekaři, a Kateřině jeho manželce. Hruška prodal ji roku 1608. za 700 kop Janu Vyskočilovi, zvanému Pišvejce, a Anně, jeho manželce. Za války patřila Václavu Paseckému a ten ji sfrejmarčil, zruinirovanou a zbořenou, Samueli Chřeníkovi.**)

Vedle byla lázeň. Již roku 1468. připomíná se, že Petr Synek, lazebník, koupil lázeň „před hradskú branú“ u Vaňka lazebníka, a Afry, jeho manželky, za 87 kop. Tu roku 1550. od Jana Nechvíle koupili purkmistr páni a prodali ji roku 1562. Janu, lazebníkovi, z Kadaně, za 200 kop. Jan pak roku 1578. prodali ji zase purkmistru pánům a sice za 70 kop. Myslím, že za Jána lázeň nějaká pohroma stihla, že v ceně klesla. Po desíti létech (1588.) prodali ji páni zase za 200 kop Bartoloměji Jeptiškovi, lazebníku z Nového města Pražského, a Zuzaně, jeho manželce.

Jeptiška na polovici městiště vystavěl dům a prodal ho roku 1593. Josefu, kloboučníkovi, jinak Červenkovi, který jej roku 1598. prodal za 450 kop Jiřímu Lautrpachovi, brannému v Lounské bráně. Lautrpach ještě toho roku obezdil a překlenul kanál, kterým vedena voda kolem dvoru Mouchovského na mlýn Podbranský. Roku 1600. koupili dům ten od Lautrpacha jeho zeť, Jakub Kalina a Kateřina, jeho manželka, za 200 kop. Vdova po Jakubovi, Kateřina, prodala tuto „chalupu“ roku 1653. Janu Blovskému, krejčímu, a Kateřině, jeho manželce. za 20 kop.

Dle ceny této hádám, že bylo stavení to zbořené.

Druhou půli lázně prodal Jeptiška roku 1594. provazníkovi, Ambroži Fogetovi a Evě, jeho manželce, za 115 kop. Foget vyfrejmarčil za ní dům Kozovský v ulici k bráně Lounské, jak vzpomenuto. Vdovu po ktěpánu Kozovi, Dorotu Kozovou, dochoval k smrti Jindřich Arnošt, začež od ní grunt tento obdržel. Roku 1649. Jindřich Arnošt od hraběte vyhoštěn byv prodal stavení toto Janu Zrcadlovi, ručnikáři. Ke vdově po Janovi přiženil se Samuel Čermák, švec a zůstal tu hospodářem.***)

*) Contr. lib. VI. D. 3, H. 8, VII. E. 19, VIII. G. 11.
**) Antiq. lib. Contr. lib. VI. A. 14, A. 21, D. 19, E. 6. VII, J. 1, H. 16, M. 3, O. 27.
***) Contr. lib. VI. C. 3, E. 14, VII C. 6, K. 17, K. 20, M. 2, M. 32. VIII. J. 3, L. 20, Acta curiae LIV.

Vedle, naproti bráně Pražské, byl, jako posud, mlýn. Ten patřil v prostřed XV. století mistru Pavlovi.

Roku 1471. koupil jej od Prokopa a Markety za 230 kop Vavřinec, mlynář z Prahy. Po Vavřinci připomíná se majitelem Jan Košík, který jej za 600 kop roku 1500. prodal Petrovi Latovu.

Uprostřed stol. XVI. (1550—1578) patřil rodině Pondělíčků, po nichž zván vůbec Pondělíčkovským. Roku 1578. patřil Marjaně Kobylové a po ní (1594.) Václavu Kobylovi, který jej roku 1596. za 1050 kop prodal purkmistru pánům, kteří jej roku 1614. znovu postavili. Obci byl skonfiskován a prodán hraběti z Martinic.*)

Před Pražskou branou stály dva domky na obou stranách cesty u samého příkopu, jeden byl domkem výběrčího a druhý obecním vinním lisem.

A nyní třeba nám se vratiti k brańce Pražské.

Tato braňka byla asi úpravnější, nežli druhé, bylať stavbou kamennou. Roku 1602. majitel vedlejšího dvora, jehož asi povinností bylo o dobrý stav braňky se starati, žádá o prodloužení lhůty, že braňky pro nedostatek vápna a cihel postaviti nemohl. Roku 1604. dostal Andres, Vlach, od stavění této braňky 17 kop.

Za braňkou připomíná se návrší s obrazem božích muk.

Hned vedle braňky byl veliký dvůr. Ten patřil roku 1516. Jindřichu Skesovi a Anně, jeho manželce, kteří jej roku toho za 339 kop prodali Matouši Stuchlému. Roku 1549. koupil jej od Apoleny, macechy své, bratří a sestry za 500 kop Jeroným Ebensteker, který jej roku 1560. za 1300 kop prodal Janu Plesnivému krajci, čili Plesnivcovi, zvanému také Kreysa z Drnova, po kterém dvůr ten nadál zván Drnovským. Když samým počátkem následujícího století zemřel syn tohoto Jana, Jakub, nepozůstaviv závěti a dědicův zákonných, povstala pře mezi městem a komorou královskou o tuto odúmrť. Pře skončena roku 1611. vítězstvím obce, která dokázala, že Jakub byl poddaným města nikdy nevyhostěným, ale i tak dvůr městu dosti draze přišel a primas, Jiřík Zdárský a Jan Veselský činíce relaci obci o přiřknutí dvora, zároveň oznamují, že třeba zaplatiti 300 dukátů úmluvného a 100 tolarů písařům.

Městu byl, jak jinde vzpomenuto, dvůr skonfiskován a prodán hrabatům z Martinic, jimž posud patří.**)

Vedle dvora byla chalupa Kašparovská. Tu koupil roku 1592. Kašpar Kuba (Priam) od Markéty Plýhalky za 210 kop. S vdovou po Priamovi, Marjanou, dostala se Vavřinci Peroutkovi.***)

Následuje chalupa Plýhalovská, zbořená a jen místo bez hospodáře.

Chalupa Tuchlovská. Tu s Kateřinou, dcerou po Vítu Tuchlovském, koželuhu, dostal Andres Derviš, rodilý Turek od Konstantinopole, který jako císařský „soldat“ se do Slaného dostal.

---

*) Antiq. lib. Acta curiae LIV. Archiv Slan.
**) Antiq. lib. Contr. lib. VI. E 7. Acta curiae. III. LIV.
***) Contr. lib. VII. J. 80.

Chalupa Sklenářovská. Ta zůstala po smrti Mikuláše sklenáře, bez hospodáře a jsouc spálená, do gruntu zkažena jest, tak že jen místo zůstalo.

Chalupa, dříve kovárna, Pondělíčkovská. Tu od Mandelky koupili Mikuláš Forman, plachetník a Jan Šultys z Felsdorfu. Druhý byv o vše připraven a nemoha platiti, přenechal ji samotnému Formanovi.

Haltýře Drnovské. Ty jakožto příslušenství dvora Drnovského dostaly se hrabatům z Martinic.

Chalupa Holoubkovská, spálená, majetek Samuele Krucigera.

Sladovna Pondělíčkovská, zkažená a již jen loch, majetek Krucigerův.

Proti špitálu o samotě stála chalupa, zvaná Ostrov. Ta r. 1520. patřila Pavlu, rychtáři. Ten toho roku ji prodal Jakubu Chlupáčkovi. V druhé polovici XVI. století patřila Zuzaně Štrajtové z Varvažova, která ji prodala Václavu Mandelkovi. Za války patřila Šimonu Šermerovi, jinak Hlaváčovi, který ji roku 1632. za 140 kop prodal Janu Střelečkovi, koželuhu a Anně, jeho manželce. Po Janovi pustá a zbořená, připadla dětem.*)

Chalupa po Janu, ručnikáři, majetek Samuela Čermáka, ševce.

Sladovna Mandelkovská po Janu Mandelkovi, emigrantu, pustá a spálená, bez hospodáře.

V Ouvalce, která pod tím jménem již v XV. století se připomíná, byl nejprv dvůr Kašovský, který patřil rodině Kašovských, z které připomíná se roku 1544. Jiří Kaše, po něm (1581.) Václav Kaše čili Kašovic, švec, a konečně syn tohoto, shora vzpomenutý primas Slanský, Jan Kašovský.

Dvůr za války patřil Václavu Paseckému, po požáru pak zbyla jen stodola a místo.

Chalupa Kozákovská, majetek Jiřího Kozelky.

Dvůr Bartlovský, zbořený, v ulici „jdouc k Nedětovicům“ se štěpnicí Prunarovskou, zahradou ornou a haltýři pustými, majetek Anny Brikciové.

Dvůr Psejkovský, zbořený a již jen zahrada rytinná, dříve rodiny Psejků, za války Anny Festinky a po ní Jiřího Kozelky.

Dvůr Stanovský. Ten patřil roku 1464. Václavovi, synu Havlovu, z Oven (Humen). Roku 1498. koupil jej od Mikše, nástupce Vaňkova, za 115 kop slovutný panoše Stan z Milého a Anna, jeho manželka. Od Martina Stana z Milého koupil jej r. 1532. za 210 kop Jan Novodomský ze Slatiňan. Od Václava ze Slatiňan a dědičky jeho, manželky Kateřiny Novodomské, koupil jej roku 1547. Antoš, sukna kroječ, za 300 kop. Po smrti Antošově porovnal se roku 1582. syn jeho, Jiřík Antoš, se sestrou svou, Lidmilou, manželkou Jakuba Drnovského a na díl jeho vedle jiných nemovitostí připadl i dvůr Stanovský.

---

*) Antiq. lib. Contr. lib. VII. F. 15, VIII. G. 1.
**) Antiq. lib. Acta curiae LIV. Kniha smluv XVI. 2. C. 15, F. 2, H. 1.

Po smrti Jiříkově (zemřel za moru roku 1582.) vládl tu manžel vdovy po Jiříkovi, Ondřej Mráz, ve jménu dcer Jiříkových, Doroty a Lidmily. Dorota roku 1600. dána za manželku Václavu Hanžburskému a s ní připadl Václavovi dvůr Stanovský.

Syn Václavův, Jiřík, porovnal se roku 1633. s příbuznými a na díl jeho připadl dvůr Stanovský s třemi kopami záhonů. Roku 1651. sfrejmarčil jej od Jiříka Hanžburského Daniel Brožovský.

Před dvorem tímto byla od starodávna studnice Ouvalka.

Za dvorem stála stodola Martina Stehlíka a po něm Daniele Jeptišky.

Stodola Bleysovská. Ta po Bleysovi dostala se Tomáši Hroudovi a po něm Janu Reyrychovi.

Stodola Šebestovská Jiřího Hanžburského a po něm Jana Boháčka, zetě jeho.

Dvůr Vocloňovský se stodolou, všecek zbořený a již jen zahrada rytinná. Náležel Dorotě Schodecké a po ní Mandaleně Pelargové, vnučce její. Václav Pelargus prodal jej roku 1653. za 70 kop Anně a Jiříkovi Lidickým.*)

Chalupa Geyzlerovská (Kayzlerovská) po Danieli Geyzlerovi, který roku 1618. byl pojal za manželku vdovu, Kateřinu Studničkovou, s haltýři, pustá, majetek Daniele Třeboňského.

Stodola Špičkovská, majetek téhož.

Chalupa Baštariusovská s haltýři, majetek Kateřiny Břečkové.

Stodola Němečkovská povodní roku 1627. zkažená a již jen chmelnička, majetek Kateřiny Břečkové.

Chalupa Bilinská povodní roku 1627. zkažená a již jen místo, majetek Václava Kozáka.

Stodola Mouchovská po Zachariáši Vejdovi, majetek Jiřího Kozelky.

Kolárna Jelínkovská. Tu roku 1652. prodal Jiřík Hanžburský Valentinu Vranovskému, nádenníku a Marjaně, jeho manželce, za 40 kop.

Koželužna Stehlíkovská, majetek Martina Stehlíka.

Chalupa zvaná Dub. Majetek Pavla Housky.

Chalupa Zrcadlovská zbořená a jen místo.

Láznička Daniele Hubatky.

Dílna mydlářská Kateřiny Vysoké.

Chalupou „pod Rámy“ počíná předměstí Záfortenské.

Chalupa tato stála asi na místě nyn. čís. 412 a zvána byla po soukenických rámech, které nad ní po valech od Fortny až pod děkanství se táhly.

Již roku 1463. připomíná se dome se zahradou „pod Rámy,“ který purkmistr páni koupili od Petra Lopaty a dali ho Křížkovi, kolářovi a Machně, jeho manželce, pod úrok.

---

*) Contr. VIII. L. 114.

Roku 1567. patřila Jiřímu z Motyčína, od Jany z Motyčína koupil ji roku 1587. Šťastný Jednuška, sladovník a Anna, jeho manželka, za 80 kop. Od Jednušky koupil ji roku 1592. za 122 kop Tomáš Kutil s Kateřinou, manželkou svou.

Za války patřil domek ten Janu Horaňovi, druhému manželi Kateřiny Kutilky, pro jehož smrti (1656.) připadl hraběti.*)

Vedle byla chalupa s dílnou koželužskou a haltýří. Ta patřila za války Slanskému tribunovi lidu, koželuhu, Šimonu Brandejskému, po něm držel ji Vít Fiala a pak Václav Pilman.

Chalupa Střelečkovská s lisem a sladovna Brožovská, což spojené koupil roku 1644. od Jana Hořčice Jan Hubáček.

Sladovna Brožovská patřila roku 1612. Janu Veselskému, který ji koupil od poručníků sirotků po Vavřinci Brožovi.

Sladovna Jednuškovská. Tu koupil roku 1593. od Šťastného Jednušky, sladovníka za 310 kop Modest Zelenka s Annou, manželkou svou. S vdovou po Zelenkovi dostal grunt ten druhý její manžel Matiáš Pseyk, po jehož odchodu od města prodal jej hrabě svému hejtmanu na Slaném, Matiáši Chmelovému (Chmelovci, Chmelovajovi,) s vdovou pak po tomto dostal se Martinu Chládkovi.**)

Následuje mlýn rourní, čili vodárna (čís. 414.)

O mlýnu tomto stala se zmínka shora a proto jej tuto již pomíjím.

Proti mlýnu rounímu, při potoku byla lázeň. Ta připomíná se již roku 1471., kde koupil ji od Václava Novinky Ondřej, mlynář, se zahradou, chmelnicí a domkem vedlejším za 129 kop. Roku 1593. koupili ji od Šebestiana Bartle, lazebníka, Bartoloměj Jeptiška, lazebník a Zuzana, jeho manželka, za 400 kop. Od Zuzany Jeptiškové koupil ji roku 1612. Jan Praetorius, chirurgus, pochozí ze Chba a sice za 800 kop. Nástupcem Praetoriovým byl Jan Fryšerc, který tu válku přestál a roku 1649. lázeň tuto tchyni své, Martě Šermerové, postoupil, „že ho těžce nemocného a žádných přátel a opatření v nemoci nemajícího, k smrti dochovala.***)

Vedle lázně byl vzpomenutý domek, který roku 1578. od Anny, fortnářky, koupil Martin, zvaný Snoubený. Od sirothů tohoto koupili jej roku 1591. Vavřinec Kočička, pekař a Johanna, jeho manželka, za 90 kop. Roku 1603. koupili jej od Marjany, kloboučnice, Matiáš Bílek Nižburský a Regina, jeho manželka, za 100 kop. Roku pak 1620. koupil ji od něho Samuel Šťáva.†)

Naproti byl dvůr Volfovský. Ten roku 1563. koupil Pavel, kloboučník, od Martina, mydláře, za 220 kop. Roku 1576. koupil ho Volf, karník, a Dorota, jeho manželka, od Pavla, kloboučníka, za 200 kop. Od Ka-

*) Contr. lib. VII. H. 1, K. 6.
**) Contr. lib. VII. K. 12.
***) Antiq. lib. Contr. lib VII. K. VIII. G. 16, J. 2.
†) Contr. lib. C. VIII. C. 23, J. 11, N. 14. VIII. E. 3.

teřiny Volfové, již manželky Matiáše Šenfelda, koupili dvůr ten roku 1622. Zikmund Krydl a Marketa, jeho manželka, za 400 kop.

Za války patřil Martinu Dítěti a po něm pozůstalé manželce, Anně, s dvěma sirotky.

Ta roku 1656. „nemohouc pro velikou potřebnosť na té chalupě obstáti, prodala ji trhem Václavu Dítěti, jinak Fialovi, nejstaršímu synu, a Alžbětě, jeho manželce.*)

Vedle byla chalupa Jirchářovská. Tu roku 1590. koupili od Jakuba Vagnera, šrotýře, za 200 kop Jeremiáš Forst, jirchář a Voršila, jeho manželka. Již po roce (1591.) prodal ji Jeremiáš Jiřímu Ronovi, jircháři, za 211 kop. Po Václavu Ronovi, jircháři, octla se v zástavě v dluzích u Jiřího Sulivy, který po smrti Václavově, když se jí nikdo neujímal, v těch dluzích ji ujal. Po smrti Jiřího připadla na podíl Martina, syna „po vojnách jsoucího.“**)

V rohu „k lázni jdouc“ byla pekárna Sobotkovská. Tu roku 1583. koupili Jan Jirásek, pekař a Anna, jeho manželka, od Anny, matky Petra Krška, za 270 kop. Od něho koupili ji roku 1594. Adam Sobotka, pekař a Dorota, jeho manželka za 400 kop. Pekárnu zdědil potom přiženivší se k vdově Jan Stehlík.***)

Vedle byla chalupa Chládkovská. Tu roku 1621. koupili od Daniele Kaizlera Martin Smutný a Lidmila, jeho manželka. Od Smutného koupili ji roku 1628. Martin Chládek, krejčí, a Veruna, jeho manželka, za 110 kop. Chládek prodal ji roku 1642. za 55 kop Vítu Kolíbalovi, který ji opět prodal roku 1651. za 70 kop Matouši Jelínkovi a Kateřině, jeho manželce.†)

Následuje chalupa Kmentovská. Ta patřila roku 1589. Jeremiášovi, jircháři z Žitavy, který ji toho roku prodal krajanu svému, Janu Samišovi, kožešníku z Žitavy, za 300 kop. Od Doroty Samišovy koupili ji roku 1595. Václav Bulatý a Dorota, jeho manželka, za 330 kop. Po Bulatém dostala se Dorotě Šípové a od té zase starším cechu soukenického a ti ji roku 1602. za 390 kop prodali Kašparu Kmentovskému čili Kmentovi. Od Václava Kmenta koupili ji roku 1646. jeho švagr, Jiřík Skrovný a Mandalena, jeho manželka, za 50 kop.††)

Vedle byla zbořená mydlárna Bílkovská Samuele Šťávy.

Takto obešli jsme skupinu domů mezi ulicí pod šlachtou a ulicí Lípovou a ocitujeme se zase u potoka.

Tu byl veliký dům, dvůr a sladovna Václava Kněževského, který skoupiv v létech 1594.—1601. ke dvoru svému, který roku 1594. od Anny Mouchové za 380. kop koupil, chalupu Suchovskou, Švábkovskou a sla-

*) Contr. lib. VI. 21, VII. B. 16. VIII. E. 48, M. 10.
**) Cont lib. VII. J. 4, J. 25.
***) Antiq. lib. Contr lib. VII. K. 29.
†) Contr. lib. VIII E. 43, F. 10, J. 18, H 1.
††) Contr. lib. VII. H. 23, L. 3, L. 27, M. 46, VIII. H. 10.

dovnu Kacabovskou a vše to v jedno spojil. Při gruntu tom purkrabové z Donína, páni na Bílém Újezdci (Šternberk) pěkné stavení si postavili a bydleli tam, zdržujíce se časem v městě. Po smrti Václava Kněževeského připadlo vše to vrchnosti, grunt však spustl a v rum obrácen jest.*)

Sladovna Kolesovská, nazvaná po Anně Kolesce, která ji roku 1580. prodala Bartlovi Forberečníku, jenž ji zase roku 1585. prodal Tomáši Jelínkovi a Anně, jeho manželce, za 400 kop.

Po Jelínkovi zdědil ji zeť, Jiří Hanžburský, a prodal ovšem již jen místo a rumoviště roku 1650. Matěji Pokornému, koláři, a Magdaleně, jeho manželce, za 6 zl.**)

Chalupa Lorovská a dvorec Důrasovský. To obé spojené Václavem Kmentem zdědila vdova, Anna, potom manželka Tomáše Radnického.

Vedle byla chalupa Křtěnkovská. Od té když Václav Kotrba, hrnčíř, pro náboženství odešel, „jsouc bez hospodáře, v ruinu obrácena jest.“

Tak dorazili jsme na roh proti Fortně.

Tu na místě nyn. čís. 436. byla chalupa Židkovská nazvaná tak po Štěpánu Židkovi, po němž vdovu, Annu, pojal za manželku Jakub Bernart, švec rodilý z města Landškrona. Po Jakubovi zbyli dva synové, Jan, vyučený řemeslu ševcovskému, a Daniel, vyučený řemeslu mlynářskému. Ti však od města odešli a k chalupě nikdo se nehlásil a tu roku 1651. purkmistr páni prodali ji za 30 rýnských Janu Hegenbergerovi a Magdaleně, jeho manželce.***)

Vedle chalupa Ambrože Vodičky, kožešníka, a po jeho smrti vdovy Doroty.

Chalupa Němečkovská. Tu po Janu Klanovi, jinak Němečkovi, koupili Martin Klatovský a Anna, jeho manželka, a to od Kateřiny, manželky Matiaše Šinfelda, báby sirotků Němečkovských.†)

Pekárna Thořovská. Ta náležela za války Šimonu Thořovi a vdova po něm, Kateřina, prodala ji spálenou roku 1652. Zikmundu Kaňkovskému, krejčímu, a Anně, jeho manželce.

Chalupa Fersterovská. Tu od Jiřího Ferstera, kloboučníka, koupila roku 1622. Kateřina Volfová, manželka Matiáše Šinfelda. Později držel ji Jiří Groff a od vdovy po něm, Markety, koupil ji Jakub Skála, řezník.

Chalupa Trautnarovská. Tu koupili roku 1600. od Daniele Kramera za 500 kop Jan Hruška a Marketa Teyolová, manželka jeho. Hruška sfrejmarčil ji roku 1616. za dům s Unhošťským a od Kateřiny Únhoštky koupili ji roku 1618. Jakub Trautnar a Maruše, manželka jeho. S Annou, dcerou Jakubovou, dostal ji Jiřík Vyskočil, švec, po jeho pak smrti zůstala druhé jeho manželce, Mandaleně.††)

*) Contr. lib. VII. K. 21, M. 41, M. 45.
**) Contr. lib. VII. D. 17, G. 1, VIII. J. 8.
***) Contr. lib. VIII. G. 5, J. 18, Acta curiae LVII.
†) Contr. lib. VII. M. 17, VIII. E. 15.
††) Contr. lib. VII. M. 4.

Chalupa tato stála na rohu a za ní v uličce dolů k potoku vedoucí byla pekárna Vrabcovská, kterou roku 1598. od Jiříka Hrušky koupili Václav Vrabec, pekař, a Eva, jeho manželka. Za války dostala se Janu Vorlovi a po něm Matiáši Veselému, mlynáři.*)

Za ní byla chalupa Šímovská, kterou roku 1604. od Marty Jednuškové za 109 kop koupil Jiřík, syn Vavřince Šímy z Hrdliva.

Od Šímy koupil ji roku 1608. Martin Kabelář, pražský branný, od toho roku 1610. Ambrož Foget, od Ambrože Fogeta roku 1630. Tobiáš Matoušek. Po smrti Matouškově zdědila ji vdova, Kristina.**)

Mydlárna Fortničkovská.

Chalupa Vejdnarovská, pustá a již jen stodola po Janu Vejdnarovi, který pro náboženství od města odešel.

Na rohu za uličkou byla chalupa Kavkovská.

Tu roku 1586. koupili Petr Kavka, krejčí, a Dorota, manželka jeho, od Matouše Šalka, provazníka.

Po nich dostala se dceři a tu roku 1620. koupil ji zase od Jana Jiráska, švagra svého, Jan Kavka. Roku 1614. měl ji Bartoloměj Kavka, snad syn předešlého. Koncem války spáleniště chalupy té patřilo Lidmile Střelečkové a sirotkům.

Chalupa Kropáčkovská. Tu roku 1614. koupili Šimon Kropáček a Lidmila, jeho manželka, za 300 kop od Adama Kropáčka, ševce, otce. Po jeho smrti zůstala vdově, ta nemohouc se na ní uživiti, pryč odešla a nechala ji bez hospodáře. Hrabě prodal ji jakožto odběžnou za 30 kop Jiřímu Hrzkovi, hrnčíři.

Pekárna Pišvejcovská. Tu po Janu Pišvejci, pekaři, koupili roku 1637. pustou Jan Jirásek a Anna, jeho manželka, za 40 kop. Syn jeho, Jiří, prodal ji roku 1651. ještě pustou za 30 kop Matěji Vokounkovi.***)

Chalupa Jiráskovská. Tu roku 1606. koupili po Klimentu, šafáři, a synu jeho, od purkmistra pánů Jan Jirásek a Anna, jeho manželka, za 250 kop. Po nich byl majitelem syn, Jiří Jirásek.

Chalupa tato stála na rohu druhé uličky dolů k potoku vedoucí. Naproti ní na rohu přes cestu byla chalupa Arnoštovská. Tu koupil Jindřich Arnošt s Annou, manželkou, roku 1584. za 60 kop od Lidmily, divoké kloboučnice a sirotků po Vavřinci, divokém kloboučníku, který chalupu tu roku 1577. koupil od Anny Veselikové.

Za chalupou touto v uličce byla sladovna, kterou roku 1581. od sirotků po Václavu Kohoutkovi koupil Mikuláš Cáral.

Vedle v koutě byl dvůr Beranovský. Ten patřil roku 1577. Martinu Beranovi. Po něm od sirotků koupil jej Jindřich Arnošt a spojil jej s chalupou předcházející. Když Arnošt od města odešel, rozpadla se

*) Contr. lib. VII. M. 4.
**) Contr. lib. VII. N. 19, O. 22, P. 8, VIII. F. 22.
***) Contr. lib. VIII. G. 21, J. 15.

chalupa v rum, tak že jen místo zbylo, z dvorce pak zbyla jen stodola, kterou r. 1637. od Kateřiny Arnoštové za 35 kop koupili Jiří Suliva a Rejna, manželka jeho.*)

Chalupa Kučerovská. Tu roku 1599. koupil od Jana, Lidmily a Doroty, sirotků po Tomáši Kučerovi Florian Hádek s Reginou, manželkou svou, za 350 kop.

„Té jen kusy zdí stojí," praví kniha šosovní.

Dvůr Vepřkovský. Ten koupil roku 1599. Václav Vepřek od Matiáše Střeleckého. Při dělení statku Vepřkovského padl na díl dcery, Kateřiny, nejprv Škodové, potom Břečkové.**)

Sladovna Vychytilovská po Blažejovi Laňkovi.

Chalupa Hamtačovská Doroty Votické.

Chalupa Břečkovská. Tu po otci, Matiáši Břečkovi, zdědil Prokop Břeček (Břečka), hrnčíř.

Chalupa tato stála při samé braňce předměstské ke Smečnu jdouc. Braňka ta stála před rozcestím, kde dělí se cesta ke Smečnu a ke Studňovsi (mezi čís. 459. a čís. 480.)

Za braňkou stály ještě po jižní straně silnice tři chalupy. Prvou byla chalupa Šmaulovská. Tu jakožto královskou odúmrť po Martinu Mlejnkovi dostal roku 1565. Volf Amerink, písař při kanceláři na komoře království Českého a prodal ji téhož roku Martinovi z Žiliny za 200 kop. Roku 1569. koupil ji s lisem a vinicí od Anny Veselíkové Václav Šmaul, tesař, za200 kop. Od Matiáše Šmaule koupili ji r. 1610. Vavřinec Kalfásek a Lidmila, jeho manželka, za 510 kop.

Vedle byla chalupa Pazderovská. Tu koupila roku 1608. za 230 kop Lucie Pazderka od Jana z Lesa. Roku 1629. koupili ji od Lucie za 30 kop Jan Suchan a Kateřina, jeho manželka.

Třetí byla chalupa Cibulkovská. Ta roku 1556. patřila Mikuláši Cibulkovi, r. pak 1607. koupili ji purkmistr páni se zahradou od Mikuláše, syna a Anny, dcery po Pavlu Cibulkovi, za 450 kop. Od obce koupili ji roku 1621. s vrbinou Jan Jirásek a Anna, jeho manželka, za 325 kop. Trh ten byl na rozkaz knížete z Lichtensteinu zrušen roku 1624.***)

Od chalupy Cibulkovské až k potoku stálo před válkou ještě několik chalup, rovněž proti nim na druhé straně silnice, kde proti chalupě Pazderovské ještě roku 1608. se připomíná chalupa Štefana Františka z Kozí Hory, ty všechny ještě před válkou se zemí srovnány.

Za chalupami těmi v místech nynějšího parku při přádelně připomíná se již v XV. století zahrada zvaná Podolí s rybníčkem a byla ma-

---

*) Contr. lib. B. 25, F, 17, E 6, VIII. G. 18.
**) Contr. lib. VII. M. 26.
***) Contr. lib. VI. F. 5, F. 6, G. 3, VII. O. 18, O. 26, P. 8. VIII. E. 38, F. 20.

jetkem Novodomských z Šimberka. Od Adama Lehnara z Kouby koupi ji roku 1610. Havel Pasecký a Alžběta, jeho manželka, za 350 kop.*)

Za Podolím vedle silnice byly shora vzpomenuté dvě krčmy, Sláměná a Zlatá, o jichž osudu shora vypravováno.

V rohu mezi vzpomenutými cestami k Smečnu a Studňovsi byla zahrada již od dávna zvána Egrberk. Již r. 1539. koupil tento Egrberk Valenta, kovář, po Jakubu Slatiňanském a Kateřině Novodomské z Libovice od poručníků Václava z Šimberka. Roku 1555. koupil zahradu tu od Havla Kašového tchán jeho, Hanuš, konvář.

Vedle Egrberku byla chalupa, která roku 1572. patřila Ondřeji Svícníkovi a za chalupou Egrberk Vojtěcha, krejčího. Vše to srovnáno se zemí ještě před válkou.

Za Egrberky byla Hliniště s vinicemi a chmelnicemi.**)

Podle „travnaté“ cesty ke Studňovsi stála u braňky kovárna. Patřila Ambroži Svobodovi, po něm Janu Svobodovi a sestrám jeho, „ale že se jí nikdo neujímá, jest pustá,“ praví o ní kniha šosovní.

Vedle byla stodola Jiřího Jiráska, který ji prodal Vítu Kolíbalovi a tento roku 1656. Matiáši Radnickému a Kateřině, jeho manželce, za 10 zl.

Od té stodoly jdouc přes cestu od Hlinišť obecních pod Lehňov až k bráně Lounské, předměstské, bylo přes dvacet chalup a při nich zahrady, které se šafranice jmenovaly a jich majitelé se pěstováním šafránu zabývali. Chalupy ty již před válkou srovnány se zemí.

Poslední tu za braňkou, v samých Hliništích, byla chalupa Tuřinovská (Turynovská). Když požárem roku 1634. shořela i katovna na Lehňově „mistru popravnímu na časté suplikování povoleno, aby nyní (1635.) na ten čas byt měl v chalupě Turynovské za Fortnou nejzadnější u Hlinišť se zahrádkou, než by jeho výsadní místo spraveno a opatřeno bylo.“***)

Ale kat nedočkal se katovny a katovna kata, počalo zaměstnání to býti nevýnosným a purkmistr páni v chalupě Turynovské usadili pastuchu obecního, jemuž bylo přístřeší také shořelo.

Pod Lehňovem stály ještě stodola Daniele Vepřka, který ji roku 1638. koupil od Jana Hrušky, který ji byl roku 1588., ještě chalupu, koupil od Reginy Tlachové. Chalupa Suchanovská, kterou r. 1631. koupili Tomáš Radnický a Kateřina, jeho manželka, od Marjany Šoltysky, vdovy po Danieli, mečířovi. Chalupa Arnoštovská, pustá. Augustin Kosina ji jménem Kateřiny, dcery Jindřicha Arnošta, emigrantky, prodal Janu Veselému. Chalupa po Jiřím Výborném, branném v bráně Velvarské, který chalupu tu r. 1605. koupil od Matěje Hrzka, který ji byl koupil r. 1598. od Lidmily Houškové. Tu zdědil Jan Veselý po rodičích Anny, manželky.

*) VII. P. 10. Již roku 1620. koupil ji od Anny Lehnarové z Šimberka Vít Hubatka, ale nejspíše že z trhu toho sešlo. [Contr. lib. V. M. 48.]
**) Contr. lib. VI. B. 10, C. 30, H. 3, H. 5.
***) Acta curiae LVII.

Poslední byla pastušina. Ta připomíná se již roku 1505., kde purkmistr páni pastušinu tuto vzdali Martě, vdově Chlupáčkové, za roční 3 kopy. Později, jak vzpomenuto, bydlel pastucha v chalupě Turynovské.

A nyní vrátíme se po druhé straně silnice zase k městu.

Tu byla nejprv chalupa Lafanovská, tu od obce koupil Jiří Šoura, krejčí.

Chalupa Matiáše Pokorného, koláře, tu dostal týž Pokorný s Magdalenou, vdovou po Janu Žlutickém, koláři.

Chalupa nejprv (1576.) Matiáše Šalka, po něm (1592.) Kašpara, mlynáře a po tom (1636.) vdovy Kašparky, spálená a jen rum.

Chalupa Milotovská. Tu roku 1576. Jiří Kantůrek prodal Mikuláši, brannému, od Lidmily, staré branné, koupila ji roku 1592. Žofie Bílková, ta prodala ji roku 1597. synu, Janu Bílkovi. Roku 1619. patřila Janu Milotovi. Roku 1636. od Zuzany, vdovy po Janu Honziusovi koupil ji spálenou Michal Andres, tesař.*)

Chalupa Kapsovská. Tu roku 1614. koupil od Reginy Kapsové, vdovy po Jiříkovi Kapsovi, Jakub Pražák, od toho koupil ji roku 1624. Jan Doupal, rúrař. Od něho roku 1631. koupil ji Michal Andres.

Chalupa Asverovská. Tu roku 1607. koupil Asverus, kožešník, od Kateřiny, tesařky. Po požáru, spálená, spojena byla od Michala Andresa, s chalupou Milotovskou a Kapsovskou, rovněž spálenými. Andres z Milotovské vystavěl stodolu a druhé dvě spojené také postavil a prodal to vše roku 1652. Václavu Hájkovi a Marketě, jeho manželce, za 48 kop.**)

Chalupa Proudkovská po Janu Proudkovi, hrnčíři, spálená, jsouc bez hospodáře, v rum obrácena jest.

Chalupa Halouskovská. Tu roku 1594. koupili hrnčíř, Blažej Halousek a Kateřina, jeho manželka, od Jana Kočky a Kateřiny Vidourkové, manželky jeho, za 530 kop. Od vdovy, Kateřiny, koupil ji roku 1635. Tomáš Radnický za 100 kop.***)

Chalupa Linhartovská. Tu roku 1587. koupili Linhart Chrstil a Dorota, jeho manželka, od Marjany Mamánkové za 90 kop.

Za války patřila Jiříku Zelenkovi, ševci.

Vedle byl dvorec Rozumpachovský, koncem stol. XVI. zvaný také Farářovský. Ten roku 1619. od Kateřiny Rozumpašky (Rozmpašky) koupili Jiřík Suliva, jinak Orabina a Anna, jeho manželka, za 250 kop. Roku 1651. prodal jej Jiřík Domaň Janu, kovářovi, za 80 kop.†)

Stodola po Janovi Horaňovi, kde dřív chalupa Bulatovská stávala. Stodolu tu po Janu Horaňovi prodal roku 1656. hrabě Jiřímu Zajíčkovi a Anně, jeho manželce, za 30 zl.

---

*) Contr. lib. VII. B. 14, K. 2, L. 26, VIII. G. 2.
**) Contr. lib VII. O. 11, VIII. B. 8, E. 11, E. 24, F 17, L. 3
***) Contr. lib. VII. K. 27, VIII. G. 6.
†) Contr. lib. VIII. E. 1. J. 14.

Takto dorazili jsme na roh uličky, kudy se chodí na Lehňov (ke katovně). Tu stála chalupa Foukalovská. Tu po Václavu Foukalovi, branném, koupil roku 1617. Václav Linhart za 150 kop.

Vedle směrem ku katovně byla chalupa Arnoštovská. Tu s předcházející, obě spálené, spojil v jedno Daniel Vepřek.

Chalupa Mečířovská, spálená a jen místo Tomáše Radnického.

Chalupa Trnůžkovská, prv stodola Brože, sladovníka, tu spálenou, koupil od Jana Brože, roku 1604. Jan Trnůžka. Roku 1634. shořela zase a zůstalo jen místo a zahrada Daniele Hubatky.

Stodola Čapkovská, dříve dvorec, který roku 1555. od Jiřího Šafránka koupil Matouš Čapek, kolář, za 73 kopy. Později byl tu mlýn „samotížný“ (ruční.) Po požáru roku 1634. zbylo ze stavení toho jen místo a to připojeno k dědině Michala Freylicha.

Stodola Tyčkovská, již jen místo a zahrada Matěje Pokorného.

Na temeni vrchu Lehňova stála výsadní chalupa Slánského kata, ta, jak shora vzpomenuto, shořela roku 1634. a poněvadž brzo na to i kata ve Slaném nebylo, nepostavena.

Na druhém rohu uličky na Lehňov jdouc byl dvůr Arnoštovský. Spáleniště dvoru toho, zvaného Šimonovský, koupil roku 1601. Jindřich Arnošt od Kiliana Šafránka, za 30 kop. Roku 1634. shořel zase a spáleniště ujal Samuel Hronek.

Vedle byla chalupa po Kulhavém „dvorec Mouchovský a dvůr Vodloužkovský. Tyto tři grunty, spálené, skoupil regent statku Slanského, Zachariáš Vejda z Bezděkova a vystavěl na jejich místě dvůr. Ten po smrti Zachariáše Vejdy připadl hraběti a ten jej roku 1648. za 100 kop prodal nástupci Zachariášovu v úřadě, Matiášovi Břečkovi.

Následují domy ve veliké skupině uprostřed předměstí a řada stavení až do slepé uličky za nynějším číslem 525. Dvorec Gamarytovský. Ten roku 1652. prodali Jindřich Kozák a Dorota, jeho manželka, za 50 kop Danieli Vepřkovi.

Dvůr Ladařovský a již jen stodola Jana Orabiny.

Chalupa Tučkovská, Jana Petrkovského.

Stodola Jiráskovská, sirotků Sulivových.

Dvůr Sixtovský. Ten koupili roku 1618. Václav Hanžburský a Dorota, jeho manželka, za 300 kop od Lidmily, manželky Theodora Sixta z Ottrsdorfu.

Stodola sirotků po Střebenském.

Chalupa po Jiřím Pěnkavovi, hrnčíři, spálená.

Tu koupil Jiřík roku 1618. za 700 kop od Václava Jedličky, hrnčíře. Když pak od ní pro náboženství s manželkou a dětmi odešel, zůstala pustá a přišla ve zkázu.

Chalupa Bažantovská. Tu, tenkrát pekárnu, koupil roku 1597. Martin Bažant s Mandalenou, manželkou svou, za 325 kop od Martina Storka pekaře. Za války byl jejím majitelem Samuel Kruciger.

Chalupa Bažatovská. Tu koupil roku 1584. od Kateřiny Pašové na místě sirotků Jana a Doroty po Blažeji Smetanovi za 150 kop Václav Zajíček, zvaný Bažata. Chalupu tu s dílnou mydlářskou zdědil po rodičích Jiřík Zajíček.

Chalupa Kalfáskovská. Z té když Bartoloměj Kalfásek pro náboženství odešel, zůstala pusta a ohněm do gruntu zkažena jest. Hrabě místo prodal Janu Čurdovi.

Chalupa Koktovská. Tu koupil roku 1630. Řehoř Čurda s Dorotou, manželkou svou, za 150 kop od Tomáše Kokty, řezníka. Po Řehořovi zdědil ji Jan Čurda, syn a ten spojil ji s předcházející.

Chalupa Sklenářovská. Ta patřila počátkem XVII. stol. Krištofu, sklenáři, po němž zdědil ji syn, Jan, sklenář.

Chalupa Kotlářovská. Tu roku 1601. koupili Tobiáš Jette, kotlář a Voršila, jeho manželka, od sirotků po Pavlu, zámečníkovi, za 500 kop. Chalupy „té jen místo pozůstává," praví kniha šosovní.

Chalupa Matrasovská. Tu Ondřej Matras a Zuzana, jeho manželka, postoupili roku 1655. Kateřině, dceři své a manželi jejímu, Matiáši Radnickému, jinak Zvěřinovi.

Chalupa Brožovská, dříve dvůr a již jen stodola Jana Svobody.

Chalupa Karlovská, dříve dvůr a také již jen stodola Martina Klatovského.

V místech těchto, tuším asi tam, kde stojí nyní obecní váha, byla tenkrát veliká louž, myslím s vodou pramenitou, neboť od občasné kalužiny vody dešťové byla by celá část předměstí jména nedostala a tu říkalo se obecně „Na louži", neb „U louže."

Chalupa Rukavičkovská, spálená. Chalupa Koznarovská, spálená. Majitelem obou Samuel Kruciger.

Chalupa Orabinovská a již jen stodola Jana Petruželky.

Chalupa Khornovská. Tu koupil roku 1615. Adam Khorn, šmejdíř, od Marty, vdovy po Jakubu, šrotýři, za 200 kop. Po požáru roku 1634. spálená, zůstala po Dorotě Khornové pustá a v rum obrácena jest.

Chalupa Vačkářovská. Tu koupil roku 1619. Daniel Miller, vačkář, od Kateřiny, vdovy po Melicharu Millerovi, vačkáři. Po Danielovi zůstala pustá a po ohni v rum obrácena jest.

Následuje předměstí Lounské.

Tu od nárožního domu nyní č. 525. až k druhému nárožnímu domu proti bráně Lounské (č. 161.) stálo osm stavení na místě nynějších čtyř.

Na rohu byla sladovna Pospíšilovská. Tu postoupil roku 1650. hrabě, spálenou, Danieli Třeboňskému.

Vedle byl dvůr Majerovský. Ten od Magdaleny, vdovy po Martinu Majerovi, koupil roku 1628. Kašpar Priam Vostrovecký, nejprv konšel, potom místohejtman Slanský, za 200 kop. Po Priamovi dostal se Danieli Třeboňskému.

Vedle byla chalupa Zumrovská. Tu koupil roku 1588. od sirotků po Klimentu Zumrovi, zámečníku, Jan, ručnikář ze Žatce, za 230 kop. Od Jana koupili ji purkmistr páni roku 1605. za 250 kop. S jměním obce připadla hraběti, ovšem spálená.

Chalupa a pekárna Třískovská. Tu roku 1591. prodal Matěj Tuček, švec, Tomáši Třískovi (Stříškovi), pekaři a Anně, jeho manželce, za 100 kop. Za války, spálená, patřila (1641.) Janu Olivovi, jinak Třískovi a po něm Kateřině Cynkové.

Chalupa Tvořidlovská. Tu koupil roku 1583. po Bartoloměji Víchovi od Matěje Poříčského, jinak Fartáčka Jan Šebestovic s manželkou svou, Marjanou. Od tohoto koupil ji roku 1584. za 200 kop Václav ze Senomat, příjmím Šimek s Marketou, manželkou svou. Od tohoto koupil ji roku 1587. za 415 kop Tomáš Tříska s Annou, manželkou svou. Tříska přikoupil z obou stran grunty od Matěje Křížana a potom od vdovy po něm, Anny, v celku za 103 kopy.

Přístavky tyto prodal pak roku 1604. za 180 kop Balcaru Hokovi, provazníku a Evě, jeho manželce.

Roku 1631. střejmarčil chalupu tuto Pavel Pasecký s Janem Pomezim. Koncem války koupil ji, spálenou, za 60 kop Pavel Tvořidlo, kloboučník, s Reginou, manželkou svou.*)

Vedle byla kovárna Korejtkovská. Ta patřila roku 1556. Mikuláši Moravci, kováři, který ji toho roku prodal Bartoloměji Polákovi (Poláčkovi), kováři, za 70 kop. Polák prodal ji roku 1567. za 248 kop Jiřímu Haluškovi, jinak Korejtkovi, kováři. Po Jiřím (1596.) držel kovárnu tu Matouš Korejtko, snad syn a po něm (1604.) Dorota Korejtková. Po Dorotě přešel grunt ten na Václava Kmenta, hrnčíře, a od vdovy po něm Alžběty, koupil kovárnu tu roku 1617. za 350 kop Marek Čížek, jinak Korejtko, kovář, s Lidmilou, manželkou svou.

Po Marku Čížkovi zůstala spálená a bez hospodáře.

Vedle byla kovárna (později kolárna) Strnadovská. Tu koupil roku 1568. od Jana Lebuzy, kováře, Jakub Mikleš, kovář za 120 kop. Po něm přešla na Laurence Tosnara, zámečníka, od toho pak koupil ji roku 1591. Ondřej Strnad, kolář. Po vdově, Kateřině Strnadce, zůstala spálená Janu Doubravskému.

Na rohu proti Lounské bráně byla kovárna Kučerovská. Tu koupil roku 1567. od Vojtka, kováře, Jiří Lebuza, kovář. Po něm koupil ji roku 1583. Ondřej Sýkora, kovář. Od toho koupil ji roku 1602. Martin Majer s Marketou, manželkou svou, za 70 kop. Od Majera koupil ji, spálenou roku 1603. Václav Pospíšil s Alžbětou, manželkou svou, za 98 kop. Od Pospíšila koupil ji roku 1607. Petr Příhoda, kovář. Po něm zůstala spálená a jsouc bez hospodáře, rozpadla se v rum.**)

*) Contr. lib. VII. F. 15, H. 4, H. 11, J. 4, J. 15, M. 47. O. 4, VIII. B. 9, F. 13. F. 24, J. 7.

**] Contr. lib. VI. D. 7, F. 16, F. 18, F. 25, VII. J. 12, E. 25, N. 7, N. 14, O. 12 VIII. E. 1.

Od rohu proti Lounské bráně po straně západní až k předměstské braňce Lounské asi při nynějším čísle 170. stálo deset stavení (nyní čís. 162—170).

Vedle kovárny Kučerovské byla chalupa Křivoklátská. Tu roku 1565. koupil od Šebesty, zámečníka, za 220 kop Jan, zámečník, zeť Václava Drnovského. Roku 1589. koupil ji od Jana Třeštíka, jinak Opavského, za 300 kop Matouš Chládek, krejčí, s Marjanou, manželkou svou. Chládek připomíná se ještě roku 1602. majitelem. Jeho nástupcem byl nejspíše druhý manžel vdovy po Chládkovi pozůstalé, Vavřinec Makovička jinak Chládek neb Chlad. Za války patřila zámečníku Křivoklátskému, po němž když nebylo hospodáře, rozpadla se v rum.

Vedle byl dvůr Mikundovský později sladovna Rouchovanská. Dvůr tento patřil roku 1534. Kateřině Novodomské a synu, Janovi. Ti prodali jej toho r. Václavu Zitrovi vetešníku. V druhé polovici XVI. stol. (1565.) patřil Pavlu Mikundovi. Od Lidmily Mikundové a Jana Kratiny, jejího manžela, koupil jej roku 1583. Mikuláš Ladař Srnovec z Varvažova za 900 kop. Od Kateřiny Srnovcové z Bilejova koupili jej roku 1602. Jan Jelínek a Anna, jeho manželka, za 600 kop.

Roku 1610. byl to již jen dům a ten od Martina Růže koupil branný z brány Pražské Martin Kabelář za 340 kop, který jej roku 1614. sfrejmarčil Janu Dítěti. Počátkem války patřil dům ten a již sladovna Pavlu Rouchovanskému. Po Dorotě Rouchovanské, emigrantce, zůstal odběžný vrchnosti a ujal ho Jindřich Hronek *)

Vedle byl dvůr Kubinovský. Ten koupil roku 1543. Vojtěch Kubin od Mikuláše Klečky, trh však dokonán teprv po roce a to od Mikuláše a Zikmunda, bratří Kubinů, hádám že synů Vojtěchových a to již od Jiříka Klečíka (Klečky) tuším, syna Mikulášova.

Kubinové drželi dvůr ten až do let osmdesátých, po nich pak přešel na Víta Hubatku, po němž nastoupil druhý manžel pozůstalé po Vítovi vdovy, Jindřich Vyšín. Po něm uvázal se v otcovské dědictví Daniel Hubatka a ten již jen místo po dvoru Kubinovském prodal roku 1654. Janu Čermákovi a Anně, jeho manželce, za 21 zl.

Vedle byla chalupa Bažantovská. Tu koupil roku 1572. Václav Šmaul, tesař, od Anny, vdovy po Smržovi, pláteníku, za 60 kop. Od Šmaule koupil ji roku 1578. Matiáš Zitro s Martou manželkou svou, za 190 kop. Od Zitry za tuže cenu koupil ji roku 1597. Kašpar, zedník. Od vdovy po Kašparovi, Anny, koupil ji roku 1605. za 250 kop Kilian Šafránek se Salomenou, manželkou svou. Od Salomeny koupil ji roku 1612. za 300 kop Jan Dítě, švec, s Kateřinou manželkou svou. Dítě sfrejmarčil grunt ten s Martinem Kabelářem, shora vzpomenutým. Koncem války dostala se nejspíše v dluhu společnosti pekařské a ta prodala ji, vlastně jen místo, po ní Janu Čermákovi, hrnčíři a Anně, jeho manželce, za 6 zl. rýn.

---

*) Antiq. lib. VI. F. 5, VII. F. 6, H. 26, M. 48, P. 7.

Vedle byla chalupa Jarošovská. Ta patřila v létech 1597—1611. Abrahamu, šmejdíři. Od tohoto koupil ji roku 1611. Jarolím (Jaroš,) hrnčíř, zvaný Brožíček neb Čermák s Kateřinou, manželkou svou, za 400 kop. Nástupcem Brožíčkovým byl Jan Čermák a ten skoupiv místa po dvoře Kubinovském a chalupě Bažantovské, spojil ty tři grunty v jeden. *)

Vedle byla chalupa Chládkovská, nazvaná tak po Janu Chládkovi, ševci, který ji v prvých létech XVII. stol. (1611.) držel. Po něm dostala se purkmistru pánům a od těch koupila ji zase roku 1628. Eva, vdova po Janu Chládkovi, za 200 kop. Po Evě, spálená, náležela Jiřímu Zajíčkovi.

Chalupa Felčovská. Patřila za války Andresi Felčovi a po něm, spálená, Dorotě Malinové.

Vedle byl dvůr Benešovský. Ten koupil roku 1550. Jiří Bakalář Valva od Vojtěcha Kubina. Od Bakaláře koupil jej roku 1563. za 84 kopy Beneš Stíšek, řezník, s Dorotou, manželkou svou. V rodině Benešů zůstal potom delší dobu a roku 1616. připomíná se jako majitel Štěpán Beneš. Po požáru roku 1634. rozpadl se dvorec, spálený, v rum.

Vedle byla chalupa Zachařovská. Patřila v druhé polovici XVI. stol. (1563.) Kateřině Kocourkové. Počátkem stol. XVII. Martinu Růži od vdovy pak po něm, Kristiny, koupil ji roku 1616. Stěpán Beneš, řezník, s Dorotou, manželkou svou, za 60 kop.

I tato chalupa po požáru roku 1634. se rozpadla a místo její spojil s předcházejícím Jan Michal Brodský.

Posledním, u samé braňky, byl dvorec Rychlíkovský. Ten patřil v prvých létech XVII. stol. (1616,) Matiáši Rychlíkovi. Po požáru zbyla z něho jen stodola. Majitelkou (1656.) Anna Zahrádková. **)

Za braňkou byla v levo „v šafranicích“ stodola Kozákovská, po požáru již jen místo Daniele Třeboňského. V pravo, v místech nynější Střelny, byla stodola Špičkovská, po požáru rovněž jen místo pusté Jana Michala Brodského.

Za stodolou tou byl průhon, na jehož konci býval stavěn pták, ku kterému střílívala společnosť střelecká (již roku 1566. se tu připomíná).

Nad ptákem „na Horkách“ bylo místo popravní, justice, které na tom místě se již roku 1463. připomíná a ještě roku 1656. tak jmenuje.

Na svahu k Horkám (k Hájům) bývala také stavení a roku 1462. připomíná se tu dvůr Jakuba, krejčího, později byly tu však jenom vinice.

Na východní straně ulice od braňky až na roh proti bráně Lounské stálo tenkrát šestnáct stavení na místě nynějších čtyřadvaceti (čís. 173—196).

---

*) Antiq. lib. Contr. lib. A. 5, G. 30, VII. C. 20, L. 24. N. 29, P. 18. VIII. B. 18, G. 11, M. 6.

**) Antiq. lib. VI. E. 27, VIII. F. 15.

Hned u brańky byla chalupa Sklenářovská. Tu roku 1553. koupil od Duchka Mlsbaby za 100 kop Kunrat, sklenář. Již po roce (1554.) prodal ji za 106 kop Matěji Tučkovi, novětníku (ševci). Roku 1588. jmenuje se majetníkem Jonáš, sklenář, a roku 1594. Bartoloměj Kůrka, který toho roku ji prodal za 300 kop Janu Vodičkovi, zeti Černohlávkovu, a Lidmile, jeho manželce. Od Vodičky již roku následujícího (1595.) koupil ji Jan Jelínek s Annou, manželkou svou, za tuže cenu. Počátkem stol. XVII. (1614.) přešla v majetek Pavla Rouchovanského a pak vdovy po něm, Doroty. Ta když pro náboženství od města odešla, chalupa spustla. *)

Vedle byla chalupa Rouchovanských. Tu koupil roku 1543. za 18 kop Kříž, mlynář Beřovský, od Magdaleny Nebesářky. Kříž prodal ji roku 1556. Šímovi Křečkovi, vetešníku, za 60 kop. Po dvou létech (1553.) prodal ji Šíma za 75 kop Janu, synovi Kabáta, bečváře. Roku 1584. prodali ji Vít Tuček, švec, a Alena, jeho manželka, za 190 kop Zikmundovi, tesařovi, a Alžbětě, jeho manželce. Od Zikmunda koupil ji roku 1588. za 190 kop Martin Hrzek Ten po desíti létech (1598.) prodal ji za 300 kop Janu Jelínkovi. Od toho koupili ji téhož roku za 310 kop poručníci sirotků, Jindřicha a Jana, po knězi Jindřichu, faráři Smolnickém. Počátkem XVII. stol. držel ji Jan Studnička a ten ji roku 1614. za 160 kop prodal Pavlu Rouchovanskému a Dorotě, jeho manželce. Po odchodu Dorotině koupil oba sousední grunty její, ovšem pusté, Simeon Kozák.

Následuje chalupa Pospíšilovská. Ta patřila roku 1551. Šimonu, Vodičkovi. Roku 1588. jmenuje se majitelem Jan Kabát, švec, zvaný Kanda, a ten prodal ji roku 1595. Janu Pospíšilovi, pekaři, a Maruši, jeho manželce, za 196 kop. Po Janovi následoval Mikuláš Pospíšil, tuším syn, a od sirotků po tomto koupili chalupu tu Matěj Přívozník a Alžběta, manželka jeho, za 45 kop.

Vedle byla chalupa Noskovská. Ta patřila koncem XVI. stol. (1595.) Kateřině Noskové. Po té přešla na Reginu Noskovou a Jana Měchuru, ševce, tuším manžela jejího. Ti prodali spáleniště chalupy té roku 1602, Dorotě Kaňkové za 148 kop. Za války patřila Janu Millerovi, bradýři, který ji roku 1621. byl koupil. Po požáru 1634. zbyly však z chalupy té jen zdi a rumoviště stodoly.

Následuje chalupa Trčkovská nazvaná po Jiřím Trčkovi, hrnčíři, který ji s manželkou svou, Voršilou, koupil roku 1606. za 340 kop od Anny Šermerky, matky své. Za války, spálená, patřila Vítu Fialovi. **)

Vedle byl dvůr Hlavačovský. Ten koupil roku 1532. Martin Hlavač od Anny Martincové, před kterou držel dvůr ten přes šedesát let. Roku 1569. hospodařil na něm Pavel Hlavač. Teprv roku 1599. prodali jej

*) Antiq. lib. Contr. lib. VI. C. 17, F, 12, VII K. 24, L. 4.
**) Contr. lib. VI. A. 6, C. 19, VII. F. 24, H. 15, M. 8, M. 10, M. 47, O. 6, VIII. 1.

Kliment Nechvíle a Lidmila Hlavačova za 400 kop Havlu Paseckému a Alžbětě, jeho manželce.

Vedle byl dvůr Turečkovský. Ten patřil v posledních létech XVI. stol. (1599.) Jeremiáši Rakovnickému. Po požáru roku 1599. spojen s gruntem následujícím totiž s chalupou Klimšovskou. Chalupa tato patřila roku 1574. Jakubu Smetanovi, ševci. Ten ji roku toho prodal Havlu, ladařovi, a Alžbětě, jeho manželce, za 195 kop. Ten prodal ji roku 1591. za 390 kop Martinu Hatolinovi, pochozímu ze vsi Janoviček u Chrudímě, brannému v Pražské bráně. Od Anny Hatolinky koupil ji roku 1604. Jan Otta jinak Černý s Dorotou, manželkou svou, za 250 kop. Od něho koupil chalupu tu roku 1605. Václav Chmel, provazník, s Annou, manželkou svou, za 250 kop. Od toho koupil ji po dvou létech (1607.) za tuže cenu Matouš Klimeš z Milevska s Annou, manželkou svou. Od Klimeše ji po roce (1608.) za tuže cenu koupil Havel Pasecký s Alžbětou, manželkou svou a připojiv k tomu, ještě dvůr Hlavačovský, postavil znovu dvůr se dvěma stodolama. Po požáru roku 1634. zbyly jen zdi z dvora toho a rumoviště to zdědila dcera Paseckých Justina, provdaná Střelečková.

Následuje dvůr Jednuškovský. Ten patřil v druhé polovici XVI. stol. Šimonu Blovskému a po něm (1591—1603.) vdově, Dorotě Blovské. S dcerou Šimonovou, Mandalenou dostal jej Matouš Jednuška, malíř. Po odchodě Matoušově zůstal pustý a po požáru roku 1634. rozpadl se v rum. Místo koupil Jan Michal Brodský za 20 kop.

Vedle byla chalupa Šlosárkovská. Ta zůstala spálená a v rum obrácená po Pavlu Svobodovi, kožešníku.*)

Vedle byl dvůr někdy pekárna a před tím sladovna Šafránkovská. Tu prodal koncem XVI. století Kilian Šafránek Vítu Hubatkovi. Po něm zdědil jej Daniel Hubatka.

Následuje chalupa Křížanovská Ta patřila v létech 1870—76. Martinu Hrzkovi, kožešníku. Roku 1591. držel ji Vít Feitl, provazník a po něm (1594—1615.) Havel Křížan, provazník. Po tomto za prvých let války Václav Chmel, provazník, a ten prodal ji roku 1630. Janu Jiráskovi za 100 kop. Požárem roku 1634. přišla na zmar.

Vedle byla chalupa Paloučkovská. Tu koupil roku 1571. od Jiříka Krejsy a Reginy Volfové, manželky jeho, za 315 kop Krištof, pekař. Od toho koupil ji roku 1576. za 355 kop Jiří Sýkora, kolář, s Martou, manželkou svou. Od toho pak koupil ji r. 1591. za 400 kop Šimon Šafránkovic s Annou, manželkou svou. Roku 1594. vyměnil ji od Šimona Martin

---

*) Antiq. lib Contr. lib. VII. A. 9, J. 18, M. 15, N. 9, O. 1, O. 17, O. 30. VIII. H. 1. Kniha smluv svatebních. Fol. 162.

Vondrovic a od toho po dvou létech (1596.) ji koupil za 450 kop Havel Křižan, provazník. Od toho koupil ji roku 1615. za 420 kop. Jiří Palouček, řezník, s Evou, manželkou svou. V požáru roku 1634. byla zničena a rumoviště dostalo se Janu Doubravskému s Evou, vdovou po Paloučkovi a již manželkou jeho.

Vedle byla obecní mandlovna. Tu koupil roku 1578. od Jiříka, tkalce, za 400 kop Šimon Thyle, mandlíř z České Kamenice, a přikoupil k ní roku 1583. dvorec vedle dvoru obecního od Anny Zumrové za 400 kop. Roku 1592. od Anny, vdovy po Thylovi, koupili tuto barevnu a mandlovnu purkmistr páni za 315 kop.*)

Majetkem obce zůstala až do konfiskace a tu s jiným jměním připadla hraběti z Martinic. Po požáru obrácena v rum.

Vedle byl dvorec Slavíčkovský. Náležel v druhé polovici XVI. stol. rodině Kabátovské. Roku 1578. připomíná se Petr Kabát, roku 1592. Vít Kabát, oba bečvářové. Za války přešel na rodinu Slavíčkovskou a spálený zdědil po rodičích Martin Slavíček.

Na rohu proti bráně byla kovárna Procházkovská. Byla původně majetkem obce a bývala najímána, kovář pak míval za povinnosť, posluhovati řemeslem při dvorech obecních. S majetkem obce propadla konfiskaci. Po požáru roku 1634. se rozpadla. Roku 1637. vysláni jsou od rady Jan Jirásek a Jan Jeřabina na shlédnutí ssutin těch a ti oznámili, že nezbylo než trochu rumu. Rumoviště to prodala rada Jiříkovi Procházkovi, kováři, za 25 kop, ale — — po roce ji prodal hrabě témuž Procházkovi za 30 kop. Purkmistr páni prodávali cizí majetek a neuměli smlouvat.

Od kovárny Procházkovské až na roh proti bráně Velvarské stávalo deset stavení. Prvým byla druhá část dvoru Slavíčkovského, který tak jako posud číslo 195. stavení nárožní obkličoval.

Vedle byl dvorec obecní, tak zvaná dřevnice, s kterou spojen i ten kus dvorce, který roku 1583. přikoupen Thylem k barevně a mandlovně.

Za dřevnicí byl dvůr Mourovatovský neb Němcovský. Ten roku 1648. vyfrejmarčil hrabě od Kateřiny Mourovaté, manželky Jiříka Němce z Votrub.

Vedle byl dvůr Panský. Starodávný to majetek obce, zajisté že hned při vysazení města obci darovaný. Ten ovšem propadl po bitvě Bělohorské konfiskaci a dostal se do rukou hraběte.**)

Za dvorem byla chalupa Majerovská a Pazderovská, obě po požáru rumoviště. Při stavbě nového dvoru spojil hrabě všecky grunty od dvora Slavíčkovského až k chalupě Pazderovské a založil na tom místě dvůr se stodolami, sýpkami a zahradami.

---

*) Contr. lib. VI. G. 16. G. 24, VII. B. 15, C. 14, F. 5, J. 14, K. 3, K. 25, L. 18, VIII. C 14, F. 25.

**) Contr. lib. VIII. G. 23. Acta curiae LVII. 445, H. 17.

Za chalupou Pazderovskou byl Forberk (pumberk) Stemberkovský, později chalupa Špičkovská, kterou po Špičkovi zdědil zeť jeho, Jan Michal Brodský, ovšem jen místo v zahradu proměněné.

Vedle byl dvorec Vítkovský někdy rodiny Bilinských. Spáleniště jeho patřilo za války Václavu Kozákovi.

Vedle byla sanejterna, spáleniště její patřilo Danieli Třeboňskému.

Na rohu proti bráně Velvarské byla kovárna a spolu kolárna. Spáleniště její bylo majetkem Jiříka Dománě.

Od kovárny této až nahoru k brańce předměstské stála ještě dvě staveni. Prvým byl dvůr Kohoutovský, nazvaný tak po Šťastném (Felixovi) Kohoutovi, jemuž v posledních létech století XVI. (1592.) náležel. Po něm přešel na vdovu, Martu Kohoutku, (1616.) a po té na Jana Veselského, a když ten od města odešel, daroval jej hrabě spálený a zbořený, jak vzpomenuto, bratřině literátů.

Druhým byla chalupa Svícníkovská u samé braňky stojící. Chalupu tuto koupil roku 1592. od Lidmily Křičkové Ondřej, svícník, s Mandalenou, manželkou svou, za 230 kop. Od syna Ondřejova, Jana, malíře, koupila ji roku 1616. Dorota Schodecká za 250 kop. S trhu však asi sešlo a teprv roku 1637. koupil ji od jmenovaného Jana Svícníka, malíře, Václav Radnický s Lidmilou, manželkou svou.

Václavu Radnickému, poněvadž držel v městě usedlosť v řadě poslední, říkal městský vtip „Poslední otec. *)

Tím ukončili jsme obchůzku města — veselou nebyla a přece v městě tom žil lid snad zdánlivě neb zoufalstvím veselý. Hrabě Maxmilian Valentin z Martinic, navštíviv město, píše Slanským dne 12. srpna 1651. takto: „Poněvadž veliké neřády v tomto městě jsem spatřil, předně, že celé noci se pije, žere, hoduje, zlořečí a muzicíruje, z čehož by trestání božské pojíti mohlo, pročež poroučím, aby hejtman můj Slanský, předvolajíc ouřad, jim jménem mým poručil, aby nařídili každodenně hodinu před půlnocí zvonění a tu aby hned domy a krčmy zavírali, muzika přestala a každý domů se navrátil. Kdoby pak proti tomu se zachoval, ten a takový má 5 kop pokuty složiti a 24 hodiny vězením trestán býti.**)

Bujnosť a blahobyt nebyly jistě příčinou radovánek těch a smích a rej ze zoufalství jest přišernější než srdcelomný nářek a skuhravé úpění; neznalť asi pan hrabě bídu v té nejohyzdnější tváři a měl zoufalcům za zlé, že nezoufali. —

*) Contr. lib. VII. K. 2, VIII. C. 16, G. 16, G. 20. Že domů, které vystaveny na někdejších valech, tenkrát nebylo, není snad ani třeba připomenouti.

**) Acta curiae LVIII. 239.

O šlechtických, erbovních a patrických rodinách ve Slaném a okolí.

Stuhlým a nevlídným byl věk stavovského zřízení ve formách svých, které přísně dělily lidstvo ve dvě kasty, jednu s úzkostlivě střeženými tituly a privilegiemi, druhou s neobmezenou poslušností a beznadějnou porobou.

Byl trudným věk, kde paragraf určoval a omezoval lásku k bližnímu, než při podrobnějším ohledání shledáme, že ta propasť, která zdánlivě naprosto dělila jednotlivé stavy, nebyla tak nepřestupnou, a mezi nejvyšším ze stavů privilegovaných totiž stavem panským a nejnižším totiž stavem městským byl hojně zastoupený stav rytířský a vladycký, který bohatšími členy svými rodů starobylých doplňoval řady panstva a z druhé strany slovutnými rodinami erbovních měšťanů z nenáhla se stavem městským se spojoval, stav pak městský doplňoval se stále přírůstkem lidu poddaného. Bývalo jaksi obyčejem a zálibou u málo možných rytířů (bylať skoro ves ode vsi sídlem rytíře, mnohdy měla jediná ves i více pánů), že zakupovávali se v městech a zasednouce na domech šosovních, trávili tu dlouhou zimní chvíli v bujném veselí a kratochvílích k užitku sice ale také k veliké mrzutosti města, činíce často pokojným obyvatelům příkoří vysmíváním, úštipky, ano i násilím, což obyčejným bývalo, když se taký rytířský rozpusta hrubě v krčmě „truňkem unáčil."

Nejprv zmíníme se o šlechtických rodech sousedních, pak o rodinách, které na čas v městě se buď usadily, neb tu aspoň nemovitý statek měly a konečně o městských rodinách vladyckých, erbovních a patrických.

I.

Pozorujeme-li okolí města Slaného na míli všude v okruhu, či tak daleko, jak sahalo někdejší městské právo mílové, najdeme, že v celém tom území bylo jediné sídlo rodu panského, totiž Smečno, kde od dob asi nepamětných bezpečně však již v XII. století sídleli Martinicové ze

starodávného rodu erbu lekna, o nichž s dosti velkou pravděpodobností tvrditi možno, že byli potomci Vršoviců.

O rodu tomto šíře tuto mluviti bylo by od místa, jak pro rozsáhlosť dějin jeho, tak i proto, že jinde toho se dočísti jest na snadě.

Celá ostatní vzpomenutá krajina byla buď majetkem města, o čemž na jiném místě šíře promluveno, nebo patřila drobné šlechtě a zemanům, jichž rodinná moc a sláva spočívala nejvíce na vesské tvrzi, o kterou mnohdy ještě bylo se jim děliti s příbuznými. *)

Tak z Všehluch čili Všehlušic připomíná se roku 1316. Šebek ze Všehluch, jehož asi potomky byli Jan ze Všehluch, který k létu 1463. a Matěj ze Všehluch, který k roku 1492. se připomíná. **)

Z Dražkovic jmenuje se roku 1392. Vilém z Dražkovic a z Nosačic r. 1316. Vojslav z Nosačic, roku pak 1318. Domaslav a Jakub z Nosačic.

Na Kvíci (neurčito vždy zda Velké či Malé) seděl roku 1318. Havel, Pechanec, Vicemil, Dykéř a Petr z Kvíce.

Roku 1331. připomíná se Vilém, Vicemilův bratr a dítky tohoto Pešek, Dobrohost, Ješek, Žofka a Anka. Po jedenácti létech připomíná se Pešek na Malé Kvíci jakožto mrtvý.

V polovici XV. století (1449.) seděl na Kvíci vladyka Matěj a po stu létech (1566.) vladyka stejnojmenný. O rok později jmenuje se Vilém Štrauch z Chlumu a na Velké Kvíci.

Roku 1596. dne 13. listopadu stěžuje si paní Anežka Tuchlovská z Vrškobrh a na Malém Kvícku do Martina z Kvíce Malého, že jí i čeládce i dobytku pokoje nedává.

Velkou Kvíc již roku 1584. koupilo město Slaný.

Když pak roku 1600. Anežka zemřela, koupen statek její vladykovský zvaný, od Bořity a Žďárského královských komisařův za 4500 kop Jiříkem ze Sudetu, který potom Jiříkem Tuchlovským ze Sudetu na Malém Kvíci zván.

Jiřík zemřel roku 1606. nebo rok na to jmenuje se manželka jeho, Anna, vdovou a vede při s Annou Kalinkou, mlynářka ze mlýna Pilkovského, pro pohanění ve jménu nedospělého syna svého, Jana Jindřicha z Tuchlovic alias vladyky z Malého Kvíce.

Roku 1609. statek Vladykovský připojen k městskému dvoru Kvíckému. ***)

---

*) Pro ušetření místa tuto předem připomínám, že užil jsem při následujícím vypsání vedle archivalií Slanských následujících spisů: Regesta ed. Erben & Emler, Reliquiae tabularum, Libri erectionum, libri confirmationum a Archiv český Při tom pak budiž vzpomenuto, že praedikat dle osady s předložkou „ze“ není ještě bezpečným dokladem, že osada ta osobě jmenované patřila, pouze předložka „na“ neb přídavek „seděním na“ jest v ohledu tom bezpečným, než i v prvém případě možno skoro vůbec tvrditi, že osada ta aspoň rodu osoby jmenované v době té neb před tím patřila, což zejmena platí o době starší.

**) O vesnicích Všehlušich, Dražkovicích a Nosačicích viz širší zprávu v rozpravě: O zaniklých osadách v okolí.

***) Acta curiae LIV. a LV.

Na tvrzi Blahotické seděl roku 1316. Dobrohost z Blahotic, roku pak 1389. Chotibor. Počátkem hnutí husitského roku 1416. připomíná se Diviš z Kutrovic seděním na Blahoticích, za doby pak bezkráloví asi od roku 1437.—1448. byl tu pánem Pešík z Blahotic. Roku 1563. koupila Blahotice (ves, tvrz pustou s dvorem poplužním, mlýnem a příslušenstvím) Marketa z Rozenhanu od Anny Lunikovské z Vraního za 1900 kop českých.*)

Od roku 1571. až do roku 1602. seděl na tvrzi Blahotické Václav Pètipeský z Chýž a Egrberka, manžel vzpomenuté Markety, po něm pak až do konfiskace po Bělohorské katastrofě syn jeho Vodolán.

Ze Želevčic připomíná se roku 1388. Bušek ze Želevčic a roku 1470. Pecha ze Želevčic.

Na manském statku Lidickém seděli roku 1316. Jan a Jakub Lidičtí z Lidic. Roku 1357. Dominik, Zdislav, Gereon, Bartoš a Jan z Lidic, vedle kterých připomíná se ještě Dimitrij, Přibík a Piršín, zvaný Smohač z Lidic, roku 1382. Vaněk a Otík z Lidic, roku 1394. Hereš z Lidic. Vedle jména Lidický užívali později ještě jména Valdek a prosluli v stavu měšťanském v Slaném.**)

Roku 1563. vzpomíná se Pavel Lidický z Lidic, který žil až do let devadesátých, po něm pak r. 1596. vzpomíná se Jiří Lidický, který toho roku dne 16. prosince žádal, aby směl pro sebe lámati kámen ze skály Slanské a by při domě svém v Slaném víno šenkovati mohl. Prvé mu povoleno, druhé však nikoli a to proto, že nespravoval se jakožto královský man právem perkmistrů.

Ještě roku 1600. se připomíná, kteréhož roku dne 25. června žaloval u městského práva Kašpara, nádenníka, že mu ve struhách raky a ryby chytal.

Po něm v manství následoval Martin Lidický z Lidic, jemuž se ve středu po neděli XIII. po svaté Trojici roku 1600. narodil syn Jiřík z manželky Doroty a po čtyrech létech (24. října 1624,) syn Václav.

Když Slaný roku 1623. octl se v zástavě Martinické, byl Martin města prázden, poněvadž však měl i v Slaném statky nemovité, složil dne 4. února 1628. hraběti slib věrnosti, poslušnosti a poddanosti, což ovšem jen na statky jeho městské se vztahovalo a práv jeho, jakožto mana, v ničem neujímalo.***)

Martin počal provozovati živnosť a proto dne 4. prosince 1630. žádáno, aby „Martin Lidický, pán statku svobodného manského v Lidicích po rodičích a předcích svých, poněvadž i živnosť městskou provozuje, práva městského si vydobyl.“

Zemřel asi ku konci války třicitileté a dne 4. března 1651. Anna Lidická učinila na místě Jiříka Lidického dobrovolnou smlouvu s Petrem

*) Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách. Str. 430.
**) Viz článek O zaniklých osadách v okolí.
***) Acta curiae LVII. Matrika čís. I.

Drchkovským a s Kateřinou, manželkou jeho (i na místě Václava Lidického, bratra jejího vlastního) o statek manský v Lidicích po Martinovi, manželi svém a měštěnínu města Slaného.*)

Manský statek přešel na Petra Drchkovského, dříve mlynáře v Pozdni, městské pak statky Lidických na Jiříka Lidického a syny jeho Jakuba, Jana a Jiříka.

Z Býsně připomíná se roku 1420. Otík a Petřík z Býsně, r. 1437. Hašek z Býsně, roku 1498. Otík z Býsně a na Libušíně, r. 1500, Jan z Býsně a z Malíkova. A nyní teprv po tři a sedmdesáti létech jmenuje se mezi relatory sněmu ze stavu rytířského Mikuláš Malíkovský z Býsně na Vřescích a roku 1686. Jindřich Selnický z Cítova a na Býsni, ten však roku 1588. prodal Býseň za 6000 kop Václavu Pětipeskému z Chýž, jehož synu Vodolánovi 3. listopadu 1623. zkonfiskována.

Ze Studňovsi připomíná se r. 1386. Ješek ze Studňovsi a roku 1406. Racek Jan a Petr ze Studňovsi. Po šedesáti létech (1466.) seděl na Studňovsi (Studeněvsi) Jindřich ze Studeněvsi a z Kobylnik. Roku 1513. Zdislav z Libošína a na Studňovsi, ku konci pak století XVI. (1585.) Jindřich Otík ze Studeněvsi a na Kobylnikách.

Roku 1598. jednala obec Slanská o koupi Studňovsi, ale nedojednala a Studňoves koupil vzpomenutý Václav Pětipeský, jehož synovi rovněž zkonfiskována.

Z Přelice připomíná se roku 1316. Štěpán z Přelice, statek ten pak spojen s panstvím Smečanským, rovněž jako statek Hrdliv, na kterém roku 1316. se připomíná Míchal z Hrdliva.

Roku 1598. připomíná se Václav Pozděnský z Knovíze.

Z Vítova připomíná se roku 1318. Dobrohost z Vítova, později statek přešel v majetek obce Slanské.

Z Královic připomíná se roku 1316. Matěj z Královic, roku pak 1448. Vaněk z Královic s manželkou Machnou a synem Václavem. Snad tento Václav to jest, jenž roku 1460. jmenuje se Vaněk Čelechovec z Královic.

Z Vinařic připomíná se roku 1318. Bycen z Vinařic, roku pak 1573. mezi relatory sněmu připomíná se Jiří Ceteňský z Cetné a na Vinařicích.

Z Holous neb Holousi jmenuje Capo Netovický Kamence r. 1425. v Slaném zhynulého.

Z Želenic, kterážto ves, nejspíše částečně, od roku 1305. Slanému náležela, připomíná se roku 1316. Bolebor z Želenic.

Roku 1540. připomínají se Jiří a Václav Lunikovský z Vraního, o kterých při Blahoticích se již zmínka stala.

---

*) Memorabilienbuch č. III. 418.

Z Dřínova připomíná se roku 1316. Rapoła z Dřínova, roku 1318 Pavlík a Dobran z Dřínova, roku 1361. Lipold z Dřínova.

Z Kutrovic připomíná se roku 1366. Petr z Kutrovic, roku 1398. Zdislav z Kutrovic, roku 1415. Diviš z Kutrovic seděním na Blahoticích, roku 1477. jmenuje se Václav Hřán z Harasova na Kutrovicích a Kvílicích.

Z Neprobilic jmenuje roku 1318. Zdislav z Neprobilic, roku 1366. Stan z Neprobilic a Bušek a Purkart z Neprobilic. Roku 1461. Racek z Neprobilic. Roku 1585. jmenuje se Mikuláš Kozelka z Hřivic a na Neprobilicích. Na to přešly Neprobilice v majetek Pětipeských, kterým zkonfiskovány.

Na Kvílicích připomíná se jen vzpomenutý Hřán.

Z Řisut (dříve Řisuti) připomíná se roku 1316. Domaslav z Řisuti, roku 1469. Václav z Řisuti.

Z Libošína jmenuje se roku 1506. Albrecht z Libošína a v Přerubenicích. Roku 1558. byl relatorem sněmovním Petr Horešovec Studňoveský z Libošína a roku 1561. dne 1. října stavové se přimlouvají za něho, že do Turek byv zajat, mnohá léta vězněm byl, aby mu 500 kop jakožto člověku potřebnému dáno bylo.*)

Ze Zvoleňovsi jmenuje se roku 1434. Henrych ze Zvoleňovsi.

Z Hobšovic připomíná se roku 1318. Hedvika z Hobšovic a téhož roku Otto z Hobšovic.

Z Břešťan připomíná se již roku 1208. Martin z Břešťan, roku pak 1460. Vaněk z Břešťan.

Ze Zlonic připomíná se roku 1316. Čáslav ze Zlonic. Roku 1318. seděl na Zlonicích Jaroslav z Libošína, zvaný Medvěd. Roku 1538. dostaly se Zlonice Ondřeji Tatkovi z Kuřího, vnučkou pak jeho, Annou z Kuřího, manželkou Valkouna z Adlaru přešly na rod tento. který potom po celé toto období je držel.

II.

Ze sousedních těchto rodů a i z rodů jiných nejeden člen usadil se v městě, neb aspoň nemovitosti si zakoupil. Tak roku 1448. koupil si Pešík z Blahotic dům v městě, rovněž tak učinil téhož roku Jindřich z Habran, když pak téhož roku zemřel, koupil dům ten od poručníka sirotků, Jana z Habran, slovutný (famosus) Prokop Hobšovský. Po roce (1449.) koupil jej od něho Vaněk ze Slatiny. Téhož roku měl v Slaném dům slovutný Petr Sulek.

Na to málem na půl století přestávají zprávy o zakupování se šlechticů v městě, až zase roku 1492. připomíná se Dobeš z Kolmarku, který toho roku si koupil v Ovčářích dvůr a roku 1500. domek pod Slanskou horou.

---

*) Sněmy České III.

Roku 1495. připomíná se slovutný panoše, Bohuslav z Černčic. Ten roku 1498. prodal dům, zvaný Kovaříkovský, v městě slovutnému panoši, Mikuláši z Byšic, a roku 1500. prodal Václavu Synákovi dvůr za Velvarskou branou. Snad dcerou Bohuslava z Černčic byla shora několikrát vzpomenutá Hestera z Černčic. Mikuláš z Byšic se potom připomíná až do roku 1510. jakožto držitel domu v městě a dvoru na předměstí.

Roku 1498. koupil od Tobiáše Horlojníka dům v městě urozený panoše, pan Otík z Býsně a v Libušíně.

O Stanu z Milého stala se zmínka při dvoře Stanovském v Ouvalce.

Roku 1496. koupil při městě slovutný panoše, Jindřich Hořčice z Vítova, dům s vinicí.

Roku 1499. slovutná paní, Zuzana z Řičan, vzdala dům po Otíkovi z Býsně, urozenému panoši, Jeronýmovi ze Skuhrova, komorníku království Českého a Albrechtovi z Libošína a na Přerubenicích.

Vzdání toto však vešlo ve skutek teprv roku 1506. a to ve prospěch jediného Albrechta.

Od roku 1507—1516. připomíná se slovutná a urozená paní, Dorota z Velikého Lipna, manželka urozeného a statečného Albrechta z Libošína, jakožto majitelka domu v městě a dvoru na předměstí. Dům vzdala roku 1513. urozenému vladyce, Zdislavu z Libošína, dvůr koupil od ní roku 1516. Brikci Hedbávný.

Roku 1526. koupil Jan Karas Zlatohorský z Dětčína od Jana Březského dědinu za Horkami proti božím mukám.*)

Roku 1543. prodala paní Kateřina z Landštejna dům v městě Petru, bečváři. Téhož roku prodala paní Dorota Žďárská z Chanova dům Duchkovi, pivovarníku, rok pak na to koupila jiný, který, jak vzpomenuto, prodala roku 1555. Martinu Jonáškovi.

Od roku 1559—1569. připomíná se urozený vladyka, Viktorin Severin z Kapí Hory. Ten roku 1562. prodal dvůr pod Lehňovem Šimonu Blovskému, tchánu svému.

O panu Václavu Chotkovi z Vojnína stala se shora zmínka, rovněž o Danieli Kamaritovi (Gamarytovi) z Rovin, který byl od roku 1568. až 1582. sousedem Slanským.**)

O purkrabích z Donína a na Bílém Újezdci stala se zmínka při popisu města.

Roku 1598. přistěhoval se do Slaného Zikmund Zvonař z Cymperka (Cimperka). Roku 1604. koupil dům v ulici Lounské, roku 1606. byl starším společnosti střelecké, téhož roku úředníkem nad důchody obecními, až do roku 1618. obyčejně členem sboru obecních starších. Roku 1618. dne 27. června zemřel. Roku 1608. narodil se mu syn, Jan Brikcí, který

*) Až potuď v oddílu tomto čerpány zprávy z Antiq. lib.
**) Contr. lib. VI. A. 3, A. 10, A. 12, E. 16. Acta curiae L. LII. LIII.

roku 1637. přijat za měšťana. Roku 1642. narodil se Janu Brikcímu syn, Václav, který stal se konečně — servusem purkmistra pánů, ale z Cymperka psáti se nepřestal. *)

O Janu Theodorovi Sixtu (Syxtu) z Ottrsdorfu shora vzpomenuto. Byl sousedem Slanským od roku 1616. až do vyjití pro náboženství z města a ze země.

Rovněž vzpomenuto o Šimonu Okrašovském z Výškovce a Jindřichu Senomatském ze Sternstadtu.

Roku 1625. byl ve Slaném purkrabím Daniel Třeboňský z Rosentalu, syn však jeho, Daniel, od roku 1542—1667., soused Slanský, predikátu toho již neužíval.

Roku 1637. byl sousedem Slanským Adam Niger z Nittrsfelsu, žil tu však v poměrech velmi stísněných.

Konečně sluší uvésti i regenta Slanského, Zachariáše Vejdu z Bezděkova. Roku 1598. byl písařem důchodním na Smečně a stal se konečně regentem. Že byl při tom i sousedem Slanským, to shora již šíře vzpomenuto. **)

III.

V čele erbovních a patricijských rodin městských stojí rodina nejslovutnějšího primatora Slanského, Bartoše Ptáka (Ptáčka) z Kamenemosta.

Roku 1444. seděl Bartoš mezi konšely přísežnými. Bylo-li to poprvé, či seděl-li tam již po léta, říci nemůžeme, počínáť nejstarší kniha archivu Slanského právě před rokem tím, byvši roku 1443. jak jinde vzpomenuto, z Prahy přinešena. Ale i tak seděl Bartoš v radě města ještě skoro půl století, totiž až do roku 1487. a to málem stále jako primas.

Jakého by byl býval zaměstnání, nevím, hádám, že byl řezník, nebo nejeden masný krám byl jeho majetkem, ale již roku 1449. koupil sobě sladovnu pod Velvarskou branou od Abrahama.

Roku 1452. byl na sněmu zemském a tu když dne 27. dub. zvolen Jiřík z Poděbrad za spráce království, přidáno mu dvanáct rad a tu ze stavu městského k hodnosti té vyvolen vedle Vaňka Valečovského z Kněžmostu i Bartoš Ptáček.

Po třiciti létech roku 1482. dočkal se Bartoš toho, že ve Slaném sešel se sněm celé země České. Bylo to na den sv. Šimona a Judy (v pondělí dne 28. října). Na sněm ten přijeli Hradečtí s biskupem Augustinem Sanctuarienským.

Co rodiny Bartošovy se týče, hádám, že on rodilý byl z nedaleké osady Kamenemosta. Za manželku pojal Annu, vdovu. Dcera této Anny,

---

*) Acta curiae LIV. LV. LVII. Matr. I. II III.
**) Acta curiae LIV. LV. LVII. Matr. II. III. IV.

pastorkyně Bartošova, byla roku 1454. provdána za slovutného Buriana ze Studeněvsi a tomuto také statek svůj roku toho vzdává, „kdyby Bůh paní Annu a pana Bartoše neuchoval.“

Roku 1460. jakožto svědek na listině, kterou Jan z Benešova na Zvoleňovsi prodává na právo purkrechtní rybník pustý a palouček u vsi Lisovic opatrnému Vavřinci z Lisovic, jmenuje se Bartoš již z Kamenemosta. Roku 1464. jak již vzpomenuto, stal se výprosem pánem zemského statku Knovíze a roku 1482. píše se již slovutným panošem z Kamenemosta.

Té doby byla již manželka jeho, Anna, nebožkou, a roku posléz vzpomenutého vzdává Bartoš statky své manželce své, Dorotě z Čeradic.

Z příbuzných připomíná se roku 1469. sestra jeho, Jana, roku 1480. Marta, sestřenice Bartošova a manžel její, Jan Makovička. Když roku 1487. pan Bartoš v těžkou chorobu upadl, hlásil se Jan, syn Mikšův z Blevic, o statek páně Bartošův, bylť asi jeho příbuzným, ale nepochodil, pan Bartoš, uzdraviv se, rozhněval se pro nedočkavosť na Jana tak, že jen přímluvou pana Čeňka Mičana dostalo se Janovi ze statku Bartošova 7 kop.

Roku 1488. nepohodl se pan Bartoš s obcí města Slaného a v sobotu před sv. Matoušem t. r. královský podkomoří, Albrecht z Leskovce, rovnal spor ten. Jednalo se předně o rybník u Studňovsi, s tím odkázal podkomoří obec k soudu zemskému, aby tam hledala práva, škodí li rybník obci. Dále zádušní pole u Královic aby po smrti páně Ptáčkově připadla k záduši a konečně jednalo se o ves Dřínov a tu rohodnuto, aby obec, co na vsi té má, po smrti Ptáčkově ujala.

Jak se zdá, vzdálil se Bartoš pro spor ten z města snad již roku 1487., kdy naposled v radě seděl. Roku 1488. byl již jenom při schválení obecních účtův. Roku 1489. postoupil purkmistru pánům plat v Dřínově, za který měli každého roku vydávati dvě kopy na sukno chudým.

Ještě na podzim (30. října) roku toho (1489.) daroval příteli svému, Matěji Kačerovi, masný krám v městě, potom však stopa po něm mizí, nejspíš roku toho, hojný na léta i zásluhy, zemřel.

Dítek nezanechal a statek jeho ujala pozůstalá vdova, paní Dorota Ptáková z Čeradic, která podělila jím své příbuzné, jak o domě páně Ptáčkově shora vzpomenuto. *)

Mladším vrstevníkem Bartošovým byl konšel Aleš Sartor (krejčí). Roku 1453. byl si koupil dům u Fortny, tuším nárožní od téhož Abrahama, od kterého Bartoš byl sladovnu koupil, po dvou létech koupil sobě jiný dům, jehož poloha blíže se neuvádí, ale připomíná se, že to byl dům rovněž nárožní. Roku 1460. koupil si dvůr za Velvarskou branou, ovšem pustý, od purkmistra pánů za 2 kopy.

---

*) Antiquis. lib. a to již na desce a na pergamenovém listu přídeštném. Archiv Český III. 310, III 599.

Za tím byl zasedl roku 1459. v radě a tam seděl až do roku 1493. po odchodu Ptáčkově přešel na něho úřad primatorský. Roku 1477. koupil Aleš za 83 kopy od Václava Hřána z Harasova v Kutrovicích dvory kmetcí. Janka ze Dvojího a Vaničkův, ve Kvílicích kmetcí dvůr Jana Klecha.

Roku 1481. koupil za 78 kop od Jana Pytlíka ze Zvoleňovsi, měšťana Starého Města Pražského, poplužní dvůr v Osluchově. V listině o trhu tomto jmenuje se již Aleš ze Sehradic.

Roku následujícího (1482.) pod týmž jménem vzdává jmění své manželce. Roku 1487. jmenuje se v městské knize již panem Alešem, rovněž roku 1492. pan Aleš dává dům manželce své, Dorotě, ostatní pak statek synu, Sigmundovi. Ještě roku následujícího se připomíná, pak ale stopa po něm mizí, zemřel asi roku 1493. neb roku 1494.

S Alešem ztrácí se v pamětech městských i všeliká stopa po synu jeho. *)

Současně se vzpomenutými připomíná se v pamětech Janek z Nového domu, předek rodiny Novodomských. Pocházel-li Janek tento z Jindřichova Hradce (Nova domus), říci nemohu, nebo skoro současně připomíná se (1456.) Nicolaus de Groc alias z Jindřichova Hradce, ač-li to není omyl. Potomci Janovi psali se vždy z Nového domu neb Novodomští; tak že myslím, že název vzat byl prostě od nového domu, který si Jan snad nádherněji při městě postavil.

Jan Novodomský připomíná se nejprv při obecních účtech roku 1448., což se opakuje až do roku 1456. Rokem tím mizí stopa po Janovi, za to již po desíti létech (1466.) objevuje se při účtech Václav z Nového domu, nejspíše syn Janův. Již dvě léta před tím (1464.) prodává Václav sladovnu v předměstí Všehlušském, která se mu byla dostala po manželce, Dorotě, tenkráte již mrtvé. Roku 1479. koupil Václav dvůr vedle braňky Lounské. Roku 1516. zapisuje dům v městě vnuku svému Janovi ze Slatiňan a roku 1521. v době moru jméno jeho z pamětí se vytratilo, patrně, že roku toho moru podlehl.

On byl vlastně posledním svého rodu, ale jméno Novodomských přešlo na vzpomenutého vnuka Václavova, Jana ze Slatiňan. Byl to nejspíše syn slovutného Jakuba Kolesa ze Slatiňan, který od roku 1493. při obecních účtech se jmenuje a od roku 1504—1531. mezi konšely zasedal a ten zase synem Tomáše Kolesa, který od roku 1445—1470. v radě seděl, ač pouze příjmí Koleso domnění to potvrzuje.

Jakub jmenuje se v roce 1503. poprvé ze Slatiňan, před tím prostě Kolesův a žil asi do roku 1535.

Jan ze Slatiňan kupuje roku 1527. dvůr pod Horou, ale roku 1532. kupuje dvůr Stanovský již Jan Novodomský ze Slatiňan. Že to osoba táž, není pochyby. Jan zemřel roku 1532. a trh na dvůr Stanovský do-

*) Antiq. lib. Reliquiae tabularum II. 374. 389.

konán synem jeho, Janem Mladším Novodomským ze Slatiňan a matkou jeho, Kateřinou z Libovice, která ještě téhož neb následujícího roku (1533.) provdala se za urozeného vladyku, Václava z Šimberka, t. č. úředníka na Budenicích, který odtud počal se zváti Václavem Novodomským z Šimberka.

Vedle Jana Mladšího Novodomského ze Slatiňan, který nejspíše brzo na to zemřel, připomíná se Zikmund ze Slatiňan, jemuž Jakub ze Slatiňan roku 1535. koupil dědinu v Dražkovicích a odevzdal ji do správy Václavu Novodomskému z Šimberka za sirotka let nemajícího.

Než i Zikmund brzo zemřel a jím vymřel rod ze Slatiňan, ač ještě roku 1550. se připomíná Prokop Koleso, sladovník, a roku 1565. Vít Koleso, rovněž sladovník.

Po smrti Zikmundově vzdala Kateřina z Libovice roku 1544. jmění své manželi, Václavu z Šimberka, a ten vložil jej v knihy sobě a synu, Fridrichovi. Václav prodal potom roku 1545. dvůr Stanovský, ale když roku následujícího (1546.) zemřel, dokončila trh vdova, Kateřina, dne 26. ledna 1547.

Po Václavovi zůstal vzpomenutý syn, Friedrich, který od roku 1557—66. v radě zasedal i jako primas.

Trpěl padoucnicí, písař městský ke dni 7. června 1562. praví: Eodem die vehemens repentinaque epilepsia invasit in senatu d. Fridericum a Šimberk, senatorem. (Téhož dne těžká a náhlá padoucnice přišla v radě na p. Fridricha z Šimberka, radního.)

Manželkou Fridrichovou byla Anna, dcera Václava Karla, souseda Slanského, pojal ji roku 1562. a rok na to vzdal jí práva a statky své. Fridrich zemřel roku 1567.

Vdova, Anna, provdala se roku 1568. za mistra Erharta, jak jinde o tom šíře promluveno.

Po Fridrichovi pozůstaly dvě dítky, syn Jan a dcera Kateřina.

Jan zasnoubil se dne 25. listopadu 1577. s Dorotou, dcerou Václava Komedka z Rovin a Anny z Kopric, manželky jeho. Písař radní vepsal do knihy městské: Fui Pragae in nuptiis domini Johanis a Šimberk. (Byl jsem v Praze při zasnoubení pana Jana z Šimberka.) Roku 1578. dne 8. ledna sousedům některým předloženo, aby proti nevěstě pana Jana z Šimberka vyjeli, což jsou učiniti připověděli.

Byla slavná svatba. Dne 15. ledna 1478. nebyla rada držána, „páni byli na veselí pana Jana z Šimberka Novodomského.“

Jan z Šimberka zemřel nejspíše na mor v zimě roku 1582. a po něm zůstala jen dcera, Anna, tak že ním vymřel rod Novodomský.

Matka Janova, Anna, dala roku 1584. postaviti manželi a synovi pěkné epitaphium, které posud zdobí chrám Svatogotthardský.

Kateřina, sestra Janova. byla provdána roku 1572. za Václava Prošovského z Prošovic a na díl její z jmění rodinného připadl dvůr za Velvarskou branou, zvaný později Prošovský. Dceru Kateřiny a Václava,

Annu Prošovskou, pojal za manželku Daniel Hostounský z Kozmáčova. Anna, dcera Jana z Šimberka, dána roku 1594., jak již vzpomenuto, za manželku Oldřichu Lehnarovi z Kouby. Z manželství toho narodil se syn, Adam Mladší Lehnar z Kouby. (Adam Starší Lehnar z Kouby byl bratrem Oldřichovým.*)

Současnou s rodinou Novodomskou byla rodina Smýkalů z Libovice.

Předkem rodiny té jest Matěj Smýkal, který již roku 1445. v radě seděl a tu až do roku 1473. vytrval. Roku toho dne 23. června Anna, vdova po nebožtíku Matějovi Smýkalovi, dobré paměti, vzdává veškeré jmění synu Janovi, s přivolením jeho bratra, Václava.

Václav Smýkalův zasedl hned po otci (1474.) v radě a vytrval tu jedenáct roků až do roku 1485.

Hned po něm nastoupil bratr jeho, Jan, (1486.) a vytrval tu až do roku 1509.

Roku 1498. kdy prodával dvůr Voldekovský Mikulášovi z Byšic, jmenuje se již „slovutný panoše, Jan Smýkal z Libovice.“ Roku 1500. zastavil týž Jan na čtyry léta lidi dědičné se vším platem peněžním i kurním konšeli, Jakubu Ocáskovi, za 280 kop čes. Roku 1508. purkmistr páni zmocnili Jana Smýkala z Libovice domu Ondřeje Horyny a on vkládá jej sobě, Zuzaně z Černčic, manželce své, a dítkám Ještě roku 1510. koupil od pana Jana dům Matěj Ubřil, pak však stopa po něm se ztrácí.

Synem asi jeho byl Fridrich Smýkal z Libovice, který si roku 1532. koupil dům v městě. Fridrichem tratí se jméno Smýkalů z Libovice z pamětí městských.

Vedle Smýkalů z Libovice objevují se však v pamětech ještě Libovičtí z Libovice. Již roku 1445. Proch Libovický.

Roku 1477. připomíná se poručník Daniele a Václava z Libovice. Roku 1512. jmenuje se Petr z Libovice a roku následujícího Václav z Libovice.

Roku 1539. vzpomenuto Jakuba a Jana Libovických z Libovice, když prodán dům později Šebestovský.

O rok později (1540.) žalován Jakub Libovický z Libovice od Jiříka a Václava Luněkovských z Vraního z nářku cti.

V době té, jak se zdá, více při městě se nezdržovali.

Roku 1566. byl Jan Libovický z Libovice v poli proti Turkům a roku 1600. byl Jan Libovický z Libovice důchodním panství Křivoklátského.

Ještě za dob konfiskací o Libovických řeč, v pamětech města Slaného však víc o nich zmínky není.*)

---

*) Antiq. lib. Acta curiae L.—LV. Kniha smluv E. 8, D. 17.
**) Antiq. lib. Reliquiae tab. I. 282. Sněmy České III. 310. Bílek: Dějiny konfiskací v Čechách.

Pozdější byla rodina Ladařů z Varvažova. Předkem jejím byl Vávra, ladař, který se roku 1547. připomíná, kde koupil sobě domek za Velvarskou branou. Roku 1550. koupil si dům v městě s pivovarem (zadní část čís. 96) od Fabiana, bečváře, za 305 kop. Po dvou létech koupil si dvorec na předměstí. Roku 1559. koupil druhý dům na rynku od Hanuše Albrechta, kupce z Norimberka, za 800 kop. Po roce sfrejmarčil dům s pivovarem s Janem Kamenickým na dům, po něm pak zvaný Ladařovský (čís. 1.). Tu na domě provozoval živnost vinopalnickou, až mu roku 1578. poručeno, aby páleného šenkýřem nebyl a páleného nepálil, aby toho chudým zanechal.

Roku 1580. byl od příbuzného svého, mistra Jakuba Rokycanského Srnce (Srnovce) z Varvažova přijat k erbu a tituli, což císař Rudolf II. potvrdil. Od doby té psal se Vavřincem Ladařem z Varvažova.

Vavřinec připomíná se naposled roku 1583., kde prodal dvůr za Fortnou Matěji Blahotskému a druhý pod Pražskou branou Lidmile Mikundové ve jménu dcery své, Zuzany z Varvažova,

Vavřinec Ladař měl tré dětí, syny, Jana a Mikuláše a dceru, Zuzanu.

Syn Jan vzdává roku 1564. práva svá manželce, Marketě, dceři po Jiřím Šprímkovi. Roku 1572. uzavírá již Vavřinec Ladař smlouvu s Vavřincem Hlavačem na místě vnučky své, Anny, dcery po nebožtíku Janu Ladařovi.

Druhý syn, Mikuláš Ladař, pojal roku 1575., jak shora již vzpomenuto, za manželku Kateřinu, dceru Jakuba Zákostelského z Bilejova' měšťana Lounského a téhož roku koupil za 200 kop vinici od paní Mandaleny z Tufeldu.

Roku 1579. byl starším cechu kramářského a provozoval obchod v suknech a zboží smíšeném. Roku 1583. koupil dvůr za Lounskou branou od Lidmili Mikundové, v létech pak následujících nemovitosti menší. Roku 1588. žádal, aby mohl pramen v cestě nad Ouvalkou, řečený Studýnka, do haltýřů svésti, že cestu zabahňuje.

Roku 1591. stal se Mikuláš z Varvažova, když byl již po pět rokův i jako primas v radě seděl, rychtářem J. M. C., o čemž shora šíře vypravováno.

Zemřel roku 1595. a potomstva nezanechal, dědičkou jeho byla manželka, Kateřina, menšími podíly poděleni ostatní příbuzní a sice dcera Jana Ladaře, Anna z Varvažova, provdaná za Daniele Pichlpergera, a Anna a Mandalena, dcery Zuzany z Varvažova, která byla provdána za Mikuláše Straita. Anně z Varvažova dostal se sekrit zlatý a pečeť stříbrná, manželi jejímu vše od kordů a ručnic. Dcerám Strajtovým dostalo se postele peřin s prostěradly kmentovými, cent nádobí cínového a $76^3/_4$ lotu klenotů, lžic a koflíků stříbrných. *)

*) Antiq. lib. Contr. lib. VI. B. 17, B. 28, C. 13, D. 23, E. 5, E. 11, E. 17, VII. A 16, F. 6, F. 7, F. 8, F. 28, G. 1, G. 3, Acta curiae LI.—LIII. Kniha smluv A. 5, A. 8, B. 4, Kniha smluv svat. 6. Slov. Nauč.

O jednotlivých rodinách patrických vzpomenuto hojně při popisu města i při jiných příležitostech a proto obšírnější vzpomínku chceme věnovati pouze rodině Hanžburských.

Předkem rodiny Hanžburských jest Mikuláš Hanžburský.

Připomíná se poprvé roku 1476., kdy koupil od Havla, kožešníka, pekárnu. Byl-li zaměstnáním pekař, říci nemohu. Vkládá ji do kněh pro sebe, manželku Martu, a dítky. Dítek tenkráte neměl, nebo mu snad později pomřely, nebo po 13 létech vzdává statek svůj manželce, Martě, a Marta jemu polovic domu, druhou polovici daruje mu tchán, Kříž z Potlajště (Podlešína) a zápis ten vkládá do knih sobě, manželce a dítkám, které splodí.

V radě zasedl roku 1479. a seděl v ní snad s mezerami nějakými až do roku 1498.

Vedle něho připomíná se k roku 1491. Petr Hanžburský, ač jméno jeho, a to úmyslně, v seznamu dopsáno není.

Hned po Mikulášovi zasedl v radě roku 1499. Jan Hanžburský krejčí. Myslím, že jméno to zdědil po Mikuláši Hanžburském na domě, který od něho roku 1490. koupil, po smrti pak Mikulášově pojal snad vdovu, Martu, za manželku, nebo roku 1522. vzdal Jan Hanžburský statek manželce Martě, a dětem svým. Přípisek „dětem svým“ přetrhán, nebo byla-li Marta roku 1476. již manželkou Mikulášovou, mohl přípisek ten po šestačtyřicíti létech, neměla-li o té doby Marta dítek, již s dobrým svědomím být přetrhán.

Po roce 1522. mizí stopa po Janovi, po desíti pak létech připomíná se Petr Hanžburský, krejčí, snad syn Janův. Petr toho roku vzdává práva svá Mandaleně, manželce své. V radě zasedl r. 1536. Po dlouhé mezeře nalezáme ho pak v radě až r. 1552. R. 1559. koupil dědinu od cechu krejčovského a roku 1563. vzdává práva manželce své, Johaně a dítkám.

Poněvadž po roce 1554. zase mezera nastává v zastávání úřadu konšelského Petrem Hanžburským a zase 1563. se objevuje a do roku 1569. tu Petr vytrval v posledních tří létech jako primas, mám za to, že to jsou osoby dvě. Petr Hanžburský, krejčí, zemřel asi roku 1560. a syn jeho, stejnojmenný, stal se jeho dědicem.

Po smrti Petrově zůstala tu vdova, druhá as manželka Petrova, Anna. Ta provdala se (1577.) za Štěpána Vlacha a po smrti jeho za Matouše Trnku, odkudž zvána také Trnková a syn její, Václav Hanžburský, zván také Trnkou čili po latinsku Sentis. Třetím manželem Anny byl Mikuláš Kuba od Černého koně.

Nejslovutnějším členem rodiny Hanžburské byl jmenovaný již Václav Hanžburský. Roku 1590. učiněn Václav mladším písařem radním. Po dvou létech pojal za manželku Mandalenu, dceru po Šimonu Kantorovi, roku pak 1600, jsa vdovcem, pojal za manželku Dorotu, dceru někdy Jiříka Antoše, před sedmnácti roky zemřelého. Roku toho byl již předním, čili starším písařem radním.

Roku 1608. stal se primasem, v kterémžto úřadě setrval až do roku 1617. nepřetržitě, následkem čehož již roku 1609. žádal, aby byl zbaven úřadu písařského, což se mu teprve roku 1611. stalo.

Roku 1617. a 1618. byl primasem Jiřík Vojna, ale po náhlé jeho smrti v osudnou onu dobu povolán v čelo města Václav a tu zastával úřad ten až do roku 1622. Po roce stal se zase primasem a vytrval na křesle primatorském až do svého z města a země vyjití.

Čeho za dob persekuce a vyhnanství zakusil, o tom jinde šíře mluveno.

Zemřel ve vyhnanství roku 1641. Manželka jeho, Dorota, přečkala jej ještě o 21 roků a zemřela, přečkavši skoro celou rodinu, roku 1662. ve stáří 87 let.

Po Václavu Hanžburském zůstali dva synové, Jiřík a Jan (syn Václav a dcery Anna a Mandalena záhy zemřeli.)

Jiřík narodil se ve čtvrtek v den nalezení sv. Kříže (3. května) r. 1601. Roku 1625. zasnoubil se s Kateřinou, dcerou po Simeonu Šebestovi. Manželství to zůstalo bezdětným. Po smrti Kateřiny oženil se Jiřík po druhé roku 1642. V roce narodila se mu z druhé této manželky, Lidmily, dcera Kateřina, roku 1644. dcera Lidmila, roku 1647. syn Václav, roku 1649. syn Jiřík a roku 1650. dcera Anna.

Z dítek těchto přečkala otce jediná dcera Lidmila, provdaná za Jana Boháčka, krejčího.

Sám Jiřík Hanžburský zemřel dne 14. září roku 1652. byv konšelem 23 léta a starším kůru literáckého 16 let.

Bratr Jiříkův, Jan, narodil se dne 13. června 1605.

Roku 1624. dne 20. března pojal za manželku Dorotu, vdovu po Jeptiškovi. Již po dvou měsících (17. května 1624.) narodil se mu syn, Václav a po roce dcera, Dorota.

Roku 1628. pojala již vdova po něm, Dorota, za manžela Samuele Krucigera. Z dítek Janových zemřel Václav záhy, dceru, Dorotu, pojal za manželku roku 1644. Jindřich Kozák.

Takto syny Václavovými vymřela vlastně rodina Hanžburských, nebo vedle členů rodiny této vzpomíná se roku 1617. ještě jen Matouš Hanžburský, podruh v chalupě Šimona Pružiny potom Michala Běhavého, jemuž se roku toho dcera Anna, roku 1618. Magdalena a roku 1624. dcera Alžběta narodily. Byl-li Matouš příbuzným Václavovým, kdož by chtěl rozhodovat!

Ještě roku 1667. připomíná se v matrice Tobiáš Anšpurskej, mlynář, Slanský rodič. Zemřel toho roku v stáří 45 let.

Jím jméno Hanžburských na dobro potuchá.*)

Tuto nutno se ještě zmíniti o Mikuláši Hanžburském z Kopečka, hejtmanu Slanském zlé paměti.

*) Antiq. lib Acta curiae LIII.—LV. Contr. lib. VI. D. 28. Kniha smluv svat. 157. 205 Matrika I.—III.

Byl-li příbuzným s rodinou Hanžburských ve Slaném, nemožno říci. Usedlým byl asi v Nových Benátkách, kde na domech jeho skonfiskována Václavu Bukovskému z Hustiřan summa 2216 kop.

Historie o těžkých protivenstvích církve České praví o něm, že byl pro nějakou nešlechetnosť na kata odsouzen a v Praze odpadlictvím život vykoupil. Komora královská ujala roku 1623. dva domy Krištofa Radeckého z Radče v městech Pražských po Mikuláši Hanžburském z Kopečka v summě rukojemství daného 3000 kop míš.

O činnosti muže toho ve Slaném již shora šíře vzpomenuto.

Manželkou Mikulášovou byla Marta (Marketa) ze Svémyslic.*)

Vedle rodin tuto vzpomenutých pamětihodnými jsou i rodiny, jichž potomci až doposud ve Slaném a okolí žijí. Jest to rodina Důrasů, která se již k roku 1455. připomíná, dále rodina Uryjů v roce 1505., rodina Cinků (Cynků) v roce 1522., rodina Brožovských v roce 1529., Hořejších v roce 1555., Díťů v roce 1566., Kozáků v roce 1574., Hubatků v roce 1581., Hádků v roce 1583., Radnických v roce 1584., Fendrichů v roce 1607., Hráčků v roce témž, Hronků v roce 1612., Bernartů v roce 1616., Radkovských v roce 1627., Karbusů v roce 1635. a Drchkovských v roce 1638. poprvé připomínaná, než nechtíce trhati paměti o rodech těch v části dvě, ponecháváme si promluviti o nich až v díle druhém.

* Bílek: Dějiny konfis. v Čechách I. 52. 452. Historie o těžkých protivenstvích církve české str. 228. Sborník Hist. III. 187.

Konšelé města Slaného.

Roku 1390.*)

Jindřich Kašica. Jindřich Klika. Jakúbek. Přech Ursus. Franěk Vích. Brada. Ješátko. Vaněk Hothmar. Sušec. Michal.

Roku 1443.**)

Petr Lopata. Vojtěch. Jan Čenišek. Řehoř, řezník. Benešek, soukenník. Petr Žabka. Jan Hrzek. Kříž, řezník. Vaněk, sladovník. Matěj Temlík. Havel Ovenský. Pavel Zelenka.

Roku 1444.

Prokop Zuvač. Šimon Chlupáček. Matěj Temlík. Bartoš Ptáček. Ondřej, plátenník. Jílek Ješínský, Michal Papež, soukenník. Vojtěch. Jan řezník. Kasana, Mikuláš, kolář. Jakub Jírův.

Roku 1445.

Bartoš Ptáček. Jan Valdek. Hynek. Michal. Křtěn, sladovník. Kříž Beřovský. Jan Ruoth. Kasana. Prokop Zuvač. Matěj Smýkal. Tomáš Koleso, Jan Proxa.

Roku 1446.

Kříž Beřovský. Jakub Jírův. Mistr Matěj. Prokop Zuvač. Jan Vnúček. Šimon Chlupáček. Bartoš Ptáček. Michal. Jílek Ješínský. Mašek, postřihač. Vojtěch, řezník. Matěj Foréř.

Roku 1447.

Bartoš Ptáček. Jan Valdek. Papež, soukenník. Vojtěch, řezník. Mikuláš, kolář. Kasana. Martin, bednář. Jakub Jírův. Kříž, řezník. Tomáš Koleso. Vaněk, sladovník.

Roku 1448.

Jan Valdek. Martin, soukenník. Vojtěch Buštěvský. Kříž Beřovský. Jan Ruoth. Mikuláš, kolář. Prokop Zuvač. Matěj Smýkal. Tomáš Koleso. Šimon Chlupáček. Petr Žabka. Jan Maruščin.

---

*) Libri erectionum. III. 220.

**) Odtud po rok 1507. dle výročních účtů v „Antiquissimus liber. Arch Slan.“ —

Roku 1449.

Tomáš Koleso. Jan Vnúček. Jan Proxa. Bartoš Ptáček. Michal, Jakub Lud. Petr Lopata. Václav Kyselice. Mikuláš, kolář. Kasana. Jakub Jírův. Matěj Smýkal.

Roku 1450.

Bartoš Ptáček. Ondřej, literát. Petr Lopata. Jan Valdek. Vojtěch Buštěvský. Filip, řezník. Vávra Kyselice. Jakub Jírův. Mistr Matěj. Prokop Zuvač. Šimon Chlupáček. Petr Žabka.

Roku 1451.

Prokop Zuvač. Tomáš Koleso. Šimon Chlupáček. Matěj Temlík. Petr Lopata. Jan Valdek. Martin, soukenník. Jan z Nového domu. Jan Ruoth. Prokop Tuhý. Mikuláš, kolář. Jan Horyna.

Roku 1453.

Jan Vnúček. Šimon Chlupáček. Bartoš Ptáček. Michálek. Jan Valdek. Jan z Nového domu. Filip, soukenník. Mikuláš, kolář. Jan Kasana. Jakub Jírův. Havel, krejčí. Prokop Zuvač.

Roku 1454.

Jan Valdek. Matěj Smýkal. Šimon Chlupáček. Vojtěch, řezník, Tomáš Koleso. Jan Vnúček. Jan, starý písař. Vojtěch Míca. Václav Novinka. Bartoš, krejčí. Jan Kasana. Jan Horyna.

Roku 1455.

Jakub Jírův. Matěj Smýkal. Tomáš Koleso. Šimon Chlupáček. Petr Žabka. Jan Sekač. Vojtěch Buštěvský. Lopata. Jan Valdek. Ruoth. Mikuláš, kolář. Prokop Tuhý.

Roku 1456.

Bartoš Ptáček. Jan Valdek. Tomáš Koleso. Jan, starý písař. Vávra Kyselice. Ondřej Zelé. Matěj Smýkal. Jan z Nového domu. Jan Kršňák. Jan, bradýř. Sekač. Petr Žabka.

Roku 1458. (Prvé české.)

Jan Routh. Vaněk, starý písař. Vojtěch Míca. Jan, postřihač. Petr Lopata. Jan Kršňák. Václav Novinka. Filip, soukenník. Jakub Jírovic. Jan Hrobek. Jan Kvický.

Roku 1459.

Bartoš Pták. Jan Valdek. Vávra Kyselice. Jan Kršňák. Václav Novinka. Martin Lišanský. Jan Horyna. Jakub Jírovic. Aleš, krejčí. Tůma Koleso. Jan Ruoth. Šimon Chlupáček.

Roku 1460.

Bartoš Pták. Jan Sekač. Jan Valdek. Václav Novinka. Beneš Míca. Jan Kršňák. Prokop, soukenník. Hlava, krejčí. Pavel, mlynář. Aleš, krejčí. Jan Kovařík. Tůma Koleso.

Roku 1461.

Bartoš Pták. Jan Valdek. Jan, postřihač. Vávra Kyselice. Václav Novinka. Martin Lišanský. Jakub Jírovic. Aleš, krejčí. Matěj Smýkal. Tůma Koleso. Jan Ruoth. Šimon Chlupáček.

Roku 1463.

Bartoš Pták. Mikuláš Jakubovic. Vávra Kyselice. Jan Kršňák. Jan Ruoth. Václav Novinka. Beneš Míca. Bartoš, krejčí. Brožek, krejčí, Matěj Smýkal. Tůma Koleso. Jan, starý písař.

Roku 1464.

Bartoš Pták. Jan Valdek. Petr Lopata. Václav Novinka. Jan Kršňák. Prokop, soukenník. Petřík, kožešník. Matěj, soukenník. Jan Ruoth. Aleš, krejčí. Tůma Koleso. Jan Vieček.

Roku 1465.

Bartoš Pták. Tůma Koleso. Václav Novinka. Aleš, krejčí. Jan Kršňák. Jan Ruoth. Matěj Smýkal. Mikuláš Jakubovic. Jan Sekač. Václav Zeman. Matěj Vackovic. Petr, kožešník.

Roku 1466.

Bartoš Pták. Václav Novinka. Beneš Míca. Filip, soukenník. Aleš, krejčí. Prochač Kovařík. Jan Ruoth. Jan Vnúček. Jan, starý písař. Tůma Koleso. Matěj Smýkal. Jan Kršňák. Matěj Vackův.

Roku 1468.

Václav Novinka. Matěj Smýkal. Aleš, krejčí. Jan Ruoth. Jakub z rohu. Vávra Kyselice. Vojtěch, řezník. Vaněk Sekač. Hlava, krejčí. Rabstejnský. Petr, kožešník.

Roku 1469.

Bartoš Ptáček. Tomáš Koleso. Václav Novinka. Aleš, krejčí. Jan Kršňák. Jan, starý písař. Jan Ruoth. Staněk, řezník. Jan Dynouš. Martin Lišanský. Daniel Poledník. Martin Hlava.

Roku 1470.

Bartoš Ptáček. Tomáš Koleso. Václav Novinka. Aleš, krejčí. Jan Kršňák. Matěj Smýkal. Martin Hlava. Václav Zeman. Matěj Vacek. Prochač. Vaněk Nos. Svatoš.

Roku 1473.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan, starý písař. Matěj Smýkal. Václav Novinka. Martin Hlava. Jan Kršňák. Dynouš. Jakub, krejčí. Beneš Míca. Staněk, řezník. Jíra Shýbal.

Roku 1474.

Bartoš Ptáček. Aleš, krejčí. Jan, starý písař. Novinka. Rabštejnský. Beneš Míca. Václav Zeman. Martin Lišanský. Daniel Poledník. Václav Smýkal. Pavel Lacerda. Jan Kršňák.

Roku 1475.

Bartoš Ptáček. Aleš. Kršňák. Jan, starý písař. Martin Hlava. Václav Smýkal. Jan Dynouš. Pavel Lacerda. Staněk. Mikuláš Jakubův. Petr, kožešník. Václav z Nového domu.

Roku 1476.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan, starý písař. Kršňák. Martin Hlava. Václav Smýkal. Jan Rabštejnský. Jan Ruoth. Zeman. Martin Lišanský. Matěj Hubař. Michal, soukenník.

Roku 1477.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan, starý písař. Jan Sekač. Václav Smýkal. Beneš Míca. Jan Dynouš. Staněk, řezník. Pavel Lacerda. Mikuláš Jakubův. Mikuláš, zedník. Václav Psejk.

Roku 1478.

Bartoš Ptáček, Aleš. Jan, starý písař. Václav Smýkal. Jan Ruoth. Jan Kršňák. Václav Zeman. Martin Hlava. Jan Kovařík. Martin, súkenník. Mašek, súkenník. Mikuláš Berunský.

Roku 1479.

Bartoš Ptáček. Aleš. Václav Smýkal. Václav Novodomský. Kršňák. Martin Hlava. Václav Zeman. Michal, súkenník. Vacek. Vítek Kobyláš. Mikuláš Hanžburský. Pavel Hulvát.

Roku 1480.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan Kršňák. Václav Smýkal. Václav Novodomský. Beneš Míca. Matěj Hubař. Jan Kovařík. Staněk. Pavel Lacerda. Václav Nos. Jakub Svatoš.

Roku 1482.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan Kršňák. Václav Smýkal. Václav z Nového domu. Beneš Míca. Matouš Hubař. Jan Kovařík. Staněk. Pavel Lacerda. Václav Nos. Jakub Svatoš.

Roku 1483.

Bartoš Pták. Aleš. Václav Smýkal. Matouš Hubař. Oldřich Ruoth. Václav Novodomský. Pavel Lacerda. Mašek. Mikuláš Hanžburský. Petr, bakalář. Šimon, řezník. Václav Valdek.

Roku 1484.

Bartoš Ptáček. Aleš. Matouš Hubař. Václav Smýkal. Václav Novodomský. Šimon Vach. Jan Kršňák. Michal. Říha Staňkův. Mikulášek. Václav Lud. Pavel Hulvát.

Roku 1485.

Bartoš Ptáček. Hubař. Aleš. Václav Novodomský. Václav Smýkal. Petr, bakalář. Jan, starý písař. Šimon, řezník. Pavel, sladovník. Janata. Václav, krejčí. Václav, sladovník.

Roku 1486. a 87.

Bartoš Ptáček. Aleš. Jan, starý písař. Pavel, sladovník. Václav Lud. Jan Zavalka. Mikulášek. Jan Smýkal. Pavel Lacerda. Pavel Hulvát. Petr kožešník. Martin Gand.

Roku 1488.

Jan Zavalka. Jan, starý písař. Jan Smýkal. Václav Lud. Matouš Hubař. Václav Novodomský. Jan Makovička. Oldřich Ruoth. Jakub, krejčí. Jan Rybář. Petr Mica. Duchek Huckův.

Roku 1489.

Jan Smýkal. Jan, starý písař. Matouš Hubař. Václav Novodomský. Aleš. Pavel Janata. Hulvát. Oldřich. Petr, bakalář. Václav Vyzral. Berúnský.

Roku 1490.

Jan Smýkal. Aleš. Jan Zavalka. Martin Lišanský. Oldřich Ruoth. Jan Makovička. Jakub písařův. Šimon, řezník. Václav pernikář. Martin Gand. Straka, soukenník. Václav Vyzral.

Roku 1491.

Aleš. Jan Smýkal. Jan Zavalka. Šimon, řezník. Matouš Hubař. Mikuláš Berúnský. Petr Hanžburský. Pavel, sládek. Jan Vyzral. Lukáš, krejčí. Václav Fresník. Martin Vodákův.

Roku 1492.

Aleš. Matouš Hubař. Martin Lišanský. Jakub. Pavel. Šimon, řezník, Jan Makovička. Martin Gand. Marek Hlava. Jíra Dynouš. Mikuláš Hanžburský. Hlava, soukenník.

Roku 1493.

Matouš Hubař. Aleš. Jan Smýkal. Jan Zavalka. Martin Lišanský. Pavel. Václav. Jan Makovička. Mikuláš Berúnský. Lukeš, krejčí. Jakub Ocásek. Havel, krejčí.

Roku 1494.

Jan Smýkal. Jakub Kolesův. Jan Zavalka. Martin Lišanský. Mikuláš Hanžburský. Jíra Dynouš. Jakub Ocásek. Mikulášek. Jan Makovička. Oldřich. Jan Vyzral. Lukáš, krejčí.

Roku 1495.

Jan Smýkal. Ján Zavalka. Martin Lišanský. Matouš Hubař. Mikuláš Hanžburský. Jan Makovička. Václav Novodomský. Pavel. Martin Gand. Václav Beřovský. Stárek, bečvář. Jan Sýkora.

Roku 1496.

Jan Smýkal. Jakub Koleso. Martin Lišanský. Mikuláš Hanžburský. Matouš Hubař. Pavel. Jakub Ocásek. Václav Vyzral. Mikuláš Berúnský. Jíra Dynouš. Mikuláš Pireš.

Roku 1498.

Jan Smýkal. Jakub Koleso. Martin Lišanský. Mikuláš Hanžburský. Ondřej, písař. Jira Dynouš. Jakub Ocásek. Jan Makovička. Martin Gand, Ješek, kolář. Jan, rybář. Václav Netopil.

Roku 1499.

Václav Novodomský. Ondřej, písař starý. Jakub Ocásek. Václav. rektor. Jiří Dynouš. Martin Gand. Mikuláš Pireš. Václav Drlička. Jan Hanžburský. Václav Lízal. Jan kněze.

Roku 1500.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Martin Lišanský. Jakub Ocásek. Jíra Dynouš. Martin Gand. Jan Makovička. Jan, rybář. Staněk, bečvář. Václav Beřovský. Marek Hlava. Beneš, kroječ.

Roku 1501.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Martin Lišanský. Ondřej, starý písař. Jakub Ocásek Martin Gand. Mikuláš Berúnský, Jan kněze. Mikuláš Pireš. Thoma Mašek. Jan Chabera. Jan, kolář.

Roku 1502.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Ondřej Horyna. Martin Gand. Jakub Ocásek. Jan Makovička. Mikuláš Pireš. Jan Hanžburský. Václav Drlička. Šimon Šebera. Jan Svatoš. Jan Okrúhlý.

Roku 1503.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Ondřej Horyna. Martin Lišanský. Martin Gand. Mikuláš Berúnský. Mikuláš Pireš. Marek Hlava. Jan Chabera. Václav Beřovský. Jan Vyzral. Matěj Straka.

Roku 1504.

Jan Smýkal. Václav-Novodomský. Ondřej Horyna. Martin Lišanský. Jakub Koleso. Martin Gand. Jakub Ocásek. Jan Makovička. Jan Svatoš. Martin Drlička. Bohuslav Zavalka. Vít, bakalář.

Roku 1505.

Jan Smýkal. Ondřej Horyna. Jakub Koleso. Jan Makovička. Martin Gand. Jakub Ocásek. Mikuláš Berúnský. Jan Hanžburský. Martin Drlička. Staněk, bečvář. Bohuslav Zavalka. Beneš, kroječ.

Roku 1506.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Ondřej Horyna. Jakub Koleso. Martin Gand. Mikuláš Pireš. Lukáš Klacna. Jan Svatoš. Jan Chabera, Martinec. Tomáš od Lún.

Roku 1507.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Jakub Koleso. Ondřej Horyna. Martin Gand. Jakub Ocásek. Lukáš Klacna. Mikuláš Berúnský. Jan, kroječ. Bohuslav Zavalka. Tobiáš.

Roku 1508.

Jan Smýkal z Libovice. Václav Novodomský. Martin Gand. Jakub Ocásek. Lukáš Klacna. Mikuláš Berúnský. Jan, kroječ. Bohuslav Zavalka. Jakub Koleso ze Slatiňan. Tobiáš. Jan Drobič. Jan Chabera.

Roku 1509.

Jan Smýkal. Václav Novodomský. Jakub Koleso. Mikuláš Berúnský. Tobiáš. Jan Chabera. Beneš, kroječ. Mašek. Stanislav, bečvář. Martin Drlička. Ješek Okrúhlý.

Roku 1510.

Jakub ze Slatiňan. Mikuláš Berúnský. Martin Gand. Jakub Ocásek. Jan Chabera. Václav Hulvát. Lukáš Klacna. Tobiáš Martinec. Vávra Sirůček. Tomáš od Lun. Václav Novodomský. Beneš Květoň.

Roku 1511.

Jakub ze Slatiňan. Václav Novodomský. Martin Gand. Ocásek. Beneš, kroječ. Havel, kolář. Martinec. Tomáš Mašek. Beneš Květoň. Ješek Ohrúhlý. Mikuláš Makovec. Havel, krejčí.

Roku 1512.

Jakub ze Slatiňan. Václav Novodomský. Martin Gand. Jakub Ocásek. Ješek Okrúhlý. Petr knížete. Staněk, bečvář. Tobiáš. Tomáš Poledník. Jan Hruška. Matěj Straka. Mikuláš Makovec.

Roku 1513.

Jakub ze Slatiňan. Václav Novodomský. Martin Gand. Lukáš Klacna. Ješek Okrúhlý. Tobiáš. Jan Hruška. Brikcí Hedbávný. Jan Vyzral. Petr kněze. Urban, sladovník. Tomáš Poledník.

Roku 1514.*)

Jakub ze Slatiňan. Václav Novodomský. Martin Gand. Lukáš Klacna. Ješek Okrúhlý. Petr kněze. Tobiáš. Brikcí Hedbávný. Urban, sladovník. Havel, truhlář. Jan Hruška. Jan Vyzral.

Roku 1515.

Jakub ze Slatiňan. Martin Gand. Lukáš Klacna. Jan Hruška. Havel, truhlář. Urban, sladovník. Ješek Okrúhlý. Václav Novodomský. Tobiáš. Vyzral, sladovník. Brikcí Hedbávný. Petr.

Roku 1516.

Jakub ze Slatiňan. Martin Gand. Lukáš Klacna. Tomáš Mašek. Jan Hrubec. Šimon Šebera. Brikcí Hedbávný. Havel Voštíp. Vavřinec Sirůček. Jan Drobič. Jan Vácha. Urban, sladovník. Havel, kolář.

---

*) Od roku 1508.—1514. poslední dvě i tři místa doplněna z domyslu z neurčitých zpráv o ročních účtech. Odtud do let osmdesátých XVI. století uvedena jména konšelů dle svědectví na listinách a smlouvách.

Roku 1517.

Václav Novodomský. Lukáš Klacna. Martin Gand. Havel, kolář. Jiřík Nechvíle. Václav Hereš. Jan Vácha. Jan Květoň. Šimon Šebera. Burian Chalupa. Jan Chabera. Jakub ze Slatiňan.

Roku 1518.

Jakub ze Slatiňan. Václav Novodomský. Havel, kolář. Šimon Šebera. Lukáš Klacna. Martin Gand. Jan Květoň. Václav Hereš. Jan Chabera. Burian Chalupa. Jan Vácha.

Roku 1519.

Václav Novodomský. Martin Gand. Šimon Šebera. Tomáš Mašek. Jan Hruška. Václav Hereš. Tomáš, sladovník. Havel, kolář, Lukáš Klacna. Jakub Chlupáček. Urban, sladovník. Petr Vepřek.

Roku 1520. *)

Tomáš, sladovník, Šimon Šebera, Jakub Chlupáček, Jan, tkadlec. Jan, krejčí. Beneš Florian. Tomáš, soukenník. Tomáš Mašek. Jiří Nechvíle. Jakub Vepřek. Jakub ze Slatiňan. Jan Vácha. Beneš Květoň.

Roku 1521.

Tomáš Mašek. Václav Novodomský. Jan Vácha. Havel, kolář. Jan Psejk. Burian, soukenník. Jan Okrúhlý. Václav Hereš. Šimon Šebera. Jakub ze Slatiňan. Havel Voštíp. Jan Ješek.

Roku 1522.

Havel, kolář. Jakub ze Slatiňan. Tomáš Mašek. Šimon Šebera. Jan Vácha. Jan Psejk. Beneš Květoň. Václav Zemánek. Havel Klech. Jakub Vepřek. Jiřík, bakalář. Jiří Nechvíle. Havel Voštíp.

Roku 1523.

Jakub ze Slatiňan. Šimon Šebera. Lukáš Klacna. Urban, sladovník. Václav Hulvát. Vít, sladovník. Jan Stříberský. Václav Skála. Prokop, pernikář. Jakub Vepřek. Jan Vácha. Jan, krejčí candidus.

Roku 1524.

Šimon Šebera. Václav Zemánek. Jan Vácha. Tomáš Mašek. Urban, sladovník. Jan, krejčí albus. Duchek Skála. Jan Psík. Jiří Nechvíle. Jakub Vepřek. Jakub ze Slatiňan. Petr Čížek.

Roku 1525.

Jan Hruška. Šimon Šebera. Tomáš Mašek. Urban, sladovník. Jan Beran. Prokop Artopaei Pistor. Duchek Skála.

---

*) Jména konšelů podána tu tak, jak nalezají se pod jednotlivými listinami, které k platnosti svědectví dvou konšelů vyžadovaly, byl-li v některém čase menší počet listin takových vyhotoven, zachovalo se méně jmen konšelů, na rozpacích však jsem, jak vysvětliti si počet, číslo konšelů, totiž dvanáct, přesahující, nejspíše, že přibráno některé jméno z roku předcházejícího, neb následujícího, což možno jest tím, že roční sázení konšelů nedělo se ve lhůtě stejné a skoro nikdy počátkem roku občanského a proto také ne vždy jasno, který z konšelů byl primasem.

Roku 1526.

Tomáš, soukeník. Jan Vácha. Urban, sladovník. Jan Psík. Jan Tyčka. Václav, starý rychtář. Vít, sladovník. Jan, krejčí candidus. Jan Kodrle. Jakub ze Slatiňan. Jiří Nechvíle. Tomáš Mašek. Jakub Vepřek.

Roku 1527.

Havel, kolář. Jakub ze Slatiňan. Jan Vácha. Tomáš, soukeník. Jiří Nechvíle. Jan Psík. Jakub Vepřek. Matouš od školy. Jan Kamenický. Jiří, bakalář. Duchek Skála. Václav Jakubec.

Roku 1528.

Duchek Skála. Jakub ze Slatiňan. Jan Vácha. Tomáš Mašek. Havel, kolář. Jan Psík. Jiří, bakalář. Václav Blovský. Beneš Květoň. Jiří, střelec. Vít, sladovník. Havel Voštíp. Urban, sladovník.

Roku 1529.

Tomáš, soukenník. Jakub ze Slatiňan. Jan Vácha. Havel, kolář. Jiří, bakalář. Vít, sladovník. Jan, krejčí. Kulhánek. Uáclav Skála. Jakub Vepřek, Jiří, střelec. Václav Jakubec.

Roku 1531.

Jakub ze Slatiňan. Matěj Makovička. Jiří, bakalář. Jan Vácha. Urban, sladovník. Vít, sladovník. Jiří, střelec. Jindřich, kramář. Václav Blovský. Matěj Viktorín. Jan, kotlář. Matouš od školy.

Roku 1532.

Jindřich, kramář. Jan Vácha. Jiří, bakalář. Havel Voštíp. Jan Psík, soukeník. Vít, sladovník. Duchek Skála. Jan Kodrle. Václav Zemánek. Vavřinec Lafan. Bilinský. Jan Kamenický.

Roku 1534.

Václav Brunclík. Jiří, bakalář. Jan Vácha. Havel Voštíp. Jindřich kramář. Jan Psík. Petr Kůrka. Matěj Makovička. Havel, kolář. Jan Kamenický. Václav Blovský. Vávra Lafan. Tomáš Ješínský.

Roku 1535.

Matěj Makovička. Jan Vácha. Jiří, bakalář. Jan Psík. Jan Kamenický. Václav Brunclík. Adam Janata. Václav Jakubec. Václav Blovský. Vít, sladovník. Jan Kodrle. Jiří, střelec.

Roku 1536.

Jiří, bakalář. Jan Psík. Jan Vácha. Jindřich, kramář. Václav Blovský. Mareš od brány. Václav Zemánek. Václav Jakubec. Tomáš Ješínský, Jiří, střelec. Petr Hanžburský. Jiří, bakalář Chlupáčkovic.

Roku 1538.

Jindřich, kramář. Jan Psík. Jiří, bakalář. Václav Blovský. Václav Zemánek. Tomáš Ješínský. Jan Vepřek. Antoš, sukna kroječ. Jan Kodrle. Samuel, starý písař. Václav Brunclík.

Roku 1539.

Jindřich, kramář. Jiří, bakalář. Samuel, starý písař. Václav z Šimberka. Jiří, střelec. Václav Brunclík. Jan Kohout. Jan Vepřek. Václav Blovský. Vít, sladovník. Jiří Smola. Jakub Květoň.

Roku 1541.

Václav Zemánek. Jindřich, kramář. Jiří, bakalář. Samuel, starý písař. Václav z Šimberka. Jiří, střelec. Jan Vepřek. Vít, sladovník. Antoš, sukna kroječ. Václav Bilinský. Pavel, krejčí. Jiří Křtěnek.

Roku 1542.

Antoš, kroječ. Jindřich, kramář. Jiří, bakalář. Jan Psík. Jiří, střelec. Václav Brunclík. Václav Blovský. Matěj Makovička. Jiří Smola. Jakub Květoň. Samuel, starý písař.

Roku 1544.

Václav Blovský. Jindřich, kramář. Jiří, bakalář. Jan Vepřek. Tomáš Ješínský. Vít, sladovník. Vavra Lafan. Ezechiel Žlutický. Jakub Květoň. Tomáš Stříberský. Václav Brunclík. Matěj Makovička.

Roku 1545.

Ezechiel Žlutický. Jiří, bakalář. Jindřich, kramář, Jan Vepřek, Václav z Šimberka. Tomáš Stříberský, primas. Vavra Lafan. Antoš, kroječ. Martin Vojna. Václav Moucha. Matěj Fartáček. Tomáš Ješínský.

Roku 1546.

Tomáš Ješínský. Tomáš Stříberský. Antoš, kroječ. Duchek Skála. Václav Blovský. Jakub Květoň. Jindřich, kramář. Jiří, bakalář, primas. Jan Vepřek.

Roku 1547.

Jan Vepřek, primas. Tomáš Ješínský. Vavra Lafan. Jiří, bakalář. Tomáš Stříberský, Duchek Skála. Václav Blovský. Vít, sladovník. Matěj Fartáček. Pavel Brunclík. Vavra Bilinský. Jindřich, kramář.

Roku 1548.

Jan Vepřek, primas. Martin Vojna. Jiřík, bakalář. Vavra Lafan. Tomáš Stříberský. Antoš, kroječ. Václav Blovský. Jakub Květoň. Václav Moucha. Jindřich, kramář. Václav Vokáč. Jan Bílek.

Roku 1549.

Jiří, bakalář, primas. Jindřich, kramář. Vavra Lafan. Václav Blovský. Jakub Květoň. Václav Moucha. Jan Vepřek.

Roku 1550.

Vavra Lafan. Jan Vepřek. Jíra, bakalář. Tomáš Stříberský. Tomáš Ješínský. Antoš, kroječ. Václav Moucha, Václav Vokáč. Jan Bílek. Jiří Antoš. Vavra Bilinský. Václav Brunclík.

Roku 1551.

Václav Moucha. Jiří, bakalář. Jan Vepřek, primas. Tomáš Stříberský. Tomáš Ješínský. Jiřík Antoš. Martin Vojna. Jiří Křtěnek, Ondřej Srsa. Tobiáš Kůrka. Jakub Kubín.

Roku 1552.

Tomáš Ješínský. Jan Vepřek, primas. Jiří, bakalář. Tomáš Stříberský. Václav Moucha. Jiří Antoš. Martin Vojna. Václav Blovský. Jakub Květoň. Petr Hanžburský. Jiří Maňas.

Roku 1553.

Martin Vojna. Jan Vepřek, primas. Jiří, bakalář. Tomáš Stříberský. Václav Moucha. Tomáš Ješínský. Petr Hanžburský. Jakub Kubín. Václav Vokáč. Jan, kotlář. Vaněk, starý rychtář.

Roku 1554.

Václav Moucha. Jiří, bakalář, zvaný Mizera, primas. Jan Vepřek. Jiří, bakalář, zvaný Valva. Tomáš Stříberský. Martin Vojna. Jiří Antoš od kostela. Antoš od školy. Václav Vokáč. Jan Kršek. Šimon Blovský.

Roku 1555.

Jiřík Mizera, primas. Jan Vepřek. Tomáš Stříberský. Václav Moucha, Václav Vokáč. Šimon Blovský. Tobiáš Kůrka. Ondřej Srsa. Jiří Hruška. Matiáš Viktorin. Jiřík Valva.

Roku 1556.

Jiří, bakalář Mizera. Jan Vepřek. Tomáš Stříberský. Václav Moucha. Jiří Antoš. Šimon Blovský. Tobiáš Kůrka. Jiří Hruška. Jan Kršek. Jakub Kubín. Jiří Valva. Matiáš Viktorin.

Roku 1557.

Jiří Mizera, primas. Jiří Hruška. Jan Vepřek. Tomáš Stříberský. Fridrich z Šimberka. Václav Moucha. Matiáš Viktorin. Jiří Antoš. Jakub Kubín. Duchek Skála. Urban Bilinský. Ondřej Srsa. Jeroným Jakubec.

Roku 1558.

Jiřík Hruška. Jiřík Mizera, primas. Jan Vepřek. Tomáš Stříberský. Matiáš Viktorin. Jiří Antoš. Duchek Skála. Tobiáš Kůrka. Šimon Blovský. Václav, starý rychtář. Ondřej Stříberský. Antoš, sukna kroječ.

Roku 1559.

Jiřík Mizera. Jiřík Valva. Jan Vepřek. Jiřík Antoš. Duchek Skála. Tobiáš Kůrka. Václav Blovský. Antoš, sukna kroječ. Václav, starý rychtář. Fridrich Novodomský z Šimberka, primas. Matiáš Viktorin. Jiří Hruška.

Roku 1560.

Tobiáš Kůrka. Jiřík Mizera. Jiřík Valva. Jan Vepřek. Matiáš Viktorínek. Jiří Hruška. Duchek Skála. Tomáš Stříberský. Antoš, sukna kroječ. Jakub Květoň. Jan Bílek.

Roku 1561.

Jiřík Mizera, primas. Fridrich z Šimberka. Jiřík Valva. Jan Vepřek. Matiáš Viktorínek. Jiří Hruška. Jan Bílek. Šimon Blovský. Ondřej Srsa. Václav Moucha. Tomáš Stříberský.

Roku 1562.

Duchek Skála. Jan Bílek. Fridrich z Šimberka. Václav Moucha. Jakub Kubín. Jiřík Mizera. Jiřík Valva. Jiří Hruška. Tomáš Stříberský.

Roku 1563.

Jan Vepřek. Václav Moucha. Jiřík Mizera. Jiřík Valva. Jiřík Hruška. Duchek Skála. Tomáš Stříberský. Jan Bílek. Jakub Kubín. Tobiáš Hruška. Fridrich z Šimberka. Petr Hanžburský.

Roku 1564.

Jan Vepřek, primas. Václav Antoš. Jiřík Hruška. Tomáš Stříberský. Jan Bílek. Fridrich z Šimberka. Václav Moucha. Petr Hanžburský. Šťastný, krejčí. Duchek Skála. Matiáš Viktorínek.

Roku 1565.

Jan Vepřek, primas. Tomáš Stříberský. Václav Moucha. Petr Hanžburský. Václav Antoš. Jan Bílek. Šťastný, krejčí. Jan, konvář. Pavel Samuelovic. Jakub Kubín. Fridrich z Šimberka.

Roku 1566.

Fridrich z Šimberka. Jan Vepřek, primas. Tomáš Stříberský. Petr Hanžburský. Václav Antoš. Jan Bílek. Pavel Samuelis. Šťastný, krejčí. Mistr Erhart. Jan Nosek. Pavel Vojna. Jiřík Psík.

Roku 1567.

Václav Antoš. Pavel Samuelis. Šťastný, krejčí. Bartoloměj, bakalář. Jan Klech. Sigmund, solák. Jan Vepřek. Tomáš Stříberský. Petr Hanžburský, primas. Erhart Mizera.

Roku 1568.

Šťastný, krejčí. Jan Klech, Bartoloměj, bakalář. Jan Bílek. Jakub Kubín. Matěj Blažejův. Sigmund, solák. Jan Brunclík. Petr Hanžburský, primas. Mistr Erhart. Václav Antoš. Pavel Samuelis.

Roku 1569.

Táž rada jako roku předešlého.

Roku 1570.

Šťastný, krejčí. Bartoloměj Maňas. Jakub Kubín. Pavel Vojna. Sigmund, solák. Jan Brunclík. Petr Vepřek. Mistr Erhart, primas. Petr Hanžburský. Šimon Blovský. Pavel Samuelis.

Roku 1571.

Matěj Blažejův. Petr Vepřek. Jan Brunclík. Václav Barta. Matiáš Turnovský, primas. Šťastný, krejčí. Pavel Samuelis. Václav Moucha, Sigmund, solák. Mistr Erhart. Jakub Kubín.

Roku 1572.

Jakub Kubín. Petr Vepřek. Jan Brunclík. Jiří Antoš. Matiáš, pernikář. Jiří Balas. Václav Moucha. Šťastný, krejčí. Pavel Samuelis. Daniel Gamarit z Rovin, primas.

Roku 1573.

Máclav Čapek. Jiří Škoda. Jakub Kubín. Václav Moucha. Mistr Erhart. Šťastný, krejčí. Pavel Samuelis. Jiří Antoš. Petr Vepřek. Jan Brunclík. Šimon Kantor. Jiří Balas. Václav Suchan.

Roku 1574.

Jiří Balas. Václav Čapek. Šimon Kantor. Václav Suchan. Jakub Kubín. Václav Moucha, primas. Mistr Erhart. Šťastný, krejčí, Jiří Škoda. Jiří Psík. Petr Vepřek. Jiří Antoš. Pavel Samuelis.

Roku 1575.

Mikuláš Vokáč. Šimon Kantor. Ondřej Dameš. Václav Moucha. Jakub Kubín. Šťastný, krejčí. Pavel Samuelis. Jiří Antoš. Jiří Škoda. Jiří Psík. Petr Vepřek.

Roku 1576.

Šimon Kantor. Ondřej Dameš. Václav Moucha. Jakub Kubín. Mistr Erhart, primas. Šťastný, krejčí. Jiří Antoš. Pavel Samuelis. Mikuláš Vokáč. Jiří Psík. Petr Vepřek. Jiří Balas. Vít Vojna.

Roku 1577. táž rada jako roku předešlého.

Roku 1578.

Šimon Kantor. Ondřej Caeropaeus (Svícník). Jan Brunclík. Šťastný, krejčí. Jiří Antoš. Pavel Samuelis. Jiří Psík. Petr Vepřek. Matiáš, pernikář (meliti panis pistor). Jiří Balas.

Roku 1579.

Ondřej Dameš. Vít Vojna. Erhart, primas. Šťastný, krejčí. Jiří Psík. Šimon Kantor. Matěj, pernikář. Petr Kršek. Pavel Samuelis.

Roku 1580.

Jiří Balas. Ondřej, svícník. Jiří Antoš, primas. Mistr Erhart. Šťastný, krejčí. Pavel Samuelis. Petr Vepřek. Matěj, pernikář. Petr Kršek. Jiří Psík. Moravec.

Roku 1581.

Adam Moravec. Václav, kolář. Pavel, konvář. Jiří Antoš, primas. Šťastný, krejčí. Jiřík Psík. Matěj, pernikář. Jiří Balas. Mistr Erhart. Pavel Samuelis. Šimon Kantor.

Roku 1582.

Pavel, konvář. Mistr Erhart, Jiří Antoš, primas. Pavel Samuelis. Šťastný, krejčí. Šimon Kantor. Ondřej, svícník.

Roku 1583.

Pavel, konvář. Mistr Erhart, primas. Šťastný, krejčí. Jiří Psík. Šimon Kantor. Matěj, pernikář (Artocopus). Jiří Balas. Ondřej, svícník. Vít Vojna. Linhart Chrstil. Adam Moravec. Diviš, krejčí.

Roku 1584.

Pavel, konvář. Erhart, primas. Šťastný, krejčí. Jiří Psík. Šimon Kantor. Jiří Balas. Ondřej, svícník. Vít Vojna. Diviš, krejčí. Linhart Chrstil.

Roku 1585.

Šťastný, krejčí. Šimon Kantor, primas. Mistr Erhart. Ondřej, svícník. Diviš, krejčí. Matěj, pernikář. Vít Vojna. Linhart Chrstil. Pavel, konvář.

Roku 1586.

Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Jakub Volíňský, primas. Šimon, Kantor. Jiří Balas. Ondřej, svícník. Diviš, krejčí. Matiáš. pernikář. Vít Vojna. Linhart Chrstil.

Roku 1587.

Mikuláš Srnovec z Varvažova. Adam Jakubec. Šimon Kantor. Jiří Balas, primas. Mistr Erhart. Ondřej, svícník. Diviš, krejčí. Matiáš, pernikář. Vít Vojna. Linhart Chrstil. Stanislav Šoltys.

Roku 1588.*)

Jiří Balas, primas. Šimon Kantor. Ondřej Caeropaeus. Diviš, krejčí. Mikuláš Srnovec z Varvažova. Vít Vojna. Matěj Artocopus. Linhart Chrstil. Jan Šebesta. Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Václav Hanžburský.

Roku 1589.

Mikuláš Ladař Srnovec z Varvažova, primas. Jiří Balas. Ondřej Caeropaeus. Diviš, krejčí. Vít Vojna. Linhart Chrstil. Jan Šebesta. Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Václav Hanžburský. Ondřej Mráz. Petr Tyčka.

Roku 1590.

Mikuláš Srnovec Ladař z Varvažova, primas. Jiří Balas. Ondřej Caeropaeus. Diviš, krejčí. Vít Vojna. Stanislav Šoltys. Ondřej Mráz. Modest Zelenka. Petr Tyčka.

Roku 1591.

Mikuláš Srnovec z Varvažova, primas. Jiří Balas. Ondřej, svícník. Diviš, krejčí. Vít Vojna. Linhart Chrstil. Jan Šebesta. Stanislav Šoltys. Ondřej Mráz. Modest Zelenka. Petr Tyčka. Matěj, pernikář (zemřel toho roku).

Roku 1592.

Ondřej Mráz, primas. Ondřej, svícník. Jiří Balas. Diviš, krejčí. Linhart Chrstil. Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Mikuláš Kuba od Černého koně. Jiří Schodecký.

---

*) Od roku tohoto jména konšelů dle „Acta curiae."

Roku 1593.

Ondřej Mráz, primas. Ondřej, svícník. Jiří Balas. Diviš, krejčí. Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Petr Tyčka. Jan Vojna. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Matěj Samuel. Jindřich Arnošt.

Roku 1594.

Ondřej Mráz. primas. Ondřej, svícník. Jiří Balas. Diviš, krejčí. Stanislav Šoltys. Modest Zelenka. Petr Tyčka. Jan Vojna. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Matiáš Samuel. Jindřich Arnošt.

Roku 1595. táž rada jako roku předešlého.

Roku 1596.

Jiří Balas, primas. Ondřej, svícník. Diviš, krejčí. Stanislav Šoltys. Modest Veselský, alias Zelenka. Petr Tyčka, Jan Vojna. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Matiáš Samuel. Jan Bouček. Jan Hlinecký.

Roku 1597.

Jiří Balas, primas. Ondřej, svícník. Stanislav Šoltys. Modest Veselský. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Matiáš Samuel. Jan Bouček. Jiří Vojna. Jindřich Arnošt. Šimon Okrašovský.

Roku 1598. táž rada jako roku předešlého.

Roku 1599.

Jiří Balas, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Stanislav Šoltys. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Matiáš Samuel, Jiří Schodecký. Jiří Vojna. Jan Bouček. Šimon Okrašovský Václav Kozák.

Roku 1600.

Jiří Balas, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Matiáš Samuel. Jiří Schodecký. Jiří Vojna. Jan Bouček. Šimon Okrašovský. Václav Kozák. Mikuláš Vodvářka.

Roku 1601.

Jiří Balas, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Petr Radnický. Jiří Bilinský. Matiáš Samuel. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Šimon Okrašovský. Václav Kozák. Jan Veselský. Jindřich Arnošt.

Roku 1602.

Jiří Balas, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Matiáš Samuel. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Šimon Okrašovský. Václav Kozák. Jindřich Arnošt. Václav Vepřek.

Roku 1603.

Matiáš Samuel, primas. Jiří Balas. Modest Veselský. Ondřej, svícník, Petr Radnický. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Šimon Okrašovský. Václav Kozák. Jindřich Arnošt. Václav Vepřek.

Roku 1604.

Matiáš Samuel, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Šimon Okrašovský Václav Kozák. Jindřich Arnošt, Václav Vepřek. Šimon Šebesta.

Roku 1605.

Matiáš Samuel, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Petr Tyčka. Radnický. Jiří Bilinský. Šimon Okrašovský. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Václav Kozák. Jindřich Arnošt. Václav Vepřek. Alexandr Šťastný.

Roku 1606.

Matiáš Samuel, primas. Modest Veselský. Ondřej, svícník. Petr Tyčka. Jiří Bilinský. Jan Bouček. Václav Kozák. Jindřich Arnošt. Václav Vepřek. Alexandr Šťastný. Jan Měřičník.

Roku 1607.

Matiáš Samuel, primas. Modest Veselský. Petr Radnický. Jiří Bilinský. Šimon Okrašovský. Jindřich Arnošt. Jiří Schodecký. Jan Bouček. Václav Kozák. Václav Vepřek. Jan Měřičník. Mikuláš Vodvářka.

Roku 1608.

Václav Hanžburský, primas. Petr Tyčka. Jindřich Arnošt. Jan Bouček. Václav Vepřek. Jan Měřičník. Modest Veselský. Jiří Bilinský. Jiří Schodecký. Václav Vepřek. Mikuláš Vodvářka. Daniel Moucha.

Roku 1609.

Václav Hanžburský, primas. Modest Veselský. Petr Radnický. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří Schodecký. Václav Kozák. Jan Měřičník. Mikuláš Vodvářka. Daniel Moucha. Vilém Modletický. Mistr Jiří Žďárský Properator.

Roku 1610.

Václav Hanžburský, primas. Modest Veselský. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří Schodecký. Václav Kozák. Jan Měřičník. Mikuláš Vodvářka. Daniel Moucha. Vilém Modletický. Mistr Jiří Žďárský. Pavel Rouchovanský.

Roku 1611.

Václav Hanžburský, primas. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Mistr Jiří Žďárský. Václav Kozák. Jan Měřičník. Mikuláš Vodvářka (Oxyporinus). Jan Veselský. Daniel Moucha. Pavel Rouchovanský. Matouš Nemina. Jan Špička.

Roku 1612. jako roku předešlého.

Roku 1613.

Václav Hanžburský, primas. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří. Žďárský. Jan Měřičník. Mikuláš Vodvářka Jan Veselský. Daniel Moucha. Pavel Rouchovanský. Matouš Nemina. Jan Špička. Matiáš Špitalský.

Roku 1614.

Václav Hanžburský, primas. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří Žďárský. Mikuláš Vodvářka. Jan Veselský. Daniel Moucha. Pavel Rouchovanský. Matouš Nemina. Jan Špička. Matiáš Špitalský.

Roku 1615.

Václav Hanžburský, primas. Jiří Vojna. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří Žďárský. Jan Veselský. Daniel Moucha. Pavel Rouchovanský. Matouš Nemina. Jan Špička. Matiáš Špitalský. Martin Majer.

Roku 1616.

Václav Hanžburský, primas. Jiří Vojna. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jiří Žďárský. Jan Veselský. Daniel Moucha. Pavel Rouchovanský. Matouš Nemina. Matiáš Špitalský. Martin Majer. Václav Linhart.

Roku 1617.

Jiřík Vojna, primas. Václav Hanžburský. Jiří Bilinský. Jindřich Arnošt. Jan Veselský. Pavel Rouchovanský. Matěj Špitalský, Martin Majer. Jan Špička. Václav Linhart. Petr Vlček. (Mistr Jiří Žďárský povolán za rychtáře JMC.

Roku 1618.

Jiřík Vojna, primas. Václav Hanžburský. Jindřich Arnošt. Jan Veselský. Pavel Rouchovanský. Matěj Špitalský. Martin Majer. Jan Špička. Václav Linhart. Jan Hradecký. Adam Zachař. Václav Pelargus.

Roko 1619.

Václav Hanžburský, primas. Mistr Jiří Žďárský. Jindřich Arnošt. Pavel Rouchovanský. Matěj Špitalský. Jan Špička. Václav Linhart. Jan Hradecký. Adam Zachař. Václav Pelargus. Mistr Jiří Brassidinus. Daniel Schodecký.

Rok 1620.—1621. „lacrimarum plenus.“

Roku 1622.

Jan Kašovský, primas. Jiří Žďárský. Václav Hanžburský. Martin Majer. Pavel Rouchovanský. Šimon Rušák alias Pasecký. Jakub Smetánka. Jan Veselský. Šimon Barta. Daniel Bilinský. Vít Tuček. Adam Zachař.

Od roku 1622.—1627. rada nesazena.

Roku 1627.

Jan Špička, primas. Karel Zikmund. Jan Šultys z Felsdorfu. Václav Voříšek. Vít Špalíček. Petr Vlček. Jiří Hanžburský. Josef Písecký. Jiří Trčka. Jan Vranský. Václav Slavíček. Matiáš Žlutický.

Roku 1629.

Jan Špička, primas. Karel Zikmund. Šultys z Felsdorfu. Petr Vlček. Jiří Hanžburský. Jan Vranský. Kašpar Priam. Václav Slavíček. Samuel Šťáva. Blažej Laňka. Matěj Žlutický. Matouš Houska.

Roku 1631.

Mistr Jan Šultys z Felsdorfu, primas. Jan Špička. Karel Zikmund. Jiří Hanžburský. Václav Slavíček. Blažej Laňka. Jan Vranský. Martin Zajíček. Samuel Šťáva. Václav Votický. Jiří Palouček. Tomáš Radnický.

Roku 1635.

Augustin Kosina, primas. Jiří Hanžburský. Jan Vranský. Václav Votický. Martin Zajíček. Tomáš Radnický. Václav Ron. Jan Jirásek. Jiří Suliva. Jan Jeřabina. Jiří Palouček. Samuel Kruciger.

Roku 1637.

Augustin Kosina, primas. Jiří Hanžburský. Václav Votický. Samuel Kruciger. Tomáš Radnický. Jan Jirásek. Václav Ron. Samuel Šťáva. Jan Jeřabina. Jiří Suliva. Jan Horaň. Jan Cynk.

Roku 1640.

Rada doplněna: Jan Michal Brodcký, primas. Tomáš Hrouda.

Roku 1641.

Jan Michal Brodský, primas. Jiří Hánžburský. Václav Votický. Samuel Kruciger. Tomáš Radnický. Jan Jirásek. Samuel Šťáva. Jan Jeřabina. Jiří Suliva. Václav Pasecký. Jan Cynk. Tomáš Hrouda.

Roku 1643.

Jan Jirásek, primas. Jiří Hanžburský. Václav Votický. Samuel Kruciger. Jan Jeřabina. Samuel Šťáva. Tomáš Radnický. Jan Cynk. Jan Horaň. Tomáš Hrouda. Daniel Hubatka. Daniel Třeboňský.

Roku 1648.

Václav Votický, primas. Samuel Šťáva. Jiří Hanžburský. Jan Jeřabina. Tomáš Radnický. Daniel Hubatka. Jan Hubáček. Daniel Třeboňský. Jan Horaň. Jan Petruželka. Jiří Jirásek. Vít Fiala.

Roku 1650.

Samuel Šťáva, primas. Václav Votický. Jiří Hanžburský. Jan Jeřabina. Tomáš Radnický. Jan Hubáček. Daniel Brožovský. Daniel Hubatka. Jan Michal Brodský. Jan Horaň. Daniel Třeboňský. Jiří Jirásek.

Slaný roku 1602.
(Vyňato z Diadochu Bart. Paprockého.)

Doplňky a hrubší omyly:

Strana	14.	řádek	17.	sdola	místo:	Czechiadum,	stůj: Czechiadum
„	19.	„	1.	shora	„	syn Václav	„ Václav
„	21.	„	14.	„	„	domek	„ kupuje domek
„	23.	„	12.	sdola	„	kantate	„ kantate,
„	46.	„	10.	shora	„	nepřilišoval	„ upřilišoval
„	51.	„	20.	sdola	„	1657.	„ 1637.
„	56.	„	6.	shora	„	vysázením	„ vysazením
„	58.	„	16.	sdola	„	doplň: Dle svědectví těch, kdož chrámec ten ještě viděli, byl slohu gotického.	
„	59.	„	7.	shora	„	**)	stůj: *)
„	66.	„	2.	sdola	„	tabernaku	„ tabernakul
„	67.	„	8.	shora	„	panoš	„ panoši
„	70.	„	2.	sdola	„	1694.	„ 1604.
„	75.	„	21.	„	„	Parallemismus	„ Parallelismus
„	78.	„	21.	shora	škrtni slova:	a hostinský u Černého koně	
„	89.	„	7.	sdola	místo:	**)	stůj ***)
„	90.	„	1.	„	škrtni slovo:	nejspíše	
„	97.	„	4.	shora	místo:	osmi	stůj: sedmi
„	„	„	7.	„	škrtni slova:	Bilinských a Jakubcovského	
„	99.	„	21.	„	místo:	1570.	stůj: 1569.
„	115.	„	16.	„	„	1663.	„ 1563.
„	„	„	14.	sdola	„	†)	„ ††)
„	129.	„	21.	shora	„	vlnobraní	„ vinobraní
„	130.	„	15.	sdola	„	dopouštěli	stůj: dopouštěly
„	134.	„	16.	shora	„	český	„ česky
„	„	„	13.	sdola	„	„o“	„ „u“
„	155.	„	12.	„	„	Pražském	„ Velvarském
„	158.	„	15.	„	„	quadrant	„ quartant
„	166.	„	13.	„	„	1626.	„ 1629.
„	174.	„	7.	„	„	soud	„ osud
„	„	„	„	„	„	žertu.	„ žertu?
„	202.	„	19.	shora	„	je hrabě	„ od hraběte
„	237.	„	21.	„	„	kop.	„ kop.***)
„	247.	„	8.	sdola	„	1488.	„ 1489.
„	253.	„	9.	„	„	**)	„ ***)
„	272.	„	2.	shora	„	***)	„ *)
„	272.	„	13.	sdola	„	kop.	„ kop.***)
„	287.	„	9.	„	„	ktěpánu	„ Štěpánu
„	289.	„	3.	„	„	Stanovský.	„ Stanovský.**)
„	304.	„	12.	„	„	1870.	„ 1570.

Jiné menší poklesky, zaviněné jednak nezběhlostí ve čtení kartáčového otisku při korrektuře, jednak neustáleností mnohých jmen, na příklad: Kamarit, Kamaryt, Gamarit, Gamaryt a j. račiž čtenář laskavě prominouti.

Obsah.

Strana.
Kdy byl založen Slaný? . . . . . 7.
O zaniklých osadách v okolí . . . . . 15.
Statky města . . . . . 23.
O živnostech městských . . . . . 36.
O duchovní správě . . . . . 56.
Bratřina literátů . . . . . 88.
O škole . . . . . 94.
Císařští rychtáři . . . . . 113.
Za zlatého věku . . . . . 138.
O Danieli Vepřkovi a jeho rodině . . . . . 153.
V zástavě . . . . . 159.
Jiřík Balcar . . . . . 178.
V porobě . . . . . 188.
Rekruti za války třicítileté . . . . . 116.
Mnoholi přispěla cizí přímluva Slanským emigrantům . . . 225.
Slaný po válce třicítileté . . . . . 233.
O šlechtických, erbovních a patrických rodinách ve Slaném a okolí 307.
Konšelé města Slaného. . . . . 321.

Pověsti královského města Slaného

za svobody i v porobě

Napsal

Jos. Linauer

gymn. profesor v Slaném

Nákladem R. Vokouna

Paměti těchto

DÍL II.

V PODDANSTVÍ A OCHRANĚ

(1651.—1848.)

vyjde v krátké lhůtě.

Veškerá práva jsou vyhražena.

Tisk Fr. Jeřábka ve Slaném.

1885.

DB 879 .S5 .L3 C.1
Pamati kralovskeho mesta Slane
Stanford University Libraries
3 6105 035 712 350

DB
879
.S5.L3
v.1

Stanford University Libraries
Stanford, California

Return this book on or before date due.